

[illegible]

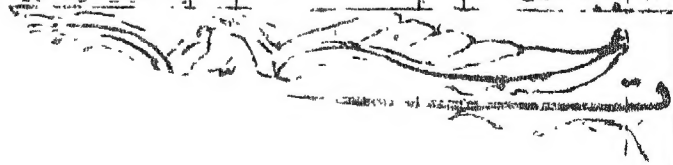

باب الفاعل مع الظاهر	باب الفاعل مع الشئ	باب التقاف مع الخار	باب الكاف مع الباء
باب الفاعل مع الظاهر	باب الفاعل مع الصاد	باب التقاف مع الدال	باب الكاف مع التاء
باب الفاعل مع الفاء	باب الفاعل مع الضاد	باب التقاف مع اللام	باب الكاف مع الثاء
باب الفاعل مع القاف	باب الفاعل مع الطاء	باب التقاف مع الزا	باب الكاف مع الجيم
باب الفاعل مع الميم	باب الفاعل مع النون	باب التقاف مع السين	باب الكاف مع الحاء
باب الفاعل مع الواو	باب الفاعل مع الهمزة	باب التقاف مع الشين	باب الكاف مع الراء
باب الفاعل مع الياء	باب الفاعل مع الصاد	باب التقاف مع الضاد	باب الكاف مع الزا
باب الفاعل مع الهمزة	باب الفاعل مع الفاء	باب التقاف مع اللام	باب الكاف مع الجيم
باب الفاعل مع الباء	باب الفاعل مع الميم	باب التقاف مع النون	باب الكاف مع الشين
باب الفاعل مع التاء	باب الفاعل مع الخيم	باب التقاف مع الواو	باب الكاف مع السين
باب الفاعل مع الثاء	باب الفاعل مع الواو	باب التقاف مع الهمزة	باب الكاف مع الحاء
باب الفاعل مع الجيم	باب الفاعل مع الميم	باب التقاف مع اللام	باب الكاف مع الطاء
باب الفاعل مع الحاء	باب الفاعل مع النون	باب التقاف مع الزا	باب الكاف مع الظا
باب الفاعل مع الخار	باب الفاعل مع الشين	باب التقاف مع الدال	باب الكاف مع الظا
باب الفاعل مع الدال	باب الفاعل مع الضاد	باب التقاف مع اللام	باب الكاف مع اللام
باب الفاعل مع اللام	باب الفاعل مع الزا	باب التقاف مع السين	باب الكاف مع السين
باب الفاعل مع الواو	باب الفاعل مع الواو	باب التقاف مع الشين	باب الكاف مع الشين
باب الفاعل مع الياء	باب الفاعل مع الياء	باب التقاف مع الواو	باب الكاف مع الواو
باب الفاعل مع الهمزة	باب الفاعل مع الهمزة	باب التقاف مع الهمزة	باب الكاف مع الهمزة

باب الکاف مع انوار	باب اللام مع القاف	باب الميم مع الصاد	باب النون مع الخاء
باب الکاف مع الهمزة	باب اللام مع القاف	باب الميم مع الصاد	باب النون مع الدال
باب الکاف مع الیاء	باب اللام مع الهمزة	باب الميم مع الطاء	باب النون مع الذال
باب اللام مع الیاء	باب اللام مع الميم	باب الميم مع الفاء	باب النون مع الزا
باب اللام مع الیاء	باب اللام مع النون	باب الميم مع العين	باب النون مع الزا
باب اللام مع التاء	باب اللام مع الواو	باب الميم مع یضین	باب النون مع سین
باب اللام مع اثنا	باب اللام مع الهمزة	باب الميم مع الفاء	باب النون مع سین
باب اللام مع الجیم	باب اللام مع الیاء	باب الميم مع القاف	باب النون مع الصاد
باب اللام مع الخاء	باب الميم مع الیاء	باب الميم مع الکاف	باب النون مع یض
باب اللام مع الخاء	باب الميم مع الیاء	باب الميم مع اللام	باب النون مع الطاء
باب اللام مع الزا	باب الميم مع التاء	باب الميم مع الميم	باب النون مع الطاء
باب اللام مع الذال	باب الميم مع اثنا	باب الميم مع النون	باب النون مع یضین
باب اللام مع الزا	باب الميم مع الجیم	باب الميم مع الواو	باب النون مع یضین
باب اللام مع سین	باب الميم مع الحاء	باب الميم مع الهاء	باب النون مع الفاء
باب اللام مع یض	باب الميم مع الخاء	باب الميم مع الباء	باب النون مع القاف
باب اللام مع یض	باب الميم مع الدال	باب النون مع الباء	باب النون مع الکاف
باب اللام مع الطاء	باب الميم مع الدال	باب النون مع الباء	باب النون مع اللام
باب اللام مع الفاء	باب الميم مع الزا	باب النون مع التاء	باب النون مع الميم
باب النون مع الفاء	باب الميم مع الزا	باب النون مع اثنا	باب النون مع زین
باب الميم مع یضین	باب الميم مع یضین	باب النون مع الجیم	باب النون مع الواو
باب الميم مع یضین	باب الميم مع یضین	باب النون مع الهمزة	باب النون مع الهمزة

فهرست منتخب المفاات

باب النون مع الهمزة	باب الواو مع الهمزة	باب الهمزة مع الزا	باب الهمزة مع اليا
باب الواو مع الهمزة	باب الواو مع الهمزة	باب الهمزة مع السين	باب الهمزة مع التبا
باب الواو مع الهمزة	باب الواو مع الفار	باب الهمزة مع الشين	باب الهمزة مع الثا
باب الواو مع التبا	باب الواو مع القاف	باب الهمزة مع الضا	باب الهمزة مع الخا
باب الواو مع الثا	باب الواو مع الكاف	باب الهمزة مع الضا	باب الهمزة مع الخا
باب الواو مع الجيم	باب الواو مع اللام	باب الهمزة مع الطاء	باب الهمزة مع الدال
باب الواو مع الخا	باب الواو مع الميم	باب الهمزة مع النون	باب الهمزة مع الراء
باب الواو مع الحاء	باب الواو مع النون	باب الهمزة مع الفين	باب الهمزة مع السين
باب الواو مع الدال	باب الواو مع الهاء	باب الهمزة مع الفاء	باب الهمزة مع الظا
باب الواو مع الذال	باب الواو مع الهمزة	باب الهمزة مع القاف	باب الهمزة مع العين
باب الواو مع الراء	باب الواو مع الهمزة	باب الهمزة مع الكاف	باب الهمزة مع الفاء
باب الواو مع الزا	باب الواو مع الهمزة	باب الهمزة مع اللام	باب الهمزة مع القاف
باب الواو مع السين	باب الواو مع التبا	باب الهمزة مع الميم	باب الهمزة مع اللام
باب الواو مع الشين	باب الواو مع الثا	باب الهمزة مع النون	باب الهمزة مع الميم
باب الواو مع الضا	باب الواو مع الجيم	باب الهمزة مع الواو	باب الهمزة مع النون
باب الواو مع الضا	باب الواو مع الدال	باب الهمزة مع الهاء	باب الهمزة مع الهاء
باب الواو مع الطاء	باب الواو مع الذال	باب الهمزة مع اليا	باب الهمزة مع اليا
باب الواو مع الظا	باب الواو مع الراء	باب الهمزة مع الهمزة	باب الهمزة مع الهمزة

صَبَّاحُ يَكْمُنُ لَكَ وَصَلُّوا عَلَيْهِ
وَيَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِهِ

وَرَبِّهِ يَكْمُنُ لَكَ وَصَلُّوا عَلَيْهِ
وَيَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِهِ

M A LIBRARY, A M U

PI 2114

بسم الله الرحمن الرحيم

ستایش و سپاس اکت الملکی که در کار آلاسی بی اقصا و نعمای بی قتمایش و قلم و سوابق فیض و لوح
 علمایش در دانه حشر نخبید و خسته و خنده و ان نیزان دریافت نسجد و اگر فی اشل آب انهارید او
 شایخ و برگ اشجار کاغذ و قلم شود و افروخته بنیان ماکت تا ابد بر صیقله روزگار و جریه کلیل و نهانیت
 نشسته و زمرنی ازان کتاب و برنی ازان حساب توانند لگاشت و قطره ازان دریا و ذره ازان
 صحرانند بر داشت بکدام زبان و بیان او توان نمود کنگره قصر کبریا، جلالتش رفیع تر از
 که کن آرای خواص و داد نام عوام به آنجا تواند رسید و قضای بیدای کماش و بیع تر از آن
 که در خان اولی اجنه افروش فلکی و عقول مکی بیال افکار و جنس اندیشه های نامهار در انجا
 بسر منری تواند کشید عقل درین شامراه جگر خون است و جسم درین تیر نگاه و گرگون سبحان
 جائیکه حبیب اله در ازان مع الذبحر اعتدال نماید و زبان بکلیه لاجسی کشاید هرزه و رایان
 کوی نادانی و بی سرو پایان بادیه میرانی راجه غاموشی چه مجال و گفتگو کردن بی خیال محال
 آری حادث را با قدیم چه کار و ممکن را با واجب چه شمار خلوق را با خالق چه نسبت ناموک را
 با مالک چه نسبت آنکه الوشا امکان را از مقدس طلق چه آگاهی و محبوس را از یهیم را با وجود بخت چه ستم

شعر

من که تو یسیم جلال از کجا

دل ز کجادین پر و بال از کجا

<p>هم زورش دست تخی با گشت نگ سر پرده او سر شکست مشکل این حرف نگر و نخل تا ابدش ملک چه صحر است این</p>	<p>دستم بیکپای پی ره نوشت پایه سخن را که دراز است و پست پرورش آموختگان ازل کز ایش عمل چه دیار است این</p>
---	---

نمایند سعی عقل و درین و نهایت درک ذہن و ذہین درین مقام استدلال است از اثر بر موش و از
سبب بر سبب تا تعالی از علت معلول و از محسوس بمبادی عقول و چون عقل درین راه بار یک
تا بار یک حیران و سراییمه است چه انفع شرع بر تش داده از صفات خود و آنچه او را بیان توان شناخت
آگاه گردانید و آید تا اگر طبع بیان از روح انسانی اندر ستاده از افعال اقوال آنچه موجب قرب و اتصال
سبقت ذوالجلال باشد یا عرف بوده و از آنچه حرمان از ان است و سبب تلوث یا لوث امکان باشد
نمی خود نیست آدم خاک را و تعلیم نافع و علم آدم مودب مذهب ساخته خلعت نبوت و تشریف
سلطنت پوشانیده سلسله اشقام مہام عالم را بدین دو امر مربوط گردانید و چون لفظ صورت و معنی
و ضبط ظاهر و باطن از نوع بشر متعسر جمع میان این دو رتبه از اغلب افراد انسانی تعذر بود
اکثر اوقات جمعی را به نبوت و جمعی را به سلطنت مشرف ساخت و بعد از انقطاع سلسله رسالت
و انقراض دور نبوت با دشایان ذومی الاقتدار و سلاطین نالیمت قرار را تبرج امر خلافت و توفیق
حکم سلطنت تقرر و هشتم تیانید عقل و شرع موید گردانید و بسبب قاطع و راسی ساطع محکم داشته
کارگاه شهنش و صورت و بارگاه وحدت و کفرت را آرایش داد تا جمہور را نام و کافہ اہل اسلام
تخصیل منافع و مصالح نشاء معاش نموده مستعکیل امور بسا و شوند مشجکان الذی بید ملکوت
کل شیء و الیک ترجعون و درود و سعادت درود پر گزیده مکرم کہ آفریدگار عالم شناسی او گفته و تائید
قرین نام خود داشته و او را فاتح رسل و بهترین انبیاء گردانیده و دین او را مانع جمیع ملل و دین
ساخته و با اہل بیت اظہار و اصحاب اخبار از مجاہدین و انصار موید گردانیده و به بشارت اظہار
دین مسبین و استیلائی مومنین بر مشرکین اعلام اسلام و الویہ شریعت آن خیر الانام باقیام قیامت
برافراشت بکدام استعداد و استحقاق مرقوم توان داشت زہے والی و ولایت نبوت و ولایت کہ
نوامی اما الہ الا اللہ صدای پنج نوبت اوست و آوازہ محمد رسول اللہ طیف کوس و ولت او نہ آن
والی کہ گاہی فغان عزل بنامش صادر گردد و نہ آن سلطانی کہ از قلعت سپاہ ضعف پذیرد و از
کثرت غوغا نیرمیت گیرد و قهرمانی کہ بسبب قاطع بر بیان حقان سبہ دعوی گریستن نہاجات آید

عربا بریده و به مقاصد خروترین سوره از سوره قرآن گردن نهاده اند باینکه در طحا و کنه کشیده
فصیح که حدیث آنرا فصیح اورا سزااست یعنی که کلمه او تیت جوامع الکلم اورا واکالی که قبای گمراهان
علی قدر عطف لهم بر قامت اورا است و دعوی آنها سید ولد آدم و لا فخر اورا بجااست بلند رتبه که در
احکام و آیات جهت رعایت مصالح و غایات مخصوص نبوت اوست و تتم رسالت و اختتام دعوت
خاصه نبوت است و ستوده صفاتی که عظیم شان آید بلند پایه و انک لعل خلق عظیم در شان او جامع
جیع فزایشها و قسم آلهی در کتاب مجید بفرشته نیش هر زبان ستایش با +

خطب

شمسه مستقیمت اختران هر دو جهان بسته قمر اک اوست همچو الف را ست بعد وفا تازه تر بخت ز سرای بخت	تتم رسل خاتم نبیین ان آمی گوید بزرگان فصیح اول آن خد شده بر اینها رسم ترین است که در روزگار	احمد رسل که خرد خاک اوست از این آوم و میسم پیچ پود و دین نسبد فیروزه پیش و در پیوه بسایر دیوار
--	--	---

الحمد لله رب العالمین و علی آله الاطهار و صحبه الانبیاء صلوات الله تعالی علیهم اجمعین
و لا تنقطع فی قطع الله نور و الایام و سلم علیه و علیهم تسلیما کثیرا کثیرا دعا و ثنای پادشاه اسلام
اطلا که علی غایب فی الامام و ابدا ملک الی یوم القیام حق جل شانه در کتاب مجید بعد از اطاعت خود و
اطلاعت رسول بر حق اطاعت اولی الامر بر کافضل اسلام بلکه چون نام واجب و لازم و لازم
و تالیه ایشان در اعلامی و دین محمدی و شریعت احمدی مقتضی و واجب شمرده باین برین
از طبقات زمان هر طائفه از طوایف دوران لازم است که پادشاه وقت و سلطان زمان خود را
که در سایه حمایت از تاب آفتاب حوادث آسوده اند بطاهر و باطن انقیاد و اطاعت نمایند و در
چرخ و سر دعا و ثنای او گویند الحمد لله و البکته که این ایام سعادت فراهم بوج و پادشاهی زینت
یافته که قدوة سلاطین روزگار است و صفوة خواقین نامدار کعبه آمال و امانی و قبله اصحاب فضل
و از باب معانی است دین پروری که تا پاس شریعت غرا و دلت بیضا در وقع شایع رفیع ملاهی
آتش و شایع ترش افروخته لاله از با ده از عوانی و ساغر دوست کامی جزو غنای سیر روی بهره ندیده و تامل
احسان و خصوص اگر امش خاص و عام را در حلقه بندگی در آورده سر و سوسن از آراوی شمره نخیده
نگرس بهمت آنکه شیخ میثم و بیضا است از نیم سیاستش فرکان ریخته و برگ بید بقصد مخالفانش خنجر
بیدار میخند حکم و قضایش در انضامی امور بر تبه است که در حال استقبال احوال را مانعی سازد و بساط اخلال

و عرصه خاک را از صوره انجسم و نقش مردم چون رتبه شطرنج بپرد از دیوار و تیر و شیر و آهواز
خوف غلاف عکس با هم آشیانه و هم گنایم و او ضلع زمان و احوال جهان از من معدنش چون
نبض تند رستان و آرام در عهد و نقش حکایت ملک شاه و بنجر ماضی و دور و در انصافش
مدعی و مباحصم به خود شاید و قاضی دریا ولی که خمس آنها دریا بار و دستش در قحط سال آخر الزمان
آبی بخت زار جهان داده و نتیجه مرده و مردی از خاندان قنوت و دودمان مردش داده
گفت دریا نقش با جو و توام بلکه جو دس است مجسم گوهر گردون صد نقش چون روح مقدس بلکه
روحی است اقدار پیش بحر محیط و جنب تلاطم بحر تاش جلوه سراب و گنبد گردون باد و صفت
و نصبت قیصر و نقش گنبد جاب با پیش اگر باد بهاری و ابر آوری را تعلیم چنین آرائی کند قطره
شبنم نو لوی عسائی و دانه انار یا قوت رمانی گردد و فرغ رایش اگر آفتاب را بر توبه بخشد
شک سیاه لعل به خسانی و ناک تیره طمانی کافی شود ماه اگر کسب نور از رایش کردی از
کافیت کاف و ظلمت خوف و کدورت محاق امین بودی هر طرف چینی که از عطر خلقش نخته
گذر و فلکستان از نبات در فوسه کلام فرو رود و افلاس کلاش در عهدش معامله نمی و کاروانی صبا
سقل معاش و دولت و سعادت با فضیلت کیبیا خالصیتش خواهد تاش هر ناز و نیازی که ز بر دست
میراب پیش طاق در گامش کند چون سجدت مردود و بر مراد که نه از مسوایان بارگاهش
جوید چون گسرت احمد و اکسیر عظم مفتوح و در اندوید اگر نه برگردم کرد و توش و و سیکرد از چرخ
بیفتادنی و شل اگر نه از متعال شال امرش منطقه می بست از بطن عدم نژادی قطب فلک که
تیباب ذائق و سکون اصلی مشهور است نرود غم را رخ و جزیم ثباتش نقطه است موم و بنبت
قطره چمچید و مساجت البعاد اجرام بیط و نعل مالاخیل افلاک که معرکه امتحان اهل ادراک است
پایش و من ثاقب و فکر مایش امر است معلوم آفتاب جهان تاب که روشن کننده عالم اجسام
با اتفاق ارباب اشراق نور دهنده اجرام است در آسمان خمیر نورش کوکبی است خوف
و خط محور که بقول اختر شناسان هفت کشور باستقامت و استوارند کورست پیش را سنجایش
قوی است از جاده سدا و صواب خوف انوار نیره و آثار طریقه از سعادت اولیا و شقاوت اعدا
نشانی شوکت سکندر و ختمت سلیمان از بزم و زرش دستانی زد و بجا که آفتاب دار از مطلع جلال
شرق اقبال تن تن با بقصد دشمن خاکسار بفر که کار را آشکار شود و خشم نرود و چون شیار روی
به مغرب دل هند و لشکر خوش است از ترش چون انجسم در شعله نور نیر غم خود و خشم کرد و زنی عظمت و جلال

و منی دولت و اقبال ع لشکری در یک قبا و کشوری در یک بدن پشیمانی پندش هندو است
 حسابان که بغرب مغرب و در که اعداد اعداد را از قسمت قطعی حاصل تصدیف و تصدیف بر خسته خاک ظاهر
 شایع است عاقل و عاقل که بعلم قشیر معانی را شرحه شرحه کند طبعی است مزاج شناس کتاب
 و منش بدم آبی سده مستقیان عنایت یه بلاتی است که چون در شب ظلام بر آفتاب اتمام ارفق
 بنیام طالع شید و عده و نافه جام را عادت روز قیامت باشد که دیدن بلال دیوانه گاه شود
 افزای این بلال لکس آن سودا خام چنگی تمام از کانه سرخس به مغرب و نماید ابریت بلال
 آب لیکن آتش بار برقی است تمام ضیا اما صاعقه دار کمانش پرست کوزه پشت که تیرش
 چون نصیحت روشن دلان از غایت تاثیر در دل ادا جاسی که است چنگی است بنیم نرم را که در
 ترانه فتح و نصرت بر اولیای دولت میخواند و از هر گوشه آوازه بگوش می رسد و چون بلال
 سرایه صد شایعید چون قوس قزح و لیل باران رحمت و چون قوس النصار در آفتاب سعادت
 میرش از دما نیست که باشتیاق لقای دشمن از غایت ضعف و مان باز کرده بلکه بر آفتاب
 و مانش بر برآورده گاست که شهنشاه کو اکب سپاه چون آفتاب جهان تاب بخانه کمان دراید روز
 عمر پنداره کوتاه و شب اند و منش راز گردد اگر چه تیر در قوس و بال است اما اینجا صد شرف و
 جلال است رحمت که سر و جو یار دولت و متون بنای سلطنت است چون عصای کلیم سپاه
 غرور دشمن به نور را بیکدم منعدم و شلاقی سازد و کفره فخره را چون شجره فرعون بی عیون
 بملقه ایمان و اثره اطاعت آرد و کما راجع ازین رو که بان رخ ضو بیست بر کمال غلظت و درخشش
 بر جانبران سان سوز و فتنه بر خیزد و کایم پاید آید علم شیر پیکش هرگاه نمایان شود و چشم و با جفت زان که زیاده

منش	
اگر رزم است ز لکین ایضا است	و اگر نرم است مشکین از قشاش
نه نوعه در گوشش ریگانش	یکی از نیره داران آفتابش
سانش چون علم سازد سرشت	شود تبیع ساز از مهره پشت
بکین چنین اگر رخ برسم وزد	نگه در چشم همه و به لبوز و

دری شهنشاه سلیمان جاد احمد علم ادیس علم پیمایی جیا یوسف لقاضی قدیم مسیحی دم خلیل مقام کلیم کلام
 نوشته فضال ویرانوال بسطه مطبعت جهان طرازی شیرینیه معادک مغازی ابوالمظفر شهاب الدین محمد
 صاحب قرآن ثانی شاه جهان بادشاه غازی خلد الله ظلله که در اکبر جمل کلام

مثنوی

سرورشان بتوانا ترست یکدلش شش طرف و هفت خوان دین ملک و دولت او اختر است چغندر و رانش جهان کنست بام سمارا که نقش ساقی است	نامور و صمد برانما ترست مرکز نه داره شاه جهان ملک صدق خاکدش گوهر است سر برش دعوی پانی کند باقی بادا که سینه باسته است
---	---

و از حسن الفتاحات این ولایت عالیله آنکه تاریخ ولادت هر اسرارش صاحب قرآن ثانی می شود
بعد از رفع حروف آحاد و جامع اوراق این تاریخ شد بعین راضین و رسک نظم کشیده

نظم

شاهنشسته زمانه دانشور یگانه دین پرور و ستار شاه جهان که باشد روز سکه که عالم پیر از تقدیرش چو آن از چار و نه نماید و گیاره چو اودیوی از چار و نه گذر کند و گزیند بر تو خور	اسکندر خستین صاحب قرآن ثانی از جهدهش میوید از فرمان تانی می نافت از جنتیش نور ذریگان کار قرین حکمش تائید شمعانی تاریخ مولدش اصحاب قرآن ثانی
--	---

و این بیلی است لایح و حقیقی است و انصاف بر آنکه رتبه صاحب قرآن ثانی نزدیک بدرجه طایع این
باو شاه ظل الله بوده و باستحقاق ذاتی و استعداده و طریقی تقرب باین لقب گردیده و تاریخ جلوس پادشاهی
که نیز را رقم ایستاده بدان هم شده و فی نظم در آورده

نظم

پیشده بر تخت باقبال و بخت آن شه دین پرور که فیض او بانج جهان خرم و سرسبز شد خضر نقایه سفت مصد و جود آمده تاریخ جلوسش ز غیب	شاه جهان ثانی صاحب قرآن گشت جهان غیرت بانج جهان از کرم بادشیه کامران عالم پیر از نظیر او جوان شاه جهان باشد شاه جهان
--	--

ولایت تمام دارد و بر آنکه در اول از جاسفانه عیبت شاه جهانی باین باو شاه دین پناه حواله
شده بود و درین زمان سعادت عنوان جلوه ظهور نموده و از آنجا که این باو شاه دین پناه در اظهار

شعار شرع محمدی بزم است و در تئیسال اعداد دین احمدی عازم حق تعالی بدین این صدقیت و حسن
حقیقت چهار پسر سعادت شرک را آتش نموده که هر چهار چون چار یا رسید الا برار انیس این بادشاو کارگزار
هر چهار چون چهار عنصر فردی الوجود و چون چهار فصل مطلوب و مقصود و چون چهار مرتبه اعداد ناگزیر عالم
چون دو چشم و دو گوش باین سرورنی آدم هر چهار مرکز دایره دولت و قطب آسمان است و بدر و زو
حطبت و خورشید اوج سعادت و نظم هر چهار رکن کلین و بل چار عدد و کعبه دین و نخستین
شاهزاده کامکار نظیر لطیف آفریدگار عنوان صحیفه دولت و دیباچه کتاب که امت مردم چشم مردمی
و مردم به وری سویدای دل مردمی و دلاوری انیس بزم و زرم شنشاهی محمد سرانظر الله
دین پروردانش پزوه سلطان داراشکوه و دوم شاهزاده عالمقدار آرایش ایوان خلافت
پیش کستان جلالت شمع سبستان دانائی فروغ ویده بنیادی دولت و اقبال مطلع سلطان
شاه شجاع سوم شاهزاده گردون و قار منظر الطاف الهی زیبا رنگ شاهی سعادت
نصاب دولت نصیب سلطان او رنگ زیب چهارم شاهزاده گرامی قدر نور حدقه دولت
نور حدیقه سلطنت خورشید رایت فلک خوش سلطان مراد بخش الهی تا قیام قیامت ازین
بادشاه جوان نجات و ازین شاهزاده ای زینت افسر و تخت گلزار جهان خرم و شاد و ادب باد
نظم شاهزاده پیران جوان نجات که نام است آسمان چرخ زمین تخت و بر سپهر تخت شاهیست و ازین
چین نظر الکیمش باد و خراب آباد عالم باد معجز باد و لا که امش آدم معجز و بعد چنین گوید بنده آفته و زار
حقیر عبد الرشید الحسینی المدنی اهلاً و البیوی مولد که این کتابی است و تحقیق بیان احوال ضروریه و کمال
تألیف از کتاب معتبره چون قاموس صراح عبارت فارسی عام فهم خاص پسند و تحقیق الفاظ و تنقیح معانی
و اعتبار حروف مفووظ و مقوت و رعایت ان باب فیصل بارعایت حرف اول و دوم در آخر پنجاه حرف اول و حرف
آخر فصل باشد بی رعایت مانند اشتقاق و اسقاط حروف زوائد تا هر قاصی و ذاتی ازان بهره ور شود کتاب
قاموس که مدار و معتمد علیه جمهور است و در میان مردم تحقیق و تنقیح مشهور اگر چه بحریت بی پایان و محلو
است بیکران نامشتمل است بر اموری که ملائم طبع انسانی زمان و پسند خاطر اهل این دوران نیست این
کتاب که نه نیست ازان معانی کلی است ازان کاستان عکس است ازان اول آنکه بیان لغت به عبارتی کرده
مغایق و شکل تراز اصل لغت است چنانکه فضلاء و اهل آن به بیان دیگر محتاج میشوند و دوم آنکه اکثر بیان
لغت لفظی است که کرده و معلوم نیست که کدام معنی ازان معانی مراوست و عجیب آنکه بعضی از بیان لغت
لفظی کرده باز بعضی دیگر آن لفظ را همان لغت تفسیر نموده سوم آنکه در بعضی جاها اظهاب کرده و آنچه تحقیق

دخول ندارد و آورده چون بیان خواص او و یہ کہ وظیفہ فن طب است نہ وظیفہ لغت و با وجود
آن لطایف در مقامی کہ شیخ و ضبط و مختصار محل بکار برده چهارم آنکہ بر طبق صاحب صحاح رعایت
ماخذ متفاتی کرده و جمعی کثیر کہ در فن صرف عبارتی ندارد بدین اخص لغت و مانند آنکہ علامات
و اصطلاحات چند در اول ذکر کردہ کہ تا آنرا کسی نداند در بیان بعضی لغات عاجز میشود و ششم آنکہ یک
لفظ کہ چند معنی می آید گاہی ہر یک معنی آنرا علیحدہ ذکر میکنند و در این ایراد لغات می نماید با آنکہ
مختصار و ضبط لغات ضایع میکنند کہ بہ معانی را یکجا ذکر کنند ہفتم آنکہ در بعضی جا ترک لغتی و سہوی و نسیانی کہ
لازمہ انسان است در آن واقع شد ہشتم آنکہ بیان حرکت اول کلمہ بنابر قاعدہ کہ قرار داده ہر جا درست
نیامدہ و اعتدال را وہ آنکہ بعضی جا کہ ترک شدہ بدو اسطہ شہرت فتح و ختم و کسرت در آن کلمہ سمع نیست چہ
شہرت مختلف میشود بہ نسبت اشخاص ہم آنکہ بیان اعراب لغتی کلمات بکلمات دیگر نمایند کہ اعراب
آن کلمات نیز بر ہر کس معلوم نیست و درین کتاب ہر جا اشارتی بدان خواہد رفت و بعد از صورت
اتمام و اختتام بہ مقتضای اللغات شاہ عباسی موسوم ہنودہ نذر حجاب در گاہ عرض شہباز
ساختہ اگر چہ این محقر چہ لائق آن چنان در گاہے باشد کہ مرجع سلاطین نماید و خواہد بین کار کار
جمع اتامل و افاضل و منبع فواہل و فضائل است اما چون این گاہ در کہ نویسی نیست و گاہی
نویسی و تباری را بگلشنی خوشنویسی را بعدنی و در نمی را بخونی قبول سے کند امید کہ قبول اقتضا سے
لغنی نیز پیمان برون عیب است ولیکن نہ بہت از موری و برتیمان کتب تواریخ پوشیدہ نیست
کہ چون شیخ محمد الدین محمد بن یعقوب فیروز آبادی بحیثیت کثیر السعادت برگزیدہ سبحانی مطہر
تجلیات ربانی حضرت امیر کبیر صاحبقرانی انا را اندر گاہ مستعد گردیدہ کتابت موسس بنظر کرمیایا
ایشان در آورده بانعامات وافرہ و الطاف مشکاثرہ سرافندار گشت و این کتاب اگر چہ
نہ در جنب آن کتاب است و این مولف نہ در برابر آن مولف اما حضرت شہناشاہی ظل الہی
در قوت اقبال و افزونی جلال و تائید فتح و ظفر و نابید و ولت و اثر و قوم آن امیر کبیر
و ثانی آن صاحب قرآن است و عن قریب بعنایت آفریدگار چون
صاحب قرآن کامکار مصدق تعویات عظیمہ و نظیر امور خیمہ خواہد گردید
اللہم خدا جلّالہ و انا جلّالہ و حاصل آنکہ حق الحق اعلم
کرب العالمین و بصاۃ و اسلام علی سید المرسلین
و بحول اللہ و قوتہ استعین

بسم الله الرحمن الرحيم

باب الف مع الالف

ابتدا آغاز کردن آموختن ابتلا آزمودن و در بلاد پنج انگشتان آموختن ابتدا کردن ابدال با سر
 آشکار کردن افسردن ابرو ابرار کردن دوست کردن و از بیماری رهایی دادن و از بیماری پیشگیری
 و رنگ کردن ابقا باقی داشتن ابلابا لکسر فرسوده گردانیدن و آشکارا کردن و کفایت نمودن و
 آزمودن ابا بالفتح فی یکی یا بسیار باره واحد بالضم مکروه و دشمن چیز را و بالکسر باز ستادن از چیزی
 و سرکشی کردن ابا بالفتح بی همزه آتش و این فارسی است کمال گوید بعیت در طبع تو چو به خور و تا ابا بر
 آتش که از بکسر سرایه است و و بجای دیگر گفته کس که این ایام سببی خوشگوار است آید و و بحدیث است
 یزعی آید چون با کلمه دیگر ترکیب یابد مانند شور با و سبک از زیر ابا بالمد پدران جمع است
 در اصل آبا و بود و او را همزه کردند ابا یا لکسر نیا فرمودن و بالفتح سپران و پسران و گمان در اصل
 ابا و بود و جمع بنوعیست که بقاعده صری این شده است جمع این چنانچه متبادر فهم می شود
 بعضی نیا کنندگان نیز آمده جمع بانی چنانچه عرب گوید ابا را یا اخبار یا یعنی نیا کنندگان این نیا نه
 گناه کاران اویند و صاحب صحاح گوید افعال جمع فاعل نیامده و گمان می برم که کلام عرب
 چنین باشد بنا به جناس و اصحاب نیز جمع صاحب نیست بلکه جمع صاحب است اما صاحب قلموس
 صاحب کشف رد قول او نموده اند و این کلام را درست داشته اند ابو ابوالکسر جادون
 و بالفتح نوضی است باین که و نه مولد امام محمد باقر علیه السلام مدفن مادر حضرت رسالت پناه
 علیه السلام و آنکه و سلم حضرت در آنجا زیارت التیال نموده اند و صاحب قلموس تعید و اربعه ساجلی و غیره
 را می است و رکنه مدفن مادر حضرت پیغمبر است علیه السلام و آنکه و سلم و ابو امدفن پدر حضرت است لیکن از بعضی اخبار

اولا تذکره مفرد میگردد و اجمعی بافتح زیبا تر اتوا یا بالکسر بلاک کردن المکا بالکسر و تشدید تا میگوید
برون اتقا بالکسر و تشدید تا میگوید بر نیز کردن اتقا بافتح بر نیز گاران اتوا بالکسر مقیم شدن و تم
اینند اثنا بالکسر ثنا کردن و بافتح شکنا و میانه های چیزی جمع تنی بالکسر اجرا بالکسر و برای محله
دن اجرا بالکسر نژای محله و همزه بسدل از یا جزیه دادن و بی نیاز گردانیدن و بی نیاز شدن و جزا
دن اجرا بالکسر همزه اهلی جزو جزو کردن و بی نیاز کردن و حق گذاردن و در قش ما دسته کردن و خزان
ن کردن و بس شدن و بافتح پارسی چیزی جمع جزو اجلا بالکسر زخان دمان بیرون کردن و بیرون شدن
سبا برگزیدن و فرا هم آوردن استرا دلیر شدن اجتران برای معجزه کس کردن عقینا نبون میوه و چین
لی بافتح روشن تر جسا بالکسر آشپایدن اجشا بافتح و شین معجزه آنچه و شکم باشد ازل و طبر و
بر و مانند آن جمع خشا جسا بالکسر شمردن و ضبط کردن جها بافتح اطراف و جوانب جمع خبوا بافتح
نیا بالکسر زنده گردن و در فراخی نعمت شدن و در باران شدن و بافتح زند و قبیلها جمع
اجقا بالکسر در سوال مبالغه کردن و لش را اصلاح کردن و بیروت را بسیار گرفتن و پانز
و اینان اصلا بالکسر شیرین کردن اجسطا بالکسر و بطا بمعجزه بره مند شدن اجما خود را از جزیره
بداشتن اجوا اگر گرفتن و جمع کردن اعلی بافتح شیرین تر احری بافتح سردار ترا حوی بافتح
ماه و گیسو که سیاسی زند و گردگیره ترا خا بالکسر یا کسی برادری کردن مصدر است از انخی یونخی
اصل افامی بوزید یا را همزه کردند قال الشاعر ع و عوے الاظار علی الرفار کثیره و آفا
لما جمع آخ نیز آمده و برین تقدیر همزه آخرش مقلوب است ازاد خفا پنهان کردن و آشکار
دن اخرا برای معجزه خوا کردن و رسوا شدن و هلاک کردن خفا خایه کشیدن اخلا خالی کردن
عطا خطا کردن و خطا گرفتن بر کسی ادعا بالکسر و تشدید دال دعوی کردن و آرزو کردن و
نزدان نمودن او تا بالکسر نزدیک آوردن او فا بالکسر گرم ساختن او لا بالکسر فرو گذاشتن
ندافتن کار کسی و کشیدن و فرو گذاشتن او بافتح رسانیدن و رسانیدن و این صیغه مصدر
ایضه مصدر می آید چون نبات بمعنی رویانیدن و رستنی و عطایه بمعنی دادن و دهنش و کلام و
ان بمعنی سخن کردن و سخن و بیان کردن و بیان کرده و بعضی اد که بمعنی مصدر است آید یکسر اول
شدید دال خوانده اند را اوئے یودی تا و تیه و او او چون کذب یکذب تکذبا و کذا یا و ناها
مدر را زانقص برین وزن نیامده و اگر آمده باشد مخصوص ازین باب مصدر برین وزن مصدر
نمده و اسم بمعنی مصدر شائع است پس حسیلج با ن تکلف نیست و ادا و عرف فقط عباد و قی را گویند

که در وقت خود واقع شود و قضا عبادتی که بعد از گذشتن وقت کرده شود اونی بالفصح نزدیکتر
 و زبون تند و بر تقدیر اول از نو و بر تقدیر ثانی از و نامرت است اوی بالفصح زیر که تر و اسیر عاشر
 و کرده تر و دشوار تر اونی بفتحین رنج کردن و در بخت شدن و بخت و چیزی که آزار دهد و فی الحقیقت
 او نایابا مظه الا ذی عن الطریق یعنی اونی شعبه ایان و در کردن چیزی است از راه که خلق الله را
 آزار دهد او را بالکسر بفتحین اشک و بریدن با و چیزی را و انداختن تخم و زمین انداختن است و کسی را
 اونی بالفصح زیر که تر و اسیر بالکسر و بفتحین و در جسد کردن و بالفصح کنار جمع رجا بی غرضه یعنی کنار ارفا
 بجای معجزه و گذشتن و سخت و دیدن پس اسباب ثابت کردن او را اسباب کردن او را بالکسر و بفتح
 و یاری کردن و یار شدن کسی را از راه بالفصح مصیبتها از تله و او بدوش افکندن از فشار شوت گرفتن
 از تصایب پندیدن و خوشنود شدن از تله بالا رفتن آنرا بالکسر و بفتحین رجا بی غرضه یعنی کنار ارفا
 در شام که حضرت یوشع علیه السلام فتح کرد از حوایا کسر کشیده شدن از جمل و نیکو بستن از آن از دور
 مقبر بودن از آن بالکسر برابر شدن چیزی با چیزی از واری یواری در اصل و زار بوده و او را زار
 کردند و معنی مقابل و برابر نیز آمده اند را معیوب کردن کسی را و پوشیدن چیزی بکسی و پوشیدن
 در کاری از راه بالفصح پاکتر است و بفتحین و بکن کردن و علاج کردن در درمان و علاج
 بالکسر نام کردن و بفتح نام با اسماوات و اسامی به تشدید یا تخفیف آن جمع جمع وزن جمع
 حسن و نام زنی است که در عرب حسن معروف بوده و اسما بر تقدیر اول جمع اسم است که در اصل
 سمو بوده و الف اول زائد و ثانی منقلب از و است و بر تقدیر ثانی ثنالت مفرد است و اخود
 از و سانه معنی و همزه اول منقلب است از و و همزه ممدوده در آخر زائد است اسیر بالکسر
 بفتحین استوار است شدن و آهنگ کردن و چیزی دست یافتن و برابر شدن و کمال چیزی
 رسیدن استیفا تمام فرا گرفتن استیفا دست یافتن استیفا فتوی خوشتر استیفا پاک کردن
 خبر در از نجاست و تشافق و رهایی گرفتن استرخاصت شدن و فرو گذاشته شدن استعدا
 بدیه خوشتر و طلب راه نردن استعقر اگر در آن آب و خزان و پر و س و دست و جوی بسیار کردن
 و تیره و تیره شدن استقصا تمام در گرفتن و نهایت چیزی رسیدن استرخا خوشنودی خوشتر استدا
 اسان کردن لقال استک الیه می رسد عا ناندن و خوشتر کردن استجیا زندگی خوشتر شد و خوشتر
 آنچه استن مرضی است مشهور استیلا شربیدن بدانند استلها بر شیت افتادن استیلا پیرون کردن در اصطلاح
 نخیوان بیرون کردن چیزی از کرم قبل بکسر الا و با نچه و معنی الا است و بفتحین بکسر انشاء الله تعالی استیفا نکره

استوار گشته کردن استغنا بی نیاز شدن استعرا پاکی خواستن استعرا گوارا شدن استعرا سحر کردن
 استی بالفتح بلند تر و روشن تر و بر تقدیر اول از سنا است بی سزه و بربانی از سنا یا سزه استعرا ازین
 و فرو رفتن اما معنی اول شائع است چنانچه شرار یعنی شانی استکا گله کردن و باییدن از کسی شتهما از و
 کردن استعفا و اقصا شدن بر چیزی و یکباره چیزی سیدن و پیشین چیزی کسی که بان شفا یا به
 و شفا یافتن و سبب شفا گردانیدن بر چیزی را استعفی با کسر و رفتن و بالفتح شفا دهنده ترا شفا یافتن
 گردانیدن و سبب آوردن استعفی بالفتح بدخشان جمع سقی استقی بدختر شعی بالفتح از و آوردن
 ترا شعی یا چیز یا جمعی شعی یا معنی جمعی شعی علی اختلاف الاقوال اصفا با کسر گوش داشتن اصفا با کسر
 اصفی بالفتح صافی ترا صفی بالفتح برگزیدگان جمع صفی اصفا باجم گزیدن اسب و شکار برابر خود
 کشتن لقوله علیه السلام کل ما ایتیه و مع ما ایتیه اطرا بالکسر نهایت کردن و دستبایش و اصفا
 کشتن آتش چسبیدن اطرا کرده کردن و از حد بردن اعیما مانده شدن و مانده کردن و دشوار شدن
 کار و در مانده کردن کسی را و کار اعیما با کسر کردن چنانچه گفته اند جبک الشیعی و عیم یعنی جب تو خیر را
 کور و کرمی گرداند ترا عیمه از حد گذشتن و پیدا کردن اعتما تیار داشتن و اتمام کردن اعتما
 بالفتح گردانیدن و بار با اعترا رسانیدن و در رفتن اعترا بزمی معجمه خود را به کسی نسبت کردن
 اعتما بلند شدن و بزرگوار شدن و غالب شدن و بزرگتر شدن اعتلا بلند کردن و بزرگتر
 بلند بر آمدن و بزرگوار کردن اعتشی بالفتح شب که روز نام شاعری است و صاحب قاصد گوید
 اعتشی نام ده شاعر است از ده قبیلکه عرب عفا با کسر از گناه و گذشتن اصلی بالفتح بلند تر اعرا
 با کسر بر ایستادن و بر غلاییدن اعتنا تو نگردن کسی را و بی نیاز کردن و فائده دادن اعتنی
 بالفتح بی نیاز تر عفا با کسر بی پوشش گردانیدن اغوا گراه کردن اقنا فتوی دادن افشای
 فاش و آشکارا کردن افشا نیست کردن افشار رسانیدن و بصرا رفتن و راز خود بحسی گفتن و گفتن
 بزرگین نهادن در وقت سحر و باز نداشتن کردن و هر دو راه زن را یکی کردن افرا در و
 گفتن کسی قضا با کسر و لغات و دور کردن و بیایان رسانیدن و بالفتح کن را جمع قصوی باضم
 بسته طرف اقرا با کسر عارض شدن زن و از حیض پاک شدن و قرآن و غیره خوانانیدن بالفتح
 جمع قمر بالفتح باضم که معنی حیض و طهر هر دو آمده است و قمره بر وزن خروج جمع قمره است حیض قمره
 گوید که او از در حیض استقبالی یافته و قمره در طهر اقصا سخت کردن دل اقصا بدم و شستنی پاک
 هر دو دست و قائم باشد و بگویند شستن آدمی چنانچه هر دو ساق او قائم باشد و هر دو طرف او بر او باشد و شستن

و بسیار دو سبزه و این سر سبزی است و زینا علی اختلاف الاقوال خوا با کسر خالی شدن منزل و محتاج و
 و پیش گردانیدن و مختلف کردن قافیهها بجز کات و نقصان حرفی از عروض شعری و زینرل فانی فرمود
 آمدن و مسافرت کردن و بی توشه شدن و خالی شدن شکم از طعام و بسیار مال شدن بی مال شدن و
 پیر کردن و پس ایام نماز کردن قضا از بی فتن و برگردیدن قضا سرایه گزین و کسب کردن و گرفتن
 چیزی و نگذاشتن آن بر سر خوردن و بر سر تجارت چیزی با الفتح سرایه دار و سرایه با الفتح و در تر و
 نهایت رسیده تر قضا و عجز حکم کننده تر قضا با کسر و بی سر و دختر آدم علیه السلام و چرک
 زردی که وقت گذاختن بالا آید کسر بگوید و اذن القضا پوشیدن کفای پس شدن و برگردانیدن
 و نگون کردن طرف آب و مانند آن کثرت اداع کردن کفا با الفتح همسران و مانند آن جمع کفای هم
 و با کسر نویسه از عیوب قافیه که بعضی ابیات را حرف روسی دیگر باشد و بعضی را دیگر و
 که بر طرف را تا آنچه در روسی باشد بریزد و خم و اذن که از او با الفتح و کسر کات و نشد و فاض
 کنندگان جمع کات به تشدید فاعلا با کسر نگا بدشتن از بدی و اذن فتن کار خود را بخدا العا
 با کسر و بغین عجمه افکنیدن و باطل کردن الفعا با کسر و بغیا فتن القفا افکنیدن الهما مشغول
 کردن و در وین آسپا غله بار کردن التجا پناه آوردن التجا بجای مملکتش بر آوردن القفا بهم
 رسیدن و یکدیگر را دیدن القوا پیچیدن آلا بالمدغمه شامع الی بالفتح و الکسر فتح لام و سکون آن
 جمع القوا بالفتح و سکون لام الاحرف تنبیه و با کسر و تشدید لام حرف تشنوا و بالفتح تشدید لام حرف
 تنفیس امر با کسر گوارا شدن طعام و بالضم و فتح میم جمع امیرا و بالفتح گوارا تر و با کسر و
 اعا بالفتح رود و جمع می با کسر اسس شایگاه کردن و گردیدن از حالی مضایکد زانیدن
 روان دل اطل فرود گذشتن و مملکت دادن و از یاد چیزی نوشتن و برگردانیدن متلا بر شدن
 امتر در شک افتادن آنها با کسر خبر دادن و بالفتح خبر را جمع بنار که بوزن و معنی جز است آنچه با کسر
 مخصوص گردانیدن کسی را بر از گوی آخرا داشتن عسم وار و مانند آن و از خانه و وطن بیرون
 رفتن شما غیبه شدن از و یکسو شدن از خلق و فراموش کردن تقاضا نیست شدن الطوار نور دیده
 شدن آنها سزاوار شدن خوشه شدن نطقا مردن خیر و آتش انفصال بر آمدن بیت تمام کثرت
 یافتن آنها بیابان رسانیدن و چیزی رسیدن و باز ایستادن آنها با کسر خبر دادن آنها افزون کردن و در
 از نظر کارهای شکار کشته شدن آنها فراموش کردن آنها آفریدن و آغاز کردن و از خود چیزی
 گفتن انا با کسر ظرف آینه با مد جمع ادنی جمع انا با کسر و بی سر و دریا فتن و وقت چیزی رسیدن

قال الله تعالى في غير ما نحن انما آتينا بالكمس مائة اناش بالكمس جمع لولى بالفتح صواب تروى رواه ترمذى ومضى الى
 غير آتاه كفوا له تعالى اولى لكس فاولى بالكمس معنى عشتين موش اول اهلوا بالكمس قصد کردن و انداختن و
 اثر است کردن دست و دشمن و بالفتح آرزو هاى نفس جمع هوا ابداء به به فرستادن و قربانى بکبر برین
 ابتدا راه راست یافتن اسرار دخی سید افتادون و به گفتن و گوشت را نیک بختن از منى بالفتح گوارا تر
 و خوش آئنده تر اید از زردن اید از آتش زردن و از آتش زنه آتش بیرون آوردن ایضا اندک زردن
 و وحی گردانیدن ایضا بالکمس کردن قافیه در شعر و پایال فرمودن کسی را ایضا بالکمس بعد و فاکردن
 و تمام دادن و مشرف شدن بر چیزی و تمام کردن ایضا بختن نزدیک کردن و نزدیک شدن سوگند
 خوردن و بعضی اخیرا از همه مقلوب است و بعضی سابقه از او مبدل است و ایلا در شرع سوگند خوردن
 مرد است از زن که نزدیکى با او کند و حکم این سوگند چنان است که این مرد ابدت چهار ماه فرصت است اگر
 رجوع و نیت برن کرد و کفاره داد حق تعالى از سر تقصیر او در گذرد و زن بر طلال شود و اگر نیت
 که قدرت بازگشت و رجوع داشت برن رجوع نکرد پس غرم طلاق و قصد جدائی داشت و بالفتح
 مدت چهار ماه طلاق باین افتاد و کلام مرتفع شد و این مختار خفیه است و ثنائیه و مالیکیه و حنبلیه گفته
 که مرد و چهار ماه فرصت است و نیز از نمیرسد که در نیت مطالبه باشد و بعد از گذشتن چهار ماه
 اگر مرد کفارت سوگند داده برن رجوع نمود حق تعالى بکرم خود گناه اومی بخشید و اگر رجوع نکرد
 ندان او را پیش قاضی می برد تا سوگ او رجوع میکند یا طلاق میدهد حق تعالى این حکم را در سور قه
 چنین بیان کرده یلذین یولون من لیسما تم یعلم بقه اشرفان فاوا فان الله عفور رحیم و ان عز موا اطلاق
 فان الله سمیع علیم امیاء اشارت کردن ایوا بالکمس جادون اینها لفتح الف و لون یعنی سر جاییامی بالفتح
 مردان بزن ایلیا بالکمس بغير حمزه نام شهر قدس خلیل علیه السلام

باب الالف مع الباء

آب بالماء نام یکی از ماه های رسو که لغایت گرم میشود ابات بالفتح آمادگی سفر کردن آب بالفتح بدریوم
 اول و تشدید با چاه و علف و آنچه از زمین روید و آرزو مندی وطن و شهری است بهین بالکمس بهی است آب
 بالکمس تو گزیدن و خاک آلوده شدن و خاک بر چیز نشاندن و بالفتح هم سالان و بیستان جمع تر با بالکمس القاب
 بالکمس تعبیه انداختن مانده کردن اجباب بالکمس جنب شدن و با و جنوب در آمدن اجتمعات رشدن جنب شدن
 اجرب بالفتح گر گین اجباب بالکمس دست داشتن و برگزیدن مانده شدن شتر و اند بر آوردن کشتن بالفتح و جوا
 جمع حباب احتساب نهی کردن از چیزی های که در شرع ممنوع باشد و به شمار آوردن و چشم فرو داشتن از کسی

باجت و فرزند بسیار که نصیبش نشد بدلام خرمی میان و سنگ فرو گشت و بران شیر و تسن و باران خرما
خیله و باران و مرغی است بر صبره که یکی از جبار است و بناست سنا سپیان بن مرغی الا بل ایست باضم نشد
ای مشهور بزرگی با ناسته روشن کردن و روشن گفتن و جدا کردن است با کسر و باضم کرمی که در جوار باشد
ماتی است که از علت پشت و علت شایخ گویند و جابش را باون گویند از شتر و بختین و انار و بفتح بختی جزی که
نده باشد از بختی باضم و کسر فاد و تشدید یا یک پایا ثبات با کسر و اودون نوشتن و بافتح عثمان و شبان و
با جمع ثبات با ناسته با دوش اودون بافتن ال بزای باز کردن اناره با کسر و بر بختین و بر خیزانیدن و زین را
دن بر اس زراعت و ابر آوردن با دوا جانه با کسر و تشدید جیم مرتبان سفالین که دران سر که دو و شاپ
چیز آن کنند اجابین جمع و اجاز نیز آمده که بجای یک جیم نون باشد اجاره آوردن و پناه دادن اجاره جوا
دادن اجاره نیک کردن و نیک گفتن و روان کردن اجاره زنده آوردن و بغیر از رسیدن مریدان و
بزد دادن خانه و جزان اجاره باضم و کسر و کرا اجاره بی مجر و اودون و فرو گذاشتن و سله دادن و بریدن
سافت و از پس افکندن و گذاشتن کجای و گذاشتن و دستور دادن و تمام کردن بهر ای که کسی دیگر گفته
باشد و یک تافیه طایوچی دل آوردن اجاله با کسر گردانیدن و جولان دادن خفته بفتح حمزه و کسر نون با کس
رمان و بازو ای آویسان جمع جنل بافتح خفته بفتح حمزه و کسر جیم و تشدید نون بجهانیک در شکم مادر شده
رکور کرد و جمع چنین و عوام اجدر آورد جمع جن استعمال کنند و آن خلط است احاطه
ر و فرو گرفتن و دانستن اجاله با کسر حواله کردن دام و نبات کردن و قال گفتن و پشت سپستن و یکسان شدن
عاق با کسر و کس مسله جواب باز دادن خفته با کسر و فتح نون کینه داشتن و شکم گرفتن احد و باضم افشاد اجات
ا کسر فوتی کردن و آلام گرفتن دل نصیته بفتح حمزه و کسر و فتح یا خجدا می چنین و منزلی است از منازل قهرم و فر
مرد و آمده اجافه با کسر آب و آوردن دستور اخوة بختین و تشدید و او برادر و یکسر اول سکون خاف بختین
او برادران صاحب جمیع البیان گو یا خوة برادران که از یک مادر و یک پدر باشد و اخوان برادران یک مادر
یک پدر است باضم و او را آن و ا و باضم علی است که در فایه پیا شد و بواسطه نزول بار و طبع است و
مایه او ا و با کسر گردانیدن و گرد کردن او ا و با کسر دام دادن و بوعده چیزی فرو رفتن و جزا دادن او ا و
ا کسر مطهره آب او میته باضم رنگ گندم گون و رنگ سپید که در شتر باشد و پیشوا و دستا و ز و بختین باطن
پوست او ا و بافتح الت حصول چیزی آداب جمع او ا و با کسر گذاریدن او ا و با کسر گذار کردن گنده
کردن و پاشیدن بول و تمام آسایشیدن محض و کوزه او ا و با کسر خشانیدن ا را به کسی با کمال افکندن
شک آوردن را خفته آسودن و آسایش دادن و شبانگاه آوردن دستور و شب جرانیدن چاروا

دیده شدن و مردن و حق بستی و ناییدن و نفس کشیدن و بوی چوب در افسار و نود و شتاسا شدن و
 وقت خودستن اراقه ریختن آب مانند آن را یکبار بافتح تخت ارجحه بافتح سیمانی که هر دو سر آن بدخشی یا با
 ند و کوه و کان و درایمان نشینند و ازین طرف بدخشی کشند و بفتح کرمی است چو نوار کیمیا بفتح
 ن و پایی اول و سکون را و کسر و تشدید یای ثانی خوشحالی که رود بدخشی عطا دادن از اراقه و درون
 ییم بافتح و کسر از تشدید سیم چهار باجمع نام ساهته با کسر بر ایندن و بافتح شیر و زنده و نام ملی اوصاف
 مولی الله علیه و آله و سلم اساکه روان کردن اساکه بدی کردن استیجاب قبول کردن و جواب گفتن
 لغایت یار و خوشتن در بار پاک کردن استیجاب بدین معجزه و نامی شایسته فرود خواستن استیجاب در گفتن بنیادین
 باز کردن خواستن استیجاب ذال خجسته داشت خواستن و پناه خواستن استیجاب فائده گرفتن استیجاب بهیم زمانه
 استیجاب بخای معجزه ستری خواستن استیجاب که روشن شدن استیجاب طلب زیارت کردن استیجاب طلب سفورت
 ردن و گفتاش کردن و فریب شدن استیجاب به آئنده و فاش شدن و پراپیدن استیجاب به باریت بودن
 استیجاب روشن شدن استیجاب به برای معجزه عطا خواستن و آب خواستن استیجاب خیر خواستن و پراپیدن
 ندن و فاش شدن استیجاب به دلم خون روان شدن زن بواسطه مرضی استیجاب به پوش آمدن استیجاب
 مال شمردن و محال شدن و از حال بگردیدن استیجاب به گردن کشی کردن و دراز شدن استیجاب به سوی
 میل دادن کسی را بفتح خوش استیجاب به راست شدن و راست ایستادن استیجاب به فروتنی کردن و زار کردن
 ز گردن نهادن اسوة بالفهم و الکسر بشو و مقتدا و فعلی که بدان اقتدا کرده میشود قال الله تعالی هکذا
 لکم فی رسول الله اسوة حسنة اسطارة بالکسر اسطوره بالفهم سخن طبل افسانه و اساطیر جمع اسطوره بالفهم سخن
 اساطیر جمع اسطوره بالفهم اول و ثالث و تشدید فاجوب پائین استیجاب که مردم بران پانهند و جوب
 بالا را ساکت گویند ساکت بافتح کفش گران و صفت کاران جمع اسکان بالکسر اساوره دست بر خنیا
 و سواران اسپان و نام قومی است از عجم در بصره اسفنجی با کسر سبز و فتح فاد سکون فتح عجم چیزی است که بکشد
 بگیرند و در و ات کنند و آنرا ابر کمن و ابر برده خوانند و گویند حیوانی دریایی است زیرا که چون است بد
 نهند خود را در کشد و چون میرد آب آنرا بساط اندازد اسلحه بفتحین سرنیزه و سرنیزان و سرفق
 اسکرته و اسکرته بالفهم ظرفی که مقدار ریخ متعالی آب بگیرد است بالکسر مقعد و حلقه و در استیجاب
 بالکسر پراگنده کردن و بافتح چیز با پراگنده جمع شست اساوره بالکسر بلند کردن بام و در افروختن
 بنا و شناسا شدن و با و از بلند خواندن استیجاب بالکسر بر تر گفتن در فروزان استیجاب آشکار کردن
 و پراگنده کردن و بول پاشیدن و انداختن و بخش ناکردن و باز گردانیدن استیجاب سیدان و سیدان

لغت و طریق و دین همیشه بافتح و تشدید یا اینی باضم و تشدید یا در رفع و آرزو مراد و کتاب خواندن اما
 جمع اما تشدید سیر اندن و فرزند مرده شدن اما طه و در کردن و سوز اندن اما لیه میل دادن انبات
 رویدن و رویانیدن انصاف خاموش بودن اما تشدید باز کردن بسوی خدا تعالی و بازگشتن از کارها
 به انبار و روشن کردن و روشن شدن جامه را ملو کردن و شکوفه آوردن و دخت اما تشدید با کسر و غایت
 خوا باندن اشتراک تشدید یعنی اما تشدید تشنگی و زن تشدید آیت تشدید با کسر و تشدید
 تفاوت جمع آنها و چیزی بنایت گرم الفقه کسبه الف و فتح فا و کسر آن و تحفیف حامی و تشدید آن
 شیر نایه و صاحب قاموس گوید چیزی است نرود که از شکم نرود که شیر خواره که هنوز گاه و دانه نخورده باشد
 بیرون آرند و در صورت و غیر آن بفیضند و چون غلیظ شود نگاه دارند و بکار برند و هرگاه که آن غلیظ
 شیر خواره که گاه و دانه خورد آن الفقه را که کش گوید پس تشدید صاحب صحیح الفقه را که کش خطاست و
 عرب گوید استکشتت الا الفقه یعنی الفقه برفته کش شده و صاحب حراج گوید الفقه شکسته بره و نیز غای که
 هنوز علف نخورده باشد و این کلیات ظاهر شد که الفقه شیردان است که بعد از خوردن علف جای سیر
 میشود و نیز نایه که در شیردان از شیر هم می رسد پس اطلاق الفقه بر شیر نایه چنانچه مشهور و در کتاب طبایع
 است از قبیل اطلاق خل است و اراده حال چنانکه تقوینا گیا است که عصا رسیده دارد و در کتاب
 طب بر عصا آن اطلاق کرده اند و غالباً الفقه عصاره در کلام عرب برای این معانی نیانته اند اما تشدید
 بافتح تنگ و عار امله الفتح اول و کسریم و کشت نامل جمع و صاحب قاموس گوید غلبه بر سه حرکت الفتح
 بر سه حرکت بیم آمده و بر این تقدیر غلبه بر سه روش توان خواند اما مشهور اول است انبویه باضم و تشدید اما تشدید
 با کسر زیاده شدن و بلند شدن **الطبا کیمه** بافتح و الکسر و سکون الذنون و کسر الکلام و فتح یای
 تخفیف شهری است عظیم و ملک و دم که دو آن دوازده میل است و شغل است بر پنج کوه و چشمه بسیار
 اوقیه باضم مقدار ده درم و پنج سبب درم و از حدیث مستفاد می شود که اوقیه چهل درم است چه ضمیم
 حدیث این است که پنج اوقیه زکوة واجب میشود و بالفاق زکوة واجب میشود و الا به و نیست و درم و نیم
 بافتح نظر تمام و عا با کسر و اوجه بافتح و قریب خراج و مانند آن معرب اوجه بافتح اولاً باضم و
 بو او غیر مطلق خدا و ندان و این صیغه برای مونس است چنانچه اولو باضم و لوا و غیر لغوی ظاهر است که
 استیم باضم ساز و یراق اما تشدید با کسر خوار کردن اما تشدید با کسر سیاست کردن و نگاه داشتن

باب الالف مع الشاء

الف بافتح و تشدید بسیار شدن و انبوه شدن گیاه اما تشدید بافتح بسیار شدن و انبوه شدن گیاه و تشدید

اسماء باکسر و مقدمہ مارنوں کا وہ راوی

باب الايمان

ابلج بالفتح رشتن انگار و در نشان و شخص کشاد و ابرو اسرج بالفتح چشم است نهید و سیاه و رنگ
 استرج بالکسر جوی که بآن مسکه از راست جدا کنند و از آن محضه یک سیم و فتح غای مجریز گردند و انگار
 شیر زنده اش گویند استرج بالکسر شاد شدن استرج باهم و تشدیدیم سرب و نزع ابلج باهم شاد شدن و بالفتح
 روشن ابلج باهم فتح و بالکسر سختی ها و گرا جمع استرج باهم ابلج بالفتح یا زدن آتش اصل
 نیازمند کردن احتیاج نیازمند شدن ابلج بالفتح نیازمند تراحت ابلج جتن حضور و بودن کردن
 و پوز شیر باز گرفتن آخر ابلج بیرون کردن ابلج به تخفیف دال اول شب رفتن و به تشدید دال آخر
 شب رفتن ابلج بالکسر در هم پیچیدن و بالفتح رها او عجب بالفتح سیاه چشم ابلج و استرج بفتحین بخت
 شدن بوی خوش و بوی خوش دادن و داری و خوشبو که در طعام کنند و هر چیز بود با ابلج بالفتح قدر
 اعتبار و از اینجا گویند ارجنه و این فارسی است ارجح جبین و لرزیدن از دوا و ارج وین
 و جفت شدن باهم از عا ج جنبانیدن و بر خیزانیدن و حراص گردانیدن بگناه و لالت کردن کسی را
 ارج بالفتح و تشدیدیم باریک دور از ابرو و کشاده ابرو و جانور فراخ کام و بالفتحیت نوعی از بنام که بطرف
 طلاق نمیده می سازند از ارج و از ارج بالجمع از ارج بالفتح جفتها و صفتها و صبا و ستر ارج اندک
 اندک نزدیک گردانیدن لبازاب و فراوان دادن نعمت در حال معیشت ارج سفتج بالکسر جان استغنه که مذکور شد
 استرج از خود چیزی بیرون آوردن و بیرون آوردن خود استرج استرج سخت شدن پوست و طلب
 علاج کردن استرج از جراحت وانی کردن استرج بالفتح و تشدیدیم شکسته سر استرج بالفتح آنکه یک فانه ندارد

و نام کتابی است در حکمت تصنیف شیخ مقتول و لوح السلاج خبری که لایح باشد از سلاج چون تمشیر و سرنیزه الفلاح
بره دادن بار و آرد و آیتین گردانیدن المصح کبود رنگ و فلکین ترا انجاح روا کردن در و آشدن حاجت
انصباح فرخ شدن و کناده دل شدن انشراح کناده شدن انصلح فیضیت پذیرفتن انشراح
انضا و مجید باشد نه شدن آب و مانند آن اوضح روشن تر انصباح روشن تر و اشکار کردن

باب الالف مع الحاء

الح بالفتح بر او و به تشدید فاکه افسوس میبوی و یعنی بر او نیز آمده و با کسر از نشاندن شتر و یعنی پندار
نیز آمده و باین معنی مراد کج لیکن و فای معیه است اطلاق با کسر بسیار شدن خبر پره و زمین السخا کسر
و تشدید تا چرخیدن شدن اسفاناخ با کسر تره است معروف معرب هیناخ یا بنهای العجه و با همیشگی شدن
گرفتن خود استنم بالفتح و کل و بسیار سرخ استنخا نسخه گرفتن استنخا یا دیگر گرفتن و اما سیده شدن
الفسلخ بیرون شدن چیزی و گذشتن ماه

باب الالف مع الدال

اید بفتحین همیشه و زمانه که نه است ندارد و فرزند کیسه آید و بالمد جمع و شتم گرفتن و رسیدن کسرتن کنیزان ما و
وزن بسیار زانند و با کسر و شکی کاری کردن و شتاب سول فرستادن و آب خشک اولی العا و دور کردن البعد
دور تر و فغان آید با کسر و زدن مال گشته شدن استحا و با کسر و تشدید تا یکی شدن و یگانگی داشتن باشد کسر
و بیهم سنگ سر و بفتح بر دو جانی است و بضم سیم نیز آمده است و جهد کردن و راه صواب جستن اجرو و صوامی
بی گناه و مردی موی جلده زمین سخت استحا و با کسر بکینه آوردن کسی را و با بفتح کینه و اجساد و با بفتح کینه
و نایمان احدی نصمتین کوی است نزدیک مدینه و بفتحین یک و کس و کیم و در کشته و یگانده و باین
معنی حق تعالی را احد گویند و به تشدید دال نیز ترا احمد ستوده ترا حاد و بفتایش سیدن در اول
کار که موجب ستایش گردد و بفتح کس را حمزه و ستوده و بفتح سیدن فعل و نه سب کسی را و اشکارا
نکردن آن بروم و گردیدن کاری پسندیده و ستوده پیش کسی اخلا و با کسر سبیل کردن و ملازم
شدن و جادوان کردن اخا و فرو نشاندن آتش اخذ و با بضم شکات زمین بدرازی او با کسر
و بفتح و تشدید دال عجب و شگفت و کار شنیع و عاریته و نماند و بلاد با بضم غلبه و قوت او و بضم اول
و فتح ثانی بضمین پذیرفته است ابتدا و راه حق نبوی اجساد و با کسر چشم و شستن و بکبان داشتن در راه
و بفتح جمع رعد از بار و بفتح اسلامی و بزرگان از عا و در زمین ارتقا و جستن و طلب کردن قال
علیه الصلوة والسلام فابال احد کم علیه تدبوله مکانا لینا او مسخر را ارمده بالفتح فاکسر کردن و نماند

ر با و رغبت و خواستن و غرضش کردن و اندک مال شدن در پیش شدن قال علیه الصلوة والسلام
نیل الناس مومن من هذا و زیاد شدن از و را و بگو فرو بردن از و بالفتح بد قبیل است و این که قبیل
بان می خوانند است و تحقیق شیر و نام بر جی است و بد قبیل است که قبیل را بان می خوانند و ترسیدن و در شوق
رویدن شیر و خشم گرفتن و شیری نمودن اسدا یا و نام شهری است نزدیک همدان و بی استبداد و پادشاه
الفتح سیاه و اسب سیاه و کشتن مرد بزرگ و روم بقال عزم و لغشت والی الماسود و الما حنر و اسودان آید
را و مار و کثرت و صاحب قاصد گوید اسود مار بزرگ اما طاس آن است که اسود مار سیاه باشد و صاحب طاس
و پد اسود مار بزرگ و سیاه اسعد و با کسر باری و اودن و یکجاست کردن اسناد با کسر است پیچری اودن
ایه نمودن چیزی را پیچری و پناه کسی بودن و حاضر گردانیدن و نسبت کردن حدیث کسی با الفتح جمع
تحقیق پسند چیزی که بدان میگویند استعنا و پشت پیچری اودن و پناه کسی بودن استعنا و با کسر پیچری
بیک بخت شمردن و بارنه خواستن استعنا و ساخته داده شدن از برای کار استعنا و در شدن دور
بستن و در شمردن استعنا و گوئی خواستن و حاضر آمدن و بشید شدن استعنا و طلب آمدن چیزی کردن بر
زیب و دشمن و بریت و اودن خود را برای فریب دشمن استعنا و پندگی گرفتن استعنا و تنها کار
ایستادن و سفر و بکاری شدن استعنا و طلب باز پس اودن چیزی کردن استعنا و در خواستن
استعنا و آتش فروختن استعنا و چیزی را نیز کردن و موسی ز بار را اثر کشیدن استعنا و با کسر
گردانیدن و حاضر گردانیدن می ندی و مرد و بشیدن و بالفتح جمع شاید استعنا و سخت شدن سخت کردن و
گرفتن و دیدن استعنا و تحقیق و تشدید و ال سخت تر و ضم شین منتهی و قوت چیزی قال الله
تعالی حتی اذا بلغ أشده یعنی قوته و آن مابین بنیده سالگی و سی سالگی اصطفا و تشکار
کردن اصطفا و با کسر بشیدن چیزی و بند سخت بر نهادن و بالفتح بخششها و نهد با اطرا و با کسر
و تشدید طار است شدن کار و پی یکدیگر شدن و بالتخصیص زاندر فرمودن اختصاص و در باز نمودن
کردن چیزی را و یاری گرفتن از کسی اعتماد و کار بخشی باز گذشتن و بکیه کردن بر چیزی و قصد کردن
اعتماد و باز آمدن و عادت گرفتن اعتماد و در دل گرفتن و قرار دادن در دل و سخت و محکم
شدن چیزی اعتماد و شمار آوردن و شمرده شدن و عده داشتن زن اعتماد و کسی را بنده خود
کردن اعتماد و با کسر سختن و آماده کردن و بالفتح جمع عدد افراد و با کسر تنها کردن و بالفتح
جمع فرد اعتماد و کم کردن و نایستن اختصاص و میان رفتن در هر چیز و راه راست رفتن
قلید با کسر عرب کلید انحاء میل کردن و مجادله کردن و گور را کج سافتن و نایستن گران شود

برابر با کسر علیه کردن و بلند شدن کبری و سونگن است کردن حق تعالی حج کسی او در میان
 بر کردن و بالفتح نیکو کاران بیت بار و بر به تشدید را ابر بالفتح نیش نون کرد و م نیش اوان سگت او طعام
 خست خراگش اوان و بالکسر جمع ابره یعنی آن گذشت ابر بالفتح اول و فتح باخانه کمان و سگ دل که به
 ت پیسته است و بفتح است با سکون شاهی است و صاحب ناموس گوید ابر پشت درگی است در پشت درگاه
 زن و پشت نام و جانب کوتاه از بر گاه خشک زمین پاک و نیکو کیل بران بلند نشود و پشت موضع گرفتار
 مان و شهر است بر گاه میان تزدین و زنجان و شهری است بنواحی اصفهان معرب ابر یعنی مار العی و گویا
 است بجا از شهری و شهر است که ابر که یعنی شهری است بفتح باست و سار معنی به سکون با ابر هم بریده
 و بی فرزند و ماری است کشنده و زبان کار و آنچه عود ندارد از توشه و آن دسر چیزی که قطع از خیر
 باشد و بیت چهارم از شهر متقارب و لقب میفره بن سعید که تبریه بالضم که جماعه از زیدیه اندیدان
 فسوب اند از خبر گنده و این است که فیض عام مملد دریا با ابرار و ابا نیر تو املی که و طعام می کنند البکار
 بالکسر اید او کردن و شب گیرفتن و شتاب نمودن و اول روز و بالفتح و قران و شیشه و بیکبار بر بند و
 جمع بکست و فی الحدیث فی مناقب علی عکانت ضربات علی بکالا و اذ اعتلاد و اذ اعترض قط و یعنی هر یک
 علی بن ابی طالب که با برنده اند اگر بر سر زنده تمام بطول می شکافد و اگر به پهلوزند سدا سیر می
 می شکافد ایضا بالکسر دیدن و دیده در کردن و پیدا و روشن شدن و بالفتح دیدن و بینایی با جمع
 بصیرت بکار نو با و چیزی فرا گرفتن و با دل چیزی رسیدن و اید او کردن و با و اذ جاسته
 اشر و بضم چادر و پیاده کوتوال و کوه سحیده بلوزع اترار بالضم شهر است و ترکستان که ابر
 کبیر حضرت صاحب قرانی انا را اند بر اند و اینجا ازین عالم فانی طلت نمودند و بعضی گفته اند که قاراب که
 سوله ابو نصر فارابی است همین است و بالکسر انداختن دست را بزم شمشیر و دور انداختن کسی را از جا
 خود و انداختن کودک چوب خرد راه بچوب در آن بازی طفلان است اشر بالفتح جوهر شمشیر و نقل
 کردن سخن و بالکسر نشان و پس چیزی و فلاحه مسکه بقتین نشان و نشان زخم و سنت رسول عزم
 آثار بیت و شروع کردن در کاری و عزم کردن و بالضم و بقتین آبر و نشان جراحت که بعد از
 پشیدن ماند اشر بالفتح خاص و برگزیده اشر بالکسر سیه و ارستادن و
 سیه آمد زدن و رفت و بالفتح سیه و اشر بالفتح فرو دادن و فرو بردن و استخوان شکسته پختن و مکار و
 اهره تنون حرف آخر بجای سگ جمع جبر و اجیر فرو در آجر الم و نیم نیم شست پخت و بفتح جیم و در سیر علیه
 مراد و اجیر اهره که در روز چیزی نه بنید اهره در سوار تر اهره که کسی ابر چیزی اهره کردن اهره کشید

و تشواری کردن شتر و پیران حرار آزار و گان و احراق بقول ترابی که خام خورده شوند اجبار بالفتح مایه
 دو نشاندن و اجبار بود و علمای ایشان احوال که سیاهی خیم و بسیار سیاه باشد و سپیدی و بسیار سپید باشد
 زانم شترهای احمد سرخ و محمد و موت احمد موت سخت و قتل چهار خاخر کردن و دیدن سیچ چهار شتر درون
 رین و دواتن و از حج باز آمدن چهار نگارنگار شستن غله و خوردن سیچ اگرانی اختیار شتر شدن و
 حاف شدن مرگ و دیدن سیچ و حاف آمدن اختیار خوردن و خوار شدن و خوار شدن و خوار شدن و خوار شدن و خوار شدن
 بالفتح شکما جمع خبر چهار کوه راه کردن و نزدیک ترین راه رفتن اجبار بالفتح نیکوتران و زیکان چهار سبزه
 شدن انحر سبزه و سیاه و سیب تیره رنگ که بغاری آزار دهنده گویند و آمم گندم گون اجبار بالکسر خردان
 و بالفتح سیچ خبر چهار بالکسر خور و در خط انداختن و بالفتح بلایا و قدر نام و نترتها خسار بالکسر کاشتن و زین
 یافتن آخر بالکسر خا پسین هم چنین آخر بالکسر و فتح خا یعنی دیگر اختیار برگزیدن و بخوریش خودی بر کاری
 بستن اختیار سیاهی موده آزمودن چهار عمارت شکستن او بار بالکشت دادن و از پس و آمدن پشت
 تنویرش کردن و لیسان چنان تابیدن که دست تابنده بسوی سینه نیاید بلکه بیالارد و بالفتح جمع از شتر
 یعنی پس و از پس آینه او و اگر دشما او را را بالکسر بختن باران تند و بول کردن بیایی و پیوسته کردن بزر
 و روان شدن شیر او و اگر دشما او را را بالکسر بختن باران تند و بول کردن بیایی و پیوسته کردن بزر
 آوردن و بینا گرفتن او کار بالکسر بدال مجبه یا دادن و پس زادن و بالفتح یاد که دنیا او خا بالکسر گنج
 است خوشبو آوار بالکسر ششم از ماهی روی او و بالفتح تیز بوی از روی بالفتح یاری کردن و نیز و دو
 و ضعف و اما ط کردن و پشت و بالضم جایی بستن از را و بالکسر اصل هر چیز آزار بالکسر یا عجم خلیل الرحمن
 و ظاهر قرآن و ولایت میکند که نام پدر ابراهیم علیه السلام است و اهل تواریخ گفته اند که از عجم ابراهیم است و نام
 پدرش تارخ است و در عرب بسیار است که عجم را پدر گویند و احتمال دارد که اب در قرآن یعنی عجم باشد
 بنا برین قول اهل تواریخ مخالفت نص کتاب نیست از را را بالکسر تنگ ساختن و تنگ بر جامه و خشن
 و بالفتح شکما مهر سپید روی از گرم و جوانمردی و روشن تر و ماه و گاو و زشتی از را را بالکسر روشن
 رین چراغ و شکو فم آوردن و دخت و گناه و بالفتح شکو فم و همچنین از را را جمع از را را از را را بالکسر
 پا و رسته که بر میان بندند و شلوار وزن و پوشیدنی و عفت و پیش از و چار تر ساندن و باگ
 بر کسی زدن و باز داشتن استعمار از دخته شدن آتش و برانگخته شدن استعمار و نیاشدن
 استعماری برین و ابوی داشتن که از کجای آید و طلب آمدن یا کردن که از کدام طرف می آید قال ع
 اذ ارد احدکم البوال فلیستخیر الریح استخفا بلسن تران چیز سے در وسط خود و بعد از ان شبیه

[illegible]

انحرافش باشد و یا سبب و پدید آید و یا نشانی و اثر است و مشهور اخبار بیکانگان اختیار از نازیدن افتقار
 در پیش محتاج شدن اخبار با کسر در وقت مجرب شدن اظهار روزه کشیدن و قرار گرفتن این سبب که
 که بد پیش آید و بهنگام فتنه شمشیر افتقار با کسر بهر بیرون شدن و خالی شدن جایی مان خوش
 شدن طعام اقبال بگو کردن فرمودن و از اهل فن گردانیدن افتقار با کسر و تبااهی شناه در پیش شدن و
 گردانیدن افتقار نسبت کردن بر خود چیزی را و آرام دادن و فتنه گردانیدن بقرار آوردن کار افتقار
 و افتقار با فتح کنار افتقار با کسر بچکان کوتاه قدر اذن کمایل + اَنْ الطَّوْلُ يَكْتَفِي قَدْ لَقِصْرُ وَاَنْ الْقَصِيْقُ
 قَدْ تَطِيلُ و و صاحب صحاح این قول را حدیث گمان برده و آن خلاصه است افتقار بر چیزی است و آن کوتاه
 کردن و بی کسی رفتن افتقار تو را باشند و در یک چیز بختن افتقار بر کسی ابرکاری داشتن افتقار افتقار
 با کسر روشن شدن و در متابعتن و سر خوردن پیش از رسیدن سر و با افتقار بهر معنی محبوبان افتقار بر روی
 بر اندام بر خاستن و در انبار پوست اعضا بر آمدن از سر یا از روزه یا از ترس افتقار با افتقار بلند یا
 افتقار با کسر کافر گردانیدن و کسی را کافر خواندن چنانکه گفته اند: اَلَا يَكْفُرُ اَهْلُ الْقَبْلَةِ و و تکیه برین
 معنی روایت نشده اگر چه از روی قیاس است و در کلام فارسی استعمال یافته چنانکه صاحب مغرب
 بدان تصریح نموده و در قاموس نیز به معنی نیاموده و اکثر با کسر بسیار گفتن و بسیار کردن و بسیار مال شدن
 و بسیار مال گردانیدن و تکیه کردن بر خرد و تیره رنگ اکثر بسیار ترا که بزرگ ترا که جمع اکابر
 با افتقار پوشیده کاف چاه کن و بزرگ اگر بضم اول و فتح ثانی که جمع اگر بضم معنی کرده افتقار با افتقار و در واقع
 و عارضة امور جمع و فرمودن و فرمان او امر جمع و تحقیق نشانهای سنگ که در میان باشد جمع امره
 و تحقیق و تشدید را تثنیه و تثنیه و در دو که در آن سرگین باشد و گویند: هَذَا فِي نَفْسِ الْأَمْرِ فِي
 نَفْسِهِ و یعنی این چیز ثابت و واقع است و در حدوات خود بی اعتبار معتبر پس ضمیه حذف کرده بجا
 او لفظ امر آوردن و این دلالت میکند که امر معنی شئی مطلق نیز می آید و بحث امور عامه نیز
 دلالت میکند که امر معنی شئی مطلق می آید و با کسر محب و شگفت و فتح اول و کسریم بسیار بسیار
 با و شاه کار خسته یا خمر یا اندر و کسریم فراینده اظهار با کسر باران باریدن و با افتقار بارانها
 با افتقار شریای کلان بجمع معتقار با کسر و شنیدن ناقه و جزیره سر انگشتان انداز کردن ترسیدن و
 ترسیدن و آگاه کردن و آگاهانیدن و رسانیدن اظهار با کسر محبت دادن و با افتقار نگه داشتن کار با و
 نداشتن و نشان دادن و ناشایسته و ناپسندیده داشتن افتقار بر آگنده شدن و بر خاستن قضیب
 و آماسیدن یا دوست چار و افتقار و آستانیدن و کینه کشیدن و باز داشتن کرده

شیر و شستن آن را چار و آلوده شدن و باز زنده شدن انحصار فشرده شدن الفها بر آمدن
 طهارت کافیه شدن انگار شکسته شدن انهار زیر اندن آب و خزان در زیران شدن آبسار
 شدن و مجور شدن حرف اخیار بالکسر شدن شکسته و بفتح اول و نیم سوم گاهی است کثیرا بفتح
 شربت سازند انحصار کوتاه شدن انحصار که آلوده شدن انهار بفتح یکنگان و نام فیه است
 ما سبب کردن و بانگ بر زدن انگر زشت تر افوار و دشتی با و سگوفه با تقدیر او را جمع نور انهم و تقدیر
 بفتح نور بفتح انهم یاری کنندگان انهار بالکسر و ان کردن آب خزان و فراع کردن گدازگاه و آب باشد
 در و ز کردن و در خم فراع زدن و نیزه و با بفتح و با بفتح خدا و ارتفاعات بسیار که یکی جمع باشد
 و فاعه سوداگر کرد و در متاع حیده باشد جمع نیز بالکسر و می است بر فاع از انجا است محمد بن علی الانبائی
 است لبراق اندر جای خرمس نام در جمع و شهری است و شام و نادر تر و تار زره نامی کان و تار کا
 و چیز نامی طلاق بر تقدیر اول و ثانی جمع و بر تقدیر ثالث جمع و درست بالکسر و درار
 ما و سلاهما و قار خردار با او را بالفهم گرمی آتش و گرمی آفتاب گرمی نشانی اخیار و غش گفتن
 ر باطل و مباح کردن و باطل کردن حق انداز بسیار گفتن اصرار بفریاد و در آوردن سگان
 و نماز و ترک کردن و طاق گردانیدن و زره بر کان کردن ایسا و تو نگردن آتیار برگزیدن آتیار
 و پوشیدن آتیار با یکدیگر مشورت کردن و کار سازی کردن و فراع بر دین انهار گران بار کردن
 و گرم گردانیدن از ششم کسی را و جو شاندن شیر و آب و ضامن شدن خراج را و تمام ستان
 ج و زمین دادن با و شاه که کسی بے خراج آید بالفصح قضیب بالکسر با و گرم با خرد است از او را
 بالفهم و با و شمال بدین معنی بفتح نیز آمده

باب الالف مع الزار

را و بیرون آوردن ابریز بالکسر خالص از ز و لقه ابر و نیز بفتح الف و د و و کسر آن و ابر و از
 م با و شاه می است معروف از بادشاهان عجم معرب پرویز البوز بالفهم جستن آموره
 و دویدن اجبار زشتاب بگشتن و مجروح نمودن اجلو از بهرعت رفتن اجتیا و گشتن
 جزا و در ویدن گشت فرمودن و بر بریدن آمدن بشم اجتر از و در ویدن گشت ویدن
 عم احراز استوار کردن و جمع کردن احتراز بر پنهان کردن و خود را نگاه داشتن احتیاجیم
 دن احتیاج بر حجاز رفتن و غوطه بر میان بستن احتراز بریدن احتیاج بر سر می شستن و غوطه
 دن و خوشنیدن و فی الحدیث عن علی ع: اذا حلت المرأة فلتحضره تفصلا و اداه

باب الف مع سین

ابله بافتن با کسی درشتی کردن و شکستن و خوار شدن ابله اس نامیدن و بریده حجت شدن و
 محکوم شدن ابله اس نامیدن از محبت و نام شیطانی ابله اس نام کردن ستور آب و بس پس گفتن تا قدر
 وقت و درشتیدن ابو قیس کو بهیت بکه و دراصل نام انگیزی است از بی ندرج که اول دران کوه
 خانه ساخت و این کوه نام او مشهور گشت و نیز قلعه است از اعمال طلب ابو قیاس کینت نعمان
 بن منذر اجراس او از کردن منقار مرغ در وقت خیزی خوردن و او از کردن مرغ بوقت نیز
 گشتن و او از زبور و او از کردن حاوی در حدی تا شتر راه رود و او از نرم کردن اچلا اس نشان
 اجلاس بافتن گوشت اجلاس خود را از خیزی نگاه داشتن و در شب گوسفند زردیدن اجلاس
 بجای میم بودن اجلاس دیدن و یافتن و دانستن و تیار چاره و کردن و یال اسپ را نشان کردن
 اجلاس بافتن آنکه از پنج کس نرسد و دلیر اجلاس وقت کردن خیزی و در بند نگاه داشتن و بسن سپ
 راجائی و راه خدا احتیاس باز داشتن و باز داشته شدن و باز ایستادن بول اجلاس چای سخت
 و مرد دلیر و جنگ و درین احتیاس بودن اجلاس گنگ کردن اجلاس پس بودن و پس
 برد داشتن و پس خیزی نهان کردن اجلاس خوار و زبون گردانیدن و خوار و زبون یافتن کسی را
 اجلاس بافتن گنگ و لین اجلاس شیرین و جل اجلاس کوه بی صدا آتش بشندیدن و بون ترا تا که
 و آب عوط خوردن از اجلاس باز داشتن خیزی که از وی خلاص یافت باشد از تیرگی بک کردن ابراهیم کاسر
 باز گردانیدن اجلاس با کسرتی و اصل نیک اریس بافتن و کسرتی مختلف و کسرتی در اینر و کسرتی
 چاهیت و بدینار و کسرتی روشن و صیقل زده و کسرتی کوز پشت شدن شیناس و کسرتی پیوسته
 اساس بافتن بنیاد اسس بنشین جمع اسس بنشین و با اسس با بد جمع اسس اسس بالمد
 درخت موز و آگونیده عصای موسی عسرم از ان درخت بوده بقیه خاکستر درختان
 و بقیه غل که در خانه گیس انگین باشد و نشانهای سدا و گور و بر نشانه خفی اسس
 حرکت دشت به بین و مشهور شمس است بنیاد اصل چربیند شماس آفتاب ناک شدن روز
 اشوس شماس و آگونی که گشته چشم دیگر و از کسیر طلسم سرخ بسیار اصل و گنگ و نیزه
 یعنی سرخ زده رنگ و بوی از جامه و جامه ساده و کت درم به سکه اعتداس شمس شب گردیدن
 از برای زرد و بدکار اجلاس اسس بالمد و او شدن و عوس شدن و سور کردن و جماع کردن و
 شب فردا شدن و بافتن زنان تازه شوی کرده جمع عوس بالمد اعتداس آب فرو رفتن افلاس شکسته

بزرگی است مشهور و تحقیق است که او پس اگر چه بصورت صفت تصفیه است اما بمعنی تصفیه مراد نیست و بمعنی گرگ است مراد است اوس او حسن بفتح جیم خبری اندک و بالضم روزگار و همیشه و هرگز ابلاس است شدن و دست خندیدن و از گفتن اموسل بوستانک انیس و لیرا سچاس دل گرفتار شدن نرس قال الله تعالی لا فادح من نعمه فیه انیاس شوگر گفتن و دشتن و شنیدن و دیدن و برآوردن و روشن شدن برگ درخت و درستانک شدن و درس گیاره سبت که درین می باشد و بدان رنگ در د میدانند جامه را ایاس بالکسر نو مید شدن ایس بالفتح نو مید شدن و آن مغلوب یاس است و بمعنی بودن و جو و تیز آمده خلاف لیس ایس بالمد و کسیر یا نو مید یا یوس بمعنی نو مید احتمال در کلام عرب نیامده چه این باب متعدی نیامده ایاس نو مید کردن

باب الالف مع الشین

ابرش بالفتح اسپ که بر اعضای او نقطه ها باشد بزنگ مخالفت رنگ اعضا و لقب خندیدن است و آن ابرس بود بواسطه هایت ابرجای ابرش می گفتند ابو بره ابرش مرع است از نگارنگ و لون اجهاش برای گرسین آماده شدن و زاری کردن بر کسی اجهاش کوفتن و کوفتن فرمودن حسن بفتح شین نشدید شین مرد درشت او از اجرش نیم کوفته اجهاش شک یافتن بگردن را در شکم مادر و خشک شدن بچه در شکم خشک شدن دست و طلب کردن شین و جمع کردن آن اجهاش گرد آوردن و جستن گیاره اجهاش را مانند صید را در دریا گرد کردن خبری را اجهاش برافروختن از خشم و جنگ کردن و در دوس با هم و همچنین استعجاش اجهاش بالفتح باریک ساق اجهاش بالفتح سوار و دنیا درشت مهر اجهاش بالفتح و انون نیکار و مادر اجهاش بالضم دم از برین و از قبیل های متفرق اجهاش بیدگر را خاشیدن اجهاش خرد چشم و ضعیف بصر و کسی که در تاریکی تیر میزد که بر روشانی و لقب کسی که از آنکه بخوبی آتش کبیر شاد و پیوید و دوم خفن وسط معا صید و سوم صغیر شاکر و سیوید او مان جیران کردن از شاش فرود باریدن باران و چون و خشک چکان از عا شش لرزاندن از تعاشش لرزیدن از تماشش سیم بر یکدیگر زدن ستور و محروح شدن آن در رفتن از تماشش نیکو شدن حال از شش بالفتح اختلاف و خصوص و برانگیزیدن فتنه و جنگ و دیت و جاحت و جفتین مقدار و دست آدمی که برابر قاست آدمی است و همچنین فارسی است اگر شش بالمد و کسر را را و کو به است و نام جلالیت مشهور در عجم که بجلت تیری ساخته بود که از شهر کرل انداخت بر و رسید و در میان سافت بسیار است استعجاش را ناخوار

شدن و در میدان و گلیگن شدن و گرسنه شدن استنشاس کسی را غایت و نارس است شمردن استنشاس
 بالفتح شادی کردن اطردشش یا غصه که اعطاش نشسته گردانیدن استنشاس بمنزل دیگران فرو بردن
 ناجای برایشان تنگ شود انداختن کوبیدن گفتند اعتشاس طعام اندک برای عیال یا برای فردخت
 آوردن استنشاس آنکه از چشم او آب میزد و بکبت بیماری و لقب عالمی مشهور که او را سلیمان بن محمدان گویند
 اعطاش تاریک کردن و تاریک شدن شب و تاریک کردن چشم اعطاش ضعیف چشم آنرا غایت
 مانده و پیوده لغتن افراشت باز ایستادن و غیبت کسی کردن و گشتن افراشت و دوزخ دست بر زمین
 بستن و گسترده شدن و سپردن افراشت کوشیدن بقصد کسی عیب و بدگویی کردن اماش بر سر پستان
 او و شیر سبز استنشاس بر بودن و ستاندن هجاش سوختن آتش و گریز برای امتیاش سوخته شدن انفاس
 شب بر چراگشتن گوسفند و اسب بی شبان استنشاس شب بر چراگشتن چار و ابلی شبان و از تن بر خاسته
 شدن موی استنشاس صورت بسته شدن و غار از تن بیرون کردن و دست بر زمین زدن فترت تنگ پا
 خار که در دست او باشد بیرون افتد و برگردن موی چینه استنشاس بلند شدن و نیکو شدن و برخاستن اماش
 شتافتن استنشاس بیای و نقطه سستند و گشتن چینه استنشاس بفره پس ماندن او باش مردم فرومایه و در غایت
 از طایفه او حاش زبونان و فرومایه او حاش گرسنگان اینی استنشاس فرومایه و زبون گشتن و باز گردانیدن
 سهام بر باده و آن نیروان سهام قداح است اینی استنشاس اند و گلیگن کردن در مایندن و بی نوش
 شدن و گرسنه شدن و بی گیاه و مردم بافتن زمین و شهر را ایستار و مایندن

باب الالف مع الصاد

ایر ص پس و سام ایر ص و زرع بزرگ باشد که بپاری آنرا نقاب پرست و حربه گویند و غایت
 که آنرا بزرگ گویند و بغایت قتال است اثر اص محکم استوار گردانیدن و برابر کردن اجاص
 بالکسر و تشدید جیم آلو و این موی است چه در کلام عرب جیم و صاد جمع غنیمت و حصاص حصه دادن و حصر
 تنگ چشم و نام گسیت اجاص نیک چشمان و فرزندان کسی که سسی بود با حوص حصص بجای معامله
 و تشدید صاد شرم و بے خیر و آنکه موی سدرش ریخته باشد غلبت خاصه که از آن موسی سر بریزد و اخلاص
 پاک و خالص کردن و دوستی و عبادت و طاعت بے ریاء و سمعت کردن و دین بے ریاء شستن خصل
 و ایستاده و خالص شدن بیک چیز و خاص گردانیدن اجحص باریک میان و میان گفت بای که
 بر زمین نیاید از خاص از آن کردن از خاص بر جهانیدن و بیازنی و شستن کود که لا و پیوسته و ایستاده
 شتر از شخاص از آن خسریدن استخلاص رانی حین و خالص کردن استخر خاص از آن

شماره و از آن خریدن مستقصا طلب قصاص کردن آن شخص با کسب و ستاد و خیری را
و بیرون کردن کسی را و بریدن و رسیدن بوقت سفر و گذشتن تیر از بالای نشانه و غلبت کسی کردن و
بالفتح ششخصا عتیا و دشوار شدن کار بر کسی و باز نگرفتن پیش و ناله و جزآن و بی طاقت شدن مایان
یا شتر ماده از جاج احوال و دشوار کردن کار بر خصم انحصار در گلو گیران انحصار غم و غصه
خوردن و در گلو گرفتن آن شخص پیش اقراض وقت کاری یافتن اقراض وقت چیز را چشم داشتن
اقصاص کاویدن و پرسیدن آن شخص بالفهم گناه فرستادن غوار قصاص عدا کردن چیزی از
خیری و بیرون کشیدن انحصار بیرون گرفتن چیز را و همچنین استقصا استقصا حصول نبول شکار کردن
و کسب کردن انقصا روایت کردن سخن و از بی رفتن انقصا کشته رشتن و استن شدن کوچه
و اسب و مانند آن و برگ نزدیک شدن و برگ نزدیک گردانیدن کسی را از بیماری زدن انقصا
چیز را در حال گشتن بر جای خود اقصا فریب شدن شتر در تابستان و گویان شتر پیدا شدن انقصا
بجایه کردن کسی را در کاری انحصار برادر آوردن روده و پیش آوردن انقصا کسب در انحصار
کسی را بکسب داشتن انقصا گم کردن گم شدن اندلاص از دست لغویدن چیزی و اقصا انقصا
کسر و صیقل ترا و قص کوتاه کردن و خوب زنی های شکسته و مال و افزونی نقاب که بران افزونی زکوة
و حبیب نشود اقصا کسب تله گردانیدن گم کردن انقصا در خشدین دین بپایانیدن و در خشدین نشستن

باب الالف مع الضاد

ابض بالفتح بطن سردست شتر بر بازو و دامت از زمین بر ندارد و کشیده شدن عرق النسا و بالفهم نه رگا
آباص بالمدح مع ابض پدید شدن ابض نه شدن ابض پدید و شمشیر ابض با کسب میانی که بان است
شتر بر بازو و دامت از زمین بر ندارد و بالفهم نام جانی و با کسب و تشدید یا نام خصی و با خسته گردی از خوار منسوب
بران اجباض غالب کردن و زانیدن و شتابانیدن و بچه افکندن شتر احراض بیمار و لاغر گردانیدن عشت
کسی را و بد زنا خلف فرزند شدن و بالفهم فروم ضعیف که کار را نتواند کرد و اجباض بیای موده تیر از المانج در گلو زدن
دش کسی باطل کردن و آب چاه کشیدن چنانچه در آن هیچ آب نماند حص ترش مزه اخفاض زدن و افخته کردن
در رفتن نرم تن آسانی کردن اخاض بالکسب در آوردن ستور را و اخاض باطل کردن محبت و جزآن و
مغلوب کردن و قهر و عداختن و زانیدن و گردانیدن آفتاب مغرب از وسط سما را تا حاض سوخته شدن از در و در
و تباه شدن جگر و دل و غیر آن و ناله کردن کسی را از تباخ سختی و بی رفتن و زان شدن تعلیم از کائنات عتیا
بیم در شکم دارد و بزرگ شدن بزرگ شدن در شکم از تباخ و مضطرب کردن و در شکم و در شکم و در شکم

15

و آرد نرم کردن چنانچه تینک کردن و گردن دراز کردن آهوار باق رسانیدن بجای دیگر
 دیگر و تاخیر کردن نماز را بوقت نماز دیگر و تکلیف کردن چنانچه بایستد و بر دشواری و سختی
 و تیرگی کردن و بند کردن و اینها را تینک کردن و اترفاق بر مرقع تکیه کردن و بر مرقع یعنی نماز را بشکسته کردن
 قوله تینک گشتن مرقعاً ارق یعنی تینک کردن و بر تینک کردن و تینک کردن و تینک کردن و تینک کردن
 و اینها را لاق یعنی اینها را تینک کردن و تینک کردن و تینک کردن و تینک کردن و تینک کردن
 جابه و ساییده شدن و خشک شدن پستان از شیر و بر سینه و شکم چسبیدن آن نام پیاسه است و این هم می است که
 عرب کلام خود آورده و اسحاق یعنی مصدک معروف است و معنی آبی غیر صرف و اگر معنی آبی نیز اعتبار فصل از این
 مصدک گشته معروف باید خواند چه که معنی خواهد بود استیاق را ندن اترق و در دیگر گوش فرا داشتن استیاق پیشی
 گرفتن و دیگر تیر انداختن استر اترق روزی خواندن استیاق گرفتن شکم استعراق همه را در گرفتن و
 بنام توانائی خود کاری کردن و غرقه شدن استیاق دعوی فرزند کردن استیاق آب و مایه بینی
 کشیدن استیاق سخن گفتن خواندن و از کسی سخن بیرون کشیدن استیاق فراخ آمدن و تمام شدن
 و راست شدن استیاق استواری نمودن و استوار کردن استیاق توفیق خواندن استیاق
 سزاوار شدن استیاق تینک شدن و به بندگی گرفتن استیاق بار یک شدن استیاق
 و بیای مطهر عرب استیاق بالفتح پیشتر استیاق روشن شدن و درخشیدن استیاق مطهری
 کردن و ترسیدن استیاق آرزو و درخشیدن استیاق گرفتن کله از کله و نیمه گرفتن و بهریم و جبران
 و گشتن و سخن را به چپ راست بودن و در خصوص بی قصد و به چپ راست رفتن و در آنحال سخن
 بالضم و قع شین شده و ضعیف و ختی است که مانند است بچهار از روی شکل و بختین و تشدید قاف دشوار تر
 استیاق فراخ و این مصداق کابین زن کردن استیاق سیرانیدن و بهوش کردن استیاق
 و فراز کردن و فراز آمدن مردم در کاری و گویند را یکبار و دو بار استیاق بهم واکو فتن و چسبیدن
 و رخت از باد و آب به چشم از زخمه و آواز دادن چیزی ضعیف تینک اترق باریت دادن بر ترس و گشتن
 و خاموش بودن و سر و پیش انگندن و رفتن نتران در پی یکدیگر و فرا آمدن اطلاق از بندگی کردن و
 کردن و کشان و گفتن و شکم را ندن اعتناق آزاد کردن اعراق بیخ و در شدن و بیخ بر زمین فرو بردن
 و رخت و لبراق رفتن و آب اندک در شتاب و تینک اترق و در چپ و آوختن و ناخن و در چپ
 فرو بردن و چپ را علاقه کردن اعتناق بلکه فراخ رفتن و گردن بند و گردن کردن و
 گردن بند ساختن و بالفتح گردن را و بزرگان قوم اعتناق دست بگردن همه گیر کردن

و بگردن گرفتن کاری اعتلاقی عاشق شدن بچیزی بسته شدن اعتیاق باز داشتن اعتناق بافتح و ازار کردن
و چیزی که بلند باشد و سگی که در گردن او علاقه باشد اغراق عرق کردن مساله کردن مکان خست کشیدن
اعتلاقی در بسن افق بافتح رفتن و بنایت کویم شدن پوست را و باعث کردن و فتمین کرانه آسمان
سر کرانه که باشد افتراق از عهد دیگر باشد ان افیق بفتح منزه یکسره غلوستی که باعث اتمام نشود باشد افلاق
بالکسر چه عجیب آوردن اعتلاقی بالکسر چه آرام کردن افق بافتح دیوانه کردن و رفع گفتن و بالکسر کر
و بالکسر کج لام شد و رفته و الاق بالکسر در رفع گفتن و برقی که در روع و رخش و باران و باد نباشد و انهم
کوبی است به محو و بافتح و تشدید لام در روع گواحق و رسانیدن و در رسیدن و به آخر چیزی پیوستن
و پیروی کردن و چیزی پیوستن بچیزی و پیوستن و بستن و در رسیدن الزاق و الساق الصاق
بچیزی پیچیدن و پیانیدن الزاق و التساق و التصاق به چیزی پیچیدن اطلاق
در ویش شدن و در رغبی امهق بافتح سخت سپید افق بفتحین نشا و شدن و بنایت خوب شدن
نهیق بفتح منزه و کسرون خوب و عجیب افطاق به سخن در آوردن التفاق چه پیچ کردن چیز را و
برواج رسیدن با تار مرموم و در ویش شدن و آخر شدن مال قال الله تعالی خشية الاتقاق
السحاق سائیده شدن اختراق دریده شدن اندفاق رسته شدن و بر بستن آب و انباشتن
انطلاق فتن انطلاق شگافه شدن انملاق دوستی نمودن و جاپلوسی نمودن و لطف
نمودن و هموار شدن و خلاصی یافتن السیاق روان شدن اندفاق کوفته شدن الشقاق
شگافه شدن الفتاق و اشدن ابر و شکافه شدن اوق بافتح گران شدن بوزن و
و گران افراق خاکستر رنگ و سالی که یاران در وینار و اوق موافق تراشاق استوار بستن
و استوار کردن بنده و استوار گرفتن ایراق برگ آوردن خست

باب الالف مع الكاف

احتماک ازار بر میان بستن و استوار کردن چیزی و فراهم بستن پشت و ساق خود و بقوطه پشت و ساق و بهم
کشیدن گفتن احتماک استوار شدن و خوردن گیاه را و آزمودن و ازین برگردن و غالتن و دین و در و
استوار بستن و بغاری آن رن و لویه پوشیده گویند قوله تعالی لا تعجلن فی شئ من قبل ان یقضی الیک الامر و ان یرد الیک
و کاویدن با کسی و را کالکسر بافتن رسیدن بچیزی و رسیدن کو که بلوغ و دیدن و رسیدن بیه و خبر آن اوارک
بالکسر و تشدید ال مفتوح و را حمله مضبوطه بهم دیگر رسیدن و اصل تارک بود و قال الله تعالی حتی اذا کونوا جمعیاً

اروک با نفهم و شستن با اس جاست اریک با نفخ نام وادای است ارک با نفخ خوردن شستن
 ارک و تقیم بودن بجای و تقیمین بسیار شتر از خوردن ارک و تقیمین نام وضعی است ارک با نفخ در
 است شور که از آن سواک سازند و باره زمین وضعی است لفره و کوسی است بشهر مرزا ارک تقیمای
 آراسته جمع اریک است هلاک و آوردن چیزی در چیزی استاک مسواک کردن استاک طلب دریافت چیزی
 کردن استاک که چنگ در زدن استاک نیست کردن استاک با کسفر خراشیدن درخت و غیره آن با نفخ
 خا را جمع شوک با نفخ شراک شریک آن درون با خدا و انبار کردن با کسی و با نفخ انباران جمع شریک استاک
 انباری کردن استاک بهم و برتن صطکاک بهم و کوفتن خجاک خدا ایندن استاک جمع شدن استاک
 جدا شدن استاک با نفخ بر و ایندن باز کردن ایندن از چیزی قوله لکما جنتنا لکما عن التنا و بشرفی ناسیدن با کسفر
 گفتن و دروغ بستن و دروغ افکندن دروغها افک با نفخ و تشدید فاد و فوغ گو و لوک با نفخ بسیار شدن
 و پیام مساک و ایشان و نگه داشتن و چنگ در زدن و باز داشتن استاک چنگ در زدن استاک
 کیستن الملک با کسفر آن دادن و خداوند چیزی کردن و نیک شستن آورد و با نفخ ملکه و پادشاه جمع
 و ملک و ملک و جمع ملک یعنی شستن گویند آنک با کسفر و ختم نون اسر و قطعی و برین وزن در عربی اسمی دیگر
 مفرد و غیره است و بضم شین و تشدید و ال نیامده چرا که این صیغه از بناهای جمع است چون اکمل و انعم استاک ضعیف
 و لاغر کردن و عقوبت کردن استاک حرمت کسی بردن استاک در آمدن چیزی چیزی نهماک کوشیدن کا
 و با لفره کردن در آن نهماک دریده شدن پرده نهماک از هم جدا شدن باز آوا و لنگ یعنی نشان
 املاک با کسفر ملک کردن ایک با نفخ پیشه

باب الالف مع اللام

ابحال خیل قین کسی او خیل شدن و به خیل نسبت کردن البسال به خواری گذاشتن و گرد کردن و گرد
 دادن و خرام کردن و بسلا و شستن و بهلاک سپردن کسی اقوله تعالی ان خیل نفس با کسبت لعلان با طیل کردن
 و با نفخ و اینر ابتداء صرف کردن چیزی و بسیار بکار داشتن جاسه و غیره آن در با خن و نگاه نهادن خیر استمال
 ریشه کردن و لغت نمودن و انلاص زید و در دعا با طیل با طیل البول به نفهم و تشدید باد اسیل قوایا له
 با کسفر تشدید یار و با بیل جمع قال الله تعالی طیرا با بیل ابل کسبر شتران واحد نادر و به نفخ
 است آبال ال جمع البول به نفهم بلفظ پسند کردن شتر از آب و باز ماندن مرد از محبت قابل همچنین
 اهل بضم نهزه و بضم سر و صاحب قاسوس گوید با بیل با نفخ بار و ختی است بزرگ که برگ آن در برگ
 درخت گزاف و بارش ببارکنار و آن درخت عمر نیست چنان که جوهری توهم کرده است بلبل با کسفر

محصل یعنی پیاپی روشنی اسما فل پائین تران و زبون تران و شتران خرد اسیر اسل کسیرم یعقوب موعی
 بزبان ستر یا برگزیده خدا و بعضی گفته اند بنده خدا اسما عیسی نام پسر حضرت ابراهیم و او استیج بر قول صحیح
 چنان که جمعی بران فتانند و نام پسر بزرگ نام جعفر صادق و هم و شیخ اسما عیسیه خود را بدو منسوب دارند و بعضی استیج
 بزبان ستر یا تران بر او خدا اسل گفتن در وقت بلند خوار و نیزه و مهر خوار در آن شبان با کسر مه با کردن و بزبان
 شیر درنده و مهر کردن زن شوهر مرده یا فرزندان خود که دیگر شوهر نکند و بافتح بجهای شیخ جمع شیل با کسر اشکال
 با کسر شوار شدن و رسیدن خرد و انگور و بافتح صورتها و مانند استفعال فروخته شدن آتش آشکار شدن پیکر
 در موی استفعال بکار در شدن استفعال بگرد فرو گرفتن و جامه در بر گرفتن
 و بالاسه چیز بر آمدن اشکل سرخ چشم و سرخ به پیدری آمیخته و درخت کنار که می گویند تینگاه
 سید و شبیه تر و خوش صورت تر و پوشیده تر و دشوار تر اسل مشیچم اشغل مشغول اسل گفتن آنکه است
 او تشنگ شده یا رفته باشد اصل پنج و نسب اصول جمع و حسب چنان که عرب گوید یا لیس صل ولا فصل یعنی
 نیست او را حسب و زبان فصیح اصل شبان گاه و آن بعد از وقت عصر است تا فرو رفتن آفتاب
 و خداوند نسب و محکم و پنج و اواصل بافتح صل لغبتین اتصال باجمع و پیش بین و ثابت است و ملاک
 و سورت و شهری است باذیش اصل با کسر فتح طاطویه و جای ایستادن و آب و این لغت اصل شام
 است اصل گراه گردانیدن و کم کردن و باطل ملاک کردن و ضائع کردن و دفن کردن مرده
 اصل کمال نسبت شدن اصل گراه تراطلال با کسر شرف شدن بر چیزی و باطل کردن حق بافتح نسبت
 سر او بای خراب شده و بدینا اصل با کسر و فتح ماسجونی است مرکب از پیل و پیل و آله و بعضی اصل
 یعنی پیوه و بخت الف و کسر خایز آمده انوری گوید مع سازی طاعنی کند دیوار پاری باطلال با کسر سایه افکند
 و سایه ار شدن و نزدیک شدن چیزی و بافتح سایه احوال با و از بانه گریستن اعجال شبانیدن احوال
 با کسر کار فرمودن و در کار آوردن و بافتح کار اعتدال راست شدن و میان شدن اعتدال بکسو
 شدن اعتدال نه بگردن و بسته شدن و پای گویند و زیان با گرفتن بوقت گشتن و نیزه و زیان
 با گرفتن اعتدال کار کردن اعتدال بجا شدن بهانه آوردن و باز داشتن کسی از کاری و علت و حسب
 آوردن بر چیزی اصل داد و منده تر و است تر و میان ترا عزل مردی سلاح و ابروی باران آب کرم
 و سساک اصل تاره بهیست که تنها واقع است بخلاف سماک راجع که نزد او دوست است که آن تاره باران نیزه
 او گویند اصل خرد تر و دشوار که پیشین شده باشد چنانکه مرده و زانوی او در رفتن بهم خود را اعلان بجا کرد
 اعتدال خبر گردانیدن و فرو گذاشتن اعتدال با کسر کینه داشتن و میان کردن و غنیمت شکی لغایت سید و طعم

قبیله عادی و ارم ذات العاد و مشتق است یا اسکندریه یا وضعی است یا فرضی یا بضم و تشدید یا مفتوح و نه اند و
 و اطراف انگشتان سنگ و سنگریزه اگر هم باشد نشانها و گوشتها قبیله عادی و آموان سپید و بر این تقدیر آرام قلب آرام
 بالفتح و نه مغزوفانی و مغزوفش نعم کسری و سکون خمره از هم ماریا و قبیله است از بنی ثعلب را قام بالفتح خطیب
 از قام بالفتح زبده انما و خوشنشان از هم بالفتح گردیدن و باز ایشان از چیزی و لازم شدن بخیری و نسبت فخرین
 پس را و بر بیز کردن و خشک سال شدن و دلبستن و خافلت کردن چیزی را و فراحم آمدن و بریدن پندادن
 و بکار و نیاز داشتن خوردن از خوردن طعام بالای طعام و بفتحین موضعی است نزدیک اموان و ناصیه است
 بیزان از لاهم بالفتح نیزه قناری بی پر که در جا بلیت بدان بازی می کردند و بزرگ و شتران خریدار گوشت
 آن بر فقر قسمت میکردند و آنرا از ابواب کرم و سعادت و استقامت بدان فرستادند و هر که در آن بنا کرد و دل
 نیتش آنرا خیل و نیم میگفتند و حق تعالی در کلام مجید از آن نمی فرموده از کاهم بالکسر ز کاهم دادن به
 از و حاهم بالکسر اندی کردن استقامت بالکسر بخیر کردن و بالفتح بخیر یا اسلام مسلمان شدن و فرو کردن داشتن و
 گردن نهادن و بیع سکرم کردن یعنی به پیش از رسیدن غله و میوه دادن و کار کسی سپردن و وصل و آمدن اسلام
 کردن نهادن پیش از آن بیا و بیژن سنگ طلب یا بدست و خوشه بر آوردن گشت اسلام سعودن شناسایی طلب
 اسلام بضم و فتح تین و سکون یا رگی است میان انگشت شصت و بیست و ششم سلم سلم تر اسهام بالکسر قومه انداختن و رسان
 خود اسهام قومه زدن اسهام بالکسر بلند شدن و دزدان زدن و کشتن اسهام پوشیده شدن مخفی ماندن و عافیت شدن
 و سخن استقامت استوار شدن استعجیام عافیت شدن سخن استعصام شک و دزدان و الیتاد و مشک و اوال شکر
 و لازم شوق و یار خود بودن استعظام نهنگ شدن بزرگ کردن و اکثری از چیزی گرفتن استعظام گاهی خوشتر
 و غیر رسیدن استیام خدمت خواستن اگر کسی با صطلاح در باب سخا و بیان کردن که نسبت یک معنی خواستن معنی یک چیز
 که با و راجع کنند خواه آن معنی دیگر حقیقی باشد و خواه مجازی و این را از قسم محسنات بلاغت دانند استعصام
 خود را باب اگر مشتق و عرق کردن خواستن استعصام طلب بود و دلوی یا فخر از چیزی استعصام غنیمت دانستن
 و غنیمت جستن استعصام غنیمت گنجی خواستن استعصام پیش شدن و در پیش شدن خواستن استعصام بالفتح ماریا
 اسهم بالکسر و بضم نشان و علامت چیزی و یا صطلاح بخیران اسهم را بهر معنی مطلقا گفتند اول نام
 که مقابل لقب و کفایت باشد دوم لفظی که معنی صفت باشد و یا شصت مقابل صفت باشد سوم لفظی
 که معنی ترات باشد و یا معنی متقابل طرف چهارم لفظی که معنی حاصل مصدر باشد و آنرا در برابر
 مصدر مثال کنند پنجم کار که بذات خود بی انضمام کار دیگر بر معنی دلالت کند و بهر یکی از دران ماضی و حال و مستقبل
 متعلق نباشد و بهر معنی مقابل فعل و معرف باشد اسما جمع و اسموات و اسامی تشبیه یا بهر صفت آن جمع است

اشخاص با کسر پیرو راندن و نوا و ندیه شدن آتخام بجای معجیه فاسد شدن و تغییر شدن شیر و طعام
 اشخاص بویانیدن و حرف ساکن ابوی قلم با کسر دادن بطری که شنیده نشود و حرکت لب بسته شود و پیوسته
 است بر گفتن و سر را بلند کرده رفتن آتخام بفتحین نشدند بدین معنی و پیشوا و نوا و ندیه و سنگ خطاطام ازین
 بر کندن اصحاب با کسر و رویش شدن وقت بریدن خوا شدن و با فتح کسب و در هر جمع مردم حرب و جمع
 با کسر کردن و کشتن و کشتن کسی را آتخام بفتحین نشدند بدین معنی که در وافسون اثر نکند و
 و مردی که در و امید بهی نباشد و از هر کس نفوذ داشته نشود و عاقل هم نام بزرگی است و شهر در الا هم واجب
 زیرا که در و قتال حرام بود و آواز و ادخواه و آواز و سلاح شنیده نمی شد و آتخام با فتحین آتخام با کسر و فتح
 ضا و معنی نام کوی است و زینبی که در و ندیه منظر واقع شده و بفتحین کینه و حسد و دشمنی کردن اصحاب و آتخام
 و در آیدن آتخام زبانه زدن آتخام طعام دادن آتخام با فتحین نشدند و بفتحین حصار کشیدن
 و تهر و خانه چهار گوشه ملک طعام با لضم و آتخام نشدند شاش طعام با کسر تار کشیدن و در تار کشیدن
 و تهر کشیدن و در آیدن آتخام با کسر بوقت نماز نشستن و در آیدن و وقت و درنگ کردن
 و باز آمدن از چیزی و باز داشتن کسی از چیزی بعد از آمدن در آن و گذشتن پاره از شب عدا هم نیست کردن
 و نیاختن چیزی و منع کردن کسی را عطا هم بزرگ کردن و بزرگ داشتن عطا هم بزرگ داشتن و بزرگ
 یا پالان نشتر چیزی ساختن که سوار دست بروی زند تانیند و دست بدان زدن از بیم افتادن عطا هم
 جنگ در میان و باز ایستادن از گناه و معنی عطا هم نیز آمده عطا هم با کسر گاه گردانیدن و نشان کردن و در
 چهار علم یافتن و با فتح کوهها و بر تمام علم بفتحین عطا هم با کسر عطا و ندیم بسیار شدن و با فتح برادران
 پدر جمع علم با فتح و نشدند بدین معنی عطا هم بزرگ کردن عطا هم فراینده تر همه را عطا هم با فتح سالها عطا هم
 با کسر نشدند که در حرف را عطا هم کردن سخن را و در حرف العود حرف فطی که اکثرش نقطه دار است و آن
 خط عربی است عطا هم آنکه سخن فصیح نگوید اگر چه از عرب باشد و آنکه بر سخن قادر نباشد عطا هم زانمی
 که نوال بالایی او سپید باشد و آید و رنگ که در دشتن با هر دو دست او سفیدی باشد و دیگر اعضا
 او بپاوه یا سرخ باشد اعظم و نامزد آنکه لب بالایی او رنگاخته باشد اعظم ملاک کردن و در بعضی نشدند
 تمام از زوده کردن و زیان کار گردانیدن اعطام غلام بازی کردن و نیز شهوت شدن آتخام ازین
 نشان آسان عطا هم اند و بکین شدن آتخام غنیمت گرفتن از کفار و غنیمت شمران عطا هم خاموش
 گردانیدن بجهت و فرو مانده یافتن از سخن کسی را عطا هم بجای همه بزرگ گردانیدن اقدام بسوی
 اول که از بریق پارچه و پنبه نهادن تا آب صاف بیرون آید و بزرگ کردن رنگ سرخ جاسد اعطام

پیکر کردن اقسام نمایان اقامه با کسر سر یا داشتن محام انداختن چیزی را در چیزی اقسام در آمدن
در چیزی و خیر داشتن و پنهان شدن ستاره اقامه در کاری پیش کسی گرفتن و دلیری کردن و فراموش
شدن و پیش کردن اقسام با کسر سر و خوردن و بالفتح بخشش و سگند یا اقسام بخش کردن
و سگند خوردن اقسام با کسر بخش از بخت بخش زمین قایلیم جمع و موضعی است بهر اقسام بالفتح نیز
قمار و قلم یا قلمای ترانید و نینی نامها قنوم بالضم اصل هر چیز قانیم جمع و اقامیم ثلث با سبط لاج ترسایان
وجود و حیات و علم است و آن را آب و این و روح القدس نیز گویند قنوم راست و درست تر از قنوم آنکه نیمه
زدان او شکسته باشد و آنکه یک شاخ او شکسته باشد اگر اقامه گرامی کردن و بزرگ داشتن و لواحق بخشش
کردن و فرزند کریم زادون اگر اقامه گرامی تر و بخشنده تر از اقامه تبای و دو قطعه بزرگ شکم و سیر و پوشیده تر
اقامه تبای باشد فراخ شکم و سیر و راه فراخ و شتر فربه و یکی بن اقامه قاضی دانستند معرّف است
اقامه بشین معجزه ناقص خلقت و ناقص حساب اقامه بفتحتین زمین اشتهای بلند اقامه با کسر غلاف
شکوفه بر آوردن درخت و جامه را آستین کردن و بالفتح آستینها و غلافها پوشانده با انجام
اقامه برپس کردن اقامه گوشت خوراندن و گوشت دار و فربه شدن و گوشت گرفتن ستور و پود
گرفتن جامه را در سر جراحت استوار کردن و کش کردن بجنگ اقامه به شدن جراحت و پیوسته شدن
چنگال الزام لانهم کردن و کاری برگردن کسی را داشتن الزام بر خود لازم کردن و برگردن گرفتن گاه
را الزام در دل انگندن و آنچه در دل افکند خدای تعالی خیر باشد یا شر اما اکثر استحال او در خیر باشد
الهم بفتحتین در و کردن و در دالام جمع الهم در ذاک الماهم فرو و آمدن و گناه صغیرتر کردن و بزرگ
بلوغ شدن اقامه بقره کردن و فرو بردن چیزی را اقامه دهن بستن بلباس یعنی دامن نیند و بوسه
دادن التیام با همدگر پیوسته شدن و بهم آمدن و استوار کردن سرختم را اقامه بالفتح و تشدید
سیم آهنگ کردن سرگشتن چنانچه نزد یک بد لغ رسد و ما در شدن و امانت کردن و بالضم اصل
هر چیزی و ما در دام القری مکه دام الطریق راه بزرگ دام الیابغ دام الدراس بپوست مغز
سروانم کتاب لوح محفوظ و سوره فاتحه و آیات محکم که اصل آیات دیگر باشند دام انجاش
شراب دام القرم سر دار قوم دام بحیش علم لشکر دام النجوم کاهکشان دام البیض شتر مرغ
اقامه بالفتح و سکون سیم حرف غلط است بعضی یای تردید اقامه بفتحتین نزد یک شدن و اندک تر
و چیز که نزدیک باشد و دور و بالضم و فتح گروهها و قاصتها اقامه بالفتح پیش و بکسر پیش و پیشوایان
در راه و راه و مدی کنند جانب قبله و وتر و گرایه زمین و کتاب سماوی و لوح محفوظ و منظر

باب الالف مع النون

این تست کردن پیرنی و بالکسر سپید و فتح اول و کسرتانی طعام و شراب غلیظ و مطبوخ و فستقین شبنمی و عیب
 و کینه و کرها که در چوب میباشد و این یامین پیر تقوی و عم و صاحب قلوب کس گویند هیچ بن یامین است چنانچه
 در باب یامی آید این زن به هر سه حرکت الف فتح را حوضی که در آن غسل کنند و گاهی آنرا از من سفال مانند
 آن سازند و آب را با او وید گرم کرده و در آن بزنند و چهار بار بدن غسل دهند و اطباء آنرا بزن گویند و در
 آئین بالبلبان بالکسر و تشدید یا هنگام و اول شکر و وقت ابروان صبح و شام امیضان غیری و آب
 و دورگی است در پستان شتر آتقان استوار کردن آتقان بالکسر و تشدید یا کسره بنجیده شدن آتقان
 بالفتح ماده فراتن فستقین جمع و آب خور سرچاه و پایتیه و دوج و سنگ بزرگ سرچاه اقل بالفتح و اتون بالضم
 سیم بودن بجای و ثابت شدن اتون بالفتح و تشدید تا و تخفیف نیز آید و نور گنج پرومان نیز صاحب
 گوید که کش و ان چنین آتقان بالکسر آتقان بسیار گشتن و غالب شدن و دست کردن جرات
 کسی را که بر تعالی اذا اختلفتم ثم تشد و اتوناق آتقان بالکسر شست عدد شدن و نهادن و شتران شتر
 شدن یعنی شتران که در پشت در و مینوبت آب یابند و بهار کردن متاع را و بالفتح قیمت با احوال
 شک و صبح جهان یکسای چشم احسن بالفتح گشتن نزه آب و چنین احسن بالضم و که فتن قصار
 جاسر را احسن بالمد و کسر چشم آب متغیر شده بنیده درنگ احسن بالفتح کینه و فتن و چشم گشتن احسن
 بالکسر اند و گین کردن و بالفتح اند و در عالم احسان نیکوئی کردن و نیکو دانستن چنینی را احسان
 زن و کسرتن مرد و شوهر کردن زن و باردار شدن زن و بار ساز شدن و استوار کردن و همار
 کردن و آتقان در کنار گرفتن احسان بالفتح کن را احتقان خفته کردن جهان
 بالفتح گرفتن و انبج بر کردن درخت ایمان و قنات احتقان خسته کردن احتزان
 مال بنشیند نهادن اجندان بالفتح و دستان مشورتان احسان بول و غلط احقان بالفتح
 و امان احیمان ناراستی و ضاقت کردن او مان بالکسر پوشیدن و خیانت کردن
 و فغان کردن و دروغ گفتن و خوار شدن قال الله تعالی و اشد الحزین انتم و فغان
 و بالفتح و تشدید و ال چرب شدن و روغن مالیدن او مان پیوسته شراب و در
 او مان بالفتح وینها و قول قناده سست که او مان شش است یکی دین رحمت و باقی دین
 شیطان دین رحمانی دین اسلام است و او مان شیطان بنی است یکی دین صابین است
 که پرستندگان ملائکه اند و خوانندگان زبور و متوجان قبله دوم دین مجوس که پرستندگان

آفتاب و ماه و آتش اند شوم دین منکر کن که بت برساند چهارم دین یهود که قوم موسی هم اند پنجم
 دین نصاری که قوم عیسی عم اند آون با لضم گوش و دشته سر و کوبی است و با کسر ستوری و آون و گوش
 دشتن و تیشین گوش و مرد شنود و با کسر و فتح وال و سکون نون حرفی است یعنی آگاه افوان بالفتح بانگ نماز
 و آگاه کردن و خبر گوش رسانیدن و گوش بچیزی داشتن قوله تعالی و آذنت لربها و حقت یعنی گوش دشت
 امر پروردگار را و واجب است او را که گوش دارد امر حق را آون بالفتح بانگ نماز و ضامن جانی که از نظر
 بانگ نماز در آن چاشنوده میشود و موزن آون یا ندو فتح نوال دراز گوش و بکسر فال و بدان آون
 سحر آذکون و آن کی است زرد که در میان افعال سیاهی است و در قدیم بل فرس از تعلیم می داشتند
 او عان گردن نهادن و فروتنی نمودن و خوار شدن و ستافتن با طاعت کسی آوقان بالفتح رنجانها
 آو بان بالفتح جمع دین یعنی تیزی خاطر و یاد داشت آریان با کسر تحت لب تن برسن و بالفتح رستنا
 از همان استوار کردن آرتهمان گرد گرفتن آرن و رختی است که از جوب آن عصا گیرند و است
 از زن موعی است بی فرسخ از شیر از آرمین بالفتح نادان و سست و عنامونث آن ارکان بالفتح
 جوانب قوی تر از جوانب دیگر آوان با کسر آستین کردن جامه را و بالفتح آستینها جمع بدون لضم
 از مان با کسر برینه شدن و بر پا مانده شدن و بالفتح و قتها و نام زنی است مشهور بچشم جمال و عین
 از میران آفتاب و ماه آسون بالضم مزه و بوی گرد آید و درنگ کردن و بهانه جستن کسی خود
 و روش پدر گرفتن پس آسن بفتح اول و کسرین و آسن بالمد آبی که مزه و بوی گرد آید و بهانه جستن
 خلق و تفتیدن و تشدید نون سالدار تر سنان با کسر بسیار سال شدن و بالفتح و نداشتن و بالضم و بی است
 بهرات آسمان با کسر خداوند ستور فریه شدن و فریه کردن آسمن فریه تر آسکان آرام دادن
 و بی حرکت ساختن حرف را آستهمان فریه شدن خواستن و روفن خواستن آستهمان بگوشتن
 آستهمان بگردستان خواستن آستهمان افکار کردن آستهمان آمان آستهمان آسان آستهمان
 جمع اسطوانه اسطراپن کسر سهره و یا شهریت بخراسان آسارون دارونی است آسودان
 خا و آب و مار و عقرب آسمران گندم و آب آسنان بالضم و کسر گیاهی است شور که چون آنرا بوزند
 چندگاه و زیرین گذارند از آن آشما شود که از آن مابلون سازند و بدان آب صاف کنند آصمان
 نمک کردن و گنده بعل شدن و پرفتن از خشم آصمان بالفتح و به ضا و محجه کنیا طبعان خوردن
 و جاع کردن آطیمان آرام گرفته شدن اعلان با کسر آشکار کردن و بالفتح چیزهای آشکارا
 آعین بالفتح اول و ثالث فراخ چشم و نام مردی است و نفهم ثالث چشمان آعیان بزرگان

و شپهان و شباهت و دوات موجود و در فایح احوال یاران بیاد و ان اعطان بالفتح حقن گاهها شتر و کنار
 آب جمع عطن بفتح تین و شتر و پندون آنکه سخن برین گریه اعضمان بالفتح شاخهای درخت
 اوقیان بالکسر گوناگون آوردن و بالفتح شاخهای درخت جمع فن اقس بالفتح و شنیدن ناله بغیر
 و خوردن شتر چه تمام شیر که در پستان ناله است و فاسد کردن طعام و ضعیف را و عقل گردانیدن خدا
 کسی او بفتح تین کم شدن بفتح ناله و پوشیده شدن چار مغز فین ضعیف را و عقل همچنین با فون شتر چه فون
 بالفتح شیر و خفاش سیاه افامین شاخهای درخت و انواع سخن احوال بالضم با و نه اقران
 بالفتح همسران و بالکسر برداشتن نیزه و نزدیک آمدن آنکه دل سر کند و بسیار شدن خون در رگ و توانائی
 و قوت دادن اقران بالفتح پیوسته ابرو اکنان بالکسر در دل نهان داشتن و بالفتح نهان خانه ها
 و ششما که تن را پر شد و نگاهدارد از گرمی و سردی الوان رنگها اسحان بالکسر خوش خواندن قرآن
 خوشخوانی کردن و بالفتح آواز با الیاسین یعنی الیاس بنیامبر و پیروان او و بعضی گفته اند که الیاس
 گفته است در الیاس چون میکائیل در میکال قال الله تعالی انکم علی الیاسین و بعضی قرار دین آید
 یاسین ببدالت خوانده اند یعنی آل محمد و بعضی گفته اند یاسین از اجداد الیاس عم بوده و آن نسب
 است بدو و در سابق آکان بفتح الف اول و در الف ثانی اکنون اکنون بالفتح آنکه هنگام سخن کردن پیش
 گیر و امن بالفتح بی هر کسی شدن امان امین بودن و امنی و زینهار امن بالمد و کسر میم است
 امین امانت دار و قوی و کسی که بر دشمنان کند و از او امین باشند و بی ترس شده و اسمی است از اسمای
 حق تعالی و لقب بنیامبر که پیش از نبوت بدان مشهور بودند و بدانین که معمله است امون بالفتح شتر
 آمین بالمد که است که در اجابت دعا است حال گفته یعنی قبول کن دعا را یا چنین باد و بدشاید میم قصد کند
 امتحان آزمودن و مامل کردن و زخم و روشن کردن و فرخ کردن حق تعالی دل را با بیان امکان
 دست دادن و بیضه در زیر سوسمار و رخ نهادن و بیضه در زیر خود گرفتن سوسمار و رخ
 و مانند آن امعان و در رفتن اسپه و دیدن در میان شتر و آن کردن آب و در رفتن درگاه
 و سیراب شدن زمین و گیاه و رسیدن آن بحد کمال و حق کسی را برون و حق کسی را اقرار کردن و
 بسیار شدن مال و کم شدن مال و پنهان شدن سوسمار و رسته سوراخ خود امتنان نعمت دادن
 منت نهادن امتنان بذل کردن چیزی و خوار و ضعیف داشتن و خوار و ضعیف شدن یعنی بالفتح
 بر امان بالضم ناله و نالهیدن امان بالفتح و گشتیدن و بسیار ناله کننده ان بالفتح و شنیدن ناله بودن
 ناله کردن و بالفتح و آنکه و فتح ناله شدن و کلام است که بر تحقیق کلام آرد و گاهی بمعنی نعم یعنی آری بفرموده

آرنند آن بالمدانک زبان آن بالمدونین و کسر آخر دریا بنده و لغایت گرم کمن بالفتح کوکشت
 اوون بالفتح تن آسانی و آرام و نرمی و آهسته رفتن و وداع و رقتا آهسته اوون و بالفتح واکسر نهنگام
 و بالکسر نصفه بزرگ اوئمان بالفتح تنها جمع دشن امون بالفتح تنها تنها امان بالکسر تنه درخت بریده
 و شاخهای درخت این بالفتح وقت آمدن و مانده شدن و حیران شدن و وقت بالفتح فتح نون سوال
 باشد از جا و مکان الیوان بالکسر نصفه بزرگ او اوین جمع و در فارسی بفتح الف استعمال کنند بظا و در
 فارسی است که مغرب کرده اند الیقان بے گمان شدن ایمان سست کردن ایمان آگاه کردن
 ایمان بالکسر گردیدن و امین گردانیدن و امان دادن و بالفتح سوگند نانو قوتها امین بالفتح و قم
 سیم طرف راست و سوگند و وضعی است که دادی امین در اینجا است و ام امین نام دایه حضرت
 رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم امین بکسر الف و سیم بی ترس و این ماکه امن است و استعمال فارسی
 است و نه از زبان آریمان امین دشتن کسی را ایان بالفتح و بالکسر و تشدید یا سوال است از زبان چیزی

باب الالف مع الواو

الو بالفتح با و پیاری شدید و مرگ و راه و بخشش الو بالفتح بضمین و تشدید و او تقصیر کردن و ترک کردن
 و تو بالفتح الو بضمین و سکون و او خدا و ندان جمع و او از غیر لفظ او بالفتح حرف تردید است یعنی یا و بضمین و تشدید

باب الالف مع الحاء

اح بالفتح و تخمین در یافتن چیزی یا فراموشی کردن یا آوردن بر قوه بفتحین شهریت بفارس معربا به
 کوه ابله نادان و لیم القلب بضم جمع انجاه بالکسر و تشدید تا متوجه شدن حبه بفتح اول و ب
 سوره بزرگ پیشانی و شیر و زنده ارجاه بالکسر پس انداختن کاری از وقت خود است اگر ناخدا
 دشتن چیزی اشتباه مانند شین خیر بضم چیزی و پوشیده شدن چیزی بر کسی اشتباه بالکسر
 مانند کردن و بالفتح مانند آن جمع شبه بالکسر فواو بالفتح و منها جمع فوه و چیز با سه نوعی که بدان
 بوی خوش را اصلاح و بلند و پاک و سارند چنانکه تو ابل خیر که بدان طعام را خوشبو کنند چون کشیر و جازان
 افادیه جمع و صاحب قلموس گوید افواه تو ابل یا آنچه بدان بوی خوش را اصلاح کنند و نام
 شکوفه و انواع بر چیز واحدش فوه افادیه جمع الجع اگر اه بزرگ و بکار بے داشتن کنه و کنه
 رسیدن کنه چیزی را اله بفتحین سرگشته شدن و جبر و زاری بسیار کردن هر کسی اله بالکسر
 بالفتح غیر مکتوب بے لام بر سیده شده المذ نام ذات حق تعالی و دیگر اسامی صفتی اندام بفتحین
 فراموشی و فراموش کردن انباه سیدار شدن او بالفتح ناله کردن و کوه نمودن او بالفتح و تشدید و او فراموش

و مومن و فقیه این را با کسر کافیه که در وقت بازشتن از پیغمبر گویند یعنی پس کن

باب الالف مع الیاء

آبی باله سر کشی کننده ابی بالفتح و تشدید یای دو نقطه سر کشی آنافی بالفتح و یک پایا ضمی
پیشدید یا بیگانه اوانی نزد یگان اری بالفتح کینه در شدن و سل کردن زبور و غسل واری السحاب
باران آبی باله غشاک و شیمان و طیب اسی بالفتح همره و کسر سین و تشدید یا خزون اثر و نشاء
سرا عجمی آنکه نازی زبان بنات و اعاجی و دشمنان اغافی به تشدید یا جمع اغنیه بالفهم و تشدید
یا و آن نوعی است از سر و دافعی و در آن اغافی به تشدید یا جمع اغنیه بالفهم و تشدید یا معنی آن که
احی بالفهم و تشدید ییم و یا آنکه نوشتن ندانید یا آنکه بر خلقت امی باشد که کتاب نخواند باشد انشی
بالکسر آدمی در وی گمان که بطرف کمانار باشد و طرف چپ هر چیز و صمعی گوید طراف است
هر چیزی و گفته است که از هر دو عضو انسان چون و ساعد و دو قدم هر چه و انسان را در وی است
هر چه پشت انسان از خوشی است اوانی طرفا اوانی جمع اوقیه و آن گشت ایدی و یا اودی است و
نعمت یا آن اول یعنی دست بسیار فعال شده و نانی یعنی نعمت آن چه در قرآن واقع است که و کما
تقطعی ایدی معنی آن ایشان شانه

باب الیاء مع الالف

با قلم بر همره و تشدید لام و بی همره معروف و آخر قول لغافیر گویند یا حمزه بالفتح فا و کسر لام
است یا حمزه استخی گرامی نشود و آن بیت و زمین باشد یا حمزه بالفهم نام ربی که در راه نشاء باشد
تکامل پیا بر آخر الزمان صلی الله علیه و آله و سلم صومعه ساخته بود چون ابو طالب حضرت را بفهم نام همره
بر و بشرن ملاقات بهره در گشت با ساء بالفتح و یوسا به همره و بالفهم متقی بفعل بالفتح طوطی و تشدید
بای و دوم نیز آمده بر ام بریده ام و فرزند بی خیر و خطبه و رساله که در ابتدا ای آن حمد و اوست رسول
نباشد بدار بالفتح آغاز کردن بدار بالفتح ظاهر شدن و رسیدن بخاطر کسی بر خلاف س اول بدار بالفهم و
فتح و ال طافه ازندگان حق نگاه داشتن نعمت نگران غیر ابدال چه ابدال منفاد و نگران و چون کوز را
بیم و دیگر و از سار و دم سب او گیر و بار بالفتح و وال معجم نقش گفتن بر ام بالفهم از بیماری به تشدید بالفهم
آفرین و از بیماری به شدن و رفتن از پیغمبر برابر بالفتح نیز نشویده و نام فیه صحابی است و بالفهم و کسر
نیز نشوندگان جمع بری داخل سوره و آخر به راه بر یا خلالت بر جبار بالفهم متقی و رخ بشی بالفهم و کسر
بصری بالفهم یعنی است و شام بطور بالفهم درنگ کردن و بهشت کی نفیص است بطحار بالفتح فتح گاه کردن

اسبیل که در آن شکر نریا باشد و دو کله بخار یا کسره ناکردن و بافتن خوشتر بقیاس باندن فانی نشدن بکار
 باضم و همزه و آخر گریه با و از وی همزه اشک بخین بکار با کسره کشیدن و بافتن از مودن آشکارا کردن
 لغت و اون و کروه میانیدن بلی با کسره پوشیده شدن و بافتن بمعنی آری بگو بافتن آرایش محبت
 بنامر با کسره خانه و برادران خانه وزن بخانه آوردن و بی اعراب بودن کلمه و بافتن و کشیدن لون معمار بوی
 بافتن بازگشتن اقرار کردن برابر شدن و برابر و یکسان جای دادن بویا و بار یا یا بخانه گریه بافتن
 کسرن و صفا موس گوید بویا حصیر باشد و گفته که حصیر بختیافته شود از سر جز بهار بافتن خوبی و زیباتی مضی
 بافتن آفتابین سفید پوست نام شهرت در فارس چهاردهی است و مصر و خانه نیست و لبره که زنده اند و عبد الله
 بن یادی بوده در اثنان و دو یک گندیم و سختی چهارده صحر که در آن درخت و گیاه بشناس نام وضعی است میان وید

باب الباء مع الباء

باب در و شهرت بکلب و کوهی است بجز و باب در حساب و کتاب نهایت چیزی و ابتدای
 چیزی باشد و باب الالباب سرحد است بک خرز و باب بافتن و کشیدن و او در آن

باب الباء مع التاء

بارقه شگفتی با صرة قوت بنیاتی باز قه طلوع کنه و زنی است از نسل حاو که بهادیت یوسف
 عوم بر تبه معرفت الهی سید با سقاات در از شد با الو تعه چایی شنگ که در آن رائی آید کوب
 بر سر و دهند پاکوته نام شهرت بعجم و با کوشه است نزدیک شرفان خاقانی گوید شجر پاکوته شرفان
 خواهد شد در آن کوه و زره کر از را با قه سختی بارقه شمشیر و صواب طرح گوید بارقه شمشیر یا دیه صحر
 غامق خضرت بافتن و کشیدن با بریدن و تبه و البته کبار بریدن و الف و لام زیاد است تبات
 بافتن بریده و توش درخت خانه و طلسان خرم و صوف و یابن معنی اخیرت نیز آمده بشرقه باضم ابد و دانه
 حرد که بر بدن بر آید بخیاله بروزن قبیله قبیله است این از انجاست عبدالل بن جبریل بافتن بجهت بضم
 هر دو با میان سر صحبت بافتن باضم صوف و خالص کردن بخت باضم شرفان کوه بزرگ که در خراسان
 میباشد بختی یکی و بافتن بهره و صیب یا آیه آغاز کردن و آغاز بدنه با کسره بختی نو درین سدا کردن
 خیر و نو که درین پیدا شد و با تبه بافتن بی اندیشه سخن گفتن یا بر تبه سخن آید و بی اندیشه گفتن یا
 باضم شرفانی بارقه بافتن بخت خاله که از وی مشک سازند بر آئین و غیر آن همسان هزار درم یا ده
 هزار درم یا هفت هزار دینار یا در قه بافتن و سکون ال صحر و قه راه بری و بیدرق بضم هم و کسره راه برد
 و در قه سید قیل معنی راه بر سید است و صواب مغرب گوید بدرق بدال محله یا معنی که راه بر قه و نگاه بان باشد

و این عربی اصل نیست بلکه موله است بر افعه بالفتح تمام شدن و زیاده از مثال خود در نه شدن بر گفته
مرغان ابی پس بزرگ که آنرا تبرکی تو گویند و بالکسر جوف آب و سیندر بایرون سیندر و برک بالفتح و درون سیندر
نقصین بایرون و نه شدن بر افعه بالفتح نیز ارشدن از عید دام و مانند آن و بالضم ترش است چوب که در
ترشیدن جدا شود و بر و ده بالضم سر و بر و ده بالضم سرش است و مانند آن که در وقت سیاه کردن بقیه بر و ده
بالضم جابه خط و ناگواری و بدیغنی نقصین نیز آمده بر رسته بالضم و یک سنگین بر رسته بالضم و نه شدن و ران ران
یا پاره از ران بر رسته بالفتح و شست و ذال بر رسته لقب علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه که در روز خیمین عباس الشاه
بدان آواز کرد و نیز وی است از قم بر رسته بالفتح و نشید یا خلق بر و ده نقصین نیکو کاران بر و ده بالفتح و بی است
احمال نسبت و نسبت بدان بر و ده و نیز وی است از انجاست فخر الاسلام بر و ده و بی است اصول فقه فقهی
بالفتح و نه شدن بمعمله بالفتح بمعمله بالفتح و لیبری نمودن بسیار است بالفتح معرب نیز باز
نشارت بالکسر شده و دادن و فر و گانی و بهر و معنی بالضم نیز آمده بشا شسته بالفتح کشاده روی و خوش طبع
شدن بالفتح و گوگردن طعام و بی مزه و ناخوش شدن بشسته بالفتح نقصین ظاهر پوست آدمی و حیوانات
و گیاه که از زمین بر آمده باشد بصرة بالضم سنگ سفید نرم و نام شهری است بصارت به نیانی بصیرة
نیانی و یقین و زیرکی و حجت و عبرت و گواه و خون بکر و اندک از خون که بر رسیدن تیره شکار بدان
راه بر زبانه جمع و بسیار بینا و برین تقدیر تا برای مبالغه است کقولہ تعالی - بل الانسان علی نفسه بصيرة
و چنانچه بالکسر سرایید که بدان تجارت کنند و بهر بضاعت بالضم و الکسیر جای است در مدینه مشرفه بصیرة
بالفتح پاره گوشت لطنة بالکسر امتلا و پیری شکم و مثل است که البطنة تذب البطنة بطانة بالفتح
معطل و بیکار شدن و بالکسر و لیبری شدن بطانة بالکسر دوست در دنی و استمر چیزی بطانة
بالکسر کسبه شحم و پارچه کاغذ یا کسب که در آن قیمت جامه نوین و بطاقه جامه وصل کند بصرة بالفتح
شتر اجالت بالفتح زن بعلو بالضم شوبر البصرة بر تختن بعلو صفة بالفتح پشته خرد بعلو بالفتح ناگاه بعلو
بالضم و الکسر حاجت و مراد بعلو بالضم زمین که محدود و مزین باشد از زمین دیگر بقية بالفتح و تشدید
یا باز مانده قال الله تعالی - بقية الله خير و کم - یعنی آنچه حق تعالی باقی داشته برای شما و آنرا حرام
است بهر است بر شما ما قیمة باقی ماندن و چیزی باز مانده باقیات باز مانده باقیات
مباحات صلوة مسرت و بجان الله و الله و لا اله الا الله و الله اکبر و مطلق عمل صالح نیز گفته
بقية و گاه و زیاده و تایی و تایی و حصة است نه تا ریاضت با کوره زیاده بکره بالضم یا با
بالفتح چوب گرد که در میان چمن و دالاب میباشد و ستر مده جوان بکاره بالفتح و شیری و شتر

والکس شتران جوان بکته بالفتح و تشدید کان که مظهره بکته بالفتح و تشدید لام ترشدن و بالکس شتر
و نمناکی بکلمه بالفتح یا کیفیت بودن بلاوه بالفتح کند وین شدن بلاهه بالفتح نادانی و نادان
بودن بلاهه نیز زبانی و سیدان بکلمه کمال در ایراد کلام بکلمه بالضم آنچه کفایت کند در معاش
بایه سختی و سنج بکلمه بالفتح شهر بلا و جمع و پاره زمین و یکی از منازل ماه و آن شش ستاره است از برج
قوس سینه و کشادگی میان دو ابرو و نیز بضم بانیز آمده و صاحب موس گوید بکلمه پاره از آسمان
ثانی از کوکب میان سوراخ و لجام و لغام که ماه در اینجا نازل میشود و گاهی از اینجا میل کند و نزول قبل از ماه
و آن شش کوکب است سیر یا تارکان بکلمه بالفتح بر دو با اختلاط زبانها و پراگندگی فکر و وسواس و حیرت
سیاه و شدت اندوه و وسواسها و بالضم بر دو با کوزه که لوک اشش بپاوی سر او باشد و موجود
زنان نهان بالفتح انگشت نبوه بضمین و تشدید و او پسری بنیتیه بالضم و کسری بنا کرده شده و
الفتح با و کسری و تشدید یا کعبه ترفیه فیضیه است یعنی مفصول یعنی منبئی چنانکه بیت نیز گویند زیرا که در
کامل نهانیت است نهات جمع نیت ای دختران و لعبان که دختران آن بازی میکنند بهجت بالفتح
و بالضم ناگاه گرفتار در دفع بستن و در دفع گفتن حیران کردن و چرانی بهماجه بالفتح شاد شدن و خوب و نیکو شدن
بهجه بالفتح خوبی بهیمیه چار یا اگر چه بجزی باشد یا نوی حیات که تمیز و عقل بهشته باشد بهیمیه بالضم
بره و بزغال و بالضم دلیه و کار سخت و لشکر بلیوتته شب گذراندن بلیوتته بالفتح و رانی کردن است
بالفتح خانه که از چشم و گل و جز آن سازند بیوت و ابیات جمع و شرف و مرد شریف و زن کردن و عیال
مرد و کعبه و گور و در و مصالح از شعر و جمع این ابیات است نه بیوت بیات بالفتح شب کردن
و در شب کاری کردن و شب بخون و نام شهر است نزدیک واسطه بنیتیه بالفتح و کسری بای میشود
حجت روشن و آشکارا بقیه بالفتح عبد بن و بالکسر صومعه ترسیان بر حقیقه بالکسر بن سپید و
سوار و بالفتح تخم مرغ و خود اهنی و فایه و میان بر چرخ و میان سرو شهر و نام شهر است و یعنی کسری نیز آمده

باب الباء مع التاء

بث بالفتح و تشدید ثا پراکنده و فاش کردن خبر و بر انجمن اخبار و آشکارا کردن راز و حال اندوه و سخت بخت
یا الفتح کا وین سخن و زمین برث بالفتح زمین نرم برخواست بضم یک بخت جمع و شهرت بهیمیه بالفتح
نیکوترین فرستادن بیدار کردن لشکر و بدین معنی بختن نیز آمده بخت جمع و بالکسری بی خوان بخت بخت
نزدیک دین که در اینجا میان وین و خیر چنان عظیم واقع شده بود و کسری فتح عین مجتبی آمده و آن نزدیکی
یوم بخت گویند لغات بهر حرکت مرغی است پیره رنگ که مودار میخورد و بواسطه بر کانی رنگان

بوشت بالفتح کاویدن و بیرون آوردن

باب الباء مع الحکم

بالفتح نون معرب بالونیا و فروع بالفتح وال معجمه نوعی است از ریجان گوئی که بر دامن کوه می روی
و بعضی گفته اند زره است بفتح و تشدید بیسم شگافتن شین نیز و زون و فربه کردن گیاه میوان چرند
برج بالضم باره و کوشاک و یکی از دوازده بخش فلک ثوابت بر وجه و ابراج جمع و نام شاعری است و بختین
سینه چشم که احاطه کرده باشد یا بی چشم بر سر فوج بفتح اول و ثالث بنده که بغارت آورده باشد حرب بر ده و بی
است به شیر که بر سر بفتح اول و فتح دوم و نون ساکن درونی است معروف و سهل غم معرب بزرگت کسر بر سر
بالضم اول و ثانی معرب بزرگ بفتح اول و ثانی بفتح ریشه گیاهی است که داخل آن جو بشت مانند پیست و بخت و شیر
بسیار و آنج شروخی است بفتح بسیار و اندر بفتح بفتح شگافتن شگم و اندر فتن و درم و اندر و بفتح بضم و
بفتح بختین روشن شدن سج و کشاده شدن میان دو ابرو و بفتح بضم و بفتح گیاهی است که تخم آن را
بذر البغ گویند و بفارسی احوال خراسانی خوانند بفتح بضم شمس است به هرات که بحال از قشع گویند
و معرب پیشک است و دمی است بزرگ و هیچ نیکو و شادمان بهرج بالفتح ناسره و زبون بهرج بیشک معرب

باب الباء مع الحما

بحج بالفتح باویم شاد شدن باح بالفتح زون بعضا و خبران و ناگاه پیش آوردن کاری را و شگافتن و
بریدن و فرو ماندن ستور از گرانی بار باراج بالفتح زمین فراخ بفتح شگافتن بفتح بفتح سختی
و گزند و وضعی است به بین باراج باو گرم بواج جمع و شکاری که از جانب است صیاد بسوی چ گذر
خلاف ساج بروج رقتن آمدن از جانب است بسوی چ بضم و بفتح و بفتح بروج را بر میداند و بفتح
نیاک بر اج بالفتح زمین کشاده بی گشت و دشت و کار روشن و در آید و روشن آشکار شدن کار و دور
شدن و نیست شدن و سخت و دشوار شدن بطح بالفتح بر سر و افکندن بفتح بختین غوره نرا و عرابانچه
اولا از خراطه شود از طلع کسیر گویند بعد از آن خلال کسیر غای سمیه بعد از آن بجا از آن بسیر بعد از آن
رطب بعد از آن قریب بفتح وادی است نزدیک که و گوئی است براه جاده بفتح بفتح آشکار کردن
و آشکار شدن راز و بالضم سهل و ابر و اندام زن و جماع و نفس و در سم شدگی کار و نامی از نام های آفتاب

باب الباء مع الحما

و بفتح

بحج بالفتح و تشدید غای بسیده شدن و بزرگ شدن کار و کلمه است که در وقت تخمین گویند

باب الباء مع الدال

باب الباري مع الذال

بدرالفتح و تشدید اوال غلبه کردن و شهریت میان ازان و آفریاجان و از زیر آن شهر عظیم جاری
هر صاحب تب گفته که در آن غسل کند شفا یابد بسعد بالضم و فتح سین باشد و مرغان عرب بسعد بدل آن

باب الباء مع الراء

بار بشتید را نیکو کار بستر با کسر و سکون هزه چاه بار بالفتح و سکون هزه چاه کند و خیره نهادن بر بستر
 و زدن است و زدن از قشیر و بستر بستر بالفتح بریدن و از رخ بر کردن و بختین بریده دم شدن و فرزند شدن
 و بی خبر شدن یا ترشید بریده بستر بالفتح بسیار و کم و زمین شکستن و یک چپیده بزرین و آبله کوچک که از تن
 بر آید و بر آمدن آبله بشوید بالفتح بر آمدن آبله و آبله های کوچک جمع شربت بجر بالضم بدی و کار بزرگ و شکفت
 و عیب بالفتح بختین بیرون آمدن کی ناف و عطری ته ناف بجر بالفتح و زنا و جوی بزرگ و مرد صاحب کرم و
 فراخ گام و عرق و زردان و آب دهن و بجر یعنی آب شور و شکافتن و گوش دیدن و بختین سر آید شدن
 از بیم و سیلاب نشدن نوعی از بیماری شتر یا حمر نادان و فون خالص و دفع گوشت و فو و با حور راه
 و شدت گرمی تود و بوم یا حوری یعنی روز بجران بجر بالضم کوتاه گرداندام و پدر قبیله است از طی
 بجر بالفتح بجر بر آوردن و یک و جز آن و بختین کندگی دهن و هر چیزی که رانده اوتند باشد بجا
 بضم یعنی که از چیزی نناک و گرم بر آید بخور بالفتح آنچه بدان بوی دهند و بخور مریم گویی است که از
 به فارسی چنگ مریم و پیچ مریم گویند بدار یا کسر بیکد بگر بپیشی گرفتن بدو بالضم شتافتن بسوی چیزی
 بدر بالفتح ماه تمام و پیشوای قوم و غلام و کودک شتابنده بهر کار و طبع و نام موضعی است
 یا نام چاهی است که بدرین قریش کنده بود و در حوالی آن میان حضرت رسالت پناه صلی الله
 علیه و آله و سلم و لشکر کفار جنگ واقع شد و نیز بر معنی بدرة آمده و بیان آن گذشت بدر بالفتح
 تخم کاشتن و تخمی که از دغله حاصل شود مانند برنج و گندم و ماش و گیاهی که تازه بر آمده باشد و
 بر آمدن گیاه از زمین بهر بالضم و تشدید را گندیم و بالفتح یا بان نیکو کار است گو و بسیار خیر فامی است
 از نام های حق تعالی بار به تشدید را نیز معنی بر آمده ابراز و برده بختین جمع و بالکشتن و نیکو کار است
 و طاعت و قبول کردن حج و طاعت و خوشنود و شستن با در و پدر و راندن گویند و بد معنی بفتح یا نیز
 آمده و دل و دوش و بچه رو باه و شل عرب است که فلان لا یعرف بر من بر یعنی نمی شناسد بگر بر
 از دوش با بچه گریه را از رو باه یا خواندن گویند را از راندن یا بدی را از نیکو بر به بفتح هر دو با
 نام گرویی است در مغرب زمین و نام گرویی دیگر است و بختن و بالضم یا راز کننده و بالکسر خواندن گویند
 بر بار بالفتح شیر و او از کننده بجر بجر بالفتح بعضا زون و تو ابل و دیگر کردن و فرزند و آب یعنی تخم
 که از تره و تو ابل حاصل شود و از راز و بازیر جمع بستر بالضم تازه از بر خیز و جوان و آبله
 تازه باریده و زنا که هنوز بچه و رطب شده باشد و بالفتح خراشیده شدن سریش پیش از نفع و بی وقت حیات خراشیدن

در پند زبانی بر شش و گشت و اوان درشت زمار پیش از وقت گشتی کردن بر پیش از غیبت موده و نوبت
 شیر از شک پیش از آنکه هست شود و در آن پیش از آنکه از مسکه آن بر گدازد و خوشتر از پیش از وقت موعود است
 سر او تبادی بر غیر بسور با غم روی ترش کردن با سحر مرضی است معروف که در وقت موعود و درون نبی پیدا شود
 بواسطه جمع بیشتر از پنج خورون باغ گیاه را و مباشرت کردن و مژده دادن و گرفتار بردن را چنانکه بیشتر
 ظاهر شود و با کس نام مردی است و روی آدمی و کشاده روی و نام کوهی است بجزیره نام آبی است و تپه
 بنی تپه ظاهر پوست برداشتن و تپه بنی آدمی و ظاهر پوست آدمی و غیر آن مراد است بیشتر از شش خورده او و
 هوبر و بصیر بالفتح بریدن و کنار باسی دو چرم با سم پیوند دادن و با جسم کنار و بطریق دیگری بر خیز
 و پنبه و پوست و چرم و بدین معنی لفتح نیز آمده و سنگ درشت و بدین معنی بهر سه حرکت آمده و بعضی با و
 فتح حداد موضع است و لغتین بیتائی و دانائی و دیدن و داشتن و آنچه در دل خطر کند بصورت مینا یا
 و تجسمای روشن بصیر بنیاد و انا بصیر می است بمعنی از اینجا است صاحب قصبه برده و
 گمانی است بطریق لفتح شکافن خشم و با کسر باطل و بدر شدن خون و بدین معنی بطریق دیگری آمده است
 و تپه بنی گشتی و درشت و حیرت و نافرمانی نمودن بواسطه لغت و سخت شدن و گشتی است
 و داشتن چیز را که گرامت نامیده باشد لفتح بنی میان و ولید فرج و نظاره آشفته باندی
 میان لب بالک اندکی در آن است و آن را با لفظ خوانند بصیر بالفتح و بکسر نیز خوانده از خواه ما و
 بعضی گفته اند هر چه بار بر دار و بصیر بالفتح سرگین شتر و گو سپند و سرگین افکنان آن بقول با غم
 فرو رفتن برین و برانگیزان باران و دلیل بودن آن بر باریدن باران بصیر بالفتح آب خوردن
 شتر و میراب نشدن از آن و لغتین بیماری تشنگی شتر را که در آن میرد آب بد که تشنگی افزاید چندان
 را و وقعه سخت از باران و بدین معنی به سکون غنیم نیز آمده بصیر بالفتح شهر لیست میان مرآت و
 سرخس معرب گوشه یعنی حفره باغ و منسوب بدانجا را لغوی گویند و محلی است لغوی صاحب صنایع
 و شرح است از اینجا است لفتح شکافن و فراخ کردن و مانده شدن و شکفتن شتر
 سنگ بدیدن گاو و کند شدن چشم مرد از دیدن و نظر کردن به در موضع آب از زمین و لغتین
 گاوی یا بسیار موده یا نر بقرة واحد یا قو گازران یا شبانان و مرد بسیار علم و بسیار مال و
 دنده درگی است و گوشت شتر و لقب ابو جعفر محمد بن علی بن الحسین عم جت تاجر او در علم تقیار بالفتح
 و تشدید قاف صاحب گاو و نام گاو می است و موضعی است بر بلع که در اینجا چنان بسیار باشند
 و آنکه و بازیچه است که دکان عرب بصیر گاو و آن جامه که بشکافند و بی استین بپوشند و شتر موده که از سبزه آرد و آن

باب الباء مع الشين

باش بالفتح و سکون هزه گرفتن و انداختن کسی را بر خاشاک کثرت و غوغا و آوازه گرفتن با هم بر سر
بفتختین نشانهای خرد و مخالفت رنگ است و سبیدی که بر ناخن ظاهر شود و فرسایشی که غالباً دارد و گونا
به فارسی خشت گویند بر آفتش نام یکی است بر قش نام دیگری است خرد و بیش بالفتح و قش پیشین و بیش
بفتختین اولین مرد خنده روی لطیف بالفتح سخت گرفتن و حله کردن بوش بالفتح مردم در هم آمیخته
او باش جمع به تقدیم و او بر با جملات قیاسش بالفتح شاد شدن و دست و راز کردن به چیزی و فراموش
آنان که در می آورده که بپایانده شدن دیوه نقل شود بلا و بیش حجاز باشد زیرا که سیوه نقل و در بسیار
میشود پیش با کسر و ادی است بر آیه پیامه که بیش شیر است و گیاهی است مانند زنجبیل که سم قاتل است

باب الباء مع الصاد

بجوش بالفتح گوشت بن انگشتان گوشت سم شتر و گوشت پاره که در شیم خانه روید و رویدن آن بر ص
بفتختین شنی و بیش شدن بعضی درخت و درختان بوش بالضم سیوه درختی است و بالفتح پیشی کردن تقدیم
نمودن و قشاق و بیش شدن و درختان و سخت و سخت و سرین زن و رنگ و بدین دو معنی بضم یا نیز آمده
بیش بالضم و اکثر شنی و تنگی و عرب گوید اقوا فی حصن یعنی بالفتح و کسر اول هر دو و بکسر فتح آخر هر دو فتح اول و کسر آخر
در افتادند و رنگ و غوغا

باب الباء مع الضاد

برض بالفتح اندک اندک داون بر وض بالضم اندک اندک بیرون آمدن آب از چشمه بعضی بالفتح و تشدید
ضاد و رنگ پوست و انگنده گوشت و اندک اندک قرن آب بعضی بالفتح پاره خیزی بعضی بالفتح پیش بعضی
بالضم و شنی پیش سبیدی بعضی بالفتح قایه کردن و سخت شدن گراما و اما سیدان دست است و
خندهای مزاج جمع بیضه و با کسر شیر تا و زنان سپید جمع بیضا و ایام بیض روزهای شهباز روشن در اصل
ایام الالبالی بیض است و این روز ناسه نیر و هم و چهار و هم و پانز و هم

باب الباء مع الطاء

بربط سازی است معروف که آنرا عود نیز گویند و ربط بکسر یعنی سینه بطریقه که شبیه است به آن بوط
بالفتح فراخی و گسترده و عذر پذیرفتن و دست دواز کردن و فراخ شدن جابر مردم و زیادت کردن کسی را
و فصل و با کسر بضم نا فقه که در بابا بچه گذارد و با کسر دست کشاده بساط بالفتح زمین فراخ و هموار و
گسترده چون بساط و تالی و شبیه بساط جای فراخ و گسترده و نام هر سوم از بحر عروض و وزن آن

متنعان فاعلان باسوط و ارجح کننده و گسترده و نام نهایی تعالی و آب و دور از چراگاه بط بافتح و شش
 طاشکافتن ریش و کیسه و نام نهایی است معروف بطیط شکفت و در نوع بلط بافتح برین مستوی بسیار و نگما
 که در سرافش کرده شود و سرزنی که بدان فرش کرده شود و باخود می است شش از اینجا است مسلمین و عود
 و صنی است با نلس وضعی است بدینه یا بین سجد و بازار که بکشد با فرش کرده شده است و بکشد است میان
 عیش و اطلای که که خربست و موضع است بقیسطنطنیه که زمان ایران سیدالد و ابو دودی است بجا می روی بین

باب الباء مع الهمزة

بخط بافتح ریش کردن و بطا بجمعه نر آمده

باب الباء مع العين

مع باکسر شرع و دور از و بنده عمل که نهند او کند و چون نند و بد معنی باکسر بافتح نایز آمده و بختین و راز
 کردن شدن این پنج باکسر گلی است در شش پنج بافتح کشتن خود را از شتم داند و باکسر قرار کردن اگر
 و گردن نهادن برای حق و نجوع باضم نیز بدین معنی آمده باجمع کشنده و بیا لفته کنده و در کشتن و اقرار
 کننده بر مع باکسر نوپیدا شده و باکسر فتح دال چیزهای نوپیدا شده جمع بدقه بدلیج توپیدا کنند و
 توپیدا شده و شک نو و رشی که شروع در تافتن آن کرده باشند و مرفه تابع بختین ترس و خون پرده
 باضم و سیراغت بافتح افزون شدن در فضل و دانش از اقوان باجمع فارق و افزون از سیران برقع
 بضم باوقاف و فتح بر دو و نیم بافتح قاف و بدوش زنان و مستوی و کسر باوقاف نام هشتم آسمان یا
 اول و بضم بر دو و نیم زاده بزرگ بافتح و بزرگ باضم موطر لغت بشع بختین و شاعت بدنه شان
 طعام در دهن و فتح باکسر شین طعام بدنه گلوگیر و مود بخلق و بدانت و ترش روی بصح بافتح فراخ
 آوردن و روان شدن آب و سوراخ مشک که آب از اینجا بیرون رود و فاصله میان سابه و سطحی
 و باکسر پاره از شب بضم بافتح پاره های گوشت بضم بافتح واحد و پاره کردن گوشت و شکافتن
 جراحت و سیراب شدن و بریدن و جاع کردن و زن کردن و ستودن آمدن از کسی و بیان کردن
 سخن و باضم جاع و عقد نکاح و کابین و طلاق و فرج زن و باکسر پاره از شین از سیه ماله و باکسر فتح
 نهادن پارهای گوشت بضم جزیره که در بحر باشد و شریک و گوشت و خون روان شدن از آدمی
 و دستور با ضم شمشیر برنده و جزیره ایست بعامل سحرین بفتح باکسر جمع ایینه یعنی پاره پز
 که از زمینهای دیگر ممتاز باشد بفتح بافتح گفتن و بهتان کردن را و بجای رفتن و بختین و فرج
 در زمان و سگان همچنانکه بلق و در سایر حیوانات بفتح و معنی که در روی بر نوع و خن باشد بفتح انق

باب الباء مع الفحين

باب الرابع مع القاف

باشق بفتح خنین معجمه جانور است ثکاری معرب باشد باوق بکسر فتح ذال معجمه شیره انگور که اندک
 بجو شاند و نگه دارند تا مستی آرد معرب پاوه و حاذق باوق تا کید معنی حاذق است برق بالفتح خنین
 برق در آید آن کوب و ترسانیدن و آراسته شدن زن و بختین خیره شدن چشم و در کردن تنگ و گشاده
 از خوردن بروقه و آن گیاهی است و پنجه گویند معرب بر برق بالضم مرکبی که حضرت رسالت پناه علی
 علیه و آله و سلم شب معراج بر آن سوار شدند و آن کلانتر از فروغ و مژگان است و بر یاقوت و برقی
 و روشنی که از ابرو پیدا شود و سبزه گردد و او ایشش بر وقت بارق ابر بارق و نام پدر قبیل است
 و پنجه بد از می و دشت و ابرو شکاف تا آنرا عقیقه خوانند بر وق بالضم خشتیدن و دوشیدن
 ضعیف کبر چون ابر پیدا شود و سبزه گردد و او ایشش بر وقت بارق ابر بارق و نام پدر قبیل است
 و دین و جانی است نزدیک که قدر برق و بسوق و بصوق برست بالفتح خنیا کنند برق
 بساق و بصاق بالضم خنیا چون بر آید و با دوام که در دهان است رین گویند و بصاق و براق
 نیز نوعی است از دوشته ترا بسوق بالضم یا این دو دارند شدن و دشت باساق و دانه و بالیده و میوه است و در

به پیل بود اعلیایم و تحقیق ابدال و بدلان کوش بر ابدال بالفتح و تشدید ابدال جمله فروخته و غله و طعام عامه آن
 ابدال گویند ابدال بالفتح دادن مور یا قن یا قول بخشنده بر ابدال بالفتح سختی و سنگافتن و سوراخ شدن
 شراب غیر آن و صاف کردن شراب بالضم بر این کار و دندان قشتر بر آوردن قشتر و برول بضم نیزه
 سختی است بازل شتری که در سال بهم در آید و دندان که در آنوقت بر آید بعل بالفتح حرام و حلال و حیل
 کردن قشقی و قشمت به پرویزین و گرفتن چیز اندک اندک چیز و ملاست کردن و آب مصفر و جواهر و دیگر
 منظر باسل به پرویزین شست روی تفصیل بفتح تین بیان خود و همین تفصیل بالفتح ناچیز و
 ضائع شدن و همچنین اطلال و بطول بضم و بفتح تین و لیه اطلال جمع اطلال ناچیز و فاض و شیطان اطلال
 بالفتح و تشدید ابدالیت بکار و بنایت و لیه لعل بالفتح زمین بلند که یکبار در سال در باران بارود
 هر دو قتی در راعی که او را آب ندهند تا آب باران سیرایش کند و نام بت قوم الیاس غم و نام
 باوشاسی از پادشاهان و صاحب و مالک پیوسته و شوهر لعل بالکسر و بجهت بالضم جمع و بالکسر حیات
 و پریشان شدن چنانکه توان دانست که چه باید کرد لعل بالکسر بازی کردن با زن و جماع کردن
 و جمع لعل و بالفتح زینی است نزدیک عثمان و بالضم کوهی است لعل بالفتح شرب لعل بالکسر جمع
 و رسس لعل نام خرابی است از عجم که در همه شهر می رسد و بنا برین آنرا در همه بجا گویند لعل
 بالفتح و تشدید نین اشتربان لعل شرب و سبزی دریش بر آوردن کودک و دندان قشتر بر آمدن
 شور و رویانیدن زمین گیاه را با قل نام مردیست ضرب اشل یا دانی و بی زبانی و نام پدر قبیله
 لعل بالفتح و تشدید قاف تره فروش حاصه غله فروش را گویند لعل بالفتح آرد و دست بارخون
 شستن لعل بالکسر به قبیله ایست از حمیر بلل بفتح تین تری و بکسر بار و فتح لام تریا جمع
 بلال بالکسر و چیز که بآن تر کنند گور او نام مؤذن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 بل بالفتح و تشدید لام به شدن از بیماری و ترک کردن و صله رحم نمودن و بالکسر بل بالفتح
 و سکون لام که است که در ترقی چیزی یا در اغراض و اضراب از چیز استعال کنند بلل بضم مرد و
 نزار وستان و مردیک و چایک و سفر و یاد هر کار و لوله کوزه بلبل بالکسر سخت غمناک شدن
 و بالفتح شدت و اندوه و دوسوه و گرگ را هم گویند بلل بالفتح شاش کردن و شاش و فرزند و عدد
 بسیار و شکافتن ابدال بالضم مرضی است که شاش بسیار آرد بلل بالفتح نفرین کردن و چرخ
 اندک و گذشتن بلل بکار کردن و نشان بے عصا و ناقه بی مهار و بی پالان بلل بضم با لام مرد و
 و پیشوای قوم که جامع نیکی باشد و نام عارفی است معروف بلل بالکسر ناچیز است به ملک ری و دهری است کسر

باب الباء مع الميم

بهم بالضم و سکون ذال مجله رای و خرم در کار قوت و بر داشتیم بم بفتحین لال و دل شکلی و
 آمدن از کسی و کسی که باقران خود و قمار و خل نیشود و میوه لیت و دانه انگور که بسیار کویک باشد
 بر یکم رسن سنج و سفید که زن بر باز و یا بر میان بند و هر چه که دوزنگ خلعت داشته باشد و اشک میسر
 آینه و لشکر بر ایچم بالفتح یا و کس خیم بند های انگشتان و نام گردی است از تسم اول و خطله بن
 مالک بر سامم بالکسر در می است که نزد یک پهلوی چپ پیدا میشود و صاحبش بزیان گوید و آزار
 شود و ذات انجیب نیز گویند معرب بر سامم بالفتح یعنی بیماری سینۀ بزم بالفتح بزمان پیش گویند
 و به گشت سبابه و ابرهام و دوشیدن شتر و بودن جامه بسم بالفتح نرم خندیدن و خنده نرم لبامم بالفتح و
 تشدید بین بسیار تسم کننده و نام شخصی است بسطامم بالکسر نام مردیت و نام شهریت بود که شیخ عارف
 ابو یزید و بدین معنی بفتح نیز آمده و تسم بفتحین انگوار شدن طعام و ستوه آمدن از چیزی شباهم بالفتح
 درختی است خوشبو که از شاخ آن سواک سازند و به برگ آن مور اخشاب کنند و صم بالضم میان گشت
 خضر و نیر و غنم بفتحین میان بصر و وسطی و ترب بفتحین میان وسطی و سبابه و قمر بالکسر میان
 سبابه و ابرهام الطسم بالضم و بفتحین جبهه انحرار یا درخت آن بفتح بالفتح و تشدید قاف و در قاف
 تجفیف آمده خوب درختی است که برگ آن به برگ درخت بادام می ماند و ساقش سنج است
 بطبع آن رنگ کنند و ضم با و تشدید قاف مفتوح درخت تا توره یکم بالضم جمع اکیم یعنی گنگ
 و بفتحین گنگ شدن بلعوم و بلعوم بالضم مجرای طعام بلعوم بفتح با و عین و بسیار خوار و سخت فرو
 برنده و بلع کتده طعام و نام شخصی است مشهور از علمای زمان حضرت موسی عرم که آنرا بلعام میگویند
 و شهریت نبوای ردم و قبیلۀ است و بر بن تقدیر خفصت نبوالعم باشد بلعوم خطی است از چهار خطله
 بهم بالفتح و تشدید باسط از تار های ساز و شهریت از کرمان و بالضم یعنی بوم آمده است بلعوم
 بالضم معی است شوم که آن را چند گویند بهم بالضم سواران و لشکر او کسانیکه هیچ چیز نداشته باشد
 و بفتحین ستور هاست و چون برده و زغال به نام میوات غیره و اقل بزم بالفتح آلت رود و
 که بفارسی آن را گویند و سرمد حل کرده شده

باب الباء مع النون

بان درختی است که قد نو بان را بدان تشبیه کنند و از دانه اش روغن گیرند که بسیار نافع و خوشبو است
 آن را دمن البان گویند و بی است بصر و نیشابور بحران بالضم تقدیر عظیم در چهار رسه که بسیار را کسب

صحت یا ملاک کند و این لفظ در اصل یونانی است بگریک شهرت معروف بحرفی منسوب بدان بدن
 بالضم جمع بدنه بفتحین و بدنه شتر و گا و قربانی که بکله برزد و بالفتح و بالضم و همی و بالکدر کی گوشت و بفتحین و همی
 غیر سر و مرد سن و زره کوتاه ابدان جمع و نسب حب مرد بدین و با و ن مرد جسم با و ن بدن
 نام مردیت از ایل فارس که از قبل خسرو پیر و نیز حاکمین بود و به معجزه حضرت رسالت پناه
 مسلمان شد بدین بان بالضم محبت روشن و دلیل قاطع بر تنضم با و نانی شلشه نام قبیله است
 و کف پاس انگلستان و چنگال جافور درنده و بعضی گفته اند که برین انگشتان غلب و چنگال است
 بر و ن بالکسر فتح و ال ستور و نوعی از اسپان و تحقیق است که بر و ن اسی است که مادر و پدرش
 عربی نباشد بایکی از ان عربی نباشد و گاهی بمعنی اول استعمال کنند و آنکه مادرش عربی نباشد چنین گویند
 و آنکه پدرش عربی نباشد معروف گویند بر و ن محسن و عربی را حقیق گویند و با بکله یعنی اعم و خاص
 استعمال یافته اما بمعنی مطلق ستور چنانکه در صحاح است محل ثل است و در سامی نیز بمعنی اسی گفته که
 مادر او عربی نباشد و بهاریسی با حجه تفسیر آن نموده و شیخ ابو جعفر طوسی نیز میبایستی تفسیر نموده
 بر و ن بالکسر اب خورده از پوست شکوفه خرما بستان بالضم بوستان بساتین جمع
 بطحان بالضم موصی است لقب مدینه و ابن اثیر بفتح نیز آورده بطحان بالفتح شکم و قبله خرد و
 بن مخالف و جانب درازی پر برنج و درون خیر بطحان بالضم جمع و درون چیزی شکافتن و
 بر شکم زدن بفتحین کلان شکم شدن و بیماری شکم و بفتح اول و کسر ثانی مرد شکم پر است و از خوردن بیکر
 و مالدار و شکم بفتحین و نا است مانند عدس لطحان بالکسر شک پالان ستور لطحان بالفتح و کسر
 طاهر و بزرگ شکم و در و لقب شخصی است و بالضم و فتح طاهر نام شاعری است و نزل دوم از منازل
 قمر و آن سه کوکب است خرو بر شمال و یک پامینا که بر طبق کل واقع شده باطن درون چیزی
 و چیزی بنیان و شناسنده و درون خیر با و نامی است از نامهای حق تعالی بطحان بالضم ناچیز
 ضائع شدن بفتحین و ختی است کوکب مانند درخت خاک نمایی روید الا بوضع عین التمشیر
 بنان بالفتح انگلستان یا سر بای انگلستان و اصدش بنانه و بنان بمعنی مفرد و نیز آمده و کوکبی است و
 بالضم موضعی است و بالکسر بوزخ و خوش بنیان بالضم و بوزخ کردن و دیوار کردن و چیزی آوردن
 و بعضی گفته اند بنیان بنیاد خانه میبایست بر و ن است و فیل بفتحین و هم و این باین چنانچه مشهور شده
 غلط است بوزان بالضم و قمر حسن بیل روجه مامون و بوزانیه طعای است معروف منسوب بدان گدا
 فی و اما سوس و تاریخ ابن خلکان آتش و شفا آورده که بوزانیه منسوب بوزان است بر و ن است بوزان

نعمی از جامهای ملک روم که هر ساعت برنگی نماید و آنرا ابو قلندر نیز گویند بپوشان بافتن فضل و قدرتی
و باضم مسافت میان دو چیز و بفتح نیز آمده و شهری است بمن و دیسی است بهرات بوان باضم و انگستون
جنبه و شغب بوان بافتن و تشدید و موضعی است در فارس که از جمله چهار شصت دینا شمرده اند بمن
بافتن گیاهی است شبیه بدینج ترب و اندکی کمی دارد و آن دو قسم است سرخ و سفید و نام پادشاهی است معروف
و نام ماهی از ماههای فارسیان نام روزی از روزهای آن ماه بهستان باضم دروغ لبش و دروغ میان
بافتن سخن روشن و پید گفتن و سخن واضح و آشکارا بمن بافتن میان دوری و جدا شدن و غراب البین باضم
بیشتر با سرخ منقار و پادان زانغ و دلیل فراق است و باکس ناحیه و فاصله میان و وزین و مقدار مد نظر و موضعی
است و بفتح اول و تشدید یای کسوره روشن بجایمان بافتن شهرکیت نزدیک در بند از اینجا است مجری بلیقانی
شاعر مشهور ربیعان بر وزن بلیقان موضعی است بمن یا بندها اینجا است شمشیر بلیانی

باب البای مع الواو

با و بافتن و سکون هزه و تکرار کردن بدو بافتن یا بان و در بیان بودن و پدید آمدن بهمین معنی است
بدو بضمین و تشدید و او نیز و بافتن کردن ششی کردن و تکرار کردن و سخت گرفتن بلو بافتن از بودن بواضم
و تشدید و او بوست بچشتر که پراگنده و تشتراده را که بچشش مرده باشد بان تسلی داده شود و تشدید
و بچشتر و فاکت و نادان بهو بافتن خود را که فراخ که بر آگاه سازند و زمین نه انج و میان سینه یا فوجین
در پستان و آرامگاه طفل از زن حامله و خانه پیش که در پیش خانههای دیگر ساخته باشند و صاحب محل گوید
بهو خانه در پیش سر که جدا گانه باشد

باب البای مع الهاء

باه جماع بدو بافتن ناگاه و بی اندیشه آمدن بله باضم جمع الهه یعنی ناگاه و فحشین ناوان شدن
و معنی بگذار نیز آمده بلو باضم مرغی است مانند بوم و جانوری شکاری که از چند گونید و عرفان
سبک و بافتن لعن و نفرین کردن بلو به بضم بافتن و او نام پادشاهی است از اولاد و بزم گشت
ابو شجاع که سلاطین باله از نسل اویند و فرزندان او را آل بوا گویند و بسکون و او بفتح یا نیز گفته اند

باب البای مع الیاء

یا طلالی بافتن و تشدید است مشهور یا فی بناکنده باو می نماکننده و او می نده و در
صحافی و اول چیز و بادی الرای یعنی اول فکر یا فی جاوید باشند و نامی است از نامهای حق تعالی که برین

بالی کینه سختی باضم شتر قوی بزرگ که اندک جانب خراسان آرند بدی بافتح و کسر و ال و تشدید باافزاید
 شده و نخستین و چایی که در اسلام کشیده باشند بدی بافتح باو ذال بعد مرد فاش برمی بافتح خاک و
 تراشیدن و لاف کردن شتر از بسیاری سفر باری پیداکنده از خاک بر روی باضم نوعی از خراسانی بیکو
 بافتح گیاهی است که از شاخ و برگ آن بوی بافتد و از الباری تخ گویند بر فی بافتح نوعی از خراسانی
 بزنیاک یعنی پیوه بیکو و خوب و غسوب بقصه برن اذان جاست ضیای بر فی مولف تاریخ فیور شاهی
 بعضی بافتح شتر کردن و بزرگ شدن و از حق گشتن و گردن کشی کردن و دروغ گفتن و خرابیدن
 و شستن و لاف کردن به چیزی و شتم و دشمنی و بافتح و تشدید یا کینه و زن فاجره باخی نهانده و تشدید

باب التماس مع الالف

تیرا نیز شدن پیوا جای گرفتن شتر بافتح یک یک پس یکدیگر در اصل و تری بود ما خود از و تر است
 تقوی بافتح و تقی باضم بر سر گاری لکا قوم باضم دیگر بر شدن تلق با کسر دیدار و جانب
 لک و کور تیکه کردن لواط و باضم یکدیگر موافقت کردن لوام بافتح ملاک شدن لوم و دست در و شستن
 و رسیدن غلام و دختر بحد بلوغ قوتی باضم شک سر و این معرب است و تشدید و تشدید
 برای کاری تمها و تمها بافتح بیابان که مردم در آن حیران میگردان شوند

باب التماس مع الباء

تا و ب ادب اون تا و ب ادب یافتن تا و ب بیخ کردن در و رفتن تا و ب سز نش
 کردن تا و ب سخته و آماده شدن تا و ب باب با کردن تب بافتح و تشدید با و ب با کردن
 وزیرا گار شدن شریب سز نش کردن تا و ب باز گردیدن و مزد دادن و خواندن بسوی نماز و
 با نام حج و بار الصلوة غیر من النوم گفتن تا و ب یکدیگر را کشیدن تا و ب و و شدن تا و ب بافتح
 گروهی از قبایله حیران قبیله است این تخم تجوی قاتل علی بن ایطالب عم شعیب باضم و فتح گروهی از
 قبیله کنده از آن گروه است کنانه بن بشیر نجیب قاتل عثمان عثمان شایب به تشدید یا یکدیگر را دوست داشتن
 تحارب باضم یکدیگر جنگ کردن تحارب و بران کردن عادت کردن و موالب شدن بر کاری
 تدرب موالب کردن کسی را بر کاری تدرب زراعت و گردن تدرب جفیدن تدرب و بنا که کرد
 چیز را تدرب باضم خاک و بافتح خاک آلوده شدن و درویش شدن و زبان زده شدن و با کسر و
 سال کسی هم سال بودن با کسی تراب باضم تربه و تیرب بافتح خاک تراب بافتح استخوانها
 سینه جمع تریه است تیرب راست کردن و بر جبهه خیز و گذاشتن بر چیز در مینه خود تریه بزرگ شدن و تشدید

لوت کسب بطرح لوت و لام خرکه تهذيب بریدن و پاک کردن و اصطلاح نمودن و دور کردن
یعنی از درخت خراب و تیز رفتن و تیز شدن گشتن

باب التامی مع الناس

تاریقه بسیار تا و تیر رسانیدن لوت و لام خرکه تهذيب بریدن و پاک کردن و اصطلاح نمودن و دور کردن و
مفتوح و مشهور به کسب است ملکی جانب مشرق نزدیک کشیم که مشک ابدان نسبت بهند تا لوت
صندوقی که نیز بود و نگه دارند و مرده را در آن گذارند بقصره بنیادون بقیه باقی گذاشتن بقیه بفتح
و کسب با عاقبت بدو آنچه در و گناه باشد تبعاعه بالفتح پیروی کردن بخت گفتن سخن بی دانش و
یقین به بعضی بخت و اتفاق بیکسب سزایش کردن و غالب شدن بخت بیکسب برقرار داشتن
بیکسب برقرار بودن بیکسب و تار کردن تجارت با کسب بازگانی کردن بازگانی بخت از مودن بخت
پاره پاره کردن شکله بالفتح و کسب تا و تشدید لام راست کردن سوگند بخت نشین کردن در لوت
و کسی را صفت کردن بخت پیروی کردن درون چیزی و حاشیه کردن و حاشیه نوشتن بخت سلام گفتن
و دیرگاه ماندن و بادشاه گردانیدن تحت بالفتح جهت زیر مقابل فوق تحت بخامی بخت طری
که در آن رفت نگاه دارند و بدین معنی عربی است و تحت که معنی سر است فارسی است بخت اول فتح
انانی ناگواری و ناگوار شدن اطلاع بخت خطا کسی گرفتن و بخت منسوب کردن بخت را که در آن
کردن بخت پنهان گفتن بخت تیار کردن و نگاه کردن کسی را تذکره یاد دادن و آنچه یاد
کرده شود حاجت و یادگار تذکره کلوز بریدن و تیز کردن آتش ترقه بکسر اول و فتح دوم کلیه
داشتن در اصل و تیر بوده چون عدد و عدد تیریه پرورش کردن ترویه سیراب کردن و در کار
اندیشه کردن و سخن کسی بر کسی خواندن تریه بالضم فاک و دوی است مشهور از خراسان بخت بفتح
ما و جیم بیان کردن بزبانی دیگر و بزبانی که بیان از بان دیگر شود تریه بالضم رود و دایه و نروبان
و در غار و دایه جو بیامی خورد و جام آب خوردن مردم از خوش دوی است بشام و معتز که بالفتح از
بیانه قد و مال میراث خود استین و بقیه شتر مرغ و مرغان دیگر بعد از برآمدن بخت از آن و بالضم نام شخصی
است و بفتح تا و کسب را چیز باز مانده و مال مرده و بختین باز گذارندگان جمع تارک تریه زنی که بخت
و مرغاری که بخت مرده مانده باشد و خود آبتین و بقیه مرغ و مرغان دیگر تریه بالضم و تشدید پاره
باطل بخت تریه ترقه بالفتح و ضم حاف آفران میان گردن و روش بعضی گفته اند بخت کردن تریه
تریه زنگنه دادن و پاک کردن و ستودن تسلیه دل خوشی دادن و از دل کسی اندوه بخت

بخت

نام کردن تسبیح راست کردن و برابر کردن تسبیح بسین جمله و شین مجروح کردن عسل زنده را
 و نام خدا بر چیزی بیرون دوا کردن کسی را بر چیز تشبیهت پرانگه کردن تشبیهت پرانگه شدن تشبیهت
 دست بردن زدن تعجبه آراسن بشکوه آگاه کردن و ترتیب دادن لشکر را در جای خود تعجبه گذراندن
 و فعل لازم را متعدی کردن تعصیه برینند کردن تعصیه صبر فرمودن و پیشش نمودن خوشایان مرده را تعصیه
 پاره پاره کردن و پرانگه کردن و در حدیث است و لا تعصیه فی التیارات مراد به آن جدا کردن چیزی است
 که جهت ورثه زبان باشد مثل کار و تشبیهت و نیزه کردن و پوشیدن چیزی را تعصیت خطا
 گنا کسی جستن تعذیه خویش دادن و بیرون دادن شدن خون رگ و بریدن و روان شدن
 بول شتر تعذیه و تعصیه پوشاندن لغت ریزه ریزه شدن تفاوت بر سر حرکت دوا
 و در بی بیان و چیز و در شدن از یکدیگر و معنی غیب نیز آمده قال الله تعالی ما تشری فی خلق
 الرحمن من تفاوت تعویبه نیزه دادن تعویبه پیش کردن و در پیش شدن تلاوت با کلمه خدا
 قرآن و غیر آن و باضم باقی مانده از دمام و غیر آن تکلیفه بیک لغتن در جواب تکیفه چیزی کسی
 آوردن تلاوت با فتح شاگردان جمع نمایند با کلمه تشبیه روان کردن کار و کار گذاری نمودن
 شسته بر دواتی مفتوح زبان بچیدن لغتن حرف تا و کار نمودن آن تشبیه جبهه سیاه و
 سفید که در گردن طفلان آورند صاحب طرح گوید طوبار و لغت تباریم و تمیم جمع بجهت بگیم
 زبانی و برابر بالایی زمین افکنان و به معنی است قوله تعالی بچیک بیدانک سحیته بجای صمد دور
 کردن تنقیه پاک کردن تشبیه افروان کردن و بلند کردن آتش و بسیار کردن بریدن آن
 تا زیاده شود و آتش کار کردن سخن بوجه سخن یعنی توبه از گناه بازگشتن تعویبه تعیین وقت نمودن
 تعویبه اندرز و وصیت کردن تعویبه والی گردانیدن و عمل دادن کسی و پشت چیزی
 کردن تعویبه پوشانیدن و آتش از آتش زدن بیرون آوردن و اراده چیزی را کردن و غیر آن
 ظاهر کردن تعویبه گستران دینی سپردن تعویبه باضم در حق است معروف که از برگ آن
 کرم ابریشم پرورند و آنرا بفارسی تو گویند تعویبه آلودگی کردن تشبیه باضم تا فتح با و شمشیر
 سکون است گمان بر بیرون و گمان بد تشبیهت بنیاد یک با و لغتن و گویند اندن محکمه بر سر حرکت
 لام نیست شدن و مردن تفاوت بیکدیگر افتادن و نام کتابی است تصنیف عزالی در روایا
 که آنرا تفاوت العلماء گویند انور سے گوید کتاب تفاوت کلاه سبزی تها متد با کلمه شمشیر
 است و کتاب عرب که مکمل معطیه و آن واقع است

باب الفار مع التار

تار شست بر فلانیدن و انجمن و آتش افروختن تشلیک سه گوشه کردن و سه بخش کردن و سه
 کردن و با صطلح منجمین واقع شدن ستاره است به چهارم پنج که ثلث فلک است از ستاره دیگر این
 نظر سعادت تراش باضم سیرا شش پنگ در زدن آفتاب فتنین بر و ت و باض کفر
 و موی زمار تراشیدن و پاک کردن بدن از چرک و غیره در روزهای حج مگویش آورده کردن
 تلبش و تملک و رنگ کردن تو ریش و ارش گردانیدن از وقتن آتش تو ارش از هم دیگر
 گرفتن تو ش باضم و خت تو ش ووی است بز وای است با سفر از بنو ش

باب الفار مع انجمن

تاج افسر تاجان با کسر جمع تیرج خود را ارستن بلیج روشن شدن خرتیج بیرون آوردن بر سر تار
 تدریج پای پایه چیزی را بسوی چیزی بیرون تدریج مرتبه مرتبه بسوی چیزی فتن تدریج
 گردیدن ترویج روانی دادن متاع و درم را ترویج معروف و از اترج نیز گویند ترویج
 مرد و از زن دادن وزن را شوم هفت کردن و قرین کردن ترویج زن کردن و شیو بر کردن
 ترویج کج کردن تفریح کشایش دادن و از پیشواری و هم بیرون آوردن تفریح
 کشایش یافتن و از تنگی و دشواری بیرون شدن بلیج و سخن گفتن و شستن و شستن تفریح
 بر انگیزین و نامس دادن تفریح بر خاستن باد و غبار و مانند آن و اما سیدن

باب الفار مع الحار

بلیج شاد شدن تفریح پشت راست داشتن و سر فرو آوردن چنانکه زیر تر از پشت باشد تفریح
 بالفتح فقره فتنین اندوه و پستی و بلیج اول و کسرتانی مردانک خیر تفریح را بر ابراهیم عم بقول
 نسایه و همور و نصین و از عم ابراهیم است و مولانا شرف الدین علی در ظفر نامه بنجای پنجمه
 نصیم نموده و گفته تاریخ از تاریخ ما خود است و صبح بجای محله است تفریح افرونی دادن
 و انکسوزن کردن تفریح افزون شدن و میل کردن از جبهه بکطرف و معنی از جبهه پیشتر
 گذشت تفریح اندک اندک شیر دادن مادر فرزندان با دل تا نگاه که به یکیدن قوت
 یابد تفریح تراویدن و قوی شدن شست و بشو در رفتار با مادر و تفریح راحت دادن و جبهه
 گردانیدن و بنظر نگاه باز آوردن شور را شنگاه تفریح دوباره برگ آوردن و رخت و بوی
 چیزی گرفتن آب و شبانگاه سیر کردن یا کادی کردن و راحت یافتن شطیح بین کردن و شست و پاک کردن

بلیج شاد شدن تفریح پشت راست داشتن و سر فرو آوردن چنانکه زیر تر از پشت باشد تفریح بالفتح فقره فتنین اندوه و پستی و بلیج اول و کسرتانی مردانک خیر تفریح را بر ابراهیم عم بقول نسایه و همور و نصین و از عم ابراهیم است و مولانا شرف الدین علی در ظفر نامه بنجای پنجمه نصیم نموده و گفته تاریخ از تاریخ ما خود است و صبح بجای محله است تفریح افرونی دادن و انکسوزن کردن تفریح افزون شدن و میل کردن از جبهه بکطرف و معنی از جبهه پیشتر گذشت تفریح اندک اندک شیر دادن مادر فرزندان با دل تا نگاه که به یکیدن قوت یابد تفریح تراویدن و قوی شدن شست و بشو در رفتار با مادر و تفریح راحت دادن و جبهه گردانیدن و بنظر نگاه باز آوردن شور را شنگاه تفریح دوباره برگ آوردن و رخت و بوی چیزی گرفتن آب و شبانگاه سیر کردن یا کادی کردن و راحت یافتن شطیح بین کردن و شست و پاک کردن

بیا که خدا را یاد کردن و نماز کردن و جهان انگیزش و تسبیح چنانچه در بارگاه کردن زین و
 آسان کردن شوهر و کشودن سوگواری داشتن آن تسبیح سلاح پوشیدن تسبیح یک بیان کردن و گنگا
 کردن و شتر نه شتر کردن گوشت تصبیح با دوا و غیره گفتن و آمدن بهنگام صبح تصبیح خاص و روشن گفتن و آشکار کردن
 تصبیح دست به رسم زدن و پهن گردانیدن تصبیح صنفه صنفه نگرین و در کاری نظر کردن
 تصبیح دست یکدیگر را گرفتن تصبیح با بضم و تشدید فاسیب تصبیح شاد کردن تصبیح زشت
 کردن تصبیح گفتن و ادون خوار و ادیان را تصبیح نگاه سبک چیزی کردن و باصطلاح اهل معانی اشارت
 کردن در کلام قبضه یا باصطلاح بجوم و ریاضی و عربیه و مانند آن تملوک صفتن و گردانیدن آفتاب
 و آتش رنگ روی را و گرم گردانیدن و لنگ دادن جایزه را و دشنام کردن و اشارت کردن نام کتاب
 است و در اصل فقه تصنیف مولانا سعد الدین نقاش زانی تمارخ ستودن و تکلف کردن در ستایش
 خود و افتخار نمودن تصبیح نمک کردن و چیزی نگیان آوردن تصبیح بالکسنگ تصبیح بالکدیگر زنج
 کردن تصبیح پاک کردن درخت از شاخ ریخته و سخن از حرف کریم مفری برون کردن از استخوان تو ضمیم
 روشن و پیدا کردن و کتابی است موقوف تو شیخ حاکم در گردان کسی و آرایش دادن تو شیخ حاکم در گردان
 خود کردن و پوشیدن *

باب التمار مع النجاره

تصبیح پشت خم دادن و سر زیر افکندن مرادون بدیع است که گذشت تصبیح آلوده کردن ملاحظه الود
 شدن تصبیح روغن و مانند آن باییدن تصبیح زائل شدن و باخر رسیدن قری بعد قری و دیگران
 زائل شدن از زانی دیگر و مردن و ارثان مرده بعد از وارثان و دیگرش از قنوت میراث و دیگرش است مناسجه و
 تصبیح در عرف زائل شدن روح از قالبی و آمدن بقالبی دیگر تصبیح بالفتح قبیله است به بین تو شیخ تهذیب
 و سر زایش کردن تو شیخ و تمارخ وقت چیزی پیدا آمدن تو شیخ چه کن شدن تو شیخ چه کن کردن

باب التمار مع الدال

تا بهر جا بود کردن تا بهر نیر و ادون و نوا تا گردانیدن تمبر یا تنگ گردانیدن تمبر و دور کردن
 تا بهر جا بهر جا بود کردن بگردید بر بنده کردن زمین از نبات و جز آن و شتر نه از بنام بیرون کشیدن از بنام
 و پوست کندن موی از پوست و دور کردن سوال کردن چرخ از کسی ندان یا ادون بکرامیت تمبر و بر بنده کردن
 و گوش کردن در کاری تحلیله کتاب جلد کردن و پوست باز کردن تحلیله جلد کردن و خود و جلد نمودن و
 تحلیله بشکر جمع کردن چرخ نو کردن و پستان شتر بریدن و نمودن و رفتن و خشک شدن و غیره

بگویند که چون تمسک نیک شود و بی در پی شود و نیکو بیز کرد و بی چری آشکار کرد و نیک
 بر یکدیگر شک بر دهن تمسک را و بد کرد و دوست بر خن و دوست کردن ترید و تر و او گردانیدن
 تر و او آمد و شد کردن و گردیدن تر و بد کرد و دوست کردن تر و او تو شیه برگشتن تر و
 او زدن شدن تمسک و سیاه کردن و حشر کردن کسی تمسک را راست گردانیدن و توفیق برستی یافتن
 تمسک را استوار کردن و حرف را بشد و ساختن و بر کسی نیت کردن تمسک و سخت شدن تمسک
 آشنیدن لا اله الا الله گفتن در نماز و شستن آن مقدار تمسک را فراموش کردن تا قصد بر آمدن بر جا
 بلند و بنیز آمدن در وادی و گذشتن تمسک با مال رفتن و دشوار آمدن چیزی تمسک تر و در گریستن
 و دار و بر جراحت لبستن تمسک را پوشیده سخن گفتن چنانچه نیک توان در یافت و بسیار کرده زدن و جویندن
 چیزی تا غلبه شود و تمسک را به یکدیگر و به نیت بیان لبستن تمسک به بندگی گرفتن و خواهر کردن تمسک را و
 شمار کردن چیزی را و چیز را ساز و سامان خود کردن تمسک بقصد کاری کردن تمسک خود کردن
 و بر شدن شتر تمسک و خود کردن تمسک چهار داشتن و تازنه کردن تمسک را به یکدیگر عهد کردن و خاص شدن تمسک
 غرق حمت کردن حق تعالی بنده را و گناه و عیب جز آن پوشیدن و دیگر کردن طرف انصاف دیگران کردن و گناه
 گرفتن و خلوت گزیدن حمت حمایت امر و نهی و فقه و داناشدن لغو دیگران شدن تمسک حمت گم شدن
 و پیش نمودن چیزی هنگام نبودن آن تمسک نیکو میدن و کسی را بضعف رای و دفع نسبت کردن
 تمسک باز داشتن از حاجت و باز نماندن از کار خود و ایستادن بکاری تمسک را ایستادن از کاری
 تمسک حاصل و جز آن و گردن کسی انداختن و کار و عهده کسی کردن و شمشیر حاصل کردن و چیز در گردن
 ستور توانی آویختن به جهت علامت تمسک بر گردن خود کاری گرفتن و گردن بند و گردن خود کردن
 تمسک بند کردن و نقطه زدن کتاب را تمسک بند شدن و بچیز تمسک شدن تمسک کم کردن
 موضع در و بر گوی گرم و غیر آن تمسک بر شستن تمسک با الفتح اقامت کردن بجائی و بالفهم حکم عقاب
 تمسک و بالفهم گشتن و عقاب شدن مال تمسک و ملک و بختی که در عجز زاده باشد و اعرب بر زده
 مال که بکسر مال که تمسک طاروت و ستوری که پیش صاحبش ناده با نکاح داده باشد به بخت
 بالفهم و بختی و تلامد با کسر تمسک به بزرگی نسبت کردن تمسک کشیدن تمسک کشیدن
 و در از کشیدن مرد تمسک به سوار و یکسان کردن و تابان و در خشان کردن بنا و برگ و در کردن
 از دخت تمسک کشیدن و کشیدن در ناف و بانی بجائی که از نوع خود بیرون رود تمسک گسترانیدن هوا و تمسک کشیدن
 و گسترانیدن و قبول کردن آن تمسک جای گرفتن و دوست یافتن بر چیزی تمسک آراستن خانه باز نمودن

نشا و الفتح تا حدیقت ال کسور و اگر کردن یکدیگر را در اصل قنای بوده و به تشدید ال بر گشته و شکر نماز
 حمد بگردیدن و یوم القضا و که در قرآن واقع است بهر و در خوش خوانده اند و معذرت آشکارا کردن و پیرده و دید
 و خبری رشت نشو ایندن بهیچ کسی فاش کردن نهی بهر هم نهادن تا حق تو حدیقت باشد و فلک بدشتن
 حق تعالی کسی دانید ختن کار او را بغیر تو حدیقتی گردانیدن و حدیقت غرو بل را یکی دانستن و او بسیار
 و دست داشتن تو سید باش کردن چیزی را و ملازم و مجد شدن به چیزی و خوار کردن و بریر انداختن چیزی را
 تو سید باش گردانیدن بهر کسی تو احد و حده و اذن یکدیگر را تو حدیقت کردن و ترسانیدن تو قدر
 افزون شدن آتش تو یکدیگر و تا یکدیگر استوار کردن و برین و بالان بریت ستور کردن تو که و تا که استوار
 شدن تو یکدیگر را یا ایندن و پرورش کردن و از گویند بچه گرفتن و چیزی را اصل بد آوردن و غیر عربی
 و کلام عرب استعمال کردن تو ال از یکدیگر را و بسیار شدن فرزند تو که بدید آمدن چیزی از چیزی
 و از او تو را و نام یکبار آوردن و تهمید و تهمید و ترسانیدن تهمید شب خفتن و شب بیدار داشتن
 تهمید نیز کردن و تهمید نسبت کردن آن بهن و تفسیر کردن در کاری و دشنام دادن و تهمید و تهمید
 شدن و تو به کردن و عمل نیک کردن *

باب التمار مع الزال

تشمیص نیز کردن کار و تشمیر و جز آن لغوی نه پناه دادن و در پناه آوردن لغوی و پناه گرفتن لغوی و پناه
 گرفتن بکسی یا گردی کردن بکسی یا گردی و پناه ده جمع و ظاهر فارسی است و عربی تصنیف و لغوی صاحب
 فاموس نیارده اما تحقیق آنست که عربی بکسی است بالفصح تکرار و تکرار خوش یافتن تشمیر روان کردن فاموس

باب التمار مع الزال

تا شمر نشان گذشتن و شمر تا شمر نشان اندن و چیزی و پس شمر رفتن تا شمر پس گذشتن تا شمر پس
 ماندن شمر و شمر بسیار علم و بسیار مال شدن شمر خرامیدن شمر بخار کردن چیزی تهمید سر گذار کردن
 و نشان نشان و پدید آمدن گیاه زمین و بی اندازه خرج کردن تهمید زرد شدن و تهمید یافتن آب تهمید
 شمر رفتن و تهمید بر یکدیگر و کاری تهمید خورده و اذن تهمید و تهمید و اذن با داد و اذن تهمید
 و اهما که بزمین باشند از شمر تهمید نشان شدن و تامل کردن و دنیا گردانیدن تهمید با داد کردن
 و با داد رفتن و شتاب کردن تهمید بالفصح تهمید و تامل کردن و با کطل و تهمید یا شمر تهمید و تهمید
 از آنکه بگذارد چون که اختصار و تهمید و تهمید و بعضی گفته اند تهمید زغال بی شک و چون بکشد
 تهمید بگوید تهمید بالفصح تهمید و تهمید که بعضی اولاد آمده فارسی است تهمید تهمید و تهمید که بلا و تهمید

بصورت درخت و از نیاست بازه مشهور تشا چه تراغ کردن و دو کس با هم قشایر خود را شاعر و انود
 قشیر فاسن بر میان زدن و پست شدن در کاری و شتی و غیر آن روان کردن قشیر میباشند بر
 کار قشیر عیب کردن و بر داشتن رعیب شنوایند تشا و بر با هم دیگر لکاش کردن قشیر جمل کردن
 و بر بنه کردن عورت را و اشارت کردن و بحالت و شرسای کشیدن قشور جمل شدن قشیر تشا کرد
 و تشا از نیام بر کشیدن مردم و انمودن قصه بر رگداشتن آب بر دیدن از سپان گیر و سرنامه نوشتن
 و در شگاه مجلس نشاندن کسی را و پیش بند ستوبستن و مقدم گردانیدن قصه در شگاه نشستن و پیشگاه
 بر پا کردن برای نشستن قصه بر خاساچ کردن از که قال الله تعالی و لا تصغر فکک قصه بر کج
 کردن و قصه ساختن کلمه یعنی حرف اول را ضم دادن و دوم را فتح و بعد از حرف دوم یا در آوردن
 چون جمل قصه بر جمل و کلمه قصه بر اینر قصه گویند و این نوع در کلام عرب است و در فارسی کاف و آخر
 آوردن چون ماک قصه بر ماک یا هم و ما و آخر آوردن چون کوچه و باچه قصه بر صورت کردن و آخر
 و صورتی که در چوب گل و جز آن سازند و یا بر دیوار و غیر آن نگارند قصه بر جمل قصه بر دل خود صورت
 چیزی بستن و میل کردن و نزدیک شدن با قتادن قصه بر گردانیدن چیزی از حال بحال قصه بر دل تنگ
 و اندوشتن شدن قصه بر گزند و آسیب یافتن و رنج بردن قصه بر دانه و کاه و قتاد و دان آب را
 بعد از فریه شدن قصه بر بضا و مسج و طبا بهر بظای معجم شست شدن و یکدیگر را یا رمی کردن
 قشیر پاک کردن قشیر پاک شدن و سرون نشستن و خود را بازداشتن از گناه قشیر قال پر گفتن
 و در اصل قشیر قال گرفتن بر رخ است و آن را عرب باقال بدیدانند قشیر بر ایندن قصه بر
 بیان خواب کردن و خبر دادن از مراد آن و سخن از کسی یا از دل خود گفتن و یکبار بچیدن
 درم و دینار بعد از آنکه به تفاریق منجیده باشد لغز و دشوار شدن کار و بعد از لغزی
 بسرگین آلوده شدن و ناپدید شدن نشان و پس عذر و حجت اقتادن قصه بر قصه کردن و بعد از
 یعنی بسرگین آلودن چیزی را و عذر آوردن و موبر عذر بر آمدن کوک را و ناپدید کردن
 نشان سر و طعم جهت فتنه و بنای خانه بختن و بسوی آن خواندن مردم را و زخم کردن
 گوش شتر از برای نشان قشیر بر بزرگ داشتن و پاری دادن و زدن کمتر از حد شمع
 یا سخت زدن و گران بار کردن ستور را و بعضی گفته اند قشیر سیاست کردن حاکم آن مقدار
 که مصلحت وقت اقتضا کند قصه بر دشوار شدن قشور خوشبو شدن قشور خوشبو گردانیدن
 قشیر زندگانی در آن کردن و عمر و راز خود استن و عمر و راز نه متعذر کردن و آباد ساختن قشیر

سزایش کردن تقصیر از مال خود را ایندن تقصیر از مال خود گشتن لغایر غیر همه یک شدن تقصیر مفرد
 کردن خود را نفس را مالک ساختن و بر کردن بیشک و قصد کردن طاعت بریدن تقصیر گزاشتن یکدوشیدن
 بیان دود و شیدن ناله تقصیر آب روان کردن تقصیر آب روان شدن لغایر با هم دیگر نازیدن
 تقصیر جدا کردن معنی سخن و آشکار کردن چیز پوشیدن تقصیر روزی کسی کشودن انگیزه افکار اندیشه
 کردن تقصیر تنگی کردن در رفقه عیال تقصیر اندازه کردن و تنگ کردن و مال کردن و هموار کردن
 چیزی تقصیر بر قرار دادن و با قرار و آوردن تقصیر قرار گرفتن تقصیر پوست باز کردن از چوب و
 درخت و میوه و مانند آن تقصیر کوفتن جامه و کوتاه کردن مودن ساز و سستی و کوتاهی کردن در کاری
 و کردن بند که آن را فلاحه گویند و تقصیر با کس نیز بدین معنی آمده تقاصیر جمع تقصیر انداختن
 بگوشه و قطره چکانیدن و قطار کردن شتر را قطار پایی قطره چکاندن تکبیر بزرگ شدن بزرگ
 صفت کردن و ضار را به بزرگی یاد کردن و مانند آن گفتن تکبیر بزرگ نمودن و کردن کسی کردن
 تکبیر بسیار کردن تکبیر بسیار شدن لکاشن بال بسیار فرو نمودن تکبیر و تکبیر بار بار کردن ایندن
 تکبیر بار بار آمدن چیزی تکبیر بسیار گشتن تکبیر شکسته شدن تکبیر سرفرو و آوردن
 دوست بر سینه گذاشتن برای کسی چنانکه رسم گیران است و کفارت دادن و کافر خواندن و پوشیدن
 و دور کردن گنا مان و صاحب مغرب گفته که تکبیر یعنی کافر خواندن روایت نشده و صاحب قاموس
 نیز بناورده اما و کتب بسیار استعمال کرده اند گویند دستار بر سر چیدن و انداختن و انداختن و فرام
 آوردن شمع و نخت بستن آن و دور آوردن چیزی و چیزی تگور دامن بر چیدن و افتادن و چکیدن
 و در چیده شدن قمر بافتح خزانة و اما و امر خداوند خزانة را بافتح و تشدید خزانة و شش
 تمامور کسی و خون و چیزی و دل و نفس تنور بافتح و تشدید نون چیزی که در زمان نیز نادره
 زمین و بانی که از آن آب برآید و محل جمع آمدن آب و دومی و کو هی است متضرر رسیدن تقصیر
 و ایندن تقصیر کا بدین چیزی و بانگ کردن مرغ شکیر ناشناسا گردانیدن و احوال نیک گردانیدن
 بسوی حال به تنور بر روشن شدن و روشن کردن و شکوفه آوردن درخت و ظاهر شدن
 جمع و شسته شدن کار کسی تنور و میدان آتش و نوره مالیدن بر خود تو قیصر تمام کردن حق کسی را و
 بسیار کردن تو قیصر بسیار شدن تو قیصر بزرگ داشتن و طعم شمع و آرمودن تو قیصر حیرت نگذاشتن
 تو قیصر بیانی شدن و بافصله شدن تو قیصر بافتح میان قوم و طریقه است که در آن آب خورند تنور
 آتش و از آن تنور فرو بردن و آتش و از آن تنور فرو بردن و از آن تنور فرو بردن

و بیشتر نسان شکستن بر باد تب و در گرفتن هر دم را میسر بودی چپ رفتن و نسان کردن و تو سبقت دادن
و بسیار شیر دار شدن گویند و نسان شدن تیا سر با مبدیگر نسان گرفتن مرادون قسابل و میل کردن
بجست چنانچه اختیار کردن طرف چپ تیار یا کشتن و تسیار یا موج دریا و شیر کنیک و آن نهنده باشد و عرق تیار
سیخته رگ موج +

باب التمار مع الزار

بسیار از صبر آوردن و بجایگاه پیران شدن و آشکار شدن تیر ترا افتخ آشکار کردن و بیان نمودن بالقم
و الکس شریست معروف بخو نیز و او دشمن در و اگر دانسیدن بخو نیز گذشتن و به مجاز سخن گفتن بکس کردن
نار و عفو کردن تجاوز و در گذشتن و در گذشتن گناه و تخمیر ختن سیاب عروس و مسافر و مرده و در و ایند
اسب بر کسی بخت کرده شدن کاری را تخمیر بر پیر کردن و خویش را نگاه داشتن تخمیر و چیدن بخت یعنی گوشه
رقتن تیسیر و اگر در تیسیر و انداز جدا شدن تیار بر مبدیگر را لقب نهادن بخمیر وانی و او نیز و وانی
نمودن تونر باضم حمل و طبیعت و خلق و در خست که پوست آنرا بر یکان بچی و بالای آن و عن بند و وضو

باب التمار مع السین

تا سبیس بنیاد نهادن و الفت که در فاقه میان او و حرف روی بگرفت باشد و تا سبیس در حرف
آوردن کلمه ایست که افاده یعنی تازه کند غیر معنی کلمه اول و بدین معنی مقابل تا کید باشد و ایند
گفته اند انما سبیس غیر سبیس الیکد سبیس سبیس و سبیس سبیس سبیس سبیس سبیس سبیس سبیس سبیس سبیس
تخمیر سبیس پنج کردن و پنج گوشه کردن و مدریس در سبیس گفتن کتاب تدلیس پوشیدن عیب کالابر
خریدار تدلیس چرکین شدن تدلیس چرکین کردن تدلیس باضم سبیس تر اس بالکسر و ترو سبیس باضم
جمع تر اس بالفتح و تشرید را سبیس سبیس باضم بار و ختی است یا باقلای مصری است و ابی است
از قبایله نسی است تدلیس شش گوشه کردن و شش کردن و راقع شدن ستاره بوج دوم از برجم ستاره
دیگر تدلیس موجب و حکم گردانیدن جنگ سفر مرد را و اموار کردن و ندانه واریا ختن خیری را
تحمیر یا کشتن بلان شدن و اسیر آوردن و افتادن نیست شدن و بدی دوری تدلیس در آخر
فرود آمدن تدلیس و تیار یکی آخر شب رفتن تدلیس یا کشتن بافلاس نیست کردن و حکم کردن قاضی
بافلاس کسی و نام قصبه ایست از کجستان که آباد کرده نوشته است و بالکسر نیز آید تدلیس در رفتن
چیزی را اول نظر اجمالت و آثار تدلیس پاک کردن تدلیس و ن زدن و خویش خوانی کردن و استقبال
ملوک کردن و بسیار می طرب است قدوم تدلیس در آختن و پنهان داشتن بکر عیب از کسی تدلیس جامه پوشیدن

تجسس منع شدن تجسس منع گردانیدن و در حدیث آمده فابوا بحجابه تجسس بل شدن تجسس منع
گردانیدن تجسس نام پنهانی است و استخوانهای مرد و دواته حائض که آنها را بر کسی که از جن سر سید
باشد و به بندند تا شفا یا به تنگبیس سزگون کردن تجسس و هم زدن و دیدن روشن شدن صبح و آفتاب
روز و بلند شدن آب دریا بموج و تنگ فتن کمان تجسس را می داون از غم و آسایش اوان قوس
زنگ کردن چیزی را بگرس و آن گیاهی است که رنگش زرد بود و مانند اسپرک قوس است به طبیعت
عادت و اصل تجسس سخت موشاک گردانیدن تجسس بالفتح نیز آهوی نر و بفرستی نر آنکه نماز گوید

باب التار مع التین

تالیش بکسر لام شهر است در گیلان و طاقه است در سید کیلان تالیش شاد و کشاده روی شدن
تجشیش و تهریش و توریش بر غلاییدن و فیا و انداختن میان مردم و درم انداختن میان
تسبب بالفتح بقیعین بک شدن و بخوشدن تشویش پریشان آشفته کردن تشویش پریشان
شدن تشویش آشیان ماضن مرغ و کمر شاخ و برگ شدن درخت و بار یک شدن آن پنهان
داشتن نان در گوشه و خشک شدن نان قلعیش اسباب بعثت ماضن قلعیش کاویدن و
نیک بخت و جو کردن تاجش زیاد کردن و رقیبتی اراده خریدن تا دیگر بختان بهانجو
و در حدیث است که لاتنا جشوتنا و شش دست بازیدن و گرفتن چیزی را قلعش
خشک شدن زمین و تنی شدن شکم از طعام و مرید شدن خالی شدن باء

باب التار مع الضاد

تحرص در شغف و آزار داشتن تخلیص پاک کردن و ریاضت گرفتن سخص میدن سخص
داشتن ترخص دستور و دادن ترخص آسانی کردن و خدمت یافتن ترخص استوار کردن و
تبع و از زیر گرفتن خیر او و بنده بستن زن ترخص به تشدید یا بیکدیگر چسبیدن مردم و صفت
باز که دیدن تقیاض به تشدید صا و از مبدیگر قصاص گرفتن یا تخلیص بیان کردن و آشکار کردن
و پاک گردانیدن تجحیص آزمودن و کم کردن و پاک کردن یا قیص تیره گردانیدن تجحیص را
تخصیص ظاهر کردن چیزی مقیص کم کردن *

باب التار مع الضاد

تجحیص حصه کردن تجحیص حصه شدن تجحیص بضم ن گردانیدن کسی را با کسی یا با کسی یکدیگر

فهمیدن و تهنیت تحریض بر غلامیدن و گرم گردانیدن کسی از چیری تحضیض بر انگشتن و بر غلامیدن
تعرض بکنایه سخن گفتن و بین کردن چیزی و فروختن کالا کالا و خوراندن راه آوردن و پیش آوردن
کسی را بر کاری و خداوند عارضه شدن و چیز را پنهانی چیزی کردن و در نیم نوشتن کتاب یا چنانکه نیک توان
خواند و نیم جوش کردن گوشت تعرض پیش آمدن کسی را و گنج شدن و چپ راست رفتن شود بر سر که از
دشواری راه تعارض یکدیگر را پیش آمدن تعارض عوض دادن و عوض کردن تعارض خشم خشم و
خواندین و بار یک معنی کردن سخن را و آسان در معامله تعارض کم کردن و باز داشتن اشیا و در پیشه قرار
گرفتن شیر تعارض باز گذاشتن کار کسی وزن دادن کسی را بی کابین تعارض شکستن خانه و بکشد
خیمه تحضیض در دزد گرفتن زن را و دست جدا کردن از روغن تحضیض خالص کردن تهنیت
ستی کردن در کاری و نیک خدمت کردن بیمار را تا مرض خود را بپایان نهد بی مرضی تناقض ضد یکدیگر

باب التمار مع الطاهر

تا بطریق اغیل گرفتن چیزی را و در از زیر دست راست برداشتن چپ انداختن بپشت یا بشانه شستن
کردن و باز داشتن از کاری بپشت باز ایستادن بپشت بر گرفتاری و بی راه رفتن و دیوانه کردن و یو
مردم را قال الله تعالی یا عیسی بن مریم اقمک من المیسر بخطط جابه را بخطط یا فتن و خط را نیک
نوشتن تسلط بر گماشتن کسی را بر کسی تسلط بر کسی دست یا فتن تسلط بر فقر اگر زمین چیزی
بستن و شعر گفتن بروی که چهار قافیه متماثل در هر بیتی آورده شود چنانکه سعدی گوید بیت
در رفتن جان از بدن گویند بر نوعی سخن بدین خود بچشم خوشتن دیدم که جانم میرود و تسلط بر همه
انقادن تعظیم و خط انداختن و کسی را بخلط منسوب کردن تعظیم تعظیم کردن و دراموش کردن
و ضائع کردن و ترک کردن و گذاشتن دور گذاشتن از کسی و دور کردن نابالاست از کسی بخط منی پاک
کردن تمشیط شادی نمودن و بنشاط رفتن تمشیط به نشاط آوردن توشیح و در میان آوردن
چیزی بدو نیم توشیح میان سخن کردن

باب التمار مع الطاهر

تخصیص دادن تحفظ به شیء و بیدار بودن و یکبار یاد گرفتن تعظیم درستی کردن
تعظیم خشم کردن تلفظ سخن گفتن تعظیم بپایان

باب التمار مع الطاهر

بسیار ضعیف یعنی بسیار زمین و ملک شدن و بیمار گذشتن قطع توانائی نمودن از خود و آنچه واجب بنا
 بجا آوردن قطع آسان کردن کاری را بر کسی و توانا کردن کسی را بر کاری بجمع در دمنده شدن
 قطع در دمنده کردن و مصیبت زده کردن قطع فرو دادن اذکوه و بر آیدن بر کوه و از چیزی فرج بیرون کردن
 قطع از چیزی فرج بیرون آمدن قطع برای محبت رسانیدن و بی بیم کردن قطع درستی کردن و سرزنش
 کردن قطع برگشتن از پهلوی به پهلوی قطع پاره پاره کردن و گذشتن سپ و دهنده از اسبان یکدیگر و از گدن
 شعر یا خدای ع و وضع قطع بخش بخش شدن و بخش بخش کردن مگر وضع کردن قطع دینار کردن و بجز
 دادن قطع بر خورداری و دادن و بر خورداری با قن و بی نیاز شدن از کسی تناسخ و دشمنی و خصومت
 کردن با هم تنوع نوع نوع کردن تو جمع در دمنده نمودن و مرثیه گفتن مرده را تو دلیج پدر و دگر کردن
 و اماوه کردن ز برای گشتی و در جامه دان گذشتن جامه تو نریح پراکنده کردن و بخش کردن چیزی را بر
 کسی تو نریح بخش گرفتن و پراکنده شدن تو سمع فراخ کردن چیز را تو سمع فراخ کردن و فراخ کردن
 و مجلس تو اضع فروتنی کردن تو قمع تشانیکه در نامه کند و تشان کردن مکتوب را و پشت ریش کردن
 ستور را و گمان بردن و نیز کردن شمشیر و مانند آن برضایان تو قمع چشم و داشتن تهنوع زبورتی کردن

باب التاء مع الفین

تسلیم رسانیدن و دست بندان و را ز کردن تسولع زود داشتن در دامن کردن عطارا تصرف فایح
 گردانیدن و ریختن آب و خالی کردن طرف تصرف فایح شدن بجهت کاری فتح در خاک غلظیدن از زمین بجان و

باب التاء مع الفاء

تاسف اندوه خوردن تالیف سازگاری دادن و چیز را با هم و هزار تمام کردن تالف سازگاری
 یافتن کسی یا چیزی تجوین بیان تکی کردن تحقیف خشک کردن و بر پشت سپاند افتن ند زین گریستن
 آنچه خوی سپ را بدان پاک کنند تحفاف بالکسر گریستن آنچه گنیم نیر گویند تحالف میل کردن تحریف
 گردانیدن سخن از موضع خود و حرف تراشیدن علم را تحلیف سوگند دادن تحالف با هم دیگر سوگند
 خوردن تحقیف سبک کردن تحلیف و پس گذشتن و یک لیسان ماقه را تمام و پوشیدن
 تحالف با هم دیگر خلافت کردن تحلف و پس ماندن تحوین تیر سبیدن تحوین
 گم کردن ترف بالفتح تازگی از نعمت و آسایش ترویت پس خود سوار کردن کسی را ترواف
 و پس یکدیگر نشستن تزییف زبون و نایز کردن ورم را تفسلف به پیش گرفتن تفسلف
 تاخیر کردن تفسلف بزرگ گردانیدن و بزرگ داشتن تصحیف خطا کردن و زلوفه تصحیف نیت گردانیدن و بزرگ

و ثواب صرف خوردن و تصرف دادن کسی را تصرف نیست و کاری کردن تصلف است لا بد از آن
 تصنیف جدا کردن بعضی از بعضی و گونه گونه کردن چیزی را تصحیف و دخیلان کردن و افزون
 کردن و ناتوان کردن و منسوب نهادن کسی کردن تضایف با هم دیگر هم نسبت شدن و هم پناه شدن و
 تنگ شدن و دغایه تطریف بر گزیده لشکر زدن و باز گردانیدن چشم را و حرب لطیفیت که پیوسته
 تطرف زبری نمودن تعریف تشاسا کردن و آگاه نمودن و گم شده بستن و خوشبو گردانیدن و آسم
 نگر و راه فرود گردانیدن و ایستادن بعرفات تصرف موزجستن تعارف یکدیگر را شستن تعسف است
 بی راه رفتن تعطف رد و ابرو پوش انگندان و میرانی کردن تعطف پارسائی نمودن و باقی شیر را که
 در پستان مانده باشد و نشیدن و خوردن تعقیف سرزنش کردن و درستی نمودن تعشعش بقوت آگاه
 و جایزه درشت و چو کین بسپردن آگاهت مطهر و غلیظه شدن تکلیف با نماز و طاعت کار نمودن
 کسی را تکلف بخود گرفتن کاری بی ضرورت و رنج بر خود نهادن و از خود چیزی نمودن که آن نباشد
 تلفیقین ملاک شدن تلفیق نیک در جیب ناطف نرمی نمودن و مهرانی کردن تلفیق
 زود سخن بزرگان کسی دادن تلفیق زود و زود گرفتن خبر را تلفیق درین و افسوس خوردن
 و اندوه نمودن تصنیف و نیم کردن و مجرب کسی انگندان و تطیف پاک نمودن و پاک بستن
 تطیف پاک کردن توصیف نیک گفتن کردن و تطیف و طایفه کردن و توقیف و التماس
 و دزدان کردن چشم بستن توقیف بهت ایستادن و حج و واقف گردانیدن کسی را سنجید و دست بخت کردن

باب السامع القاف

تاریق بیدار کردن تالوق و شنیدن تنوق بفتح تا و کسر هزه بر شده از غضب تاریق چشم نیکو کشادن
 و نیز نگریستن تحذیق نیز نگریستن تحذیق بدال مجر و عوی زیری کردن تحذیق نیک سوختن و سوزانیدن
 تحقیق درست درست کردن تحقیق درست شدن تحقیق نیک شدن و بدنه بدنه رفتن مرع در هوا
 و شکل طایفه داغ کردن ستور را تحلق طایفه نخستین مردم تحذیق نیک دیدن تحلیق بدفع یافتن و
 نوبی گرفتن و خوشبوی شدن تحلیق باییدن بویی خوش فرغ عطران بندان و درست خلقت گردانیدن
 چیزی را تدقیق باریک کردن و نیکو گفتن و از نرم کردن تدقیق نیک نگریستن در کار نیکو
 کردن و زیاده شدن آفتاب بفریب و فرود شدن چشم بنگار و دست نگریستن تالوق نیز کردن
 وزن و کما بر چیز تر قیق نیک کردن و نیکو کردن و نیکو کردن سخن را تر و لوق نیز و نخستین شنب

باب التمارع اللام

تأمیل باطل کردن فاسد ارشدن تامل گرفتن جمل مال و چاه کردن تاجیل حملت دادن
و علاج کردن و مرد کردن تامل انداخته کردن تأمیل امید داشتن تاویل و تاویل بیان کردن آنچه
باو باز کرد و نه آنچه خواب و اگر داندیند کلام از ظاهر بخلاف ظاهر تامل زن خواستن و باطل شدن تامل
و تشبیل از دنیا بریدن بر آید تاجیل بزرگ داشتن و تعلیم کردن تبدیل بدل کردن چیزی بخیری تبدیل
مخوف کردن این بان قال الله تعالی لا یؤمن بکلمه الا کفر بالانسان و تاویل با هم سواد کرده تبدیل
و باطن و نگاه داشتن چیزی را بتبرکات گفتن تبدیل بافتح کینه و خوشی داشتن و فدا کردن و موش بردن و بیمار
کردن و جواب در دیگ کردن تامل بیکسره و فتح آن جواب و انداخته تاویل جمع تشبیل گران داشتن
تشبیل گران بار گردانیدن تاجاول باهم دیگر جدال کردن و تاجیل بنا دانی منسوب کردن تاجامل
خود را نادان نمودن تاجمل آرایش و خوبی کردن و پدید گذاشته خوردن تاجمیل آراستن تاجمیل
سپیدی دست و پای ستور و جله ساختن پس از آن و در آردن زن را تاجمیل جمع کردن
و خلاصه چیزی آوردن تاجمیل حلال گردانیدن و بجای فردا آوردن و فلک کردن مطلقه نشاندن را تا برای حج
اول حلال شود تاجمل از جای بردن چیزی را و بار برد داشتن و بر فردا رنج مشتبهت نهادن تاجمیل کسی را
در داشتن فرمودن تاجمیل گزینش و برگردانیدن تحول برگشتن از جای بجای تاجمیل شرمندگی کردن
تاجمیل سرکه کردن و انگشتان در میان یکدیگر آوردن و انگشتان در محاسن بوقت وضو کردن و تامل

کردن دندان سپری شدن چیزی و باران بیک جای مخصوص باریدن و میان قوم شدن تحصیل کسی را در آن
انداختن تحصیل و میان آوردن تحصیل جدا شدن اجزای چیزی از یکدیگر گذاشتن کلفت نخوت بیمار شدن
تجویل دادن و ملک گردانیدن چیزی را بر کسی مداخله نمودن تدبیل نام کردن مداوم از یکدیگر
گرفتن چیزی را نسبت تدبیل نرم گردانیدن و راست کردن نوشهای خرا و فرو گذاشتن تدبیل فروزی
نمودن تدبیل چیزی را در آن چیزی کردن تریل هوار و آریسه پیدا خواندن و سخن را نظم و ترتیب نمودن
دادن تجویل فرو گذاشتن تریل پیاده رفتن و بر آمدن روز و بچاه فرو گذاشتن تحصیل کچه فرو کردن
تریل کچه کردن تر حال با کشتن تریل آهنگی کردن و نامه را از خود آتش کردن تریل
نخوت آوردن کردن تر میل در جامه چیدن تحصیل قبالة و تنگ نوشتن قاضی تسلل بیرون آمدن
از میان مردم تسلسل پوسته شدن و روان شدن آب و رنگو تسهیل آسان کردن تسایل آسان
نزد گرفتن تسویل اگر استن کاری تسهل صورت گرفتن چیزی و نیم ریس شدن انگور تسهیل
صورت دادن تساکل بهر دیگر مانند شدن تسلیل فسوب کردن بگراهی تطفیل سیل کردن
افتاب لغروب و طفیلی گردانیدن تطفیل طفیلی شدن تطویل دراز کردن و همت دادن تطاول
کردن تکبیر کردن گردانیدن بوقت نگریستن تطول منت نهادن و افزونی کردن کرسی تطلیل
سایه انداختن تعجیل و تعجل برای گفتن و شتاب فرمودن و پیشی گرفتن تعدیل راست کردن و شایسته
گواهی گردانیدن تعادل با یکدیگر برابر شدن تعطیل خالی گذاشتن تعطل بیکار ماندن تعطل مشغول
شدن بکاری و بهانه جستن و از نفاس بر آمدن زن تعطیل مشغول کردن کسی را بچیزی و بجهت نهادن
چیزی را و علت زائل کردن و پیاپی خوردن آب و پیاپی چیدن سیوه تعجیل عمل دادن تعجل از چیزی کاری
گرفتن تعویل باریک کردن نهادن و باری خوتن و یافتن سیاهان تا از باران بهر و پناه آورند تعافل تعطل
خود را داخل نمودن تعفیل بغفلت نسبت کردن تعضل بالفتح خوار گشتن و صاحب صراح گوید انگشتن
خیز را از دامن و اول آن براق است بعد آن تعضل است که از آن بعد از آن نفث است و بعد از آن شش
است و از آنجا است تعقل الراجی یعنی فسون گرافسون را و بعد تعقل بالضم خوار تعاول فانی بیک گرفتن
خود را تعفیل پیدا کردن و فصل فصل کردن کتاب را و عضو عضو کردن تعساب گوشتن تعفیل
افزون کردن و برگزیدن کسی را بر کسی و حکم کردن بعضی کسی تعفیل نیکوئی کردن و افزونی بستن بقران
خود و کجا مبدی آیتین پوشیدن زن و در خانه از برای کاری تعفیل خود دیگر افزونی آمدن تعفیل بقران
تعفیل پذیرفتن تعفیل با همدگر و بر روشن شدن تعافیل یکدیگر را گفتن تعفیل تعقل کردن تعفیل

کرم کردن و کم نمودن تقویم بر کسی سخن دعوی کردن تقاویل با کسی گفت و شنود کردن سنگ میل
سرمد در چشم کسی کشیدن سنگ میل سرمد در چشم خود کردن سنگ میل خود را کامل نمودن سنگ میل خاص
و تعهد چیزی شدن سنگ میل تعهد نمودن کسی را تکمیل تاج بر سر کسی نهادن و در کشیدن بول
شدن در جنگ و کوشش کردن در کار سنگ میل تمام گردانیدن سنگ میل تمام شدن سنگ میل خود را
کامل نمودن سنگ میل بالفتح و تشدید لام شش ریگ و کووه خاک تمام با کسر حاء قبول بالفتح و
تأخیر قبول و تأمل برگ شهری است و در گذر که با فوغل و کات و کاس نمودند و هندی آفرایان
گویند مرغ و مقوی دل است مثال با کسر شال آوردن و بالفتح بیکه کشته تماشای جمع تماشای
صورت چیزی نمودن سنگ میل شل زدن و بر شال چیزی شدن تماشای از بسیاری به شدن و مانند بیکه
شدن سنگ میل کمر و حلیه نمودن قبول مالدار گردانیدن قبول الی این شدن تمل و رنگ کردن
تمهیل فرصت دادن تمایل میل کردن شل بر رنگ فرو دادن شل فرزند دادن تزیین
دادن تناسل از یکدیگر زادن سنگ میل نعل پوشیدن سنگ میل نعل گذاردن سنگ میل غیره از این
شامل فرا گرفتن قبول نزدیکی مبتنی به چیزی و دزدی کردن سنگ میل پیوند بستن بخیر و قبول
و میل گردانیدن و کار را بر کسی گذارستن سنگ میل اتحاد بر کسی کردن سنگ میل و در ورشیدن و انداختن
رفتن توایل انبار و حواصی که در طعم کشند سنگ میل و در کشیدن برق در دهن از شادی و بول
شدن از تمهیل لا اله الا الله گفتن و باز پس کشتن و بدل شدن قبول ترسانیدن سنگ میل

کردن بر خیم نرم گردانیدن و انداختن حرمت آخر کلمه شادی تر خیم نوشتن و جامه را غنایط کردن
 تراکم بر خیم شستن و گردانیدن تر خیم نرم کردن جزیرا تر خیم سرانیدن تراکم انبوه شدن تسلیع گردانیدن
 و پیر کردن و گردان نهادن بکم و سلام کردن تسلیع با سدیگ صاع کردن تسلیع بر کردن طرف و خنثی و گویان
 دار کردن جزیرا و بر آمدن بالایی چیزی و چشمه ایت در بهشت که بالایی غرقه جاری است تسلیع بر بالایی چیز
 شدن و بر سنام چیزی شدن تسلیع عارت کردن و حاکم کردن کسی را در مال تا هر چه خواهد بکند در بار کردن
 ستور را به چروانشان کردن تسلیع با هم قوه زدن تسلیع مال بزدن و بک تسلیع خود را نسبت کردن
 تسلیع یکدیگر و تسلیع داون تسلیع و صفا و ته با هم کویتن و بزدن تسلیع بریده شدن تسلیع بریدن
 تسلیع افزون تسلیع افزون شدن اتش و شمر کردن تسلیع نواید کردن و ناییدن از سدیگ تسلیع
 کتاب را نقطه کردن و عربی را عجمی ساختن تسلیع و عظام ص بزرگ کردن و بزرگ داشتن تسلیع بزرگ
 کردن تسلیع کسی را از تسلیع تسلیع از کسی تسلیع و آگاهی کردن کسی را تسلیع عمامه پوشانیدن تسلیع
 کردن کسی را و کت بر سر آوردن تسلیع و شامل گردانیدن جزیرا تسلیع عم خواندن کسی را و عمامه بر سر
 تسلیع یا دوان زده کردن کسی را تسلیع بجا هر گاه گردانیدن کسی را تسلیع بجا محبه بزرگ داشتن کردن
 را امانه کردن تسلیع و برآیندن تسلیع اندک اندک در یافتن تسلیع پیش کردن و پیش فرستادن و پیش
 شدن تسلیع پیش شدن تسلیع بخش کردن و پراکنده کردن و نیکو کردن تسلیع پراکنده شدن تسلیع
 با هم سوگند خوردن و مال بخش کردن تسلیع ناخن چیدن و چینه بریدن تسلیع قیمت کردن و راست
 کردن تسلیع راست شدن تسلیع یکدیگر برابر ایستادن و مقابل شدن تسلیع گرمی کردن و دزدیدن
 زادن تسلیع سخن کردن و فرخ کردن تسلیع سخن گفتن تسلیع بوسه دادن و ملازم یکدیگر را لازم شدن
 تمام تسلیع با سدیگ یکدیگر زدن و بر یکدیگر زدن و بهای دیر یا تمام با لقمه آنکه در سخن کردن لفظ
 تا بسیار گوید تا قافی گوید ع تمام تا تمام سخن بود تا تمام + تسلیع سخت و قبلیه ایت و درست خلقت
 و هر یک برای چشم زخم در گردن بود و کان بند نه جمع تسلیع تمام درست و درست شدن تمام درست
 و کامل تسلیع ستاره شناسی و وقت شناسی کردن و اندک اندک گذارون و ام و بار و باره کردن
 جزیرا تسلیع پیشانی نمودن تسلیع نفس زدن و دم بخوردن و در یافتن تسلیع چشم بسته کشیدن
 جوامد سخن را وزن و ترتیب دادن تسلیع بنابر و نعمت کسی را پروردن و وضعی است بر سهیل یا
 چهار میل از آنکه تسلیع تسلیع بنابر و نعمت پروردن و شدن تسلیع و خواب کردن و خوابانیدن
 توهم آس شدن و بنی بر باد کردن تسلیع برسم حاضر شدن و بسیار داغ کردن تسلیع بفرست

با نقتن و سبتن علفی که در باران نخستین روید تو هم گمان بردن تو هم لفتح تا دهمزه برنج جو را دام
تیری است از ده تهر قمار که عرب بدان باز گذرد و چه که با بچه دیگر از یک شکم در یک وقت زاده باشد و هر دو را
تو مان گویند تو هم با لضم شهریت بر نیت فرسخی از قصبه عمان و موضعی است به بحرین تو هم با لضم
مروارید و بعضی گفته اند سر که آنرا از نقره سازند مانند مروارید و دومی است با لظا که به لفتح بدو
شدن روغن و گوشت و بختین شدت گرا و ایستادن با و بضم و فتح تهستای هم با لفتح بدو و نیم بند
و نیم اطات و نیم قریش بر سه نام قبیل است تهتم شکست شدن تهکم اشتر او فوس فنگر کردن و نشیان
شدن بر چیز گذشت تهتم قصد کردن و خاک طهارت کردن و در شرع عبارت است از دست زدن
بجاک و مسح کردن بجاک روی و سر و دست را به نیت عبادت بدل وضو و غسل +

باب التماس النون

تا مین عیب گفتن بر روی کسی و پس چیزی رفتن و مرثیه گفتن و ستایش کردن کسی را بعد از مردن و قصه
کردن رنگ تا خون از او گرفته و بریان کرده بخورند تا دین گوشه ساختن فعل را و گوش السیدان گوید که را
و دستوری دادن کسی را کاری و بسیار آگاه باندن و بانگ نماز گفتن تا نون آگاه کردن کسی را تا مین
آمین گفتن قبل از لفتح کاه بخور و چار و ادا و نون و با لکس کاه و با لفتح نیز آیده و سر در جو اندر و بر گوار و ک
و کاسه بزرگ که یک کس اسیر بکن آنگاه همچون با لفتح نزدیک بان آنگاه عین لضم شدید سینه علامه انداز
سستن یا چهار تن آنگاه قبح اندازه و دوتن آنگاه قصب با لفتح اندازه یک مرد و بختین زیر گ شدن و
بفتح تا و کسر باز یک و بار یک نظر تبهان با لفتح و تشدید یا کاه فروش و با لضم شلو و ار کو حاک که
ستر صورت منقطع کند تبیین پیروان و ان شدن تبطین جاسه را است کردن و شمشیر زیر گرفتن و ننگ
بر گرفتن ستور را و خاصه و محرم کردن کسی را و همچنین است ابطان تبطین کسی را و زیر خود گرفتن تبیین
پیدا شدن و پیدا کردن تبیین آشکار شدن تبیین جدا شدن و بریدن از یکدیگر تبیین
بالکسر و لفتح نیز آمده بسیار واضح و آشکار کردن تبیین هشت گوشه کردن تخمین اندو گین کردن و
با و از نرم و خیزن خواندن تخمین اندو گین شدن تبیین آراستن و نیکو کردن و پیر شدن
و به نیکوئی نسبت کردن تبیین باره بر آوردن گردش تبیین در جاسه شدن تبیین بگمان
و قیاس سخن گفتن تخمین بخیانت منسوب کردن تخمین بیمار داشتن و کم کردن تخمین و در کرد
تدبیین چرب کردن تدبیین چرب شدن و ماییدن روغن خود را تدبیین جمع کردن و تالیف نمودن
تدبیین دین دار شدن ترجحان بضم اول و سوم و فتح هرو و فتح اول ضم سوم بیان کننده زبان

آنرا که چو زبان دوان گویند تر قین رقم کردن و نزدیک هم نوشتن بر طای کتاب و نقطه و اعراب کردن
 و از پیش دادن کتاب را و مضایب کردن بخدا و سیاه کردن موصی از دفتر حساب تا گمان نشود و گنجی را
 سفید گذار اشتغالهای نوشتن حساب و مضایب فافس الفنون گویند خط کشیدن بر حساب نوشته تا ظاهر
 شود که آن نوشته در حساب آمده بود بعد از آن گردانیده شد تیزترین آراستن تیزترین آراسته شدن
 تسخیرین گیم کردن با گشتی که در پاکبند تسکین آرام دادن تسکین فربه کردن و دروغ بخوردن و گشتی
 و تشک کردن تسکین متغیر شدن تسکین پذیرانیدن وضامن گردانیدن کسی را در پناه خود آوردن
 و در آوردن شعر شور و یکسر و در شعر خویش تسکین پذیرفتن فراخ گرفتن لفظ معنی را و چیزی را
 در ضمن گرفتن اطامه آرام گرفتن تطمین بگل اندودن تعالی یکدیگر را یاری دادن تطمین مختصر
 کردن چیزی از میان چیزی و آب و در تشک نور بخین تا در زبانی آن گیر و دوسو راخ کردن مر و اید و بر سر
 کسی بدیهای او را فتن قین چشم کردن چیزی را و لاف کردن بر چیزی معین لغابن یکدیگر را در زبان
 انگندن و بوم اتقابن روز قیامت باشد فتن و رفتن انگندن گفتن گونه گونه شدن تکلمان
 باضم اعتقاد و کمون بست کردن تکون هست شدن و بودن مملوین گوناگون کردن
 گوناگون گوناگون شدن تطمین نمایانیدن سخن فراوان کسیه دادن تلخیص نرم کردن تیزین نرم کردن
 و در گسترستن تیزین نرم شدن و عادت کردن بپیشگی مکلین پابر جای کردن کسی را بگن جاگزین
 تشک کردن سکین شدن تشوین نون ساکن که در آخر کلمه میخوانند و نون ساکن در آخر کلمه آوردن تشوین
 باکس و تشدید نون مدرسه است بزرگ و آنچه در آسمان از تقاطع منطقه فلک جوزیه و مائل بصورت مار
 بزرگ و یک طرفش را اس گویند و طرف دیگر را ذنب بهر سیده آنرا نیز تین گویند و صاحب قاموس گویند
 تین سفیدی است در آسمان که تندی آتش و شش برج است و دمش و برج هفتم و سیر می کنند چون
 کوکب سیاره و آنرا بقاری هشت گویند و قول جوهری که نوحی است در آسمان غلط است و تین
 باضم شهریت در فراسان نزدیک غابن توازن برابر و هم سنگ شدن و چیز توطن وطن گرفتن
 قول بر چیزی نهادن توطن آرام دادن توهم بست کردن چیزی را توامان دو یکدیگر یکبار
 از یکدیگر زانید تینه توام تو قان بالفتح آرد و مند شدن بهجین زشت و معیوب گردانیدن
 بهجین کردن و چین است که مادر او گیزک باشد و پدر او تهوین آسان
 و سبک کردن بر کسی تهوون خوار و حقیر داشتن تیمین خویش را بهین مسوب
 کردن و بابرکت شدن تیمان بطول راست میل کردن مین باکس و نیزه نوی است و سبکی است

بشام و کوی است بظفان و نام و شوق است

باب التمار مع الواو

تکوی با کسر نهند و پیر و چیری و چیر که اندیش برنده باشد و پس در و چیر خیره غایب و تشدید و او
دری کسی فتن الواو بالفتح و تشدید و او و سنا و طاق و رسی که یک لایانند و بنا بر آورده شده فاع از کارها

باب التمار مع الهمزة

تاما که پیشتر حق کردن تا و او آه کشیدن قبل از ابله و نادان شدن تباه نمودن تاجاه بهر سه حرکت
طرف رود و جانب وجه تیره و تیره به نفس و تشدید را باطل و را که کوچک که از راه بزرگ بیرون آید
تر بات جمع و معنی سختی و با و او بر نیز آمده ترفیع آسایش و او و خوشوقت گردانیدن تسفیه نادان
سفیه خواندن و نادان و سفیه کردن تسفیه جنبانیدن با و درخت را و شنوایان و تنبی و نادانی
کرون و فریب دادن از آل تسنه سال گذرانیدن و تنگ سالی کشیدن و برگه بستن و تغیر یافتن نان و
غراب و جزان تشبیه مانند کرون چیری چیری تشبیه مانند شدن تشبیه به همدگر مانند شدن تشبیه به
کردن و جزان و چشم رسانیدن چیری را کفه بالفتح سیاه گوش و بختین اندک و زبون شدن بالفتح
و کسر فانی و تافه چیز خفیه و اندک لطفه نیک دانستن و دانستن شدن تشبیه تشبیه نمودن پیشان
شدن و لذت گرفتن از چیری تشبیه سخن گفتن تشبیه بختین تلف شدن حیران داله شدن تشبیه
چیر بران زانده و و لفره اند و و کردن و تمییس کردن و بسیار شدن آب و جان و او و بفرانچه سوال
از آن بود و بختین ابر باران بسیار تشبیه بختین تباه شدن بوی گردانیدن طاهر شیر و گوشت تشبیه
بیدار کردن و واقف نمودن به چیر تابه بیدار و و تشبیه شدن تشبیه و در کردن و پاک کردن از چیر
رشت تشبیه و دور شدن و بر آه و سیر باغ و سیره زار و صاحب قلموس گوید استعمال تشبیه و در غلط تشبیه
است تشبیه بلند کردن و خواندن چیری تشبیه بلند شدن تشبیه گردانیدن رز و البوی چیری و تشبیه شدن تشبیه
و قدر دادن و نیک بیان کردن تشبیه روی چیری آوردن تشبیه حاجت فتن تشبیه تشبیه گردانیدن و
جدا کردن و از فرزندی تشبیه بالکسر بیان ملات زدن و تشبیه کردن و گمراه و حیران شدن تشبیه گمراه و حیران

باب التمار مع الیاء

تالی حاصل شدن و میانشان کار و نرمی کردن و از پیش رواندن کسی را بر ای احسان و تاحی بر او
گرفتن و طلبیدن و چیری و تالی رسیدن چیری تالی آزرده شدن تاحی پیر روی کردن و چیر
نمودن تالی پیر و او و پیر چهارم آزرده است که عرب بشتر گر و می تازند تاحی باید که بفرمودن و تاحی

نمودن بجای بیگ سوختن دور شدن از چیزی تحمل روشن آشکار شدن جلوه کردن تحمیل
 کردن پیش خزاندهم را و غلبه جستن بر دشمنی قصد کردن چیزی شایسته و منزه او کردن صواب جستن و ناک
 کردن بجای تحمیل بیگ سوختن تحمل دیور پوشیدن و اگر بسته شدن و شیرین یافتن چیزی استقامتی
 برپا کردن و خود را نگه داشتن سختی خمیده شدن و چیدن دست را محطی در گذشتن تحمل غالی شدن
 و فایز شدن مدامی یکدیگر را خواندن و پیش آمدن و شستن و افتادن و دیور بای خانه مدلی در آویختن خدمت
 و جز آن و سخت نزدیک شدن و فروخته شدن مدنی اندک نزدیک شد و دیور در مان کردن ترفی
 یکدیگر را دیدن و نمودار شدن چیزی و لبسوی خود دیدن در آینه تجربی اسید و آشتن تراخی تاخیر کردن و بر
 باز پیدن بدان ترمی را و بار و دش افکندن و هلاک شدن و از جا بلند افتادن و اضی از سید گزین و نمودن
 ترفی بیالار شدن را چیزی را گردن جامع تر قوه است ترمی به یکدیگر شدن و دیور یافتن و تاخیر کردن کار
 ترفی از کوزه و او و صند و او و پای گرفتن ترفی البان و شستن ترمی سر به گرفتن کینه را ترمی خرس شدن
 ترمی برابر شدن و و چیز تشفی شفا جستن و دل خوش شدن از کسی از غصه کینه ترمی تشکی شکوه
 کردن شستی آرد و کردن قصد پیش آمدن قصدی اخمی کردن و طعام بپاش خوردن تعدی از حد و کرد
 لغشی طعام شام خوردن لغها و به یکدیگر دشمنی کردن و فاسد شدن و زتر شدن میان گروه و تعالی بلند
 شدن تعامی خود را و نمودن تعدی طعام صبح خوردن لغشی پوشیدن و جلع کردن و لغشی
 پوشیدن لغشی سر پیدن و بی نیاری کردن لغشی از تکی و دشواری بیرون آمدن لغشی تعوی
 دادن یکدیگر را لغشی خواهش نمودن لغشی توانا شدن لغشی بهم فانی شدن لغشی کینت یافتن
 لغانی با هم برابر شدن لغشی زبانه خوردن لغشی تلافی یکدیگر را و یافتن لغشی پیش رفتن بملاقات
 تلافی به رسیدن و یکدیگر را و دیدن تلافی نیست شدن تلافی بازی کردن تلافی بهایت چیزی
 رسیدن لغشی رفتن و کار گذاردن لغشی آرد و کردن تلافی با هم جدال کردن و شک نمودن و چیزی
 تلافی به یکدیگر را لغشی تلافی به یکدیگر را آرد و دادن و با هم در آنگون نشستن تلافی به یکدیگر را لغشی
 کردن بخت دور شدن تلافی بهایان چیزی رسیدن و باز داشتن از چیزی و با لایستادن و لایتان
 آب و رجاتی و وضعی که آبهای صواب را بجا جمع شود جمع تلافی به تمام بستادن و با گرفتن
 لغشی برپا کردن و خود را نگه داشتن از چیزی لغشی جستن و قصد کردن لغشی برپا کردن و دست و دست
 و حکمت نمودن و با کسی قیام نمودن لغشی چای شدن لغشی با هم برابر شدن لغشی سستی کردن و لغشی
 نمودن لغشی بجز کردن تلافی یکدیگر را به دیدن فریاد و فرامان رفتن و دست و دست و لغشی با کسی

باب التماس مع الالاف

شیر می خاک نشاک شراره تو نگشتن شیر یا پروین و آن منزلی هست از منازل قمر و نام زنی هست
بافتخ زنی که فرزند او مرده باشد و کلاما بافتخ روز شنبه و سوق الالاف نام بازاری هست در بغداد که
روز شنبه و را بنجای خود فروخت می شده و کلاما یا چهار دزد ایشان مرا بهای سربالای در کوه که گشتن آن
و شوار باشد جمع شنبه بافتخ شتابش و با لکس صحن خانه و رستی که زانوی شتر را بدان نبندد و اگر
مقیم شدن بجائی و فرود آمدن بجائی تو با بافتخ و فتح الواو و المده خیاره *

باب التماس مع البهار

تاب بافتخ و سکون همزه خیاره کشیدن و بختین درختی است شرب بافتخ به تنگی که بالای شکم
در روده باشد و سوزش کردن کسی را بر کار بد و جامه کشیدن اثر بیمار لعب بافتخ روان کردن آب
و بختین آب راه وادی لعب ر و باده و نام مردی و طرف نیره که در سوراخ شان کنند و جامی بیرون
آمدن آب باران که در موضع خشک کردن خرمای سارند و دار الشعلب جاری است که هر روز اند
و صفت الشعلب نجی است انبساط بهی مقوی حجاج لعب بافتخ نیره زدن و گلو بریدن و بختین که در
سرخ و نیمه که در سایه کوه باشد لعب بافتخ سوراخ و سوراخ کردن و بافتخ و بختین سوراخ است
لقبه شهاب شتر آه بسیار شیر و تخم ناقب ستاره بلند و روشن بر شاخه های دیگر یا نه اصل است شلب
بافتخ حبیب کردن و نقصان کردن در خانه کردن و راندن و برگردانیدن و با لکس شتر سیر که در شمش
نیمه باشد و مرد و پیر و شلب بافتخ اول و کس خانی نیره رخصه دارد و بختین که رفتگی و چرک ثوب
جامه شهاب و اثواب جمع و باز آمدن و گرد آمدن مردم و جمع آمدن آب در محوض و پر شدن محوض
و باز و یک به پر شدن لوآب بافتخ فرو فرو دادن و شمد و گس شمد و بافتخ و شمد و او و جامه
جامه فروش و جامه دار شیب بافتخ و کسیری شمد و حرب و باده شتاب بافتخ که در اول آمدن

باب التماس مع التماس

تلمات بافتخ و شبت بافتخ بر جامی بودن و قرار گرفتن و با لکس و الی که پالان بدان استوار کنند و
بافتخ در وی که آدمی را از حرکت باز دارد و شبت بافتخ قرار دادن و نوشن حجت مرد و بختین
دل و ثابت زبان و وقت خدمت ثابت ایستاده و بر تدار ثبته بافتخ کرده و ثبته بافتخ بسیار
مال و بسیاری مردم فقره بافتخ مغاک بالای سینه مابین دو استخوان خیمه کردن و نایبه بین و طوق
نیم و هموار و مغاک کردن شتر که در اینجا نیره زنده بر سر قربانی و مغاک بالای سینه فرس گفت

بافتن تا و کسر غازی نوی شتر و هر اندام او که وقت نخستین بزین برسد چون میان سینه و پنج ران و مانند آن
تفتحات جمع و ذوات التفتحات لقب امام زین العابدین عم و لقب علی بن عبداللہ بن عباس زیرا که نصرت و تحریک و حرکت
داشت زیر هر درخت یا نصدر رکعت نماز هر روز میکرد و لقب عبداللہ و حبیب رئیس خوارج زیرا که طول
بوجود و زانوهای او اثر کرده بود و لقبه باضم سواخ لقابله بالفتح افروخته شدن آتش تفتحات
استوار شدن و مستحکم شدن بالکسر جمع لقافه بالفتح زیرا که شدن و استوار شدن و محکم شدن تلمه بالضم
و تشدید لام کرده مردم بسیار و بالفتح صوف آخته با مود ششم شتر و خاکی که از چاه برآوردند تلمه بالضم
تسمایه بالفتح هشت تلمه بالفتح و تشدید یا عقیده بر مالک دشوار از آن توان گذشت +

باب التمار مع التمار

تلمت باضم و تلمین سوم بخش از چیزی و بالفتح سه یک شانیدن و سوم شدن و سه کردن چیزی را
تلمات بالفتح سه و بالضم سه تلمات سه گفته و سوم و معنی اول ثالث ثلثه و ثالث اثین
توان گفت و معنی ثانی ثالث ثلثین نتوان گفت +

باب التمار مع الحیم

شجج بالفتح و تشدید جیم ریختن آب و خون و روان شدن آب و خون و روان شدن خون قرمزی و
همچنین است شجج شجاج بالفتح و تشدید جیم فسمه و ریزند و روان شوند و شجج بالفتح برت و
باریدن آن و بفتحین خاک شدن دل و آرمیدن اگر کسی ملعون بالضم شجج بریدن آید

باب التمار مع الدال

تدا و بفتحین نم و سر تا سر و بفتحین نان و در کاسه شکستن و شکسته کردن و باران ضعیف و گیاهی
است و بفتحین شکافگی لب شریده اشکسته نمده بالفتح و بفتحین لب ماندن شو و نام تمبلیه است که در تنگ
صالح عمر را برایشان فرستاد +

باب التمار مع الراء

شام بالفتح و سکون نمره خون و طلب خون کردن و کشنده و خورنده نامی که کشنده و شام بالفتح باز داشتن چیزی را
در اندن بنور بالضم مالک و مالک کردن کسی را لغز بالفتح و بالضم دندان یا دندان پیشین و سر حد ملک کفار
و بجای ترس از زنده زدن و زنده بستن دندان شکستن لغز بفتحین پاروم عسر بفتحین
بر درخت و انواع مال و جیم و زرو فرزند و بفتح شام و کسریم مال بسیار تمیز مسکه که ظاهر شود و بر باستان
جمع شدن و شیرینی که مسکه آن بر نیامده باشد و شیرینکه مسکه آن بر نیامده باشد لغز بالفتح کا و ضعیف

شدن و بکسر می نیز آمده و بجای میقیم شدن و در رنگ کردن و تاخیر کردن مثال با کسر فریاد می
و کار گذار و کفها که بر سر آب و شیر پدید آید و جمع مثال است و بالضم زهر کشنده

باب التاء مع التميم

بضم زود بر گردیدن از چیزی شرم لغتین شکستن دندان از پنج یا دندان پیش و نام کو بهی است تعام بالفتح
و غین که مجید گیاهی است که از انباری در سینه گویند شکم بالفتح لازم شدن بکاری و عقیم شدن بجایی
و پیروی کردن از کسی را لغتین میانه راه شکم بالفتح رخنه کردن و لغتین رخنه شدن و کنار دای
وادی و موضعی است شکم بالفتح میم نیکو کردن چیزی را و فراجم آوردن و بالضم و تشدید میم مفتوح پس
ازان و بالفتح انجا میام بالضم گیاهی است خرد و گویند از اعلى طرف التمام یعنی این چیزی است
که دست بدان سه رسد و این مثل است در چیزی که سهل الماخذ باشد و بضم و توفیق شکر

باب التاء مع النون

شحن بالکسر و فتح تخم و سبزی تخمین بالفتح حکم و بطریقان بالضم از دود و مرآه های بیابان اهلان
لغتین انس و جن نمک بالضم هشت یک بالکسر شکلی هشت روز شتر و بالفتح هشت شدن و هشت یک گفتن
و بها کردن شاعر را لغتین بهائین هشت یک در آن قیمت نمایان هشتاد و شهر سیت بنا کرده نوعی مردم
چه وقتیکه ارگشتی برآمد با او هشتاد کس بود و در التمانین مرض هشتاد سالگی که علاج آن دشوار است شاعر
گوید در نوبی که خیزد و در التمانین تلا غیش شکل بود بر نیشک و گو بیان بالفتح بازگشتن و نام
سولای حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم که از لغتین بر ناستن گرد و غیر آن و خوش
رون خون شکران بالفتح کوبی است خاقانی گوید عجمی جگر کوفت و شکران

باب التاء مع الواو

شرو بالفتح بسیار گردانیدن و زیاده کردن مال و غیر آن

باب التاء مع الیاء

مدعی بالفتح پستان شلانی بالضم کمره حرنی شنه بالفتح و تا کردن و دوم شدن و با کسر شکستن
چیزی و طاقه آشنا و شانی جمع و بالفتح و کسر نون و تشدید یا گاو و گو سینه و سال که با در سوم گفتار
و کسی که با در چهارم گذار شده باشد و شتری که با در ششم گذار شده باشد شانی بالضم و در حقیقت

باب الهم مع الالف

جو جو بضم هر دو و جیم و سکون هجره سینه مرغ و سینه شتی جیمو بالفتح و کسر الیاء و پنهان شدن و بریدن

و مکروه و اشتن و سرور کشیدن و سمار و غ و پشته خاک و گوی که در آب جمع شود و چسبام باضم و تشدید با
 بر دل و نوعی است از تیر ما و شهری است بخیرستان و دومی است به نروان و در بعضی بی همزه نیز آمده و
 بالفتح بخشش و فایده جربا بر بالفتح آسمان و زن کرکین و زمین تحا رسیده و در قرصا جب نمک جز بر بالضم
 پاره و بالفتح نام سر و بخشش کردن و پاره پاره کردن پسند کردن بخیری و بختین قناعت کردن شتر از آب
 بعلت جزا بر بالفتح پا و دش چسبام بالضم و رشت و سخت شدن دست از کار چسبام بالضم و المدا و غ
 چشم و بختین بر آمدن دل از ترس از آنکه دود و بر بزدن از قی بیرون رفتن از شهری کشته می کنند
 سبک چوب سبک جفا بالفتح انداختن کسی یا زمین و رختن و یک کالسه و کف افکندن و یک فاشاک
 بر کنار انداختن آب و بستن در و کشادن و از بیخ بر کندن گیاه جفا بر بالضم و المدا و غ و فاشاک که آتزا
 سیل آورد و چرخ باطل و کشتی خالی جفا بالفتح و بی همزه ستم کردن و از جای دور شدن و گران شدن
 بر کسی و بریدن از کسی چلا بر بالفتح و بالمذ و د و ن و از خانان بیرون کردن و چیری روشن و آشکارا
 و بالکسر سید یا سید است مخصوص و بالفتح و بی مدی مولودن پیش سر یا نصف سر چا و می بالضم و فتح ال
 نام و د و ما است از اسبها عربی یکی را جادوی الا ولی گویند و دیگری را جادوی الاخری چا و می بالفتح و
 تشدید سیم گویند بی شاخ و جمعی کثیر از مردم و جز آن جوی بختین اندوه و سوز دل و آب گنده و
 در آد مرض و در دومی است در سینه جزا را نام زنی گویند سیاه سپید میان و بر جی است از بروج آسمان
 و صورتی است از صورت خوبی بصورت مردی قائم و در کسی منطقه بسته و ششیری پیش انداخته و بدین
 معنی حافظ شیرازی گوید ع جزا سحرها و حائل برابر و حائل عبارت از آن شمشیر است و جزا
 مشهور حائل ندارد بلکه بصورت و مرد است عریان پی نهد گرد آمده از نجات اورا توانا نیرنگ

باب الحسیم مع الباء

جب بالفتح و تشدید با بریدن و خلبه کردن و حایه کردن و البستن کردن خراب را و بالضم چاه لب آب
 و عمیق جناب بالفتح قوط سخت و بالکسر بریدن قضیب و غالب شدن کسی بالضم قوط و چیز زبون قوط کف
 شیر شتر جرب بالفتح تنگ سالی و عیب که در جواب در رفع گوی جرب بالفتح کشیدن و در بودن کم شدن
 شیر شتر و خشک شدن شیرستان و آب دهن و باز کردن کره اسپ از شیر و بختین و به درخت خراب
 جربا بالکسر کشیدن چیزی از یکدیگر و زراع کردن با سید و به درخت خراب و شتر ماده که شیر جربا
 پاینده و کشته و شتر ماده کم شیر جربا بختین کرد که کین شدن و زنگ کردن شمشیر جربا جالبه

باب اسم مع التمار

چاره دست و دیگر عضو آدمی و جراحت کننده و جانور شکاری جوان جمع جبار و دتیه گردی از زیر پیر
 بجار و دین بی زیاد جبار سوره صله بخشش جامه ایتاده و افسرده جبار سوره آفتاب کشتی و کینه و دقت و روان
 شوند و لغتی از جانب خدا جاثیه نیز از کشتی جاثیه عرض آب گرداگرد جاثیه بالکسر گردان
 نراج و آب جیت بالکسر بت و کاهن ساحر و محروم و هر چه غیر خدای تعالی پستیده شود و جبریت بختی تکلیف
 جبریه چه بهائی که بعضی گشته بندند و دست بر بن جبریه بختی جماعت که سیکونید بنده را و کاره بختی
 نیست و سکون چنانکه مشهور شده غلط است یا آنکه صواب کون باست و فتح باجست مناسب ریه است
 جیاته بالفتح و تشدید با دشت و صحرای جبهه بالضم و تشدید با جیاته است معروف و سوراخ شان که سر
 نیزه در آن کنند و پیوند ساق در آن جبهه پیشانی و آن میان دو ایر و تاناصیه و جماعت دوم و سپان
 و منزلی است از منازل قمر و آن ستاره چند است که بر پیشانی اسد واقع شده جاثیه گردان کشتان جم
 جبار جیاته بالفتح روی و عیب و قوت و یکسر جیم و با تشدید لام طغی و طبیعت و گروه و بسیار
 از هر چیز وافرندگان جبهه بالضم و تشدید ی تا تن مردم و غیر آن و بالکسر بلا جیاته خوی و قبیله و کرانه و نام
 زنی است که مادر قبیله است جاد و تشدید دال راه بزرگ و شایع عام جیده بالکسر توانا شدن
 تو نگار شدن و بالکسر تشدید دال نوی و نوشیدن و نام شهر سیت مشهور بر کنار دریا و قلاوه رسک
 بالضم خط پشت خر که مخالف رنگ او باشد و بالفتح مادر و مادر پدر جداله بالفتح زمین یگانگ و غوغا
 خرد و مورچه خرد و مورچه بر سر حرکت پاره از آتش جراته بالضم و لیری نمودن جبره بالفتح و تشدید یکبار
 کشیدن و خمره و سب و دنان جراته بالکسر جمع و بالکسر یک نوع کشیدن و آنچه شتر از گاو سب و ن آورده و تا
 نشو و کند و بالضم جری که بر سر او دام نهند و در میان ریسمان کشند و بدان آموگیرند و نوع بازی است
 جریزه جمع اول و ثالث فریبندگی و بازندگی و مقابل آن بلاهت است و وسط هر دو حکمت چنانچه در علم
 اخلاق مبین شده جریزه و حریمه گناه جراته و جراته جمع جراته بالفتح و تشدید را لشکر گران و نوعی
 است از کثرت دم بر زمین میکشد و آن کثرت دم در زمین آمو از بسیار می باشد و گویند که مسافرانی زند و بی
 غراب است جراته بالفتح جمع جریزه تنها و شاخ درخت بی برگ جریقه بالضم مقدار یک شامیدن از آب شراب
 و خزان و بالفتح یکبار آتشامیدن و ختمین ریگ ریگ و یا تشدید لیا به یاریک هموار که هیچ بر و زوید جراته
 بالکسر و جریزه و بالضم اصل جراته بالفتح تمام شدن و کلمه شدن و کلمه کات جریزه بالضم و تشدید و تش
 و غیر آن جریزه بالکسر بر کفار آدمی در مقام مقصد از هر سب که جیاته بالفتح و تشدید جیاته بالضم بر جریزه

شدن جمالت با کسر نجر برای ساختن کاری و همی کسی مقرر دارند و آن در شرح جائز است و در شوق نیست
 با کسر دان کاست جعبه بالفتح کیش تیر جعوه بالفتح ستم و بدی کردن جعبه بالفتح کاسته چوبین مرد و کیم و چاه
 خرد و قبیل است ازین بخان با کسر جنات بفتحین جعبه بالضم پوست جرات کشتک شده باشد و کیمی
 روزگار و پوست خام که بر لاک زین کشت جلد که از پان زدن جمالت بزرگ شدن بزرگی و ضمیم شتر شده بزرگ و
 بالفتح ضم و تشدید لام گا و گین خوار جمالت با کسر و تشدید لام بزرگان پیشوایان و بالضم ظریفی که از بزرگ خرا
 سازند و در و خرا کنند و بالفتح سر گین و بالضم و الکسر نیز آمده جلوه بالفتح نمودن عرض کردن خود را بر کسی
 جلالت به تشدید یا امر و روشن و آشکارا جمهره بالفتح جمع کردن و نام کتابی است در لغت تصنیف ابن و رید
 جمهره بالفتح سنگ نرینه درین که بر عضو بر آید و از آتش کونید و از آتش و سنگ را افتن و حج ستره قبیل
 که با هم متفق باشند و اگر وی دیگر نیامیند و لقبین و گمان اهل عرب دوم است که پیش از هزاره جمهره از بالا
 بجانبین آید جمهره اول در آب اثر کنند و بر دوت آن کم کند و جمهره دوم در زمین اثر کنند و جمهره سیوم در شجا
 اثر کنند تا از حرکت آرد و گونید یا بن جبر یا شکم بن گرم شود از وی بخار بر آید انوری گوید ع جمهره
 بر آورد و فرو بر و نفس را جمالت بالضم همه جمهره بالضم همه و جمیم کله سر و قوج چوبین و چاه در شورستان
 جمالت بالفتح و تشدید سیم شتر نیز و جمهره بالضم و ضمین و زوادی و یکشت از خرا و جز آن جمهره
 بالضم و تشدید تمامی موی سر و انبوسی آن و بالفتح پایی که آب در و گرد آید و جماعت ابنو چایه بالفتح
 غریب شدن و جنب شدن و در میان بیگانگان فرو آمدن جمهره بفتحین هلو و کناره کردن چایه بالضم
 تنج که مرده را بران بردارند و با کسر مرده و عکس این نیز گفته اند جمهره با کسر و تشدید نون و یوانگی
 و جسیان و بالضم چرب چایه با کسر گناه کردن جو دوه بالضم نیک رفتن سپ و بالفتح نیای حومه بالضم
 طبله عطا جمهره بنا آواز شدن جمهره بالفتح آشکارا شدن جمالت نادان شدن جمالت بفتحین
 نادانان جمع جاهل جمهره با کسر نقاد و غیره جماعت جمهره بالضم و فتح با قبیل است جمهره با کسر در اب و کشته

باب الحیم مع الشاء

جات بالفتح و سکون همزه بر پا رفتن ستور و ترسیانیدن که جاست بالفتح و تشدید تا
 ازین بر کردن جاست بفتحین کوراجا جمع

باب الحیم مع الحیم

حجج بالفتح زمین و دشت سنگ ناک و صبان شدن انکشتی در انکشت حجج بالضم و ضم نام دوی

و محراقی که در گیاه نباشد و شهریت از شرای بنی نیم و عینی است در بار پایان چیده تمام و شایخ و رخت
 خرا و درختی که شایخ و رخت از آن جدا کرده باشد چرا و بالفتح یخ و نام کوهی است جسد بفتحین جسم آدمی و جن و
 ملائکه و زعفران و کوساله بنی اسرائیل و خون خشک جعد بالفتح موسی فرعون و در و گرم اندام و گرم و
 جعد البدرین و جعد الاصابع یخبل باشد جلد بالفتح سخت شدن چست شدن ناز ناز زدن چنانکه بر پوست خورد
 چست و چالاک از هر چیز و اگر اه کردن بر کاری و گردان مار و جاع کردن با زنی و با کسر پوست حیوان
 و بفتحین پوست چست که پرگاه کنند تا ناکه خود تصور کرده بدان نام گیرد و شیر و دوزین سخت و
 هموار و بزی که بکشد وقت زادن میر و ماده شتران و گو سپندان که بچ و شیرند آشته باشد و شتر
 کلان که خرد و رانها نباشد جلیه بنی که بر زمین افتد و به بی جلا و با کسر البسی شمشیر و درخت خرا
 بزرگ حکم و شتر ماده بسیار شیر و بالفتح و تشدید نام پوست کشنده جلوه و بالفتح نام و بی است از افرقیه و
 بالضم پوست جامع جلد جلد بالفتح و جلوه و بالضم سنگ سخت و مرد سخت جمعو و بالضم افسرده شدن بالضم
 چشمی که جسد بالفتح بستن و فسرده شدن آب بفتحین یخ و افسرد و بالجمع جامد و بالضم و بفتحین و
 ففتحین زمین بلند چا و زینی که در و باران بار و دوساله که بی باران باشد و فیزی که او را
 نشو و نما نباشد و ماده شتر که شیر ندارد و یخبل و نوعی است از جامه و بدیعنی بکسر نر آمده جامه
 غیر افسرده و کله که از و شتاق کله و دیگر توان کرد و زور و سیم و مانند آن که از انالی صامت گویند
 ضد الی ناطق یعنی چار پایان جسد بالضم لشکر و دگاران و شهر و طالع از خلق سر خود و متناظرو
 جمع و بالفتح شهریت بر کنار حیون و بفتحین زمین درشت و سخت و سنگی است گل مانند و شهریت
 بهین جو و بالفتح نیکو و چیزهای نیک و بارانهای بسیار و بدیعنی جمع جامد است چون صاحب جسد
 و نیک باریدن باران و جو اندوی کردن و بدیعنی جمع جو است و بالضم در از گردان و
 بدیعنی جمع جید است جو او جو اندو جسد بالفتح و بالضم توانائی و کوشش و بجهد و با کسر البکار کارزار
 کردن و بالفتح زمین درشت که در گیاه نباشد جعد با کسر گردن یا جا گردن بند کردن و بفتحین و سار
 و باریکی گردن و غولی گردن و بالفتح و تشدید یا کسو و نیکو و سار

باب الحیم مع الذال

جذ بالفتح کشیدن جسد بالفتح و تشدید ذال بریدن شکستن و بسرعت رفتن جذا و بهر سه حرکت پاره
 و ریزه از هر چیز و ضم فصح است جرد و بفتحین یا کس یا کس و شور و بضم ذال نوسه است از موش

باب الحیم مع الراء

چاره بسیار و گه گمان در میان خوار نموده و شریک در تجارت و شوهر زن و آنکه او را پناه دهند از ظلم کسی جبر
 یا فتح شکست بلبستن و نیکو کردن علی کسی را و بدی و نیکی کار از حق و افسوس و زور و بر کاری و دشمن کسی را و با دشمن
 و نهاده و در شجاع و فتح و جبر و با غنیمت شدن شکسته جابر شکسته نبرد و نام مرد است و نان جبار با غنیمت
 عرب گوید و هم جبار یعنی نبر و فی الحدیث المحدث جبار یعنی فرووری که کان میکند اگر در زیر آن میر و متاجر
 را دیت لازم نیاید و نام بفرستند و قدیم و بالفتح و تشدید پاکیزه کننده و مردگر و نکشتن کسی است از اسما که از الیها
 و معنی آن شکسته کاچه و میخی از اسما جلای است و شکسته را درست کننده و میخی از اسما جلالی است و در
 که دست با و زرد و فاقه حیا و شتر و موه و فربه جحر بالفتح و فرو رفتن چشم در کاسه خود و در آمدن سوسمار در سوراخ
 و بلند شدن آفتاب نیاریدن باران بهار و از غیر باز ماندن و پس ایستادن و با غنیمت سوراخ حیوانات جحر بفتح جحر
 شدن و روی چاه و تغییر یافتن گوشت و تنی بودن شکم و کینه بسیار و عوار و بیدل جدر بالفتح گیاهی است که در
 میشود و با غنیمت دیوار جدران با غنیمت جمع و فتنه نشان گردیدن که برگردن شتر و خراش آفتاب که در بدن پدید آید
 و به معنی جمع جدره است و نام وی است بنام که شراب جدر به آن منسوب است و قبیله است از بنی ازد و طایفه است
 گناه از زمین سزاوار شدن و بدین و معنی آمده جدر و با غنیمت جدر بالفتح سزاوار و چار و دیوار و جدره خطره از
 سنگ آورده و جدر بالکسر و جدر بفتح جمع جدر بالفتح آنچه بر کنند و بریدن و اصل هر چیز و بدین معنی جدر
 نیز آمده و در اصطلاح حساب جدر عددی که در نفس خود ضرب کنند و حاصل ضرب آن مال جدر و گونی جدر و مور با غنیمت
 جدر مار بالکسر اصل هر چیز و اول آن و پاره ایشاخ که بعد از بریدن شاخ بردخت مانده باشد جدر است و جدر
 بنفشه و تمام نیمی آید جدر بالفتح و تشدید را کشیدن و گناه کردن و زیر دادن و حرکت زیر و دامن کوه و
 خور و داف و سفال و سبوح با جمع جدره است جدر بر سن افسار شتر چنانکه عذار حیوانات دیگر را و نام شاعری است شمر
 و نام پر قبیله است که از صحابه رسول صلی الله علیه و آله و سلم بود او را جبر یکی گویند و منسوب به قبیله بجای جدر است
 کشنده و لشکر بسیار جدر کسر و جیم خود و بعضی گویند با قلا جدر جبر بالکسر شتره نیز جدر بالفتح بریدن
 و شتر کشتن و است از و باز کردن و میوه باز کردن از درخت و باز کشتن آب دریا و کم شدن آن خلایق و در
 حرن را در خاندان مذنداد و فتنه گوشتی که سباع خورند و گو سپند و زردی که سب گز جدر و با غنیمت
 شتر کشتن جدر بالفتح و تشدید را شتر کش جبر با غنیمت شتر بزرگ و پل و به معنی کسری آمده جبر با غنیمت جبر
 جمع و مرد و دراز و همچنین جبر با غنیمت و شتر دراز و جیم قبیله است از بنی قضا و نام مردی است جبر بالفتح
 بر آوردن چار یا از بر آید اگر و فتنه چار یا یانی که در مقام خود می جزد و شب بخانه خود نیاید جبر بالفتح چار
 نزع شکری و خیال ماندن آن جبر بفتح جیم و سکون معین فتم بای موحده کوتاه و نام فرستاد و نام قبیله است

باب الحکم مع الزائر

[illegible]

و مسافرو گشتن مرده و آنچه بدان محتاج باشند و بالفتح و آنچه برشته باشند و اندام زن

باب اکیسم مع اسیمین

جا و رس معرب کا و رس جاموس معرب کا و میش جنس بالکسر بدل و لیم و فاسق جلدیس قبله است
چریس بالفتح آهسته آواز کردن و آواز خوردن گس الکبیر چیز پیرا و سخن و گفتن و ترغیم کردن و باره از
شب و از نرم و پنبینی کبیر نیز آمده و بالکسر اصل چیزی و بقیه زنگه بزرگ که برگردن چار پانصد و لقا
در گویند چریس نام پیغامبری است که با انواع عقوبت اوراقی کشند و باز از الهی نده میشد و امت را دعوت
سکوحس بالفتح و تشبیه پسین تفحص کردن و بدست سودن و نفس گرفتن چاسوس جستجو کننده احوال
جاس جمع جاساس بالفتح و تشبیه پسین بسیار تحس کتده و نام خرد جال و پنبینی حساسته تاس
و نقطه نیز آمده جلوس بالضم شستن و نشینندگان و برین تقدیر جمع جالس است جالیس هم نشین
جموس بالضم بسته شدن روغن و پید و آب جنس بالکسر هر نوع از چیزی که در اقسام چیز باشد
بفتحین بستن آب و مانند آن جموس بالفتح در میان سدا و خامنا گشتن و پیرش و جستجو نمودن از چیزی
قال الله تعالی فجا سوا ضلال الذیاری

باب اکیسم مع انشین

جاش بالفتح و سکون نهزه سینه انسان و طمیدن و جوش دل و سر از ترش و اضطراب و جیشش بالفتح
جیم و یم و کسر رازن بسیار پیروزن قبیح و خرگوش شیر و منده بچه را واقعی درشت پوست جامر جمع
جیش بالفتح و بقیه خراشیدن پوست و خرگوش و کره و کره سپ و جفا و درشتی و غضب نام صحابی است
جیشش طرف و ناحیه و مژ و و بر با شده و خود را می و تنگ جیشش بالفتح نیم کوفته کردن ناک و جوب
و شانه کردن سر را جیشش ناک و جوب نیم کوفته جنس بالفتح و تشبیه پسین کوفتن و شکستن و زدن
بعضا و آرد کردن گندم و جز آن آسیا و پاک کردن چاه جیشش هم چنان و گندم و درشت آس کرده که
از آن آتش یزد و گاهی گوشت و خرمایه در آن کنند جیشش بالفتح ستردن سوی و آواز و پاک و
و تشبیه در ستر گشتان و پاک و عشق و زردیدن کسی جوشش بالفتح سینه و اکثر شب از اول یا از
آتش و میانه شب و زره و مکر انسان و موضعی است و جوشیدن دیگر و شوریدن دل و
پراب شدن رو و و بعضی سینه انسان و بالفتح نیز آمده و قبله است جیشش بالفتح زاری
کبسی و مانده شدن بگریستن جیشش لشکر

باب اکیسم مع الصاد

جالبص شمع باولام و سکون آن شهری است مغرب که در آن شهری دیگر نیست و آنرا جالبصاینر
گویند جص بالفتح و الکسر و تشدید صا و عوب کج جصاص بالفتح و تشدید صا و کج کر و لقب فقیهی است حنفی

باب الحکم مع الضاد

جرحش لغتین آب و مان ناشتا و فرو خوردن آب و مان جرحش بالفتح برگشتن از چسبندگی

باب الحکم مع الطار

جاط بالفتح چشمشیر برگشتیدن از پیام

باب الحکم مع الظار

حجر بالهمز پیرون افتادن و بزرگ شدن مدقه چشم جاحظ آنکه مدقه چشم او پیرون برآمده باشد و نام عالمی است
مشهور جخط بالفتح و تشدید ظار را زدن و انداختن و مردن و غیره جوا خط بالفتح و تشدید و او مرد و سطر
و غیره و تکبیر

باب الحکم مع العين

حد ع بینی و گوش و دست بریدن و بند کردن و زدن و شکن و تفتیق و غذا شدن کو و ک بر کردن
تشدید کو و ک را جحد ع بالفتح ستوری علف باز داشتن و دستر او یک رس کشتن و بالکسر تشنه و رخت و بالک
خانه جذوع جمع و نام مردی است و تفتیق یا پنج بسال سیوم درآمده باشد از گاو و اسب بسال نیم درآمده باشد
از شتر و بسال دوم درآمده باشد از گوسپند و با صطلاح فقها بر ده که بیشتر سال بر ده که بیشتر باشد و
سالی که در وی ستور زدن شیر می کنند و منور زدن و دیگر برینا ورده باشد و جوان نوزاد تازه
جس ع بالفتح اندک اندک خوردن آب و مانند آن و باضم و فتح راجع جرمه جرمع
بالفتح بر پنا بریدن مسافت وادی و زمین را و مده یعنی سیاه و سفید که چشم را و سیاهی
و سپیدی بدان تشبیه کنند و یکسر نیز آمده و بالکسر خرم وادی میان آن منتهای آن و وادی است یکی
بجانب است طائف و دیگر بجانب چپ او و باضم و ب سیان و ولاب و فتح نیز آمده و رنگی است نرود
و تفتیق یا شکبانی کردن جزوع بالفتح ناشکیبا و زاری کننده حبس ع بالفتح غالب آن و حرص و سخت
آرزو مند شدن جماع بالفتح بی شرم شدن و کشاده شدن دندانهای پیشین و مانند بیرون کردن و رو
کناده بودن زن بهر جای جماع بالفتح همه و گروه مردم و نخل بسیار بار و نام مزد و فله و گروه و آوری و شرم
را جمع کردن و باضم شست و ست فرا هم آورده جماع بالکسر اکثر خیر و جماع کردن و دیگر بزرگ و جماع الام
خودین شراب باشد چه انهم یعنی شراب آمده پس جماع الاثم تناول کردن شراب باشد و فاقانی گویند بر بخت طاعت

کون از جمیع الاثم جمیع نواسم کرده شده و نواسم آمدگان و لشکر و قبیلہ گرد آمده و باضم و تشدید مردم در نتیجه
از قبائل بسیار جمع غلاما که در گردن گناہکاران کنند جمیع جامعه جامع گرد آورند و چارہ بکہ قابل سنجش بالان شود
و یا تہ فزی کہ اول بار ایستن شود و شتری کہ چار سال برود گذشتہ باشد جمیع باضم و تشدید و گرسنه شدن

باب الحکم مع الفار

جاف بافتح و سکون ہمزہ افکندن و ترسانیدن اجھٹ بافتح برون و لقساں کردن حجات باضم
سبیل کہ زمین را بکار و دود و ہر چہ باشد بہر دور و آن شدن شکم از سیفہ جد و ف باضم بریدن مرغ خد و نفختن
گور و شرب کہ طرف او سر کشادہ باشد و گیاهی است و زمین کہ خوردن و می کشی بشکند خد بافتح برن و
تساقن و رفتن جرف بافتح کا دین زمین و بیل خاک و کل کشیدن و باضم و تشدید میانی کہ آب رو جمع
بقاری آگیزہ گویند و بختن و انہ سرین متوجہ جراف باضم و تشدید و بفتح و تشدید را بر سر کہ ہمہ طعام خورد
بجرف بافتح آسان گرفتن کار اجزاف بہ ہر سہ حرکت و ضم فصیح است تخمین و قیاس کردن ہر سہ
و شرا و جہان و چیز می کشند معرب کراف و ضم و تشدید را بر صیاد و جھٹ بافتح افکندن و
پرزین زدن کسی را و بر کردن جھٹ بافتح و تشدید جاعہ مردم یا ہد و بسیار و باضم نیز آمدہ و
بہمچنین جغہ و باضم و لوا و عظیم و پوست شکوفہ خرا و طرسہ از پوست کہ سر بندہ ارد و جہا تشدید و شک
گوشہ کہ نصف او پزند و مانند و لوسازند و بیخ خرا کہ کافتہ شود و شیخ کلان سال و ہر چیز محو و
باکسر سبیل چارہ پان باضم و جھٹ بافتح ہر دو جیم زمین بلند کہ غلیظ و سیر نباشد و با سخت و ہامون فراخ
و زمین تشب و بسیار گو و آواز لشکر در رفتار جفاف بافتح و جھٹ باضم تشک شدن جھٹ
گیاہ تشک جاف بہ تشدید فاخر تشک جاف بافتح ریزیدن کل و جزان و بریدن و بر کردن
و پاکسر جھٹ کشند و جسم ہی و حیوان پوست کنندہ شدہ و شکم دریدہ و ہر جہ میان ہی باشد جھٹ
بفتحین سبیل کردن جھٹ بافتح زمین پست و شکم و اندرون خیر و دور گذرا شدن و بختن فراخ
شدن و درون خالی شدن

باب الحکم مع القاف

جاف بافتح یا شہریت بشری کہ در آن شہری و دیگریت و ہمچنین جاف بصر شہریت مبرج جاف
باضم و تشدید و سیان بر دوک سجیدہ و جلاہ و غلو و لی ہی اندازند و صاحب صراح گوید گیان گرد و ہر
بشہر جاف بفتح نامی شلشدہ ترین سیان در بلاد اسلام و از برست بطریق الطایر است و بعد از جاف بفتح
است و بعد از ان اسقف و بعد از ان قیس و بعد از ان شماس و رقی بفتح جیم و تار عورہ پنیہ مانند ان معرب

باب الحکم مع اللام

چهل بافتح آفریدن و فحش کوه و پیشوای قوم و داکای ایشان و نام مردی است و بکسر تن و تشدید لام
جماعه مردم قال الله تعالی اصل منکما جلا کثیرا و با پیغمبی بضم و فحشین و بکسر تن و تخفیف لام نیز از ده چهل
بالکسر و فتح و جبریل و جبرائیل نام فرشته معروف و چهل بافتح موسی انبوه و درخت انبوه و چهل بافتح انداختن
چهل بافتح حکم ناقص رسد را و قوی و حکم شدن و بر زمین انداختن استخوان است و با و سائر اندام و کسر
نیز از ده چهل بضمین جمع و فحشین خصوصت کردن و قادر بودن بر خصوصت جلال باکسر بکسی خصوصت کردن
و بافتح غور پاکزاد و سفاک است شده و زینهای سخت جمع جدا است بافتح جبریل بافتح مهار که از چرم و بافتن
که از چرم و سود کردن شتر کند و حامل که در گردن اندازند جبرول بافتح و الکس جوی خرد جبرول جمع جبرول
بکسر تن و نه درخت و فحشین شاد و شادمانی کردن چهل بضمین چاک و شست و سخت و سنگلاخ و همچنین
جبرول بضم جیم و فتح و او چهل بافتح بریدن و بهیتم خشک و بهیتر و سخن درشت و حکم و خیر بسیار و کریم بسیار
عطا و دانا و درست راسی و آواز کیوتر و فحشین ریش کوهان شتر که از پالان بهیتر و جبریل بهیتر بسیار و چهل
بافتح کردن و گردانیدن و نام نهادن و آفریدن و بیان کردن و درختهای خرد و خراب و باضم یا بی مزد و
رشد و بطنم اول و فتح ثانی مرد سیاه و بد شکل و بدخود و جانور نیست سیاه که همیشه در سر گمن باشد و اگر کوه
خوش ستادی شود و چنانکه میرد و فحشین کوهی در فرجی و تیز و جمال باکسر دست مال و یک که با آن یک
را از سر تراش بر دارند چهل باکسر سر گمن قبل و بافتح ابروی آب و مورچه و پوست دور کردن و گل از زمین
کشیدن و سر گمن انداختن قبل و گوشت دور کردن از استخوان و انداختن در یا ماهی را بر کنار حرکت دادن
و راندن با دابر را و شتر مرغ را و دیدن شتر مرغ و انداختن کسی با فوژ و لیکن سو چهل باضم هر جواب
آورد و گوشت شیر و سر جوش و یک و صوف بسیار و هر چه بسیار با شجل بافتح و تشدید لام گمن تن و چهل
و با دبان جلول جمع و باضم گوشش ستور جلال باکسر جمع و گل یا سیم و هر گلی که باشد سیخ یا زرد و یا سیم
مغرب گل و بسیاری از هر چه و باکسر باریک و گلیها و باطما و جامها جلال بافتح بزرگی و باضم بزرگی و
تشدید لام نیز آمده و باکسر حکما چار بایان جمع جل و به تشدید لام را بهی است از تشدید موسی که جلیل
کیاست که از تمام نیز گویند و قوی است و برین جلال نظر نگاهای خرد که بر چرم و زرد و در گردن اسب و غیره

باضم صدفی است مجموع باضم بسیار شدن آب در چاه و بالفتح چاه بسیار آب و سی که بر زمان رفتار دیگر آورد
و نیز یک آمدن وقت جماع بالفتح بودگی اسپ بعد از ماندگی و باضم و الکس آب منی که فحل ۱۱ از ترک جماع
محل شود و بهر سه حرکت پر شدن و لبالب شدن ظرف و پیمانه بضم الفتحین بی نیره شدن مرد و خشک بی نیره
شدن گوشت و بی نیره شدن عمارت و بضم الفتح روی را ترش کردن بر کسی مرد ترش رو و عاجز و ناتوان و
شیرورنده و نام شصت است که اورا هم بن صفوان گویند و باضم الفتح ابروی آب چشم چاه عمیق و نام دوزخ
چشم حرف مشهور و تران نیز شصت و دویست

باب الحکم مع النون

جائزترین بر سینه خشکان و بر جای ماندگان و بر حسن حرکت شدگان چنین باضم بدول شدن بدول
و نیز بنوعی بضمیتین و تشدید نون و تخفیف نیز آمده جیان بالفتح بدول و تشدید بابدول و صحر و گورستان
و زمین هموار که در گیاه بسیار خوب روید چنین و طرف جبهه از دو جانب و وایرو و جبهه باین و وایرو باشد
چنانکه گشت چمنان و چمنان هر دو باضم تن جبرون باضم عادت کردن بکاری و سوده نرم شدن
جسمه و زره آرد و کردن دانه جبرن باضم سنگ سیان خالی پر از آب که ازان و صومبارند و جانی که خراب
خشک کنند و جبرین نیز بنوعی آمده چنین بالفتح یک چشم و شمع و پنج و درخت زرد و نوعی است از انگور و
درختی است خوشبوی و موهنی است بطالفت و نیام شمشیر و باضمیتی که کبیر نیز آمده و جیان بضم نیم نقطه
میان دل که آنرا سید یا گویند و کجی که هنوز زردیده باشد و دانه کشین و کشین را نیز گویند جیان باضم
مردارید و مهرهای سیمین که بر شکل مردارید سازند جنون باضم دیوانه شدن و پوشیدن و دراز شدن
و اینوه شدن و درخت گیاه بسیار شدن و آواز گس و تارکی شب چنین بالفتح و تشدید نون پوشیدن
و دفن کردن مرده و شب گردیدن مردم و الکس و تشدید نون اول چیز و شکوفه گیاه و پیری و گویند که نوعی
از ملائکه است جیان بالفتح در آمدن و تاریک شدن شب و اول و جابه و اول شب و اکثری از مردم باضم
باغها و جیان و سپر و معنی اول جمع جسته و معنی ثانی جمع جان و معنی ثالث جمع جسته باضم چنین بالفتح
در گور کرده شده و بجه که در شکم مادر باشد و هر چیز پنهان چنین بفتحین گور و مرده و کفن و بضمیتین و
بضم اول و فتح ثانی سپر باجمع جسته باضم جولان بفتحین گرد گشتن و گردیدن در کارزار و بسکون
و او کوهی است در شام جولان بالفتح گرنه جوشن بالفتح زره و میان شب و اول شب و سینه و
ذمی الجوش نام صحابیت پدرش را و در عرب اول کسی است که جوشن پوشیده بود یا آنکه او را
کسری جوشن داده بود یا آنکه سینه اش برآمدگی داشت چون بالفتح گیاه است که از غایت شبنم

لیسای زنده یعنی سیاه و سفید و سرخ هر سه آمده و سبب و تر سخت سیاه و بعضی روز نیز آمده و نام آنی
است مشهور بنیاد خیمون بالفتح آنی است میان خراسان و ماوراءالنهر نزدیک بلخ جیحان بالفتح نهیست
در شاه چیروان بالفتح موضعی است بدشت و گویند دوزاره است بدشت چیران بالکسر
همایگان و نگهبانان جمع جار و دی است با صفتان +

باب الحکم مع الواو

چو بر سه حرکت سنگ توده و نعتین و تشدید و او نیز انوشستن جدو بالفتح از کسی فائده حاصلست
چرو بر سه حرکت هر چه خورد باشد از خریزه و خیار و غنفل و مانند آن بچ سنگ بچ شتر و بچ پرونده چو
بالفتح تشدید و او میان مین و آسمان و دیوای آن زمین نشیب جلو بالفتح بر آنگه شدن جلا وطن شدن

باب الحکم مع الهمزة

جاه قدر و منزلت جیم بالفتح بر پیشانی زدن و کسی را از چیزی باز داشتن و ابلیست بروی کس
آوردن دبی دلو و ظرف باب آمدن و نعتین بزرگ پیشانی شدن جیاه بالکسر پیشانی و او میان
و گرد و همای مردم جلوه نعتین بر بند شدن پیش ساز سوی چو بالفتح بنا خوشی بر کوهی آمدن

باب الحکم مع الیاء

جانی گناه کار و چند سیه جانی جو رکنده و قرار ناگیرنده بجای خود جاری روان است
بکسرین و بضم جیم نیز آمده و تشدید یا بهر دو را انوشستن و یا ایستادن به سرگشتان پای و بالضم و کسر
بزرگ نشینندگان جمدی بضم آبله جمدی بالفتح بزغاله نرو بر جی است از بروج آسمان و ستاره است نیز
قطب شمالی که عرب آنرا جمدی الفرقه گویند و فارسیان مستاره قطب و اهل ریاضه این ستاره را جهت
ایستاد از بروج جمدی بضم جیم و فتح دال و تشدید یا خوانند جمدی بالکسر و تشدید را ویامی خطی را می
باشند و بنیادی حرف تابد و نقطه صیدان خر جلی بالفتح و تشدید یا روشن و آشکار است
بالفتح جیدین و بالفتح و کسر نون و تشدید یا جیده و بالکسر و تشدید نون و یا یک جنی از جنیان
منسوب است بحین یا بجه جوار می کشیدند و کنیزگان جمهوری بالفتح بلند آواز +

باب الحکم مع الالف

طاشرا دور باد و پاک باد و کعبه است و عاشق شدن یا کسی است خوار اجبار بالکسر و تشدید
جباری بالضم می است که آنرا بفارسی تعذری گویند چنانچه بالضم آبله جمدی بالفتح و تشدید یا جیده

حقیقی با کسر عقل و زیرکی و بالفتح کرانه چتری و جباها که از باران بر آب پریده آید حجامه واحد با الفهم
 را ندن شتر بغیر خدا با کسر برابر کردن چتری یا چتری و نقل و دم شتر و پ و وزن و برابر و جهت حری
 باضم و حرار با کسر کوهی است بلکه که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم پیش از نبوت چند روز
 در غار آن عبادت مشغول بودند حرار با کسر جانوری است که همیشه روی بافتاب میدارد و متلون میشود
 و با انواع اوان در شعاع آفتاب و آثار البقاری آفتاب پرست گویند و پنج زره یا سرخ که در حلقه زره که کنند
 پشت یا گوشت پشت جزوی باضم موضعی است حسنی باضم شکوفی و زن نیکو و پشت حسا بالمد و ا
 شور با که بیانشانند حشار بالفتح و المداخیه در شکم باشد از دل و جگر و سپرز و گرده حصی بفتحین سنگریزه یا
 حصاة واحد حصیار بالفتح سنگریزه حصیار بالفتح کسیر شدن خطار بالفتح انگدن و جاع کردن و زین
 و اوان و کف دست بر کسی زدن و کف بر آوردن و یک حمام بفتحین گل سیاه متغیر شده و خوششان شو
 چون پدر و برادر و با کسر و الفتح و سکون سیمنیز آمده حقیقی باضم نادان و بعضی گفته اند که حقی نادان در
 کار آخرت هر چند که در کار دنیا غافل نباشد و ابله بعکس آن و مثل است که لولا الحقی تحسرت الذی اجمعه
 سال سخت وزن سرخ رنگ حمیرا باضم تصغیر حراره و نقیب اسم المومنین علیها السلام و گویند که چهره معنی
 سفیدی نیز آمده و ایشانرا حمیرا از آن گویند که ایشان سفید رنگ بودند حمی با کسر پنج فرغ کنند و
 مرغزار قمع کرده و باضم و تشدید سیم تب حلقا بالفتح گیاهی است که بفارسی رخ و رخ گویند و همچنین حلقه
 بفتحین حشار با کسر و تشدید نون برگ معروف که خیار را به آن رنگ کنند و در فارسی تخفیف مستعمل است تخففا
 بالضم فتح نون میل کنندگان بحق حوراء بالفتح زن سفید پوست و سفید و سیاه چشم که سبندی و
 سیاهش کمال باشد حواری بالضم نان سفید و آرد و طعام سفید و به تشدید و اونی نیز آمده حوایا
 رود و او چوبی که بر روده باشد جمع جادیه و جادیا حیار شرم داشتن و فرج داده شتر و جز آن
 حیا بالفتح و بی نمزه باران و فراخی سال و به نمزه نیز آمده حیار بالفتح گسترگان جمع حیران حیارا

باب الحکم مع البیاض

[illegible]

وایچیان حجب بالفتح بارداشتن و پوشیدن و کم کردن حصه و ارث یا محرم کردن و ارث از حصه و
 بختین پر با جمع حجاب حاجب بازوارنده و پرده دار و ابرو پوشنده غیره واجب جمع و واجب خمس
 اگر اشک حجاب بالفتح هر بانی کردن و بختین برآوردن پشت و فرو رفتن سینه و شکم و پشه ریگ زاین
 بلند و نشستن آب و نشان چیزی که بر پوست ظاهر شود و گیاهی است حریب بالفتح کلزاید و
 نام هر کس است و دشمن جنگ و بختین شکستن شدن و گرفتن مال کسی و شکوفه خرا حریب بالکسر گروه و هم
 و پاره از هر چیزی و سلاح و باران و نوبت آب آغز آب جمع و نیز آغز آب جمعی از کفار که متفق شده جنگ
 حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم آمده بودند و بالفتح رسیدن چیزی که کسی دست شدن و شوار سوار
 بر کسی و نشودن او را و آغز بارجل لشکر و باران او که با و متفق باشند و یوم الاغزاب و اقله قوس من و عا
 و شود و غیره که حق تعالی ایشان را آغز و هلاک کرد حسب بالفتح شتر و ن ولس بالکسر تبرید و نر و کار با
 و برین تقدیر جمع حبسه است بالکسر و بختین شتر شده اند از و شوار چیزی و بزرگی مرد از روی لب و نشو
 بر دران یا از روی مال و دین و شرف و بد معنی بکون نیز آمده حجاب بالکسر و شتر و ن و شوار
 شونده حبیب شتر و د و انتقام کننده و پس شوند حسب بالفتح سنگ نر و انداختن و رفتن و زین
 و فروزید و بنیم انداختن و رانش و بختین سنگ حبیب برآوردن و بنیم و آنچه بدان آتش افروزد و آنچه
 در آتش اندازد و بختین زه کمان و فتح حا و کسر و شیر می که کشت از و بریناید از روی حجاب با بخت
 که خاک و سنگ نر و چار و د و ابر که بر ن و مگر بار و حسب بالکسر و لطمه و از کمان و بالفتح ماریت
 و بلند کردن آتش و انداختن بنیم بران و بالکسر کنار کوه و بختین بنیم و بر سر و در آتش اندازند و شتر
 شود حسب بالفتح بنیم جمع کردن و بر کسی بنیم آوردن و بالکسر و شک و لاغر و بختین بنیم حجاب
 جمع کننده بنیم و نام مردی و عا طب الیل کیسه طب و یا پس از بنیم و گیاه و شنب و بر صید و آگه خور
 طب و یا پس و بر صید و عا طب و لطمه و بختین بنیم و بر شدن و بختین بنیم و بختین بنیم
 و بر شدن شکم و کسر خطا کوه بزرگ شکم و بختین و تشدید یل و رشت جفا کار و نخل تنه و بخت اول
 و کسر خطا و تشدید با سریع الغضب حسب بالفتح و شوار شدن بول شتر از شتر رس تنگ و لطمه و بنیم
 شتر و سال و زیاده ازین نیز گفته اند و بختین روزگار حجاب جمع و بختین تنگ پالان شتر حجاب
 بالکسر بیان بند زان و کوه است حلب بالفتح و بختین شیر و شیدن و بختین شیر
 و تشیده خلوب بالفتح ماده شتر و شیدن حلب شیر تازه و تشیده و شراب خرم
 حلاب بالکسر و شیدن و طری که در وی شیر و شیدن و شیدن بالفتح پیوند سروس و سروس و سروس

تنگاه برآمده و آناس کرده و خرگوش در دباه و بچه گاو و نام مردی است خوب بر وزن کوب و اوی
 و در موضع است او یا آبی است در راه بعبره که درین خرمج ام المؤمنین عایشه بنویسوی بعبره سگان در اینجا
 فریاد کردند ام المؤمنین آواز سگان شنیده از آمدن ایشان شد از جنت یاد آمدن حدیثی که از پیغمبر صلی الله علیه
 آله و سلم شنیده بود آخر یا غموا ای بعضی مردم باز نگشت و طاق شعاعی واقع شد خوب باضم گنه و ملائک بلاد
 بیماری و بافتح گناه کردن و بانگ برشته زدن ناما رود و مادر و پدر و خر و خواهر و در و سنگت و
 حاجت و اندوه و دشت میرین و دوشه بغیر نیز آمده +

باب الحار مع التار

حالت دکان شراب فروش و هر دکان که باشد و معنی شراب فروش نیز آمده و حالت کیفیت و آنچه
 آدمی بر آن بوده باشد و در اصطلاح حالت کیفیت غیر واضح جسته بافتح و تشدید باء و نه و نصفه تسو
 یعنی ششم حصه دانگ و پاره از چیزی جسته اقل قطعه دل که آنرا سوبه گویند و بالکسر تنهاسی و شتی که از و
 ریاحین و گیاه و تره روید و باضم و دستی و تخم انگور حبوة باضم و اکسر رختن کوک بکون در ستا گرد
 زانو حلقه کرده شستن به سرین جسیکه بافتح راه و شکن آب و زره و موسی جاک نعمتین و بیاک جمع
 چالاله بالکسر و ام و تشدید لام هنگام زریان چیزی در رختن جمله باضم و رخت انگور و یخ آن و تفتین بچه
 که در شکم ماده شرب باشد و انگور که هنوز رسیده باشد و جل و بجملة نتاج تاج را گویند جسته بافتح و تشدید
 رختن برگ از درخت و خراشیدن بنی خشک از باده و تشدید انیدان و اسپ تیز ز قمار و تیز تر و دو
 مرد نیک و آزاده و یخ مرده و خراشی که بشاخ نه چسبیده باشد و نام ششیری است باضم است ترک زده و دم
 زده و قبیله است حدقه بالکسر تنهاسی و یگانه بودن و ازین جا گویند علی حدقه یعنی به تنهاسی و خود سوزی تشدید
 دال تیزی و تنهاسی نمودن حدقه بالکسر و فتح دال و بهره بر وزن غنمه موش گیر و زغن حدقه بافتح و تشدید
 و ازگی و فوسی و امل و خیر حدقه بفتحین سیاسی ششم حدقه بافتح که درخت خرا و غیر آن و تشدید باشد و گرد او
 دیوار باشد و دبی است بنواحی مدینه مشرفه و حدقه الرخمن باضم میله کذاب و چون نزدیک او تشدید باشد
 بجملة الموت موسوم گشت حدقه بضم ح و فتح دال و سکون یای اول و کسر یای تخفیف یای دوم و تشدید
 نیز آمده موضعی است نزدیک مکه که حضرت رسالت نبیاه صلی الله علیه و آله و سلم در آن جا تشریف صلح کرده بود
 حدقه بافتح ماس شدن در خیر حره بافتح و تشدید ران شده شدن در زمین شک لایح و بالکسر
 تشکی و باضم زدن ازاده و کنیز که ازاده و ابر بسیار باران و تشدید بسیار شیر و یک بی گل و شب فاق که در آن
 شوم بکارت نامل تواند کرد و بجای گردیدن گوشواره از بنا گوش حریره جامه ابریشمین آرومی که باشیر

و دروغ می نبرد حرقه بافتح بر طعم شدن حرقه باکسیر بی بهره شدن پشه و زشدن و پشه تیزی طعم
 حرقه باضم سوزش حرقه باضم سوخته و آلت لفظ اندازی و کشتی که در وی لفظ اندازی کنند و عامه پشه بدرا
 خورند و صاحب قاموس گوید حرقه پشه بدرا وضع عبارات و قلابان کشتی چند در لیره که در آنجا آلات لفظه
 اندازید باشد حرقه بافتح کتب و جوی قناریان و باضم حواله نوشته و آن شبان حرقه باکسیر نویسد و عسله
 شبت جماع و باضم بختین آنچه کردن او نکستن حرمت او را نیاشد و ناشایستگی و عهد و پیمان و ترس و بهره چیز
 و بختین کشتی خوانده شدن پیش و بزد و بزان حرقه باضم پشه بنیرم و حلقه و دسته کاغذ و بزان حرقه باضم پشه
 و آگاه شدن در کار خزانة بافتح و در راه پشه شورش و از باضم و بزان حرقه باضم و پشه زانیه از راه
 باره گوشت به راز بریده حرقه باضم و پشهانی حاسه به تشدید کین تونی که در یاد چیزی را چون سامه
 و یا صحره حاشیه کناره و شتران جوان خرد سال و خرد گاران و مردم فرومایه محبت باکسیر شرم و حیاء و غلبه
 و انقباض و تنوایدن به کسی چیزی را که بدو آید و باضم زن و خوشی و مهارت و بختین خرد گاران تا بان
 و بسکون بین نیز آمده حاشیه باضم لقیه جان و رقی که در دم مردن مانده باشد حاشیه بافتح استوار
 و حکم شدن حاشیه بافتح زین سنگینه و فتح و باضم و بختین انهای سرخ باریک نوزده که از اندام مردم بزرگ
 بفاری آزار سرچیده گویند حاشیه بافتح بر دو پاید شدن حق از باطل و صبا نیدن چیزی نام استوار
 شود و پندیدن شتر از بار گران وقت بر ناستن و تافتن حاشیه باکسیر تشدید صا دهره و بخش حاشیه
 باکسیر و کناره گرفتن کودک را و برورش دادن او را و بزرگ گرفتن مرغ پوزه را و بفرید را و بافتح
 و در کردن کسی را از کار و سر خود کار کردن بی دیگری حضرت بافتح نزدیکی و درگاه و حضور و دیدن
 یکسر و ضم و بختین نیز آمده و بختین حاضران جمع حاضر حاضره شرد و ده طلاف صوا و بادیه خصیصه جای
 حرا و کرده مردم چهار یا پنج بافت یا بخت یا ده که اجزاء دند و مقدسه لشکر و دریم و زرداب که
 با بچه بیرون آید از رحم بعد از زهر طوط شدن خون نفاس حضور موت و بختین و ضم بیم و فتح آن
 شهری است و قبیده است خطیه باضم دفع طاعون و سکون یا فتح همه مرزشت و کتاه و نامرم
 شاعری است مشهور خطیه باکسیر تشدید تا دور کردن گناه و گفته اند که اسم فعل است بمعنی دور
 از گناهان و نام ماه رمضان است خطیه بافتح و باضم سال سخت و باکسیر خیز خشک شکسته و نریزه شده
 و بختین کلان سال شدن و تور و باضم و فتح طاعون قوی و نام و درخ یاد دوران و گاه بزرگ از
 شتر و ضم و شبانی که بر حیوانات جسم نکند و مرد و بر خوار خطیه جایی که خرا خشک کنند و خط
 از جوب و فی و غار لیت که از برای حیوانات سازند خطیه باضم بری یک شت و خاک و سوراخ

وفتح نیز آمده و صاحب صراح گوید که حقیقه مقدار دو شست از طعام و خزان و چیزانک حقیقه با لکسر سینه
 یا فتن و گیاه از زمین کردن حقا و قه بالفتح و لکسر حقیقه آشکارا کردن شادی و بسیار سوال کردن
 از چیزی حقیقه لغتین نیز کان و دختران و پدر زنان و خادمان و یاران حقیقه بالضم سفاکی و گوی که
 زمین بکنند حاققه تخفیف فاکنا چسبیری و حاجت و سختی و عافیا الوادی و و کرائه اب حاققه اول
 هر چیز و حالت اصلی و خلقت اولی که بر آن آفریده شده حقیقه بالضم وقت بید قاف ظنی از چوب و خزان
 که در وی مر و اید و لعل و معاین و مانند آن کنند و بلا و سختی و بدبختی لغت نیز آمده و با لکسر شتر پنجه سال
 که پا در چهارم گذاشته باشد و بالفتح چیزی ثابت و درست و درست و حقیقت چیزی حاققه به تشدید قاف
 واقعه ثابت که البته واقع شود و قیامت و میان چیزی حقیقه بالفتح میان بستن که حقیقه بالضم شتر
 سال حقا و بالفتح خوار و زبون شدن حکومت داری حکمت و لکسر و انش و استن حقیقت هم چیزی
 و صاحب قاسوس گوید حکمت عدل و علم و علم و نبوة و علم آن و قرآن و انجیل و شیخ فریسن در بعضی
 رسائل گوید حکمت درست گفتاری و درست کرداری لغتین و نه لگام اسپ و قدر و منزلت و سوره
 محکم غیر نسخ و پیش رو و پیش سر و پنج گویند حکمت و لکسر تشدید کاف و خارش حکا که بالضم سوزش
 و نیزه هر چیز حاکمه بالضم غلکه که برای گرانی و قوط لگام بازند حکا که بالکسر سخن نقل کردن و
 مانند شدن حلیله زن کسی وزن فرو انداخته بجای حاکمه بالضم بر و مینی و جامه که استرو داشته
 باشد یا از ارور و او و تنها از ارور و دارا حله بگویند و با لکسر گریه که بجای آب فرو و آید و نوع فرو و آبی
 و چند خانه دار و مجلس و جمع شده نگاه مردم و نام شهریت و دبی است و بالفتح محله است و فرنیل بزرگ
 از فی سازند و بعضی است بشام و حله استی حبت و حقه آن چیز و بدبختی با لکسر نیز آره حلیله بالضم
 تیره است معروف و بالفتح اسپانی که بخت و و آید از هر جامع کنند و صاحب کنگر گوید میدانی که و آن
 اسپ تازند و لغتین شیر و دوشندگان جمع غالب حلیله بالضم و لکسر لور که از جواب و طلا و نقره
 و مانند آن سازند و با لکسر خلقت و صویت و صفت چیزی حلقه بالفتح حلقه زره و ظریفی که خالی
 کرده باشند از چیزی و داغ ستور و پیری حوض آب و دانه مردم و حلقه در و لغتین ستر نشان
 جمع خالق حلقه بالفتح سوگند حکمت لغتین سبستان و درخت سعدان و گیاه است و
 گنه بزرگ و کرمی است که در پوست گویند افتد حلیله بالکسر انگوزه و آن صغ اسجد آن است
 بالفتح و ضم سیم و ذال معجمه همیشه حموة بالکسر بر نیز کردن بیمار از چیزی که او را زیان دارد
 و چیزی که نگاه داشته شود بالفتح و تشدید با غیرت و ننگ حایه و حراسته بالکسر نگاه بانی کردن

باب الحار مع الثاء

حسب بالفتح وتشديد تاء بر الحسب و بالضم كاه ريزه و يك شئت و شك و نان خشك و شئت تاء بزرگ کرده و نیا سخته
حدوث بالضم نوید شدن چیزی حدیث خبر و خبر نو و مردانک سال حدث آنچه پیش پادشاهان قصه
و افسانه خوانند و مرد بسیار سخن و بدین معنی بضم نیز آمده و تحقیق بی و نشو شدن پیدا کردن خبرت بالفتح کشتن و
بصلاح آوردن زمین و جمع کردن مال و کسب کردن در چهار زن کردن و افروختن آتش و سوار شدن بر
سوار و راندن آن چنانکه لاغر شود و دانه شدن و سنجو نمودن چیزی در کشت و راهی که مال ستوران
باشد عاریت بزرگ و جمع کننده چیزی و شیر و زنده و نام شخصی است عاریت بالفتح سوراخ گوشه مکان که
در آن نه کنند و بالکسر تیری که هنوز تمام نه تراشیده باشند و بالفتح تشدید را بزرگ حشمت بالفتح و الکسر
گناه و شکستن سوگند و میل کردن از حق باطل و عکس آن حاشیت سوگند شکسته حشمت بالفتح و الکسر
کلمه ایست که برای مکان وضع کرده اند و من حیث یعنی از اینجا و از اینجا

باب الحار مع الهمزة

حاج جمع حاجت و تشدید هم جمع کننده و جمع حاجی چون روم که جمع رومی است حج بالفتح تشدید
آهنگ کردن به چرخ و بهجت غالب شدن بر کسی و قصد طواف کعبه کردن بیت عبادت و بجا آوردن آن بسیار
آمد و رفت کردن پیش کسی و میل به بر احوال کردن و فرو بردن حلاج بالکسر حجت آوردن بزرگدگر و بالفتح
کناره استخوان ابرو و بالفتح و تشدید هم بسیار حجت آورنده و لقب ظالم مشهور که از اجاج بن یوسف لغوی
گویند و بالضم حج کنندگان حج کنندگان حج بضم شین است که گفته باشند و بضم حاق و جمع هم اول حجتها
حدج بالفتح بار و کجاوه بزرگ شمت بخت و به چیزی تیر نگریستن و نیز و جز آن به کسی نداشتن و کسی را
تست کردن و بالکسر بار و محفد زمان و تحقیق خطل و خبر بزه ما و ام که تازه باشد حرج بالکسر گناه
و گوش ماسی و بهر سنگ از گوشه تنگاری و تحقیق تنگ و تنگ شدن و گناه و شتر ماده و راز باریک چهارچوب
با هم بسته که بزده بروی نهند و غیره شدن چشم و حرام شدن چیزی و با هم تنگ بسیار درخت و بدین معنی
بکسر را نیز آمده حلاج بالفتح پنبه از تخم جدا کردن و سیر کردن و رفتن و نان را گرد و پهن کردن و با
کردن خردوس باله را حلاج پنبه که از تخم جدا کرده باشند و هم چنین حلاج حلاج بالفتح و تشدید لام
پنبه از تخم جدا کننده و لقب حسین بن منصور غیاثی که اناحق است گفت حج بالفتح میل دادن و
آبی پیان ریسمان را و ساکن شدن و پنهان کردن و سرعت نمودن و پییده گفتن سخن را و بالکسر
اصل چرخ و دول و میلند هر چیز حوارج بالفتح سلامت و مصلحت و نیاز شدن شدن

باب اسکار مع الدال

حشید بافتن میقیم شدن بجای و بختین چشمه که آتش منقطع نشود و جوهر و اصل چیزی و فتح اول و کسرتانی
خالص اصل هر چیز حد بالفتح و تشدید دال حاصل میان دو چیز و نهایت و کما چیزی و تیزی هر چیز و غرض
مردم و باز و ازنده و باز داشتن و اندازه کردن و اندازه کرده حق تعالی فرموده خود را و لب کردن گناه گاه
با بار دیگر گناه کنند و مرام کردن و جدا کردن چیز را از چیزی حدید تیز و آهن جدا و با کسر خیرهای تیز و جامه
سیاه و کبود که در ماتم پوشند و جامه ماتم پوشیدن و جمع حدید تیز آمده و بالفتح و تشدید دال در بان و زندان
بان و آینه حر و بالفتح آینه گ کردن و باز داشتن و عصب کردن و بدبختی بالفتح را نیز آمده و با کسر
از کوهان شتر و بختین و درویش که در دست و پای شتر سهم میرسد و خشک میگردد و عصب آن بواسطه زانو
بند و گران شدن زره بر مرد خفا که قادر نشود بر راه رفتن حر و بالضم و در شدن و تنهائیل کردن حرید
در و تنه و مایه تقدید حشد بختین بدخواهی حدود بالضم یا جود استی سنا کردن لغت و تفصیل کسی
یا زایل شدن ازان و بالفتح بدخواه کسی حشد بالفتح فرا هم آوردن و یا گردان و جمع شدن بر سگاری
و تمام بر آردن گشت حصا و بالفتح در و در و در و بختین گناه شده بخت تا فتن رس و
استوار و محکم کردن صناعت زره با فتن و زره با فتن و رس با فتن و منخ و از آن ساختن و گیاه است و
و هم گیاهی که خشک باشد حصید و زوده شده حقد بالفتح بخت شتاب نمودن و شتاب کردن بخت
بدون در کار بختین باران و در خشک ران جمع حقد حقد بالکسر کینه و فتح کینه در دل گرفتن و بدبختی کسر
نیز آمده و منظر فرصت کینه گرفتن بودن و نیاریدن باران و برآمدن چیزی از آن حق و بالفتح مرد بسیار کینه
حقد شوند و تنهائیش همیشه ستوده حید بالفتح میل کردن و کره شایخ گوزن و جز آن و برآمدگی کوه و
هر چه بلند شده باشد از کما چیزی حید بالکسر و فتح یا جمع و بختین طعام حیو و بالضم میل کردن بر گیاه
کوه و گرسنه ای شایخ گوزن جمع حید بالفتح

باب اسکار مع الدال

تجاه بخت و نام درختی است و عاذا المتن موضع انداختن نذرین بر پشت ستور و خیف اسکا یعنی اندک مال
و اندک مال و فی الحدیث خیف اسکا ذی اهل که دال مال حد بالفتح و تشدید دال برست فتن و از هم
بریدن حد و بختین کوتاهی و کمی و شتر و جز آن و نوعی است از تصرفات عروض آن انداختن و بد مجموع آن
تفاهل و فساد گناه استن بجای تنافس حد بالفتح بران کردن و پسند و جز آن و در خاکی دالای آن شکمهای گرم کردن
شاید بشود و همین کردن و دو ایندن اسپیک و دو تنگ و بعد از آن جل بران انداختن را تا با حرق کند و بخت

آنچه مطلق را خوار اند و کاسه خرد و چیز اندک و بدین دو معنی پنجم نیز آمده و یقین غلظت که نگاه دارند تا وقت گراست
 بفرود شدن و کج کردن و سر خوردن و آب جمع شده حمار با لکسر خرد نام مردی از ماع که کافر شده بود و سر که کافر
 نشدی او را بگشتی و ذوق بکار اسود و عیسی که در زمان حضرت رسالت پناه مردم و عوی نبوت کرده بود و با لفتح و تشدید
 سیم خرنده حسمه با لضم چیزهای سبزه جمع احمد و یقین جمع حمار و یقین ناکو از شدن ستور از جو و جز این و اول
 پیر استن و پوست باز گردانیدن گویند تا و لضم اول و فتح ثانی تر میندی حسمه با لکسر و سکون سیم و فتح یا قیله
 است از قبایل با و لفتح و کسر سیم جمع حمار و دوال بند زین حور با لفتح باز گشتن و کم شدن و باز گردان ستار
 و چیران شدن و قهقهه یک چیزی و با لضم ملاک و نقصان و سپید و سیاه چشمان جمع حور و حوراء و در فارسی
 سفید استعمال یافته و یقین سپید شدن چیزی بخت سفید و سیاه شدن چشم و گرد و دود بودن کاسه چشم یا
 تمام سیاه بودن چشم چنانکه چشم آموست و پوستی که بالاسه سکه کشید حیدر با لفتح شیر و زده و لقب امیر المومنین
 علی کرم الله وجهه حاکم سرشته و لاغر و گرد آب و موضعی که در اینجا شده نام حسین علیه السلام واقع است
 حیر با لفتح سرشته شدن

باب الحار مع الزار

حج با لفتح دور کردن و باز داشتن و در میان دو چیز و آمدن و نشاندن شتر و بستن رسن و رو و پاچی میان
 تا علاج رجم نیست او کرده شود و با لکسر و لضم اصل و خولثان نزدیک و کنار و جانب و یقین گلو بریدن و
 بیماری است که در روده میشود حجاز با لکسر که و مدینه و طائف و شهرهای دیگر که میان زمین نجد و غور واقع
 شده و ریسائی که بپای دیگر شیرینند تا علاج چشم او کرده شود و سر ریسائی که جامه را بدن بالانند حمر
 با لکسر حجاز و لفتح و لضم و لضم و بسیار شدن پر سر گاری کسی و یقین چیز که بر گرد و بندند و آنرا
 خطر نیز گویند و گردگان تراشیده که طفلان بدان باز میکنند و حمر و حریز جای نیک استوار جز آنکه شترانی
 که از لغات نتوان فروخت حمر با لفتح و تشدید زابریدن و اندازه کردن و افزون شدن در شرف
 و گرم وقت و هنگام و مرد و درشت کلام حراز با لکسر نهایت کردن در کاری و دور و سوزش دل از شرم و
 جز آن و بدین معنی لفتح و تشدید را نیز آمده حفسد با لفتح غلظت و چیر از پس نیت و نیزه زدن و راندن و
 شتاب کردن در کاری و جماعت کردن بازن و یقین نهایت و هنگام در رسیدن چیزی را حمر با لفتح نیزه
 شدن و زدن گزیدن شراب گیاه و جز آن و نیز کردن چیز حوز با لفتح و ارم آوردن و جمع کردن چیزی نرم
 راندن و سخت راندن و نرم راندن و نرم فتن و نام چند موضعی است حفسد با لفتح سخت راندن و آید راندن
 و با لفتح و تشدید یا می مسوره که راندن هر چیز و مکان به تخفیف یا سکون آن نیز آمده حیر

باب الحار مع السین

جلسه بالفتح باز داشتن و دلیر شدن و کوه عظیم و موضعی است ذبا کسر شقایه و تنگ یا چوبکه بر بگذر آید بنهند
 بجهت جمع شدن آب ماستور بخورند حدس بالفتح گمان برون و تخمین کردن و به گمان سخن گفتن و زود در
 چیزی و بی راهی بر سر زرقن و کار و وسیله شتر زدن و پایمال کردن و شتاب رفتن و انداختن کسی را و زدن
 و بختی نام قومی است که در عهد سلیمان حرم بوده اند حدس بالفتح نگاهبانی کردن و همچنین حراست گاه
 و وزیدن و بختی نگاه بان درگاه و فرمانده در از حدس بالفتح و تشدید را جمع حاسل پایان حدس بالفتح
 و تشدید سین گفتن و میل کردن و آتش بجوشی گردانیدن و سوختن سر گیاه را و گوشت بر آتش انداختن
 تا به پزد و آتش بر بالای کلاج گشتن و آتش بر کندن و فاریدن ستوریه شانه ستور نار و آتش اندک کردن و
 خاک ازان بر شانه ستور نار و گشتن سر آتش را و با کسر شدن و آگاه شدن و دریافتن و تنگ ملی نمودن
 بر کس و حرکت کردن و آواز نرم کردن و بخشیدن و مهربان شدن و قیاس کردن و بخری و در روی
 که زمان را بعد از وضع حل حادث شود و سر که گیاه را به سوزد و آواز نرم و بدین معنی آمده است حدس
 حاسل بالفتح و تشدید سین تنگ دریافته حواس به تشدید سین قوتهای دریافت جمع حاسه و آن
 سبع است و بهر دوشم و ذوق و لمس و محاسن الارض را و گرگ و باد و بخت و ستور چرخه حدس
 بالفتح عهد و پیمان و با کسر بزرگ از مردم و چهارم تیر قرار و نذرین که زیر پالان بر پشت شتر اندازند و کیم
 سطر که زیر پوششهای فاخر و کلفت بدین معنی بختی نیز آمده و فتح اول و کسر ثانی دلیر و در لیس و بختی بودن
 موضع نذرین پالان او شتر خالف رنگ شتر خمس بختی سخت و محکم بودن در دین و دلیر بودن
 و جنگ و فتح اول و کسر ثانی دلیر و جنگ و درشت در دین همچنین خمس اخنس بختی ثبات
 بودن و ایستادن در میان معرکه از روی شجاعت و بختی بر پیر کاران حوس بالفتح گردن شتر
 و رشب بطلب چیزی مراد و حسن بجم چنانچه گذشت حدس بالفتح در آینه و خیراتی که برون و
 و شیر در آینه زدن و بختی و شتر ازان دور کنند *

باب الحار مع الشین

حاش پاک و دوری از عیب و بدی و نداشتن لغد یعنی پاکی است مراد می را حدس و حدس
 بختی گرویده است از سپاهان حدس بالفتح و شتم و شتم با سکون یا نام شخصی است حدس
 بالفتح سوسمار شکار کردن و خراشیدن و بر غلاییدن و برانگیختن کسی را بر چرخ و بختی
 درشت شدن پوست و فتح اول و کسر ثانی کسی که شب نخواهد از گر شک و جز آن حریش بالفتح

باب الحاميه مع الصاد

باب الحاء مع الصاد

[illegible]

و انداختن از دست و بختین رخت و قماش خانه که برآید بگردن میسازند و شترکیه قماش بر سر میبندند
 بالفتح پاک شدن زمین و ترش شدن چرخ و خوردن شوره گیاه ستور را و مزاج کردن و بالفتح و بختین با بخت
 و شوره زده باشد از گیاه و غله بالضم آنچه شیرین زده باشد از گیاه حوض جمع حاصل بالضم و تشدید سیم تره است
 ترش زده که آنرا بفارسی ترش گویند و ترشی درون ترنج و نارنج را نیز گویند حوض بالضم شود گیاه خوردن
 حوض بالفتح بجای که برای آب و زمین بسازند و حوض ساختن حیض بالفتح خون حیض آمدن زن بالضم
 زنی که بعد حیض رسیده باشد و عاقله آنکه او را حیض آمده باشد + •

باب الحاء مع الطاء

جوط بالفتح باطل شدن ثواب و عمل و هم چنین جوط بالضم و بختین تازه شدن جراحت و شکم برآمدن و
 درد کردن شکم ستور را از خوردن گیاه و نشان جراحت و زخم باز یا نه بعد از به شدن حط بالفتح تشدید
 طاف و آوردن و پوشیدن و فرو آمدن بنهرل و زده برگرفتن از گمان و کوفتن بار و زین و صقیل دادن و
 نقش کردن چرم اصطط بالفتح خشم کردن و بجاج نمودن و شتافتن جوط بالفتح خوشبو سیاهی و آسختن
 که از بهر مرده سازند و همچنین جوط بالکسر ضماط بالفتح و تشدید نون گندم فروش و خوشبوی فروش
 حوط بالفتح رنگ کردن اویم را حوط بالفتح گدازتن و گرداودن حاط و یوار و یوان

باب الحاء مع الطاء

حط بالفتح و تشدید طاهره و بخت شدن حطیط باله و با بخت حطط بالکسر
 نگاه داشتن و یاد گرفتن حطیط نگهبان و نامی است از ناهنگ نامی تنگ یعنی آنکه از علم و خبری غائب نیست
 حافظ یاد گیرنده و نگاهدارنده حفظ و حفاظ جمع حفاظ بالکسر عارضیت و مواظبت کردن و دور
 گردانیدن از بهر خود را +

باب الحاء مع الفاء

حفت بالفتح مرگ حنون بالضم جمع و گویند فلات حفت الفیض برک خود و چه زعم عرب است که
 هر که مرگ خود به میرد روح او از بینی بیرون می آید حفت بختین سینه و سپر یا که از پوست و چرم یا
 و چوب پنبی انداخته باشد و احدش حفت حافت بالفتح انداختن و لغوا کردن و غیر آن فاره از سر و
 جز آن بریدن و دور کردن حرفی از کلام و از موسیقی چرخ گرفتن و سایندن جاننده و صلحه به کسی نزد یک کام
 ندادن سلام سبک و مختصر دادن و بختین که سینه آن سیاه خرد و مرغایهای کوچک نام نیست حفت
 بالفتح حاشین شیشه ماهی و مرغان خرد و هر چیز خرد و نیمها و جز آن که سلاح را بدان آرایش دهند و پیران

و تا توانان و گویا هست خار و ار که آنرا بفارسی گفتگو کنید و باضم زمین درشت و بدین معنی است خرشته لضم
 حرف بالفتح کرانه و تیزی هر چیز و تیغ کوه و حرف تهی و غیر آن و خسته ماده میان باریک استوار و خسته ماده ناز
 و ناله بزرگ و شب و کسب کردن و گردانیدن چرخ را و سر کشیدن چشم را و باضم خم تره تیر که آنرا صاحب الرشدان نیز
 گویند و بکسر طبع را صناعتهما و شبها جمع حرفه و قول حق و تکرار من بگوید الله علی حرفت یعنی گمان میکنند که حق را
 جفاوت کنند بر یکو بر و آن وقت خوشحالی است نه وقت خجسته و تیغ فی الحقیقت و القرآن تنزل علی اشبهه آخریت
 قرآن نازل شده است بر هفت لغت یعنی بزبان هفت قبیل که عرب یا بر هفت قمارت حرفت سم پیشه و هم کار
 بکسر حالت بد را تیز تره و گردنده زبان حصفت بالفتح پاک کردن خرا از خرا که بدون و لغتین چیز که بدست
 پاک کنند و در حشفت بالفتح بار آوردن نخل و نان خشک و لغتین خرمای زیرون و تبا و و پستان فرسوده
 خشیف جامه که حصفت بالفتح استوار کردن و رساندن دور کردن و لغتین کر خشک و خشک شدن
 پوست حصیف استوار و کمک و کامل رسد و درخت خرد و استوار حصفت بالفتح و تشدید ناگه و چرخ را این
 و خدمت کردن و صراحتی کردن و پاک و ساده کردن سر و روی را از سوی و خشک شدن گیاه و در زمین گرفتار
 بردن و پراستن ریش و خشک شدن موی سر از بی روغن و شستن آواز اسپ و آواز کرک
 بال مرغ و پریدن خفوف بالضم خشک بودن سراز ویرالیدن روغن و خشک بودن گیاه زمین و رفتن
 شنوائی تمام و گرفتار موی سر و بردن تمام حصیف شستن آواز اسپ و وقت مهین کردن و آواز را که
 اندر دست آن برآید و هیچ آنکه از زبان او برآید و آواز مرغ و درخت خفاف با کسر جانشان و حو
 گرداگرد و حقیقت بالفتح توده رنگی که شده اختاف جمع حلفت با کسر سوگند و عهد و دوستی که با خود
 سوگند و پتابا و نذر نمند و بالفتح و اکسر و بفتح اول و کسر ثانی سوگند خوردن و لغتین گویا هست
 که آنرا طاف و نچ نیز گویند حلیف هم عهد و هم سوگند و تیزی زبان خففت لغتین است بودن در زمین
 کردن سخن و کج بودن یا چنانکه سرهای پاسبوی یکدیگر میل کنند یا آنکه بر پشت یا راه رفتن خفیف است
 در دین و مائل سخن و ثابت بران و آنکه بر ملت ابراسیم عم باشد حو ف بالفتح آزار چهرین که زمان حال
 و کو دوکان پوشند و چرخ است مانند حو ج حصفت بالفتح چور و سر کردن

باب الحار مع القاف

حلق به تشدید قاف میان چیزی حلق بالفتح تازیانه و رسن و چوب خرازدن و تیز کردن و لغتین بودنه
 حلق بالفتح گردن و لغتین و نظر چیزی کردن و اگر در موده چشم را و ز سیدن چیزی چشم کسی و لغتین سیاه
 دیدن و احدث صدقه و معنی با و تجمان نیز صدق با غمائی بر درخت که دیوار داشته باشد صدق با کسر

و همچنین غداقه و بالفتح استا و زیر شدن و کار و نیکو و یا قنن کوک خواندن را و گزیدن نیز می و تشریف بان با
 و بریدن بد اس و مانند آن چیزی را حاد و ق زیر که و استا و در کار حرق بالفتح سوختن و سایندن و زدن این می
 از خشم و سوختن چیزی بخیزی و بالکسر شاخ خرا که درخت خرا را بد آن کشی و پند و بختین آتش یا زبانه آتش
 و سوختگی جابه از کو قنن کا و در بفتح اول و کسر ثانی مرو که اعضا او بر قیده باشد و بر سخت بر ق حرق بالضم
 آب بسیار شور و داسپ نیک و زده و به تشدید را و تحفیف آن سوخته و هم چنین حراره به تشدید یا تحفیف
 اما بفتح گفته اند که تشدید در حراره غلط است حریق سوختن و سوخته شده حرق بالکسر گروه مردم
 و در غاف و خزان و بالفتح بر سن بستن سخت و تشدن و کشیدن اعصاب را حق ثاب و سزاوار
 و درست و راست و واجب راستی و کاری که البته واقع شود و نامی است از انما خدا می تعالی
 و راست کردن سخن و درست کردن و جاده حقیق ثاب و سزاوار حلق بالفتح نامی گلو و تراشیدن
 موی و بر گزیدن و بالکسر مال بسیار و انگشتی پا و شاه و بالضم شکل و بختین پوست فرستن و سرخ
 تشدن قضیب است و خرا ز کشی کردن و جمع حلقه است و برین تقدیر یکسر اول و فتح ثانی نیز آمده که
 بالضم شراب و نادانی و بریدن معنی بختین نیز آمده و بفتح اول و کسر ثانی مرو سبک نش حقایق
 بالضم و بالفتح آیه که بر اندام آدمی بر آید حلق بالضم و حلق بالکسر و بالضم باطن پاکشیم
 حقایق جمع حلق بختین ششم و ششم گرفتن حوق بالفتح و قنن خانه و یا بیدن اعضا و پاسب
 همه را کردن چیره و گرد گرفتن و گروه و بسیار و بالضم گرداگرد و سر قضیب حوق بالفتح گرد گرفتن
 و فرو آمدن و قرار گرفتن و واجب شدن چیزی بر کسی و لازم شدن کسی بکاری و آنچه گرد
 انسان را از کار های بد

باب السحر مع الکاف +

چاک نیکو بافتن جابه را و استوار و نیکو کردن هر چیزی و بریدن و گردن زدن چاک بالکسر راه و یک
 توده و شکن آب و شکن ذره و موی و جدم چنین چیکه چاک بختین جمع حقا بالفتح شتاب رفتن و کام
 خرد نهادن و تراشیدن و بختین پیرا کردن شتر مرغ حرک بالفتح خبیدن و بفتح اول و کسر ثانی جود
 چست و زیرک حر اک بالفتح خبش حارک بکسر استنهای مابین و دوش حر اک عین و کسی
 که ضعیف باشد تپی گاه او و وقت رفتار او ظاهر شود حرک استوار کردن چیزی و تشدن و
 بر سن حکم بستن حاک بختین خا خبیلان بخیه از آهمن سازند چون غار غیلان و بر راه لشکر خصمانه زنده و کینه و
 خشاک بیا رتن شیر پستان و بیا رتن بار و رفت خرا و جمع شدن مردم حاک بالکسر تشدن و کاف

شک بافتح سودن خیری بخیری و طمیدن خیری در دل چک بافتحین سیاهی سخت حالک خسته سیاه
 حکم بافتحین مویها و پیشها و هر چه ریزه باشد از سر خیز چک بافتح بکام کودک مایه آن خرماد چنان
 و رسن در دهن تنور کردن در بافتن استوار و پنجه کردن بخیر کسی را بجهت کلان سالی و تفتیشین کام و بر
 پنج و متقارن و جماعت که بطلب آب و گیاه بجائی روز تا آنجا و آب بچرانند و نشتهای کو یکا بلند کند و سبزه
 آن نرم و سفید باشد وادی است بمن جوک بافتح جامه بافتن و خرقه و ریحان کوی است که آن را از برف
 گویند جانک جامه بافت چک بافتح خرا میدن و آهسته رخن و کار کردن و تخن در دل و شش و شش
 و زخم گاه و بریدن کار و خیری را و جامه بافتن

باب السحار مع الامام

حال کل سیاه و حالت وزبانی که در و میانش و میان پشت است و کرد و پنجه گوشت استوار و خرماد
 گرم و تشنه یا لام فرو و آئیده چهل بافتح رسن و عهد و امان و پوستگی و یک توده و راز کشت و و پی و
 کردن و رک باز و کرانه سختی و حادثه و و حال و تفتیشین به تنگ و غضب و دخت خدا و انگور و سبک و
 با نیز آمده چهل انگور یک است و گردن و چیل الدنر یکی است و در دست چهل بافتح و انگور بند کردن
 و بر تخته تفتن در راه و رخن کلان و کمال و یک یک از تفتیشین یک یک و شکر و چهل بافتح میل کردن و
 کردن و کشیدن و با کسب گاه آزاد و تفتیشین استی و تفتیشین نظر کردن بگوشت و ششم و چهل بافتح و
 و بافتح صغیر که ازین و دخت بیرون آید و تفتیشین افتاد و فرو و نوعی از صوب که از آن نان می پزند و چهل
 بافتح وانه سپید و خرماد چهل بافتح و شکر و سیاه است و بخت یا نیز آید و چهل بافتح سخت را و در سبزه
 که سبز باشد و انگور و سیاه و قتی که از سیاه بکشد چهل بافتح و زبون و و تفتیشین و زبون کردن
 چهره حاصل تفتیشین و نقد چهره حصول بافتح ثابت و باقی ماندن چهره حاصل بافتح و
 بافتحین خمره خرا که سخت باشد و آنچه مانده باشد در زمین از کدوم و چو در آن زمین حاصل بافتح
 با کسر که حاصل جمع حاصل بافتح و سکون ظاهر معجزه باز داشتن از تصرف و حرکت و بافتح اول و کسب
 مردخت گیرنده با اهل خود حاصل بافتح پاک داشتن و گردان کردن و جمع شدن و بافتح حاصل
 بافتح زمین پاک داشتن که در آن زراعت نیکو شود و زراعتی که برگ آن بسیار و انبوه باشد حاصل
 بافتح و تشنه یا لام روغن کج و کشا و گره و فرو و آمدن و طلال شدن و واجب شدن بیرون
 آمدن زن از عبادت و با کسر از احرام و حرم بیرون آمدن و آنکه از احرام و حرم بیرون آمده باشد
 و بخت و کفاره و گوشت دادن و کشتن کردن و در آن و بافتح جمع اصل ای که پیشی است و زبون بود

استوار کردن و حکم کردن و واجب کردن کار بر کسی حاکم بکسرت قاضی و زرع سیاه و زرع سرخ با
 و متعارف که آنرا غراب البین گویند و جو اند و معروف بپسر عبداللہ بن سعد الطائی و مشہور بفتح باشد
 چشم بالفتح و اذن درم و ارم کردن حجم بالفتح کرانه و بیرون آمدن بر خیز و جاست کردن و بکندن و باروتن
 و بر آمدن پنهان حجابم بالکسر خبری بر دامن شتر بسن تا نکره و بالفتح و تشدید جیم خون کشنده حصارم بالفتح و تشدید
 گرمی سخت و سوختن آتش حصارم بالفتح بریدن شتاب اندک شتاب بن و ذوالی بالفتح اول و کسرتی برنده و سیم خیزند
 حصارم بالفتح و کسرتی است کمال الشاعره اذا حالت خدام قصد تو باد فان القول باقالت خدام حرام
 بالضم احرام گرفتن و خرام شدن و بالکسر غیر حرام و بختین گرداگرد خانه کعبه و اندرون سردار حرم یعنی مکه و مدینه
 و بختین احرام بستگان و حرمت و اشتگان و شهر حرم چهار راه که جنگ در آن حرام بوده و آن حرم و جب و
 نزد بقعه و زوایح است حرامم بالفتح تا شایسته و نادر و او مردی که احرام بسته باشد حرامم گرداگرد خانه و چاه
 و جزآن و آنچه نسبت بخانه و چاه داشته باشد از حقوق و چیزی که حرام باشد و دست بدان نتوان کرد و
 چاه که محرم پوشیده باشد و چاه که محرم دور کرده باشد و دیگر نبوشند و محله ایست به بغداد و دوسی است
 به یمن و چهره که آنرا حمایت نمایند و جنگ کنند بر آن حرمم بالفتح استواری و استوار کردن جنگ بر تن و
 پوشیاری و آگاهی در کار و فراهم آوردن کار خویش از زمین و اوس و بختین در سینه ماندن چیزی و در آمدن کسی گاه
 است و بضم اول و فتح دوم و ششایم و علف و جزآن جمع خرما حرامم بالکسر تنگ شود و دست بن طفل که یوار
 حصارم بالفتح بریدن و باز ایستادن خون و جزآن و داغ کردن و بختین موضعی است حصارم بالضم شش
 نیز و چیزی و دوم ششایم حصارم بالضم پی و پی و بضم شوم نیز آمده چشم بالفتح چشم آوردن کسی
 خجل کردن چشم نمودن و بختین چاکر آن و خد شکاران که براس او غضب نمایند و جنگ کنند
 با دیگران حصارم بالفتح شکستن و نیز دادن حصارم بکسر اول و ثالث فرمای نا بخت و غوره انگور و
 مرد خجل و ترش روی و تنه خوی حصارم بالفتح شکستن و سخت پیر شدن است حصارم شکسته و است
 شکسته و زبون عالی از پیری و سنگ کعبه یا مابین رکن و زمزم و مقام یا از مقام تا و کعبه و دیوار
 بیرون خانه کعبه جانب مغرب که در آنجا نادر و آن کعبه است و گویند که در زمان ابراهیم حرم و داخل کعبه
 بود و در جا نیست آنرا خارج کرده و یوار دیگر دارند و آن دیوار و آن دیوار نیز باقی است و مرد و بخت
 احتیاط بیرون آن طواف کنند و محاذی دیوار اندرون نماز گذارند عبداللہ بن زبیر چون نام الکعبه
 عایشه شنیده بود که حضرت رسالت پناه صلعم می فرمود که این دیوار داخل خانه کعبه بود و یوار
 قرب رمان جا طاعت داخل کردن آن باعث خنده و فساد است و در هنگام صلوات که بخت آن

دیوار را داخل کعبه کرد چون حجاج بر عبداللہ استیلا یافت و خانه کعبه بواسطہ جنگ و انداختن توپ
سنگ از هم ریختہ بود باز بطریق جاہلیت کہ در وقت حضرت سلیمان نسق مانده بود بنامہ و الحال بہا
بنای جلعج باقی است حطامہ بالضم شد و شکستہ شدہ و ریزہ ہر چیزی و اندک مال دنیوی حکم
بالضم زمان و زمان داود و داوود و حکم کردن میان مردم و محکم و استوار کار شدن و بافتن
بازداشتن و بکشدہ کام در دہن اسب انداختن و بختین بیانی و حکم کنندہ و مینر نام شخصہ است و
قبیلہ است از زمین و بکسر اول و فتح ثانی حکمتا حکیم دانہ در است کار و استوار و عالم و خداوند مکت
حکم بالکسر است و بردباری و در غضب شدن و استیلا نمودن در عقوبت کسی و بالضم و بختین خوب
دیدن و آنچه در خواب دیدہ شود و بختین تباہ شدن پوست و گرم افتادن در آن حکیم شتر قریہ و
مرد و در غضب حطامہ بالضم و تشدید لام بہ و بزغالہ کہ از شکم گویند و نیز ہر دین آید و گویند ریزہ
جسم بافتن خویش شوہر و خویش زن و پدر شوہر و پدر زن و تشدید میم گرم کردن و گرم شدن
و کدافتن دینہ و قصد کردن و شتاب کردن و تب گرفتن و دینہ کدافتہ و شہر گرم و کزیر و چارہ
بدین معنی بالضم نیز آمدہ جمیع آب گرم و باران کہ در موسم گرما بار د و عرق و خویش و گرمای تابستان
حطامہ بالفتح کبوتر و قمری و ہر مرغی کہ طوق دارد و بالکسر مرگ و بخت تب و شتر تب گرفته و بافتن
و تشدید میم گرما بہ حکم بختین گرم شدن و بالضم خاکستر و انکشت و سرچہ سوخته باشد خستم بالفتح
کوزہ سبز و ابرای سیاہ جو حنہ بفتح ما و میم گل سبز کہ از آن گلاب کنند و جبہ واحد خیر و م سیاہ
سینہ ستور کہ محل استنک بود و بختین خرم و نام اسب حضرت جبریل عم حوم بالفتح گرد اگر دیگر
و گر و خیری گشتن مرغ و نیزان و کلمہ ابوہ از شتر

باب اسکار مع الثون

حبن بالفتح غضبناک شدن و درخت خرز سرہ و بالکسر میمون و دہل و بیماری کہ بدان بدن
آماس کند و بختین علت انتفا حق بالفتح سخت شدن گرما و مانند و قرن و برابر و بکسر نیز
آمدہ و بختین کنار بای کوبہ چمن بالفتح خم کردن و بازداشتن و بازگردانیدن و تشدید چیرے
چوگان و بختین بج و خیمہ کی و کندہ بدین معنی بکسر جیم نیز آمدہ چگون بالفتح دور و دراز و مرد کامل و
کوسی است بکہ کہ گورستان و خانہ دار و حدثان بالکسر ابتدای چیرے و بالضم جوانان و بختین حادثہ
حران بالکسر نو میدی حران بالفتح توسنی و توسن شدن و کم دنیا و کردن و بیع و دینہ را ندانی کردن
و حرم بالضم توسنی کردن و بالفتح توسن و کسرش و پنجری کہ بالای کوبہ باشد حران بالفتح و تشدید را

شهر است در شام مولد زروشت و منسوب بدانرا ایرانی گویند نه حرانی حران بالفتح زمین و رشت و رخت
و شهرهای عرب و قبایله است از عساکران و اندوکیمن کردن کسی را و بالضم اندوکیمن کردن و اندوه و بد معنی
بفتحین نیز آمده و بالفتح و کسر از عساکران و بد معنی است خزین و عام الخزان سالی که در آن صریح و احوط البخت
شدند حسن بالضم خوبی و نیکوئی محاسن جمع و فحشین خوب و نیکو حسین بالضم خوب تصفیر حسن و بالفتح
و کسین خوب و صاحب حسن حسن نام و کوهی است و دو قبایله است از بنی طی و نام سلطان رسول الله
صلی الله علیه و آله و آله و اهل بیت و بالضم خوب و بد معنی تشدید پسین نیز آمده است و بالفتح و کسر پسین بسیار
و صاحب درک بر تقدیر اهل از حسن است و بر ثانی از حسن و نام مدح حضرت رسالت پناه صلعم که آن احسان
بن ثابت انصاری گویند حسان بالکسر نداشتن و بالضم غلبه غلبه قهرامی ناوک و شمار و بعضی گفته اند که
حسان جمع حساب است حصص بالکسر غای پناه و هر موضع استوار که ماند کردن آن توان رسید و صالح و پاک
و بالضم عفت و پارسائی زن و بالفتح در پرده شدن و پر پرگار شدن زن که بکسر نیز آمده حصص بالفتح جمع حکم استوار
و بالضم فتح معاد نام هر که است حسان بالفتح زن پارسا و زن شوهر دار و بالکسر پارسا و بالضم نیکو و نسل آن
نگاه داشته شود حصص بالکسر زیر بغل و کنار چیزی و فائده گفتار احسان جمع و بالفتح و کسر گرگزارفتن و در بیکر را
و زیر بال گرفتن باکیان چو زه و بیضه را و فحشین عاج و کوهی است در نجد و قبایله است از بنی ثعلب حسان
بالکسر بزرگ بودن یک پستان از پستان دیگر حصص بالفتح بمشت گرفتن چیزی را و اندک چیز دادن و
بفتحین وقت رفتن هر دو پابرگشتن چنانکه گرد بر غیر و بسبب آن حسان بالفتح و تشدید فاجحای مترشح
و احدش خانه و فادمان و ظرف پروپانه مال مال حصص بالفتح بازداشتن و شیر و رشک بختن تا نیست
شود و مسکه آن برآید و نگاه داشتن بول و مانند آن و خون کسی نگاه داشتن و ازگشتن خلاص نمودن حاقن
آنکه بول آمده را نگاه دارد و حمار قبیان بالکسر عا و فتح قات و بای می شد و مرغ سبز حلالان بالضم
و تشدید لام بره و بر غاله که از شکم مادر برآورده باشد و بره و بر غاله خرد جلوان بالضم چیزی که بر شوت
دهاند و اجرت و لال و اجرت فاک گوئی و معزین و شیرین شدن چیزی حلو و ن بفتحین گرمی است
که در چراگاه شتر که در آن شوره گیاه روید می باشد حشین بالفتح و کسر نون آرزو مند می و بسیار گرمی
شادی و ناله شتر و ده که از بچه جدا شود و بالضم و فتح نون نام نقش گرمی است از اهل حیره و نام علامه است
که کتب یونانی را بعبری ترجمه کرده و نام موضعی است میان که و طائف که در آنجا کفار و مشرکین رسول
صلعم خاک کردند و اول لشکر اسلام بنزیت رفت آخر فتح و فیروز می یافت حسان بالفتح خشم و
و مهرانی کردن در روزی و برکت و وفای و معیت و شتر و از و بالفتح و تشدید نون بخشایند و تازان

کنند چرخ و نامی است از نامهای حق تعالی در راه پیدا و آشکارا حسن با کسر و تشدید لون قبلیه است
از حیثان و باضم بر قبلیه است حین بافتح هنگام آمدن و نزدیک شدن وقت و ملاک شدن و
با کسر هنگام و مدت نشستن ماه و چهل سال و هفت سال و صبح و شام و روز قیامت حوالان بافتح کرد
چیزی که دیدن مرغ و غیر آن حیوان با کسر و لوار با جمع تا کلمات حیوان با کسر جمع حوت یعنی ماهی
حیران بافتح کشته حیوان بقتل زنده بودن و زندگان *

باب الحار مع الواو

جواب بافتح کون رتن کودک و رفتن مرد و دوست و شکم و نزدیکی و بیدار آمدن و بختیدن و بر زمین
آیدن نیز خست بار و باران بر بدن رسیدن و حمایت کردن و بازداشتن حقو بافتح سخت و دیدن
حقو بافتح خاک پاشیدن و اندک چیزی دادن چگو بافتح اقامت کردن و گمان بردن و راندن باو
را و نگاه داشتن راز حقو بافتح راندن شتر به نغمه و آواز و تابع و پس آمدن شب و روز حد و بافتح برابر
کردن و و چیز با هم برابر چرخ کردن و بستن و زمان گزیدن به تیزی سر که و جز آن دوست بریدن کار و
حقو بافتح آسایشیدن و آب را و نوشیدن شور با و جز آن اندک حقو بافتح آسایش و چیز
که بالش و جز آن بدان آنگاه کنند و شتران فرو و سخن زیاده حقو بافتح بپلو و آزار و بستن گاه
آزار و بریدن چیزی به بپلو و موضع درشت بلند شده از سیل حلو باضم چیز شیرین و بافتح شیرین
شدن و با کسر سوزده است کو یک حقو بافتح بد زدن و برادر زدن و عم زدن و خویش زدن و بد زدن
و خویش مرد حقو با کسر و بافتح کجی و نهایی زدن و جانب چیزی و بافتح خم کردن و کج کردن
و تقصیر و تشدید و او مهربانی کردن و آزار و مند شدن *

باب الحار مع الیاء

حاصی نگاه دارنده بقایات و گرم و شتر که دو بوی از پشت او حاصل شده باشد حالی بر بنه باو قاضی
حای که کند و در گویند و حالی زیور را رسته حاکمی حکایت کنند و حری بافتح و تشدید یا سزاوارتی
بافتح و تشدید یا مهربان و دانا و سوال کننده و باحاج حلی بافتح زیور کردن و زیور و باضم و فتح لام جمع آن و باضم
و تشدید یا زیور با جمع حلیه با کسر حواری بافتح و تشدید یا گا و ز و سپید پوست و یکره منده حلی بافتح و تشدید
یا زنده و قبلیه و اندام زن و دود و زندگی و جمع کردن و گرد و گردن و اسب فعل است یعنی پیاده حلی
نخل و قله و یعنی بیار نماز حری با کسر و تشدید یا منسوب بشهر حره و پیشه همیشه نیز آمده *

باب الحار مع الالف

خسبا بالفتح پنهان کردن پنهان کرده و باران و گیاه و بالکسر و مدخیره خیمه خیمتا بالفتح بازداشتن از کاری و بازداشتن
 و برودن چیزی حجاب بالفتح نکل کردن و زدن خضر بالفتح فروتنی کردن خضر بالضم پیدایی خسبا بالفتح آتش
 سنگ را و رفتن سنگ خسو بالفتحین خیره شدن چشم خضر بالفتح سبزه و گیاه سبز و لشکر که در آسین عراق
 باشد و آسمان خضر از الدمن سبزه که از میان سرگین و خاکر در بر آمده باشد و فی الحدیث آیا که خضر
 الدمن یعنی مگد و اید خود را از زن با حمال که بدین زادیدل بوده باشد که هر چه از سرگین و خاکر در بر ویدانرا
 اشری بنامند خطا بالفتح گناه کردن و بالکسر گناه و تحقیق ناراست و ناصواب بدین معنی بدخیره نیز آمده است
 خضا بالمدیهان شدن خلا بالکسر غالی و تنه شدن و ضووس داشتن و گرد آمدن در خلوت بالکسر
 خلا بالفتح و المدیهانست خانه و بجای غالی خلط طار بالضم و فتح لام ابتداء از جمع غلطه خضشتی بالضم آنکه
 علامت مرد وزن سرود داشته باشد خضا بالفتح و القصر سخن خوش و پیوده خفصا بالضم کرمی است که
 که از راسته خوش نشانی شود بکار از خرد و گویند خج بالکسر و فتح و او غالی شدن خجلا بالضم و فتح یا کبر کردن پنهان شدن

باب اسما مع الباء

خائب نومید خب بالفتح و الکسر و تشدید با مر و فرینده و کر زود فریقین و کر نیمی نمودن و پشته رنگ
 خب بالفتحین موج زدن و دریا و گاه برین پا و گاه بران یای استادن اسپ یا برداشتن یای است موت
 راست و برداشتن یا کجی دست چپ خیب بالضم و فتح یا یکی از صحابه حضرت رسول صلعم خب بالفتح برین
 و زدن شمشیر و دروغ گفتن و گردیدن و تحقیق نادانی و درازی و بکسر خافق ذال و تشدید با شتر مرغ
 خراب ویران و ویران شدن خربوب بالضم خروب بالفتح و تشدید را و خرتی است بیابانی خار دار که
 سیاه اش مانند سیب میشود خشت بالفتح و خشتن چیزی چیزی و پاک کردن چیزی از چیزی و تراشیدن تیر بار اول
 و شتر گفتن بهر نوع که آید و زودن و زدن و زنگ گرفتن آن و تحقیق چوب خشک شمشیر زوده و
 رنگ گرفته و تیر تراشیده بار اول و چیز زبون و پاک کرده خصب بالکسر بسیاری گیاه و فراخی عیش و شادمانی
 و بالضم کنایه چیزی و بالفتح شکوفه و خرم و خوشترای بسیار بار و به همین معنی است خصاب بالکسر خصب
 بالفتح رنگ کردن خصاب بالکسر چیزی که بدان مورارنگ کنند و کف خصب است رنگین و ستاره است
 که چون بصف النهار سرد وقت استیجاب دعا است خطب بالفتح کار و حال و بالکسر مردن خواهنده
 و زنی که خواست گاری کرده شود او را و بگوید که مخاطب روقت نکاح گوید و به معنی بضم نیز آمده و بالضم و فتح
 جمع خطبه خطاب بالکسر کسی سخن رو بر و گفتن و فصل الخطاب حکم گواه یا سوگند کردن یا دانش بسیار
 و بکسر و قضا و یا گفتن یا بعد و خطبه مخاطب مردن خواهنده و به معنی است خطب خطب بالکسر سخن رو بر و

و تربت برگ انگور و بالفتح خراشیدن بناخن و بریدن و پاره کردن پیر و بدون پیر کسی که زین و زین بر او اند
و بالضم و بفتحین لیف خرا و مغز درخت خرا و کلا و گل سیاه چسبیده در سن تافته و بالضم و تشدید لام مفتوح
ابر که در و باران نباشد

باب النجار مع التار

خاصه چیزی که مخصوص چیزی باشد خالصه خاصه و یا نیمه از چیزی خاصه طبیعت و خوی و اثر خاصه
پایان چیزی خاصه قی گاه خایه خم که در و سکه و در و شتاب جز آن کنند خالقه مرد بسیار غلات
بی خبر و ستون خیمه و فرگاه خافضه فرو آورده و زنی که خنده زن آن کند خاویه افتاده و خالی خافیه
پنهان شده و شلیخ خرا که نیز یک تنه درخت باشد خبره بالکسر ازایش و لنگی و بالضم بهره از گوشت و جز آن
و دانستن چیز خفوره بالضم غلیظ شدن آب و است شدن شیر و میقم شدن بکالی و تفتین پیری خجالة
شمرده شدن و بسیار گیاه شدن زمین لیکن در مغرب گفته که خجالت از خطای عامه است صواب بخلت
بالفتح و جمل ففتین خدره بالضم شب تاریک و ابر سیاه و عقاب و قبیله است از انصار از آن قبیله است ابو جی
خبر رضی الله عنه خدره بالفتح و بالضم و تفتین نیز آمده و بالضم آنکه مردم او را قریبند و بالضم و فتح وال
آنکه مردم را و بید خدره که در و سکه و در و شتاب جز آن کنند خالقه مرد بسیار غلات
بالکسر جاکری کردن و تفتین و والی که بر دست و پا شتر بند خرا رة بالفتح و تشدید اول اب آواز
کننده خرا طه طری است از پوست و جز آن خرقه بالضم پیرین که از اقلبه احتمایر گویند و آنچه خیده شود
میوه خراقات بالضم افسانه و حکایتها می عجیب که از آن خنده آید خرقه بالضم نام مردی پری ده
که چیزی می عجیب از پریان می گفت و عرب می سخن که باور ندارند گویند و بنا حدیث خرقه خرقه بالکسر طایفه
از پاره و خفه باشند خرقه زن شرم گین و در خرقه و در سفته خرقه و تفتین مهره و فصره
استخوان شیت و خرات الملک جو اهر تاج و رسم چنان بود که هر سال پادشاهان جوهری قیمتی بر تاج
می نشاندند تا عدد سالهای پادشاهی آنان معلوم شود و خراعه بالضم پاره که از چیزی بریده شود
و قبیله است از قوم نبی از ر که از قوم خود جدا شده به مکّه اقامت نموده اند خرقه بالفتح لنگی دیگر
پا و بالکسر پاره از گوشت و بالضم و فتح زام و باز ایستاده از کار خرا رة بالکسر خزیه داری و
کنجینه و فتح خالطه است جز این جمع خیاسته بالفتح ناکس و زبون شدن خسار رة بالفتح ملاکی
و گرازی و زیان خشیته بالفتح رسیدن خسوفه بالضم و رشت شدن خشقه بالضم شسته بموار خصیصه
بالضم و بالفتح خاص کردن چیزی مخصوصه بالفتح در و شلی و احتیاج و سوراخ و سوراخ برین

و مانند آن فرجای دیک پایه و بالضم آنچه بعد از جیدین در وقت انگو رگور مانده خصلمه بالفتح خوی نیک و بعضی
خوی بد نیز آمده و بالضم موی در هم پیچیده و مجتمع شده خضرة بالضم سبزی و خضرة در اسب شتر رنگ تیره را
گویند یعنی مایل به تیرگی و در آدمی رنگ گندمگون خضه خضه بالفتح سر و خال و زون خطیة بالضم کلام خطیب که
در ستایش خدا و لغت پیغام صلح و مواعظ خلق باشد و بالکسر زن خواتن خطابتة بالفتح خطیبی کردن خطبة
بالکسر یعنی که بر آهنا و عبارت کرده و خط کشید صریح کرده باشند و بالضم کار و حال و قصه و فصلت و حاجت
مقصود و خطه نام نری بد شکل که در عرب مشهور است و باز به است عرب را خطوة بالفتح کیما گام نهادن و
بالضم گام خطوات لغزشین جمع خطیمة گناه خضاجه بالفتح قبیلہ است از بنی عامر که اکثران راه زنند
خافانی گوید هم از خضاجه بسرازه دعوت بینا خضارة بالضم و الکسر عهد و فاکردن و عهد و پیمان و همچنین خضرة
خضرة بالضم نیانی و بالفتح و تشدید یا نهان شده خضت بالفتح آهسته گفتن حقوق ساکن شدن
خضات بالضم خمار مردن خطابتة بالفتح فریقین بزبان خلافتة بالکسر بجای کسی بودن در کاری و
بجای کسی خلیفه کردن کسی را و بی کسی آمدن خلیفه قائم مقام کسی و از پس کسی آئیده خلقة بالکسر
پی یکدیگر آمدن و شستن پی یکدیگر آمده و بالفتح علفی که بعد از علف خورده شده روید و علفی که چنانکه
روید و میوه و بره و بالضم عیب و نادانی خلقة بالکسر آفرینش خلیقة آفریدگان و طبیعت خلعت
بالکسر جامه و دوشه که کسی را پوشانند و بالضم مال گزیده و آنچه بوی زن را خصلع کرده شود و خلعة
بالفتح از فرمان پدر و مادر بیرون شدن و فرزند گدشته شدن و بی سامان و پریشان شدن و فسق و
فجور کردن خلعة بالفتح و تشدید نام خود حاجت و در ویشی و در خند و می ترش و شتر بچه و بالضم علف
شیرین و دوست دوستی و بالکسر پوشش نیام شیش و پوشش کمان و آنچه در میان دهنان مانده خلعة
بالضم گوشواره قال الله تعالی و له ان خلدة و ن یعنی گوشواره در گوش کودکان خلاصة بالضم زیاده
هر چیز و هم چنین خلاص بالکسر خلصة بالضم ربودگی و گلیاف خشک و تیره و موی سیاه و سپید هم خلصة
و بالفتح کیما زربودن خلطة بالضم اینباری و بالکسر آئینش و معاشرت کردن کسی خلوة تنی شدن و تنها بودن
و بجای خالی خلطة بالفتح و تشدید یا ستور را کرده وزن طلاق داده و ناته که بر بچه و دیگر زخم خورد
و شیر زده و ناته زنبوک در موی غسل کنند و گشتی بزرگ خمره بالضم سجاده کوچک از بزرگ ترا یافته و
گلگون و یا به خمیر و غیر آن و ظرفی که در آن خمیر و غیر آن کنند خمسه پنج مرد چنانکه خمس پنج زن و بعضی
پنج انگشت نیز گویند خافانی گوید نه خمسه من سبع الوان خبیة بالفتح بی بهره و نا امید شدن
خیره بالفتح زن نیک و نیکو کار و بالکسر و فتح یا برگزیده کی خیا طمة الکسر شیه و دوشن خقیقة بالکسر

خیانت و غلبه و نارسایی خیمه بالفتح خانه که از کربانین از پلاس سازند

باب انحرار مع الثمار

خشت بالضم پدید شدن و باری لفتن و ناخوش شدن و خشت ای بید چکه آهن که در وقت که با خشت آهن
که در ویران آید و از انباری بریم آهن گویند و بختین پدید می آید و بختین پدید می آید و بختین پدید می آید
بخش بالفتح و کشتن از بخت خیانت پدید می آید و زمان بخت خشت بالفتح است و بخت است و بخت است و بخت است

باب انحرار مع البیم

خدا ج بالفتح زادن پیش از وقت ولادت و ناقص ناقص و فی الحدیث کل صلوات الله علیه و آله و سلم
فی حدیث خدیج که پیش از وقت ولادت زاده باشد هر چند که تمام خلقت باشد و خدیج بنضم میم و فتح
وال بچه که ناقص خلقت باشد هر چند که مدت حمل تمام شده باشد خروج بالضم بر آمدن و بیرون رفتن
خروج بالفتح بیرون شدن و بر آمدن غلاف و غلبه یعنی در آمد و ابر سیاه که در آسمان پدید آید و در و دو که گذرگاه
باشد و نام جای است به نام و بالضم باروان که از آن زمین نیز گویند و بختین سیاه و سفید شدن و رنگ
سیاه و سفید و هم و باج و باج بالفتح باج و بالضم و بلی و ریشی که در بدن پدید آید و خیمه که بازی است
عرب را خارج بیرون بیرون رونده خارجی آنکه به نفس خود دهنده شود و بی اصلت و در و بی با
که ایشان را بنوا انحرار جیه گویند و خارج جماعت که بر ایستاده اند و بنی بن ابی طالب هم خروج کردند
خروج بالفتح اول و ثالث با و جنوب و نام قبیله است از انصار و در مدینه و دو قبیله بزرگ بوده اند
یکی را دین دیگری را فزج میگفتند و این اوس و خزرج و در مدینه که هر دو قبیله را بدینسانست میدهند و داد
هر دو قبیله نام داشت خدیج بالفتح از زیدن پای شتر پیش از بر خاستن جهت تعجیل و کج شدن پا
در زیدن چیزی خلایج بالضم جتن چشم و دیگر اعضا و بالفتح ابر را کنده و ماده شتری که بچه او را از شیر
گرفته باشد خدیج بالفتح کشیدن و در بودن و بیرون کردن و به چشم و ابر و اشارت کردن و مشغول
کردن و بچه را از شیر باز گرفتن و از چپ و راست نیزه زدن و بالضم گروهی از عرب و کشتیهای خرو و
بختین در استخوان از ماندگی کار و رفتار بریدن چشم و جزان خدیج بالفتح شاخی از دریا و جوی و
کریه جوی در سن و کاسه بزرگ خدیج بختین و سکون لون غریب فلک خدیج درخت گز

باب انحرار مع الدال

خدا ج بالفتح و شدید و دال زساره و راه و شکاف زمین و رازی و شکاف زمین را واحد و بالضم و فتح و دال شکاف

که در زمین کنند بد را زنی جمع خنده باضم و تشنه بد دل خدا و بالفتح و انحراف بر خسار خراشد زمان شکر کردن در آن
 هفت خنده بالفتح خا و ر و پ و ت از درخت باز کردن و سخت خوردن و خاییدن خیر خیری تنازی و تری
 و چیدن آن هم کردن و بختن با خیر از درخت باز کنند حصا و بالفتح و رخت نرمی خا و ر خنده بالفتح شتاب
 رفتن خنده بالفتح تا که به چرخ آنگاه پیش از آن که صورت او پیدا آید خنده بالضم همیشه بود و بهشت
 و بدوش کور که در روز به بند و نوعی از چکا و ک و بدین معنی لفتح نیز آمده و دست بر بن و گو شواره و بختن دل
 و نفس مخلوق باضم همیشه بودن خالید با و دان و لازم و غیر منک از پیرایه ازین جهت خدا تعالی را
 خالید نتوان گفت محمود باضم مردن و فرو نشستن آتش و بالفتح و تشنه بدیم با یک آتش در آن نگاهدارند خود
 بالفتح زن نازک و جوان و صاحب حسن خند با که گریه ناز و مرعوب

باب انحراف مع الزرار

خسر بالفتح تشنه آن بزرگ داده شتر که بسیار شیر دهد و بدین معنی بکس نیز آمده و بالضم و استن از بودن
 و بختن گاهی و تنگی که بدان اعلام کنند و درخت کنار استن و زمین خیار بالفتح زمین نرم سوراخ ناک خسر
 آگاه و گستا و زور و گناه و چشم و گفت و مان شتر خا و بد گماهی است و چشمه است و مضی است خسر بالفتح و بختن
 خسار بالفتح و تشنه تا فریبنده خدر با کسر سیده و بیشه شیر و بختن خوابیدگی دستی اندام و گاهی چشم
 بهجت خیری که بدان رسد و باران و تاریکی شب و کلامی خا و ر و دست و کامل و شیر و بیشه خسر و بامی
 هوا است میان و ببلندی و آواز کردن آب و باد و عقاب و آواز خسته و همچنین است خرخره خرور بالضم
 افتادن و آواز کردن خسته خسر بالفتح و تشنه در افتادن یا از بالا یا بن آفتان و شکافتن و مردن و
 باضم و بان آسیا واریت گرد و خورش خسر بالفتح نظر کردن بگوشه چشم و بختن تنگی چشم و مردی آن و
 گریه است از مردم خسر بالفتح نقصان کردن و بالفتح و بختن و با کسر و اضم زیان کردن خسار بالفتح
 بکلی و گماهی در میان خسر بالفتح میان مردم و میان گفت با و مین سو فار و بر تیره و راه میان بالا و
 پایین و یک و بختن مراد و سر یافتن و سر شدن روز و بفتح اول و کسر ثانی سر و خسار بالفتح شیر
 بسیار آینه تیره نور سید و خفسیر و رخت خرا که عوره او سیر بر تیره و خسر بالکسر نام پیغام بر است
 و بفتح خا و کسر خا و شاخ سیر و کشت و تیره و نام پیغام بر که در بختن تازی و سبزی خطر بالفتح
 و مردن شتر و قتی است باشد و بختن نیزه و استن از کردن و با کسر گماهی که بدان خطاب کنند
 با و بختن باشد و شیر آب و شتران بسیار و بختن بهلاک نزدیک شدن و آنچه بدان گرد و بندند و قدر و شتر
 خطور بالضم که شتر اندیشه بدل و بلند قدر شدن خا و کسر آنچه در دل گذرد و مرد و خراشده و دل را

بزرگویند خطی بر باد قد و نزلت بلند خضر با شمع بر رفته و لکام بیان شدن و زینهار و امان دادن
و تحقیق شرم و شکر گویان شدن خفیه بر رفته و زینهار و امان و نذر خمر بافتح خیمه کردن و نایه کردن و خیمه
و نهادن آشتن گواهی و شرم شستن و شرب آب انگوری یا مطلق شراب است کنده و اول مختار خفیه است و
مانی مختار شافیه است و صاحب قاموس گوید هیچ است که مطلق باشد چه زبانی که آیت تجویم خرم در مدینه نازل
شد شراب انگوری در مدینه بود بلکه شراب خرم بود و تحقیق اینچنین است چنانچه درخت یا سقف یا کوزه و آه
و ریگ تووه و مانند آن و انبوهی و مردم پنهان شدن فحار بالفهم بقیه متنی که در سرماند و معنی انبوهی نیز
آمده و بالکسر معر زمان و ذوالخما عوف بن ربیع صاحب دینره که در خسار زن خود با اعدا جنگ کرد و بسیار
را نیزه زد و چون کسی را از آن نیزه زدگان می پرسیدند که نیزه ترا که زدی گفت ذوالخما را زد پس این
لقب مشهور گشت خمیر بافتح یا آرد و چیز پوشیده و بالکسر و تشدید میم کسوره آنکه دائم خور و خور
بافتح کار و بزرگ که آنرا و تشدید گویند خما جمع و نامة بسیار شیر و معنی اول کسر نیز آمده خنیر بالکسر خوک
و نام بانی است خنار جمع و نیز خنار زبانی است که در گردن و گلو بر آید خنصر بالکسر و کساده و فتح آن
انگشت کوچک خنصر جمع خور بافتح بر روده ستور زدن و زمین بست و شامی از دیر و حاجی نیتن آب در بحر
و قضیبین و شی خود را بالفهم شکستن سر او را و ضعف و شکست آوردن مردم خوار بالفهم بانگ گاو و
لو سپند و آه و آواز از تن و بافتح و تشدید او است و ارض خواره زمین سست و نرم و نامة خواجه شتراده
بسیار شیر خیمه بافتح نیکو و نیکوئی و نیکوتر مال یا مال بسیار و بالکسر گرم و بزرگ کاری و اصل و نهرو و قضیب
خمارس و بافتح و تشدید بای کسوره مرد بسیار نیکو کار خیار بالکسر برگزیدن و برگزیدن گان و نیکان
باد رنگ خیار شنبه درختی است معروف که آنرا خیار چنبر گویند

باب الخمار مع الزار

نمر بالفهم نان و بافتح نان پختن و نان دادن و سخت را دادن و دست زدن شتر بزمین و تحقیق ریگ
نی است خمار بافتح و تشدید بانان پرو نام گیاهی است خمر بافتح و روشن موزه و نقش و مشک و
آن و بالفهم درزهای مشک موزه و جز آن و تحقیق خمر بافتح و روشن موزه و نقش و مشک و
و فصل تا ازین باب گذشت خمار بافتح و تشدید و مشک و موزه و وز و جز آن خمر بافتح و
دید زاجامه است معروف و غار بار دیوار بر چین کردن تا بر دیوار متوان رفت و نیزه و نیز بر
خشن و همچنین است اختر از خور و بافتح و شمی کردن و بالفهم گرویی است از مردم و لکامه رستان

باب الخمار مع السین

خوس بالفتح خم وبالفهم طعام مهمانی ولادت و جمع آخر یعنی لال و لقبین لال شدن و لالی خراسان بالفهم
 و تشدید را خم گر یعنی آنکه خم و سبوساز و تخفیف را آسیانی که سبوساز گردد و بدین معنی فارسی است خوس
 بالفصح و تشدید سیمین تیره است که آن را بفارسی کوک و کامو گویند و کم کردن و خوس شبان و بالفهم
 نام مردی خسیس بالفصح و زواید و ناکس و خیری زبون خاس بالفصح و بودن خلیس آینه خوس
 بالفهم پنج یک و بالفصح یک و بالفصح پنج عدد و پنج زن چنانکه خسیس پنج مرد و پنج یک گرفتن و پنج شدن پنج
 گردانیدن و پنج شدن و بالکسر یک نوبت آب بر شتران بهر پنج روز و ختری که بهر پنج روز بکینوبت آید
 آنرا نیز خوس گویند و نوعی است از جامهای برود نام شخصی است خاس پنج کننده و پنجم و بر تقدیر اول
 خاس پنجمه و خاس لاریه توان گفت و بر تقدیر ثانی خاس پنجمه توان گفت و خاس لاریه
 بتوان گفت خسیس روز پنجمه و پنج یک و جامه که درازی او پنج کز باشد و شکر کی که پنج فنج داشته باشد
 و آن مقدمه و قلب و سینه و مسره و ساقه است و بدین ترتیب است در ترکیه بر اول و قول و بر فقار
 و بر فقار و چند اول خوس لقبین و پس رقت یعنی و بالفهم و تشدید نون منقوع کوکب سیاه بعضی
 گویند پنج کوکب سیاره خیر آفتاب و ماه که آن را خمسة شیخه گویند خوس بالفهم پس ماندن و پس
 چیزی شدن خوس بالفصح و تشدید نون دیوسر کشنده و واپس رونده و تشدید لیس الفصح فاو ال
 و کسر را شراب و گندم کنه خوس بالفصح بیوفانی کردن و حیانت نمودن و کار رسد شدن خوس
 بالکسر و رخت انبوه و بیشه شیر و بالفصح بوس گرفتن و وار و کاسد شدن و خیری و عذر کردن یکسی

باب الحار مع السین

خوش بالفصح خراشیدن و پوست باز کردن و مانند آن خروش بالفصح خراشیدن و کسب کردن برای عیال و
 طلب رزق خشناش کوکب روم و م با سلاح و زره خشناش بالکسر جوی که در بین شتر کنند و شتران زمین و
 حوال و کنار چیزی و مردی که کشت روان باشد و بدین معنی الفصح و ضم نیز آمده خفشن لقبین خفص و جرد می چشم
 از روی خلقت یا از بیماری و در تاریکی چیزی دیدن و در روشنائی ندیدن و خرد بودن پیش کوکبان شسته
 خفاش و بالفهم و تشدید فاشیه و در قاصوس خفاش را بطوطا بیان کرده و در بطوطا گفته که و بطوطا خفاش
 باشد خفشن بالفصح خراشیدن و بطیانچه زدن و بریدن عضوی و زدن کسی را محوش و بالفهم خراشیدن و بالفهم
 پشه خوش بالفصح تپگاه و سرین مردم و نیز زدن و کاح کردن و گرفتن و بالفهم دمی است با سندان
 خیش لیسج با سیت که نارهای سطر دارد و تنگ می باشد و آن هم گمان است

باب الحار مع الصاد

بفتح آنست و خواور و عن بهم کردن چلیص طعای که از روعن و فرما سازند و سی است بکرمان
 ترخص بفتح تخمین کردن پیر و بر درخت و گشت در زمین و گمان بردن و روعن لغت و بفتح تخمین حصه
 از تخمین و باضم نمان و چوب نیزه و تکل پیراسته از برگ و شاخ و چوبی که در شکاب بر پیا نبندند و طقه از زرو
 فقره و حلقه که شواره و چرخ اندک و بدین دو معنی یکسره آمده و بفتح شتر قوی ذخیره باریک معرب خرس و تخمین
 گرسنه شدن خراص بفتح و تشدید در آوردن گاو تخمین کنند و بضم و تشدید صا و خانی و توارده
 و کان شراب و شراب نیک و بفتح ناقص و بفتح خاص کردن و تخمین خصوص بضم خا بضم ساوه و نیاسینه
 بچیزی و بر چیز سفید و جوی آبی است شرقی بلند و بر کنار آن تعبیه است که از نایز خالص گویند خلص تخمین
 درختی است مانند انگور و خوشبو است و بدرفت و دیگر آویخته بلند شود و دانه است مانند عقیق و حرکت کردن
 استخوان در میان گوشت و بفتح دست خلاص بفتح رانی و رشتن و بفتح گزیده هر چیزی و
 نشان چیزی و فقره و طعای بی عش و مسره و مسکه و بضم و تشدید لام و نهانی خانه خلوص بضم ساوه
 و پاک شدن و رسیدن کسی دوری که در تیر چیزی مانده باشد بضم خا بفتح باریک کردن گرسنی کسی را
 تخموص بضم فرو نشستن آس تخموص لاغریان دشمن خوص بفتح فرو رفتن چشم بفاک و بضم
 برگ خرا و جز آن که انسان بود یا وز بیل بافند خوص بفتح و تشدید و و بیل بافت و فرو شده
 برگ خرا و تخفیف داد و تشدید صا و جمع خاصه خوص بفتح پیرایه اندک و سیاهی که بدان نویسند و
 و بدین معنی یکسره آمده و غل اسیر و دامی که گریه و آه و بیدادان تشنه

باب استخراج مع الضایر

خصخص لغتین طعام رنگ رنگ و مهرهای سپید که طفلان را پوشانند خصخص جایی لنگ شده از
 کثرت باران خصخص بفتح تن آسانی و عیش و نرم رفتن و قلند کردن و دختر را فرو داشتن آواز انداز
 کردن و آسان کردن کار و انداختن کسی را از مرتبه خود و کلمه را کسر دادن و بیانی تقسیم شدن خاص
 فرو و آواره و کسر دهنده و نامی است از نامهای خدا تعالی و معنی آن خوا گرفته و جباران خوص
 بفتح تاب و در شدن و اسب و آباب در آوردن و به سخن در آمدن و جنبانیدن شمشیر در جانی که در شمشیر
 و شراب آنست و بکار بی با سخنی در شدن

باب استخراج مع الطار

طرط بفتح دست و پاز و ن ستور و به چوب رختن برگ درخت و انعام کردن بر کسی به معنی و
 و طتی و طاع نهادن بر سرین ستور کوس رفتن شیطان و دوست رسانیدن کسی و طجتین برگی که از زدن

خطا ط با کسر و از سر نیز شود و با نفهم دیوانگی هر خط بالفتح چوب تراشیدن و دست دادن بر شاخ تبارک
و بریز و در اندن دارد و می سهل شکم را و دراز کردن آهین را چون هم و و جزان و همچنین ملتی که بدان شیراز
ستان بسته و است شده آید خطا ط بالفتح و کشیده را تراشیده چوب و غیر آن خطا ط بالفتح و کشیده را تراشیده
و نوشتن و خط کشیدن بجهت فال و جزان و شکافتن گرد را در راه و دراز و موضعی است در یامه و جای بستن
شقی با در بچین که در آن جاسزه خوب می آید و می فروشد و نیزه خطی منسوب است بدان و با نفهم که می است
در که در راه فراخ و با کسر یعنی که باران در و بناریده باشد خطا ط بالفتح آنست که با کسر نادان هر چیز
به با چیز دیگر آمیخته شود و گمانی و تیری که چوب آن در اصل کج بوده باشد و یکی از اختلاط اریقه و بومی خوش
له با فوشه و بهماس و دیگر آمیخته باشد خطا ط کاه و پست بهم آمیخته به جهت علف سفور و بنید از خرا و زبیب با
انگور و رطب بهم آمیخته و آخر کار و انبار و شریک در حقوق ملک و شوهر و این هم و جماعتی که کار ایشان
بلی باشد و آمیزش کنند و با کسبی و گل آمیخته با کاه خطا ط با کسر شوریدن عقل و آمیزش نرماده و
اختلاط شتران و مردم و مواشی با یکدیگر خطا ط قومی از اراک که میوه کوچک دارد و آن میوه را نیز گویند
و شیر ترش و هر چیز ترش تر از شیر ترش و شیر ترش و شیر ترش و شیر ترش و شیر ترش و شیر ترش و شیر ترش
شود و خطا ط بریان بی پوست چنانکه سیب بریان با پوست و شیری که پوشش متغیر شده باشد خطا ط با نفهم
شلیخ نازک و در و جیم یا لاک خوش سپرد و می است بهنج خطا ط بالفتح رشته و در رشته کشیدن رشته
سیند و در کردن که آنرا انخاع و حرام نغز گویند و با کسر و فخته و خیط باطل یعنی سلب و ذرات هوا که از
روزن خانه ظاهر شوند و لقب مردان بن احکم بواسطه آنکه دراز و بسیار حرکت بود و خطا ط اسود و سیاهی
شب خطا ط بغیر و روشنی صبح خطا ط با کسر سوزن و بالفتح و کشیده یاد و زرس

باب انخار مع العین

جمع بالفتح پنهان کردن و بجای می قسم شدن و درآمدن ختم بالفتح رقتن را بهر سوره قومی و تساقطن و
درختین خدع بالفتح و کسر و لقیق و لبورخ در شدن سو سمار و خشک شدن آب و مان و کاسه شدن
بازار و بازار ایستادن از عطا و رنگ رنگ شدن و ناقص شدن خاوع و منیده خداع با کسر فرب دادن
میرا و بالفتح و کشیده دال سخت فرینده و ستون و ناقص و ناسره خدع بالفتح بریدن و ریزه کردن
دشت خسرع بالفتح شکافتن و همچنین سستی در چیزی و شکستن و جدا شدن شاخهای درخت حن یا
نزع با هم دیوانگی شتر خروسع با کسر و فتح و او بیدانجیر و هر چه دو تا شود اگر گناه سبب سستی آن

خشوع بفتح خ شامت کردن از رفیقان بخش کردن نیز را خشوع باضم فروتنی کردن و فرو
 نهادن است چشم و نزدیک شدن ستاره لغروب خاشع فروتنی کننده بای ویران و دیگرگون کننده
 که در اینجا خانه نماز مخصوص باضم فروتنی کردن و میل کردن ستاره لغروب و بعضی گفته اند که خشوع
 تواضع و مسکنت است و خشوع بضم نکرده آواز و برنداشتن چشم سپ و آن فروغ و خون قلب است
 خلع بفتح پیرون کردن جامه و موزه و فعل و طاعت دادن وزن را کردن شوهر بر مالی که بستاند و
 مغول کردن از محل و غار بر آوردن خرش و بزرگ شدن کیه کوک از جهت بلوغ و باضم طلاق زن
 مال کابین و جبران خالع رطب نیک بختی وزن را گشته از شوی و شوی را گشته از زن مالی که در
 و شتر که بر نتواند سبقت دلوئی کردن او چون بر دوسوار شوند خلع صیاد و قمار باز که داد او نیاورد و محول
 و گرگ و مردم پریشان روی و بی فرمان جماع باضم خمیدن در در قمار جمع با کسر و دیگرگشتن خشوع
 باضم نرم کردن و فروتنی کردن خالع بدگمان و بدکار *

باب اسخار مع الفار

حرف الفتح شتاب فتن و کام نزدیک نهادن و انداختن آسمان برت را در بریدن جامه و نیزه کانی
 و با کسر فتح دال یا را پس این حرف بالفتح انداختن سنگینه و خسته خرا و جزآن بد و انگشت یا بلفظ خدر و
 باضم جرم پاره گرد که کودکان در آن ریسمان کنند و به دوست بکشد تا آواز کند و در چالاک و در حاکم و کاهن
 و شتری که از آن جدا شده باشد و برق در شنده در بار که از ابر جدا شود و گلی که طفلان خمیر کرده مانند شکر سازند
 و بدان بار کنند و هر چه که بپا کنند شود از پیروی حرف بالفتح سیوه چیدن و بختیدن تپاه شدن عقل از کلان سال
 و بفتح خا و کسر امر و تپاه عقل و کلان سال خروف بالفتح برده و کراهت پیش و هفت ماه خروف نگاهبان
 خرا خراف بالفتح و کسر وقت سیوه چیدن خریف بالفتح بآن روان سه ماه است میان بستان و زیستان
 که در آن میوه چیده میشود و باران این فصل باین خریف گویند خرافت نخدا که خراف از وی باز کرده با
 خروف بالفتح پست و باره رفتن و بختیدن سفال و سب و هر چه از خاک سازند و به سبب محسوف
 باضم نرمین فرو شدن و گرفته شدن ماه چنانکه کسوف گرفته شدن آفتاب و بعضی گفته اند که کسوف
 گرفته شدن آفتاب و محسوف گرفته شدن بعضی و بعضی اول زمین محبته آمده محسوف بالفتح فرو بردن
 برین کسی را و به مفاک فرستن چشم چشم کردن و دریدن و دریده شدن و کم شدن و کمی و لانغ
 شدن و بیرون آمدن از بیماری و کشتن ماه در سنگ لاج که آب از آن نفع نشود و آن آجیه
 خیف گویند محسوف بالفتح خمیدن و در یافتن و سنگ سرگرفتگی و آو از آمدن از برفت

کبر روی راه روزه خصیف یا فتح فعل و دوشن فعل را پاره زدن و چیرنی را بچیرنی پیوند دادن چسپاندن
 فعل خبر نخت و سرتخت آن را خفند گویند خصیف خاکستر فعل و دخته و شیر تازه با است آبخته و خیزد و رنگ
 خصیف با فتح و تشدید صداد فعل و زور و غوغا و لقب و دشمنی است از علمای مذہب حنفی خصیف
 با فتح طعام خوردن و نیز دادن و تفتین چیرهای خور و یا کتان خطف با فتح ربودن و خیره کردن برق
 بنیائی را و زور دیده شنیدن و یو گفته ملک را خطف را بنده و برقی را که چشم خیره کند و گرگ و فلفله
 مرغی است که چون سایه خود را در آب بیندیشد که سایه خود از آب برآید و آنرا ملاعب طلبه نیز گویند خطف
 باضم و تشدید ط آهن کج که برود و سر خورد و لای در آن میباشد و بدان میگردد و مرغی است که کوچک باشد
 آنرا بقا است پرستد و گویند و عوام اباسیل خوانند و نام اسپ است و با فتح دیو و نام اسپ است و دیگر تغییر اول
 خطیف شتر تیز رو و آردی که در آن شیر کنند و بپزند و بقاشق خورند خف با لکسر و تشدید کج
 و گروه اندک و باضم موزه و کت پاشی شتر و شتر مرغ و کت پاشی آدمی که بزین میرسد و زمین و شتر و شتر
 خفوف باضم سبک شدن و بزودی رفتن و اندک شدن خفوف باضم سبک و نام مرد و بالکسر و تشدید
 و سبک آن سبک باران و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید
 سبک و نام سحر است از سحر باس عروض خلعت با فتح پس و قرنی بعد قرنی و سخن تباد و خطا و کوتاه
 ترین استخوان پهلوی و دم تبر یا سر آن و تبر بزرگ و سراسره و پس آئیده و فندند بد نسل و مرد و خیر و جمعی که
 از قبیلہ رفته باشند و جمعی که حاضر باشند و آب بر کشیدن و قی کردن و بالکسر و تشدید و تشدید و تشدید
 و مرد و بخت و گیاهی که بتابستان رود و بختین پس آئیده و فرزند نیک و فتح اول و کسرتانی شتر و آدمی
 استن خلعت بالکسر خلعت و نام ساز گاری کردن و درخت بید خلوف باضم بو گرفتن و مان و موزه و بوی
 گردانیدن طعام و تپا شدن کس و آب بر کشیدن و جانہ کنند بیرون و نو پوشیدن و پس ماندگان و تشدید
 و تشدید که از ایشان هیچ کس نماند خلیف راه بیان و کوک و خالف آب کشنده و پس مانده و مرد
 بخت خالف پس آئندگان و بادشاهان خفاف بالکسر سستی سر بند دست شتر و سحر و تشدید و تشدید
 از مهار خصیف کتان سفید خوف با فتح نهیدن و کشتن کس را و دانستن و اویم سحر
 خوف با فتح ناحیه است پهنای پور و بانگ مردم خیف با فتح ترسیدن و جاس بلند تر انداز
 آب و فسر و تر از کوک و هر بلندی ریخته که در کنار کوک باشد و پوست پستان و موضع است در
 جبل اسود پس کوک ابو قیس و سحر خیف سحری است در بنا که در موضع خیف واقع شده و تحقیق
 کبود شدن یک چشم سیاه شدن چشم دیگر و فرار شدن پوست پستان و فسر رخ شدن علالت

تفسیر ششده انبیاء برادران ماکر و مرد مختلط

باب الحار مع القاف

خدر لوق بفتح خاء و وال و نون و حکوت یا بزرگ ازان و معنی تفسیر نیز آمده خدرق بالفتح خیال
انما حق منزع و درون چیز ستره است و را بشتاب آه رود و خیال منزع خرق بالفتح دریدن و بریدن
ساخت و خانه و درون و معنی کفر و دریدن باد و زمین خالی و فراخ و سوراخ و گیکاهی است و معنی است
بر نشا پور و بالضم گوی و نا وانی و بالکسر خراخرو و نظیر و لغتین شمرنده و تیره شدن و درشت و
درشتی و نا ملائم بودن و گول و نا دامن شدن در کار با و نا دامن و احمق و بی معنی بکسر نیز آمده خرق
بفتح خاء و یاء و ده گیکاهی است لغاتین مسهل و معنی و خرق سبید استعمال کنند و سیاه کشنده است
خبر باقی و بالکسر نام صحابی است خدر لوق بکسر خاء و نون و معنی خرق و نام زنی است شاعره خرق
بالفتح نیزه زدن و تیره شدن رسیدن خازق سنان و تیره شدن رسیده خرق بالفتح جنبیدن و
و جنبیدن دل و جنبیدن سراب و لرزیدن برق و باد و سر جنبانیدن از غلبه خواب و بیدار زدن و
زدن به خیزی که پس باشد و بال زدن بزع و بریدن مخفوق بالضم غروب کردن ستاره و سر جنبانیدن
از غلبه خواب و رفتن اکثر شب بریدن من خفوق آواز رفتن آب و اواز دریدن باد خلق بالفتح
اندازه کردن پیش از بریدن و آفریدن و درون و یاقن و چیزی ساختن و نرم و صبر کردن آفریده شدن
و آفریدگان و بالضم و لغتین نوعی و عادت و مروت و دین و لغتین کنه شدن با و و جاست کنه و معنی
بکسر لام نیز آمده اخلاق و علقان بالضم جمع خلیق سزاوار و دو گیرنده و مرد تمام خلقت و مستوی المعاضا
خلاق بالکسر نوعی است از خوشبوی و بالفتح لغتین و بهر تمام از خوبی و تشدید لام نامی است از انما
مذا می تعالی و معنی آن بسیار آفریننده خلوق بالفتح نوعی از بوی خوش خالق آفریننده خناق بالضم
بیماری خفه و گلو گرفتگی و بای خفه کردن از گلو و بالکسر یکدیگر را خفه کردن و رستی که در گلو کرده بدان خفه کنند
خفق بالفتح خفه کردن و بکسر نون خفه که او را خفه کرده شود و همچنین خفق و مخفوق و خرق بالفتح خاء و و
نون قصر هرام گوید که لغاتین بنظر ظاهر موده بود خوق بالفتح حلقه گوشوار و لغتین فراخ شدن چیزی
خوق بکسر خاء فتح و او شهر لیت و خبر از زم و عرب بخیره از انما است شیخ نجم الدین کبر

باب الحار مع الکاف

خرک بالفتح لجاج کردن خارق بفتح را خبریه ایست به بحر فارس خشک بالضم لقب
است بن عبد الله بن شایبوری محدث خاشک بکون شین می است به کران

باب استخراج اللام

حال برادر باور و علم لشکر و لفظه سیاه که بر اندام باشد نشان شتر نر سیاه و ابروی باران و برق و کبر و
جامه نازک و لویی جامه است از بر و جوانمرد و مرد ضعیف دل و تن و مرد و عالی از علاقه محبت و میر از محبت
و است شتر فریب و تنگی ستور و لکام سپ و جامه که مرده را به آن پوشند و صاحب و ملازم و گیاهی است **خصل**
بافتخ دست و پا بریدن رفتن بین قمار که مستغفل در بچه سبط و باز داشتن و دور کردن و قرض دادن و عادت
خوشن و آنچه زیاده و بلند بر آنچه در برداشتن بار شرط کرده باشند و تناسی و فساد و اجساد و فاج و بدین دو معنی
بفحشین نیز زنده و فحشین و یوانه و دیوانگی و تباه شدن قوا و مستوره مرغی است و توشه دادن و **خصل**
بافتخ تباهی و گمراهی و هلاک و رنج و مانگی و زهر کشنده و زروانه اهل نار و نام اسی است **خصل** بافتخ و شتر
و نهان شدن لگ بر لگ شکار و با کس کف و سوراخ خرگوش و باضم و تشدید تهای مفتوح شهریت بسیار و نهان
خصل بافتخ شرم و حیاء داشتن و تشادی نمودن و در بوش و خاموش ماندن و رفتن شتر در گل و گران شدن
بار بران و دراز و انبوه شدن گیاه و پوشیده شدن کاه بر کبی و تحمل کردن وستی نمودن از طلب و زنی کاهلی
و فساد بسیار و پاره شدن و امن بر این و بافتخ و کسر و دم جامه که نه در ران و دراز و گیاه بلند و مرد و شرمین
دین پر گیاه **خصل** پری و انگلی ساق و باز و **خصل** بافتخ و زوگذاشتن و خوار کردن و پاری نهادن
و باز ماندن آمواده از راه و دستادن او بر بچه و خردول بافتخ و نه است معروف نیز مرده که از اینند
راقی گویند **خصل** باضم و خا و فتح زای مجده و سکون عین جمله و کسر باناق و باطل و بحدف یا نیز آمده
خصل بافتخ و خا و زانو با سخنان عجیب **خصل** بافتخ و آنچه بودی گردند و تیر اندازی و جز آن مشافه
درخت که در هم رفته و فرو بسته باشد و بریدن پری و زیاده شدن بر **خصل** باکسر و **خصل** بافتخ
خوی و اینک و گاهی در خوی و بدین استعمال کنند **خصل** باضم و کوفندگان و سنگان که گوشه های ایشان است
انداخته باشد از سختی گرام و فحشین و یکی و تناب و تباه رفتن سخن از بسیاری و دراز می و در خطر اب در اسپ
و نیزه و خرایدن و گردن پیچیدن و این **خصل** نام کافری است که بر آن غلام خود دست بپرده کعبه ده و
تا حضرت و راه کشد آخر حضرت امر گشتن او فرمود و فتح اول کشانی اجمی و شتابکار و جوانمرد و عطا و شتر
که به دقت بخورد و جامه که در شست و سبط باشد و دام حیاد و طرف خیره و جامه که از دانه های نرین می کشند
خصل باکسر و اضم و دست و بافتخ و در شش شدن و شکافتن زبان شتر بجه ناشیرنه مکه و لاغر شدن و
سرکه در راه در میان ریگ و مرد ضعیف و خجسته **خصل** و جامه که در گی است و گردن و پشت و لاغر و
فریب و رنج اندک بر و خیر ترش و شتر بجه و خیر و خوبی و فضل و شرف و شکاف جامه **خصل** باضم و فحشین و کشادگی

در خنده و تپاهی کار حلیل و در پیش و بد حال و دوست صداوق خیال با کسر کسی دوستی کردن و نیم
چیدن و میان چیزست و چوبی که در میان خانه نمند و چوب دندان دوستان فخصلتها و عادتها و در خندا و بد
سه مخفی جمع غله است و بافتح نموده خرا که بنزد و گشته باشد و چون از کی کلان شود و گونید و بافتح و تشدید لایم
سکه زدوش خیال پای بر بنج و از غافل لغم هر دو غایز گونید و شهری است باور با بجان نزدیک سلطانیه
خمول باضم گنام بودن خیال گنام و بی قدر که او را کسی نشناسد و باید کند و تحمل بافتح ریشه جاسد
با کسر الضم دوست صاف و فاعل خیال باضم دوست فاعل و در می است که در فاعل انسان و تمام
جیوان بهر سوزان می نگارند خیال طعام نرم و ابراب و جاسد ریشه دار و پزده ناک خول بختین چشم و
عدم و از حق تعالی و بد از نعمت و دولت فاعل واحد و فاعل یعنی نگارنده و چیزی و معنی خرا سنده
نیز از تخمیل بافتح سواران و در میان خیال بافتح پندار و تحفه و صورتی که در خواب دیده شود یا در بیدار
تخیل کرده شود و یا تپه یا که در گشت زار بر چوبی بندند تا و خوش و طپور او را انسان خیال کرده بر بند و تپه
است بنی تغلب را و گسای است و نیز گره و سیان

باب اخراج مع المیم

ضمیم بافتح فکر کردن و تمام خواندن قرآن شریف و با خرساییدن چیزی و بختین خبر مکرده شده تمام با کسر
گلی و نموی که بران مهر کنند و تمام حتم کننده و فتح و کسر تا انگشتی و جز آن که بدان مهر کنند و بختین بقیام و تمام و
خواتیم جمع و تمام بختین کسر و فتح تا پیغام با صلح حتم بختین بنیابی و طبری آن خرم بختین جا کزان
و غلامان خادم و احد خرم بافتح بریده شدن و در آن باز بختین است شدن و بختین ز فاعل نیز بختین اول
و کسر و ضم شیر بریده و جو اند و خرم بافتح در باز کردن موزه را و مگافتن بره بینی و بریدن و کم کردن و بختین
و سوراخ کردن و بینی کوه و خرم و در شرفتن فاز فلول و سم از مفاصل و باضم و تشدید را و مفتح و شرفتن و بازه
و این معرست و خط و هم بختین بنی یا بنی و شراب و دست کنند خرا طیم هتران کوم خرم بافتح شک کردن و در
سوراخ بنی شتر طلق کردن و برنج در کشیدن بخ را و بختین درخت که از پوست آن رسن بافتح خرم بختین
خیشم یعنی بنی بختین بد بوشدن گوشت و بزرگ و فراخ شدن بنی و بد بوشدن بنی بواسطه علقه که در آن
پیدا شود و خشم باضم افتادن بنی بنی کس و در بزرگ بنی و بد و کوه بزرگ بنی و لقب مردی است و شیر
و بافتح و تشدید شین مرد بسیار بزرگ بنی خصم بافتح بدل و خصومت کردن و بدل و خصومت کننده
باضم گوشه جال و جاسد دان و جز آن و بانب و طوف چیزی خصیم دشمن و هم خصومت خصام
با کسر بدل کردن با کسی و بدل کنندگان جمع خصیم خصم بافتح پسر دیان خوردن و باضم و فتح ضا و تشدید

مرو بیا عطا و شتر کلان سال خطم بافتن مهار کردن شتر را و بر بنی ازون شتر را تا خطام دران کنند و
اطراف جرم و وقتن وزه بریکان کردن و تکران پس سخن بر کسی تا فراموش نکند و شتر مرغ و سرین
و شتر من ستور که از افشاری یوز گویند و کار بزرگ و موضعی است خطام با کسر خطم با کسر و شتر
و خانه ابو ریه رود بزرگم بافتن و تکرار نیم گنده شدن گوشت و وقتن و پاک کردن پاه و خانه و و شتر
شتر داده و با نضم فقص با یکان و چاهی است و در که و غنیر جسم موضعی است بجهت میان که و رینه را و هما که
و شتر خام بکشیم گوشت کنده خیشوم بافتن غنیر جسم با کسر خود طبیعت و بافتن رسیدن و بدو
کردن و بر گشتن که و یکد به صاحب آن و پابر و شتر و خانه که از شاخ و درخت یا چوب و کاه سازند بر سر که یا موی
و بدین معنی بکسر و فتح یا نیز آمده جمع خیمه است خیمام با کسر خیمام و بافتن و تکرار یا خیمه و در

باب النخار مع النون

خاقان بادشاه ترکان خاقان کاروان سرودکان وصاحب دکان رانیزه گویند خاقصین کاف
تاف مشرق و مغرب ضلین بالفتح و زوشتن و پیچیدن کنار جاده و جزآن دو قس آن تا کوته شود و نهان کن
طعام روز سختی و دور کردن حرف دوم در عوض قش بالفتح فتنه کردن و بفتین داماد و پدر زن و برادر زن
و هر که از طرف زن باشد فتنه مادر زن و بالضم و فتح تا شریست معروف حمان بالکسر فتنه و جایی بریدن
تضییع و جایی بریدن اندام زن حقون بالضم داماد شدن خدان بالکسر و خدین بالفتح و دوست
و مشوقه خد لان بالکسر و گدازشتن و یاری و مدد کردن خراطین بالفتح گرهای سرخ دراز که در بین
نمناک میباشد خرقان بالفتح و سکون را فتح را خلاست و بی است به بسام از انجاست شیخ ابو الحسن خرقان
و بالفتح و تشدید را بی است به سمدان خرقان بالفتح مال بکنجه نهادن و پنهان داشتن راز و گفته شدن
گوشت و پنبه یعنی بفتین نیز آمده خسران بالضم زبان خشن بالفتح و کسر شین درشت و مرضی است
خشین بالضم و فتح شین قبیله است از ان است ابو ثعلبه خشین خشین بالفتح و کسر صاد نیز خرقان
بفتین طبعین دل جستن باد و بیدیدن سراب و علم و مانند آن حسن بالفتح به کمان و حدس و در چیز
سخن گفتن و بفتین کندگی خمان بالفتح و تشدید نیز کسر و ضعیف و مردم دون حق بالفتح و تشدید
نون به یون تلخ و گرفتن مال خون بالفتح ناراستی و بی وفائی کردن و ضعف و سستی و نظم
خوان بالضم و کسر هر چه در طعام نهند و بخورند عرب نون خون بالضم جمع و انخوان بالفتح نیز خون
خون آمده و بالفتح و تشدید و او بیا ریشانت گفته و بالضم و فتح و تشدید و او شهر ریح الاول خضر را

بالفتح و ضم و او خشی است ریش و اید که از ریشه آن حصیر و جز آن می بافند و از چوب آن دستیه یا کبک جز آن
کشد به پیشانی بیت گویند

باب اسخار مع الو او +

خرو بالفتح سرگین انداختن و بالکسر سرگین خرو بالفتح قهر و سیامت خطو بالفتح گام نهادن و خطو
بالفتح تخی شدن و غلوت کردن و الخسوس داختن و بالکسر خالی و بالضم و تشدید و او خالی شدن

باب اسخار مع الیا +

خشی بالفتح پنهان خشی بالفتح سرگین انداختن گاو و بالکسر سرگین گاو و خرمی بالکسر در بید و شهرت
افتاد و ورسو او غوار شدن خشی بالفتح تربیدن خطمی بالکسر و بالفتح گایا می است معروف خطی
بالفتح غاو و کسر طاء و تشدید یا گام زنده خطمی نیزه منسوب به وضع خطی بالفتح پنهان کردن آتشکار
کردن و برآوردن باران موش را از سوراخ و ضعیف و زخیدن برق و غنونیتر یا معنی آورده و
بالفتح و کسر فا و تشدید یا پنهان خطی بالفتح و تشدید یا خالی و بی هم خماسی بالضم کلید خشی
خواتی بالفتح و تشدید یا بر مای پنهان یا بال مرجع نزدیک بغل و آن ده بر باشد و شاخهای
نیزه یک به تنه درخت و پنهان کردن تن آدمی پنهان باشد و پنهان شد با جمع خافیه است و هر چیز منسوب
بشهر خواف +

باب الدال مع الالف +

و اما در یاد به تشدید میم سوراخ موش و با بالفتح مع کوپک مورچه و بالضم و تشدید بالکسر و بی
بالضم تاریکی و را بالفتح بازداشتن و دفع کردن و عار بالضم خواستن حاجت از خدا تعالی و عجا بالفتح چشم
سیاه و زان و فلی بالکسر درخت خرمزهره و مار بالکسر خرمزهره و مار بهر سه حرکت و مشهور فتح است بیری
که بان در مان کرده شود و بی همه بینه بیماری است و بی و و مار بالفتح زیرکی و وجود نگر

باب الدال مع الباء +

و اب بالفتح و سکون همزه و جین ریج کشیدن و گوشتش و کار و عادت کار و سخت را ندن دستور
در اندن چیز را از پیش خود و اب بالفتح و تشدید یا بزم رفتن و سلاطیت کردن شراب بیماری و جسم کندی
در جاعه و بالضم خرس و اب و اب و اب الکی بنات انفس صحرای دینات انفس کبری و چون مطلق و بالطلاق
کشد بنات انفس کبری باشد و بیب هم رفتن و اب بالفتح غار عمیق و چیز فربه و جب بالفتح بازداشتن
و جماعت کردن در اب بالفتح در سوراخ کوچه و عادت کردن در رفتن گاه نمک در کوه

و اما در یاد به تشدید میم سوراخ موش و با بالفتح مع کوپک مورچه و بالضم و تشدید بالکسر و بی بالضم تاریکی و را بالفتح بازداشتن و دفع کردن و عار بالضم خواستن حاجت از خدا تعالی و عجا بالفتح چشم سیاه و زان و فلی بالکسر درخت خرمزهره و مار بالکسر خرمزهره و مار بهر سه حرکت و مشهور فتح است بیری که بان در مان کرده شود و بی همه بینه بیماری است و بی و و مار بالفتح زیرکی و وجود نگر

و عجب بافتح فرج کردن و مجامعت کردن و باز داشتن و عجب بافتح و تشدید عین ملیح و بارگشوده
و لب باضم و زنت چار و دو لب بافتح و اضم چیزی که با آن آب کشند معرب و دل آب است جمع
و وایب و وایب به تشدید با جبیندن

باب الدال مع التار

و ایه کار بزرگ و محلی و بلا و ایه به تشدید با جبیندن و عجب استقال او در حیوانی است که بران سوار شوند و
دانه الارض از علامات قیامت است یا اول علامات و آن حیوانی است که کوه معمار را شکافته در کمره بیرون آید
و حال آنکه مردم در انوقت بمنامی رفته باشند و گویند به با طاهر شود سه بار و با او خاتم سلیمان و عصا موسی
باشد و موسی را عصا زنده و خاتم مهر کند بر روی کافرس نقش میشود و در آن کافرس و آفرست و آفرست خط کرده
نرمیت و گردش زبانه و ایهش و آواز اسپان در جنگ و بقیه شیری که دست پان باشد و شیری که
را بخورد می کشد و آره سر او خرمین ماه و ایهش باران پیوسته و گویند و کبوتر که املی باشد و ایهش
حجت باطل یعنی لغزنده و ایهش که برای کودکان بر لوح کشند تا تسلی شود و بدان باندی کشند
ازین جا گفته اند الد نیاد ایه و ایهش چه را پاک کردن و دیده آواز و سر آوازی که چون آواز
رسیدن سمع شود باشد بدین سخت و ایه باضم و تشدید بار آه طریقت و حال و بافتح و تشدید بار
روغن و توده ریگ و زمین مهار و کبر و ایهش باکسر خلاف قبله و بافتح و ایهش چیزی و نرمیت و جنگ
و نقیض دولت و پاره از زمین کاشته شده که آن را بپنداری گویند و بقیقین ریش شدن ستو و حله
باکسر و ایهش نرین باد و جمل باضم و فتح جیم شامی است از آن و ایهش باکسر سر دار لشکر و نام صحابی
است که بغایت صاحب حسن بود و جبریل عم اکثر بصورت آدمی آمد و بدین منصف بفتح نیز آمده و ایهش باضم
از زن و راسته باکسر بنی لقتن و ایهش باکسر و لستن و رتبه باضم عادت و خوی و دلیری و جنگ و دور
هر کاری و رتبه به تشدید یا حیوانی که حیاد در پس او پنهان شود و تشکار را نیز زند و حلقه که بر چوبی سیاه
نایزه بازان او را به نیزه بر بایند و رتبه بقیقین پایه و پایگاه درجات جمع و باضم و فتح را نیز بدان
و رتبه باضم و تشدید را طاهر مشهور در کتبه باکسر حلقه زه کمان که بر گوشه کمان بندند و دوانی که بر
کمان و تنگ اسپ بندند و بقیقین تیر چیزی و در کات النار سازل و درخ و رتبه بقیقین سپهر و
باضم و تشدید را در دایر بزرگ و باکسر در و که با و نیزند و خون و بیاری شیر و دانی آن و روایی
یا زار و نیزندگی باران و راجه باضم و تشدید را جامه است و اکثر جامه صوف را گویند دست باضم
و سکون بین مهر و شست و دست اوراق و دست جامه و صدر خانه و سیعته عطیه کلان و طبعیت و

و کاسه و ماده خوب و توانی و شست بسین مجله صحرای شهری است میان اربل و تبریز دوی است باصفهان
 و دوشنت ازین موضعی است بر سافت سی فرسخ از شیراز و عاقبت باضم فرج و طرافت میوه است بافتح خوانان
 بسوی طعالم و جنگ کسی را و با لکسر دعوی نسبی کردن و فقهه بافتح یکبار و باضم باران که بیکبار آید و فقهه باضم
 و تشدید فاعلمی چیزی یا رو آن و وقتا که صحبت در طرف آن واقعه به تشدید فاعلمی که بسوی دشمن حرکت
 کند و فقهه با لکسر و تشدید قاف باریکی و باریک شدن و حساست ضابطه و باضم خاک نرم که با دانه و بهارین
 و توابع کوفه و نمک با توابع ابل اسنحه و فقهه خیر باریک گویند و با صطلح بوم یک جز و از شصت جز و در وجه
 و قافیه باضم انچه از برج و جزان گویند و فقهه بافتح و تشدید کاف دکان و زمین ریگی هموار و کوفت و جزو
 کردن و لاله بافتح راه نمودن و با لکسر و فتح دلایلی کردن معبه بافتح قطره اشک معبه با لکسر سر گویند
 نشسته و شک و سود مردم و نشان سرد موضع نزدیک سر و مات بافتح ناکسی و زبونی و دوات بافتح
 در و سیاهی کنند و از اجزای غیر گویند و دوش بافتح درخت بزرگ و دوش جمع و دوش بافتح کردن زمانه بینکی و
 نظره و اقبال بسوی کسی و نیز دولت چیزی که دست بدست گردد و باضم نوبت و غنیمت و غلبه و در جنگ
 و بعضی گفته اند دولت باضم در مال و امر آخرت و بافتح در جنگ و در کار دنیا و بعضی بعکس گفته اند و هشتم
 بافتح حیرت و سر اسبکی و همه باضم سیاهی و تیه با لکسر و فتح یا خون بهادان و خون بهادیه با لکسر همیشه
 و بارانی که بیایه بار و دیکه با لکسر خردس

باب الدال مع التاء

و احوث بافتح و سکون بهره خوردن و ث بافتح و تشدید ثا باران ضعیف و عمت بافتح اول بار و با لکسر ثا لهما
 با لکسر شیره دنده و مرد و دیر و ممت بافتح نری و هموار و بافتح و کسریم با نرم و رنگ و دیو و ث بافتح و تشدید یا تواد و
 بیغیرت و بی میست

باب الدال مع الجیم

و اوج به تشدید جیم شب یار یک کار بیان و سوداگران و دودگاران و با دغان حاج قال صلعم و هو الدراج
 و لیسو یا حاج و حج بختن تار یکی سخت و بختن معبه باضم و حج نرم رفتن و حاج بافتح و لکسر اکیان و
 خردس و انیز گویند و حاجیه کی در و حج باضم و در بیان رفتن و گذشتن و مردن و گروی و نسل گذشتن و
 کسایل گذشتن برشته راده و نژاد آن در حج بافتح و حجید چیزی و چیز و کاغذ و طومار نوشته و شکن نامه باضم
 صد و فقه و طبله که سیرایه و جواهر در آن بیند و بختن را بهاد یا بهیاسی نردبان و راج باضم و تشدید راعی
 است معروف و نام موضعی است و بختن یاره معرب و سینه و حج بختن فرج و نیک سیاه شدن

و احوث بافتح و سکون بهره خوردن و ث بافتح و تشدید ثا باران ضعیف و عمت بافتح اول بار و با لکسر ثا لهما
 با لکسر شیره دنده و مرد و دیر و ممت بافتح نری و هموار و بافتح و کسریم با نرم و رنگ و دیو و ث بافتح و تشدید یا تواد و
 بیغیرت و بی میست

خلافت صبا و از غیبت صبا را قبول گویند و این پس در وقت برگردن جسته از بدت و آخر
 و بقیه خبری و اصل و میر رشته که در وقت تابیدن آن دست بطرف بالا برده شود و قبل آنکه در تابیدن آن
 دست بطرف سینه آورده شود و بار بالفتح ملاک بالضم نام روز چهارشنبه و بالکسر باره یعنی یک دوازدهمین
 که بندی کیاری گویند و گذشتن وقت و فتر بالفتح مال بسیار و فحشین چرک جاسته و جزآن و قنور بالضم
 نامیده شدن نشان روز و فراموش شدن و از یاد رفتن خبری و بالفتح مردکم نام خواب ناک و اثر ملاک
 شونده و غافل و شمار بالکسر جاسته که بر بالای جاسته دیگر پوشند و آن جاسته زیرین را شعار گویند و هر چه
 حرکت لبیا و فحشین جسم آن شدن دست شدن و حر بالفتح را ندن و دور کردن و بازداشتن گاو
 و گویند و جزآن و همچنین و حر بالضم و حر بالفتح خواب و دلیل شدن و همچنین و حر بالضم و حر بالضم
 مردار بزرگ و بالفتح شیر گاو و غنیمت و نیکوئی و کار نیکو و ازین جا گویند رتبه در حق یعنی خدای راست
 قبولی و نیکوئی او و باریدن باران و بسیار شدن شیر و باران و جزآن و سر اسب تیز و در و در و بالفتح
 تا به لب یا شیر و سر بالفتح نمره زدن و بازداشتن و دور کردن و جماع کردن و محکم کردن گشتی را
 و بار بالکسر سرخ و رسی که گشتی را بان محکم کنند و سر فحشین جمع و قنور بالضم فسخه جامع کل حساب
 که فحشای دیگر از آن بردارند معرب و قنور بالفتح و حر بالضم گرمی است که خوب را میخور و و نام
 پدر ملاک خزا می که یوسف عرم را از چاه بر آورده بود و بدال امعیه خطا است و فحشین و دور کردن
 خوب در آتش و تباه شدن خبری و تباهی و فتر بالفتح لبی لبی و فحشین افتادن کرم در طعام و گداز
 و خواری و سختی و فتر بالفتح و الگسر کتاب جامع اوراق حساب و بار بالفتح ملاک و وار بالضم گردش
 سر از علت و نام بی است و باین معنی فسخ نیز آمده و بالفتح و تشدید و او بسیار دور کننده و دور
 بالفتح گردش و وائر گر و گر و ندگان و خفته و گردش های زبانه و خط های گرد جمع دارد است
 و هر روز کار و همیشه و فرود آمدن و عادت و مهت و فی الحقیقت لا تسبقوا الله بهر حال الله بهر
 یعنی و شنام و هر چه در راه رسید که خدای تعالی همان و هر است و چون بعضی از اعراب و هر چه را
 گمان بود که هر حادثه که نازل میشود منزل آن حادثه زمانه است پس و هر را و شنام و او ندی حضرت
 رسالت پناه صلوات بر او و هر که منزل این حادثه را و شنام میدید که آن منزل بحقیقت خداست که
 آنرا و هر چه را و شنام است و هر بالفتح کلیسای ترسانان و ویرانی صاحب دیر و منسوب بیان
 و بار بالفتح و تشدید یا که نداده و اطلاق آن بر یک کس کنند و صاحب دیر را نیز گویند و بجز
 بالفتح شب تاریک و یا هر چه در میان معروف و راصل و نار بوده به تشدید فون براس

هر چه در راه رسید که خدای تعالی همان و هر است و چون بعضی از اعراب و هر چه را

آنکه جمع او دنا میر است و منور با کسر و فتح نون و او شهری است مشهور

باب الدال مع الزار

در زباله کفار می جامه که هم دو زند و نیم دینا و لذات آن و غیره بافتح دفع کردن و جماع کردن و بهیمن
با کسر مابین در وانه و اندرون سر امرب این بافتح دمال جمع +

باب الدال مع الین

دلس با کسر تن و شتاب و شیر و خرا و غسل و بافتح هر چیزی سیاه و با کسر جاعه بسیار از مردم و بوس
بافهم و تشدید با کسر معرب دیوس غیر تشدید و حسن بافتح بدی انگندن در میان گروهی و دستها
در پوست گو سپند کردن در وقت پوست کردن و پر کردن چیزی را و لغزیدن و پنهان کردن سخن و
پوشیدن بدی و حسن بفتحین آماش شدن سسم تنور و باضم و فتح غا جانوری است در بانی بصوت
شک که غرق شدگان را از غرق شدن بر ماند و محبت بسیار بادی دارد و از او یقین هم گویند در روس
بافهم ناپدید شدن نشان و ناپدید کردن و خالص شدن زن و رس بافتح خالص شدن و گفته شدن چاه
و گفته کردن جامه و خواندن کتاب و جماعت کردن زن و کو قنن گندم در خرمن و کرکین شدن شتر و
قطران بالیدن بر آن در راه پنهان و با کسر دم شتر و جاعه گفته دس بافتح و تشدید سین قطران بالیدن
شتر را و پوشیدن چیزی و نهان کردن چیزی زیر چیزی و سپس بافتح پوشیده داشتن مکرر جلد
و گدازه بغلی که آنرا بار و نتوان علاج کرد و خمس بافتح پر کردن ظرف و سخت پائمال کردن چرخ
و نشان نیزه زدن بجای در راه بسیار نشان و با کسر شبه و لس بفتحین تاریکی و علف بسیار بزرگ
و مس بافتح سخت تاریک شدن شب و پنهان کردن در خاک و پوشیده داشتن چیزی و موس
بافهم تاریک شدن شب و لس بفتحین چرخ و پر کنناک شدن و دس بافتح خرمن کو قنن و
پائمال کردن چیزی را و روشن کردن آینه و جز آن به مصقل و سپس بافتح جاس نرم گفته ریگ باشد
و نه خاک و گیاه است که رنگ سبزی غالب بر و باشد و یاس با کسر حمام و زیر زمین و مخفی و زندان
حجاج بن یوسف +

باب الدال مع الین

دلس بافتح خوردن و بفتحین متاع زبون خانه و همش بافتح حیران کردن و بفتحین متحیر شدن

باب الدال مع الصاد

و بهمن با کسر خفه دیوار و هر چه بالا تر از پنج و نیا باشد و نیا در و بهمن با کسر گویند و بافتح نشان بفتحین تنگی آبر و گو

	باب الدال مع الفاء	
وجع بالکسر جابر لغزان و یقین لغزین پای و شتر آفتاب و حوض باضم بل شدن حجت	باب الدال مع الطاء	
و اعط بالفتح و سکون هزه فخر کردن و گلو و پر کردن مشک و لفظ بالفتح زدن و سوختن +	باب الدال مع العين	
<p>در مع بالکسر زده و پیراهن زن و بالضم وضع راسب نشان زدیم و هضم دم و پیر دهم از راه که اول نسبت به و باقی شب سفید باشد و اربع به کسر صاحب زده و انگه زده و پودر سد مع بالفتح وضع کردن و بر آوردن شتر نشو را از شکم برمان و مع بالفتح و تشدید عین سوختن و دفع کردن و راندن و اربع بالکسر جنابانیدن پیمان تا بهشت و رو گنجد و پر کردن ظرف و بانگ کردن بر لودی و ج گفتن کسی را که افتاده باشد یعنی بر خیز و بدان و با هستی و دیدن مردم و همچنین دعه دفع بالفتح چینه بکسی دادن و دور کردن و باز داشتن و دفع بالکسر فرصت کردن درنگ و اهمال کردن و را دای حق کسی و دور کردن چیزی از کسی و هم چنین دافعه دفع بفتحین بر خاک افتادن از خواری و دوروشی و راضی شدن با ندی معشت و ناگواری شدن شتر بچه را از شیر و مع بالفتح نریادی افتادن و شتران و سپان و کاع بالضم نوع یاری است که در شتران و سپان می افتد و مع بالفتح بیرون آمدن زبان از دهان و بیرون کردن آن و مع بالفتح و بفتحین شتر شک و سر شک ریختن و بفتحین نشان و اثر آب چشم بر رخسار و مع بفتحین خواری و کسوف و مانگس و بی خبری +</p>		
	باب الدال مع الفین	
و مع بالفتح و د باخت بالکسر بر استن پوست و پاک کردن آن و رنگ بزدادن باده را و مع بالکسر سر استن و آنچه بوی پوست را بپزیند و بالفتح و تشدید یا انگه پوست را بپزیند و مانع بالکسر مغز و مع بالفتح سر شکستن چند که بفرسند +	باب الدال مع القاف	
و ف بالفتح و تشدید یا پهلوان از هر چیز باروی آن و سازی است معروف و بالضم افصح است و لیفت است رفتن در قمار سپران و پیش آمدن لشکر در حرب و همچنین دلف بالفتح و الف تیر که نزدیک نشان افتد و از بانگ افتاده باشد و در شود و گام نزدیک نهنده بسبب بارگران که برداشته باشد و دلف بفتحین یاری لازم و و ف بالفتح تر کردن و ارد بآب و سودن و تر کردن مشک را		

و تشدید یا انگه پوست را بپزیند و مانع بالکسر مغز و مع بالفتح سر شکستن چند که بفرسند +

باب الدال مع الكاف

والحق كسرتون ناوان و دومی و دوز و ستور لاغر و زبون و فتح لون و کسرتان و دانا و شش کیدیم
 و آن مقدار شست جو سانه است معرب و انگ و دانیق جمع و از دیا و یا بواطه اشباع است بر تقدیر یک جمع و حق
 باشد و بر تقدیر یک جمع و دانیق باشد بدل از الف است و دوالقی لقب ابو جعفر خلیفه ثانی از خلفاء آل
 عباس است آنکه یک دانیق در خرج افزوده بود و حق بالفتح و در کردن و زاینده و انداختن و جمع آب
 مبنی را و قبول نکردن آنرا و حقی و در ورق بالفتح و فحتمین سپهر که از پوست سازند جمع در قد و حق
 بالفتح سپهر و کوفته کردن راه و برانگیختن و زاینده و فحق بالفتح و فحق آب و افحق ریزنده آب
 و مار و افحق یعنی آب ریخته شده اسم فاعل است بمعنی مفعول و حق بالفتح و تشدید قاف کوفته و در کردن
 و بالکسر باریک و اندک دقیق آرد باریک و چیز اندک و قاق بالضم باریک و اندک و بالفتح و تشدید
 قاف کوفته چیزی و قصار که بامیه را میگویند و در فروش و لقب شیخ ابو علی که از مشایخ و اولیایا است
 زیرا که از فروشش بود و لوق بفتحین جانور است که از پوست او پوستین سازند معرب و در و حق
 بالضم و زآمدن بر کسی بی و ستوری و در آمدن صیاد در کازه و شکستن دندانها و حق بفتحین معرب
 و معنی باد و برن و مشق بکسر اول و فتح میم و کسر آن شهریت مشهور است تحت ملک شام بنا کرده و شافو
 بن غرود و ناده و مشق تشدیده تیز رفتار و ورق بفتح دال و رایحه شراب و حوض پر آب و حق
 بفتحین شکنجه کردن و شکستن و بریدن و دانیق بالکسر بر و لا مال و هم چنین و دانیق *

باب الدال مع الگاف

در ک بالفتح و ریافتن و فحتمین سپهر که برگرفته و لو بندنار و طبقه و درخ و طبقات و درخ را
 و رکات گویند چنانکه شازل بهشت را در جات و آنچه در بے چیزه پدید آید از عوارض لقال علیه
 جنان اللزک و سکون را درین دو معنی نیز آمده اما فتح را افصح است و را ک بالفتح و تشدید یانک
 در یاننده و ک بالفتح و تشدید کاف کوفتن و خود کردن و هموار کردن و زمین کوفته و هموار کرد
 و بالضم کوه و را بهناد و سپان بهن ایت و ماده شیران بیکو ان و کاف بالفتح است مایه دن
 و دانش و اوان و ادب کردن کس را و لو ک بالضم کشتن آفتاب از بالا سرفرو و تشدید آن کتاب
 و بالفتح آنچه بر تن مانند چون خطمی و در عن و چیزهای خوشبو و لیکن فاک که با بر داشته بر و طحا که از
 سکه و خرماسازند و کاف بالفتح اس کردن و شکستن و سپردن زمین و نزدیکی کردن زمین و فحتمین بی است

پشیر از دوی است بواسطه و یک بالکسر خروس و گاهی بر مایکان نیز اطلاق کنند و لوک بالضم جمع

باب الدال مع اللام

وال بالفتح و سکون همزه استه رفعت و نرم و ویدن و بالضم و کسر همزه جانوری است چون راس و گرگ و روباه و قبیله است از کنانه از ان قبیله است ابو الاسود و علی و بالکسر و فتح همزه قبیله است و دیگر بعضی گفته اند اصح آنست که ابو الاسود ازین قبیله است و بل بالفتح که در آوردن و اصلاح کردن زمین بسکین و مانند آن و پیای زدن کس را بعد از بالکسر سختی و لول بالضم نیز و دادن زمین را و پسر است هر چه در جوفه خود و بالفتح بلاد زنی که فرزندش مرده باشد و بال بالضم سکن و مانند آن و جل بالفتح قطران نالدین از اعماس شتر را و دروغ گفتن و بال بالفتح و تشدید جیم طلا و جوهر شمشیر و بسیار دروغ گوینده و گروه بزرگ و لقب کذاب مشهور که در آخر زمان پیدا خواهد شد و خول در آمدن و بالفتح نام موضعی است و خل بالفتح در آمدن چیزه نقیض خیر و بختین تباہ شدن عقل و تن و در و عذر نمودن و عیب کردن در حسب کس و در ختان انبوه و گردوی که خود را بطلایفه نسبت کنند و از ایشان نباشد و خل درون و اندامه درون رایت خند خارج و خیل آنکه در کار کس و خل و شسته باشد و شخصی که در طایفه در آید و از ایشان نباشد و گفته که در کلام عرب آورده شود از ان نباشد و بال بالکسر شتر آب خورده را میان دو شتر نشسته در آوردن در آن خور و عینل بکسر دال و بای موحده و سکون عین مسمله شتر ناده پیر و نام شاعر خزاعی که مذہب تشیع داشت و فعل بختین تباہ شدن و تباہی و در ختان انبوه و فل بالکسر و رخت خرزهره و قل بختین نخل بسیار و پشیر شتی و خرمای زبون و فل بالفتح و تشدید لام باز کردن و لیل راه و راهنما و ال به تشدید لام راه نماینده و دلالت کنند بر چیزی و دلال بالفتح ناز و به تشدید لام اول بسیار راه نماینده و شخصی که میان بایع و مشتری سودا رست کند و دل بالضم بر دو دال خاریت بزرگ و نوعی است از جانوران و نام شتر سفید بسیار مائل که حاکم سکنند و سفیرت پیغامبر صلعم فیه شاده و امیر المومنین علی بن ایطالب بر آن سوار میشد و فل بالفتح نیز و دادن زمین را و اصلاح کردن چیزی و بالضم و تشدید ییم مفتوح نوعی از ریشها که بر تن آدمی بر آید و مال بالفتح سرگین و سه مای بو گرفته +

باب الدال مع المیم

و جم بالفتح و سکون حای مملو و در کردن و سخت سپوختن و رم بختین پوشیدن گوشت شاتلک در سه و در هم و در مایم بالکسر عرب در رم وزن آن شش و آگ است و در آگ و قوط است و قوط

و در آگ و قوط است و قوط

و طسوج است و طسوج و وجو میانه است و ده درم شری بهفت شقال باشد و درم شری را در نیم نعلی نیز گویند
 زیرا که راس نعل نام ضربی است از حجم که از اسکندری و قورقان درم درینا بقدر میان کف دست می باشد
 و درم بفتح را نام پدر قبیل است از نیم و درختی است و حکم بالفتح است و استوار بستن گوش و جراحت و شتر شیه
 و آن که ترک کردن باران زمین را و ناپدید کردن نشانه و بختن در وقتین چربی و چرب شدن و بفتح دال
 کسرین چرب و سام بالکسر پنج جراحت را بدان استوار کنند و آنچه در گوش کنند و شتر شیه و کوزه را بآن
 بنهند و عاصم بالکسر تن نیمه و خانه و عامه واحد و دم بالفتح خون و تشدید سیم طلا کردن و دم بفتح
 همیشه کردن و درختی که از و میوه مقل پیدا شود و آن میوه را مقل می گویند و نیز درخت کنایه
 و و ام بالفتح نیشک و بالضم گردش سر که از اژاد و از نیز گویند و ام همیشه و آرمیده و هم بالفتح عدد
 بسیار از هر چیز و فرو گرفتن انبوهی و هم بفتح دال و لام طائفه معروف و سختی و بلا و دشمنان و کوفه
 و دراج نرو جمع شده نگاه مورچه و کینه نزدیک حوضها و خواجگاه شتران و فیروزین و هم نام صحابی
 است و آن غیر فیروز دلیلی است که اسود و غنسی را که در زمان حضرت و عوی نبوت کرده بود گفت

باب الدال مع النون

و بران بختین شری است از سنابل قمر و آن پنج ستاره است و یک ستاره که روشن است از ان
 میان آن زمین النور گویند و جن بالفتح پوشیدن ابر آسمان را و باران بسیار و جان بالضم تارک
 بے باران و جن نیز دیگر آن که بجای الفت و انس گرفته باشد و جان بالضم مقیم بودن بجای و جن
 بختین نیز بخت و کلان شکم شدن و بفتح دال و کسر عافیه بخت و کلان شکم و کز بخت و جن بالفتح
 و دو بر آمدن و بالضم کادرس یا دانه است از کاورس کو چکتر بختین و دو و کینه و کج خلق و جوهر شمشیر و
 نیز عقل و دین و حسب و خان بالضم دو و دو و بختین بازی و و آن مرد بی فائده و شمشیر کند و
 شمشیر نیز درن بختین چراک و نام کوهی است و فن بالفتح در خاک پنهان کردن و بالکسر موضعی است
 و نمین در خاک نهان کرده شده و کج زیر زمین و چاه و حوض و چشمه که خاک اپناشته باشد و وار وین
 بیماری که معلوم نباشد و کن بختین بسیاری مایل شدن رنگ و کان بالضم و تشدید کان و کان
 که بهوی نشیند و آنرا جانوت نیز گویند و کاکین جمع لغین بالضم مایی است در دریای شور و بخت
 مشک چناب که آدمی را بر تهم دوست میدارد که غریق را بر داشته بکنار سازد و من بالکسر بگین
 و بختین چمن بالکسر و شمار خانه و سواد مردم و جای های نزدیک بخانه و برین تقدیر جمع دهنه است بالکسر
 دمان بالفتح فاکتر و سر گین و ماین بفتح دال و کسر سیم و دم دمی است به مصر و امان دمی است

در عراق که سبب در آنجا بسیار میشود **دون** بالفتح و تشدید **نون** خشم و صاحب قانوس گوید **دون** خرم و راز که
بزرگترین نمونان است و تا زمین را نگویند **دون** بلکه **دونان** **دون** بالضم زیر طلائ فوق و پیشین پس و حقیق
اندک و نزدیک و نزد و غیره و همین است بدینور و نیک اینی بگیرد و او را **وان** بفتحین گرد و گردیدن و **وان**
بالفتح دوری کردن و بدن راز و غم بآید و اندک ترک **دون** باران زمین را و **دون** کسی را بالعقاد و بالضم
را و غم و قبیله است از زمین و اندک باران که روی زمین ترکند و **وان** بالکسر بوقت سرخ دور روی و غم
زنیون دور و غمنا و بارانهای نرم که روی زمین را ترکند و بدین دو معنی جمع **دین** است و **دین** بالضم دور
وال و تشدید رای منقوع باطل و دروغ یا کسم فعل است بمعنی باطل و عرب گوید و **دین** سعد القین
یعنی باطل شد سعدا بنگر چه مردم در هر سال افتاده بودند و او را کارنی فرمودند یا آنکه و عمو کرده بود که
سعد نام دارم بعد از آن ظاهر شد که دروغ گفته بود پس گفتند که **دین** سعد القین یعنی دروغ و باطل شد
گفتند بنگر و در او و **حقان** بالکسر بضم کشا و در و رئیس ولایت و قوی تصرف و کار با و این لفظ در اصل
فارسی و **دین** است مراد کرده اند و **دین** بالفتح خبری که حاضر باشد و مرگ و دومی که در تعیین وقت باشد
و اگر در وقت تعیین نباشد آنرا فرض گویند و **یون** جمع دوام خواستن و **وان** بالکسر یاد پیش
و پادشاه دادن و نرم شدن و گردن و نهادن و نرم کردن و رام گردانیدن و کسی را بنور بر چرخ کردن
و غالب متعلی شدن و مالک و با و شاه شدن و خوار گردانیدن و گناه کردن و خواری و بر سر گذاری و پیکار
و سیرت و عادت و عبادت و کار و نشان و شمار و حکم و باران و **وان** بالکسر و **یان** بالفتح و تشدید یا
پادشاه دهنده و تکرار کننده و قضا کننده و حکم کننده و حساب کننده و **یوان** بالکسر و بفتح نیز آمده جمع شدنگاه
و فقره کتاب مجامع که در حساب مردم نویسند و کتاب شعر و او **دین** جمع دیدن بفتح هر دو **وال** عادت
و **یدان** بالکسر که جامع دوده و بالفتح عادت +

باب الدال مع الواو

و جو با فتح و نصرتین و تشدید و اوتار یک شدن و حو با فتح گستردن و بزرگ شدن و بزرگ شدن و با
برداشتن اسب در رفتن و سو با فتح کم شدن و پنهان شدن و لو با فتح کوزه که با آن آب از جاه کشند
و نام برجی است و مخفی و پنهان نشانه که بر اعضای شتر باشد و باضم و تشدید و او بزرگ شدن و لو و نرم رانیدن
با کشتن نرمی و دوار کردن و حاضر کردن و حجت و توسل شدن بچیزی و مراغه مال کردن پیش حاکم و لو و بضم
دال و دون و تشدید و او نزدیک شدن و و با فتح و تشدید و او بیابان

باب الدال مع الیاء

باب الذال مع الالف

باب الزوال مع الباء

فواب بالفتح بسكون همزه مذمت کردن و بالفتح و بالالف عیب و عیب بالکسر و بسكون همزه کرگ و دیسانز آمده
 فواب بالکسر جمع و دار الذیاب گرنگی که دور نتوان کرد و بنوالذیاب قبیله است و اطفا الذیاب چنداگرگی
 است و بر صورت ناخنهای کرگ فوب بالفتح و قتیله بالکسر و دوشی و دور کردن و بازداشتن و ترو
 بودن و یکا قتل و خشاک شدن چشم در آخر کرگ و خشک شدن لب از تشنگی و لاغر شدن فواب
 بالضم کس و کس عیال و کوهی است نزدیک دینه و نقطه سیاه درون حدقه است فواب بالعين مرد که چشم
 و ذباب است و چشم تشنیر و فوب بالفتح لشکرده کشکرتان و تیز شدن چیزی و چیز نیز و بالکسر مرده و
 متنان که در گردن آدمی یا حیوان باشد و بیماری که در جگر رسد و بالضم چیزهای تیز و بختن متان
 معده و شکم رقت چنانکه گاهی رود و کاسبی باز ایستد و پیوده گفتن و دوا پذیردن و بفتح اول کس
 تانی تیز زبان و خطاب به کسر و ال و لام فاته تیز و فوب بالفتح گناه و فوب بسبع و بختن و فوب
 جمع و دیناله چشم و ذنب الفرس کوهی است شبیه بدم فرس و ذنب الشعلب و ذنب الخیل و گنایستی
 و ذواب الناس بر و ان مردم و عوام ایشان فواب بالکسر و ناله هر ضرر زنی که درم تران نبند و فواب

کسی را زنده و زوئوب بالفتح سب درازدم و بهره و دلو و یوب یا سطلق و لو و زو و زیبا و غیره گشت گشت
 و قبر و زوئوب بالفتح غسل و گداختن و سخت شدن گرمی آفتاب و همیشه خوردن غسل و نوان شدن
 بعد از دانش و ثابت و واجب شدن حق بر کسی و و آب گیسو یا و موچیا پیش سر و بلند ترین بهترین
 چیز جامع ذوب است بالضم و آب بالفتح و و زوئوب بالضم گذشتن و رفتن و و زوئوب بالضم رفتن و رفتن
 گذشتن و غیره شدن چشم و رفتن موش از دیدن زرد در کان و زرد و پیمان است اهل این را و زوئوب
 تخم مرغ

باب الذال مع التاء

و التاء قوی که بدان نزه چیز را می یابند و آن بظاہر زبان باشد و ات حقیقت چیزی و خداوند و
 برین موت و و باشد و اریات باد که چیز را به بر و سخته بالضم و الکسر الفتح و بالضم ذال و فتح با و
 است که در گلو از بسیاری خون پیدا میشود و بدترین قاتلهاست و حیوة چار پای گلو بریده و چار پای که
 بر کشتن باشد و بدتر به الفتح هر دو ذال و دود که کردن کسی را در کاری و ضیق و خیر را که و خسته با
 در موا و یا له بالضم و تشدید با و تخفیف آن فیکله و خیره بالفتح آنچه نگاه داشته شود و بفارست
 آتش نمی گویند. و روقه بالفتح و الکسر بالاسی هر چیز را با اس کوهان و ریت بالضم و الکسر و تشدید
 را در مثل آدمی و جن و ذریات و ذریای جمع و رلقه و سله دوست آویند و آب سرکه که حیاء و
 در پس آن پنهان شود و جهت زدن تیر صید را و روقه بالضم و فتح را غله است معون که از اجاری
 گویند و بالفتح و تشدید را سورچه و در وزن صد زده مقدار یک چوب باشد و کوته هر وزن صد و گلو
 بریدن و زنج کردن و کیت بالضم آنچه بوی آتش فروزند یعنی سر و زنده و لته بالکسر و تشدید
 خداری و لاقه بالفتح نیز زبانی و فصاحت و تیز زبان و ضیق شدن و مته بالکسر و تشدید میم عهدان
 و اهل و اهل کتاب که بعد و امان در و اسلام در آیند و بالفتح چاه که آب اندک داشته باشد
 و و باجه بالضم هر دو و بنا که چیزی و بالکسر خوشی زندان و نام موضعی است و و باجه بالضم موی پیشانی
 و جای رستن موی پیشانی و بهترین و بالاترین چیز است

باب الذال مع الحاء

فتح بالفتح گلو بریدن و شکافتن و کشودن و بالکسر چار پای که دوج کرده شود و قوله تعالی و فندیا و فندیم
 و نیز معنی یکسر اول و فتح ثانی نیز آمده و فتح گلو بریده و آنچه بر سر گلو بریدن آمده باشد و لقب سهیل عم
 و اوج گلو برنده و سعد و راج منزل است از منازل قروآن و دستاره است که میان نهاد و در می بقدر

و التاء قوی که بدان نزه چیز را می یابند و آن بظاہر زبان باشد و ات حقیقت چیزی و خداوند و

یک دراع است و طرقت یکی از اینها کوکبی است فرد که آنرا گویا میخواهد که درج کند فواح بالفتح شیر آب آینه شده
و بالضم و تشدید را گری است پر زنده سرخ باغلهای سیاه بنایت زمین را که و بدین معنی است فروع بالضم
و تشدید را در ارتج جمع فروع بالفتح فروع و طعام کردن فروع بالفتح پشتها و نامهای است فروع
از شتران که شتران خوب را بدو نسبت کنند و نام پدر قبیله است

باب الذال مع الراء

وار بالفتح و سکون هزه و لیری کردن و رسیدن و کراست داشتن چیزی را و عادت کردن چیزی را و غیر
بالفتح نوشتن و نقطه کردن و در خواندن و آهسته خواندن و دانستن چیزی و حیثه و اینر استوار داشتن
فروع بالضم چیزه نگاه داشتن و نگاه داشته شده بر دقتی و خاتمه نگاه داشته شد بر ای روزی جمع
و غیر فروع بالفتح و تشدید را و انداختن بزرگ و ننگ و باندن بر چیزی افشاندن و سرچا و
بدین معنی جمع ذره است و نام مردیست و ابو ذر کنیت صحابیست فروع بالضم بر آفتاب و رسیدن گاه
و بالفتح و ارفی که بر چیزی افشاند و فروع بالفتح ترسانیدن و بالضم ترس و بختن و هشت و بالضم و فتح
عین چیزی که از آن ترسیده شود و فروع بختن بوی تیز خوش و ما خوش و بوی تیز آمدن و بوی بغل
و گیاه به بود شک و فروع و شک تیز بوی و رفته ذره و فروع را بر آفتاب و کسر آواز و شاد باد آوردن
و یاد کردن بر این و بالضم یاد کردن و بختن گیرند اگر جمع و در بعضی غلات ماده و فروع جمع و یولاد
و شمشیر به دار و فروع بقل تره که در از وسط بشود و فروع نیک یاد گیرنده و اگر یاد کننده و فروع بالفتح
بر این بختن و ننگ کردن شتر و بالکسر و لیری و بزرگ و بسیار یا رس کننده و همچنین و میر و فروع
اول و کثرانی و مار یا کسر زینار و محمد و آنچه شتر اوار است نگاه داشت آن برود

باب الذال مع الهمزة

فروع بالفتح که کردن جامه و طلبه کردن فی و در از شدن و ست و حیت شدن و فروع طبع و بچه کا و و
و فروع ما و که حیا و پس آن پنهان شود و تا صید را تیر زد فروع بالفتح زنی که بک را بد و بالکسر باز و از آنج
با گشتان و در حیوانات از پاچه بالاتر را فروع گویند و کثیری که با و چیزی را پنهان کنند و فروع از آن شتر
و بن نیز و قبیله است و نام فروع است از منازل قمر و آن ستاره است چند که بر ذراع برج اسد و فروع
شده اند و مر و اسع الذراع و الذراع خورش خلق فروع بالفتح و شتر بک سیر فروع کام و همچنین
فروع فروع بالفتح حاجت مند شدن فروع بالفتح فاش بر آنگاه شدن چیز فروع فاش و شال

باب الذال مع الفاء

و آت بالفتح و سکون همزه زود و مردن ذروف بالفهم اشکال چشم رفتن ذروف بالفهم روان شدن
 اشکال در روان شدن آب و صفت بالفهم زهر که را خوراندن و زهر و طعام کردن و زهر و عاف بالفهم
 زهر قاتل و موت و و آت بالفهم زهر زود آئیده ذوفت بالفهمین ذوفت بالفهم و تشدید ذوفات
 بالکسر خسته زخمی و مجروح گشتن و در کاری شتاب کردن ذوفات بالفهم زود و سبک و بالکسر و الفتح زخمی
 و آب نیک ذوفوف و ذوفیف زود و سبک ذوفت بالفهمین خروید و راستی تیغ بینی ذوارت الباسا و

باب الدال مع القاف

ذوق بالفهم پی است و شقی و بالفهم سرگین مرغ و سرگین انداختن مرغ و ذوق بالفهم فریاد کردن ذوق
 بفتحین نیز زبان شدن و بی آرام شدن و بدین دو معنی بفتح نیز آمده و نیز کردن کار و بالفهم ناتوان کردن
 روزه کسی را و بی خیال انداختن مرغ و طرف زبان و شان و کنار و نیزی بر چیزی و بدین دو معنی بالفهم اول
 و فم دوم و بفتحین نیز آمده و فلیق بالفهم و کسر لام نیز زبان و شان نیز ذوق بالفهم کنار زبان و شان
 ذوق ذوق دندان بالفهم چیدن و از مودن مره چینی

باب الدال مع اللام

ذال بالفهم و سکون همزه نرم رفتن و شتاب رفتن ذبول بالفهم ذوبل بالفهم نرم شدن و لاغر شدن
 سب و ذل بالفهم گوش ماهی و پوست کشت و استخوان ماهی که از آن دست برنجن و شانه سازند و حل
 بالفهم ظم و جود و حل بالفهم کینه دشمنی ذل بالفهم و تشدید لام خواری و ذوال شدن و بالکسر نرمی
 و رام شدن ذلیل خوار از که و از لار جمع ذلول بالفهم رام ذلل بفتحین جمع ذوال و ذلل بکسر
 کاف نام پیغام برست و بعضی گفته اند که شخصی بود که تکفل کار و خدمت پیغامبری شده بود ذول بالفهم
 فراموش کردن و ذوال شدن و بفتحین ذلول بالفهم و رختی است و نام قبیله است ذال ذال ذال
 ذیل بالفهم دامن بر زمین کشیدن و دامن و آخر هر چیز از جامه و ازار و هر چه بر زمین کشیده شود
 و ذیل الریح آنچه زمین را بر وید از باد و ذیل بفتحین یا ذوال اسب دراز دم

باب الدال مع الهمزة

ذهم بفتح ذال و سکون همزه عیب کردن و ذوار شمردن و بد گفتن و راندن ذهم بالفهم و تشدید همزه
 نکو میدان و بد گفتن و بالکسر بسیار لاغر و میم نکو میوه و آب نام خوش و دانه که بر روی پیدا میشود و
 آب بینی ذبول و چیزی چون بقیعه مور که از مسام بیرون آید و فام بالکسر حوت و حق و چاهها که
 اندک آب و بدین معنی جمع ذمه است بالفهم و ذهم و ذام بالفهم عیب

باب الدال مع النون

فوقیان بالضم واکسر قبیلہ است ازان قبیلہ است نابغہ ونبائی شاعر مشہور و در باب ج نعمان بن منذر
ووقن بالفتح بزنج زون و برحاق زون و بالکسر پیر سال خود و یقین زندان و اوقن زیر زنج و برک
و کران بالضم زان مع ذکر یقین و حسن بالکسر نیر کی و تیزی خاطر و یاد داشتن و قوت درک بالضم و قوت

باب الدال مع الیاء

فکی زیرک و س بالکسر و تشدید میم اهل کتاب که زینهارے باشند منسوب بذم یعنی عمد و بین

باب الراء مع الالف

ر و یا بالضم و سکون هزه خواب دیدن و آنچه در خواب بینند ر یا بالکسر زیادت شدن و نشو و نما کردن
زیادتی گرفتن و دوام و بیج ر ثار بالکسر فریب گفتن مرده را و محاسن او را شمعون و شمع و جزان رجا
بالفتح امیدوار شدن و کثا پخیزی و بهیض آمده جسمی بالضم بازگشتن رحمی بالفتح آسیار حضار بالضم و فتح
جاء عرق تب رخا ر بالفتح و فانی عیش و بالضم با دوزم رومی بالفتح ملاک شدن ر داء بالکسر چادر ی که بر دوش
گیرند ر دور بالکسر ر ز یا یا معینتا ر ز را بالضم بصیت ر شام بالکسر رسن و نثری است از سائل قمر
و بالفتح و یقین آموخته ر شعی بالضم و الکسر جمع رسوت رضعی بالفتح خوشنود ی و ضامن و محبت لقب
علی بن موسی رضوی بالفتح کوسبی است بهدینه عثمان زن خویشن آرا اعمالی یعنی مراعات کن بار اعمالی
این یعنی قصد کرده بخصرت پیغام صلح خطاب میکرد و ندیده و اندک تغیر داده را اعمالی خواندند یعنی ثمان
مق تعالی صحابه را امنی کرد که دیگر باریان کلمه خطاب بکنند بلکه نظر ناگویند رعایا بالفتح محکومان و نگه داشته
شدگان رعایا بالکسر شبانان رعایا گیاه رخا ر بالضم آواز کردن و آواز شتر و شتر مرغ و گفتار رخا ر
بالکسر اتفاق نمودن و پیوند نمودن رفوه بالضم نیکو کردن و دیدگی جامه را و پیوستن به چیزی رفور بالضم
ایستادن اشک و خون و بضمین ایستادن اشک و آنچه بر جواحت نهند تا خون ایستند و فشار بالضم با سیم
و چیزی که شتر است از گلو بر آید و آنرا ششقه نیز گویند مضمار بالفتح ریگ گرم که چون بای بر آن نهند
بسوزد و روار بالضم دیدار و خوبی منظور و بالفتح سیرانی و بالکسر سیراب شدگان در سنی که متاع بر شتر بدان
بندندار و بهر جمع ر بار بالفتح زمین فراخ و بالفتح و بالضم قبیلہ است ر بارے و منسوب بدان و بالکسر
کوچهای بازار که آب باران ازان روان شود ر بار بالکسر کادر بر دیدگی مردم گران

باب الراء مع الباء

ر اب بالفتح و سکون هزه پیوند کردن طرف و د و یقین چیزی ر ب بالفتح و تشدید یا خداوند

سوار و آنچه بر تنه نعل بر آید از شاخ و آغزا را کوب نیز گویند و در اکثر لغت عرب را کب سوار اشتر را
گویند و فارس سوار سب را گویند رکب بالفصح شتر سواران و اسب سواران از معدوده افزون
و هر دو افزون و لغتین را نوما و لغتین زمار و موسی زمار رکاب با کسر شتران سوار می و چیزی که برین
بندند تا پای دران ننهد و بالضم و تشدید کاف سواران بر و ب بالفصح است شدن شیر و شتر دیده شدن
عقل و بالضم می است بلای میب بالضم ترسیدن و بالفصح شتر ماده لاجر و بیکان بار یک لغتین
استین را سب پار سا و عابد ترسایان ریب بالفصح گردش زمانه و حاجت و شاک و شاک الیون
حوادث روزگار +

باب الرابع مع التمار

رافقه و رحمة مرانی کردن کرایه علم را یا ت جمع رویت بالضم و سکون هزه دیدن و دانستن را بجه
بوی و چیزی اندک در اوج جمع رحمت گفت دست و آسایش بود بالضم و سکون هزه قطعه که بدان
درست کرده شود و حرف شکسته را در و به بن عجاج شاعر است شهور و بود و نیز آمده رافقه لزرنده
و دیدن صور بار اول را دقه و بر پی آمده و دیدن صور بار دوم را و تیه بسیار روایت گشته و
شعر و غیران و شک آب و شتر و شتر و جز آن که بر آن آب گشته را بیه زمین بلند و افزوده و در آن
رافقه گرو می از لشکر که سردار خود را گذاشته باشد و جمعی از شیعه که زید بن علی عم را گذاشته بود
ناشید شد رسته استوار را بطه لشکری یا بجا که از پیش دشمن گرفته و گویا ایشان را به چهره
پشته اند و آنچه بآن چیز را به چیزی بندند و بوجه زمین پشته بلند را بکه طقه از حسن که در گرن
ستور بندند و آن رسن را ربق با کسر گویند ر بده با کسر خرقة ماض و موبله نیر و سر بنه شیشه و
بر چیز بلند و پشم رنگین که از گوش و گردن شتر و جز آن بیا و پشته و بدین معنی لغتین نیز آمده و لغتین
پشم بار که بآن قطران مانده بر شتر و کوئی که زرگر سرایه را بآن طلا دهد و یکسر نیز آمده و نام
جائی نزدیک مدینه که مرقد ابو ذر غفاری است و سر تازیانه و سختی را بیه دختر زن و بزرگ خانه
پرورده براسه شیر و دایه پرورنده بر طبقه خود آهمن کسنگی که بر دایرند و بدان روز از نیا
و پدر قبيله است و نام مردی است را بیه بر وزن ثانیه یک از چهار دندان که سیاه نماید
انیات است رباعیات جمع ر بعه بالفصح مرد وزن سیاه قد و چهار شانه و طبله عطار و لغتین سختی
رویدن شتر و نام قبيله است از بنی اسد ر بته لغتین ر شته که بر انگشت بندند به جهت یاد کردن
چهره و آغزا را نیز گویند ر بته بالضم بایه و منزلت و لغتین زمین بلند بر آمده و سختی ر بته بالضم

و تشدید نماید تا مافوق سخن رت با الفتح و تشدید تا مافوق و نحو رکوت جمع رتاشه با الفتح کند و سوده شدن و
 به شکل شدن رتاشه با کسر رخت گفته فانه وزن نادان و مردم فرومایه ضعیف رختة با الفتح لرزه زمین
 و جزآن رختة با الفتح بازگشتن بدینا بعد از مرگ و جواب نامه و جزآن و باز آمدن و بازگشتن مرد و بسوی
 منطقه و بدین معنی بکسر نیز آمده اما فتح افصح است بر جواز و در حقیقت با الفتح مرد بودن و مردی و سوارسی و کلان یا
 رختة با الفتح زن برداشته و تره خرده رختة با الفتح سامت سبی و زمین فراخ رختة با کسر کوچ کردن و با الفتح
 مقصد و آنچه بسوی آن رفته شود از هر طریقی حالتة ستور بارکش شتر سوارى حالتة با کسر زمین چرین که بخت
 تا حق برستور نهند و در و سه چوب بناتند رختة با الفتح و ستوری و آسانی و از رانی رختة بختین معنی
 است مانند گرس و آنرا فوق هم گویند و خاصه با الفتح نرم شدن و با الفتح سنگ نرم سفید روقه با کسر و تشدید و ال
 متر شدن و پیش شدن پستان پیش از زایدن و با الفتح فاسد و زبون شدن رواقه با الفتح ناگس و فرو
 شدن رتاشه با الفتح بسته و آرمیده شدن و گران بار شدن بر زرقه با الفتح و تشدید یا مصیبت رتاشه با الفتح
 و اکسیر بسته با و جزآن رساله با کسر بنیام مردن سیله مکتوب رختة آب که از جای تراش کند و بجای
 یکدر شاقه با الفتح نیکوت شدن رتاشه با الفتح آب و خون که بجای یکدر و ترشح کند رتوقه با الفتح و اکسیر
 که کسی و بندگان را ساری نام کند و حیات با الفتح استوار و محکم شدن خصایصه با الفتح و اکسیر شیر خوردن طوقه
 با الفتح نر شدن و تری و عوفه با الفتح حلیش آرا شدن و نادان و احمق شدن و نرم و سست شدن عایه
 با کسر گاه است چیزی کردن ساعده با کسر لرزه رختة با الفتح لریدن و لرزه رقا با الفتح شبانان و نگهبانان
 رختة با الفتح خویش نمودن رقتة با کسر و الفتح خرابان رقا با الفتح هر چه ای کردن رقتة با کسر
 بلندی قدر و بلند شدن رقا با کسر بخار پس فرو بس زین نهند و پارچه که بر جرات بندند و مالی که
 فریش به جهت حاجیان بیرون آرند رفات با الفتح دیر و ریزه رقا با الفتح چیزه که زبان بر سین بندند
 تا فیه نماید و با الفتح و الفتح بندی و بلند آواز شدن و با کسر نام مرد است رفاست و رفاست
 با الفتح آهوان و فراخ عیش شدن رقتة با الفتح پاره جامه و پاره کاغذ که بر آن چیزه نویسد رقتة
 با الفتح افون و سحر و با الفتح و فتح قاف و تشدید یا نام و ختر رسالت پناه صلح و با کسر و تشدید
 قاف کسوره و یا سه حلی بندگی رقتة با کسر شیدا است و نگهبانی و با الفتح مناک که بر اسه صید
 کردن پلنگ بکشد و بختن کردن و بنده رقا با الفتح چشم داشتن و انتظار بردن و عمارت نمودن
 رقتة با کسر و تشدید قاف تنگ شدن چیزه و مهربان شدن و با الفتح مرزینی که نزدیک باب و دروازه
 و وقت در آن گدزد و شریک بر کنار فرات رقتة با الفتح زانو رقتة با الفتح و تشدید یا سه

و نقطه پاه را گاکه بافتن است و معیت شدن و آنکه بر اهل خانه خود غیرت ندارد و ایشانرا از ورشی نباشد
فی الحدیث انه صلعم لعن الرکاکه و به تشدید کاف نیز گفته اند رگاکه بافتن آرسیدن و نام پهلونیت که حضرت
رسول صلعم گشتی گرفته بود و گردیده بود آخر او را حضرت بزرین انداخت و او مسلمان شد و گوته بافتن خوش
بزرگ و کوزه گشتی خورد و بدین معنی هر سه حرکت آمده رایته با کسرتی اندازی کردن ریمیه بافتن یکبار نیز انداز
ریمیه باضم و تشدید سیم رسن کنه و با کسرتی استخوان بوسیده و بوسیدن استخوان بافتن و
تشدید مقعد و تارک سیر و قخته بافتن مرغزار و مقدار نیمه مشک از آب و یته بافتن و تشدید یاس
و نقطه فکری داخل کردن روته باضم و بای موده عقل و پاره از شب و پاره از گوشت و حاجت یقی شیر
یا ناید که در شیر کنند تا ماست شود و آب منی نریانی که در رسم داده قرار گیرد و نام شاعری است و آنچه بدن
زندگانی توان کرد و رایته با کسرتی نقل کردن سخن و آب بر کشیدن ریمیه بافتن ترسیدن و موهه بافتن با و نند
و موضعی از جمله که از آن آب باران روان شود و رایته با کسرتی متری رایته با کسرتی تون را رام کردن
در پنج کشیدن ریمیه با کسرتی و آنچه بشک افکند

باب الرابع مع الثمار

ریش بافتن باز داشتن از حاجت و عمل خیر بایست چیز اینکه باز دارند از کار خیر و فی الحدیث اذ کان
یوم الجمعة بعثت ابلیس جوده الی الناس فاحذوا علیکم بالتراب بایست ریش بافتن و تشدید تا کنه ریش
با کسرتی ریش مجروح ریش با کسرتی شوره و تلج ریش بافتن و فحشین شیم و صوف رنگین که از
بدون آویند ریش بافتن و فحشین مجروح شیر و ار و بیش یا شیر ریش بافتن و فحشین جلع و سخن ریش
و سخن باز نماند جلع ریش با کسرتی چراگاه شتر از شوره گیاه و نام و ختی است و مرد کنه و جامه و ناتوان
بشت و بافتن اصلاح کردن و بدست چیز بوسدن و فحشین جوی چند که بر هم نیند و در دیار ایران سوار
شوند و خوردن شتر شوره گیاه را در بخور شدن از آن و یقیه شیر و پستان روشت بافتن کسرتی شوره
و احد و سرگین انداختن ریش بافتن و رنگ کردن و بدو قبلیه از قیس و اندازه چیز و بافتن و تشدید
یای کسوره و رنگ کنه و کابل

باب الرابع مع الحیسم

ریش بافتن بستن در و فحشین در بزرگ بسته که در و در کوچک باشد و فحشین رباح با کسرتی کعبه

روح بالفتح و تشدید جیم ضعیفین و باز داشتن رجا ج بالفتح شتران مگو سفند ان لانغ و مرد ضعیف رجا ج
بالفتح اضطراب کردن و پیافیه و نشیدن برق راجج بکسر نون جزیره ای و فرمای ملس روح بالفتح
روانی رجا ج بفتح تین کرد و شور و غوغا و ابریه باران راجج روان ازین راجج بالفتح صحرایان

باب الرابع مع الحار

روح تشا و تشدن و شراب و لغهای دست و بدیه یعنی جمع ماضی است روح بالفتح سو کردن با کسر سو و
بفتح تین سو و شتران و همان که بر سه فردقتن بیارند و پیوه و شتر بجهای نرو و بالضم و فتح با شتر بجه و بزغاله
و مرغی است رجا ج با کسر فردقتن پذیرد و بسود و فائده کسی داود و بالفتح سو و دو نام چند کس است و قلعه است
باندیس و جوهری گوید رجا ج جانور است چون گربه که کافور را از وی گیرند و کافور را می بدان سوسه است
و این غلط است چه کافور صمغ درختی است و بالضم و تشدید یا گفته نرو و بزغاله و شتر بجه راجج بکسر سو و
گنده و جوح و رجا ج بالضم چربیدن تر از و و جزآن رجا ج بالفتح زن بزرگ سرین راجج چربنده
وزن بزرگ سرین رجا ج بفتح را و حار مملو فراخی سم و بفتح تین کاسه فراخ حراج بالفتح فراخ روح
بالفتح شفته دامن خیمه پس خیمه و آوردن و گرد اگر دانه را در گل گرفتن و بفتح تین زمانه دراز روح
بالفتح زن گران سرین و کاسه بزرگ و لشکر گران سیر روح بفتح تین جمع و روح یعنی فیتهای غلیظ
آده و و بنه قول علی ان من و را گیم امورا مستطاعه ز و حار روح بالفتح فرد و فتادین شتراده از
لانغی و زدن نیزه کسی را شخ بالفتح خوس کردن و تراویدن آب و بخشیدن روح عرق و گاه
است صبح بالفتح شستن و زبره کردن سنگ و خسته فرما و مانند آن و بالضم ریزه سنگ و خسته و راجج
بالضم کرانه کوه و بیتی آن و همان سرار کھج بالضم میل کردن و آرام کردن بچیزی روح بالفتح نیزه
زود و کد زدن حیوان و بالضم نیزه و زاج و راجج با کسر روح راجج بالضم و تشدید میم نیزه گرد نام مردوست
راجج نیزه دار و نیزه زن و سماک راجج ستاره الهیست که نزدیک او ستاره دیگر هست که آن نیزه
او گویند و سماک دیگر که ستاره نزدیک ندارد و آنرا اعزل گویند یعنی بی سلاح و نور راجج گاه
که هر دو شتاب داشته باشد راجج بالفتح گردش سر از مستی و جزآن روح بالفتح آسیایش و سیم و حوت
و بالضم بان و قرآن و وحی و عبرت و عیسی علیهما السلام و نبوت و حکم خدا و ملک است که روی او چون
انسان است و تن او چون تن ملائک است و بفتح تین فساد نهادن پیش پا از یکدگر در گاه تن
چنانکه پاشنه هانزدیک باشد با هم روح بالفتح شبانگاه شدن و شبانگاه کردن و شبانگاه کردن
شبانگاه یا از زوال آفتاب تا شب روح بود و باران با سه شبانگاه روح بالکسر بود و بر سه

و نفیث و غلبه و حرمت و نصرت و دولت و چیرایک و درازی که در و باوند و زو ر ی ا ح بافتح شراب ثباتگاه
و بالکسر نام پدر قبیله است و جمع ریح

باب الراء مع النحاح

ر سح بافتح تنگ شدن غیر و مقیم شدن یکائی و تحکف کردن از چیری ریح باضم کیاهی است تازه و نرمی
بزرگ که گردن را برمی دارد و ببالای بروکی از صبرهای شطرنج و منزه است از منازل نیشاپور و بافتح
و تشدید قایم ال کردن و تقویت شدن آب با آب رخا خ بافتح زیر دم و عیش فراخ رسوخ باضم
استوار و پابرجا بودن و در فن آب چشمه و در فن تری باران و زمین را سح استوار و پابرجا و بافتح
سنگ ریز و اندک بخشیدن و سنگ بر کسی زدن ریح بالکسر در فغان ابنوه و مجتمع سح بافتح سست
نقدن و دور بودن و دوران از یکدیگر چندانکه بهم نیایند و بالکسر موضعی است بخراسان نامیه است نیشاپور

باب الراء مع الدال

شده بافتح بر همه گیر نهادن رشت و تقویت متلع جیده و همچنین رشید و مردم ناتوان رو بافتح و تشدید مال
باز گردانیدن و باز آوردن و چیری زبون و فساد رشتا و بافتح بسیار مان بودن و برادر بودن
و حسب الرشاد تیره تیز که را تشدید راه راست یا بنده رشید راه راست یا بنده دراه راست نمایند و نامی است
از نامهای خدای تعالی رشت باضم و تقویت برادر شدن و صدار بافتح و تقویت چشم داشتن و لیا و باران اندک
از خدا و جمع و نظر کنندگان و نیز گیرندگان مردم بر سر راه و برین تقدیر جمع را صدارت رعد بافتح آواز
بر و آواز کردن ابر و گویند آواز فرشته است که ابری زانند و آراسته و نیکو شدن زن و ترسایدن تقید
نمودن و نیز نام مرویت که عاشق زنی بوده و باب نام سلمان گوید در حد چون رعد از آسمان آید بسودا
و باب باد چون و امق ندای غنچه خدا شود و تقویت عیش و خوش و فراخ رعد بافتح طاعت کردن و یاری آواز
و بالکسر شش و کانه بزرگ و بافتح نیز آمده و واقعه و بهای سفت رعد بافتح خواب کردن رقتا و
باضم در خواب شدن و خواب شب رعد و باضم خواب کردن و خوابندگان و معنی اخیر جمع را قدر اقول و خم بزرگ دراز
بقیر اندوده و ماهی است کو چاک رکو و باضم ایستادن آب و باد و کشتی و آفتاب و نصف النهار
و راست ایستادن تراز و دو ایستادن روز و آرام گرفتن مردم و بافتح کاسه بر و شتر و ده که همیشه
شیر دهد و شیرش منقطع نشود را که آرام گیرنده و ثابت بجای خود و باد بافتح خاکستر رعد و تقویت
در و چشم دور کردن آن و فتح اول و کسر سیم آب متغیر شده زنده بافتح درختی است خوشبو و درخت

اسس و محمود را نیز گویند رو و بالفتح آب و علف جستن و رقتن و آمدن را اندک و در برابر آب و
 علف فرستند و دسته و تناس

باب الرار مع الرار

رار و ریر بالفتح و الکسر مع ثنائک استخوان تپاده شده و گداخته را لغوی

باب الرار مع الزار

راز سردار معاران مفر در ازه ر حبه بالکسر و الفهم پیدای و عبادت بت و عذاب شرک و تحقیق نوعی
 از شعر کوتاه وزن آن شش بار مستغلق و فاعل گوید ر جز و اعل شعریت بلکه آن نصف بیت یا ثلث
 بیت است و به بحر جز شعر گفتن و بیار لیت از بیار یکنه شتر ز ر بالفتح و تشدید ز در زمین چیزی چیست و
 استوار کردن در زمین ز در نهادن و دم فرو بردن غ در زمین بجهت بیضه نهادن و بالفهم سرخ که آزار از ریز
 گویند ز ریر گماشت که آن رنگ کنند و این غیر ز ریر است که ز بالفتح نیزه و جز آن در زمین فرو بردن
 و بالکسر آواز نرم و مرد و دانا سرکار بالفتح مال پنهان کرده در زمین و آنچه در کان بهم رسد و هر بالفتح
 آب دابر و چشم و غیر آن اشارت کردن و بالفهم بافتن نیزه را مورد دریا و اصل و نمودن چیزی
 رو و بالفتح آرمودن و بر حرفت خود بودن اصلاح نمودن آن هر بالفتح جنبیدن

باب الرار مع السین

ر اس بالفتح سرد و سرد و سرد و ان و بالاسه چیزی و بر سز زدن و در اس المال سرایه تجارت رئیس بهتر
 ر اس بالفتح و تشدید سز زده و ده که فروشن و عامه رو اس گویند پس بالفتح بستن و شک کردن
 ر جس بالکسر پیدای و عفونت و فتم و گناه و کار بد و بالفتح آواز بلند کردن و آواز بر دها گشتن و سر آواز بلند
 روس بالفتح انداختن سنگ و دیوار و جز آن کسی و کوفتن و خرد کردن زمین به چیزی سخت و رقتن بجائی
 رئیس چیزی ثابت و استوار و مرد ز ریک و دانا و ابتداء و دوستی و تب و چیزی که درست نباشد
 رس بالفتح و تشدید سین ابتداء چیزی و ابتداء تب و محبت و پناه بستن بر آورده و چیزی
 که درست نباشد و نام چاه بقیه قبیلکه شود که پیا سبر خود را بکذب نمودند و در آن چاه بش پنهان
 کردند و صاحب الرس عبارت از ایشان و اصلاح کردن و فساد کردن بیان چیست و پناه کنند
 و در گور کردن و پنهان کردن چسبندی و با خود سخن گفتن و اندیشه کردن و در استن حال و کار کسی
 رعس بالفتح لرزیدن و افشاندن و راه آهسته رفتن از ماندگی و ضعف رعس بالفتح
 اییدن و نکوئی کردن و انس و نونی و برکت و نعمت رس بالفتح پیاسه زدن و شتر

بافتح برگردانیدن و دوازده گون کردن و با کسر پیدی و مردم بسیار مریض بافتح خاک گور و دفن کردن
مرده و پیرشدن چیزی و سنگ انداختن و دوا مس با دوا که راه دوی را ناپدید کنند و کس
بافتح خراشیدن و برداشتن سیل گیاه را و باضم طاقه که شهرهای ایشان بر ملک حطاب ترک بچسبند
و مریض بافتح سخت پایی مال کردن مریض بافتح خراشیدن و ضبط کردن غالب و بستن سندان

باب الرابع مع الششین

ریش تفتیح باضمی که در ناخن جو انان پیدا شود و ریش باضم و تشد پاشین چکیدن آب اشک خون خزان
و باران اندک ریشاش بافتح و ریشاش بافتح آب و خون که بکافی چکید و ریش تفتیح از زمین ریش باضم
کوفتن و خوردن و میل کردن خاک بردارند و باضم نیز آمده ریش بافتح نقش کردن ریش بافتح چیدن
گوشت پیر اندک و سنگ و جز آن انداختن و دست بسوون و گرفتن بسرا انگشتان و طاقه ریمان و جز آن تفتیح
پرنه و کسری که در یک چشم پیدا شود و آب چشم می رفته باشد و ریش بافتح خوردن بسیار و خوردن اندک
و ریش رگهای ظاهر گف و رگهای درون باز و ریش رگ سبب درون باز و ریش رگ سبب درون باز
ریش بافتح پرنه اندن بر تیر و نیکو کردن حال کسی و نفع رساندن و پوشانیدن و خوردن کسی را و با کسر
پرنه و جامه فاخر و فراخی و معاش ریش با کسر جمع ریش انگه میان ریش و دهنه و ریش و شورت و شورت
میانی باشد و فی التحدیث لعن الله الکراشی و الکراشی و الکراشی

باب الرابع مع الضاد

ریش باضم چشم دشتن پینی یا پیدی ریش باضم از زانی و از زان شدن و باضم نازک و نرم ریش
از زان و جامه نازک ریش باضم و تشد و صا و ستوار کردن و برهم چسپانیدن و پذیرا و برهم کردن و بکمان
بینه را بنهار صا صا باضم از زان و آن دو قسم است سفید که از افعی گویند و سیاه که از اسب گویند و صا
بافتح که کردن و سفید کردن و ربودن و حرکت دادن ریش باضم پایی کوفتن و در ششیدن شراب و چو شیدن
شراب ریش باضم درست کردن شکسته را و تسلی دادن به سبب زده را و نیکو کردن حال کسی را و اصلاح
کردن میان دو کس و پنجاه انداختن مرغ و زانیدن ستور زنده و کسب کردن و تفتیح چکر سفید که در گنج
چشم گرد آید و آنچه روان شود از افعی تفتیح گویند و ریش با کسر سنج و نیاد و صینه زیرین دیوار و سنگ
که آن چینه دیوار بر آوردند و باضم سوده شدن سم ستور و آب بر آوردن آن و سخت فشردن
و سخت گرفتن بقا و تشاقتن و ریش سنگهای برهم دیگر چیده

باب الرابع مع الضاد

بفتح سیاه چتری و اساس بنام طبعین کرانهای چتری و تحقیق رسن پالان فرود و یا غیره اول آنچه در
شکم باشد و دیوار گردن و سر که اند و نگاه گوشت و قوتیکه بسنده و رسیده باشد و مال و فغانه و فغانه و مال فغانه
از زمین و خواهر و مادر و هر چه با وجود کسند و بدان دل خوش شوند و بدیعنی بهضم و طبعین نیز آمده و راجع
بافهم باز آمدن نیز از کشتی و زانو و آیدان گا و گوشت و اسب چنانکه بر دهن و شتر و جوامع بر سر مرغ
و بفتح و رفت بزرگ و فراخ و زنجیر کلان و زره فراخ و رض بفتح شستن دست و جامه و جز آن و هر ق که
تب زده و رض بفتح و تشدید ضاد و کوفتن و خرد و ریزه کردن و خردا که بگویند و بر نهند و رض بفتح و انهای خراب
کوفته و رض بفتح و انهم ریزه های چیزه رض بفتح سنگ ریزه که زیر پاهای کوفته شود و مرد و ستور بسیار
گرفت و قطرهای خود باران و رض بفتح و تحقیق گنداشتن چیزه و بهر جا گنداشتن ستور و آب اندک از قوت
بفتح به چاشنی ستور و روض الارض باقی مانده برع و علف زمین که باز نماند از زمین و گیاه و یا گنده
و در از یک گیره رض بفتح بنیانیدن و برکت دادن پایی و بر تحقیق سب را و پای زدن بر سب تا فتنه
و بال بنیانیدن مرغ و پریدن مرغ بفتح با پوست بختن گوشت را در مغالکی بر سنگ ریزه و ریگ تفسیه
و باریک و تیز کردن دم کار و جز آن و سوزن یا از گرمی زمین و گرمی چیدن گوشت و سوزن جگر و درون آن بجا
شدن او از آن میض پیکان و کار و تیز و هر چه تیز باشد و رض بفتح نرم و رام کردن و مرغزار را
و هم چنین ریاض روضه و احد و رض لشکری که سردار خود را بگذارد و راضه گویی از آن و فرق
از شمشیر که بر زمین علی سبقت کردند بعد از آن گفتند که از شمشیر تیرا کن تا با تو همراهی کنم زده با نمود و
گفت چگونه تیرا کنم از ایشان که وزیر و معاون جدم بودند پس ایشان او را راض کردند و گنداشتن
تا آنکه غم حجاج ایشان را شمشیر و رض سوار کار و رام کنند و تیرا سوز

باب الرار مع الطار

رابط بفتح بر بستن رابط با کسر ننگا بدشتن سرحد دشمن و پیوسته بودن در اینجا و آنچه با دستور مشک
و جز آن نبود و پنج سرا سب یا بیشتر که بسته باشند براسه می و انتظار نماز بدون بعد از نماز دیگر
ستور که او را بندند و لقب مرد و عجزه خرابه تر نهاده و آب و خرابه خشک که در اینجا
کنند و آب بران ریزند و راسب و زاده و حکیم که اعراض از دنیا کرده باشد و بدیعنی است را با
و رابط الجاش و زیبطه الجاش مرد دیر که نگریزد و راثوط باضم ثابت و لازم دشتن شتر
را راثوط بفتح پناه بردن و جشی بیا به بند و باضم نمر مغرب رود و رابط بفتح کرده
مردان کم از ده یا از سه تاده و قوم و قبایله که و طبعین نیز آمده و پوست پاره چون نیز

خود پیش حاکم برودن و بر دشتن غلته در ده و پنجمین گاه آوردن و مبالغه کردن دستور در قنار بقیع راه
و نزدیک گردانیدن چیزی را به چیزی رفیع سرایت و بلند آواز قیام بالفتح و الکسر گفته شدن خوشه
و آنها را رفیع بردارنده و میرق بلند و ناکه که قله بستان در کشد و بیرون نیاید و رفیع آسمان دنیا از
جمع و مردمان رفیع بالکسر بارهای و نوشته های موجبه که بجای فرستاده و نام خطی است که کویح
پشت خم کردن و نماز کردن و محتاج شدن و بر واقفان رفیع بالفتح در معاون بختین جنبیدن
از غضب و بدست اشارت کردن و اشک و ان شدن و ستافتن رفیع بالفتح ترییدن و ترسانیدن
و شکفت آوردن و بالضم عقل و دل رفیع بالفتح بالیدن و افزون شدن و بازگشتن و نیکو گردان
مان از تنویر و طعام از و یک و در خطی که از گشت حاصل شود و فزونی و امن زره و آستین زره و
هر چیز و اول هر چیز و بالکسر و الفتح زمین بلند و راه مطلق یا راه کشاده که در میان کوه باشد
رافع عرض آیند و اسپ نیک

باب الرار مع القین

رفع بختین فراخی عیش و تقیم شدن بجای و بالفتح و کسر باید کار و نامقید رسیع بالضم و بختین
بر دست و پاسه شتر و بختین سنی و دست و پای شتر رفیع بالفتح فراخی عیش و از زانی و نایب و زین
و زمین بسیار خاک و چرک ناخن و هر چرک که در پیوند کاهها به بدن جمع شود و پنج ران و جمع شده نگاه
رفاک و طعام و چرخ که نرم باشد و شک تنگ پوست و بالضم بغل گاه و با محل اندام مخصوص است و
بالفتح پنهان رفتن و دباه و جزآن بسوی چیزی و بختین میدوید و کوی را آوردن و بختین

باب الرار مع الفار

راف در افه سخت بشودن و هربان شدن بر وف بسیار هربان رجعت بالفتح سخت جنبیدن زمین
جزآن رجعت بالفتح و تشدید بیم و ریاسه موج ندن و در قیامت و حشر و نوعی است از رفتار رجعت
تب لزمه رجعت بالفتح مسکه تنگ و نوعی است از زنگ و خیر کردن و وف بالکسر و بختین هم و آمدن پس
نشیننده و هر چه پس چیزی و تابع چیزه بود و کوی است نزدیک نسو واقع و حرف علتی ساکن که به فا
پیش از حرف روی واقع شود و روز و شب و سرب و جانشین یا دشمن و و جالیت رسم چنان بود و
جانشین یا دشمن شدی و از طرف راست او شستی و با او یکجا خوردی و آشا میدی و در هر کار و دم اول
و از نال غنیمت چار یک گرفتاری و رفیق آنکس سوار نشیند و کوی است نزدیک نسو واقع غیر که کب اول
شاه که طالع شود از مشرق چون مقابل او غروب کند و ستاره که نظر داشته باشد ستاره طالع و کلمه مستقر

که بعد از قافیه آرند رصف بالفتح ز قافیه بیاورند رفق مانند رفق آن رصف بالفتح یکیدن و بختیتین
بقیة که آب که در عوض مانده باشد و شتر از او بدین بکشد رصف بالفتح لائق و سزاوار شدن و سنگ بر همه گیران
در بای خانه و بی پرتر زدن و بابر پاگذاشتن و بختیتین سنگها که همه گیر میدهد باشند و ربا و اصد رصفه جلیق حکم و
استوار رصف بالفتح و انغ کردن بنگ انسان و بنگ گرم بریان کردن و بختیتین و سنگهای فسیله که شیر بران خوشنما
رصفه و اصد رصف بالفتح خون بر آمدن از بینی و در گذشتن و پیش شدن اسب و آمدن بد رفته و روان شدن
خون رعان بالضم غرق بینی در رفتن آن را رصف اسب پیش شونده و طرف بینی و بینی که رصف بالفتح و اصد رصف
خیر و گل ناپدرست بالند و خوردن آن آرد و تخم و جز آن شتر را رصف نان گروه رفق بالفتح و شترین
بسیار خوردن و بوسه دادن زن را بکنار پای لب و نیکویی کردن کجی و در غشیدن رنگ چیزی و یکیدن
گشردن مرغ بالها و گزاف رفتن و گله گا و ورمه گو سفند و شتران بزرگ و طاقی که بر در عمارت کرده باشند
و بفارسی آنرا بر دارة خانه گویند رصفه و رصفیدن و جاسه نرم رفق طاق در عمارت و جامه های سبز
که ازان بساطها و فرش سازند و دانه های خرگاه و کرانه های زره که آویزان باشند و یاد قی بساط
و فرش و هر چیز که زیاده آید بچیده و شکسته شود و رفق و اصد و نام ماهی است و درختی است که درین میشود
و بالس و خیمه و درخت نازک و نام بقام هر اخیل هم رفق بالفتح شتر مرغی و مرغی دیگر است که آنرا
خاطف خلک نیز گویند و تحقیق آن گذشت رفق بالفتح و بختیتین بید شک حوائی رفق بالفتح تنگ و نیز کران
و شمشیر و همچنین است ارباب و بختیتین باریک و لطیف شدن رفق بالفتح ساکن بودن رفق بالفتح
زمین یا کشت و علف و ارزانی فراخی و زور دنی و پوشیدنی و هر جا که آب و سبزه نزدیک باشد بالفتح
و آمان در آن زمین و چریدن ستور در آن زمین +

باب الرابع مع القاف

رلق بالکسر رسی که طعمها دارد و در آن چار پایان بندند و هر حلقه آنرا رلقه گویند رباق و ارباق جمع و
بالفتح و رلقه کشیدن رلق بالفتح بستن و بسته و بختیتین بسته شدن سوراخ زن و بکاف زائل ناشدن
زباق بالکسر و جابه کنار یا بهم بسته جمع شراب خالص و صافی یا سبز و خوشبو تر و همچنین عاق و نوعی است
خوشبوی رزق بالفتح روزی دادن و بالکسر روزی و مرسوم و باران و آنچه بدان نفع گرفته شود
عشق و رزاق و رزاق بالضم مغرب و ستار ساق جمع رشق بالفتح تیر و جبهه
عشق و بالکسر تیر اندازی و نوسه از تیر انداختن و آواز تکر و بدین نحو بفتح تیر آمده و بختیتین بکاف نیکو که
و نرم و زود گذر و رشیق نیکو قد و زیبا اندام رفق بالکسر نرمی کردن و نرمی و لطف و آنچه بداند

استقامت گیرند و بافتح نفع رسانند کسی و زودن آرنج کسی را بستان بازوی شتر که سباده بسوزنی نماید
 بگیرد و در راه آهسته رود و بفتحین بر نماندگی آرنج و بر گردیدگی مرفق از پهلوی آت و چراگاه که آسان باز
 حاجت و مطلب حاصل شود و بیماری سرپستان ماده شتر بواسطه بدوشیدن رفاق بالکسر شنی که بدان
 شتر بندند و یاران هم سفر رفیق همراه و در سفر واحد و جمع آمده و مردان را در رق بالکسر و تشدید قاف بند
 و چیزه تنگ فریمن نرم و گیاهی است خاردار و بافتح پوست آهو و کبسنیز آمده و ناسه خوانا و روشن
 کمال الله تعالی فی رقی منشور و تنگ پشت بزرگ یا جانور دیگر است آبی و بالضم و الفتح آب تنگ دریا
 و دومی رقیق بنده و تنگ و نرم و واحد و جمع آمده رفاق بالفتح زمین هموار که روی آن نرم باشد
 و در گردنم بالضم نان تنگ رقق بفتحین سستی و ناتوانی و کمی چیزه زمین هموار نرم رقق
 بالفتح سبک گریستن و بفتحین بقیه جان و گله گویند مغرب رسد و بالفتح و کسر سیم آنچه بدان سدرق
 کنند و بفتحین فقر که بقدر سدرق داشته باشند و بالضم و تشدید میم مفتوح ضعیف و ناتوان
 رقق بالفتح و بفتح اول و کسرون و بفتحین آب تیره و عیش مکرر و بالفتح و بفتحین تیره شدن آب
 و جزآن رقوق آب کار و آب تنغ و خوبی چیزه رقوق بالفتح شلخ و پاره از شب و اول عمر و جزآن
 و اول هر چیز و دوستی فاصل و پرده و جاسه میاد و کاشانه و چیزه صاف از آب و جزآن
 و عزم و آهنگ و برکاری و بدل از چیزه و عجله چیزه و خوش آمدن و به شکفت آوردن کسی
 را و افزون آمدن و صاف شدن شراب و مانند آن و بفتحین دندان پیشین بالاین دراز شدن
 از فردین رواق با کسر و بضم خانه که بیک ستون ساخته باشند و سقف خانه و پرده که کشیده
 باشد از سقف خانه و اول شب و ابر راقی بالفتح آنچه بدان شراب و جزآن صاف کنند و آن
 را باغاری یا لونه شراب گویند و طرغی که در آن شراب صاف کنند رقق بفتحین برشتن گرد
 چیزه و فرو پوشیدن و در گرفتن و رسیدن و نزدیک شدن چیزه و خود را بر حرام و فساد
 داشتن و متم و ظلم کردن و سفاهت و طغیان و نمودن و برداشتن و شتافتن و دروغ گفتن رقق
 بالکسر آب دهن و بافتح روان شدن آب بر روی زمین و در غشیدن سراب و بالفتح و تشدید
 یاسه کسوره اول هر چیز و بهتر چیز و اول جوانی و مردیکه ناشتا باشد و یعنی اول تنجیده
 یا نیز آمده رقوق بالضم بان دادن رائق نیکو و شکفت آورنده و فالص هر چیز و به بر سر
 بخورد و نبوشند و آنکه چیزه در دست او نباشد و ناشتا بودند

باب الرابع مع الکاف

اول و
 مقادیر

رکب بافتح در این سخن روغن و فزان و نیکو کردن اشکند و انداختن گیسو در او رگ و لاسه رگ
 بافتخ نزدیک نهادن شتر گام را رخی بافتخ و تشدید کاف دست را با گون بهم در نعل کردن و
 کشا به گون کسی لازم کردن و انداختن چیزی به چیزی و دست بخیر و مالیدن تا حجم معلوم شود و باندن جاج
 کردن و تنگ شدن چیزی و با کسر و فتح باران نرم ریزه رگ یک سست و ضعیف و آنکه بر ابل خانه خود
 غیرت ندارد و لا مویک باضم قافست کردن بجای رگ یک بفتحین یا دینا که براسه نتایج نگا دارد و
 و احش رگ که و در وضعی و ناتوان را یک بکسر سیم تخمی است خوشبوی سیاه که به شک بسیارند آنگاه
 مشک زمین گویند و بفتح سیم نیز آمده و مودی که یکجا مقیم باشد از آن جزا شود

باب الرابع مع اللام

رال بافتح و سکون هزه پیر شتر نزع رتبال با کسر و سکون هزه شیر و زبده ربل بافتح نوعی از رخت
 که بعد از گذشتن وقت برگ و بار بیرون آورد و بختین گیاهی است بغایت سبز که پانزهر کردگی دارد است
 رتل بفتحین خوبی نظم و ترتیب چیزی و سفیدی و دندان و بسیاری آب آن و سخن نیکو و همه را بر یکبار
 هر چیز و بدین و معنی بکسر نیز آمده و کشادگی میان دندانها ربل با کسر پای و عهد و زمان و کرده
 بلخ افیوه و گذشته گمان و پیل الطائر آینهی است که بدان دلغ کند و بافتح بند بر پانها و بفتحین پانها
 و گذشتن ستور را با بچه بچاگاه و گذشتن بچا با و در تاب را و خود شیر بکده و بفتح را و قسم هم مرد که بچا بونع
 رسیده و جوان شده باشد و بکسر سیم موی فروخته خلاف جدر رطل پیاده رطل با کسر مردان و
 پیاد و بر تقدیر اول جمع رطل است و بر تقدیر ثانی جمع رطلان رطل بافتح رخت و اسباب و مسکن و نزل
 و پالان شتر و پالان نهادن بر شتر و کوچ کردن حیل کوچ و ستور قوی در رفتار رطل بافتح
 ستور قابل سحاری و بار و پیمین راحله رطل نام دارد یوسف علیه السلام رطل با کسر و بافتح و کسر
 نماز با و رطل با کسر و انقسم جمع رطل و ار قون و بر ذال و در قون ناکس
 و غیر دایه و زبون و بداند هر چیز رطل بافتح رفتار نرم فروخته و شتر همیشه رو و با کسر نرم
 و استیج بفتحین گله از شتر و گویند و جزان رطل بافتح پیغامبری و فرستاده و پیغامبر و پیغامبر
 جمع و مفرواده رطل نام بر و آنکه در شیر انداختن و جزان شریک و موافق یا کس باشد و هم پیغام
 رطل بافتح نیم من و آن دوازده اوقیه است و اوقیه چهل درم است و بکسر نیز آمده و در دست
 و نرم و جوان نیمه نزدیک بلوغ و آنکه استخوانش قوت گرفته باشد رطل بافتح سخت کردن نیزه
 و بینی کوه و جامه مرد و موضعی است و پاره از گوش برید آگوشه ند و ناکه که آوید از آن باشد و با کسر

یا برده که در آن طفل باشد و از شیر که گویند اول در سبب تر است و قرابت و خویشی با سبب قرابت و سبب آن و ظاهر آنست که رحم آن خویشی باشد که از جانب رحم بهر سبب باشد و او بوالا رحم خویشان که در رحم شریک باشند رحم نرم دل و بخشاینده و بخشیده و آسای است از آسای حق تعالی رحم بفقیرین و غنیان و در برائی و دوستی و در می و موضعی است میان شام و نهار و شعب کوهی است بلکه در می است مردار و بار که آنرا بفراست که گرس گویند و احدی رحمه و رحم بالضم سنگ سفید نرم و نام موضعی است در قسیم نرم و آواز و نرم نرم و بلیس و رحم بالفتح بلیس در و بر آرد و آن زنده بر آورده شده و سدیاج و ج و و آنچه از دیوار منهدم بینند و مردی که در و خیز باشد و نیز دادن و بدین و معنی است و رحم بالضم رویم باشد که در رحم بالضم پر خندان ظرف آب و رحم بالضم کاسه پر و لبیز در و آن شوند از سر نیز نرم بالفتح گردن و شتر زین مانده از لایحه و بچین را نرم بالضم اول و فتح و رحم ثابت و قائم بر زمین و شیر دهنده نرم بالضم برین ماندن شتر و با کسر بر قبیله از قسیم نرم بالضم شتر رحم بالفتح نشان و آیین و در زمین همان کردن چیزی در آن کردن باران خانها را و نشان پاکد اشتن شتر ماده و در زمین از قوت رفتار و فحش رفتار سبک رشم بالفتح هر کردن انار را و فحش علف که نخستین بر آید و بوسه بدون بطعام و زیر باران رخن و و ششم بالفتح بلا و ختی و تنایلی مهری که بر چوب کرده باشد بخت انبار علف و ظروف و جز آن بلیس محله نیز آمده و نشان و آیین حشم بالفتح در گل افکندن نیزه را و حطویم بالفتح مردان حق وزن فراخ اندام و رحم بالفتح خاک خشم بر سه حرکت و خاک آلوده شدن و مکرده داشتن و و شش و و خوار شدن و رحم بالفتح نوشتن و مهر کردن و نقطه کردن و خط و خط یافتن جامه را و جامه منقط و نوعی است از جامه بر دینی و فحش خط و نوشته و ختی زمانه و قسیم و بوسه که جامه و قصه صاحبان بر آنجا نوشته بود یا کوه یا داوی یا ده یا سگ اصحاب کتب رشم بالفتح بر هر یک نشان چیز را و فحشین ابر بر نه نوشته و رحم بالضم ریگ توده بر نه نوشته رحم بالفتح و تشدید بسم خوردن و نیکو کردن و اصلاح نمودن چیزی را و بدین معنی است و بالضم و الفتح گزیر و پاره و با کسر خاک ناک و سفز استخوان و آنچه آب بردارد و فاشاک زبیره که بر روی زمین باشد و عرب گوید یا جامه بالضم و الرحم یعنی شتر یا نجا و آب یا بدین و صحرایا بال یا رحم بالفتحین آواز کردن و فحشین زبان بینه و نرم آواز و آواز رحم بالفتح جستن و حرکت پنهان و خفیف دادن حرف را چنانکه شنیده شود و تمام آنکه شنیده شود و نرمه گوش و بدین معنی بالضم نیز آمده و بالضم نام پسر عیص بن اسحق و طائفه مشهور که از اولاد و روم بن عیص بن اسحق اند و روی یک چون رنج و رنجی را هم بالفتح گویند و بالضم و بالضم نرمی که

شکارب بالکسر بارانهای نرم و ضعیف که دائم بار و همچنین ریم بالکسر و فتح با هر دو جمع ریم بالکسر
ریم بالکسر آب سبید و بالفتح دور شدن و افزونی و زیادتی و استخوانی که بعد از قسمت گوشت شتر
مانده باشد و گور و پاییز و بان و یکساعت دراز و آخر روز تا یک شدن شتر به هم آمدن شتران هم وقت

باب الرار مع النون

رتن بالفتح انجمن پیر و فحشین نام مردی از اهل هند که بعد ششصد سال ظاهر شد و دعوی محبت
حضرت پیغامبر نمود و احادیث و اینچه قول حدیث او را مسلم و مقبول نمائند و شیخ علامه الدوله سبکی
و جمعی دیگر او را قبول کرده اند و گویند شانه حضرت پیغامبر عم داشت و او را ابو الرضا بابا رتن هندی گویند
رثان بالفتح باران پیایی رخن بالفتح باز تاوان ستور از چاد و باز داشتن ستور از چاد و با خود عطف
دادن رجون بالضم قناعت کردن بجای راحن خود که والف گرفته رچیان بالضم میل کردن و چیدن
تراز و مانند آن یک طوف و افزون آمدن چقان لغتین سخت عینان جعان بالضم جواب سخن
باز دادن و آبها میل که در آبگیر با اساده باشد و معنی جمع جمع است راون بالضم تریز که از اطرار
گویند و بن استین اروان جمع و بالفتح بر هم تافتن و بر هم نشاندن و آواز که فتن سلاح بر یکدیگر و فحشین
رسمان و جن و آب تنگ که از رحم با چهره بیرون آید رزن بالفتح جابریه که آب میان آن تواند آید
و بدست گرفتن چیزی تا گران و سبکی آن معلوم شود بالکسر کنار زمین آهسته و آهسته و گردن و چرخ را
یا سبک رسن بالفتح برین استن و فحشین رسیانی که بان پذیرا نبند رسن بالفتح سین گیاهی است
مانند سیر که آنرا سیر شایه گویند و صاحب قاموس گوید گیاهی است خوشبو و مفرح و معوی قلب که اکثر
امراض را نفع دهد و آنرا بعبودی نفس گویند و فحشین و رسن فارسی است راقش بالکسر شین سیمه
ناخواه و بهمانی آئیده که آنرا طیفه گویند و مقیم بجای و آنچه بشاگرد استاد کار بد و بفارسی آنها
شاگردانند گویند رشن بالفتح ناخوانده و راندن سنگ و سر و ظرف انداختن و روشن بالفتح
روزن و همچنین روزنه بالضم و آن معرب روزن است رصن بالفتح تمام کردن و دشنام دادن و
غالب آمدن شناخت چیزه کحیدین استوار و مهربان کسی و دردناک و صاحب الم رخصوان
بالکسر و انضم خشنود شدن و سمنیدن رعن بالفتح سخت کردن و بهوش سافتن و در سر
دادن آفتاب کس را و فحشین سستی و نادانی و غم و آزاری و همچنین رعوت رعن بالفتح گوش
دادن و قبول کردن سخن کس و خوردن و نوشیدن و میل و طمع کردن به چیزه رعون بالفتح
رقان بالکسر خا و زعفران رکون بالضم میل کردن به چیزه و ساکن و آریده شدن رکن

باب الرابع مع الواو

باب الرابع مع العام

باب الرابع مع اليازر

سپهسالار نشسته و دبیر را باقی بماند و قشود با و بر بی با کسر و قشود با و خد اشنا س را با عی با الفصح
چهار حرفی و شعریت چهار مصرعی و با الفصح است گاو چهار ساله که یاد سالان خجمن نهاده باشد و گو سپند ساله که
پاد چهارم نهاده باشد و شش شش ساله که یاد و فتم نهاده باشد سنی با الفصح برده که سینه می نامی و ششم و دنی شعر

در آن گفتن راجی امیدوار شده راسی ثابت استوار رشتی نشوت دهند راضی خوشنود شوند
رضی بالفتح و تشدید یا پسندیده که از آن دیگری خوشنود شود راسی بالفتح چیدن و برانیدن و نگاهبانی
کردن و بالکسر گناه که ستور آنرا چهره راسی نگهبان و حاکم دوالی و شبان راسی افسون کننده راسی انداختن
فریاده کردن و تیراندن و تهمت نمودن راسی تیراندازنده و تهمت نماینده روحانی بالضم و خوشنود
بروح و از متعلقه روح باشد و بالفتح آنچه منسوب بر روح یعنی نسیم باشد و جانی که یگونی این جزیر روحانی است از
تفصیل جان و از متعلقه نسیم است در لطافت و پاکیزگی و نسیم و فتح راسی و خواننده اندر او می روایت
کننده و سیراب شونده روحی بالفتح و تشدید یا حرمت قایمه که مدار قایم بر آن باشد و بر بزرگ قطره و
و سیراب شده روحی بالفتح و بالکسر و تشدید یا سیراب شدن +

باب الزام مع الالف

ز با تا بالضم و فی هززه منفری است از سنار زلی قمر و صاحب قاسوس صراح گوید ز با بیان بالضم و گوئی است
روشن که منفری قرست و از ز با بیان القرب گویند یعنی و در شاخ عقرب و مشهور و متعلق اول است اما در لغت
یافته نشده است زبی بالضم و فتح باز من شستهای بلند که آب سیل بان زبانه جمع زبیه بالضم است و شل است
کلیه کسل الزبی یعنی شکل و دشوار شد کار نوری گوید مع چه کنی نقش شکیل بلغ اسیل از باده زبجری بالکسر
و فتح با سکون حین و فتح راسی محکمین مردود خلق و مردی که رود آب زوی او بر موبو باشد راسی بالفتح
و تشدید یا زنی که اندام او بر موبو باشد و عادت سخت و نام زنی است که با دشتاه جزیره بود و نام اتفاق
پندار و دشمن بخشد موی زمار نه تشدید فاقانی گوید مع از کفایت راز سه با دیده ام زرقار بالفتح
نام زنی است که چشم از قبیله جدیس که سوار را از سه روزه راه میدهد و نام آن بیامه است از جهت
زرقار بیامه گویند فاقانی گوید مع چشم زرقار کشیده کل عیب زکار بالفتح افزون شدن زباید
زلفی بالضم مرتبه و منزلت و نزدیک ز نام بالکسر و هززه و بی هززه جلع غیر حلال کردن و بالفتح
کوتاه و تنگ و بزم آمده و باز دانه بول و جانی فی الحدیث متی ان فیصل الرجل و مؤثر ناره و بالفتح
و تشدید نون بسیار زنا کننده روحی بر وزن طوبی گیاهی است کثیر الفتح که در کوچهستان مشهد مقدس
بسیار می باشد زور را بالفتح چاه زرت و قدح و ظرف نقره و مقام و در کمان و چله و شهر بغداد
و خانه امیر المومنین عثمان در مدینه که بالسه آن اذان میگفتند و موضعی است در مدینه نزدیک مسجد
نام بازاری است در مدینه زوایا کنه جمیع زوایه را بالفتح زن سپید روسه و درخت در کوه
و باده گاو و موشی و لقب سید النساء فاطمه الزهرا رضی الله عنها

باب الزار مع البار

زرب بافتن دراز شدن و بسیار شدن مود بسیار موی شدن روی شتر و نزدیک بغروب شدن آفتاب
زرب باضم و تشدید بافتن دریش یا پیش ریش و بینی را نیز گویند باب بالفتح موشان بزرگ که چتر
تشنه زبانه واحد و بالفتح و تشدید بافروخته شده موی زرب برب موی زرب انجیر خشک کوه زرب بالفتح کاشه
صبا و ویاگاه گویند و بکسر نیز آمده زرب بالفتح گیاهی است خوشبو و موافقان یا خوشبونی دیگر است
زرب بالفتح بریدن و بکسر کردن طرف و جزآن و و و کردن زرب بالفتح بختن موی باسه زرد و چو زرد
مرغ و موی کویک و زرب زرب بالفتح در آوردن چیزی در سوراخ و بختن زرد رنگ و نزدیکی

باب الزار مع التار

زرا و تیه گنج و فراهم آورنده زرا جرة رانندگان و بازوانندگان و معرا و جزاجرات که در قرآن مجید
واقع است و تشنگانند برة بالضم آهن پاره و کتف مود و ستاره روشن جودش بهج اسد که
منزل قمر است و موی انبوه که بر دوش شیرینده و جزآن باشد برة بالضم سکه و غلامه هر چیز زرب
بالضم نام زن بارون رشید بینه بکسر اول و ثالث جن و آدمی سرکش و سخت و شرطی یعنی چادرش و
نام مالک و وزغ است زربا نیز مع رجایه بالضم آگینه جرة بالفتح انفان سخت و آواز صورت زخرفته
بالفتح و و کردن و زانند زحلوفه بالضم جایی لغزان سرایت که کوکان در کنار دریا سازند
و بران لغزید و باری گفته و باری آنجا به گویند بفتح هر ده جیم فارسی و بار مود و حمیت بالفتح
سج و انبوه زخرفته بالفتح آراستن دروغ و هر چه باشد بفتح بکسر کردن و نیز و بکسر کردن زرافه بالضم
و بفتح حیوانی است که نموجی مصر باشد باری آنرا شتر گاو و بنگ گویند چه گردش بکسر کردن شتر می ماند
و شمش می گاو و زنگش بنگ و بنگ و گرو مود و به تشدید را نیز آمده رفت بالفتح بکسر کردن و شمش گاو
و بالکسر قمر که بختی و بکسر و مانند تاب در نیاید و بکسر و زرد و آقا نیز گویند یا چیزه است مانند
قمر که از زمین پدید میشود و بالضم بیل و بختی فارسی است زرقه بالضم و تشدید قاف دانه که طارانه
گلور آورده در دهن بچاندازد و دارونی که پیشه باور آمیخته در دهن طفل کند و مرغی است که بکسر
زکرت بالفتح بکسر کردن مشک و جزآن زکوة بالفتح بخشی ازال که در راه خدا صرف کنند کینه کینه
بالفتح پاک زلفه بالضم درجه و منزلت و نزدیکی و پاره از اول شب و بختن مرض بر آب
و کاسه و شمش بزرگ و دشت هموار و زمین در شب سنگ لایق زلفه بالکسر و تشدید لایم
لغزش و سنگ افس لغزان و بالضم ضیق نفس و بالفتح حرف و ضاعت و بختن نیز آمده و اسباب زمین زلفه و لغزش

و گناه و آنچه از طعام کسی برداشته شود و این لغت عراقی عرب است لرزه بنیانیدن و لرزانیدن
 زبانه روزگار روانی است که در حیوانات پیدا میشود و افکار شدن زمرقه بالضم گروه زبانه بالکسر لغت
 و بالفتح و تشدید میم زن را گفته و می که آنرا نوازند و قلاوه سنگ فرشته بالفتح سخن گفتن مجوس وقت طعام
 خوردن و آواز کردن رعد و آواز رعد و بالکسر گروه آسیان زنانه بالکسر قبیلہ است در مغرب زمین و مردان نجار
 نیست زبانی بنجر در مال شهور زمرقه بی دین و ملحد شدن و از راه شرع سپر بچیدن بنا و قه بالفتح ملاحد و بی دین
 جمع زندیق زمرقه بالفتح و در شدن و یکبار زیارت کردن و دروغی و رولقه بالفتح نام شهریت از بنیان
 و گرد و زمرقه بالفتح خوبی و آرایش و بازی دنیا و بالضم سپیدی و حسن و نام قبیلہ است از قریش و شکوفه
 زمرقه و شکوفه سفید را فور گویند و بد معنی لغت اول نیز آمده و بالضم و فتح با سارۀ نامید و شکوفه زرد
 بسکون نامیز آمده و موضوعی است بدین زیارت بالفتح پر میر کار شدن و عبادت کردن زمرقه بالفتح وخت
 زتیون و موضوعی است بنام زحمت بالفتح و غن و رفت زتیون و در غن زتیون و در طعام کردن زیارت
 در یافتن مقام متبرک یا شخص متبرک را زیارت افزوسن و افزون شدن زمرقه بالکسر آرایش و آنچه با و چیز
 آرایش کف مثل لباس خوب و زیور و مانند آن و یوم الزمیه روز عید است

باب الزار مع البسم

زراج معرب زراک و صاحب فاموس گوید زراکی است بجمع کسر اول و ثالث زمرقه از جواهر و ماس
 و آرایش و آبراند که سرخی داشته باشد زراج بالضم و تشدید میم سرانج و آهن بن نیزه زراج کسریج
 و تشدید میم که کام فراخ و در نهند جمع ازج و یکبارهای بیرو بالفتح نیزه زرد و تیر انداختن و دیدن
 خنجر مرغ زراج بر سر حرکت و مشهور از آن حرکت ضم است شیشه و بالضم و بالفتح و تشدید میم شیشه که و
 لقب دانشمندی است نحوی و زبانی فروخته شیشه زراج بفتح تین باریکی ابرو و درازی آن و کام فراخ
 نمادون نسج بالفتح لغزیدن و جاس لغزان و بدین معنی لغت لام نیز آمده زرج بالفتح هر کردن و بخت
 خشم گرفتن و بالضم و تشدید میم مفتوح مرغی است که بفارسی آزاد و برادران گویند زیرا که چون گرفتن شکار
 عاجز شود و از پر او زخم و اعانت طلبد و صاحب صحاح گوید بفارسی آزاده برادران گویند و آن خطاب است
 مزاج و زنج و زنج بالفتح و الکسر زنگیان معرب زنگ و زنجی و واحد زنج جمع و بخت
 تشنه شدن یا پیچیده شدن رود یا از غایت تشنگی خاک نمک توان آب خورد و زنج بالفتح جفت خنجر و
 شومر وزن و قرین و پوششی که بر بدو و ج افکند زنج بالفتح بر فلانیدن و فساد انداختن بسیار و مس
 و بالکسر بسته که بنایان طرح عمارت آن کنند و علی است که اصل مدار حساب نجوم است و استخراج تقویم استنباط احکام از آن

شدند و زمار با کسر بانگ شتر مرغ و بالفتح و تشدید سیم فی نواز پنهین زمار ز میسر کوتاه و کوهک صاحب مال
 در ششتر بفتحین دهی است بخوار زم مولد صاحب کشتان زهر بر سختی سر و کشتی قرنیز آمده زمر با لفتح
 پیکردن و زمار پوشانیدن کسی را زمار با لضم و تشدید تون ریسائی که نصاری و مجوس و سایر کفار و بیگان
 بنده ز زمار تیر جمع زمار و سنگ نیر و گسهای کوچک و نام زبانی است ز مهرور با لضم قسم کسی است معروف
 که بغایت گزیده می شود ز زمار تیر جمع ز سحر با لضم شکر و تخمیر با کسر آوازی که از زون ایهام سیاه
 و وسطی بدر آید ز زمار با کسر مغرب زنگار و شهری است زور با لفتح زیارت کردن و بیان سینه
 یا بالای سینه یا جانی که استخوانهای سینه مهر گرد رسیده اند و شلخ غزاکه برگ و پرنیا و روده باشد و
 عقل و بدیع یعنی بضم نیز آمده زیارت کننده و زیارت کنندگان جمع و مفرد آمده و با لضم دروغ و دشوک و
 هر چه از اینها بر سر بلند و چیز باطل و معیبه است نصاری و یهود و در پیش و دستر قوم و بدیع یعنی بفتح نیز آمده
 و مجلس سرود و دولت و توانائی و بدیع یعنی مشترک است میان فارسی و عربی و هنری است که در دجله می ریزد
 و راسه و عقل و خوبی و لذت طعام و نرمی و پاکیزگی و صفائی طاهر و نام بسیار ضحاک که بلبله از زور بنا کرده
 اوست و سیل کنندگان و کج شدگان جمع از ور و بفتحین سیل کردن و کج شدن و بکلیان نگر است و زمار
 و دوسر سینه اسپ کی بیرون و یکی درون آید ز مهرور با لضم روشن شدن چوای و کتوب و آتش بالا رفتن
 آن ز مهر روشن و بلند ز زمار تیر زیارت کننده زوار و زور با لضم و تشدید و افشوی جمع

باب الزمار مع العین

زمر با لفتح رو بایندن و کاشتن و کشتن زمر بفتحین تپاه شدن جراحت و شکافته شدن است پا و شکاف
 کف دست و پا زمر مع بفتحین مردم فرومایه و دهشت خوردن و بی خود شدن زمر مع تشبیه و مرد بسیار
 و دلیر و نیکواری زمر مع بفتح چهار شتر و عنان سپ جنبانیدن تا بسیار و زمر مع بفتح شهرت بسیار
 بحر جسته و مهر است خرد و سفید که مانند خسته خراشگان دارد و از ویرا بر می آید و اثر القارسی شهر و اخوانند

باب الزمار مع الغین

زمر مع کلان کوچک که اندک سفیدی دارد و زمر مع بضم بر آیدن آفتاب و بلند شدن آفتاب و مهر
 معنی لعین جمله نیز آمده زمر مع بفتح سیل کردن و ناکل گردانیدن و کشیدن نافه به مهر زمر مع
 بفتح سیل کردن و کشته شدن بنیائی و گردیدن آفتاب و سیل کردن از حق و شک خوردن و تیرگی

باب الزمار مع القاف

تر حفت بالفتح لشکر رنده لبوی شمن و رتن کو دوک بزافو و شکم رتن حیوان زحفت تیرس کز نوک
 بهدف بزین اقد بعد از ان بردف رسد و میوانی که شکم را در و میوانات در رتن چهار قسمند
 که یار و دو طائر که بیال پرو و حفت که شکم را در و و سنج کشا کند و این چهار قسم است چنانچه
 ناقانی گوید مع چار صفت حیوان با خواب و خورایه نخته اند و حافت باکس اشدن و فافا شدن و در
 حرفی بیان و معرف پس نزدیک میشود یک حرف از ان و معرف با و دیگر آن شعر از حافت بالفتح فافا شدن
 زحرف بالضم ز و هر چه آراسته و آبار باشد و گمان خوبی چیزی و خوبی کلام با ر فوع و مبالغه زحافت
 کشته و زحافت الدیبا آرایش آن و زحافت المار راه روی آب و زحافت الارش گیاههای رنگارنگ
 و نیز زحافت پرند که چون گس بر آب باشند زحفت بالفتح خرو و کبر که درون درخت بالفتح شتاب رتن ناقه
 آسته رتن مرد و فقیهین تازه شدن جرات بعد از به شدن عرف بالفتح گشتن کسی را چنانکه بهمانی بهیر و زحافت
 بالضم زهرنی اکمال کشنده و مرگ ناگهانی و بهین معنی است زحافت بد مزه زحافت بالکسر و تشدید فافا می
 نیزه شتر مرغ و مرغی که باشد و بالفتح با و زیدین و شتاب رتن و عروس بنجاشوی فرستادن و
 بر معنی است زحافت بالکسر زحفت بالفتح و زحافت بالضم شتاب و شتاب رتن و در نشیدن برق کشان
 مرغ بالکسر زحفت بالفتح نزدیکی و منزلت و پاره آتش و سماعت اول شب زحافت بالضم و رتن لامع و با
 مرغ و فقیهین پاره شب جمع و مفرد آمده و فقیهین نزدیکی و درجه هر ضاهای بر ماضی و جمع و مفرد آمده
 زحافت بالفتح و اگر در مرغ بالها و سست رتن رمت بالفتح بک شدن و بک سافتن چیز را زحافت
 بالضم خوار شدن و نزدیک شدن و در رتن گشتن و هلاک شدن زحافت بالکسر زحافت بالضم و نارف
 و بالفتح فراسیدن و دم کشیدن کبوتر بزین و گرد و ماده گشتن و با یک کردن و بار و اشدن و دم بهت عیش

باب الزمار مع القاف

زریق بالفتح سدی ریش کردن و این رتن چیزی چیزی و بند کردن کسی را زریق بالفتح بر راق زدن یعنی بزیر
 کوتاه و پس انداختن شتر یا لان را و سرگین انداختن مرغ و گردیدن شتر چنانکه سفیدی او ظاهر شود و چکانیدن
 و اریجانی و نایب شدن و بالضم کبود شدن و نایبایان و کتوله تعالی و کومند زرقا و در یک تو و ما و
 شانهای نیزه و پیکان و آبهای صفا از رتن جمع و فقیهین کبود شدن و کبودی چشم و صاف شدن
 آب و جهان و بالضم و تشدید را زحافت شکاری و صاحب صواح و مراح گوید زرق با ز سفید معرب
 جره است و صاحب و ستور گوید باشد خرد زریق جمع ناقانی گوید مع چون زرقی که گوشت
 تراخترا بکشد و زریق بالفتح بانگ و فریاد کردن و فقیهین ترسیدن و بهوش شدن و حالت نشاء

ز عاق بالضم آب شوره که تیران خور و ورق بالفتح و تشدید قاف وانه خوراندن چوره را بدین
 و نیال را از قن مرغ و باضم شرب و بالکسر شک ز قاق بالضم که چه و بالفتح آنکه طعام در دهان داشته باشد
 و آب خور و بالکسر شک را جمع زرق ز لوق بالفتح سر زاشیدن و تحقیق جاسه هواری گناه که قدم دران بگذرد
 و نغزیدن و بچه افکندن ناقه و موسی ستران و بالفتح و کسر لام بر زو و خشم و آنکه پیش از داخل انزال کند
 زلیق به حبه افکند و موسی سترده و بالضم و تشدید لام متبع نوعی از شفا و کست بی ریشه که از شتر ناک
 گویند زرقش بالفتح کردن پیش و کشودن قنل زماق بالضم زیر کام بهر عصب که در پوست باشد و کسر
 حلقه و بجای گونید زان زرق بالفتح جایی زناق معرب زخ است و سپر بیکان و بضمین عقلمای و تمام غیر ناظر
 زریق محکم استوار زریق بالفتح اول و ثالث کلی است خوشبو معروف معرب زربنه است و زمار و زرعن
 یا سمن انوری گوید رخ ز گاه عنبر سار از یا سمن زریق بالکسر شوره که قائل و و صانع است
 و از آن مرد و نبور و ظلمت و زردان و اهرمن تعبیر کند و آنکه ایمان بحق تعالی و آخرت نداشته باشد و آنکه
 ایمان ظاهر کند و در باطن کافر باشد و بعضی گفته اند معرب زن دین است یعنی آنکه دین زمان دارد و دیگر
 معنی اول است و معرب زندی است یعنی آنکه اعتقاد و زندقه کتاب زروشت دارد که قائل برزدان
 و اهرمن بوده ز و ر ق بالفتح کشتی خور و زریق بالضم آگنده شدن استخوان از مغزو پر شدن
 مغزو بر آمدن جان و پیش شدن سبب از سپان دیگر و پیش شدن کسی و نیست شدن و هلاک شدن
 و گذشتن تیر از نشانه و بالفتح نیست شده و در زنده و چاه بسیار عمیق زریق نیست ننوده و رونده
 و چاه بای بسیار غریب و بسیار لاغره آب بسیار روان و مردگر نخته چیز خشک زریق بالفتح پیش شدن کسی
 و تحقیق زمین است هاسون و بالفتح زرا و کسر هاسنگ و بلد و چاک زریق بالکسر جوده یعنی سیاه زریق بالکسر
 گریان و محله ایست به نیشابور و نام مردی است +

باب الزا مع الکاف

زحک بالفتح مانده شدن و بجائی مقیم گشتن و از چیزی دور شدن زحک بالفتحین به خوشدن زحک بالفتح
 و تشدید کاف نزدیک هم گام نهادن از ناتوانی و لاغری و بالضم کچه فاضله زحک ز قار و گام تنگ سخن نزدیک
 نماده زحک بالفتح ز قار کلان و ضعیفیدن و دشمنان در رفتن و فرامیدن و بالضم دمی است یمن زحک بالضم
 سخت جستن با و چنانکه زمین را بر و بد و کوفتن میان دو سنگ +

باب الزا مع اللام

زبل بالکسر گرین و بالفتح قوت و اصلاح دادن زمین را بر گرین رسیل بالفتح و کسر زرا و تشدید یا رسیل

کودن و بر کزن مشک و بر شدن و بر داشتن شتر سر را و مهار کردن شتر را و دال کردن طبلین را و
بالضم موصی است ز مردم بالفتح چاهی است نزدیک کعبه قباب زمزم یعنی آب بسیار و بالکسر شهر است
خودستان و بالکسر سر و دز اگر ده آدمیان و شتران بزرگ سال ز شمیم بالضم و فتح نون نام پسر ساریه
صحابی که حضرت عمر را بهنا و نذر شده بود و در خطبه او را آواز کرد و او در نماز نشیند و بشنیدن آن
آواز از کوشش آگاه شد و بالفتح و کسر نون کسی که منسوب بقبیله می باشد و آن پاشد و خوانده شده
بنام دیگر و لیکن مشهور بنیاست و لیکن ز شمیم بالفتح پیر و بوسه بدو بختین چرب شدن و یکم گز
و بفتح اول و کسر ثانی بسیار پیوسته *

باب الزار مع النون

و الزان قبیله است از عرب که ساکن نزدین شده بودند از آن قبیله است عبید الزان که زین بالفتح
باز داشتن و نور و فتن و خوار و خست و کد انداختن شتر و بالکسر حاجت و بختین ناحیه و جامه که مانند زده خانه
به برند چون جمله ز لئون بالفتح شتر کد زین و جنگ سخت که مردم را باز دارد و در کد از جنگ کردن
آریانیان بالضم و دوشاخ کزوم و جزآن و دو ستاره است بر دوشاخ برج عقرب و آن منزل قمر است
ز زرقان بالکسر اول و راه و مردانک ریش و لقب مصیبن بن بدر صفانی حبش بالفتح و سکون جیم و زرقان
ز زرقان بفتحین شرب معرب زرگون و رنگی است سرخ و درخت انگور زرقین بالضم و کسر طه و زرق
معرب زرقین بالفتح زرقان معروف و زعفرانیه و بی است بهمدان زرقن بالفتح بای کوفن و بالکسر سنان
که بالاسه سطح خانه زندان از حرارت و ترس شبنم امین باشند و شاخ خواند بزرگ جدا کرده و با هم
ضم کنند زرقان بالکسر و تشدید قاف جگم و کوه چاهی بازار و محله یعنی اول جمع زرق است بالکسر اول
و تشدید قاف و معنی ثانی جمع زرقان است بالضم زرقن بفتحین و استن و در یافتن و فتن غالب چیز
کردن زرقن بفتحین روزگار و وقت و هم چنین زمان و معنی آفت نیز آمده و بفتح اول و کسر هم مرد
بر جانده و تپا شده و آفت و کوفت رسیده زرقن بالفتح و تشدید نون خشک شدن پسته کمان نیک
یا بد بختی بودن و بالکسر ماش زرقن بالضم است و هر چه آزار بسیارند و بجهائی پستند و مرد کوتاه
و فتح نیز آمده و موصی است که در انجا انبان جمع کنند آرایش دهند زین بالفتح آراستن زینین
درخت معروف و نام مرویت و سجودیت در و شوق و شربت بچین و است مبر و کوهستانی است بنام *

باب الزار مع الواو

ز زرقان بالکسر و تشدید قاف و کوه چاهی بازار و محله یعنی اول جمع زرق است بالکسر اول
و تشدید قاف و معنی ثانی جمع زرقان است بالضم زرقن بفتحین و استن و در یافتن و فتن غالب چیز
کردن زرقن بفتحین روزگار و وقت و هم چنین زمان و معنی آفت نیز آمده و بفتح اول و کسر هم مرد
بر جانده و تپا شده و آفت و کوفت رسیده زرقن بالفتح و تشدید نون خشک شدن پسته کمان نیک
یا بد بختی بودن و بالکسر ماش زرقن بالضم است و هر چه آزار بسیارند و بجهائی پستند و مرد کوتاه
و فتح نیز آمده و موصی است که در انجا انبان جمع کنند آرایش دهند زین بالفتح آراستن زینین
درخت معروف و نام مرویت و سجودیت در و شوق و شربت بچین و است مبر و کوهستانی است بنام *

و تکبیر کردن و سبک و خوار شمردن و رنگ گرفتن خود را و خوار و تازییدن و ضعیف شدن با و درخت را
و بلند شدن و رفتن خوار و پستان شیر دار شدن پیش از وقت ازیدن

باب الزام مع الیاء

نورانی باغش و تشدید یا تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد قال الله تعالی و زنی را بی بهشت
زکے پاک زنی باغش و تشدید یا تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد

باب السین مع الالف

سبا باغش شراب خریدن برای فروختن و همچنین شهر مقدس و لقب مردی که عادت قبل از نعل
باویند و بعد نیز آمد و نام پر عبد الله که باید که علامه شیعه اند منسوب اند با و و با کسر و مد و جزو
شراب و باغش و تشدید یا تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
و دل بردن معشوق از عاشق سبا یا اسپر گرفته است. با سجا یا باغش و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
باغش و جای مملکتی که بر نام چندی و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
زینب و غسل آنرا خورد و سحنا و سحنا هر دو باغش و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
بسر و تازگی رنگ سخی جو فرو می و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
و تازگی غلاف بود و مفرد و جمع آمد و سحر و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
که منتهای اعمال مردم و نهایت رسیدن علم خلق است سراسر یا فوجهای لشکر که بجای فرستاده جمیع
سریه سر می باغش و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
بسیار در شب سیر کرده و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
بخم سبب و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
مقصود و اول بنا کردن و راه من راستی گفتندی چنان تمام شد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
سر من راستی گفتندی تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
آن رطوبت راستی تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
با تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
از آب قال الله تعالی تا که تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
سلوخی باغش و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد و تشنه او گستر و نیاز زنی با کسر و احد
سلوخی نام زنی است معروف و محسن و یکی از دو کوه قبیل و قبیل است از نیمی دارم سلامی باغش

استخوانهای انگشت دست و پا مفرد و جمع آمده سماء آسمان و سخت خانه و سایبان و ابر و باران و
 پشت آب و گیاه و نام پستی است سنا بالفتح روشنی و گیاهی است معروف به قهرین آن کی است که آنرا سنا
 می گویند و بدین معنی بیدین آمده و نوعی است از جامه حریر وادی است به بند و دختر اسماء برین صفت که حضرت پیغمبر
 صلی الله علیه و سلم آنرا نکاح کرد و پیشتر از آنکه حضرت با او نزدیکی کند مرد و بالبدیندی و ازین بر او خودست سده
 سینه و سنائی شاعر عرب بود و عرب خوش کلام که بعد از حکیم سنائی مشهور بود و سحر و بافتن اند و ملین کردن و
 بد کردن و بافتن اندوه و بدی و آتش و برص و بر آفتی که باشد سبوا می بر وزن جلی بد کردن و بدی و
 آتش سوسنی بالکسر وضم غیر و برابری و میان چیزه سوا بالفتح برابری و برابری و غیر و میان و قله
 کوه و میان روز و سودا و سیاه و غلطی است از اخلاط اربعه و کلبه بد و نام شهر سیت و موضعی است نزدیک
 مدینه و جبهه السوداء سیاه وانه است سودا بالضم نقطه سیاه که در دل است سها بالضم نام ستاره
 ایست بار بارک و ربات انقش کبری و صاحب قاسوس گوید و ربات انقش صغری است و صواب
 اول است سیما بالمد و انقش نشان علامت و بالکسر تشدید یا مضموع خاصه سینیا به شیخ ابوعلی و بالکسر شکل
 است و طور سینیا بالفتح و بالکسر و مجزوه غیر مجزوه که پستی است کشام و آنرا طویرین نیز گویند پیچیدگی است که بدان
 چیزه موهوم در نظر آید

باب السین مع الباء

سبب بالفتح و سکون همزه فقه کردن چنانکه ببرد و سیراب شدن و فراخ کردن مشک و مشک باطری
 چرمین که در آن مشک ننهد سبب بالفتح و تشدید یا دشنام دادن و بریدن و نیزه کردن و بالکسر سبب یا سبج
 و برین و جامه گران تنک و بر پارچه تنک و بسیار دشنام دهند سبب بفتحین برین هر چه بدان بگری
 چوبه بود و بوزن و فویشی و سبب در شعر یک حرف ساکن و یک حرف متحرک اسباب جمع سبب موی پیشانی
 و بال دوم و نوی چیده سبب بفتح بر و سین بیابان و زمین هموار و در حجب بالفتح کشیدن و بسیار
 خوردن و بسیار آشامیدن سحاب بالفتح ابر سحاب و سحاب بفتحین جمع سحاب بالکسر گردن بند که
 قریض و مانند آن در و کند و جوهر و زو و بنا شد سخت بفتحین جمع سحاب بالفتح و بالکسر سحاب
 ببال جمله و آن گیاهی است معروف که آنرا جن هم گویند سرب بالفتح شتران و سائر چیزه گران و راه و در و
 سینه و مهر و بالکسر گردن و زمان و لکه آهوان و درخان و زبان و راه و دل و نفس و بفتحین آنی که مشک
 روان شود و روان شدن و چکیدن آب از مشک و مسکن یا نودان و شنی و مشک از زیر زمین و کار
 و گیاهی است سرب بالفتح اینه و نیم روز که از زمین شوره چون آب ناید و آنرا نمایش آب گویند

و نام شجره دانه زن بسوس نام که تشاوم در عرب ضرب القتل است و از نعمت گوشتی طلاق اشام میسر است
 سر و آب باضم بر یک جهت رفتن و بیرون بر آمدن ساراب بر یک جهت رونده و در زیرین رونده سر و آب
 با کسر فاش بر زمین معرب ساراب سر اندیش شهریت معروف بهند سغب بالفتح کرسنه شدن و نشنه
 شدن و کرسکی سغب بالفتح شتر بکره و متون نیمه و هر خیزه دراز و بختین نزدیک شدن و منزل
 نزدیک سلب بالفتح بختین آب و ریخته شده و نوعی از جامها و سر و دراز و آب همیشه ریخته آب
 نیک و مرد سبک نوع حاول پس که حضرت پیغمبر صلعم مالک آن شد و بختین نوعی است از درخت خوشبو
 و لاله شقائق النعمان سلب بالفتح ربودن و رفتار سلب و شتاب و بختین ربودن و پوشیدن
 جامه نام و ربوده شده و متحول خواهد لباس و سلاح و و آب خواهد غیران فعل بمعنی مفعول است و گویا
 است و درختی است دراز و پوست درختی است بهین که از وی رسن تابند و پوست حیوان و بختین
 و کسر لام دراز و حیت و سبک سلب ربوده شده و مرد و پوش رفت سلاب با کسر جامه نام
 سلب بالفتح زنه و ناخته که بجهت نام تمام آنگند سلب بالفتح حرا و آب فراخ گام و بالضم زمین
 حرا سلب بالفتح بخشش و احسان و موسی دم آب و روان شدن آب و شتاب رفتن
 چایه با و با کسر رفتن کاه آب و جوی است به خوارزم و بلصره

باب السین مع التاء

سات بالفتح و سکون هجره فقه کردن چنانکه میر و ساوۃ پیشوایان و مهتران جمع ساء به معنی سید
 سادات جمع کعب سجته بالفتح سجان الله گفتن سببت بالفتح آسایش و روزگار و روز شنبه و نوعی
 از رفتن شتر و موسی کشاده را کردن و شتر و موسی سر و کردن و عبادت کردن یهودان و ریشینه
 و احمدی پس را بر و نریشید که قطب وقت بود و او راستی از ان گفتندی که شش به در عبادت حق توان
 مشغول بودی و روز شنبه کسب کرده قوت طلال به جهت بعثت حاصل کردی و با کسر حرا
 گاه و بافت کرده براسه کفش و تعلیم و بالضم گیاهی است مانند خطمی و بفتح نیز آمده سیات باضم
 خواب و راحت قال الله تعالی و جعلنا نوحا نبیا و مرسله است بلغی که خواب بهوشی آرد و روزگار
 سیرت بالفتح بین خشک بگیاه و غیره اندک و مرد و درویش سیرۃ بالفتح باد و ختاب
 سیرت بفتحین جمع و شریعت معرب و نام چند صوابی است سیاحه بالفتح و کسر شنا و ری کردن
 سجه بالضم نه یا که ند و سبج یا آن گیرند و نماز نافله و ذکر حق تعالی و بالفتح لباس چرمی
 پس حضرت پیغمبر صلعم و آب جعفر طیار و سجه الله بالضم طلال و بررگی حق تعالی سیاحت

نخستین مواضع سجود و سجات و بعد از انوار جلال حق تعالی سجد و سجده بالفتح که منظمه فیض گفته اند که دادی
 است و معرفات ساجدات کثیبا یا نجوم یا روح مؤمنین قال الله تعالی و السجات سجاء سجحة
 بالفتح و لغتین درجائی بجهت شوره زمین سجدت بالفتح پیشی گرفتن سباطه بالضم آنچه از خانه رونقیده بیرون
 خانه اندازند سبطیکه بالفتح بارچه نقره و زر گرداخته سبطه بالفتح هفت مرد و ماده شتر و نام مردی
 و بختین جمع اربع سبطیه بالضم و فتح یا نام زنی است صحابه سابقه تحت تمام وزیر همدانج
 سبطه لغتین بر دوت سبال جمع ستره بالضم پوشش و آنچه بدان از چیز خود را پوشیده شود
 تشاره یا کسر پوشش و نام کوهی است با کسر و تشدید تا شش زن سته شش مرد اصل
 آن سدس است با کسر سین را بتبادل کردند و دال را در زاماد عام کردند و بالفتح کلام شت و کسر
 با کسر لغت زمان است چنانکه فاقون و این در اصل سبائی بوده بکثرت استعمال تنی شده و بعضی گفته
 سبایش است جات من حکیم النوری گوید ع گوید سستی زنی عقیقه است + سبجیه بالفتح تشدید
 یا نه و عادت سبجیه بوزن کریمه ششت و عادت و مقدار خری سجدت با کسر فروتنی و سر بر زمین
 نهادگی و فتح نیز گفته اند و سوره السجده بالفتح نام سوره ایست سجاده بالفتح و تشدید جیم جای نماز و
 نشان سجده در پیشانی و بعضی گفته اند نشان سجده در زمین سخت بضم و لغتین و نام و کسب
 که موجب تنگ و عاری شود و چون کناسی در باغدارگی و رشوة و بالفتح گوشت از استخوان جدا کردن
 ساجه کشادگی و فضای خانه و سرواناجیه سخته بالفتح نبات بشرة مردم سحره بالضم و سحر لغت
 جمع ساحر سخت بالضم آنچه از شکم چار یا بیرون آید و بالفتح شدید و این لغت بدین معنی چنانکه
 در فارسی استعمال است در کلام عرب نیز آمده سحره بالضم آنکه بروی استخوان منوس کنند و بالضم و فتح
 خاک آنکه بر کسی استخوان کند و نیز سحره بالضم کسی که بیکار گرفته شود و بالفتح بیکار گرفتن سحله بالفتح بره
 و بر قاعه نوزاده سحره بالضم و تشدید یا فسوس و تسحر سحیمه کینه سحاقه بالفتح تنگ بودن و تنگی
 و کم خردی نمودن سحقه بالفتح تنگی و لاغری از گرسنگی و بالضم و الفتح تنگی عقل سحونه بالضم گرمی
 سدره با کسر درخت کنار و سدره المنتی درخت کنار است در آسمان بضم و تحقیق معنی آن گفته
 سدره با کسر درخت کعبه و بنجانه کردن سدره لغتین خدا مان کعبه و بنجانه جمع سادون سدره بهم
 و تشدید دال درگاه و در سدا و طاق سر بسته بر در خانه که در اینجا نشینند تا چوب فروخته و بهاری
 که بدان فخر بینی بند شود و نفس تواند زد و اینجا هر غلطی که در جاری خدا و میان رگما و مفصل
 واقع شود آنرا سده گویند و سدی لقب دانشمند است که معجزان در سده مسجد کوفه می فرست

سهرقه باضم و تشدید را موصی که ازان نام ببرند سهرقه بالفتح و تشدید یا فوج لشکر از پنج
کس ناسه صد و چهار صد کس و باضم و تشدید را دیاکنیر کی که برای او خانه بسازند و از و تشیع
گیرند منسوب است بسره بالکسر یعنی جامع و هم ملین از غیرات نسبت است سهرقه را زوا پنجه
پنهان کرده شود و سهرقه باضم شتاب کردن و بعضی گفته اند سهرقه شتاب کردن بکار سه
و زاول وقت و آن محمود است و محله شتاب کردن پیش از وقت و آن مذموم است کما قبل الحجة
من الشیطان و التانی من الرحمن سهرقه بکسر را زردی کردن سهر و قات باضم سهر پرده ها
سهر آتیه بکسر رفتن و در شب و در گذشتن از چیزی به چیزی و در رفتن بچیز سهر آتیه ستون و
ابر شب و چیزی در همه جای رونده و نام مردیست که او را فاروق یا بر سر نهادند و فرستاد و بفر
چون او کرد و شمن خافل بود نزد یک نزد که لشکر اسلام شکست یابد فاروق بر سر بزرید
این معنی را در یافته بساریه او از کرد او حکم الهی آن آواز شنید و آگاه شد و شکست بر لشکر کفار
افتاد سطوة بالفتح سخت گرفتن و حمله بردن سعایقه باکسر غمازی کردن و پاره از قیمت گذشتن
مکاتبت را به جهت آزادی و زکوة و صدقات مستبدین سعایقه باضم زکوة شتاران سعایقه نکات
شدن سعایقه شیره درنده و نام مردی و بنو ساعده قوی است از انصار که سقیفه بنی ساعده بود
منسوب است سعایقه بکسر غول سعایقه اندک زمان و زمان حال و قیامت یا وقتی که در وقت
قائم شود و باک شوندگان و ساعت با مصلاح ارباب نجوم و ونیم گهری باشد سعه بالفتح و بکسر
فراخی و گنجایش و توانگری و دست رس و طاقت و توانایی سهرقه بالضم توشه دان و زرا و مسافر
و سفره چرمین و بعضی نویسندگان سفارة بالضم خاک روبه و باکسر میانی نمودن و صلح کردن و
پیغام بردن بجا که واهی یا چرمی که در می شتر کنند بجا که واهی اسب سقیفه بالفتح مال دادن
کسی به کسی تا در شهر مال را برساند و بالضم آن مال را گویند که سلامت برسانند عرب سقیفه سقیفه بالضم
بسیار نوشیدن شراب و آب و جزآن و سیراب شدن ازان و باکسر فیر و بالفتح و کسر فاعلام و برکت
سفالیه بالفتح ناکسی و فرو دی و بستی و بایر یعنی باضم و بکسر نیز آمده سفایقه باکسر مردم فرومایه
و بفتح سین و کسر فایز آمده جمع است نه مفرد و عوام مفرد استعمال کنند و بفتح سین و کسر فاعلام است
سفایقه بالفتح بخردی و بی کردن سقیفه کشتی و نام مولای حضرت رسول صلعم شد آتیه بالفتح کشتی بانی و
تشدید فاعلام و در بزرگ و نام دختر حاتم طائی است سقیفه بالفتح نفی از اقتدار و ساقیه و بنا که لشکر
سقیفه باکسر آب دادن و در آن که در آب خورند سقیفه سقه پوشیده و سقه کشتی و سقه سپن از چوب

و سقیفه بنی ساعده صفحه بوده که انصار در آنجا برای مسی و مسلمانی جمع می شدند و بعد از قتل حضرت رسول
صلعم در آنجا جمع شده خوانند که بعد بن عباد و بیعت نمایند چون مهاجر را خبر شد انصار را بخت
و میل لازم ساختند آخر انصار و مهاجر به حضرت ابی بکر بیعت نمودند و آنچه عوام میگویند که سقیفه بنی ساعده
یعنی دروغ گفتند و در کتب لغت یافته اند و ظاهر اخبارش آنست که چون عرب برای پیروی پیوسته
جمع می شدند و انصار ابی و میل بسید بن عباد و در سقیفه آمده خوانند که بیعت نمایند یا این مناسبت بقولان
از سقیفه دروغ از او کرده اند اگر بیعت به حضرت ابی بکر رضی الله عنه باطل بود چنانچه بعضی پند میان
نگاهان برده اند سکنت بالفتح و سکوت بالضم ناموش شدن و فرو نشستن نصب سکنت بالضم و فتح
کاف است باز پسین در تاقن از ده اسب و از آنجا شور و فکل نیز گویند و کسین و تشدید کاف کسین
در بسیار فموش سکنت بالفتح رضی است که حس و حرکت در آن باطل شود که در بعضی چنان نمایند که
مرده است و بالضم آنچه بدان ناموش گفتند و باز دارند طفل را سکا رت بالفتح زن مست سکا رت
بالفتح بی موشی و حتی مرگ و حتی اندوه سکنت بالفتح موشی از گردن که سر بدان متصل است و سکنت سکون
در راستی و استقامت و تحقیق جمع ساکن سکنت بالفتح آرام و آهستگی و بیغمی بالکسر تشدید
نیز آمده و پذیر که بدان آرام گیرند و نام خبری است که تابوت نبی اسرائیل بود و سرش چو
سر گربه و دو پا از زیر پیرچه و یا قوت و بالضم و فتح کاف و قهر امام حسین عجم و نام صحابی است
دانشمند و دود و ماده خرد و بالفتح و تشدید کاف نام علی بن حسین بن سکنت بالکسر تشدید کاف
که در محله و باز از ورسته و درخت خرا و راه هموار و آهنگی که بدان میزنند و آهنگ گاو در محله
سکنت بالفتح کشیدن روده و جز آن برست و بینی بریدن و با گشت پاک کردن کاسه و بریدن
چیزی و زدن کسی را و انداختن ناله و بالضم جو یا نومی از آن یا چیزش مزه سکنت بالفتح تشدید
لام بر کشیدن تشمیر و کار و از نیام و زردی و نگ است و طرفی که طعام و جامه و پیوه در وی
نهند سلا الله بالضم آنچه بیرون کشیده شود از چیز و لطفه سلسله بالکسر تخیر آهنگ جز آن
سلسله البرق آنچه بر پهنای ابر پیدا آید و بالفتح پیوند دادن چیزی به چیزی و قطعه دراز از کوه یا
شتر و کسین نیز آمده سلاطه بالفتح دراز دستی و دراز بانی و قهر سلاطه زن و دراز زبان سلاطه بالضم
برگشتن سلاطه بالکسر تیر دراز بار یک سلسله بالکسر زشت و کالا و آنچه بدان سودا و معا میزنند
گویی که بر تن ظاهر شود و گویی که برگردان و سر هم رسد و بدین دو معنی فتح نیز آمده سالفه کناره که در
دور و پیشینگان سالفه بالضم ناشناختن سالفه بالفتح در سندی و تسلی سلیقه شست و شستن و شستن

و تنگ بر پایوی ستور سیخته بافتح و اردوی است که اورا بهندی کیلا کیلا گویند سلاسه بافتح نرم
 و آسان و هموار شدن سمته باکسر فتح میم نشان موانع سمت بافتح راه و روش نیکو و جودس گمان
 رفتن و راه راست یافتن و آسنگ چیزی کردن و مصورت و نیت مردم نیک سماخته بافتح و امر دما
 سماخته بجم شستی و ترشی و رشت شدن سماخته قوت شنوائی سمته بافتح شنواندن عمل خود را باین
 چنانکه ریاندون عمل خود بکسی سمته بافتح رنگ گندم گون شدن و بافتح و ختم سم و رخت خار دار
 که در میان میباشد ساهره و بی ست میان الحرمین و قومی ست از یهود که در بعضی احکام پیرو دولت
 باشند از ان قبیلست سامی ساهره بافتح و بهر ملول شدن و بسته آمدن ساهره به تشدید میگویند
 ضد عامه و بانور زهر دار سمته بافتح سال و باکسر مقدّمه خواب یعنی لغاس میباشم و تشدید لون راه
 و روش و عاوت و نوعی از خراسه مدینه و باکسر و فائده چیزی سبکله یا لغم خوشه سبیل جمع و نام
 بر جی است سندهره بافتح پیمانه بزرگ و نام و رفتی است و تشاقتن و نام زنی است که درست و تمام پیوده
 مردم پیدا و سوره بافتح شرف و منزلت و پایه از قرآن و بافتح تیزی غضب و تیزی شراب و تیزی تپ
 و سطوت سلطان سواتیه بافتح و کسر بین نامی یکسان و برابر شدن گان جمع سوا سوره بافتح عورت زن
 و مرد و خوشی رشت و کار بد و رسوائی سواتیه بافتح و تشدید یا بداید و برابر و مانند زین خیری سواتیه
 در وگاه و جزآن کند و بر شتر و نه نهند و بزان سوار شوند و بافتح فتح و او تشدید یا نام زنی است ساهره
 زمین یا روی زمین و چشمه زان و بیابان و زمین شام و کوی تقدس و دوزخ و زمین روز قیامت که حق
 پیدا خواهد کرد سهوله بافتح نرمی و آسانی سهوه بافتح شتر آده و سنگ بزرگ طاقی که در ان خیری
 گذارند و خزینه و خانه خرد و حیره تنگ سیادت باکسر پیشروانی سیاست باکسر پارس و شستن ملک و حکمران
 بر عیت سیره باکسر عاوت و طریقه و نیت و نوعی از سیر و خوردنی که از جانی برای عیال آرزو بسیار
 بافتح و تشدید یا کاروان و بسیار سیکند سیمیه بافتح و تشدید یا بعد از ان همه و مضبوطه بدی و گناه چغیره
 ساهمه چارپایان که میزدن چرخ ساهمه را کرده و بنده آنا و نهوده و شتر آده که ده بچه ماوه بزیاد و او را
 در قابلیت را میگردند و سوارانی شدند و شتر و شتر و زنده الامانان باجه آن و چون سه مرد زن و مرد و ان
 او را می خورد و بچه و هم او را گوش شگفته آزاد میگردند و از بیمه گویند و حق تعالی در کتاب مجید از ان
 نمی نموده چنانچه فرموده است + ما جعل الدین حیره و لاسا بیه شاسحات زمان روزه دار و سیکند گان
 سیاحت باکسر سیر کردن و رفتن و زمین و جانی که بدان عادت گرفته باشند

ساج سنگی است که بدان شمشیر صیقل کنند و دندان را جلاد دهند و طلیسان سبز و سیاه و فنجی است معروف مغرب ساک سافج مغرب ساده و شناع و برگی است چندی که بر روی آب بود و بیخ ندارد و ساج بفتح تین مغرب شبه ساج پیراهن بی استین ساج بالفتح شیر بسیار آب که آب رقیق شده باشد ساج بفتح هرو سین بین همواره درشت و نه نرم و مابین طلوع آفتاب و طلوع صبح در روزی که کم و نه سرد و در فی الحدیث آنجمله پیاده با ساج ساج بالفتح خواستیدین و پوست باز کردن و بیماری که از خراش رود بهم رسد ساج بالفتح گمان بردن به چیز ساج بالفتح و تشدید دال کذاب سراج بالفتح زین و بافتن زن مورا و نیکو روشن سراج با کسر حراغ و آفتاب و بالفتح و تشدید رازین فروش زین ساز سراج بالضم و فتح را نام آشنایی است که شمشیر سر یک بدن منسوب است سراج بالفتح و فربان لقمه و بالضم و تشدید لاف گیاهی است که شتر می خورد سراج بالضم و فتح سین و کسر میم شتر و قیج ساج با کسر جیمج زشت و شیر چرب که مرده آن گشته باشد سراج بالفتح و تشدید نون اثر دود چراغ در دیوار سوج بالفتح و سولج بالضم آهسته رفتن و نیزه دو نام و موهبی است

باب السین مع الحاء

سج بالفتح شکار کردن و تصرف کردن در معاش و پرورشیدن با مورشعاش و فایح بودن و آمد و رفت کردن و نیک رفتن ساج سب نیک و دنده و مردن شاکنده سوج بالفتح شاکنده و اسب نیک و دنده و نام سبی است و بالضم و الفتح و تشدید با بسیار پاک و نامی است از نامهای حق تعالی سح بالضم بیان را دراز و باریک شدن مرد و اعتدال و افرازه و مقدار و بضمین رفتار نرم و هموار سراج بالضم هموار و بالفتح و کسر آخر نام زنی است که در زمان حضرت رسول الله صلعم دعوی نبوت کرد و آخر اینکه کذاب که درین دعوی نبوت میکرد و او را نبوت و در عوض مهر لکین نماز خفتن و صبح از سابعان خود برداشت سح بالفتح و تشدید عاریتین آب و روان شدن آب از بالا بپایه و تازمانه و جهان زدن و بسیار فریاد شدن سوح بالفتح افکندن بر روی آب و گستردن چیزی بر روی زمین و بوی کردن سوح بالفتح تنویر چنده و چیدن و ماندن و اگر گذاشتن و درختان بزرگ و بلند و هر درختی که خار ندارد و سراج بالفتح طلاق و زمانی زن سطح بالضم بام خانه و به لاسه هر خرد کردن و انداختن کسی را بر زمین و به پهلوی خواباندن سطح بالفتح و کسر طاکشته شده و مرد بر قفا افتاده که از آنجا که میبار زد و نتواند برخواست و نام کاهسی است از قبیله بنی دثب که در غیر سر استخوان در بدن داشت و توشه آن بمیخی سطحی و تیانیز آمده و نام قلعه است از قلاع غیر سطح بالضم و تشدید طاکسی است سطح بالضم نام موضعی است که در پائین کوه و یقین آب خون و جز آن و روان شدن اشک روان کردن آن و سنگهای بزرگ سطح با کسر ناکر و

و بالفتح و تشدید غام و بیار عطا و تصحیح و قاف در بر سخن و غم زیز و لقب عبد الله بن محمد اول خلیفه از خلفای
 نبی عباس بن رکن و مقرر قوم عرب سیف و شمشیر و تیری از تیرهای قمار که نصیب ندارد و وجود سلطنت
 بالکسر ساز و آلت حرب یا آنچه تیز و برنده باشد مانند شمشیر و جز آن و بالفهم سرگین ستور و آدمی و بالفتح
 موضعی است نزدیک خنجر سلطنت بالفتح غلط کردن و تیری را سلطنت کسی گردانیدن و سرگین آدمی و ستور
 و بالفهم نام آبی است و بکسرین و فتح لام آلت حرب و تحقیق نام آبی است و بالفهم فتح لام یک یک سلطنت بالفهم
 نام جمید از من سمسار بالفتح جوامع و سیف بالفتح جوامع و شدن و جوامع و شدن
 سلطنت و سیف جمیدی که از سوی راست بسوی چپ تیر اندازد و این جمید را مبارک دانند و یاری که ضد
 این است شوم گویند و نیز سلطنت چپ تیر که از چپ راست بالفتح بالفهم و برکت و وضعی است نزدیک مدینه و بالفهم
 ظاهر شدن تیری و برکت از راهی و آسانی آمدن شعری سلطنت بالفهم سزی راست بسوی چپ در آمدن جمید
 سیف بالفتح روان شدن آب و برکت سایه و آب روان ظاهر و نوعی از بر و و گیم خط سیف بالفتح تشدید
 یا بسیار سیر کند و سلطنت روزه دار و لازم سجده و عبادت

باب السین مع الحاء

سیف بالفتح خواب سخت و قراع سیف نخبه و صوت و جز آن جمیده و بجا کرده برای رستن و پراختاده
 از میخ و نبیه که جمیده باشد بر سه انگه دار و بران باشد سیف بالفتح تشدید از میخ بر زمین بران تا ختمند و سیف
 بالفتح زمین نرم و سنگ زده و وضعی است بماء و رانند سلطنت بالفهم پوست باز کردن و کشیدن عامه و جز آن
 و گذشتن و آفریدن ماه و گذراندن ماه و در آخر ماه شدن و آخر ماه و پوست بز و مار که از بز و مار جدا کنند و بختیر
 ریسائی که در دوک باشد سلطنت بالفتح و تشدید لام پوست کشته سلطنت نوعی از مار و درمی که پوست خستر را
 جدا کنند سلطنت بالفتح میدان نیزه بسورخ گوش و میدان و ظاهر شدن کشت سمسار بالکسر سورخ گوش
 را و ق ضایع سلطنت بالکسر سلطنت و اصل هر فرس و جای رستن دندان فروغن گنده و تیزی و شدت تب و دوی است
 بخردسان و تحقیق تغییر یافتن و مزه گردانیدن روغن و طعام سلطنت بالفهم پای بر جای شدن و عظم
 سورخ بالفتح قوم چار و زمین فرو رفتن و تیر نشستن و فرو رفتن و زمین و بالفهم دوی است سیف بالفتح
 ثوابت و راسخ شدن

باب السین مع الدال

ماد بالفتح و سکون همزه و تحقیق نغز کردن و پریش کردن و خوردن آب سبب بالفتح سوزنا شدن و بکسر
 رگ و سختی و بلا و تحقیق موی اندک و اندک هر جز و عرب گوید ماله سبب و لا بکسر نیست او را اندک

و نه پیشم باضم و فتح باز بار و جانم که حوض را بدان به بند ز آب تیره نشود و موضعی است نزدیک مکه
و طائف و مرغی نرم که پر که بانگ آب پرهای او در سم و آینه می شود و بافتح و کسر بالقیه گیه و باضم سر
بر زمین نهادن و فروتنی کردن سجده باضم و کشیدن چرخ منقوش سجده کشندگان چرخ ساجد و در اسم ساجد بافتح
در اسمی که بر آنها صد اصد نام بوده که آنرا سجده می کردند و بعضی گفته اند که اسمی و عبارت از سید و نصاری است
و بکسر الف نیز آره سجد بافتح و سکون غایب می گردد و باضم آب زرد و غلیظ که با بچه از رحم برآید سید باضم و
کشیدن و آل عیب چون انگلی و کرمی و خیر آن و حائل و بالغ لیسان و بچه که مردم ساخته باشند و باز دست
و ستوار و در دست کردن رخنه و راسته و استوار شدن چیزی و باضم ابر و کوه میان و چیز و حائل و بالغی
که بر آرد حق باشد سدا و بافتح و رستی و راستی کردار و گفتار و باضم بهاری است که در آن منفذ بینی بسته میشود
و نفس نتوان رود و آنرا سده نیز گویند و باکسر چیزی که بدان نرفته و سرشته به بندند و آنقدر چرخ بگردانند که محتاج
بدان شود و شیر که در لیسان نافه خشک شود سدا ید راست و در سنت و محکم و استوار سدا و بافتح و رستی
و درستی و فتح و چشمهای باز که خوب نه بنید یا چشمهای سفید که بدان نتوان دید و باضم و فتح دال جمع سده
سرو و بافتح و زرشک و اوم و وضن و زره بافتن و سوراخ کردن و مسلسل گفتن و بی و در پی و نیکو زادن
سخن و پایی نگاشتن روزه و سوره و دوی است همدان سده همیشه دوا تم و قش و از موضعی است
از اعمال غایب سده بافتح و نیکبختی و نیکبخت کردن و نیکبخت و نام مردی و باضم نخی است نه شوی که
که آنرا مشک زمین گویند و بیک سده یک یعنی آهاده و در نیت که شادانی بعد شادانی و یا سید هم یا دارانی
بعد از یاری و ادنی سده و باضم نیکبخت شستن و نیکبختان بیخ سده نیکبخت سده یا سید یا سده
مردم و بال مرغ سوا جمع و غیر سوا عده قاری آب سدی چری و در یاد مجاری مغز سدی استخوان سده
باضم بتانی چند خرم و دلکش و سکانی پر و خرم سده و اسم قد سده و باکسر چیتن یا سده سده و باضم
و کشیدن یا فایض کباب که آنرا باب زن گویند سده و باضم سر بلند داشتن از نگیر و بال و کشیدن
شور و رفتن و بازی کردن سما و بافتح سر گن نجاسته آینه که زمین را بدان بنیایند سده باضم و باضم
معروف و این در اصل فارسی است سده بافتح شریست بکابجه و باکسر نام ملکی است و نام مردم
آن ملک سندی واحد و جوئی است بزرگ بند و ناحیه ایست بانگس و شهر لیست بغرب سندی
بقاری حرامزاده و قافیه معیوب و فتحین نگیه گاه و این پیش بوی گذارند و دامن که و بلند می
چیزی سده و باضم پشت دادن به چیز سده و باکسر شتر ناده قوی میگرد و اختلاف حرف رفته
یعنی حرف ماقبل حرف روی بگویند و در آن و در شتر و لغاری آنرا سده گویند سده و باضم پیشوایی

و نیز بای سیاه جمع اسود و سواد و باغم و کون همزه و فتح وال اصل پیشوائی سواد و بافتح سیاهی رنگ
و شخصی که از دو چرخ سیاهی بنظر آید و مال بسیار و مواشی و عد و بسیار از هر چیز و اکثر مردم و دانه دل که از آن
سودا گویند و دو سها و شهر و با کسر نهانی گفتن و نهان داشتن و باغم باری ست که گوشتان را سفت شود
سها و باغم بیداری سها و لغتین بیدار شدن و لغتین که خواب سید با کسر رگ و شیر در نه و با فتح
و تشدید یاسه کسره پیشوا و بزکال سال و بدغنی با کسر و فتح یا نیز آمده ساد یعنی سیاه پیشوا یا آنکه یاد و نسیان

باب السین مع الذال

همیشه با فتح نان سفید و بدل همسکه نیز آمده +

باب السین مع الراء

سور باغم و کون همزه پس خورده و پس مانده سائر بانی و جمع و سیر کننده سیر با کسر و شمنی کردن و
و شنام دادن و با فتح میل سحر احت و جز آن فرو بردن تا غور آن معلوم شود و آن مردون شکل و صورت
و مال و رنگ و اصل چرخ و بدین چهار معنی بکسر نیز آمده بسیار با کسر می که آن حق حاجت معلوم کنند
و آن را بسیار نیز گویند ساقور نام با و شاهی است عرب نشا پور و شهریت بقاری و نام شخصی است کسر
با فتح پوشیدن و با کسر پرده و پوشش استار و سور جمع و خوف و میا و لغتین سیر سیر پوشیده شده
و پر نیز کار سائر پوشیده ستار با کسر پرده و نام کوبی است و نام بانی است و با فتح و تشدید یا
پوشنده و نامی است از نامهای حق تعالی ساقور نام یکی از سوره قرعون که بحضرت موسی عم ایان آورد
سحر با فتح گرم کردن نور و پر کردن جوی از آب و ریختن آب در گلابی کسی توانیدن شتر ماده و
لغتین سحر می که به سفیدی چشم آینه باشد سحر و دست برگزیده سحر باغم نالیدن شتر ماده که
از پیچیده شود و با فتح آنچه تورا بدان گرم کنند ساجر بانی که آب میل او را پر کرده باشد و آبی است
سیمانه ساجر جوی که بزرگ کردن گنبد و صاحب حراج گوید ساجر نام بانی است و جوی که بزرگ کردن
گنبد نند تا بوقت انگور از دیوار زرت تواند آمد سحر با کسر افسون و جادوی کردن و دانستن و لغتین
و سحر کردن و هر چیز که دریافت آن لطیف و باریک باشد و باغم دل و با فتح و باغم و لغتین
شش و بلاست شکر که با قوم و شش پیوسته است و لغتین زمان پیش از صبح و سفیدی که بالای
سیاهی ظاهر شود و طرف هر چیز سحر جمع سحر با فتح طعام سحری سحر با فتح و لغتین و شش
افسوس کردن سحر با کسر و رخت گنبد سدره واحد و لغتین حیران شدن و خبری چشم از گراو سحر
با فتح و کسر وال سدا سیده و آنکه چشم او خیرگی کند و دریا سدا و سدا سیده و آنکه باک ندارد و از خیرگی

و بی غم سحر بر بالفتح تمام جوی است بنایه حیره خاتم تقری است سحر سه ویر و نه می است همین که بر دینی از اینجا آرد
و مریضی است بصرو بالضم و فتح وال ختی است میان بصره و کوفه و آبی است بجای زمام موضعی است سحر بالکسر و فتح
را راز و آنچه پوشیده شود و اندام زن و جماع و ابر و زنا و نکاح و اول ماه یا وسط یا آخر آن و اصل نیک و بد
نیک و قعر و میان چیزه و بهترین و برگزیده نسب و میان وادی و بهترین جاست و در آن و خط کف دست و بصر
و بی است بری و شادی و نام و سر و موضع نان و بالفتح و نیک و نیک گفته و شادی گفته و سحر به لغتین کادکی
و بصر اول و فتح و م جمع سر و موضع است نزدیک که که در اینجا و ختی است که زیر آن هفتاد و پنجاه راناف بریده
و یکسری نیز گفته اند و لغتین تخمها جمع سر و اطراف ساقهای گیاه سحر و بالضم شادی و اطراف گلهای سحر
تخت و قرارگاه سراز کردن و ملک و پادشاهی و نعمت و وسعت پیش سحر را بالفتح و الکسر آخرین شب از ماه
و پوست سحر و مغل و فاک که بر روی پشیده باشد و خط کف دست و پیشانی اسرار جمع اسرار جمع کج سحر
پنجاه جمع سحر و بالضم نیک و دانا که در هر کار و فعل نماید سطر بالفتح خط کشیدن و نوشتن و رشته و
صف از هر چیز چون رشته و رفت و سطر کتاب و جز آن سطر و سطر و اسطر جمع اسطر جمع و بصری لغت
طایفه آمده و پنجاه و کار و بریدن و نیز اسطر سحر است بیوده که نظام نداشته باشد جمع اسطره سطر قطب
ساطر کار و دو خنجر که بدان چیزه بریده شود سحر بالفتح افزودن آتش و گرم شدن خاک و الکسر نرغ
چیز را و بالضم گرمی و حرارت آتش و گرمی و چیدن سحر بالضم و دیوانگی و دیدن شتر و لغتین غذا و نرغ
و بفتح اول و کسر عین و دیوانه سحر و تنور و آتش و سر آمد طیبیان و سربان سحر آتش افزودن و زیاده
آتش سوزان و بالضم و فتح تمام تبی است و نام صحابی است سحر بالفتح گیاه است که آنرا بقاری
اولین گویند و در کتب طب بصاه نویند تا شمع شسته شود و سفر بالفتح و در کردن و نیست کردن و نیز
سحر بالکسر نوشته و کتاب اسفار جمع و بالفتح نوشتن و در و کشتادن زن و خانه رفتن و لغتین
قطع کردن مسافت و پشیدی روز بعد از غروب آفتاب سفیر رسول و نامه آور سحر بالکسر
سیاهی نمودن و صلح کردن و تفاوت کردن و آمیزی یا چرے که در سحر شتر کنند یا که و بجهت
سافر به سفر رنده و زن روے کشته و اسب که گشت سحر بالفتح سوختن آفتاب روی
را و چرخ تکاری و لغتین و خرخ و کوهی است بلکه سحر بالضم مستی و نیست شدن و باغ
بستن آب و بالکسر ننداب و لغتین مست شدن و بنیدن و شراب و هر چه مست کنند
و سرکه و طعام و بری شکم و غضب و بالضم و تشدید کاف مفتوح معرب شکسکار بالفتح تشدید
کاف بغند و روش سحر بالکسر تشدید کاف کاسور همیشه مست سحر لغتین انسانه و انسا

خواندن و حدیث شب و سایه ماه و دهر سمیر بافتح افکار گویان و فروغ آمد و سایر افتاده گوی
 سمار بافتح شترنگ آب اینجمله و نام جانی است سمسار باکسر آنکه میان باغ و شتری سودا است
 کند و آنرا دلال نیز گویند و آنکه پیغام برد و واسطه باشد میان دوستان سمندر حیوانی است که پوست
 او را آتش نسوزد و آن را سمیدر نیز گویند بیای و دو نقطه سنجار باکسر شهریت مشهور سه روزه راه
 از رسول که سوله سلطان نجرات و دوی است به مصر سمار یکسر بین و لون و تشدید سیم ماه و مردی که شب
 نخواهد و دزد و نام کفشگری است که قصر غورق براسه نعمان بن امراء القیس نزدیک کوفه بنا کرد
 چون تمام شد او را از بالاسه قصر بزرگداشت و هلاک کرد تا مثل آن براسه دیگری نسازد و باعلام
 عربی بود که چون براسه او خانه تمام کرد و بسیار متکلم ساخت ظاهر کرد که درین میان سنگی است که
 اگر بقیه خانه تمام ویران میشد و صاحبش از بیم آن او را هلاک کرد و سفور بافتح و ضم نون شد و فشتان
 از دوال حرم یافته و هر سلاطه که باشد و باکسر و فتح نون مفتوح گریه و پیشوا و استخوان فقره گردن
 و پنج دم سور باضم باره شهر هر روزه از بنا و حیاضت و این فارسی است که حضرت رسول صلعم بدان
 حکم نموده و سورهای قرآن جمع سوره و باضم و فتح و او نیز جمع سوره است سوار باکسر و اضم و فتح
 اسوده جمع اساوره جمع ابجع و بافتح و تشدید و او شیر زنده و نام چند کس است سهر بفتح تین بیدار
 و بیدار بودن سلیفیر یکسر بین اول و فتح سین ثانی ریجانی است که آنرا نام نیز گویند سیر بافتح و اول
 چرم سیور جمع و رقتن و راندن *

باب الیین مع الین

پنج یشتین آب رنگ گردانیده سیمیس همیشه مکرر و متغیر سیماس باکسر شهری است میان
 سندان و اهر سوس باضم و یشتین شش یک و باکسر هر شش روز یک نوبت آب دادن شش را
 و بافتح شش یک سال شدن و ششم شدن و یشتین و نذران شش ساگی شتر سده لیس شش یک شش
 ساله و یز شش ساله و از شش گزی سده و س بافتح نام پدر قبیله است که بیست و یک بنبره داشت
 و نام مردی و باضم طیلان و سبر و نیلی و فتح نیز آره و نام مردی طائی سا و س ششم شش
 کتده مهر خس یشتین اکثریت عظیم نجران سوس بافتح و کسر را و سیر لیس عین و میز و کسی که
 او را فرزند نشود و ناتوان و مرد زیرک که آنچه در دست او باشد نگاه دارد و ضائع نکند ساس
 بافتح گوشوار و یشتین که هر بای سپید و ر و کنند و کنیزان پوشند و یشتین نرمی و همواری و باضم

و کسر لام نرم و هموار و راس سلیم بر و ان و هموار سلاکس بالغنم بیوشی سلاکس لغتین شهریت به اور
 بجان شدرس بالغنم نوعی از دیاسه تنک و نازک سندر و کس صغنی است زر و مانند که با که گار
 بدان رنگ کنند و این فایده است سوس بالغنم طبیعت و اصل و گرمی که در شتم و صوف می افتد و آن
 را و پوچه گویند و درختی است که در ریش برنج آن اندکی شیرینی است و در شاخ آن تلخی و شهریت با بواز
 بنا کرده سوس بن سام بن نوح که در اینجا قبر و انبال پنا میرست و باره سوس و شوش و اول آمده است
 که بعد از طوفان نباشد و شهریت دیگر مغرب و روم و بالفتح گرم در طعام افتادن و لغتین افتادن گرم
 در صوف و لیشم و چنان سیدو اسس با کسر شهریت بر دم سواس بالغنم بیاری است که در کردن
 اسب می شود و بالفتح گرمی است و موضعی است ساکس سیاست کننده

باب السین مع الطار

سبط بالفتح مولی که بعد نباشد و فرشته بود و به کسر با و فتح آن نیز آمده و سبط الجهم و خوش قی و را
 قد و سبط الیدین جو اند و با کسر فرزند فرزند و طایفه از فرزندان یعقوب عم و اساط از بنی اسرائیل
 چون قبائل از عرب و لغتین فروخته شدن سردی و گیاهی است سبط و با و الفتح و کسر با و از ساط
 سقت میان دو دیوار که زیر آن راه بود و شهر می است با و ار اله و موضعی است بدان سبط بالفتح
 تب و بالغنم گرمی است پیش از راه اذار و سین معجزه آمده سبطا کسر سین و جیم یا سین و صوفی که
 بر بود و ج زان اویند و با و طمان و بنیادتی نون بعد از سین نام موضعی است و قسم ریگانی است سبط
 بالفتح ز و دگلو بریدن و در غضب آوردن طعام کسی را گذشتن بجا یا در سخط بالغنم لغتین شهریت
 و ناخن و شدن سبط لغتین فرو بردن لقمه و جزان و آسان و نرم راه رفتن سبطا کسر تن و لغتین
 پا و ده سوط بالغنم وار و به بینی ریختن و بالفتح وار و س که به بینی ریزند سبط در می شراب بلوی خوش
 از شراب و جزان و تیزی و چمن ساط بالفتح سقط لغت سین و فاجوال و باره وان اسقاط جمع سقیط و از
 و خوش نفس سقوط بالغنم افتادن و افتادن بجه تمام از شکم ساقط به زمین افتاده و ناکس سقسط با کسر
 بجه تمام از شکم افتاده و شرابی که از چماق جدا و توده ریگ و لغتین و پس و آمدن و سست شدن
 آب از دیدن و بوقت سخن گفتن دیگر که خاموش بودن و غمور و خراب که بر زمین افتد و بدین معنی لغت
 و غم تیره آمده و گماره از ابر که بر زمین نزدیک نماید و من خیمه و دل مرغ و لغتین آنچه افتاده است
 از خیر و متاع زبون سوط در حساب نوشتن و لغتین و کار زشت و فضیلت و آنچه در خیر است

سقاط بالکسر خط و حساب و گفتن و نوشتن و ناکس و فرومایه و ناکسان و فرومایگان جمع سقطه بالغم
از چیزی نیستد و بالفتح و تشدید قاف سقط فروش و شمشیر کزانه و برنده که پیش از سقوط بزرگین اختیار
بمعنی تخفیف قاف نیز آمده سقط برف و باله و غنمی که بزرگین افتد و مردان حق عقل سقطا بوزن معنی
سجلا است و بیان آن گذشت سقط بالفتح سخت و زبان دراز و دراز زبان و موضوعی است بشام سلیط
شدید و زبان دراز و مرد و دراز زبان و صبیح نیز زبان و دروغن زیت و کجند سمد بالکسر شسته که مر و آید
و شنبه و بز آن داشته باشد و سنگ عام است و قلاوه دراز تر از گلاب و زیت که سوار بر نعل سپید آید
و در دوال زمین و جمله که استر شده باشد و مرد و بزرگ و سنگ و چالاک و بالفتح دور کردن موی بره
و بزغاله باب گرم براسه بریان کردن و آئین چیره و نیز کردن کار و در فتن علاوت شیر و مزه بگردانیدن
و خاموش بودن مرد و مرد بیک در ده خشت پنجه و بره و بزغاله و بالغم جامه است از صوف سیمه و سبک
عال در ده خشت پنجه و بره و بزغاله با پوست بریان کرده و نعل یک سخت و از زاری پند ساط شیر حلاوت
رفته و مزه بگردانیده سمود بالضم شتهای مر و آید و مزه بگردانیدن شیر و علاوت رفتن آن
سقاط بالکسر سته وصف و دستار خوان که بروی طعام کشند و مابین کناری وادی و طریق و ترتیب
چیزی و ساطین و در شته از دفت و مردم سمود بالفتح و ساط بالضم و الکسر گوشه بی ریش یا آنکه موافق
داشته باشد و نیز سمود و آرونی است معروف سباط بالضم دهی است بمهر سوط بالفتح بره و نصیب
شدت و تازی و تبارزانه زدن و آئین چیره و نیز سمود بالضم دهی است بمهر سوط بالفتح بره و نصیب

باب السین مع العین

سبح بالغم هفت یک و بالکسر سبج روز آب خوردن شتر و هفتم روز آب آوردن و بالفتح هفت زن
و هفتم زن و هفت تو تا فتن رسن و هفت یک گرفت و دشنام دادن و عیب گفتن و گزیدن و دزدی
کردن و آنگندن و دریدن درنده چار پار او بالفتح و ضم بالفتح و سکون آن حیوان درنده زیرا که
اکثر اوقات بعد از هفت ماه زاید و بغاری آزاد و گویند سباع بالکسر صحیح و وادی السباع و ذوات السباع
بزود موضوعی است سباع هفتم و هفت کننده سباع بالفتح و کسر با هفت یک و پیر قبیله است از قبيلة
همدان و بالغم دفع یا نام مرد است سباع بالفتح نام کردن کبوتر و قمری و آواز که درون شتر
و سخن با قافیه گفتن و سخن با قافیه ساجع سخن با قافیه گوینده و راست رونده و میان در کلام
و جز آن سباع بالفتح کردن چیره و نیز سباع بالفتح شاعر و ذرت رز و هفتمین و بالکسر و فتح

ساق بالفتح والالف منه یلوار و بهمه ساکن و بفتح تن تر قیدن دست و شکافتن کرد اگر و ناخن بر انگیزد
شدن لیس خرا و بفتح تن برگ خرا و موسی و م سحفت بالفتح و الکسر پرده فرو شدن و سخت و تار یک شدن
مپرده و بفتح تن بار یکی میان و لاغری شکم سحافت بالکسر پرده یا آنکه سحفت دو پرده که بر در آفرینند و
در میان آنها خورید یا شد و هر پارچه آتر اسحافت گویند سحفت بالفتح دو کردن مواز پوست و تر کشیدن پیر
پشت و سوختن چوب و بردن با و ابر را سحوف بالفتح فرو شتر ماوه که پیوسته است و بر دشته باشد سحافت
یا لغم بیماری سحفت بالفتح تنگ میش شدن و بالغم و الفتح تنگ عقل و کم ظرف شدن و همچنین سحافت
سحیف مریبک و تنگ حروف و جامه اندک ریمان تنگ بافته سدف بفتح تن تار یکی در و شنائی
شب و آردن آن و صبح و بر آمدن و روشنائی صبح و آسختن با تار یکی سلفیت پیه کو با ن شتر سرف
بالفتح خوردن سرفه برگ و رفت را و سرفه بالغم گرمی است سفید که از ریزه های چوب خانه بسازد و در
نور آید و پیر و بفتح تن غافل کردن و خطا کردن و لغزونی کردن و خرج مال و جابه و غیره کی عقل و خردگی
و عوص و بفتح تن آب از اطراف عرض و بفتح تن خیزه سفید مانند ابریشم سفید و بالفتح و کسر انا دان و خطا
کننده سرفوف بالغم نازک و سبک گوشت و اسب دراز سحفت بالفتح تناع و بفتح تن شاخ خرا یا برگ آن
و تر کردن و شکافتن کرد اگر و ناخن و جهاز عروس و بیماری است چون کر که در لبهای شتر پیدا شود و موسی
قرقه او را بریزند سحفت بالفتح و تنشدید فابوید یا از بزرگ خرا یا بافتن و همچون نموده خوردن دار و و
بزرگ رقتن مرغ سحیف تنگ پالان شتر و گلیا می است سحقوق بالفتح دار و کی است که آر و کرده و بخت
یکصدت بخورند و همچون کشند سحافت بالفتح بزبون و روی از هر چیز و کار حقیر و خاک نرم و تنگ و آردی که
وقت برنمن چون بنار بالا رود سحقت بالفتح اسما نه خانه سحفت بفتح تن و سحقوق جمع و آسمان پیش
در از تو و بشته و پر کشیدن خانه و بالغم و الفتح موی است و بفتح تن دراز و کوز شدن شتر مرغ و جز آن
سکاف بالکسر و تشدید کاف و سکاف بالکسر سوزده و زرو کفش گر سلف بالفتح هموار کردن زمین
باله و برگردانیدن زمین برای از رایت انبان بزرگ و چرمی کثوب و باخت نموده باشند و با کسر
مشوی خواهد زن و بفتح تن هر گدشتن و پیش شدن و پیشگیان و پدران گذشتنه و بیع سلم که در آن
همه پیش از گرفتن بیع دهند و بالغم و فتح لام سح یک سالف و سلف بالفتح پیش رفته و ستور آب
پیش رنده سلاف بالغم آنچه از آنکه یک پیش از رفتار و ن و شراب و هر چه فشارده شود و بالغم
و تشدید لام پیشگیان سلف بالفتح رسن بر سینه شتر پیش و بالکسر برگ و رفت مرغ و آن درختی است که
چوب او چون بر یکد گیرد ساینده کش از آن برآید سلاف بالکسر پیش سینه شتر و رسن که بر سینه شتر

بنند سوا الف کزشت تا مع سالفه سوت بالفخ بوی کردن و میر کردن و ملک شدن و بالفخ
زین نم و سوت بالفخ سین و فاسر انجام فرود باشد و این حرفی است که بر فعل مستقبل می آید سوا الف
بالفخ یار و ملک شدن و بیماری ستور و مرکه مردم و بالفخ نیز آند سهفت بالفخ اضطراب کردن گشته
و در خون غلطیدن و در وقت نزاع و فحشین سخت نشسته شدن سیراف با کسر شهریت بفارس سده
بالفخ شمشیر زدن و موسی دم اسپ و ماهی است و بکسر نیز آند و با کسر کنار و ریاد کنار وادی
و ایست خرا که در بن شاخه های تحمل چسبیده باشد مانند ریشه سالفه مرد با شمشیر سیاف بالفخ و تشدید
یا مرد شمشیر زن

باب السین مع القاف

ساق ساق پا و تنه و رخت سوت بالفخ پیش شدن و در گذشتن اسپ از اسپان دیگر و فحشین انچه
بدان گردیدند در اسپ و و ایندن و تیر انداختن و جز آن ساق با کسر سرنگه گیرشی کردن و در
و بالفخ تشدید یا بسیار پیشی کننده ستوق بالفخ و الفخ تشدید تا دم تا سده و قلب معرب سده
و بعضی ستوقه زیادتی تا نیز گفته اند سوت بالفخ جابنه کشته و سوتن و آهسته رفتن و محو کردن و افشاندن
زمین را و بالفخ و فحشین دوری و دور شدن و دراز شدن تحمل سوت و سوت بالفخ تحمل دراز
سوتن و فحشین و ذوال معجم شب و دوازدهم ماه همین که نشان آتش افروزند و فحشین معرب سده و چه
تسمیه آن بسده و در فرنگ همگی و سروری مسلوب است سوت و بالفخ سراییده و آنچه بالای صحنه
گشاده سوا فوات جمع سوت بالفخ گاهی است که بسیار نافع مرض استقامت و از اسفلج روی
گویند و شهریت با صرخ سوت فحشین پارچهای میر و وزدی کردن و بدین معنی بگویند را و کزن
نیز آند ساق وزدی کننده و سفق بالفخ در باز کردن سفق با سفت بافته و مرد و تنوخ دیده
سفق با کسر گرگ نرد و فحشین و بالفخ بزبان آزدون و چرب کردن بر فحشین مشک و ایمان را و
چو شاندن و نیم بخت کردن سبزی و پیضه را یا آب گرم و بر فحشین افکندن که را و کز سفند با پوست بر پا
کردن و گوشت جوال در هم دیگر افکندن و فحشین و نشان ریش پشت متور که نیکو شده باقی و
و فحشین و رخت هموار سلق بالفخ و بهی حست بین که زره دران خوب می شود سلق بالفخ و فحشین
و بان وین دندان و جوشش اعضا و عطی که چشم طاری شود و ملک را غلیظه کند و ترکان بریزد
و دانه که در پنج زبان ظاهر میشود سلق و فحشین و برگ که از درخت بریزد سوت بالفخ بند و زار
و بالفخ و آند ترش زره معروف که آنرا ساق گویند ساق بالفخ دروغ محض و میر فحشین و بالفخ و تشدید

سیم سیمو است ترش مزه معروف و آن را نیم گویند سیم چوبی که برگردن گاودر ااعت بندند
و بدان شبیه کنند و آن چوب را نوع گویند سیمحاق باکسر پوست نمک بالاسه استخوان سر
سینوق یا لضم کشی خرد مغرب سبک سلق بختین ناگوار شدن سوق بالفع راندن و در پستان
برون بسوی عروس از ستور و جز آن و بر ساق زدن و بالضم بازار و ساقها جمع ساق باشد و
سوق الحرب بزرگی جنگ و بختین نیکو شدن ساق و دراز شدن آن و بالضم و فتح و او مردوم
فرمایید در جای جمع سوت است سوبق آرد گندم و جو بریان کرده که آنرا است گویند و شراب سوبوق
بالفع و ذال معجمه سوار یعنی دست برنخن و دستبانه سواق بالضم و فتح به و او دراز ساقی و شکوفه
خواساق از پس نمانده و چنانکه فام از پیش کشند ساق باکسر اندن بان کنند

باب السین مع الکاف

سبک بالفع که رشتن زنده و نقره سبک پارچه ای زرد و سیم که رخته جمع سبیکه سبک بالفع و تشدید
یا گند زنده زرد و سیم سبک بالفع و بختین لازم شدن بجزئی و بالفع و کسر و ال طریق به چیزی و حال
دست بکاری و نیزه زدن و لازم به چیزی سفاک بالفع رشتن خون و بسیار گفتن سخن سفاک
بالفع و تشدید فاف و جز و بلیغ و قادر بر سخن سبک بالفع و تشدید کاف معلقه آهن و پنج و ذره تنگ
معلقه و چاه تنگ و بالضم نیز آمده و پنج و ذره کردن در یابن و از بن بر کردن گوش و رفتن شکم و
بالضم سوراخ زرد و نمک بوت و جز آن و نوعی است از خوشبوی و راه بسته سبک بختین خردی گوشت
چنانکه بلند و ظاهر نباشد و کرس و نماند و کسر سیم کو چای جمع سکه سبک باکسر سمار یا و
معلقه های آهن و بالضم هوای میان زمین و آسمان و جای پرازی و بالفع و تشدید کاف
آتشگر سبک بالضم در قبیل ازین سبک باکسر رسته و بالفع کشیدن چیزی به چیزی و بالضم
و فتح لام سبک سبک بالضم و فتح لام نام مردی است سلوک بالضم راه رفتن و در آمدن
بهائی در ستیاب جمع سبک سبک راه و سبک بالفع بلند گردانیدن چیزی و بالابر و در سقا
و بلند می چیزی غلاف عقیق یا پی سبک بالضم بلند شدن سبک باکسر چیزی که بدان
بلند کرده شود چیزی سبک بختین جمع و نام دو ستاره است که یکی را سبک اعرل و دیگری را سبک
را می گویند و آن هر دو نیزه و و پاسه برج است سبک بالضم سیم و باکسر سیم ستور
شباب جمع و زمین سخت کم نفع و نوعی از ویدن و اول باران سبک بالفع یا بلند چیزی می
سبک کردن سبک باکسر سبک بالضم رختا ضعیف عرفی گوید به آسمان در رفاقت غرضش

توضیح کند بدین شرح سواک سہک بالفتح سایدن و برون با و فاک را و یقین لوی مای و گوشت و رنگ
آمین سیک بالفتح فتن سطور

باب السین مع اللام

سؤل بالضم و سکون ہمزہ خواستہ شدہ سوال بالضم و فتح ہمزہ خواستن سئل بالفتحین باران و فتح
و آشوب و سرخی کہ در چشم پیدا میشود و نام اسپ نیکو و عرب سئل راہ و سئل اللہ جاد و سر و قفا
ہان امر کردہ از غیرت و این السئل سافر سئل بالکسر و فتح با و سکون حامی حملہ زن فریہ و شتر
و سوسمار فریہ سئل بالفتح و لوزرگ آب رختن آب از دلو و کسرتین و تشدید لام قبائلہ باہر و نویسنده
و نام کتاب پیغمبر و نام فرشتہ است سجال بالکسر و لو جامع محل و نور کردن باہم و آب خوراندن و
راندن و جزآن سنجیل بالکسر و تشدید جیم کسورہ و عرب سنگ گل و سئل کہ در قرآن واقع است سنگیزہ
چند بودہ از گل کہ با تشدید و زخ چمتہ شدہ بود و اسمای گروہی کہ بر سر کعبہ آمدہ بودند بران مکتوب بودہ
بسنجیل یکسین و فتح ہر دو جیم آمینہ و این کلمہ در اصل رومی است و در کلام عرب استعمال یافتہ سحل
بالفتح سن ناقص و بسودن و رم و لقا کردن و زدن چنانکہ پوست بر خیزد و کشادن با و زک زمین را از خار
و خاکشاک و جامہ پندارینہ و سیم نقد سپید و یقین نیز آمدہ سحل بالضم و الفتح موضعی است بہین
کہ جامہ خوب در آن میشود سحل کرانہ و ریاسحل بالفتح و سحال بالکسر بر ما و بزرگالہ مای نوزادہ
جمع سحالہ بالفتح و نیز سحال نام موضعی است سحل بالفتح فروختن جامہ و پردہ و سوی و بالکسر شستہ
از در و جامہ کہ بسینہ فروختہ باشد سحل جمع و بالضم و الکسر پردہ و یقین سئل کردن سئل بہر محلہ
پیرودہ کہ پیش ہود کنند سہ مال بالکسر بہر اسن یا ہر چہ پوشیدہ شود سہر و سئل شلوار و زیر جامہ
سطل بالفتح طاس رستہ دار و دراز سعال بالضم سخرہ و سرفہ کردن سئل بالفتح و کس غریب
مرد بد خو بد خوار و مضطرب و بی آرام و صغیر کتبہ سفل بالفتح سین و فاجیم میوہ بہ کہ آنرا آبی نیز
گویند سفل بالکسر و الفتح و سفل بالضم و سفل بالفتح فرو دی و پستی نقیض علو سافل
فرو و پستی نقیض عالی سفل بالفتح و تشدید لام کشیدن چرخ و بر آوردن نرے و کشیدن کمان
و تشیر و جزآن و بالکسر و الفتح قرصہ است کہ در شش بہر بر و همچنین سلال بالضم سلیل ششہ از
نیام بیرون کردہ و فرزند و شتر بچہ نوزادہ و وادی ندرخ پر درخت سفل بالفتح نام
ماورعہ اللہ بن ابی منافق و ماور قبیلہ است از موازن کہ قبیلہ را بدان سے خوانند سلسل
سلسال بالفتح آب شیرین خوشگوار و سرد و صفت سلسیل چیز نرم و خفہ شگوار

و شرباب و شنبه ایت در پشت سلاسل زنجیر او بر قهای پیوسته و ابرهای بکلیه گیر میزند شده و ریگ یکدیگر
 پیچیده و تحت شده و ذات اسلاسل موضعی است که سال هشتم از هجرت حضرت رسول صلعم شکری استوار
 عمر دماص در اینجا بیک فرستاد و بود سمندل مرغی است معروف که آن را آتش نسوز و سمول بهنام
 گفته شدن جابه بمسجل بالفتح چشم کسی بیرون کردن و صلیح کردن میان دو کس و پاک کردن حوض
 از گل ولای و بختین جابه گفته و آبهای اندک و گل ولای که در ته حوض و طرف مانده باشد جمع
 سلاسل ساعی گفته و در صلاح کار و اصلاح امر معیشت سعال بالفتح گرمی که در آب باشد
 و به تشدیدیم نام پدر قبیل است سنبیل بالفهم گیاهی است خوشبو که آنرا سنبیل الطیب خوانند و سنبیل
 رومی نار دین باشد و بالفتح نام دوشهریت در روم سنابل خرشبا جمع سنبله و ابو السنا بل کنیت
 صوابی است سوال بالفهم خواستن و بجای و او بهره نیز آمده رسول بختین سستی زیر نان سهل
 بالفتح زمین نرم و سرخیزم و آسان و نام خنجر است سهیل بالفهم ستار ایت مشهور و قلعه ایت
 باندریس و نام خنجر است سیل بالفتح آب بسیار که روان باشد و روان شدن آب و خون و جز آن
 ساکن پسند و خواهنده و روان شوند سیال بالفتح موضعی است بجای و درختی است خار دار
 و گیاهی است که نار پیچیده دارد و چون آنرا بکشند شیر سفید از آن برآید سیاله واحد و تشدید یا بسیار و سیال

باب السین مع المیم

سام پسر لوح عم و مرک و نذر و خور و کهای زرد و کان سامه و احد و خیزران و کوهی است و به تشدیدیم
 زهر دهنده و زهر در طعام کننده و سام ابرص جانور است زهر دار که که گزشت و پیر مرده گویند سام بالفتح و
 حکمون بهره لبته و آمدن و لول شدن سجم بالفتح روان کردن اشک و بختین آب روان و اشک و برگ پید
 سجم بالفهم روان شدن اشک و بختین سجام بالکسر و بالفتح چشم اشک ریزنده سجم بختین سیاهی بختین
 سجم و سجام بالفهم و درختی است و آهین و بختین مطرقهای آشکاران سجم بختین سیاهی سجم بختین
 پیشانی با اندوه و چشم با اندوه و حزن پیر و نری که شهودش غالب شده باشد و بختین صدوم و بالفتح
 و کسرال درخت شیشه و بختین گنده شده از آب سجم و بالفتح و ذال معجم شهر قوم لوطه که قاضی آن
 بلی و دانی و ناقص معروف بود و سجم بالفتح را ندن سگ و بالفهم و بان روده که خرج نقل است و
 بختین در و مقعد ساسم و درختی است که ازان لکان سازند و بعضی گفته اند آنهوس است سظام
 بالکسر تیری تیغ و آنچه بدان سرشیشه به بندند سظام بالفتح بیماری و بالکسر بیماریان جمع سقیم و بالفهم
 و بالفتح و او ای است سقیم بالفهم و بختین بیماری سلم بالفتح و لو که یکطرف حلقه دارد و چنانکه

دلو سقایان و نام مردی است و گزیدن مهر و باغیت چرم پوست درست سلم کردن و فایز شدن
از ساختن دلو و حکم کردن آن و بالکسر آشتی کردن و آشتی کننده و بافتح نیز آمده و سلام کردن و اسلام
آوردن و بفتحین پیش دادن و با و کردن نهادن و خجی است فار و از و بالفهم و تشدید لام مفتوح نزدیکی
و سبب و وسیله لبوی چریه سلام بافتح کردن نهادن و سلام گفتن و خجیت و بی گزیدگی و پاکی از
بیبیا و ناسه است از ناهاسه خدای تعالی و درختی است و بدینینه بکسر نیز آمده و دار السلام است
و درینقه السلام بغداد و هنر السلام و جله و بالفهم موضعی است و بالکسر آبی است و کلها جمع سله و بالفهم
و تشدید لام نام مردی است سالم رهنده از آفت و عیب و نام مردی است و پوست میان بینی چشم
سالم سبزه و درخت و مار گزیده و بالفهم سین و فتح لام نام قبیل است سلم بافتح و دانه تیر و راز
پیکان و سلم و بدینینه و شین معجم نیز آمده سلام بالفهم و کسر لام قلعه است بنجیر سلمت بکسر سین و تا غول
و شتی و قوط سال و شتری که میچ و دندانش نهادن باشد سلم بالفهم و تشدید میم هر داون و سرور
طعام کردن و قصد کردن و صلح کردن میان دو کس و سر قرار و استوار کردن و اصلاح کردن چیزی
و سوراخ و زهر و بدین و و معنی بکسر و مخم نیز آمده و چیزی سفید مانند مهره سفید که از دریا بیرون آید
نام دورگی است و درینجا اسپ و سم اینجا سوراخ سوزن و سم الفار و گ موش که از اهرام منهل خار
گویند و سم اهرام خرزهره معجم بالفهم با و گرم کننده و بالفهم زهر یا و سوراخها جمع سم سمسم بکسر هر دو
سین کجده و نام رنگی است و بفتح هر دو سین رو به و بالفهم و الکسر مورچه است سرخ سمسمه واحد
سمسمه بالفهم بالاک و سبک سنام بافتح کو بان و شام الارض میان زمین و درختها و زمین
سمسمه بافتح و کسر نو آن گیاه بلند که شکوفه می آید و باشد و شتر بزرگ کو بان و بفتحین بزرگ کو بان
شدن شتر سهوم بافتح گر آن فروتن و وقت نبودن در فروتن و خریدن سهوم بافتح تیر و تیر چوب
که در سقف خانه کنند و تیر که بر آن قمر زنند و قال گیرند سهام بالفهم جمع و بهر و نصیب سهان
بالفهم جمع و نام قبیل است و اگر و خانه و مقدار شش که در ساعات و معاملات مردم و شک و دمانه
که بر آن شکار شیر سازند سهام بالفهم تیر یکی و تیر روحی و بالکسر و اوی است و زمین و بافتح گرمی و
سهوم و شدت حرارت تابستان و تار با مانند تار عنکبوت که در گردن پستان هوا غاصر شود و بفتح
بافتح و کسر با و از بهر و حصه و شریک سهوم بالفهم ترش و تی و بافتح عقاب پرنده

باب السین مع النون

سبحان بالفهم پاکی کردن و پاکی خواندن خدا را سبحان بالکسر نردان و باز و شت و بافتح باز و شستن

و هیست مردان سامان و هیست بر روی و جمله ایست باصفان و نام هر ویست که مذکور است
 بدان منسوب اند حسن بالکسر و تشدید نون و دندان و سال و مقدار عمر و گاو و وحشی و کوهی است
 بمدرسه و موضعی است بر روی و شهریت برکنار و بلبله و دانه قلم و دانه سیر و شاخ چارپا و بسیار خور و دق
 و بالفتح نشان و نیزه کردن و سواک کردن و سخت راندن شتر و بیان کردن چیزه بگل راستال یافتن
 و نیزه زدن کسی را و گزیدن و شکستن دندان کسی و نیلک چراندن و چو فرستادن و صورت چیزی کردن
 و مضاو و آب بر روی رختن و خاک بر زمین ریختن و بلند کردن و نیزه کردن و جلاد دادن و تیغ و قرآن
 و گنده و پد بوشدن چیزی سنبون بالفتح و اروی که بر دندان باشد سنال بالکسر فسان و سربیه
 و سر عصاره و تیزی بر چیزی حسن بفتح شتران تیز و ور و شش و طریق و فتمین و کسین و ضم
 آن بالفتح نون اول نیز آمده و بالضم و فتح نون جمع سنت است یعنی سیر و عادات و تاشین بالفتح
 آنچه از شک و آهین در وقت سائیدن بفتند و بالکسر سالها جمع شده سوسن بالفتح گل است معروف
 و آن دو قسم است سیف که آنرا از او گویند و کبود که آن را ابر یا گویند سینین و رفتی است و اهرینه
 و طوسین و کوسین کوهی است بشام سیحان بالفتح نه نیست بزرگ در شام و نه نیست دیگر بعبره
 که آن را سامین نیز گویند سیحون بالفتح نه نیست بیا و را به النهر و نه نیست بهند سیروان به کسین
 و فتح را قصبه ایست و قریه ایست به مصر و موضعی است بفارس موضعی است نزدیک کوه

باب السین مع الواو

ساو بالفتح و سکون هزه و نیت و دور شدن غم و شش چیزی سیحی بفتحین و تشدید و آور شدن و
 و اتم شدن و ناله کشیدن ناته سحی بالفتح گل کشیدن بیل سحی بالفتح بیس آتش با و اگر آن آتش
 افزوده شود و بالفتح دست دراد کردن به چرخ و گام فرخ نهادن شتر و سر و بالفتح و فتح معروف
 سروه و امد و بالکسر شهریت قریب و میاط و دی است بلج سطو بالفتح دست در رحم ناله کردن
 راعی تا آب فحل را بیرون کشد و در نهادن اسب گام را و بسیار شدن آب و سخت گرفتن و حله بران
 و قدر کردن و سطره کبار حله بران سحر بالکسر ساعتی از شب سلو بالفتح و بفتحین و تشدید و او
 خور شدن و زراعت شدن اندوه و فراموش کردن سمو بالکسر بند و بفتحین و تشدید و او
 بلند شدن سمو بالفتح فراموش کردن و غافل شدن دل سوچ و خیر رفتن و آرمیدن

باب السین مع الهمزة

سبه بفتحین رفتن مثل ازیری و حرف شدن سته بالفتح و بفتحین مقدر سفا و سغه بفتحین

بکی و نادانی سنجیه نادان بک عقل سموده بالضم فتن شور خیا که نازده شود سنجیه سنج سال

باب السین مع الیاء

سبی بالفتح اسیر کردن و اسیر کرده شده ساسری بکسر می موعده نوعی از جامه های گرانی و بارک
بهترین خراسا سهری نام مردی است که به حکمت گوساله از طلا ساخت و جمعی کثیر را بعبادت آن خواند و مردم
که دو تنی برود و عاقر و نابری گرفتار شد و مردم او را از شهر بیرون کردند و صاحب مونس گوید که بری بود از آن
یا آنکه از اکابر بنی اسرائیل است منسوب بموضع ساره که یکی از موضع بنی اسرائیل است سیاهی بالضم مردی است که نام
و رست و کله بهفت حرفی سیاهی بکسر می همدور پا آریده و ظرف پر سحر می بالفتح و الکسر منسوب بهستان
معرب سگری و این کلمه بی یای نیست استعمال شده سحی بالفتح بیل گل را از زمین کشیدن سحی جواز و
ساوی ششم را و ن سادس سدری بالضم و تشدید دال و یا لقب مردی است که بر سرده سبی کوفه
مجرزان می فروخت سهری بالفتح و ثب رقتن و بالفتح و تشدید یا بهتر و مردی را که در جوی خود و سهری غلطی
نام بزرگی است معرف ساری و رزنده به همه اجزای چیزی سرجی بالضم سیدن و فتح را شمشیر خوب
منسوب به سرج آنکه سحی بالفتح و کشیدن و قصد کردن و کار و کسب کردن و دیدن و شتاب کردن
و رفتن و خوان و بلج گرفتن ساسی والی بر قومی و کاری و بلج شان و آن که کاری بر کسی انگزند
و سخن بین و عیب جوی و زمین بود و نصاری سقے بالفتح آب دادن و فرا هم آمدن زرد آب
در شکر و عیب کردن و یا کسر آبی که داده شود به کسی و زراعت آب داده و پوستی که در آن آب زرد باشد
ساقی شراب و آب و بنده ساسی بلند سیمی بالفتح و تشدید یا بهنام و مانند سنی بالفتح و تشدید
یا بلند و روشن سیاهی مائل و فراوش گنسنده

باب السین مع الالف

شتا بکسر شتان شستی بالفتح و تشدید یا برانگیزد با جمع شتیت شترا بکسر و الفتح خریدن و سه و فتن
شتری بفتح شین گوشتن زمین و مال زبون و مال نیک و بیشتر شتر فار بالفتح گوش و از و آنچه گوش
او دراز و بین باشد و فلان بفتحه یک کاف چنانکه گفته اند کل شکا بفتح و کل شتر فار بفتح یعنی هر چه گوش
او اندرون باشد تخم نمیدهد و هر چه گوش او برآمده باشد می زاید و بضم شین و فتح را بزرگان جمع
شریف شتر فار بالفتح گوشتن گوش شکا بفتح شکر کار بالضم و فتح را ابتازان جمع شریک شطرا بالفتح
خوشه و برگ گشت و نهال گشت و نهال درخت شطرا بکسر ط و هزه در آخر کنار دریا و شعی شعی
یا کسر و ستار و روشن که بعد از جزا بر آید سیک را شعاعه عبور خوانند و دیگر را شمع

عمده و مشهور شعرا و محبوسان است و ابو کبیر که در باور حضرت رسول صلعم او را در جایت پستی و باقریش دیگر در پستش اصنام مخالفت نمودی ازین جهت حضرت رسول صلعم را قریش بعد از ظهور اسلام ابن ابی کبیر گفتندی یعنی مخالفت است در پستش اصنام شعرا به بالفتح نوعی از شقاوت و زمین پر وخت و پوشتن و گس کبود و سرخ که بر شتر و خر و سگ افتد و چرخ منکر و دشت و حتی و بکا عظیم و سخت و باضم و فتح عین جمع شاعر شقاوت و باکسر و واوتن و رستی و بالفتح و بی بنه کنار و طرف بر خیز و کعبه را بنیم شکرین و فتح فاو در خواست کنندگان گناه مردم و شفعه کنندگان و بر بیع شقاوت باکسر بنجت شدن و بد نجت شده به بنزه و بغیر بنزه آمده شکوی بالفتح لکه کردن شقاوت بالفتح و تشدید باضم دست خشک شده شقایق باکسر نون و بنزه در آخر دشمن دارنده قال الله تعالی ان شایک شهواتا شعوری بالضم شعور شویا بالفتح زن بد شکل و زشت رو و زن خوب رو و اسب نیک و دو و فرار و بین و بی و کوکب و من شیدا بالفتح زن شیل چشم شیدا بالفتح لب و آستر که سپیدیش بر سیاهی لب باشد و آن را من رنگ گویند شسته بالفتح نیز شیا جمع یا استیج شعی بالضم و لکسر نیز کتصغیری و شوی بالضم نیا که مشهور است خط است +

باب الثین مع الباء

شعوب بالضم و سکون بنزه یک دفعه باران و طرف هر چیز شایب بالفتح و در بنزه جمع شایب مرد جوان شایب بالفتح جوانی نوجوانان و اول هر چیز و باکسر شقاوت و در دست بر دشتن اسپا و شقاوت و طوطی که بدان افروخته شود و آتش و باضم و تشدید یا جوانان و همچنین شایب بالضم و تشدید یا بر جمع شایب شایب بالفتح و تشدید یا بر افروختن آتش و جنگ و بندی هر بنزه جوان شدن و ناک سینه که در آتش پشگری گویند و بهتریش نمی است که آنرا شایب یا فی خوانند شعوب بالضم بر افروختن آتش گرم شدن کار و باضم آنچه بوی آتش افروزد و نیکی کنده و بدی کنده و اسپه که بر دود دست بردار و شجایب باکسر هر بنده شیشه و چوبی چند ایستاده که بران جامه نهند شجب بالفتح اند و بکین شدن و بکاک شدن و بکاک کردن و اند و بکین کردن و شغل کردن و بفتح جیم نیز آمده و آخور کردن سر شیشه شجایب و حاجت اندوده خانه و شک خشک که در و سنگ نیر مار حرکت دهند و شتر از ایدان بخوانند و نام بر قبیله است و شک که نیر بر بند و نیمه و گرش و بوسازند و بختین اندوه و در بنی که بسبب مرض یا قتال رسد و بختین سرجوب که راع و لورا بدان آویزند سحوب بالضم ملاکت شدن و متونهای فانی جمع شجب شحوب بالضم لاغر شدن و گریه کردن از لاغری و گرسنگی و سفر و زمین را کندن به بیل شخب بالفتح خون و بیک کشیده را

پستان شتر فرو آمدن و بالضم آنچه بیک کشتن پستان فرو دآید از شیر وقت و نوشیدن و بختین
 قلعه ایست ششخاب بالکسر شیر و بختی که نوشیده شود شدت بالفتح و ذال معجمه را ندن و بختین
 نماهای پراگنده درخت که آذر ابرند شعله و واحد و متاع خانه از قماش و غیر آن پوست
 شیانها بریدن و پوست دور کردن شادوب و در شونده از جای خود مشرب بالکسر آب حصه از آب و
 و بالفتح آشنایگان جمع شارب و بهر سه حرکت آشنامیدن و خوردن آب و مانند آن و بعضی گفته اند بالفتح
 مصدر است و بالضم و الکسر هم مصدر است یعنی آشنامدنی و خوردنی و بختین جوهای مسرور
 گرد و درختان که درختان از آن آب خورند و بنزد و تازه بماند و بسیار خوردن آب شارب بر وقت آب
 خورنده شارب آشنامدنی و خوردنی از مایعات شرب بالضم و زای معجمه باریک شدن آب
 شارب درست و خشک و لاغر تشعب بالکسر سختی و قوی تشبوب بالضم سخت شدن عیش تشامیب
 سخت تشعب بالفتح تنگ کردن و در زو فرام آوردن در زو تنگ کردن از هم و هم بستن
 و اصلاح کردن و فضا کردن و تنگ کردن و بر آگنده شدن و نام گرمی است پیرین
 و شعبی دانستند مشهور از آن گروه است و قبیله بزرگ و گفته اند اول شعب است بعد از آن قبیله
 بعد از آن قبیله بعد از آن عماره بالکسر بعد از آن لطن بعد از آن فخذ و بالکسر دره کوه و راهی که
 در کوه باشد و جای روان شدن آب در زمین و نشان شتر شهاب بالکسر جمع و بختین و در برون
 شامهای پاریا از همدیکه و دور بودن و دوش از یکدیگر و بضم شین و فتح عین کردن آب
 و بال و سر آب و هر چه از آن بلند باشد و گروها جمع شعبه است و شعب اربع دودست و بال
 باشد شعب بالضم توشه دان و نام پیغمبری است و مشک کمنه شعب بالفتح و بختین بر یکدیگر
 فتنه و فساد و تباهی و بختین نام زنی است شعب بالفتح و الکسر زمین است و بال
 فرو آمدن میان دو کوه و بالکسر تنگ کوه و سوراخ و زمین و کوه که مرغان در آن آشیان
 کنند شنب بختین تیزی و خوبی و ندان شوارب رنگهای چند و خلق و مجازی آب در گردن
 و موهای بروت تشوب بالفتح سختن و شور با و عرب گوید ماعنه شوب و لا روت نیست
 نزد او شور با و نه شیر است فنده تشوب بالفتح سپیدی بسیار و بختین سپیدی غالب آمدن و
 گرمی که بالاسه او برن باشد و بالضم موضعی است و بختین سپیدی بسیار و غالب آن
 و بختین کوکب روشن و شب از آفریاه شهاب بالفتح شیری که در حوضه اش آب باشد
 و بالکسر شهاب از آتش بلند شده و مرگد زنده و کار شلیب بالفتح موسی سفید و سفیدی موسی

و بالکسر و ال تازیانه و کوبی است و آواز لهای شتر بوقت آب خوردن

باب الثمین مع التمام

شبیخته بالضم مقدار سیری یکبار از طعام شبانه بالضم آنچه بعد از سیر شدن بماند و نام از منم شبکه
 البقیه دایم صیاد شسته بالضم پوشیده و شبته شده شبته بکسر تن و تشدید تا تیره معروف که آن را
 شورو گوشت بالفتح و تشدید تا و شتات بالفتح پراکنده شدن شتیت پراکنده و دندان کشاده
 شتی جمع شتجانه بالفتح و تشدید و پودی نمودن در کارزار و در جای خوف شتجه بالفتح و الکسر
 و البقیه دایم صیاد شسته بالفتح و تشدید و شتگی سر شتجه هر سه حرکت و فتح نون نام برد
 ست و رکما و پنجهای درخت در هم شده و شتجه رحم قرابت و خوشی نزدیک و بغایت پیوسته و لی الک
 الرحم شتجه من الله یعنی رحم ما خود ست از رحمن او قرابتی است بخدا شتجه بالکسر و شتی و راندن و
 طاکفه از کسبان که بای بسته باشند برای جهاد و کاه و دانه که شمار و زبر برای چار پاسبند شود و مرد
 برای ضبط کار و سیاست مردم در شهر یا دشت یا قصب کند شتجه بالفتح اندک پیچ و چربی و شتک
 زینه گوش و شتک الارض سمار و شتک شتجه بالفتح و تشدید و شتک بالفتح لانغ و باریک شدن شتک
 بالکسر و تشدید و ال شتی و بالفتح یکبار جمله برون شتجه بالضم مقدار یک خوردنی و آشامیدنی از آب
 و جز آن و سرخی رود و موضعی است و بفتح نیز آمده و بالفتح یکبار آشامیدن و وقت خریاک از دانه روی
 و بالضم و فتح را مرد بسیار شناسنده البقیه بسیار آشامیدن و موض خرد گرد و نخل که او را سیراب
 دارد و تشنگی و شدت حرارت و به تشدید بازین بسیار گیاه که در آن درخت بنامش و موضعی است
 و طرز و طریق شتر که بالکسر انبار شدن و البقیه دایم صیاد شتر شتره بفتح هر دو شین شتک شتین
 و پاره کردن چوب و جز آن و کرانه شتر شتر جمع شتره بالکسر و تشدید را حص و تشاط جوانی و تشدید
 شتره بالفتح بد شدن و پاره آتش که بجهت و همچنین شتره شتره بالضم کنگره و شتره المال گزیده
 ترین مال شتره بالکسر راه و بفتح گفته اند راه ظاهر و مستقیم و آنچه شرع کرده حق تعالی بر اس
 بندگان و دام مرغ سنگ خوار و رود ساز و زه کمان و بفتح نیز آمده شتره بفتح راه ظاهر و راست
 و شرع و دین حق تعالی که بر اس بندگان کرده و انجور شتره بالفتح جانی شستن و آفتاب تابان
 شرق و آفتاب و فتی که روشن شود و از مشرق بر آید و بالضم اندوه و البقیه شتک شتک که بدان
 نشان کنند بر گوش شتک شتک را شتره بالفتح و تشدید یا موضع مشرق رو قوله تعالی من شجرة مبارکه
 زیتونیه لا شرقیه و لا غریبه یعنی نه شرقی و نه مغرب و یعنی نه همیشه و آفتاب است همیشه در آن

و طبیعت و سرشت شمامت بافتح شاد شدن به بکری که بکسی سد شمامت شادی کننده بکرده که
شیمه بافتح و تشدید یکبار بوی کردن بوی اندک شمامت نشان سیاه در بدن و زمین و شتراده سیاه و بوی
پهن و بافتح و تشدید یکبار بوی کردن بوی اندک شمامت بافتح و سکون هیزه و مدینه شوی شمامت بافتح بوی خوش
که بوی کرده شود شمامت بافتح زشت شدن و زشتی شفعه بافتح زشتی ششاره و شیمی شمامت یکسر و شوی
باوت و طبیعت شمامت بافتح بزرگ شدن و روان شدن و کم و حجت و توانا شدن و شادمان شدن
شهمه بافتح نوره زدن شمامت و خرد و گواهی راست و شید شدن شهمه بافتح اشکار کردن
و شمشیر کشیدن از بنام شمامت بافتح ورم و باد که در پهلو و اضلاع پیدا شود و آزار و آفات
نیز گویند شمامت بافتح قوت و صلاح و تیزی آن و شدت هیبت کارزار و جرات و شمن
و سرخی که بر بدن ظاهر شود و شوکه العقب و نیش کش ورم و شوکه اما گویند چیزی است که جلایه بدن
جامه را هموار کند شمامت بافتح ورم کش ورم که بر داشته باشد و دوشاره که بر دم و سرع و آفتاب و آن نعل
فرست و نام زنی است نادان شیمه بافتح طبیعت و بهمه نیز آمده شمامت آمیزش آلودگی شلوب جمع شمیمه بافتح
از بنام سالکی تا شاد سالکی یا تا آخر عمر شمیمه بافتح ریگی است سفید بلندی سد و بی غله و گیسو جمع شمیمه بافتح
سوی سفید و سفیدی موی و پیری و با کسر نشان و رنگ غیر از رنگ اصل چیزی شمیمه با کسر اتباع
و انصار و گروه علمیه و سر خود و غالب شده در عرف این اسم بر جمعی که دوست دارند علی را بنام این
و فرزندان او را و شایسته و متابعت ایشان کنند در واحد و کثیر استعمال یافته

باب الشین مع التاء

شیمت با کسر تاء است و بافتح چنگ در زدن و در آوختن از چیزی و بافتح و کسر با چنگ زدن و چین
عقب و گرمی است که با یکبار بسیار دارد و نام مردی است شیمت بافتح و تشدید یا گاهی است خوشبو و مزه
که بدان بافت کنند و گیسو و گیسو و شکستگی سر که که مانند کنگره نماید شیمت بافتح و تشدید یا گاهی است خوشبو و مزه
پشت دست شگفتن آن شیمت بر وزن مخفف سطره دست و پا و شتر و زنده و مرد و آن شیمت بافتح
نر و لیده و گرد آلوده و پوشیدن و پراگندگی کار و عرب گویند که شیمت یعنی حق تعالی جمع کند کار پریشان را بیکجا

باب الشین مع الجیم

شجاج بافتح و سکون هیزه پس افکندن کار پریشان را بیکجا شجاج مخفف کتب که از اجتهاد مخفف گویند معرب شادمان
شاهترین گاهی معرب شاه تره شجاج بافتح و تشدید یکبار شیمت و شگفتن و شگفتن و شگفتن و شگفتن و شگفتن و شگفتن
و قطع کردن راه بیابان و آنیمت شرج باب شجاج مخفف کتب که از اجتهاد مخفف گویند معرب شادمان

بانگ کردن زان و در هر یک از شکستهای سدر جمع شده بافتن و یکدگر را سر شکستن و بافتن و تشدید کردن
ازین جهت است که اینها را نبات الشجاع گویند شرج بافتن بافی روان شدن آب از شکستان بر زمین نرم
و دایمی است همین و نام آب است و مانند و گونه و کرده و اینها را شکر و فراهم آوردن و دفع گفتن و یکدیگر چیدن
و خره کردن شستار و استوار بستن خراطه و بختین لکستان و فراخی دای و شکات کمان بند خیمه و یک خایه
از خایه و یکدیگر بزرگ تر شدن شططیج با کسر بازی است معروف و بسین جمله نیز آمده شططیج بافتن طبعی که
در و با لک از اندر معریش پاره شرج بافتن بختین و شتاب بخود و در و در و بکنه زدن جابه شططیج
بافتن خبری که بعد از خوردن انگور از دمان بند از نه و معنی نیز آمده شرج بختین و کشیدن و هم شدن است

باب الشین مع الحار

شرج بختین کالبد و سواد و پیش که از دور بنظر آید و بساکن باینز آمده شرج بر سر حرکت و تشدید
عاده و تشدید بختین حرس و بختیج بختیج و حرس بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج
و بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج
که نام و است و در وقت شرج بافتن و زدن شرج بافتن بیان کردن و آشکار کردن و بریدن و کشیدن
و بختین و کشاده کردن چیز را و بکارت گرفتن شرج بافتن باره گوشت و بختین شرج و بافتن و تشدید
قاضی است معروف شجاع لکستان از زمان شططیج بافتن بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج
چیزهای مخالف ظاهر شرج گفتن شططیج بافتن و تشدید بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج
شرع سخن گوید و این بر و بختیج در کتب معتبره لغت یافته نشده و ظاهر است که فارسی هم نیست اما بر زبان
مذکور و در کلام عرب مشهور است شرج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج
در مثنوی ترکی گویند بروی و بختیج بروی و بختیج بروی و بختیج بروی و بختیج بروی و بختیج بروی و بختیج بروی

باب الشین مع الحار

شرج بافتن آواز و شنیدن شرج بافتن شکتین خبری و بل کردن و پهن شدن و دراز شدن و سپیدی
پیشانی و بختین بختیج که نام تمام از شکست شرج بافتن بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج بختیج
و اول کار و نتایج هر سه شرجی که منو را و رانید و بسته نگردد باشد و آب نداده باشند و منو را و رانید
و در زمان جمع شراج و جوان شدن و بر آمدن دندان شرج بافتن اصل و نسل مد و لطفه و اندام شرج
بافتن لایم و بر ابرام علیه السلام شرج بافتن بند شدن و یکدیگر کردن و نام پر قیله است شراج بکسر سیم مر و شکر

باب الشين مع الدال

باب الشين مع الذال

باب الشين مع الراء

شیر بالکسر و جب که آنرا بدست نیز گویند و بالفتح و جب کردن و بنجیدن و عطا کردن و کشتن و کشتن گشتن دادن
و شمشیر دادن و نکاح کردن و عمر و یکسر نیز آمده و دوال جرم و بقتین عطا و نیکی و چیزی که ترسیان و هند از قسم و باز
شیر بالفتح و تشدید با مفتوح و تبخیر بالفتح و کسر بای و شمشیر بر وزن محدث هر سه نام فرزندان پادشاهان
عم که حضرت بدان نامها منسوبند و منین و محسن را می خوانند و شمشیر بالفتح بریدن و نام مرد است و بقتین بریدن
و در شمشیر یک چشم از بالا و پایین یا از گانگن یک زیرین یا فوشتن یک زیرین و نام قلعه است به از این
میان بروی و آنچه و نوعی است از تصرف عروض در بحر نثر که بدان تصرف مناعیلین یا فاعلین سازند و شمشیر
بالفتح باز گردانیدن و دور کردن و به نیزه زدن و خانه راستون دادن و غلات آقا و ن میان گرد و بی جای
و جز آن بر شوی یعنی بر چوب سه پایه انگندن و کشادن و دهن و لگام زدن چارپایان برای بازداشتن و دهن
باز کردن او و شکاف دهن و کار سه که در آن غلات و زراعت واقع شود و بالفتح که آنها و بقتین و دخت یعنی
آنچه ساق دارد و از رشتنی و آنچه ساق ندارد و آنرا بجم گویند. شمشیر مردم و شمشیر بیکانه و نیزه قدح بیکانه و در
در میان قدح خود و زمین به درخت شمشیر بالکسر و جی که پایه تخت بدان محکم کنند و چوب بالای چاه
و شمشیر و چوبی که در دهان بزغال کند تا شیه خور و موضعی است شمشیر بالفتح کشادن و دهان و کتار و دریا
میان عمان و عدن و یکسر نیز آمده شمشیر بالکسر گردن خرازی مینی و بانگ کردن از خلق یا از مینی و آواز
اسب و همچنین شمشیر و تشدید فای بسیار آواز کشنده از مینی شمشیر بالفتح و سکون ذال مجده نیزه زدن که
معادن چیده شود و مردم را برید مای ریزه شمشیر و واحد شمشیر بالفتح و الضم و تشدید را بدی و بد و بالضم
جب و چیزی که کرل بیت آید از آن و بالفتح ابلیس و بت و فقر و عیب کردن و ستردن جاس و گوشت و
نیز نهادن یا تفتاب تا خشک شود و شمشیر برید و کنار و دریا درختی است که در دریا رود و یکسر و تشدید
را بسیار بد شمشیر نفس و محبت و افعال و جمع بدن جمع شمشیر و موضع است شمشیر بالفتح پارتا
آتش شمشیر و واحد شمشیر بالفتح بد بنال چشم نگر لیکن از غضب یا از کبر و چپ و راست نیزه زدن و
چشم رسانیدن کسی را و گردانیدن آتشی بسوی دست راست و تافتن بر سیاهان از چپ بر راست و
باز گویند تافتن بر سیاهان یعنی سر بالا تا بیدن چنانکه از بالا تا نافته بسوی شکم آید شمشیر بالفتح دور آورد
و قطع چیزی و د و فتن چشم باز نو گرفته و شلغ زدن گاو و نیزه زدن و بقتین آهوبره که بشلغ زدن
رسد یا آنکه گاه از گلز شمشیر باشد شمشیر بالفتح نیمه و پاره از چیزی و جهت و طرف و قصد کردن
و دوستان پیش پایش از چهارستان شمشیر و گاو گو سفند و شمشیر و د و نیمه کردن چیزی را
شمشیر دور و نزدیک شمشیر و میاک و آنکه مانده کند و برنج آورد و اهل خود را به بخونی

و ثبت شعر بالکسر مخزن موزون تقفی و دانستن و با الفتح چیره شدن بشعر بر کسی موسوی غیر موزون و غیر ششم
 شتر شعرة و احد اشعار و شعور جمع شاعر شعری و می باشد و دانسته شعرا بالکسر جامه که زیر جامه
 دیگر پوشند و آن جامه بالا را دثار گویند و نشان اهل حرب که یکدیگر را بدان شناسند بالفتح در خدمت
 شعرا عباد و قربانی های نج و غیره که بر آنها نشان باشد جمع شعرة یا شعارة شیعیس بالفتح جمع شعور
 بالفهم در یافتن و دانستن شعر بالفتح و شعور بالفهم پای برداشتن سگ بوقت نشاندن و ناله ای در آن
 شهر از مردم و نیزن کردن کسی را از جای شعار بالکسر به بادله نکل کردن دو کس یا دختر یا خواهر یکدیگر
 و آن نکل در ایام جاهلیت بود و در اسلام حرام گشت شغیر بالفتح و الفهم و شغیر بالفتح طرف و ناحیه سر غیر
 و محل بر آمدن موسی ستره و شغیر الرحم و شافرا رحم کرانه آن سقوط بالفهم حاجت و کار مهم شکر بالفتح
 اندام زن بالفهم سپاس داشتن و ناکفتن نعم را بسبب نعت و تقجین پر شیر شدن پستان و ازین دخت
 رویدن تلخ شکیر شامی که ازین دخت روید و موسی زار شاکر سپاس دارنده شکور بالفهم سپاس
 داشتن و سپاس دارندگان جمع شاکر و بالفتح ناکفته و جزا دهنده در مقابل آن و نام است از نامهای
 خدا تعالی و بسیار شکر گذارنده و ستور ماندک علف پست گشده و اندک پذیرنده تسمر بالفتح خراشیدن و
 رفتن شمس نیز و شمس بالفتح گشتان و گوشواره یا وز و شمس نام پادشاهی است از پادشاهان
 یمن شمس بالفتح عار و عیب و کار شنیع شعور بالفتح انگبین چیدن و عرض کردن ستور بفرود خن
 شوار بالفتح رخت خانه و اندام زن و مقعد مرد و هیات و لباس شهر بالفتح آشکارا کردن و شمشیر
 بر کشیدن از نیام و بلال و قمر وقتی که نزدیک به کمال رسد و انا و ماه یعنی دوازدهم صده سال شهر الفهم
 جمع شهر مشهور شهر زور نام شهر است بنا کرده زورین ضحاک از اینجا است محسن الدین محمد شهر
 زوری صاحب تاریخ الکمل بسیار بالکسر روز شنبه

باب الثین مع الزام

ساز بالفتح و سکون همزه بی آرام شدن و درشت و سخت شدن و بلند شدن شمس بالفتح و سکون غای مجیه
 مضطرب کردن و رنج و مشقت کشیدن و بد را می کردن میان گروهی شمر ز بالفتح دست کردن و شوار
 چندی نمودن و بریدن شکر بالفتح خراشیدن یا گشت و آزر و ن بان و نیزه زدن و جاع کردن
 شمس بالفتح نفرت نمودن از چیز مکرده شمس از بالکسر است که آب ازان بر آورده باشند شوار ز جمع
 نام شهر است معروف بنا کرده شیرازین مهور شیر بالکسر چوب سیاه که ازان کاسه سازند و بعضی گفته اند

آب بوس است و نایب است با زیر بجان شنبه و شنبه سیاه وانه و شنبه کورستانی است به بغداد

باب الشین مع الپین

ششاس بالفتح و سکون همزه درشت و لغتین درشت شدن شخص بالفتح و سکون مابه جمله و ششاس شخص بالفتح و سکون مابه جمله اضطراب و اختلاف کردن شش بالفتح بدخود درشت و هم چنین ششاس و بالکسر شوره کردن لغتین بدخود شدن ششاس بالفتح حاق یعنی یک روز و روز آخر ماه و بالفتح و هم کاف و سکون آن و دوشوار و ششاس بالضم جمع و بالفتح و کسر کاف بخیل ششاس آفتاب و نوعی از کرون بند و تپی بوده است در قدیم و شمشیت و پدر قبیله است که آن قبیله را بعد از شمس خوانند و آفتاب نیک شدن روز و ششمی بدید کردن و ششاس بالکسر نیز یا نمینی آمده شمس بالفتح شراب و اسب کشر و مرد بدخود بالضم کشری کردن و سوار کردن اسب و همچنین ششاس بالفتح ششاس بالفتح و تشدید میم بهتر ترسیان که میان سرتراشد و عبادتخانه بنشیند ششاس لغتین گوشه چشم نگر لیتن از نگیر یا از ششم

باب الشین مع التین

ششاس شری است با و راه انتر شوش بالضم موضعی است و قلعه است نزدیک بوس

باب الشین مع الصاد

ششاس لغتین ششوت و هم در آمدن و زمان شخص بالفتح و لغتین و مای جمله استوری که از شیر باز آید و هم ششیر ندید و آنکه نر بر و کشیده باشند و آنکه بار دارند و مفرد جمع هر دو آمده شخص بالفتح کالبد مردم و جز آن و نوک چیزی که از دود دیده شود و تنادر شدن شخص جیم و تنادر شخص بالضم بلند بر آمدن و ششم باز ماندن و از شری و شری رفتن و کنده شدن و آسیدن زخم و بلند شدن تیر از نشانه و بر آمدن ساره و بلند شدن کله از دمان و بی نام شدن شاخص مرد چشم کشاده داشته و تیر که از آبگاه گشاید بگذرد و بلند بر آمده از هر چیز شخص بالکسر و تشدید صاد آیین سبک که بدان مای را شکار کنند بغازی قلات مای پوشش گویند و فتح نیز آمده و دزد و استاد و ماهر و دزدی که هر چه به بندد بدزد و کله شش شدن ناله و گویند و دوشوار شدن بعثت شخص بالکسر حصه و نصیب پاره از زمین و از هر چیز ششاس شریک و اسب نیک رفتار و اندکی از بسا و ششاس بالفتح شستن و نیک پاکیزه کردن و سوار کردن و بدست مالیدن و در داندان و شکم و چیزی را بدست ایستاده کردن و دست کردن

و در وندان و شکر و نوس از نامی و ابوالشعیب شاعری است از خراسان

باب الثنين مع الطاء

باب الحاشیه
شباط بالضم نام ماه رومی است و سیمین نیز آمده چنانچه گذشت شطوط بالفتح و سکون ماه مهله و شحوط
بالضم و در شدن شطوط بالفتح لازم گردانیدن و لازم شدن چیزی و مبرع و مانند آن و نشتر زن و شمشیر
و نیز و د و ن و بالضم و فتح را سر شکان و پیادگان شمشیر و احد شرط و شرطی و تقصین نشان و دستور کوپا
مال زبون و مردن ز کوارا شراط جمع و اشرط البساقه نشانای قیامت شطوط بالفتح و تشدید ط
و در شدن و لرزاند رود و جوی و کرانه کوبان شمشیر شطوط بالضم و در شدن و مبرع شطوط بالفتح و تشدید ط
کوبان شطوط بالفتح و الکسر دوری و راستی قیامت شطوط بالفتحین از اندازه و گذشتن در هر چیز و جبر کردن
شطوط بالفتح و در تقصین چیزی و چیزی و تقصین سپیدی موی سیاهی و آمیخته و توابع و کسر و فتح اول سکون
سیم نیز آمده شعیط آمیخته و صبح و فرزندان که بعضی ایشان پسر باشد و بعضی دختر و گرگ سیاه و سفید و گاه
که پاره اش سبز و پاره اش خشک باشد شحاطیط مردم سترق و پراکنده و جانه کنده و پاره شده شحوط
بالفتح یک و کشت و شطوط یک تنگ و سبوعه اشواط یعنی هفت کشت شعیط بالفتح هلاک شدن و تمام قسمت
کرده شدن شتر قار تا آنکه نصیب از وی نماند و استخین خون نخور و باطل شدن خون و سوسقین روغن
و جوشانیدن روغن و سوسقین و یک و جیدیدن آنچه در دست بر دیگر

باب الثنين مع الطاء

شواظ بالقسم والكسر مانده است *

باب الثمین مع العین

شبیخ بالفنج سیری و سیر شدن از طعام و بالکسر آن قدر طعام که سیر کند و بالکسر شیخ با سیری و مقدار سیری
از طعام شبیخ جانه بسیار لیسان و مرد بسیار غفل و رس بسیار بوی شبیخ و بالکسر و کسر ال و شیخ آن زبان
و کثرت و سختی و بلا شبیخ لفتیق و تهای دو نقطه نالیدن و زاری کردن از مرض و گرسنگی شبیخ بهر سه کثرت
و شهر و ضم شین است و لیر و پرول و بالکسر و الضم بار بار تر یا زرد یا بنفشه است از مار و بالکسر و لیر آن
شیخ لفتیق سبک برداشتن ستور است و پای را در رفتن و نشین ریشهای و دشت و گاههای و پیا
که در جالیت می ساختند و بالفنج و کسر حسیم ستوری که دشت و پارا سنگ بردارد و و نیز لیر و شیخ
بالضم و باری در آمدن شیخ بالفنج راه راست نهادن و در خانه بر راه کشادن و باب آن

شتر و پوست کردن و درست شدن نیزه و بسیار بلند کردن چیزی را در راست کردنش تعالی پیدا کرده
برای نندگان و بدان امر نموده و بالکسر زوگمان و زود ساز و شکر فعل و نام موصی است شتر را بالکسر طبع
بریکان بسته باشند و باو بان گشتی و گردن شتر و ریه‌های گمان و تارهای ساز جمع شتر و بالضم نام مرد است که
نیزه و سرنیزه با خوب می ساخت و ریح شتر می بردان غسوت شتر را ریح راه بزرگ و پیدا کننده راه و دین عالم
و عامل ربانی که تعلیم دین بر مردم کند شمع بالکسر دوال فعل و بالفتح دوال کردن فعل یا شمع
بالضم و شنائی آفتاب و بالفتح بر آگیدن و بر آگیده شدن خون بزبان و رای پریشان و مهت پر آگیده و
مرد پریشان را سه و دانه‌های خوشه و غیر باب بسیار آینه شمع بالفتح مرد پریشان و دراز و نیکو
اندام شمع بالفتح جفت و روز شمع و جفت کردن خواهرش کردن چرخ را و بچه شدن و در کم ناله
ویشی که بچه در پس خود دارد و شمع خواهرش کرده و زو همنده گناه مردم و خداوند شمع و بچه
شمع شفاعت کننده و ناله و بز با بچه که در شکم او بچه دیگر باشد و در امام شافعی و وزیر است
که جفت خست بچه ماده را آبتن گرداند شمع بالفتح عیب کردن کسی را و در بیان خوردن آب از ظرف
شمع بالفتحین و در سوز شدن و خشمناک شدن و بسیار دانه شدن گشت و بسیار ناله بدن و بالفتح
و کسر کاف غیل لیم و مرد و در ناک شمع بالفتح بازی کردن و بختین موم و سکون موم چنانکه شود
است مولد است یعنی بعد از اختلاط عرب بغیر عرب بهم رسیده و اصل لغت فتح میم است
شمع به تشدید میم موم بریز شمع بالضم بازی کردن و بالفتح رن بازی کننده و نازنده
شمع بالضم زشت شمردن شمع بالضم زشتی و قباح شمع زشت شمع بالضم و زشت
بان یا قرآن و بختین پر آگیده شدن موم سر و درشتی آن چنانکه مانده کار کرده و بالفتح
آتشکار شدن و فاش شدن و هم چنین شروع و مقدار و اندازه چیزی و پس از چیزی و بچه شیر درنده
شیاع بالکسر نیزه نیم که بدان آتش افروزند و بالفتح نیز آمده و نه شبان و خواندنی
رته پس مانده را و آواز کردن آن شمع بالفتح فاش و آشکار و عده آینه بجهای دیگر و قسمت
نکرده شده و از شمع نیز گویند

باب الشین مع الفاء

شتر سوف بالضم استخوان پهلوی که سوی شکم باشد شتر اسیت جمع و استخوان نرم که در پهلو باشد و شتر سیت
و بلا و اول سختی شرف بالفتح غالب شدن بر کسی به بزرگی و بختین بقدر و با سه بلند و بزرگی

و علو حسب یا بزرگی که از جهت پدران باشد و کویان شتر و تازیانه و شتر شدن بر چرخ از خیر و شر
و باضم و فتح را کنگر با و با الهامی پسندیده جمع شتر فست شتر لپ مرد بزرگ قدر و شتر فار و اشراق جسیع
شمار و شتر ماده کلان سال و تیر کند شتر و تیر معرب جارب و نام کو بیست شتر یاف با کسر و ک
گشت که در آن و این و شتر باشد و نون هر دو آید و شست و باضم خنگ شدن از لافری شست
خنگ شتر و شطفت بالفتح رفتن و دور شدن شطفت بالفتح دور کردن و بر آوردن خفیه گو سفند
پارچه از عصا و با کسر آن خنگ و چوب خرد و مانند بچ و بالفتح و کسر طابعد و سخت کار از آنکه و تقنین
در آمدن تیر میان پوست و گوشت و تنگی و تنگی عیشی شطاف با کسر ووری و بالفتح تنگی و تنگی
و تنگ عیشی شطیف درخت خنگ از بی آب شطفت و تقنین بسیار و شفته گردیدن و دوستی
کسی را و تمام کردن دوستی و لرا و قطران بالین شتر را و سر که بان شتر و پوست درختی است و
بماری است که شتر ماده را پیش و و میو میریزد شطاف بالفتح و یوانگی و با کسر میو سر که سرخ باشد
شطفت بالفتح رسیدن چیزه و و پرده دل و تقنین در آوختن چیزه و شطاف بالفتح نمایان
و پرده دل و میو یا سه دل یا حجاب اندرون دل و بالفتح و اضم در دل و بیماری است که از شتر
سپاه از طرف راست پیدا میشود شطفت بالفتح و اکسیر تشدید فاجانه تنگ فرونی و سود و نقصان
و بالفتح تزار کردن غم تن را و تنگ و باریک بودن جانه و تزار شدن و ناقص شدن شطفت بالضم لاغر شدن
شطفت گزیدن سر که را و تنگ بودن جانه چنانکه بالغ نظر شود و بارانی که با سر وی باشد و با سر و
شطفت گزینی آفتاب و چیز اندک و بهینه می است شطفت شطاف بالفتح و تشدید فاجانه تنگ که از پس آن
چیز و گزیدن و شطفت بالفتح شطاف مطلق یا شطاف شطفت نام چهار موضع است شطفت
بالضم معنی است و شطفت بالفتح و اضم گوشتی که که بالایی گوش آویزند و آنچه در زیر گوش
آویزند و آنرا گوشت شطفت جمع و نظر کردن بخیزی که روی اعتراض و تقنین و تقنین و تقنین
و آنکه گوشت و شطفت بالفتح زود و نثار و خبر آن و آراسته کردن و فقر و طرا کردن شتر بطران علی که
بالین زمین زراعت را هموار سازند شطاف با کسر واری خند که یکا کرده و چشم و جز آن کنند

باب الشین مع الثافات

شین و تقنین بسیار آرزو مند شدن به جامع شتر و اکسیر و اضم کج و دهن و عرض و کناره وادی و تقنین
فراخ شدن کج و دهن شرق بالفتح آفتاب و تابان و روشن شدن و بر آمدن آفتاب و طایم و بران
آفتاب و روشنی که از سوراخ در بنانه در افتد و کسر نیز آمده و گوش گو سپند شگافتن و تقنین

شکاف شدن گوش ستور بدر از او گوش شکاف شده ستور دانده و غصه ناک شدن و در گلو ماندن چیزی
و گوش که چیزی نداشته باشد و نزدیک شدن آفتاب بغروب و ضعیف شدن روشنی آن و سوز شدن چشم
سوزن شمع و قی بالضم بر آمدن آفتاب و شکافتن گوش گویند و جز آن شتراق آفتاب و نام بیست
که در ایام جاهلیت بوده و لقب شخصی است شتراق بالکسر و لون گوشت سرخی که در کنار چشم ظاهر شود و مشغول
بالفتح و بیان شدن و بقیعتن سرخی افق بعد از غروب آفتاب و تپاه و زبون از هر چیزی بقیعتن مهران
شوق بالفتح و تشدید تان شکاف و هیچ شکافتن بریدن دندان و دشوار آمدن کار به کسی و چشم باز ماندن ده
و دید شدن از اقوام و در سرخ انداختن کسی را و پراکنده کردن و بالکسر نموده چیزی و بقیعتن نیز آمده و که در چیزی
و برادر و دوست تمام کهنه است که در زمان کسری بوده و نوعی است از جن و موضعی است بخیبر و سختی
و شدت و هر دو بفتح نیز آمده و یار از حجب و غمته شقیق برادر و یار گاو که قوی شود و هر چه که در دنیا
شود و هر نیمه را شقیق گویند شتقاق بالکسر یک طرف گرفتن و غایت و دشمنی کردن و بالضم شکاف
بند دست ستور شتاق به تشدید تان کار دشوار و در سرخ کشنده شتقاق جمع شقیقه و معنی آن
گوشت و نوع لاله است که آنرا شتقاق النعمان گویند به جهت آنکه نعمان بن منذر بصحرای سیلگشت
که در آن لاله بسیار بود و چون بغایت خوب در نظرش آمد فرمود که حمایت آن کند و محافظت نمایند
شتقاق بالکسر مرعی است که نشانه های سرخ و بنفشه و پدید دارد و ازین جهت او را انیل گویند
شتاق بالفتح ایستاده کردن شتر را بکشیدن مهار بوقتی که بران سوار باشند و بسختن مشک را برسن
و بدست گرفتن رسن و بسختن سراسب و شتر بدرفت یا بیخ و جز آن به بقیعتن مال میان دو نصاب از
زکوة که آن معاف است و مال کم از دیت شتاق بالکسر و راز و رسته که در خیاب را بدان نیند
بالفتح گرفتن زکوة چیزی از میان دو نصاب و بنده انیل به تشتاق بهیضه جائزیت شتاق
شوق بالفتح ارز و منید گردانیدن و میل کردن نفس بچیز و شتیاق آرزو مند شدن و بالضم شتاق
و شتاقان جمع اشوق شقیق آخرین آواز خروار فیراول آن شوق بالضم بلند شدن شتاق
کوه بلند و بنای بلند و مانند آن و بغض که در حرکت نیل به بلندی داشته باشد و در شتاق کسی
که غضبش سخت نباشد شتاق بالضم گردیدن گریه در سینه و نام کوهی است شتیق بالکسر کوه
و کراته چیزی و موسی دوم اسب و کوه و راز و نوعی است و موضعی است و بالفتح و تشدید یاسه

کسور و شتاق

باب الاثنین مع الکاف

شبک بالغ و نیتین یکدیگر و چیز را در یکدیگر در آورند شبک را در دست راست بر آیه های دیگر و
در شنبه شده بر راه رود و شیر چنگال خود را در یکدیگر افکند شبک را با کسر و امها مع شبک شکر
با کسر ابناء نشاند و اعتقاد ابناء بر جدای بی ابتاز لغو باشد و شریک با کسر بفتح حین دام حیدر و میان
دو راه آشکار و بزرگ که بر کس نمی نباشد و موضعی است بجز از شریک ابناء را شریک و شکر که جمع شکر
با کسر و وال لیلین که بر عرض آن باشد و دو و وال دیگر که بر طول آن می باشد هر کدام را شریک با کسر
گویند شکر انگ که زمانی که ابناء را یکدیگر باشند جمع شریک شبک بالغ و تشدید کان گمان خلاف یقین
و گمان کردن و ننگیدن شتر و سپیدن به چیزی و در و دست کشنده و موش شکو که بالغ و نیت بسیار
موسی که لاغری و فرجی او پیدا نباشد و بسیار شک کنند و بالغ و نیت جمع شک شبک به تشدید کان
گمان برنده شکو که بالغ و نیت قوت و تیزی نمودن و ننگیدن گمان نماندن غار و پستان غار یا افتادن
و پیدا آمدن پستان و غره و دندان نقش بر آمدن شتر را و بر آمدن پر با مرغ و شتر شدن
بر دست جران و بر آمدن موسی سر بعد از تراشیدن شبک بالغ و نیت غار و در شبک السلام
و شبک السلام تیز سلاح و قوی سلاح *

باب المشين مع اللام

[illegible]

یکی برنگ دیگر یا برعکس آن شاکل سپیدی بنا گوش شل بافتح و تشدید لام را اندک و دقت
و خشک کردن جابه و خشک شدن دست یا رفتن آن از کار شلال باکسر را اندکان شل بفتح
و نام سیاه بر جابه که شستن زود و در اندن چیره و تبا و خشک شدن دست شلیل پیرا من که در زیر زرد
وزنه کوتاه و پلاس که بر پشت شتر پوشند زیر پالان و بجای آب در وادی شاکل بضم سر و شستن یک
گوشه و باران و خون که بی در پی چکه شمول باضم و اگر رفتن چیزی را و همه رسیدن و بسوی دست
برگشتن باد و وزیدن آن بر کسی و بافتح شراب یا شراب سر و شانه شاکل خراگنده شاکل باضم
و جمع شده و فرا گرفتن و گذشتن شراب در با و شمال تا سر و شود و بفتح و اگر رفتن و آلبین شدن ناته
اگر کشن و گایه و رسیدن غیر یا شراب کسی و اندک از سر و شمال باکسر دست چپ و خرد طبع و کسبه که
در و پستان گویند که گفته اند نخل نورس و بافتح بادی که مابین مشرق و بنات نعش و زو شمس
ما و تا و دستهای چپ شول بافتح برداشتن ناته دم را و برداشتن دم و چپ سبک و یقینه آب
در شک و آب اندک و او شوال ماه عید فطر و دبی است بر و شوال اکل رو شها و طرز جامع شاکله
شکل بفتحین پیش چشم بود و شاکل شتر را که دم بردار و دست بختی

باب الثانی مع الیم

شام یکی است معروف بنا کرده شام بن لوح که عرب آن را سام بکین ماله گویند و بزبان یونانی
ایشین مجید است شوم باضم و یکون همزه بر فالی یقین من شیم بفتحین سر و سر شدن یکبار
چیز و شام بافتح کیا است و باکسر جوی است که در دمان بزغال کند یا شیر خور و و قبیله است و ضوی
اشام شیم بضم شین و را کوتاه و بخیل و در فنی است فار و را و کیا است که دانه اش مانند عرس است
پیشین سطر و شیر دار است و شیر آن سهیل کشده است شتم بافتح و شام داون مع شتم
در شیت رو و شیر در نده ترش و شیم بافتح پیه بفتحین پیه غور دن و بافتح و کسبه غور و اکل
کم آب شیم فیه شام بافتح و تشدید حایه فروش شتم بافتح فاسد و تبا و شدن طعام مزین
شیم بافتح و رضی است میان و یا و شانی از آن و شاکل فتن چیزی و بریدن مابین و در وطن فنی و
کیا به بند که سر آن غورده شود و بر بیانش جاست نباشد و بفتحین شاکل بینی شیم باضم و او ش
عطا کردن و عطا بافتح و داون شیم معرب شلم بفتحین و تشدید لام بیت المقدس شیم
بافتح و شیم بضم و نیکو بینی شدن و باضم چیز به کندی جمع اشیم شیم بضم و بینی و بوی
و چیز بندی شیم بفتحین و در سه و زو یکی و باندی کوه و باندی و راستی بینی و خرب آن

شما هم بافتح تشدیدیم خیزه ایست خرد که خطوط سرخ وزرد و سبز دارد و بقاری آنرا تشدید
گویند شوم بالضم خیزهای سیاه شیمیم بالفتح جلد و نیز نیم و اسب نیز رفتار و توانا و پیشوای نافرمان
شاه سمرقند و شاه سمرقند شیمیم بالفتح شمشیر و نیز نام کردن و بر کشیدن شمشیر و نگرین
باید باران و برق و جزآن و بالکسر مای است و بفتحین نیز یعنی که آنرا نگنده باشد و بر صلا
و ختمی مانده باشد و بالکسر و فتح یا بفتحها و خاکها که از زمین بکنند جبع شیمه +

باب الثمین مع النون

شمان بالفتح و سکون همزه کار و مال و مجرای آب اشک از سر بسوی چشم سکون جمع و یکی از زمین
در کوه که در آن نخل و جزآن نشانده شود و پاک نداشتن و آگاه نشدن از چیزی و قصد کردن چیزی
شمان بالضم و تشدید باجوانان جمع شتاب شستن بالفتح بافتن شستان بالفتح و تشدید تا اسم فعل
است یعنی بعد یعنی دور شد شستن بالفتح درشت انختان و بفتحین درشت و سست شدن دست
شجون بالفتح بازداشتن حاجت کسی را از کار و اندوگین کردن و راه و آدمی یا راه در عکس و آدمی
و شجون بالضم جمع و بفتحین اند و بگین شدن و اندوه عم و حاجت و شتاب در هم شده شتاب و دیگر شعبه
و شتاب هر چند شجون جمع ولی المثل و الحیث و شجون یعنی خداوند شتاب و راهها است اگر
گویند شجون شد در پست و در و آدمیم + قصه چمن ازرق از راق شجوان بالضم و الکسر
دلیران واران کشته جمع شجاع که مذکور شد شجون بالفتح پر کردن در اندن و بستن و دور کردن
شجون بالضم قوت گرفتن آمو بره و جزآن ولی نیاز شدن از مادر شدن بفتحین درختی است
که شکوفه آن بیا سیمین مانده شریان بالکسر رگی که در و روح میباشد شریان جمع شریان
بفتح هر سه حرف اول تشبیه شرط یعنی علامت و دوستاره ایست در اعلی و آن ثمری است
از منازل قمر شریان بالفتح شگاف در سنگ سخت و بفتحین شهری است به طبرستان شریان بالفتح
و بفتحین استخوان کعب و شتالنگ که بدان بازی کنند و آنرا بخیل گویند و بفتحین نشاء کردن و
سخت مانده شدن از جفا و شدت و درشتی زمین و دوری و کرانه و ناحیه و بفتحین نیز آمده
شسطین بالفتح برسیان برستن و مخالفت کردن از قصد و در آمدن و برینی و بفتحین رسن دواز
بار رسن مطلق شطآن جمع شاطین غبیت بدکار شطون بالضم دور شدن و بالفتح چاه عمیق یا پای
که بالایش فراخ باشد و تنش تنگ شستن بفتحین و عین مملو از بزرگ گیاه ریز و بعد از خشک شدن شستن
بفتح زیر که و آنرا همچنین بکسر فاقیب و حافظ میراث و انتظار کشیدن و بالضم و فتح فاسخت نیز مکرر در خط

بالضم کبوشه چتر گشتن و بالفتح کبوشه چشم نیز گزیده و همچنین شافن شقق بالفتح کم کردن عطا و خیر اندک
و همچنین کبسر قات شستن بفتحین دهی است با شرا و دو بغاری شمنیت پرست را گویند و شمنوته شمنیت
باز گشتن بالفتح و تشدید فون یا شیدین آب و پراکنده کردن و پختن لشکر بجای از هر طرف و
مشک خرد و کمنه و دریده شدن بالکسر جمع شمنین قطرات و آب و سیری که بر آن آب ریزند
فمنان بالفتح و شمنی و بالضم آب سرد آب پاکشیده شده و یکیده از مشک و از دخت و بالکسر
و ادیت بشام شنان بالفتح و مدینه دشمن داشتن شنون بالفتح فیه و لا غشو کران بالفتح و
شکران بالفتح گیاره است کشنده و بغیر سیران بسین مملو و فم کاف نیز گفته اند شاپلین مرغ شکای
معرون و عمو و تر از و شیمان بالفتح روزی که در و سارا و ابر باشد و نام و و قبیله است
هر که رام را شبان گویند شیطان بالفتح دیو و هر تهر و سوسه کش را از جن و انس و یار یا شیطان گویند
و مار و دانسته که بر آن شتر بر آید و در و شایطین گیاره است و شیطان الطاق لقب محمد بن
لغمان امامی که در قلعه طاق طبرستان ساکن بوده و اهل سنت او را بدین لقب می خوانند و امامیه
او را مومن الطاق گویند شین بالفتح عیب و زشتی و عیب کردن ضد زین و بالکسر هم حرفی است از حروف

باب الشین مع الواو

شوا و بالفتح نهایت و پایان و تهر خرو زبیل و پیشی گرفتن و در گذشتن و کشیدن خاک از پناه و خاک کشیده
شدن از پناه و مهارت شجو بالفتح حاجت و اندوه و گهین کردن و شاک کردن شجو بالفتح وین
باز کردن و باز شدن و گام زدن اسپ شجر و بالفتح را زدن و شعر خواندن با واز و ترم کردن و و بخت
خواندن و تعلیم گرفتن باره آن آداب و آهنگ چیزی کردن و مانند کردن چیزی چیزی شجر و بالفتح
مشک یا بوسه آن یا رنگ آن شصو بالفتح و اشتن چشم و بلند شدن ابرو و پر شدن مشک شطو
بالفتح جانب و ناحیه شقو بالفتح و سکون قات بدخت شان مشکو بالفتح شکاف کردن شلو کاسر
عضو و تن از هر چیزی اشلا جمع و بالفتح سیر کردن و بلند کردن چیزی را شصو بالفتح بلند شدن کاری

باب الشین مع الهمزة

شیهه بالکسر مانند و همچنین شبیه اشاه و مشابه بر وزن محاسن جمع و بفتحین مانند و مانند بودن و برنج
و کوز شبیه و بالضم بفتحین کوز و برنجین شده بالفتح نگافتن و مجروح کردن سر و دوش کردن و بالضم
و بفتحین دهرت شتره بفتحین غالب شدن حرص و کسر را حین شفه بالفتح مشغول کردن الحاح
کردن در سوال شفاه بالکسر بهای جمع شفته که در اصل شفته بوده و منسوب بدان شغی است

نه شفوی چنانکه مشهور است وی تواند بود که شفوی از تفرات نسبت باشد چنانکه مشهور است و از شفوی
گویند و حرف شفوی با و فایم است شوه بالفتح زشت شدن روی و بختین درازی کردن و
و کوتاهی آن شیهه بالفتح خیم کردن کسی را

باب السین مع الیاء

شادی کسر دال رانده و آنکه یعنی از آداب آموخته باشد و با و از خواننده سطرطی بهم پیاده تواند شد

باب الصاد مع الالف

صدا بالکسر کوکی و بالفتح باوی که از جانب شرق در دو بالفتح و در بهره بازی کردن با کو و کان صبیو
بالفتح و بختین بر آمدن دندان کودک و دندان نشتر شتر بچه و از دینی بدینی شدن صابی از دینی بدینی
شود نده صابون جمع و ایشان از اهل کتابند صحرا بر زمین همواره نرم و نه درشت و زمین فراخ که گیده
دارد آشته باشد صحاری بالفتح را و کسر آن جمع صحرا بالکسر بهره و غیر بهره نان خوشی که از ماهی و دوسری سازند
و آنرا ماهیان گویند و آنرا چنان سازند که ماهی فریه پاره پاره کرده سه روز بغیر نمک نگاه دارند و بعد از آن
به نمک و در ظرفی کنند و در آفتاب نگاه دارند و بجزئی حرکت دهند تا نمک و ماهی آمیخته شود و بعد از آن
استخوان او را گوشت جدا کرده و پیچورند صدا بالفتح و زنگ آهن دس و زنگ گرفتن و بالضم قبله است
بین صدا بر وزن حمار بزرگه سرخ و جز آن که بسیار زیاده و لشکری که بر وزن آهن نشسته
و چاهای است یا چشمه است که آب آن بسیار شیرین است و بهتر از آن آب در عرب یافته نشده صدا
بختین مرد لطیف جسم صمدی بختین بوم نروا و از کوه و گنبد و جز آن و مرد لطیف تن و تن
مروه و بیان سر و دماغ و شنگی صرعی بالفتح انداختن جمع صریح صدا را بالضم و فتح عین و م سر
که دراز کشیده شود و شفت صغری بالفتح خرده آن جمع صغیر و بالضم خرده تر تایت صغیر صفا بالضم
پاک و بیش شدن و شنگ سخت بزرگ و نام گوی است صغیر غلطی است از اخلاط اربعه که از آنکه خوانند
وزن زر و رنگ و طبع که غالی از تخم باشد و نام گیاه است که برگ آن بزرگ کاهو ماند و نام گیاهی است
و واد است میان دو حرم و نام دختر بزرگ حضرت شعیب عم که در خانه حضرت موسی بود و طفقور
و طفقور یا نام دختر کوچک حضرت شعیب و صاحب قاضی گفته که این دختر خانه موسی بوده و
مشهور است اما از احادیث ظاهر میشود که دختر بزرگ در خانه او بود و صفایا برگزیده او غلام
که پیش از قسمت سه دار برای خود اختیار کند صلا بالکسر بریان صلا بالفتح و اوده
مشهور و بلا و سختی و زمین و رنگ که در آن گیاه نباشد و درخت خار دار که سرهای شانی

صلیبها باضم عورت مردم که مکشوف باشد و سختی و بلا و صعبا به بالفتح و تشدید میزن گرونی
زانکه و سنگ سخت صعبا به بالفتح تعبیه است درین بسیار آب و بسیار درخت و نسبت بدان صعبانی
بنون گویند بخلاف قیاس صعبا به بالفتح شراب افشوده از انکور سفید و نام مو منعی است و رخی
صیدار به بالفتح زمین درخت و شهر است بکنار بحر شام و نام چاهی است خوش آب که آنرا صدار
نیز گویند و نام زنی که دو ارمه شاعر عاشق او بوده و نوع سنگی است که از آن یک کلاه سازند

باب الصاد مع الباء

صعب بالفتح و تشدید با تخمین و ریخته شدن آب و آب ریزان و عاشق و باضم آنچه ریخته شود از طحال
و جزان صعب لغتین عاشق شدن و زمین نشیب و یک شعله رفته از بالا بایست یعنی شعله
جوی آب صعب و معفر و برن و خون و عرق و درخت است مانند سداب و سنا و آب برگ کبدر و عصا
برگ خا و عصا به نفم و گلیست سرخ و آب ریخته شده و شعله خوب و طرب شمشیر و موضعی است و بدان
معنی بضم صاد و فتح یا نیز گفته اند صاحب یا صاحب بالکسر و صعب بالفتح جمع اصحاب جمع و نیز
صعب فیکه است صعب لغتین بانگ و فریاد صعب به تشدید یا بانگ و فریاد کننده هر چه
بالفتح و لغتین شیر ترش و صعبیت سرخ و شیری که در مشک لگا دارند جمع کردن شیر در مشک
تا ترش شود و لگا به اشتن بول و بستن شکم کودک از روان شدن تا فربه شود و باضم شیرهای
ترش جیسع مرید و بالکسر فانه ای اندک از اعراب ضعیف و ناتوان صعب بالفتح و شوار و تند
و کسرش و شیر درنده صعب بالفتح خرد سراز مردم و غیر آن صعب بالفتح و راز از هر چیزی
و آنچه شتر ماده و ستون فانه یا ستون دراز میان فانه و ریشی که نزدیک و شغل نهانه گسی باشد و زدن
به تمام شت دست بلند کردن بنا و جز آن جمع کردن کوآ و از کردن مرغ و زدن هر چیزی خشک
صعب و لغتین نزدیکی شدن و دور شدن صعبا به بالفتح شهر است سردی و بطون شمال
و بالکسر بسیار خوار و خفیه و هر مرغ و شتر بسیار خوا صعب بالضم سخت و قوت و صعب استخوان
پشت و زمین درشت سنگلاخ و موضعی است و بالفتح بر دار کردن و سخت آمدن تب و دانه شدن
و لگا شدن آن و از استخوان چربی بر آوردن و دو چوب بصورت صلیب کردن بر دلو و
بریان کردن گوشت و لغتین سخت و چربی استخوان باضم و تشدید لام مفتوح سخت
و سنگ دندان صلیب سخت و بر دار کرده شده و چربی استخوان و چوبیست که ترسایان دارند
بدین شکل چوبها رسته آنرا چلیبیا گویند صلب لغتین و صلبان باضم جمع و دانسته است که بر

شتر نهند و علم دراز و چهار ستاره است پس لسطاره واقع شده نه پس نسرواقع چنانکه صاحب صمحه گفته و حمد و الثعلیب چوبی است که بسن و بلو کردن آن مصروع را نافع بود و آنرا در گردن طفلان کنند و بزبان روم آنرا فاوانیا گویند و بالضم و فتح لام موصی است و کونیت صاحب تپ گرم بالزهر خلاف نافض صماب بالکسر در از پشت و شکم و نوعی است از انان خور که از خردل و مویز سازند و جنبایی اسپ کیت یا اشقر صموب بالفتح فرو آمدن یاران و راست ضد خطا و ریختن در است و میان رفتن و پدر قبیله است صموب راست ضد خطا صماب راست و میان رونده صمب بفتیقین سه خنی یا رنگ تیره مائل بسرخ چون رنگ اسپ کیت صمب بالضم نام یکی از کبار صحابه رسول صلعم که از روم آمده بشرق اسلام مشرف شد صمب بالفتح رسیدن به چینه و بالفتح و تشدید یای مکسور برابر بازنده صمب بالفتح شدت گرام و روز گرم و در دراز و سنگ سخت و باس سخت و زمین هموار و سنگها و هر جا که آفتاب گرم بران تاباند چنانکه گوشت بریان توان کرد + + +

باب الصاد مع التاء

صاحبه بر تشدید فا و از سخت که گوش را کند و قیامت صحابه بالضم بقیه آف بظرف و بالفتح گرمی و سوزش عشق و دل تنگی از عشق و شوق و نام دیوانیست که اشعار عاشقانه و محبت در آنجا جمع کرده چنانکه حاشه در بیان شجاعت دلیران صمبه بالضم انبار غله نامیده و نامشیده و بالفتح بول و سرکین و پیشک که در عرض برهم در افتد و میان فصل رستان و شهری است بمفر صمب بالفتح خوبی و حال صمبه بالضم وقت چاشت و بالفتح نیز آمده و پنجه در وقت چاشت بیاتانند صمبه بالکسر رنگ و دین و ملت و صیغه الله فطرته که بآن امر کرده حق تعالی به محمد صمب بالضم و تشدید باگله از اسپ و رده از شتر و بز و مین ده تا چهل و اقیهه آب و در ظرف و پاره از هر خیز صمبه بالفتح آرزو مند شدن و میل کردن و نادانی وقت چاشت صمب بالفتح و تشدید تا نوقتن صمبه بالضم یاری صحابه بالفتح یا شدن و یاران صمبه بالکسر نیز رست شدن یک ندن از عیب صمبه بالکسر یعنی چنانکه رشته صمبه کتاب صمبه بالفتح و تشدید سنگ رنگ صمبه بالفتح بالاثین شدن صمبه بالفتح دوستی صمبه بالضم و بالفتح و ضم و ال صمبه بالکسر و تشدید بین از پیش و رده شود و رده خرا صمبه بالضم سر سینه و تشدید خرد که سینه یا پیش صمبه بالفتح یک نوبت بهر یگر گرفته و تشدید و تشدید

صدقه بالضم و بالفتح و تحقیق همة که زنان بدان افسون کنند مردان را حصره بالفتح بانگ کردن از
و باشد حصره بالکسر و تشدید را شدت سزا و آزار و فریاد و بالفتح بانگ فریاد و جانم مردم و
شیخه و اندوه و گریه بالضم همان حصره و آنگاه که روزن نکرد و حج نکند و حصره بالفتح عرصه سر و بنای تپه
قنار کردن بگفت عذاب حصره غریب و قطع کردن کاری و پاره از توده ریگ و پاره از شب حصره
بالکسر که تشدید است یا سیل یا بچاه و پاره از ابر و نام مردیست حصره بالفتح ستاره ایست
روشن و آن اشک ترست پس منزل زهره که وقت طلوع آن سر میزد و می کرد و افزون
و کرد ایندن چیزی حصره بالکسر نوعی از افتادن و بالضم و فتح را نیک بزمین اندازنده حصره
بالفتح پیوستن شدن صاعقه مرگ و عذاب مهلک و بانگ عذاب و تازیانه که در دست ملک است
و بدان سیر اند حکم الهی ابرار و آتشی که از آسمان می افتد صعوته بالضم دشواری صعوته
بالفتح مرغی است که پایک سرخ سینه بقدر کجاشک صعوته بالفتح هر دو صا و صبا فیدن و جدا کردن
به پدر قبیله ایست از میزان صفاته بالفتح سازی است معروف معرب چنان صفات
اسپان که بر سر با دم چهارم ایستاده شود صفات به تشدید فاصت زدگان و مردان
در قرآن و تشنگانند که در دهان آبی صفت زده ایستاده اند بر آبی حصره بالضم ندوی
و بسیاری و وضعی است بیانه و بالفتح که سنگی و گرسنه صعوته بهر سه حرکت برگزیده و آنچه صفت
باشد از تیرگی و غمش صفت بالکسر بیان کردن حال و نشان چیزی و نشان علامت چیزی صفات
جمع و بالضم و تشدید فایوان خانه که بالا پوشیده باشد و اهل الصفه جمعی از غریبان اهل اسلام
که خانه داشتند در وضعی از مسجد که بالایش پوشیده بودند می گذراندند صفت بالفتح یک جانب
در ق و روی چیزی و صفت اوبه بشه روی صفت شمشیر و روی سنگ بهن و روی چیزی
که بهن باشد صفت بالفتح صفت باقرن جامه صفت بالفتح یکبار دست زدن و برین صفت بالضم
مردم ملک صفت بالضم صفت بالضم صفت بالضم صفت بالضم صفت بالضم صفت بالضم
بیان سراز یا نور و چار یا صاعقه نیک و اعمال نیک وزن اصلاح و نام گوهری و روشنی که از آسمان
صالحه خوانند و در اینجا است قبر شیخ محی الدین ابن العربی صاعقه به تشدید یا محله ایست بنیاد
و دی است بنیاد و پیش و بعد صاعقه بالفتح صفت شدن صاعقه بالفتح و تشدید لام و تخفیف آن
و یک و نقطه نلی که بدست گیرند و بدان دار و سینه و نسک بهن که بر سر آن دار و سینه صاعقه بالضم
سر کل که در آن سوزید صاعقه دعا و رحمت و آمرزش خواندن و نماز صلوات جمع و نیز صلوات عماد و کلام

میروان و اصل آن بعیر ایند صلوات الله علیه بالفتح و تحقیق یا بزبون کر امیت نیکد بودنی نیکو کار
 بودن صفت بالفتح کشاوه پیشانی و پشیر آشکار و هموار و شیر زود و دوده و برنده و کار و بزرگ و باغ
 نیز آمده و سر و برادر و کار با و حاجتها و نام مردیست و بالکسر دزد و بالفتح و لغم به شیر زدن و شکن
 آنچه در عالم باشد و تا من سب صله پیوستن و عطا دادن و پند و نمیشی صحت بالفتح و صحت
 صحت بالفتح خاموش بودن صحت بالفتح زره گران و شمشیر بران و نام سب است صحت
 خاموش و شیر بسته دزد و سیم چنانکه ناطق چهار بار از اموال و مقدار است صحت بالکسر و تشدید
 و یله و مار صحت بالفتح کار و پیشه کردن و صنعت الفرس تیار کردن صحت بالکسر و تشدید
 و تشدید نون چونی که در سر آب کنند آب نگاهدار و صفت نیکو و هنر و تشدید بالفتح حله بران
 حضور و پیکر و نقش و نمونه چیزی معوقه بالفتح اندکی از شتم و پیر قبیل است از بی مفرج و تشدید بالفتح
 آواز و آواز کردن صحت بالفتح عبادت خانه ترسیان که نترسان باریک و بلند سازند و عقاب
 و کلاه و راز و بلند و باریک کردن سربا صحت بالکسر نگاه داشتن صحت و تشدید بالفتح گردیدن از
 باسے بیاسے صحت صحت بالکسر و صناد و سکوان یا ی اول و فتح یا می تانی غار بنگال
 خروس و قلعه و کوشک و بدن را نیز مجازا گویند و آنچه بدان پناه برده شود و تلخ کاد و آب و تشدید
 جولان که بدان تار و بود جان را هموار و درست سازند و از تشدید که اکیا نیز گویند و
 شبان که تیار چار پایان خوب کنند صحت بالفتح خوشبوی فروتن صحت و تشدید خوشبوی خوشبوی
 جمع صحت لانی است صحت بالکسر زگر می صحت بالکسر نوعی رختن و رقاب و تشدید که تشدید
 باشد و جادو و دزد و اصل صحت بوده ما خود از صحت و خلقت و طریقت و اصل صحت
 آوازه و فکر صحت بالفتح بالکسر و تشدید

باب الصاد مع الجیم

صح بالفتح و تشدید جیم آواز زدن آهن بر یکدیگر صحت و تشدید صحت بالکسر و تشدید و تشدید
 صحت بالفتح که انقن زدن و تشدید صحت و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید
 صحت بالفتح و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید
 و سازیت معروف صحت و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید و تشدید
 بالکسر صحت که در رقاب جمع شود

باب الصاد مع الحاء

صمغ باضم باد و یا اول روز و ام الصبح که بختین در خشتی آهن صمغ بافتح شراب باد و صبح
 بافتح باد و شدن و باد و خوب صمغ و به تشدید باد صمغ و شعله قندیل و نام درست صمغ
 خوب و صمغ صمغ تندرست و پاک از عیب و راه سخت و درشت صمغ بافتح تندرست شدن و پاک
 شدن از عیب تندرست و پاک از عیب مراد صمغ و بالکسر تندرستان جمع صمغ و صمغ که نام کتاب لغت
 است به فتح لغت بعضی کسر گفته اند و فتح صمغ است صمغ و صمغ هر دو بضم صمغ و آنگاه
 و هر کس و یاد اند و ضبط کند صمغ بافتح صمغ صمغ صمغ و کسر صمغ و تورات صمغ باضم صمغ
 باطل صمغ و صمغ بافتح صمغ صمغ صمغ بافتح صمغ و آواز بلند کردن صمغ و آواز بلند کردن صمغ
 و پاک کردن زرع و خوردن بختین علم و جای عالی و بیشتر یک خورد و سنگلاخ و میوه است سرخ تر از عناب
 و شکلی است پهن و بیضی صمغ بافتح صمغ و بیضی که عالی باشد و نام قمر تندرست صمغ و پاک کردن
 چیزی و فاعل شدن سر و بختین فاعل سر و چیزی و غیره بر گرفته و مرد و پاکیزه و کسب و دیگر می نامیده
 صمغ بافتح و بضم فاعل و بالکسر و بر و شدن و بالضم و بر و شدن و شربانی که بآب نیامیده باشند
 صمغ بافتح که آن هر چیزی و به پاکیزه و دامن کوه و به نانی روی و شیر و بضم نیز آمده صمغ باکسر صمغ و نام
 مردی از قبیل بنی کلب در گذشته از گناه و روی گردانیدن و ساکن دارد و گردن شتر را بر حوض گذارند و شتر را
 شرب و آب و بهین گردانیدن چیزی را در ورق صمغ و کتاب دیدن و نظر کردن در کاری و ترک کردن چیزی
 خضاح شترانی در و شمشیرهای پهن و سنگهای پهن و شتران بزرگ کوبان صمغ باکسر صمغ و بضم
 و تشدید فاسک پنهان و صمغ صمغ بافتح کریم و معفو کننده و زن ترک کننده و روگرداننده از شوهر و بالضم کردن
 شیر باضم صمغ آسمان در روی هر چیز عریض صمغ باضم نیکو شدن صمغ بافتح نیکو خد فساد و نام که بضم
 و بالکسر باضم شتر کردن و هم چنین صمغ باضم شتر و بالکسر و پاک و نام نری است صمغ بافتح که
 استان و مانع از از گری و زدن و تباختن صمغ باضم خوی کننده و بوی لعل و مانع صمغ بافتح
 شکاف و بالضم دیوار و دیوار خانه و پائین کوه یا روی آن که چون دیوار قائم باشد صمغ باضم
 که نوری است و شیر که آب بسیار داشته باشد و شکوفا نخل و زمین بلند صمغ بافتح آواز بلند کردن
 صمغ باکسر آواز بلند و بالکسر و بضم سخت آواز کردن و بالفتح و تشدید یا بوی خوش و تشدید نام است

باب الف صمغ الحامه

صمغ بافتح و تشدید فاکر ساختن آواز گوش را درون چیزی سخت بر چیز یکسان عالی باشد و آواز شک
 و همچنین صمغ صمغ باضم آواز یا آواز سخت و بالفتح و تشدید را طایوس صمغ صمغ و آواز و آواز

و نیز صانع یعنی خردس آمده و صریح یعنی آواز نیز آمده صلح بختین کردن چنانچه پنج توانمند
و کرگین شدن صلح بفتح سختی و بلا که ملاک کنند باشد صلح بفتح گوش و سوراخ گوش و اندک
از آب و سین نیز آمده و بالفهم نام آب است صلح بفتح خیری سوراخ گوش بسایند و سخت تا قطن
آفتاب بر روی کسی و زدن شیم کسی را تمام دست و بالکسر خیریت خشک که در سرستان بر یافته میشود
بعد از ولادت چون آن شکفته شود شیرین و آن کرد

باب الصبا و مع الدال

صبا و روی و مس یا نوعی از آن در گی است میان دو چشم است که از آن بیماری عارض و میشود و حرف
معروف صخره بفتح سقش آفتاب خیز را و آواز کردن مرغ خرد و بالکس موش کور و بختین سخت کردن
آتش صحر و بالفهم شنیدن و گوش دادن به چیزی و بفتح سخت از شک و خیزان صحر بفتح و تشدید دال
باز و آفتن و برگردانیدن صحر و بالفهم روی گردانیدن و بفتح بسیار گردانیده و آنچه بسیار بالند و
چشم کشنده صحر و بفتحین نزدیکی و مقابله و برابر چیزی صحرید ز آب جراحت و آب گرم که جوشانده شود
و غلیظ گردد صحر و بالکسر بوده که زن را بدان بپوشانده بالفهم و تشدید دال مار و جانوری است یا سام
ابرص و راه بسوی آب صحر بفتح ساده و فالص و صوب سرو و جای باندازه کوه و نمایی که سر نیزه را
بدان و نیزه محکم کنند و لشکر عظیم و بفتح رانیز آمده بختین برد و سر یا قطن و زخم شدن موضع زین و بالفهم
و فتح را نصیبت بزرگ سر که خشک را صید کند و پیدای پشت است بعد از به شدن جراحت صحر و بالفهم و
تشدید را بر تنک بی باران صحر و بالفهم بالا بر آمدن و بفتح بلند می خند و سبوط و عقیده و شوار و گشت
بد و زخم و ناله که بچه ناقص خلقت بزرگ صحر و فالک یا روی زمین صدقات جمع در راه کوه و شهر
است به مهر و نازده روز راه بلبل و موضع است نزدیک وادی القری که در آنجا سبب پندایر است هم
صحر بالفهم نام موضع است و بختین خراب سخت و بفتح و کسر عین بلند شونده و همچنین صاحب صحر
بالفهم موضع است به هر قدر که باغمای و گلش دارد و آنرا از جمله چهار بخت شمرده اند و موضع است به بخارا
صحر بفتح بند کردن و محکم بستن و بختین بخشش و پند و شهری است نهام از آنجا است صلح الدین صحر
صحر و بالکسر دال و بند و فل که آیس را بدان به بندند صحر بفتح و بالکسر سخت و هموار از تنگ خیزان و سی
که خوی نکند و دست زدن است بزرگ در و دیدن و بر آمدن بالاس کوه و آواز کردن زبان قوت
بهم زدن صلح و بالفهم آواز کردن چنانکه بی جستن آتش و بفتح سخت و هموار و آسیمی که نوری گاه
و تنها و یکی که در بختش آید و ناله که شیر و مروی که از ترس بالاسی کوه رود صحر بفتح آسیمی

و بسن شیشه زردن و بای بلند و رشت و تاثیر سنگی آفتاب در روی و جتین متروان که آفتاب بکشد
در همان و جات و بی نیاز و بلند و دانه و صفت یعنی میانه بر و مروی که کشند و گرسنه نشود و در شکم گرسنی
که پیشه ندارند و نه چیزی دارند که بدان پیشه کنند صفا و بالکسر بند شیشه و جلاد و زنده و فرق و مندی
که زیر دستار پیچند و یکدیگر را تا زبانه زردن و شیشه زردن و صندید بالکسر متروان و باران بزرگ
قطره دیگر انبار و جوان مرد و شریف و بخند و یازده و یاد و سر و پای سخت غالب بر کسی صفا و دید
سختی و بلا و متران و گرسنی از شکم صفت بالفتح سقون گرمی آفتاب صفا و بالفتح سیم و نوا و سر
صید بالفتح شکار و شکار کردن و بالکسر و جتین بیماریست که شتر را می شود و جتین سر بلند
از کبر صفا و بالفتح شکار کنند و به تشدید یا شتر راست روده -

باب الصاد مع الرار

صبر بالفتح شکلی که در بند کردن کسی را و چیزی ندان تا ببرد و جتین کردن تا به بند کند و بالضم
والکسر کرانه و نایه چیزی و ابر سپید و بالضم قبیل از عسان و بالضم و جتین زمین سنگ ریزه و جتین
شتر و بالفتح و کسر اعصاب و خفت و سکون با جاز نیست مگر در ضرورت شعر و کوهی است مشرف
بر شتر لخم صبر کفیل که اثر انبار سی پذیرفتار گویند و سر و قوم و کوه و ابر سپید بر شمش که کنار
صبار بالکسر استی و صبر کردن با هم و بار و خفت ترش و بالضم و تشدید با و تخفیف آن تر مندی
صفا و بالفتح بر واری که تعیل بعقوبت کنند و شکلی و نایست از نامهای اندامی صفا و بالفتح جتین برید
گرمی آفتاب بدایع و بالضم نام نیست که در برابر احسان با و عقوبت کردند صفا و بالضم تنگ بزرگ خور
جمع صفا و یک و نام برادر مناکه زنی بود شاعر صفا و بالفتح سینه و اول و بالای سر و روزه و آنچه و روزه
کسی باشد و طرف یاریک نیز و بالانشین و شگاه خانه و طاعت از هر چیز و جتین و جتین از آنج که کشند
انجام و روز چهارم از روزهای قریانی و نام جمعی که از جم بر گردند صفا و بالکسر پیران خرد و نام
که بر پیشه شتر نهند جتین نشان و پیش بد ستور و بالضم موضع است نزدیک مدینه صفا و بالضم و روزه
و در راه بازگشت از آب صبر بالکسر تشدید را سزا و سختی سر و با و سخت آواز و خسته سر و جتین مر و بالضم
بعدن سر و بگیاه و بالفتح جتین سر بهیان و بانگ کردن و بستن سرستان نایه و گوش راست
داشتن اسب و خر صبر به بانگ در و قلم و مانع و بانگ کردن ایشان صفا و بالکسر بند پیران
شتر داده و نام که همیشه و موضع است بدینه و جابایه و بالفتح و او نیست بجای
صبر و بدست و جانوری است و شتران عظیم صبر و جتین صفا و بالضم و کج کردن از کبر و کج و روزه

یا در یک لب و بیارست در تیر که گردن او را کج کند و خردی سر خوردن قلعه صغری و بالضم صغری رفیق
 که در سیم جویو باشد صغری همان سر که گذشت صغری بالفتح خردان و بالضم خوری و تم و فحش خوراند
 و بالکسر فسخ عین خردی طاف کبر صغیر خرد صغار بالکسر خردان و بالضم خرد و بالفتح خوری و تم صغیر
 خردار و زلفی خوری و تم صغری بالضم روی و چیزهای خالی و چیزهای زود جمع اصغر و بالکسر سنی و دانه خرد
 که اهل حساب بت خط مرتبه عددی می نویسند و بر سه حرکت نیز گفته اند و فحش خالی شدن دانه پس از محرم
 و باری سیم که برنگ روی زر و کند و پس انداختن ماه محرم تا ماه صفر و مار در شکم که با ستخوانهای پهلوی
 می سپرد می گزیند که سست است و راز که در شکم پیدا شد و گرسنگی و عقل و اعتقاد دل صغیر بالکسر مرغ و
 بالکسر گردن مرغ و مانند آن صغیر هر مرغی که شکار نکند و بکشد صغیر بالفتح گاه شک و بالضم آواز
 مرغ و کرم شک و آب زر و که در شکم جمع شود و بعضی به تشدید فاکتند اند و بالفتح و تشدید فار و می گزیند
 صغیر نام یا دقاسی است که در داخل صغیر بوده و صغیر به بالضم و الکسر طائفه از خوارج منسوب به بلیه
 بن صغیر اصغر بالفتح چرخ و سر مرغی که شکار کند از باز و شاپن و شیر ترش و دوشاب و شکستن
 ریزم و سنگ و جز آن بصا قور یعنی بکند و بزرگ و کرم تا قن آفتاب و فحش آبی که در عرض بسازد
 و در آن سنگ و رو به باشد و بالفتح و کسر قاف خرا که از وی و دوشاب سازند و بالضم و تشدید
 قاف و یوت صغیر بالضم و تشدید قاف سخن چین و بسیار لغت کننده و کاف و دوشاب فروتن
 صغیر بالفتح نخل کردن و منع نمودن و فحش صغیر و روان شدن آب از بالا پایین و گندگی و بوی
 مشک تازه و بوی گوشت و بالکسر بای جمع شدن آب و بالضم آب ظرف و پیری آن صغیر بالکسر و
 تخفیف نون و تشدید آن معرب چنار و تخفیف نون افصح است و سرودن صغیر بالضم شاخ حیوان
 که می نوازند و بیکر با جمع صغیر و آنچه اسرافیل روز محشر بد جهت میرانیدن دنده کردن خلق و نام
 شهری است چنار در یاسه شام که موله اقلیدس صاحب اصول مندرسه است و بالفتح نخل خرد و
 فراسم آمده و قلعه است نزدیک به مار دین و میان جوس و پنج نخل و کج کردن و سیل دادن
 چیز را به جوی و گزیندن و بریدن و جدا کردن قال الله تعالی فصرتهن الیک و فحش کمی
 صغیر بالکسر و بالضم رنه گاو صغیر ان بالکسر جمع و بوی خوش و اندکی از شک صغیر بالکسر و فحش
 زن و خویش شوی را نیز گویند و شوی دفتر کسی و شوسه خواهر کسی و صغیر اهل خانه زن و بلی
 خانه مرد و بالفتح چیز گرم و گداختن و تا قن آفتاب و مانع کسی و چرب کردن سر به پیه و مغز و جز آن صغیر
 بالفتح گشتن و سیل دادن و هم چنین صغیر و بالکسر پایان و باز گشت لوطعی است که از مایه می سازد

و آن حنا است که گذشت و تشکات در و با کسر و فتح یا خیلر های گو سپند و گاو جمع صیغه با کسر

باب الصاد مع الصاد

صیغی با کسر خرا که دانه آتش سخت شود و دانه غفلت بی مغزو

باب الصاد مع الطار

صراط با کسر راه و سراط و زراط بسین و زانیز آمده و بی است که بر سر دوزخ باشد و صفت آن در حدیث مسطور است که از موی باریک تر و از شمشیر تیز تر و بالغم شمشیر دراز بسین نیز آمده

باب الصاد مع الحین

صداغ زرین پست و چوگان و جانی که بهار و بگنند و در آن بازی کنند و جای رسیدن سینه شتر مرغ بر زمین و تشک که او را بر زمین افکنند و چپانه ایست و آن چهار دست هری و دوشست دست آدم مستوی افلقه چون دست را کشیده دارد صیغی بالفتح اشارت کردن بانگشت و دلالت کردن کسی را بانگشت بسوی کسی و انگشت بر کنار کوزه نهادن و از طرف دیگر آب در آن کوزه ریختن صیغی بغضتین گردش و سختی و محکمیت تارک شتر مرغ صیغی بالفتح تشکافتن چیزی را چنانکه دوپاره شود یا آنکه بشکافد و جدا شود و آنگاه کردن بسوی کسی چست کرم او و رسانیدن کار بوقوع خود و بریدن میانین و پیا کردن چیزی را و سخن حق آشکارا گفتن و جدائی در چیزی و تشکات در چیزی سخت و در و سبک گزشت و بفتح و ال نیز آمده و گیاه و با کسر جماعتی از مردم و پاره از چیزی و لغضتین جوان قوی از آمو و بر کوهی و شتر و مانند آن و لبکون و ال نیز آمده و میانه در و از می و کوتاهی و جواسی از چیزی و چیزی های دیگر و رنگ آهن صیغی بالفتح در و سبک صیغی بالفتح میل کردن و برگشتن از چیزی و دور کرده کردن گویند از صیغی صم و پاره فودر بماند کند و گله شتر و رسته گویند صیغی بالفتح افکندن بر زمین و بکسر نیز آمده و شتر را و و سطرع کرد اندین و در خانه را و و طاق کرد اندین و دیار است معروف و گونه و فوج از هر چیزی و مانند و محکم رسن و بهر و معنی بکسر نیز آمده صیغی بالفتح با کسر با هم کشی گرفتن و هم چنین مصارقه صیغی الفتح انکه اقران خود را اندازد و افکند و افتاده و تازیانه و کمان نثار کشیده و چوب بر درخت خشک شده صیغی متفرق و پراکنده صیغی بالفتح طپانچه زدن و دشت زدن بر تفاله کسی صیغی بالفتح سیلی زدن یا بر کس زدن و بانگ کردن غم و سرگشته و بر زمین انداختن و رفتن و از راه میل کردن یا از راه غیر

سزاسان و بالکسر فتح با جمع صیفه معنی آن گذشت و بالفتح و تشدید یای مسکوره در فتح گوی که در فتح ایام

باب الصاد مع الفاء

صحف بالضم فتح ما و ضم آن صحافت کتابها و جمع صحفه صحاف بالکسر جامای جمع شدن آب و بالفتح و تشدید ما کتاب فروش صدق بالفتح روی گردانیدن کسی را و بازگشتن و میل کردن و بفتحین آنچه در مورد و آید باشد و آن مشهور است و هر چه بلند از دیوار و مانند آن و بای استخوان بازوار و دوش و دمی است نزدیک قیران و رانهای نزدیک و مهاب و در نهادن سپ و بیرون میل کردن ستم و کرانه و نهایت کوه و بای تمام شدن آن بفتحین و ضم اول و فتح ثانی و ضم ثانی نیز آمده و بالضم و فتح و ال فرعی است یا درنده است و بالفتح و کسر ال قبیله است کوچک از قبیله کنده صدق بالضم بازگشتن و میل کردن و بالفتح زنی که بسوی کسی رود و بازگرداند صرف بالکسر سخی که شراک نعل بدن زناگ کنند و فاعل هر چیز و بالفتح تو و بیل و مائه و گردش زمانه و شب روز و نام علمی است مشهور و گردانیدن و زیادتی کردن در سخن و دواگون کردن چیزی را و سره کردن در سم و دیار و زیادتی بعضی از آن بعضی صرف بالفتح و تشدید را سه و کنده سیم فر و همچنین صیرفی ده اندک علم صرف را نیز گویند صرف است و از چرخ و لود بانگ در و بانگ دندان شتر و سیم فاعل و شیر تازه و دوشنده صرف بالضم و سها روزگار و نیامختن شهاب بان و از رومند تر شدن ماده سگ و ماده شتر و همچنین صرف بالکسر و بالفتح شتر ماده که دندان بر یکدیگر گیرند صفت بالفتح مرغی است کوچک و نوعی است از شتر را ابله بین که از حمل و انگور سازند صفت بالفتح و تشدید فارسه و قطار بقطار ایستادن و گوشت در سنج کشیدن و صدف ساقین زمین را و راست کردن شتر قواغم خود را و دوشیدن شیر شتر ماده و رد و قدح و سه قدح و باز کردن و کشاده داشتن مرغ بالهای خود را و دمی بهره صفت بالضم جمع صفت و بالفتح نانه که پند قدح شیر در یک دوشیدن صفت گوشت بسخ در کشیده و پیر آتش گذاشته جهت بریان کردن و گوشت که در آفتاب اندازند تا خشک شود صفت بفتحین آنچه بر زره پوشند و بالضم جمع صفت صفا بالفتح و خفت بید صفت بفتح مرد و صا در زمین هموار صاف به تشدید فاصف کشنده و تخفیف فاصف صافی است صاف بفتحین لاف زدن و از اندازنده بیرون رفتن و بی بهره شدن زن از شوهر و سخن کردن بکلانمی که مخاطب را ناپسند آید و خود راستایش کردن به چیرس که نباشد و کم برکت شدن طعام و بالفتح و کسر لام طعام به مزه و طرخی که آب کم گیر و ظرف گران و آب بسیار و کم باران

ولاف زنده و فروستانیده صلیف کرانه کردن و پنهانی کردن و چوب که بر جانب بالان شتر باشد که
برو محمل را نهند و هر دو چوب را صلیفان گویند صلیف بالفتح و اگر گونه و نوع اصناف و صنوف هم با کسر
ضفحه و بالضم شتر همان که از ساق آینه پاوست رفته باشد جمع صلیف و بالفتح موضعی است که خود و بعضی بدان
منسوب است و آن زبون ترین عود است و بهترین آن قمار است و میانه قاعلی و در تنها که دو نوع باشد
تشکال تر صوف بالضم ششم گویند و پوست گردن و موهای آویخته برگردن و رسن که در گردن چارپایان باشد
و بالفتح یک سوختن و بیک سو رفتن تیر از نشانه و روگردانیدن صلیف بالفتح زبان گرا و حمل بالستان
و به تخفیف یا و سکون آن نیز آمده و بیکسو افتادن تیر بلند از بدن صلیف بالفتح مرد و جله گردان کردن گفته و کار

باب الصاد مع القاف

صدق بالفتح و الکسر راستی خلاف کذب و ثناء و نام نیک بعضی گفته اند بالفتح است گفتن و با کسر راستی
و بالفتح نیزه راست و سخت و مرد راست و کامل از هر چه بود بالضم راست گویان و فحشین جمع صدق صدق بالضم
و الکسر است بیان و کاین صاموق راست گویند صدوق بالفتح بسیار است گو صدوق بالفتح دوست و
دوستان مفرد جمع آمده و مذکر و مؤنث استعمال یافته و با کسر و تشدید دال بسیار است گو و لقب خلیفه
دول است رض صدوق بالفتح لایم و دبی است بسیار صدوق بالفتح بیوش شدن و مردن و انداختن
آسمان صاعقه را و بیوش کردن صاعقه کسی را و نام شخصی است لیکن الف و لام لازم جزو آن نشده
و فحشین سختی آواز و بالفتح و کسرین سخت آواز و کسی که متوقع صاعقه باشد و بالضم و فتح عین موضعی است
صدوق با کسر چوب کیطرت در و بالفتح دست بر همه دیگر زدن تا آواز برآید و دست بردست کسی دن
در پیع و بیعت و باز گردانیدن و برگردن و در فراز کردن و باز کردن و تار عود و باب جنبانیدن و
گردانیدن چشم پوشیدن و هر دو بال جنبانیدن و نه چنانکه آواز برآید و رفتن و حرکت یا درخت را
و پیاله برگردن و شمشیر زدن کسی را و کرانه چرخ و بالضم و فحشین نیز آمده و جانب کوه یا روی کوه
طوف کردن و رخساره آب ز رو که از چشم نو که بروی آب ریخته باشد برآید و فحشین نیز آمده
و فحشین آبی که از مشک نو بوی گرفته و زده شده باشد صدوق جائه سخت که تنگ نیافته باشد
روی سخت که چنانداشته باشد صدوق بالفتح کوه بلند که بران نتوان رفت و مان از زمین
بزرگ و سخت که هموار و بلند باشد صدوق با کسر پوست تنگ زیر پوست سطح که بروی روی
و پوستی که برگردد و دها و خا باشد و بالفتح و تشدید فاعر بسیار و تشدید فاعر و تشدید فاعر و تشدید فاعر

فونی نزه شدن آب حمل با کسر و تشدید لام مار خرو و زرد که افسون پندیر و دبلاد سختی و شمشیر نیزه و بالفتح
 صامت کردن شراب حمل با فتح زون بصا و درشت و سخت شدن چیزی و هم چنین حمل و سیراب
 نشین و درشت ماندن آن از خشکی و باز ماندن از طعام صایل و جمیل خشک شدن
 شتر و خربزه و سخت سروچی است خوشبوی و آن دو قسم است سفید و سرخ معرب بنیدل و یوم
 نام روزی است که در آن روز جنگ عظیم واقع شده بود میان عرب حمل با فتح زیادتی کردن جسته
 و حمله کردن و بالضم نام موضعی است صائل حمله کننده صایل آواز سپ صمال بالضم آواز
 اسپ و بالفتح و تشدید با پ آواز کننده حمل با فتح گلو گرنگی و درشتی آواز و بقیه
 آواز با گرنگی صائل شتری که دست و پا زند صیقل بالفتح زوایند آینه و جزان و نیزه
 شمشیر صائل و صیقل جمع و صاحب کثر اللغات گوید صیقل یعنی آتش و دود و صیقل کردن نیز آمده
 و تحقیق آنست که صیقل صیغه صفت است یعنی زوایند زوایند زنگ لیکن آتش و دود را نیز
 زوایند زنگ توان گفت چنانکه کار در قاطع گویند و از جهت صیقل کننده را صیقل نیز گویند
 و صیقل نیز می باید که جمع صیقلی باشد به صیقل صیال با کسر یکدیگر تکرار کردن

باب السادس مع المیم

صام بالفتح و سکون نزه دلالت کردن کسی را بر کسی و بقیه بسیار خوردن آب صام تشنه
 بالفتح و درشت و سخت و شمع تا نیز آمده و مردی که به پیری نزدیک رسیده باشد و نیز تمام صم بالضم
 حمل بالفتح که فتن و زردن چیز است سخت به چیزی سخت و رسیدن بخیزی و باز داشتن حمل با کسر
 پیما است که در بر ستور میشود و عوام بضم صا و گویند و این سماع تشنه اگر چه قیام من است صم
 بالفتح معرب چرم و بریدن و سخن را قطع کردن و بریدن و درخت فرا و جزان ازین و بالضم پیری
 و کوتاهی و با کسر جماعت مردم و غایبهای مجتمع و یکجا و سوزن فعل دار صرام بالضم سختی و با دشمنی
 و باقی مانده شیر که بار دیگر و تشیده شود و مرد قوی بر بریدن و بالفتح و الکسر ریزهای درخت
 بریده و نهنگام رسیدگی بریدن با رخیل و بالفتح و تشدید را چرم که صمارم شمشیر برنده و نه دیر
 که در کار مانده باشد حمل با کسر دال و صا و شیر زنده و چارپا که کاوش صلب شده و بهر چیز صلب سخت
 و صم گاو و صم بالفتح شمشیر برنده و مرد قوی در بریدن و صم جمع و شب پاره از شب چوبی که در زمین زغال کنند
 تا شمشیر خور و زمین سیاه که در آن چیز خورید و موضعی و نام مردی است بود بریده بریده شده و پاره از توده یک

باب الصَّوْمِ مَعَ الشَّوْبِ

حسین با الفتح باز دشتن و منع کردن یکی و هدیه از کسی و راست کردن تمام کمر حسین و گفت خود و بعد از آن
انداختن او صابون معرون و این فطره را کثرت مشترک واقع شده و نام دیگر تشنیده شده ضعیف
بالکسر کوکان جمع جسی و بالضم نیز آمده صحیح بالفتح نیکو کردن صلح کردن میان قوم و زدن و طعنه
بزرگ و دادن چیزی و بر طبق و میان خانه و الت رو کین مانند طبق که بر طبق دیگر زنند و نبود زنند و
آنها را بگویند و هر دو طبق را صحنان گویند صفایان شهری است با و را را الهنیز و یک حصار شادان
معرب چنانیان و نسبت بدان صفائی و صافائی گویند و از انجاست امام حسن ابن محمد صاحب کتاب
مشاریق صفین بالضم سفره و نظری از جرم که در وی آب کنند و وضو سازند و ابنا نشان ششبان
که زاو و اسباب خود و در آن نهند و بالفتح پوست خایه مردم و جز آن و بیخ فایز آمده و در وی و تشنه شتر
و تشنه قن از گیاه آنچه در خرش باشد و خانه که زنبور و ماته آن ترتیب دهد بر سر خود صفین بالکسر
و تشنه نامی کسور و موضعی است نزدیک موضع رقع بر کنار آب فوات که در اینجا جنگ عظیم میان امیرالمؤمنین
علیه السلام و معاویه را واقع شد و چون این واقعه در خر صفرو واقع شده مردم سفر و صفیه و
امامبارک پیدا کنند و از آن احتراز میکنند صفین بالضم هر سه پادشاهای حصارم ایستادن اسب

و برابر داشتن مرد مرد و قدم و زدن آن بر زمین همان رگ ساق و پایی که بر سه پا و کنار سه
چهارم است صفوان بالفتح سنگ هموار و نام مردی است که منافقان تهمت اهل المؤمنین عاقله بدان
نسبت کرده بودند خاقانی گوید به این سوید که دل من که خیر اصف است صافی از تهمت صفوان خراسان
یا بجم صحن بالکسر و تشدید نون بول کوزن و اول ایام عجز و زنبیل سر کوفیده که در آن نان کباب
صفوان بالضم بوی بقل صفوان بالکسر برادران ماوری و پیری و درختانی که از یک بیخ برآمده باشند
و بالضم نیز آمده جمع صحنو است بالکسر و بالضم صحنوین و صحنو ان بالکسر صاه و نون آخر دو ماه و دو جوی
که نزدیک یکدیگر باشند و آب مرده و از یک چشمه باشند و درخت خراکه از یک بیخ برآمده باشند
شبهه صحنو است صحنو بجان بالفتح صاه و لام معرب چون گان صحنو بالفتح لگا باشند و بر طرف سمتان
اسب جهت سویدگی سم از بی نعلی صفوان به سه حرکت جاده و آن نوشته که در آن رخت لگا دارند و چنین
صحنان به سه حرکت و صحنان یعنی غلاف لمان نیز آمده و بالفتح و تشدید و او لئوعی است از شک صحنان
و احد صحنان بالفتح نام گوسفند که در دیده بود و پهلوی آن درخت خراکه و که خراکی نفیس است
و آن را خراکی صحنانی گویند و بختین باگ کردن صحنان بالکسر ملکی است در شرق زمین از بلاد ترک
مغرب چین و موهومی است بجز و با سکنندریه

باب الصاد مع الواو

صحنو بالفتح و تشدید و او نادانی و بی خبری جوانی و میل کردن بودگی و زدن با و صبا
صحنو بالفتح شیار می و بهر شیار شدن ازستی و دور شدن ابر و گذشتن که و کی و گذشتن خبر
باطل صحنو بالفتح نرمی است کوپک مانند کنشک صحنو بالفتح میل کردن و داخل شدن یک طرف جنگ
و داخل شدن آفتاب بغروب صحنو بالفتح صفا و عدم تیرگی و صاف و بیغش صحنو بالکسر و بالضم
برادر ماوری و پیری و ابن عم و شاخ درخت که با شاخ دیگر از یک تنه برآمده باشند و بالفتح آب اندک
که میان دو کوه باشد یا سنگی که میان دو کوه باشد

باب الصاد مع الهمزة

صحه بالفتح و سکون یا اسم فعل است بعضی امر یعنی خاموشی

باب الصاد مع الیاء

صبی بالفتح و تشدید یا کودکی که از شیر باز نشده باشد و در یک چشم و استخوان پایش نرسیده باشد
و تیزی بیشتر و جوان و سردار قوم و طرف استخوان یک صبا می سیل کننده از دینی بدینی صبا می بیشتر و روزی

صلی بالفتح بریان کردن و بالتش در آوردن و دست بالتش گرم کردن و فرباد صلی بر کز پره و دست
صافی و مرغیت از سر پیشانی قسمت بر آفر و اختیار کند و فاعل بر ضرب و ناقه بسیار خیر صافی باشد و شصتی
مرا صیغاتی بالفتح نوعی است از خرمای مدینه و در سینه آن در فصل فون گذشت صیاصی بالفتح جمع
و میان آن در فصل ناکه گذشت +

باب الضاد مع الالف +

ضمیری بالکسر و سکون سمره و بیایدل هموزیه زاده و تینا نفس ضعیفی بالکسر بر و ضاد و سکون سمره اول
اهل و معدن و اکثر نسل و برکت آن صحی بالضم باشد کاه ضحای بالفتح و الیها شت بلند و طعام شت
ضحیا بالفتح او یان پدید و نام کسی است ضحار بالفتح و تشدید سخی و کز به ضحی بالفتح ضاد و سکون لای
مضحور بالفتح بسیار شدن زن و بسیار شدن مال و بالکسر اصل و بالگاه و بالفتح و بالکسر فرزند و بالفتح
و بالضم و شنی و شین ضیار و ضوا و بالکسر ضوا و بالفتح و مضور بالفتح روشن شدن ضمایر بالفتح و
اهل و زنی که در احوال نیاید و زنی که او را شیر نباشد ضمایر بالکسر و روشنی و هم چنین ضوا بالفتح و بالضم

باب الضاد مع الیاء

ضمرب بالفتح و تشدید با بر زمین چسبیدن و آنگاه و پر کوشش شدن لعل دروان شدن خون آب من
و تمام کف دو شدن و شاعل بودن بر چیزی و فاعل شش بودن و بسیار شدن سوسمار و ریاسه و سوسما
و شرم و کینه و یکسری زاده و آواس از پنج و ششم و ریاسه که و سینه شتر میشو و بسیار که در لب می شود
و بدان از لب خون روان میشو و شکو فخر ما ضمایر جمع ضعیب روان شدن آب و خون ضرب
بفحش و در ستم و سینه پیدا کردن شت ضمایر بالفتح ابر با سه تنک و تر با تنیک مانند ششم فشد
ضمایر واحد ضرب بالفتح زدن و بیان کردن و بختن چیزی بر چیزی و تیز رفتن و خوا با نیدن
و شاکر و زدن و زدن در زمین طلب و زنی و مانند آن و مرده که در کار بر آید و سبک گوشت و بار
سبک و مانند و نوع از چسبند و غسل سفید و لفتح را شش و تر است و آخر بیت شعر ضمایر مانند
ضرایب بالکسر بالکس تشبیه کردن و جستن ترید و چهار بسیار زمین است پر زحمت و شب تاریک
و شتر ماده که دو شده و الگد زدن و بختن فراخ و واک و وزنده و رنده +

باب الضاد مع التاء

ضمایر ابر تک که چون ششم روی زمین را پوشد ضعیته بالفتح و تشدید با نام مروی و این سار خجسته
بالفتح و تشبیه ضعیته بالفتح خواب و بالضم سستی رای و بالفتح نیز آمده و بیماری و به پهلوی خوابیده شده

و در بعضی
مکانها
بالتش
در آوردن
و دست
بالتش
گرم کردن
و فاعل
بر ضرب
و ناقه
بسیار
خیر
صافی
باشد
و شصتی
مرا
صیغاتی
بالفتح
نوعی
است
از
خرمای
مدینه
و در
سینه
آن
در
فصل
فون
گذشت
صیاصی
بالفتح
جمع
و میان
آن
در
فصل
ناکه
گذشت

میجان علت ابنه و علتی است دیگر ضجج بالفتح هم وادی انواع جمع ویل کردن تیراز بدت و
و فراموش شدن ضجج بالفتح و میجان میل کردن و هدرول نمودن

باب الضاد مع الخاء

ضجج آواز نفس سب در وقت بیدار شدن و شنیدن سب آواز نفس خود را و نوعی از رفتار سب
و گردانیدن آتش و آفتاب گویند چیزی را اندک نه بغایت و با کسر خاکستر و بعضی بفتح نیز خوانده اند
ضجج بالضم با کسر ر و باه و بر وضعی است ضجج بالفتح تا بان و نیک و ابی اندک که با کسین و نینه سب
بیاید و چیز بسیار ضجج با کسر تشدید و آفتاب در روشنی آن زمین صحرای گیاه نداشته باشد و آفتاب
بر آن تابد صرح بالفتح دور کردن و جره کردن گواهی کسی و دور کردن آن از خود و ربائی داود
و گور کردن برای میت و بختین مرد فاسد و میت دور و گور کردن چار یا صرح با کسر گور کردن
و بالضم بیست المعبر که قبل از آنکه سب در آسمان چهارم ضجج دور و گور یا سخالی که در میان گورنار
سب رسیده و گور آن است که در یک طرف کور سازند و صرح بالفتح ستود گورن و اسب دست و
پازنده و گمان سخت که تیر را سخت جهان ضجج بالفتح شیر آب آیمتن و عمل و نقل که نیمه و سینه
و شیر شک آب آیمتن و با کسر مراد ضجج که معنی آن مذکور شد ضجج بالفتح شیر شک آب آیمتن
و تشدید یا نام مرده است

باب الضاد مع الخاء

ضجج بالفتح تشدید فاشک و بکیدن آب و در شاشیدن ضجج آودن تن بجز خوش چای که میچکیده باشد

باب الضاد مع الدال

ضجج حرف یحیی که مخصوص لغت عرب است و در لغات دیگر اصلاً نیافته شد ضجج و بالفتح و کون هزقه ضجج
کردن و اندام زن ضجج و بالضم و بختین زکام ضجج و بالضم و هزقه زکام شدن
ضجج بالفتح آیمتن تر و خشک با هم و غوره غزما و بختین ضجج بالفتح و تشدید دال
بر کردن مشک و جز آن و غالب شدن در ضجج بر کسی و باد گردانیدن چیزی را از کسی با کسر
مانند و مخالف جمع و فرد آمده ضجج مانند و مخالف ضجج بالفتح گلو فشردن و خطه کردن ضجج
بالفتح زدن کسی را بکف دست ضجج بالفتح عصبه سر زدن کسی را و مرهم بر جراحات بستن و
دو دست گزشتن زن و بر اسب کردن با کسی و در چیزی و بفتح نیم نیز آمده و خشک و تر و فریب
و لاغر و گوشت آن خوب و برون و با کسر دست و بختین خشک شدن و کینه گرفتن و بقیه حق کسی اندوی

ضماد باکسیر بنزیر بر جراحت و چیزی که بر جراحت بنزند و درختی است که آنرا عجم نیز خوانند ضماد
بالفتح قدر کردن +

باب الضاد مع الراء

ضمیر بالفتح گروه غازیان و چهار مغز و اندر دشتی و درخت چهار مغز و دشتی و کسیر یا نیز آمده و بدست که
بالا سه چیز بها کشند و در پناه آن مردان بقاعه نزویک شوند و جنگ کنند و جزو بیا و پستاره کردن کتک را
و برهم نشاندن سنگ و جزان و با کسیر فعل و کسیر تن و تشدید را سبب جنده و شیر و زنده ضمیر بالفتح
و تشدید یا و دشتی است ششیده بدخت بلوط و بالفتح نام سگی است خضور بالفتح شیر و زنده ضمیر بالفتح
جایی تنگ و کسیر هم نیز آمده و بقیه تنگ دل تنگی و بی آرامی از غم و پلیدن دل و یا تنگ کردن شتر ماده
و ر وقت و پوشیدن و کسیر هم دل تنگ ضمیر بالفتح دل تنگ و شتر ماده یا تنگ کند وقت و تنگ
ضمیر بالفتح و لغم و تشدید را گزند و بعضی گفته اند بالفتح گزند رسانیدن بالضم گزند و سختی و بد حالی و لاغری
و نقصان و نام آبی است و بالضم و الکسیر زن خواستن بزین بشین ضمیر بقیه تنگ و تنگی و تنگ
و کرانه غار ضمیر آنکه نیایی او رفتند باشد و بیمار و لاغر و آنکه باد ضرر رسیده باشد و کرانه و او
نقش و بقیه تن و صبر و رشک و غیرت و مرد و نیکیا و ستور ساکن و لقب و دشمنی است که به جدا کتاب
ضرری است و آن شخص را نیز ضرری گویند ضمیر را با کسیر یکدیگر را ضرر رسانیدن و نام چند صایبه
و مسجد فرار مسجدی است که منافقان ساخته بودند و حق تعالی بهدم آن امر کرد و بنا کرد و قرآن و اتع است
خضر بالفتح و دیدن و بر جستن و موسی بافتن و برن تافتن و تنگ ستور بافتن و انداختن علامه و در تن
ستور درختی که بدان شتر را بنزد و ریگ توده جمع شده و بنای سنگ که بی کج و کل ساخته باشد و جمع
کردن و پیچیدن موسی ضمیر کرانه و ریگ و کوهی است بشام ضمیر بالفتح مرد و هموار شکم لطیف بدان نازک اندام
و آبی که آب و آتش با یک باشد و بالضم و بقیه تن لغری و پیچیدن شکم یا پشت ضمایر با یک نام
ضمیر راز و نهان و درون حل و شهر است بجان و بالضم و فتح میم کوهی است بشام و موضعی است بشام
ضمیر با کسیر رفته که امید گشتن آن نباشد و دام و وعده که امید دادن توان داشت نمیکان و زمان آن
معلوم نباشد ضمیر بالفتح گشتن و بالضم ابر سیاه و گزند رسانیدن ضمیر بالفتح تنگ پشت بالا سه کوه
ضمیر بالفتح گزند

باب الضاد مع الزا

ضماد بالفتح و سکون هزه کم کردن حق کسی و بدر کردن ضمیر بالفتح سخن بافتن و خاموش بودن

و چسپیدن پیکری ضاخر خاموش و آهسته و شتری که تشنه از دهان بیرون نیاورد و قنور با شش
خامیدن خرماء و جور کردن در حکم ضمیر مراد ضار که گذشت

باب الضاد مع سین

ضمیمه بفتحین و شوار خورشیدن و بلند شدن و کسب بار و شوار خورشیدن و بلند شدن یا کسب دندان افراس
و طروس جمع و بسیار ایستادن در نماز و رنند و چراگاه شتر و سنگ که بان چاه را بگیرند و پشت درخت
و باران اندک طروس جمع و بافتن سخت گزیدن و بدندان نرمی و تنگی چوب از بودن و سخت شدن
رونگار بر کسی و خاموش بودن تا شب و بفتحین کندی و کند شدن دندان از ترشی و بافتن و کسب بار و خور
و عفتناک از گر سنگی طروس بافتن گزنده و ماده شتر که در نوزادان بگذرد و بافتن سنگهای گرداگرد
سرباه ضریس پاه سنگ بر آورده و مهره استخوانهای پشت و سخت گزیده ضمیمه سرباه ضمیمه سرباه و بافتن
و در زیره خمس بافتن چاودین خفیه و پنهان خصوص بافتن خوردن طعام خمس گزیدن پیش دهان

باب الضاد مع الطاء

ضماط بفتحین ضبا نیدن و دودوش و تن ضبط بافتن نگا بداشتن بخرم و پوش و بفتحین بهر دوست
کار کردن و از اینجا گویند اضبط کسی را که بهر دوست کار برابر کند ضابط نگا بدارنده بخرم و آگاهی ضبط
بافتن و کسب راتینز دادن و بفتحین سبکی ریش و تنگی ابر و ضراط بافتن نیر دادن و قیز و بافتن و تشدید راتینز
و بدن جعوط بافتن گلو بریدن ضغوط بافتن تشرون و تنگ کردن و بدیوار و جز آن سخت یالیدن بافتن
تنگ و آکراه و تنگی ضاعط نگا سپان و ششرون و امین بر چیزی و کشا و گی و تنگ فتنه شدن بغل شتر و سوزنا
از بسیاری گوشت و قنارند ضعیط چاه کنده در پهلوی چاه خوش آب که آن را هم بزناک بدینزه گردانند
دست رای و ضعیف عضل ضاعوط کا بوس که از اجداد نیز خوانند

باب الضاد مع سین

ضصیح بافتن باز و یامیان باز و یالیل و راه را و و بخش کردن و بخشی از آن کسی بار دادن و جور کردن
و دست دراز کردن بر آزدن و بر آدعا کردن و دست بفتحین دراز کردن و دراز کردن ستور باز و
در رفتار و میل کردن با شتی و صحت کردن چیزی و سخت رفتن شتر و حرکت دادن باز و بافتن ضمیمه
و بهر حرکت نیز آمده و بافتن ضم با سال محط و موضعی است و قنار و لبسگون با نیز آمده ضمیمه ع بافتن

و قصبان بختین دراز کردن ستور باز و دارا در رقتا ضباع بالکسر ستاره بسیار پائین نبات انفس
و گفتار با صبح بر بچا و خفتن و پهلوی بزمین نهادن و چیزی است که بدان جا مهار ایشوند و نام گیاهی
است و بالکسر و فتح جیم موضعی است ضحجوع بالضم پهلوی بزمین نهادن و قبیله ایست از بنی عامر و بالفتح
شکل که از گران آن بردارنده میل کند و درست نتواند رفت و زمین فراخی است و قبیلایی بکر را
و دلو فرخ وزن مخالف شود و ضعیف رای و ابر آهسته روز از بسیاری آب و شتر ماده که یکسان بکر
ضجیع هم خواج ضجاع وادی است و نادان و ستاره مائل بغروب خضرع بالفتح پستان شتر ماده و گاو
و گویند و مانند آن یا آنکه فرع مخصوص قبر و غم است و پستان شتر ماده را خلف گویند و بالکسر مانند و تهوری بنی قحطین
مست نباتاتوان کرده سب که قوت و دیدن مذشته باشد و چرخ و فرو سال و خوار و فرو و شین و بالفتح کسر را خوا
و زیروان ضعیف ضمارع هزار و ضعیف خرد از هر خرد و سال خضرع بالضم نزدیک شدن حیوانی رنده پخیری و
و فرو و قنق قنای نزدیک شدن بغروب خضرع گیاهی است که از غایت بود فرگی و سیمت او چار پا
نزدیک آن نشواید و آنرا اشترق نیز گویند یا ضریع تشک آنرا و اشترق تازنه آن را گویند یا
یا گیاهی است که بالای آب گنده می روید یا گیاهی است گنده که دریا اندر بیرون اندازد یا
چیزی است در دوزخ گرم تر از آتش و تلخ تر از صبر و گنده تر از جیفه و آن طعام ابل و فوج
خواهد بود و ضعضاع و ضعضع بفتح هر دو ضا و شست و ضعیف از هر چیزی و هر ضعیف
راست و دست و در کار ضعضاع بکسر ضا و دال و فتح هر دو آن و لضم ضا و و فتح دال و بکسر ضا
و فتح دال و زع که آنرا غوک و چغز نیز گویند و بکسر ضا و دال استخوانی است که میان سم فرس
میباشد و ضلع بالفتح میل کردن و جور کردن و زدن در پهلوی کسی و میل و دوستی و بالکسر
استخوان پهلوی و بفتح لام نیز آمده ضلع و ضلع جمع و بختین که شدن و غفلت و کج شدن و خنجر و آن لبیکون لام نیز
آمده و توانائی و برداشتن بار گران و گران و ام و بالکسر فتح لام کو بی خود با گانه و موضعی است
بطالفت و چوبی که در آن کجی باشد چون استخوان پهلوی ضالع میل کننده و جور کننده و ضلع کج
و بخت باز و آنکه استخوانهای پهلوی او سخت و محکم باشد و اسب تمام خلقت سطر برین بسیار
عصب بزرگ میان و فراخ دمان و بزرگ دندان و کمان که در چوب آن کجی باشد ضلع و بخت
جدا شدن و بی آرام کردن و ترسانیدن و راندن و لاغر کردن سفر چار پارا و طبعه و او نرغ و چرخ
و ضبانیدن با دستاخ را و ضبیدن شک و جز آن و دیدن و منتشر شدن بوی آن و مخمین و بدین
بوی بدر اینز گویند و بالضم و الکسر فتح و او مرغی است از مرغان شب یا مرغی است که از گران و آن نیز

یا بوم نریا مرغی است سیاه مانند غراب که خوش گوشت باشد و بعضی گفته اند نوعی است از مرغ که شمشیر
 با آنک کند و از اجزای کب خوارت ضلوع بالضم با یک مرغ ضوع ضلوع جمع ضایع و شمشیر مرغی است
 ضیع بالفتح و الکر ضلع و هلاک شدن و بالکر و فتح یا جمع ضیعه و معنی آن گذشت ضیل ع بالفتح
 هلاک شدن و عیال و آنکه اعتقادند داشته باشد و نوعی است از مرغی خوش و بالکر جمع ضایع و شمشیر

باب الضاد مع الفاء

ضعف بالفتح و انهم سستی و ناتوانی خلاف قوت یا آنکه بالفتح سستی است و نقصان عقل و بالضم سستی
 و سستی بدن و بالکر مانند دو برابر چیزی و زیاده بر چیزی و تقویت یا مساوی و تا کرده شده و سستی
 و ناتوان و نامینا ضعیف و سستی کثرت عیال و کثرت و سستی بر طعام و خوردن طعام با مردم و سستی و سستی
 حال و حاجت و شتاب و انبوهی کردن مردم بر آب و نزدیک بر شدن پیمانه ضعیف و سستی و سستی
 فاد و شیدن ناقصه کف دست ضعیف بالفتح شتر ماده بسیار شیر که نتوان و دو شمشیر و سستی
 و بالضم جانوری است گزیده ضعیف بالفتح مهسان و مهسان معسر و جمع آخر و مهسان و سستی
 کسی را و نزدیک شدن آفتاب بغروب و یک سوزن تیر از نشانه و فرو دادن غم بر کسی و بالکر

باب الضاد مع القاف

ضیق بالکر و الفتح تنگ و تنگی و تنگ شدن و بالکر تنگی و بعضی گفته اند که بالفتح تنگی و تنگی و تنگ
 و سینه و بالکر تنگی و رفاه و جاسه و جسد آن و بالفتح و تشدید یا کسور خلیل و تنگ و تنگ

باب الضاد مع الهمزة

ضحک بالکر و الفتح و به کسرتین و الفتح اول و کسر دوم خندیدن و بالفتح شگون و برن و سکه و سکه و
 شکفت و دندان سفید و میان راه و تقویت حال نفس شدن زن و شکفت آمدن میره و ترسیدن و
 در نشیدن برق از بار و آواز کردن بوزینه ضحاک خنده و ایر و ایر برق و شکفت سینه که در کوه
 نمایان باشد ضحاک بالفتح بسیار خنده و راه آشکار و فرخ ضحاک بالفتح و تشدید یا بسیار خنده
 و رده روشن و آشکار چاه و شاهی از عرب خوانم زاده شداد که روی زمین را بگرفت و به سینه
 عرب ده آک است یعنی ده عیب و چون او صاحب ده عیب بود بدین لقب ملقب شد و عرب
 ده آک را تغییر داده ضحاک کردند و صاحب قاپوس گوید مادرش جنبه بود و طبق به من شد ضحاک
 فقیر بد حال و محتاج و نامینا و زمین و اگر گرس نرو نادان فراگ جمع ضحاک بالضم شیر و زنده و زنده

ضمیمه ایک دندانہ کہ وقت خنیدین ظاهر گردد یا چهار دندان کہ میان انیاب اضراس است ضحک بالضم
و تشدید کاف فشرودن و تنگ کردن ضحک بالفتح تنگ ونگی درم ضحک بالفتح زن آگندہ نوشت
بالضم ز کام بالکسر استوار خلقت و درخت بزرگ و گردان فصل ضحک بالفتح تنگ ضعیف است و ضعیف تن

باب الضاد مع اللام

ضمیمیل بر وزن خلیل نزار ضلال یہ تخفیف لام درخت کنار دستی و بہ تشدید لام گمراہ ضحل
بالفتح آب اندک ضلال بالفتح گمراہی و ضائع ماندن ملک شدن لم شدن و مغلوب شدن لکولہ تعالیٰ ان
آیا تا لکی ضلال بینین یعنی پدر ما مغلوب است در محبت پوشش برادر او قال اللہ تعالیٰ علیہما
اذا وانا من الضالین یعنی از مغلوبان و تعصب دین بودم ضحل بفتح تنگ گمراہی و آب جاری ریزش
کہ آفتاب بر آن نشاء یا جاری میان درختان ضلول بالفتح بسیار گمراہ ضلیل گمراہ و قلبہ القیس و
بالکسر و تشدید لام بسیار گمراہ ضحل بالضم و تشدید لام پاک فصل بن ضحل بکسر بر و ضم آن فرو ریز
و گمراہی و آنکہ برادرانشانند و آنکہ دروغی نباشد ضحل بالفتح آب اندک و بازگشتن بسوی کسی
بوجہ قابلہ و مغالیہ ضلول بالضم کم شیرین شتر بادہ و بز و اندک و شک شدن شراب و بسوی
کسی بازگشتن و باطل کردن و ناقص کردن حق کس و بالفتح چاہ اندک آب و ناقص و بز کم شیر

باب الضاد مع المیم

ضمیمه بفتح تنگ یکی در دیان و گردن و وزن و جزآن ضحم بالفتح سطر از سر خیزد بفتح غایز آمدہ و مطہر
وراء فراخ ضحیام بالفتح بزرگ جنبہ و بزرگ بر خیز خرامم بالکسر نیمم ریزہ کہ بان آتش آفریزند و لغای
آزاد فروزیدہ خوانند ضحم سوخته ضرم بالضم و الکسر درختی است خوشبود کہ ترہ اش چون بلوط و مشکو و شوی
مشکو و فوا بعضی گفته اند کہ ہموانی آنرا اسطوخودوس گویند و بالفتح سخت خندان حرارت چیزی و سخت شدن
گرنگی و فرو رفتن آتش و سخت غصبتاک شدن و بالفتح و کسر اگر سند و بکہ عقاب اسپ تیز رفتار و بفتح تنگ چیز
نیم سوخته فرمہ و اخضر غامم بالکسر ضحمم بالفتح شیر دندہ ضحمم بالفتح گزبان یا گزبان شیر کہ بدریان
نزد ضحمم بالفتح و تشدید یم فرام آوردن چیزے و حرکت پیش در گمہ مبنی و بالکسر لامی سخت و بعضی
آنرا اصباء و محله ضمیمہ نموده اند ضمامم بالکسر و الضم چیزے کہ بدان فرما را اسم فرام کنند چون شستہ و
جزآن ضمیمم بالفتح چیزے کہ بر چیزے دیگر مشتمل باشد ضمیمم بالفتح نقصان کردن حق کسی و شمر کردن
و بالکسر کنار و ناحیہ کوه و موضعی است ضمیمم بالفتح گزبانہ و شیر زندہ

	باب الفضا مع النون	
<p>احسان بالفتح میث و بالکسر مشک بزرگ اند پوست میث ضامن میث ترجع ضامن بالفتح و بفتحین ضمین بالکسر مابین تنی گاه و نعل که آنرا الفارسی کش گویند و اول جنب البوست بعد از آن ضمین است و بعد از آن فمین است و آنچه کنان آن مانده کند گروسی را و بالفتح آب شگافه و روان شده که در زیر پانها و کبسه بایز آمده و بفتحین نقصان ضمعان بالفتح قصار تر و ضبعانه ماده و بفتحین دراز کردن ستور باز و را در رفتار و بفتحین کوی است ضحمن بفتحین شهر است ضغن بالکسر کینه و نعل شتر و کما و شوق و میل بفتحین کینه گرفتن و میل کردن و آرمیدن ضاعن اسی که تا نزدیکی نیکو نزد ضغن بالفتح دست افشیدن اشتر و سر کردن انداختن و بار کردن بر شتر و آمدن و شستن بگردی و باز کردن بر سرین کسی جمع کردن ماده برای پوشیدن و قضا کردن حاجت کسی بکاف کردن زن ضمیران بالفتح داوی است به بخند و درختی است باریک و باضم نام سگی است ضمان بالفتح پذیرفتن و کفیل شدن و بر جا ماندگی ضامن و ضمین بر رفتار و کفیل ضمن بالکسر کن و نور و کتاب و بذآن و بفتحین بر جا ماندگی و بر جا ماندن و بالفتح و کسریم عاشق و بر جا مانده و مبتلا شده برض ضمن بالکسر تشدید نون بخیلی کردن ضمین بخیل ضمه مران و ضمیران بالفتح و ضمیم نوعی است از ریحان دشتی و ریحان فارسی خمیران بالفتح لکامیان معتمد و اولاد و عیال مرد و شیریکان او و آنکه پدر را از رحمت در باب زن رساند و با زن بدریگی باشد و آنکه بر سر راه تنگام آب خورون رحمت دهد و آنچه می کند و بت ضمیون بالفتح و سکون یا و فتح و او که بر ضمین بالکسر کوی ست عظیم بضمع مبین +</p>	<p>باب الفضا مع الواو + ضحو بالفتح تنگام چاشت + +</p>	
	باب الطاء مع الالف	
<p>طاهر طار بر وزن سلسال زمین است که هر که در آن باشد نه نماید و پوشیده ماند طبیا طبیا لقبی است بن ابراهیم بن الحسن بن علی رضوان الله علیه نیز که قاف را طامی گفت یا آنکه قبای با و داده بود پس گفت طبیا یعنی قبا بطار طار بالفتح درخت که طار بالفتح و طر و بفتحین آمدن از جایی و در آن از جاک طاس بالفتح و بفتحین ناله و ار شدن طعام و ل زدن از روغن و چربی طغوی بالفتح از حد در گذشتن طغور بفتحین نسد و مردن آتش و چراغ طلام بالکسر طران و هر چه آنرا ببالند و شرب</p>		

و در ششام و سبکی که از آن میخیزد و رستی که بدان بای بره بنزدند و باغضم خون پرست سگ که با آن خون با
و بفهم و تشدید لایم نیز آمده و با الفتح و بی هر نه شخص بقطران اندوده و مردخت بیمار و بچه آمو و گاو و
گویند و بر سقور که هم او شکافته باشد و ششوخ بستن دست و پا و قطران بالیدن و با لکسر لنت و با لضم کردن
با نج کردن با جم طایه با لضم طنبور با لکسر باقی جان و نزل و بساط و سیل و مویا چیز و زمین روشن و سفید
و ترغار و بقیه آب در عوض و فحشین سپیدن سپر زشتی به پهلوسه آن طوی با لضم و لکس وادی است
در شام که آن را وادی مقدس وادی امین گویند طوی با لضم خوش و خوبی و نام و بقیه است و در شست
و خوشتر و پاکتر نمایند طبیب میزهای پاک جمع طیبه طوی بر وزن سپید بر قبیله است از این طای
منسوب بدان بر ملاط قیاس و قیاس طیبی باشد یا می تانی خدمت نمود و دیای اول که ساکن بود
بالف بدل کردند *

باب الطار مع البار

طاب پاک و لذیذ و بوی خوش طیبیه پوچشک یعنی آنکه علاج بدن و جان کند و ما بر و متاد و در
طیب بهر سه حرکت پوچشکی و علاج جسم و جان و زسه و سحر و با لکسر شهوت و اراده کار و عادت
و عادت و کون و با الفتح و اما و ما بر بکار و چارهای نر حادق و در کار جماع و پوشیدن و در وادی
شک بر حال طاب یا الفتح چوبی است بهین که بدان گوی بازند و بفارسی آنرا تخمه گوی بازی
گویند و مرغی است که گوش و دراز دارد و طحاب با لکسر موضعی است طحاب لضم طلام و فتح آن
و بکسر طلام سبزی که بر آب ایستاده جمع شود و آنرا بفارسی چانه غوک و جل و زرع گویند طراب
نفتخین خفت و نشاط و نشاطی و حزن و حرکت و شوق و با الفتح و کسر را نام اسپ پیغمبر صلعم طراب
با لضم هر دو ط و فتح طلام و نیم نیز آمد دپتان کلان اقاده طلب نفتخین جستن و جستن جود و
شدن و با لضم و تشدید لایم مفتوح جویندگان و چمنین طلاب با لضم و تشدید لایم هر دو جمع طالاب
طالاب جویند طلب نفتخین طاب نیمه و جز آن و میخ طاب جمع و دوالی که چله کمان وصل کنند
و پنج درخت و بی تن و نفتخین کمی نیزه و درازی پشت و درازی مرد و پایا سستی و استفا و آن
میسوب است طوب با لضم شست خفته لغت اهل مصر طیب با لکسر بوی خوش و با الفتح لذیذ و پاک
چیزی و با الفتح و تشدید لکسر پاک و طلال و لذیذ طاب با لکسر رغبت خراست و بهر با لضم و تشدید
بایا پاک و خوب *

باب الطار مع التار

طارقه در درقن ستور بحر اگاه و لای دکان طارقه بر وزن نه زلزله سر و پیش انگشتان من اسراف کرد
 و رمال طارقه خروخرا طارقه توانائی طارقه با دشته روم و جبار و شکوه صاعقه و از صد و گشتگی و صحنه غراب
 طاروت نام مردی است از بنی اسرائیل که شقا بوده و حق تعالی او را سردار بنی اسرائیل کرده بر سر
 جالوت کافر و ستار تا آنکه داود عم که از جمله لشکر او بوده او را کشت و انتقام بنی اسرائیل گرفت چنانکه
 در قرآن مذکور است طاروت بنعمین محبه لات و غری و کامن شیطان هر که سردار و مقتدای گمراهان
 باشد و بت و هر چه غیر خدا را پرستند ما خود است از طیفان در اصل طغیوت بود و فتح عین بعد از آن قلب بنود طغیوت
 کردند و بقاعده صری یا یالفت مبدل شد طار حونه آسیا بعضی آسیا خانه را نیز گویند طارقه تحت خرد و خوشنشان
 و زردی کان طارمه خانه از جوب معرب تارم طارقه پاره از چیزی و گردوی از مردم و کسب یک کس باقی
 آن یکی تانزار طارمه سطح و جایگاه خزانگان دارند و خشک کنند و سنگ بزرگ در زمین ریگی طارمه عدل
 و فضل و قدرت و توکلری و فراخی طارمه به تشدیدیم سختی و بلاد قیامت طارمه حادثه هلاکت کفنده
 و هر هلاک شده طارمه بالفهم سر جوش و یک و بالکسر حرفت آتش نیری طارمه بالفتح زیر کی طارمه
 همان طارمه که مذکور شد طارمه بالفتح سر و طار آواز آب و آواز موم زدن سیل طارمه بالکسر و لای
 که در زبانی مشک پس گیرد و دوزید و چمچین طارمه بالفهم و جامه و ابر و زمین دراز و پوست چیری و هم چنین طارمه بالکسر
 طارقه بالفتح لای و آب غلیظ و چربی بالای مغزات و فراخی عیش و سنبری که بر سر آب میبایستند و آنرا جامه غوک
 خوانند طارقت نازکی طارمه بالفهم و تشدید را موسی پشانی و طار جامه و کرانه جامه و وادی و کرانه هر چیزی که تشدید
 و طرآن و خط بر پشت خروگاه و شتی طارقه بالفهم نو و شکفت و نام طارقه است و بالفتح یکبار ششم بر وزن ویشتر بر ششم وزن
 که آب از آن روان شود و نقطه سرخی که در چشم پیدا شود از خشم و نام ستاره است و نام چند شاعر است و نام
 صحابی است که نبی او در جنگ افتاده بود و چون از لقمه ساخت میی او گنده شد حضرت او را نصرت داد که
 از طلا ساز و طریقه تندرخت کج شده و بی برگ و شاخ مانده و آنرا عریان نیز گویند و شکاری میکارند
 شتر طریقه روش و ندریب و غل بسیار بلند و نهالی و راز که از شتر و جز آن یافته باشند و برگزیده گان
 ایشان قوم و بالکسر و تشدید را مستی و ناتوانی طارقه بالفهم غلی که بر کمان باشد طارقه بالفهم جمع صفت و
 خود تار یکی و طبع و سنگها که بعضی بر بعضی پسند طارقه بالفتح و سین هله طشت و آن در اصل طرس بالفتح
 و تشدید سین بوده طارقه بالفهم خورش و وجه کب و بالکسر روشن و خروخ و بالفتح یکبار ششم
 طارقه بالفتح یکبار نیزه زدن و طعن و عیب کردن طارقه بالفتح بر جستن طارقه بالفهم دانه
 گرد آفتاب و گرد ماه و اکثر استعمال آن در و آنره که گرد آفتاب پیدا آید کنند و دانه گرد ماه

باله گویند و گاهی که بالایی دیگر ظاهر شود و گاهی است از قبیل قیس نیلان طغیته با قسم برگ و زیت
مقل واری است بهیث که بر پشت او و خط باشد طلاقه بالفتح نشاده روی و کشاده زبان شدن
طلاقه بالفتح دیدار و دیدن در روی و با قسم و فتح لام بسیار واقعه بر چیزی وزن بسیار مشتق نایانده و
نمان شونده طلیعه گویی که پیش فرستند تا از دشمن واقف شود و از خطا که گویا طلاقه بر سر حرکت خود
و جهت و قبول و پذیرائی دل و سر طلیعه و طلاقه بر دو با قسم کردن طلیعه بفتحیم و عیدگان جمع طلاق
و فتح طلاق و کسر لام مطلوب و طلقه اطلاق نام کتابی است طلاقه بالفتح یکبار طلاق دادن طلیعه بالفتح و فتحی است و
نام مردی است طماعه و طاعیه بالفتح و تخفیف بالفتح و طاعیه بالفتح و کسر نون اول و سکون یا از طماعه
بفتح بر دو طاعیه است آواز طبع و مانند آن طلیعه بالفتح و سکون نون و فتح جیم تبار بریان کردن گوشت
و طنجیه ازین باخود است طنجیه بالفتح شهری است بکنایه بر سر طنجیه بر سر حرکت طاق و کسر طاق فاعل
آن بساط و باده طنافس جمع و مفلس مانند حصیر که از برگ خرا بافتند طویله رسی که بای چارپا بدن بندند
ورسی که بای چارپا یکطرف آن بندند و سرش کنند تا چرخ و معنی رشته مروارید نیز آمده طویله بالفتح و
تشدیر انیمیه و نیت و چاه طهاره پاک شدن طلیته بالکسر اندک انگل و شربت و طلیته بالکسر و تشدید
یا نور و پیچیدگی نامه و غیره و نیت و موضعی که قصد آن داشته باشند طلیته بالکسر پاک و طلال شدن و طلال
طبعی و بالفتح و کسر مدینه شریف حضرت رسول عم طیره بالفتح فقه و سبکی مدینه است و بالفتح و کسر فتح یا خال یا

باب الطار مع التار

طالت بالفتح و تشدید تازی است که دکان را و انجمن است که چوبی مدوری اندازند و از هم می ربایند و آن
چوبی است که نیکو طوطی است بجا مشهور یا می بنویسند تمام بادشاهی است از پادشاهان فرس که هفت حد سال
بادشاهی که طوطی بالضم گویا می است که از این سخن طوطی است و می است به نیشا پور طوطی بالفتح نگاه
کردن و هر نباتی که تازه باشد طوطی بالضم جابل طمشت بالفتح بگارت بردن و دست چینی رسانیدن
و طافش شدن زن و چو کین شدن و فاسد شدن چیزی طامش زن طافش

باب الطار مع التار

طیج بالفتح نادان بودن و حکم ندانیدن آن و زدن بر چیزی میان خالی چون سرو مانند آن طیسوج بالفتح
و تشدید پیدین کرانه و ناحیه در ربع و انگ که مقدار و وجه است معرب شود طیسوج جمع طیسوج بالفتح و طیسوج

باب الطار مع الحار

طح بالفتح و تشدید ماکونن چیزی را و پاشنه بای ماییدن طحاح بالضم تاسیدن و پاشیدن و پاشیدن طحاح

طبخند بافتخ و بی است بصیر

باب الطبخ مع الراز

طبخ بافتخ بر جستن پنهان شدن و با کسر یک رکن خانه طباشیر و رولی است سفید نفع دل که در میان فی سیاه
 خالی که او ایندی با نس گونیدی باشد با آنکه آن دارد خاکستر پنج آن فی است طبخ بافتخ که بی از قبیل از
 و بسته شدن شیر طبخ بافتخ بیرون انداختن چشم و چشمه خاکشاک را از خود طحور بافتخ چشم و چشمه بیرون اندازند
 خاکشاک را و شتابنده و کمان تیر و در اندازنده طحور بافتخ و میدان گیاه و سیت کود که و شیر کردن کار و طحور
 بافتخ و تشدید رتیز کردن و بریدن و شکافتن و بگل اندودن حوض را و سخت را زدن شتر و گرد آوردن
 بوقت راندن از دو جانب و افتادن دست بر شمشیر و بر غلایندین و بر بودن و طباشیر زدن و افتادن و نیم
 همه و جمیع طحور بافتخ و تشدید را کسبه بر طحور بر و خوش منظر و خوب صورت و سنان و جز آن که تیز باشد طحور
 بافتخ در از باریک و نوعی از گاه بران میات و بر کو بی تا توان طحور بافتخ نگاه کردن و جبر کردن قاضی کسی
 بر طحور بافتخ دفع کردن و بافتخ و فتح عین مرغی است طحور بافتخ و طحور بافتخ بلند بر جستن و جبری شیر طحور
 بافتخ و زری خاک کردن و پوشیدن و جستن بیالایا یا باین و آماس کردن خرم و پر کردن طحور یعنی ته خانه
 از طعام و جز آن و با کسر جاند کهنه و گلیم کهنه غیر صوف و بختیدن آسیدن است و کسبه تین و تشدید را اسب
 نازی و آماده جستن و دیدن و گرداندام و دراز پا و بافتخ و تشدید میم اصل طحور بافتخ جستن و رفتن سیر کردن
 و زین طحور گیاهی است و یک و طحورین طحور آنکه او را و پدر او را و زنده و نشاسته طحور بافتخ جستن و بافتخ را
 و کسر آن جای بلند و بلند و بختی طحور بافتخ و طحور با کسر سازیت معروف معرب و نهر یعنی و نب بر جستن
 شباهت آن بدم بر طحور با کسر پانه و این در اصل فارسی است معرب بنجر بافتخ طحور بافتخ یکبار احوال جمع و
 آنچه بر طرف چیزی یا مقابل چیزی باشد و فاصله میان دو چیز و اندازه و گردیدن گرد چیزی و بافتخ که و شکاف
 خانه و کو بی است نزدیک ایله که آن را طحور سینین گویند و کو بی است بشام و بعضی آنرا طحور سینا گویند و کو بی
 است بقدر از طرف راست مسجد قصی و کو بی دیگر از طرف قبله که در اینجا قجر مارون است عم طحور
 بافتخ و با کسر فراخی و درازی خانه طحور مار بافتخ نامه و محیفه طحور جمع طحور بافتخ پاک از حیف و جز آن
 طحور پاک طحور بافتخ پاک شدن و چینه که بدان پاک کرده شود و پاک کنند و چیزی طحور
 بافتخ مرغیت خرد و نام با نیر یا بسطامی طحور تر پرنده و کرد و داغ و آنچه بدان فال نیک یا بد کرد
 و خط طحور جمع طحور و طحور جمع طحور بافتخ و مرغ سفرد و جمع آرد طحور بافتخ و تشدید
 با بسیار پرنده و تیز فهم برادر کار و لقب جعفر بن ابی طالب بر اسم آنکه و بهشت با آنکه طحور آن میکند و

نیز طیار بجای قنار آمده اما بمعنی فارسی است +

باب الطار مع الزار

طیار با کسر جانب کوه و شتر و گویان و بالفتح جاع کردن و پیری هر چیز طیار و بالفتح و بجای مهای کلبه بزرگ جاع است طیار با کسر و فاع طیار از با کسر علم جاسه معرب تریز و موضعی است که در آن جادهای خوب می باشند و جاسه که بر پا و نشاندن یافته و محله است بر دو باصفهان و شهری است با و الزار و بالفتح نیز آمده طیار بالفتح نیست چیزی و نور و قهق و لغتین خوش خلق شدن بعد از غوغی و لباس فاخره پوشیدن طیار بالفتح ضنون و سفریه و ضفوس کردن طیار بالفتح پوشیدن و ضفوس و سفریه کننده

باب الطار مع اسین

طیار و اسین معرب و مرد و خوب صاحب جمال لغت شام و قهره درین بزرگتر قسم گیاه و در شسته باشد و نام شخصی است طیار طری که در آب و شرب و نیز طیار با کسر طار و فاع طار و فاع طار و فاع طار طیار بالفتح سیاه و از پیر و با کسر گرگ و لغتین شهری است بخراسان طیار و ریای بسیار آب طیار بالفتح جاع کردن بزین طیار با کسر اصل و نهایت در چیزی طیار با کسر کاف و صحیفه و کاف و کاف که نشسته او محو کرده باز نشسته باشد طیار و اسین لغتین نام شهری است که از میان در شسته اند و آخر در حکم اهل اسلام است و سکون را نیامده الا در طیار طیار طیار بالضم و ضم با و لام شهری است بشام و شامی به مغرب یا آگاه شهر شام را طیار طیار بریادی همزه گویند و بعضی گفته اند که این کلمه رومی است و معنی آن بزبان رومی است شهر طیار و اسین بالضم کج طیار بالفتح و تشدید سیدین طیار و طیار با کسر جمع طیار طیار بالفتح و تشدید سیدین ساکنه طیار طیار بالفتح و لغتین جاع کردن بزین طیار طیار با کسر و لغتین جعبه شیر گوار طیار طیار بالفتح جاع کردن و لغتین چرک بدن و جاسه و بالفتح و کسر فاجر کین و پیا طیار طیار بالضم مردن طیار طیار بالفتح محو کردن و طیار طیار سیاه و آوردن چیزی چنانکه هست و در شستن نیای وانی و افغن کسی را در زندان و با کسر کینه و رنگی که بسیار می زند از نجات سر نه و همان طیار طیار مذکور شد و چرک جاسه و پوست را ن مشترک موی او رفته باشد و گر گله موی او ریخته باشد طیار طیار با کسر و طیار و اسین بالضم در و غلو طیار طیار بالضم ناپدید شدن و کینه شدن و محو کردن طیار طیار بالفتح ناپدید کردن و نشان چیزی بردن و طیار و در کردن و در شدن و طیار کردن

طایس نیا طایس با کسر مد و زبون طوس با کسر مد و زبون طوس
 وزیر پای بالیدن و بالضم و اوام و شهری است با کسر مد و زبون طوس
 بالفتح موصی است و شبی از شبهای محاق طایس بالضم و قطع و اوام مخفی است که در مدینه بود و اول او را
 طایس میگفتند چون علامت مخفی در کتب ظاهر شد او را طایس گفتند وادی گفت که ای اهل مدینه
 منظر خرمین و جمال با شیدا و امکن در میان شما هستم چون بهم برانید از خوف این بلیه و امان با شیدا
 زیرا که ما درین دریا آمده ایم انصار نامی کردی و چون مرا نزد حضرت رسول عجم وفات کرد و روزی که مرا
 از شیر بازگردانید نامه اول فوت شد و روزی که به بلوغم رسیدم خلیفه ثانی کشته شد و روزی که خدا شدم خلیفه
 ثالث کشته شد و روزی که وفات من فرزند شد خلیفه چهارم کشته گردید پس کسیت شل من ازین جهت در عربیت
 خرابی گشته پنجاه میگویند انشام من طایس رفزی ازین حکایت فاقانی در شعر خود آورده است و در غیبت من آید
 بدام صوم آری چون زادین خشت در مرون پمید و کنیت او ابو عبد النعمیم است چنانکه صاحب قاموس
 گفته است و صاحب المراجعه گویند نام او ابو عبد النعمیم است و این اصح است چنانکه تعری که از طایس نقل کرده بران
 دلالت دارد و مع انکه عبد النعمیم نام طایس است که سیم

باب الطایر مع القشیر

طایس بالفتح مردم و هم چنین طیش طیش بالفتح تاریک شدن چشم طیش بالفتح کمری سبک و تخمین کمری
 و کشتن طیش بالفتح و تشدید شین طیش بالفتح باران ریزه و باریدن طیش بالفتح و انغم
 یاری است مانند زکام طیش بالفتح نکاح و پلیدی طوش سبکی عقل طیش بالفتح برهم زدن کار
 و در هم شدن مرد و کار و برهم زدن آن بدست خود طیش بالفتح سبکی سبک شدن و رفتن عقل طیش
 و گشتن تیر از نشانه طیش بالفتح و تشدید یا سبک و آنکه قصاید یک چیزند رشته باشد و سرگردان طیش

باب الطایر مع الطار

طایر مروت خدمت و ولی و دراز و شتر که برای گشتی شده باشد طوطی بفتح طین و ادانی و تکی
 موی سرگان و کسر نادان طوطی و دراز باشد و شیر و خرد و تشدید انحصار و ولی و شتر است
 بی قرار برای گشتی طوطی با کسر نادان و دراز طوطی بالضم سخی و برانگیزه شدن نزد و وقت گشتی

باب الطایر مع العین

طایر بالفتح درشت مردم که بران آفریده شده و نمونه و نوع از پرنگی در قابی و مهر گردن هم زده مهر نادان

برنامه و گل و مانند آن و ساختن شیر و در آفتاب بپاشد و گل و پیر کردن مشک و لوب و قادر شدن بر
 مردن و با کسر سبک روان شدن آب و بری پیمان بر جوی آب و نام جوی است و رنگ و مرکب
 و بعضی بفتح بانیز آمده و عیب خشتی و فحش زنگ شمشیر آن و رنگ اگر فتن آن و پیر شدن و کامل
 شدن و بافتح و کسر با دون همت طبع با کسر سرت مردم که زان شود و بافتح و تشدید با کوزه گرد و شمشیر
 طالع بکسر سرت و مهر زننده و فتح با کسر سرتی و هر چه بدان مکتوبه و دفع که بدان چارایان صدقا
 را نشان کنند و کسر بانیز آمده طبع نکاح کردن و فتن و زخم با طالع باضم آن آفتاب و جز آن
 و دانستن افکار شدن و آمدن پیش کسی و غائب شدن بر آمدن و ندان کودکی و برین شکوفه خرم
 و رسیدن بر زمین و بر آمدن بر کوه و جز آن طالع بافتح اندازه و مقدار و شکوفه تخمین از وقت
 خواب آید و با کسر راز و اطلاع و وقوف بر چیزی و دیدار و نایب و کرانه و جانی که آفتاب از جای آید
 و برین دو معنی فتح نیز آمده و زمین پست و زمین که پشتهای خاک دارد و مار طالع با کسر سرتی و فتن طالع باضم
 جمع و بافتح و تشدید لام اگر اراده کارهای بزرگ کند و مرکب امور عظیم گردد و کارهای آرموده باشد طالع
 کسر لام بر آید و جمع کاذب و تیری که در آتش نشانه افتاده و نو و باصل طالع تخمین طالع بر و در هر که بنگام ولادت
 یا وقت سوال چیزی از افق نموده باشد و اول را طالع ولادت و ثانی را طالع مسکن گویند طالع پیش آن
 لشکر که بر آید و فتن زمین بیشتر و آن شود جمع طالع بافتح و فتن زمین اسیر و امید داشتن و مرض و فتن
 رسوم سیاه و علوفه لشکر و بافتح و کسر سیم و ضم آن مرد و مرض و طالع طمع بافتح و تشدید سیم بسیار مرض
 طالع بافتح فغان بردن و فراغ شدن علف در چراگاه و مقدار و زمان برنده و طالع افسان اسپرم
 عنان طالع فغان بردار

باب الطار مع الف

طالع بافتح هم و هم که دل آفر و گیر و دست طحاف بافتح ابر بلند و بجا و عمل نیز آمده و با کسر
 و الفتح ابر تنگ که آسمان و سراسر آن توان دید طرف بافتح چشم و میان منفرد و جمع آمده و مگر استخوان
 و دو ستاره ایست که آنرا عین الاسد خوانند و آن نمری است از منازل قمر و باز گردانیدن چشم بر زمین
 و طبع نیز دل و جو افرو و کریم و نهایت هر چیز و به طرف قومی است و برین و با کسر کریم الطرفین از انسان
 و غیر آن و بر تقدیر اصل جمع اطراف بر تقدیر ثانی جمع طرف آمده و اسپ گرامی و عجیب آن طرف مادر و
 پدر یا عجیب که مثل آن در نتایج عجیب نبود و مال نبود و باضم نیز آمده و گیاهی که هنوز در غلاف باشد
 آنکه میان او و جد بزرگ او پدر آن بسیار گذشته باشند و فتن زمین کرانه و گروسی از خیر و مرد و کریم اطراف

جمع و اطراف الرطل پدرو برادران و اعمام و خویشانش اطراف بدن است و یاد و اطراف زمین است
و علما و اطراف الفداری نوعی است از انگور و بفتح و کسر هر دو که یک زن و یک است و رفیق قرار
نبرد و ثابت نباشد و شتر که از چراگاهی بچراگاهی رود و بسکون بایز آمده و آنکه میان او و باد و باران
بسیار گذشته باشد و نام موضعی است سی و شش میل از مدینه شتر طریف و طاروت مال نو و مردی
که میان او و جد بزرگ پدران بسیار گذشته باشند و بیوه و حبس کن که غریب و نادیده بود
طراف با کسر خمیه از او میماند و آنچه از اطراف کشت گرفته شود و شرف و بزرگی و با بفتح و تشدید نام
مردی است طریف اندک و نام تمام طریف با بفتح و تشدید فارسی چمانه تا طواف چمانه و آنچه
در چمانه ماند بعد از دست کشیدن بر سر آن و موضعی است نزدیک کوفه و زمین بلند از زمین عرب
و کرانه دریا و باب و پہلو طواف با بفتح و کسر سیاهی شب پری چمانه تا لبهای آن آنچه در میان
بماند بعد از دست کشیدن بر سر آن و با لضم سر طواف و آنچه زیادت آید از چمانه و با بفتح و تشدید
طوافی که تا لبها رسیده باشد و آبی که سبک و بلند بود و طواف کرانه و ذوق طواف
با بفتح و فتحین در و باطل و بفتحین و شش و شش و آسان از چغری و زیاده و فاضل از چغری
طواف با بفتح و لضم و بفتحین و فتحین گردن و آنچه از گردن بندی و برآمده داشته باشد
و کرانه های دیوار که کشت فرو گرفته باشند و پوشش در سر آبی که از بنا پیش آمده باشد و از بالا
و رگشته باشد و بفتحین و بستها و دوا و سکر و تهمت و هتای و با بفتح و کسر و نون که
و شتم طواف با بفتح گردن و شتم گردن گویند و شکی چید که باد در آن دند و با بفتح
استوار نبند چنانکه بصورت سطح استوار و هموار شود و بر آن سوار شوند و از آب بگذرند
و غائط و رفتن بیرون برای قضای حاجت طواف با بفتح گردن و شتم و با بفتح و تشدید و او
خادم که نیمی و مهربانی ندست کند و نام مردی است و بسیار طواف کننده طواف
چشمان و خمیه که دامن او برداشته شود تا بیرون نظر کرده شود طواف با بفتح و بفتحین
کیا بیست زبون و با کسر پاره از هر چیز طواف با بفتح ابر بلند طواف عس و گاو و
که فصل بطرف خرم باشد و خانه کمان و طواف کننده و خیال که در خواب نباید و نام شهر
چند از قبیله تفت و در وادی زیر که در وقت طوفان بر آب میگردیدند با جبرئیل عم این
شهر را بدست گرفته گردانید خدا طواف نموده بود با آنکه این شهر با شام بود و حق تعالی
بر عاصی ابراهیم از آنجا کنده و بر آورده بر زمین حجاز آورده طیف با بفتح و غضب و دیوانگی و

خیال که در خواب نباید و آمدن خیال خواب

باب الطائر مع القاف

طائر بناتی که همیشه و کج سازند چون حباب و نوعی از جاما و طیلسان یا طیلسان بنر و شهری است
 به جستانی و قلعه است بطایرستان که در اینجا ساکن بود محمد بن النعمان امامی که او را اهل سنه و شیطان الطائر
 و ابایه نسیم الطائر گویند و یکتا از فضل و جرات و بیرون آمدن که و پاه و میان هر دو و
 از کشتی طایق بفتح با و کسر آن شست بزرگ چخته و غصوی یا نیمه از بر و طرفی که در آن بان جز آن نیز
 معرب تا به طایق با کسر ششم که آن مرغان را شکا کنند و بار و رختی است و هر چیز که چسبد و ساقی
 از روز و کرده و موم و مرغ و بالغ چسبدن است به پهلوی و تحقیق نه و بفتح چری و پرده سر چری و آنچه مساوی
 و برابر چری باشد و روی زمین و آنچه بر و طعام خورد و قری از زبان یا میت سال و مردم و طایر بسیار
 که گروهی از آن هر دو استخوان تنگ که میان دو میوند استخوان باشد و باران عام و اکثری از شب
 و روز و پشت و اندام زن و لب یک نکر زاده از بره و کبود و حال که قول تعالی لتركبن طبقا عن طبق
 یعنی سوار خدایند و زینت است برای از حال دیگر و مبتدا طبق شگ اشته و نبات طبق ختمه و ابلای
 زاده طبق با کسر موافق کردن و و چیز را با هم و طبقا قی که بعضی بر بعضی باشند قال الله تعالی
 خلق سبع سموات طباقا و ما نفهم تشدید و درختی است که در کوستان که مظهره میشود و نافع مسموم و امراض
 دیگر طایق را به جملگی بسیار بلند و احد طریقه طایق به شب آینده و ستاره صبح بعضی طایق نعل را
 گفته اند و زنی و شتر زاده که بعد شتهای نر و شتر هر سیده باشد و نام پس از شتر بن عبد الشمس که نبات طایق
 که در عرب کهن ضرب اشته شده اند بدان منسوب اند طروق بالضم شب آمدن و کشتی کردن نر و ماده
 طایق جانه گفته و اشرف و اقوان قوم و گروهی از آن قال الله تعالی کن طاروق قد و آهی و قاف خفاقه
 طایق بالفتح زدن یا زدن به طرقة و کشتن و سنگ زدن کاهن بر کاهن و جدال کردن بشیر و چربستان
 بدان تا از هم جدا شود و کشتی گرفتن نر و ماده و شب آمدن و سخن کاهن نبیه و بشیر و وقت خال زدن
 و آب نمی نر و سستی عقل و رای و آبی که در آن ستوران در آیند و بول کنند و زنی که در جماع قوی
 باشد و آواز و نغمه ساز و مود و جز آن و کسر فیت و فریبی و پیو و بالفهم و تحقیق را به جامع طریق و بهیمن
 نور و و شگ و سستی زانو و شتر و کجی ساق آن و بودن بعضی پرهای مرغ یا لاسه پرهای
 دیگر و بول کردن ستور در آب استاده و دامله صیار و نشانههای پاسته شتر و یکدیگر و
 و معنی جمع طرقة است لفتختم و آبگیر است بیابان و نام آبی است و بالفهم و فتح را خطما و قشما که

بر کمان باشند جمع طرقة بالفم طارق بالکسر آهنی که پهن کرده شود بعد از آن گرد ساخته شود و در آن
آن از آن سازند و دوالی که بدان نعل و دوزند و چرم نعل و پاره از نعل که بر موزه زنند و برین
از پوست به مقدار سپر و آنرا بر سپر چسبایند و بالفم و تشدید را کاهنان طسوق بالفتح میانه است و
خارجی که بر زمین مقرر کنند و کسر طاق که اهل بغداد بدان تکلم میکنند خطاست طفق بالفتح و طقوق بالفم
نزدیک شدن و شروع کردن و بموضع ماندن و بدینجا تقسیم شدن طوق بالفتح آواز سنگ بالکسر
وزج که بر کمانه جوی کشند طوق بالفتح آهنگ و سنگ شکاری و ناله بر مار کرده و روز و شب متعل در دره
که در حسین زمان را چیداسی شود و سنگی است سفید براق که آرا ابرک گویند بر
ملک و چون بر چرخ میماند آتش آرا نسوزد و اگر حل گردد و مانند آب شود و اگر سیاه باشد چنانچه گفتند
من علی الطلق استغنی عن الخلق و بالکسر نیز آمده و بعضی گفته اند که انصیح فتح لام است اگر چه
سکون لام است و بالکسر طلال در مانده و برآمده از چرخ در و ده و پالان شتر و شرم که گیاهی است
شیره و از قابل یا گیاهی است که در رنگها بکار دارند و نصیب تک ستور و بالفم و انصیح آنگاه بنده
نداشته باشند و بختین شتر و ناله بی پای بند و بختین تک سپ و بنده از پوست خام و بر و دست کباب
باب بردن شتر و نصیب محصه طلق الوجه هر سه حرکت و فتح لام و کسر لام و طلق الوجه کشاده روی
و خندان و طلق الیدین بالفتح و بختین کشاده دست و جوانمرد و طلق اللسان بالفتح و اکس طلق اللسان
کشاده زبان و نصیح لسان طلق بالفتح و بختین و بالفم و فتح لام و بالفم و کسر لام زبان نیز طلاق
را باشند زن از قید نکاح طالق زن را باشد از قید و ناله و بر مار کرده بحیر اطلاق بالفم تشدید و لام
جمع طلیق را باشد از بند و مار کرده طوق بالفتح و فتح و طاق و توانائی و گردن بند و صیر و طلقه و
هر چه مدور بوده باشد و گرد خیزی در آمده باشد طوارق زمان کاهنده و حوادث زمانه که شب فرو آید

باب الطامع مع اللام

طبل نقاره که می نوازند و آنرا یک طرف پوست می گیرند و گاهی دو طرف نیز می گیرند اخطال و طبل
جمع و آفریدگان و مردم و خراج و جامه بینی و مصری که در آن صورت طبل می باشد طبل بالفتح
و تشدید یا نقاره زن طحال بالکسر سپرز و نام سنگی است و بموضع است و بالفم بسیار می است
که در سپرز سیم می رسد محمل بالفتح رسیدن چیزی سپرز و بفتح حائز آمده و بختین نیز رسیده
آماس کردن سپرز و تپاه شدن و بوی گرفتن آب و تیره رنگ و خاکستری رنگ شدن بالفم

و کسر هاء فیهناک و چو سما و طریال با کسر شاره و علامتی که بنا کنند و پهنای عالی و سپر پاره از
 کوه و سنگ بلند و بزرگ که از کوه پیش آمده و برآمده باشد و دیوار و دوازده بلند و چینه بالا بین
 دیوار و طریال الشام صومعه ای ملک شام طسلی بالفتح و خشدن و خشدن سراب و صحرای آب
 روان بر روی زمین طسلی قدح کردن و در نسب کسی طاعل تیر راست طسلی بالفتح نازک و تازه
 از هر چیزی و با کسر خروار هر چیز یا نوزاده از مردم و حیوان جمع و مفرد آمده و در آمدن تاریکی شب میل کردن
 آفتاب بغروب و بر آمدن آفتاب پسرخ یا کل شدن آن بوقت غروب و بختین آخر روز بعد از نماز و مگر در کمال
 پانشت و تاریکی و رسیدن خاک و گرد خانه را طسلی بالفتح و کسر فاء تیره و در که در عرض باشد و کسی
 است بیکه و بالضم و فتح فاشا عرونی که ناخوانده به صفا می میرفت و او را طسلی الاعراس و طسلی العرائس گفته می
 طسلی غسوب است بدان طسلی بالضم و الفتح گل خشک طسلی بالفتح و تشدید لام باران ریزه و ضعیف و تری
 تهنه طسلی بالکسر طسلی بالکسر فتح لام جمع و چیزی خوب و شکفت آرنده از شب آب شکر و غیر آن
 شیر دهنده و مرد و کالان ساکن و جبهه و کینه تیره آمده و کم شدن شیر ناته و بضم نیز آمده و کم کردن حق کسی است
 ماندن شتر و تر شدن زمین از شبنم و تر کردن شبنم زمین را و باطل و بدر کردن خون و بالضم شتر و خون طسلی
 بفتحین شخص هر چیزی و نشان فانه و ساری ویران شده که بجای مانده باشد اطلال و طول جمع طسلی کینه و
 صبری که از برگ خرا و جز آن یانته باشد طسلی بالفتح خلق عالم و آفریدگان و سخت راندن ستور و بافتن
 صیر و شتماندان کردن و سپر رنگ کردن جامه و پهن کردن آن بطله دان با کسر جوی است
 که بدان نام پهن کنند و آلوده شدن تیر نخ و آلوده شدن هر چیزی نخ و یا بر دهن یا بقیر و با کسر
 مرد و بیکه که از بد کردن پاک ندارد و آب تیره و جامه سبز رنگ و گلیم سیاه و سپر چینه سیاه و گردن بند
 نمدان و نیمه دوز و بدکار و جامه کهنه و گرگ تیره رنگ که رنگش بیگانه باشد طسلی بالفتح
 و کسر سیم جمع بزرگاله و نر و ماده و صغیری و لایم یک عرض و یکسان پهن و گردن بند و بالضم و فتح
 سیم برشته از جامه طسلی و طسلی بالفتح هر دو همی است بمصر طول بالضم و رازی و در آن
 و بالفتح شست نهادن و شستن و فی کردن بر کس و غالب آمدن و فصل و شست و فراخی و توانگری
 و قدرت و بختین و رازی در لب بالا نیز شتر و با کسر فتح و او رستی که بدان پاسه چار باشد
 و رستن دراز که ستور را بدان بندند و سر و دهن که بچرد و بالضم و فتح و او چیز ناس دراز و بالضم
 و تشدید و او مرغی آبی است دراز طسلی دراز طسلی و طسلی بالکسر جمع و نام صبری است از بچه
 شعر طسلی طسلی بالفتح درنگ و عمر و بالضم دراز و بالضم و تشدید و او بسیار دراز طسلی

فانده و فزونی و توانائی و تونگری و فراخی طحلل بالفتح و بفتحین بدو شدن آب با نفم و کسر با
آب بدو و بفتحین طاهل طحلل بالفتح جسم زشت خلقت وزن نازک و پخته که چون بدو است
رساند جسم داشته باشد طلیل بالفتح سراب و باد و باد سخت و غبار و شب تاریک بسیار از غیر

باب الطار مع ایسم

طلمح بالفتح و فارجه کبر کردن طحوم بالفتح جد و در اطراف زمین مراد است طحوم طرم بالک و بالفتح
سکه او عسل و بالفتح کانون آتش و درختی است و بفتحین زوان شدن شعله از نشان طلمح بالک
فتح الیاء بر سر و عسل طلمح بالفتح قبیلۀ از عادی و ناپدید شدن راه و خزان و ناپدید کردن و بفتحین
تا گوار شدن و گره و غبار و تاریکی طسوم بالفتح ناپدید شدن طحاحم گندم و هر غیر خوردنی طلمح
بالفتح خوردن و خشدن و شمای طعام و آنچه بدان اشتها شود و ویژه طعام و شراب از علالت و دبار
و بالفتح خوردنی و بالفتح و کسر عین خورنده و خشنه و آنکه در غرض مال خوش داشته باشد و بفتحین
طلمح طعام بالفتح مرموز و مایه و مرغان زبون طلمح بفتحین دریا و آب بسیار طلمح بالفتح فوای که بر آن
تان بگسترند و بفتحین برک و ندان که از ناکردن مسواک بگسترند طلمح بالفتح و تشدید یکم بسیار شدن آن
و بر کردن طرف و بنگ گرفتن چاه و بسیار شدن چیز و بریدن مو و گره زدن و تافتن مو و بر درخت بودن
مرغ و بدین معانی آمده طوم و بنگ شدن و بر روی زمین رفتن و بالکسر آب و گیاهی که بر آب بود و آب
او را بر روی انداخته و دریا و صحرای بسیار و زیرک و شگفت و آنچه از شگفت آید و شتر مرغ و اسب
نیکی تیز و طمیم سبک شدن و نرم دیدن و اسب نیک تیز و طلمح بالفتح میان دریا
طلمح بکسر هر دو ظاهر و غیر فصیح که زانش در است نباشد طلمح بالفتح مجبول بودن و مخلوق شدن چیزی
و نیک بودن کار کسی

باب الطار مع النون

طلمح بر سر حرکت جمع کثیر و بفتحین نیز آمده و بالفتح طنبور یا عود و بالفتح و بفتحین زیرک شدن و زیرک
و بالفتح مردم و آتش پالو شدن تا تیره و بالفتح و کسر بازیرک و بالفتح و فتح با بازیرک ایست خفته که بنیاد
و بدان که گسار و درند را تشکار کنند و بالکسر و فتح بازیرک یا جمع طلمح بالکسر طلمح بالک
جائیکه آتش لگا دارند تا تیره و طلمح بالفتح و بفتحین طلمح بالفتح بریان کردن طلمح بالفتح
آرد کردن و گره شدن مار و بالکسر آرد و بالفتح و فتح کاه و جانوری است خرد طلمح بالفتح مقدار صید
از نفم و تشکر عظیم و جنگ و شتر بسیار طلمح بالفتح و تشدید جان ایشان طلمح بالفتح جانمۀ خطرناک

بالفتح رئیس شریف طراخنه جمع و این لغت در اصل خراسانی است طراخون بالفتح گیاه است بر روی
 کبرخ ایشهاے او عاقر قرع است طلعن بالفتح نیزه زدن و قلع و عیب کردن کسی و در بیان رفتن نیزه
 سیر کردن و همان کشیدن است را تا نیزه و طلعین نیزه زده شده و طلعن کرده و هم چنین بطعون طاعن
 نیزه زننده و طلعن کننده طاعون و با و مرکب طوعین جمع طلعن بالفتح مرکب و نیزه طلعیان بالضم
 از حد در گذشتن و همچنین طعون بالضم طالقان بالفتح نام شهری است میان بخ و مرو و شهر است میان
 قزوین و ابر و از اینجا است صاحب اسماعیل بن عبّاد طلعن بالفتح ساکن و آرمیده و همچنین طلعین طعون
 بالضم جمع طلعین با کسر و تشدیدیم شهر است بر و م طلعین بانگ مگس و آواز دشت و طاس و آواز
 کوس و مانند آن طلعن بالفتح و تشدید نون رطب سرخ بسیار شیرین و مردن و آواز کردن مگس و
 و کوس و جز آن بالضم بدن انسان و غیر آن و سر بار میان دو تنگ بار و دسته بی رشته بهر طعنه واحد
 طوعن دندانه ای بزرگ پس که طعام بدان ساییده شود و آنرا بقاری می آید و ندان گویند طوقان
 بالفتح گویند چینی گشتن و بالضم باران سخت و آب که از زمین بر آید و همه را غرق کند و مردن و کشتن و بیل
 غرق کننده و هر چیز که بسیار و غالب باشد و همه را فرو گیرد طهران با کسر و بیست با صفهان و بیست
 طین با کسر گل طیان بالفتح و تشدید یا لگلا در گرسنه طیران بفتحین بریدن طیلسان بالفتح
 و بهر چه حرکت لام و مشهور فتح است بامه است که بردوش می اندازند معرب تا لسان و طیلین خرف
 الف و نون نیز آمده طیلانسه جمع و طیلسان یکی است بزرگ در نواحی مدیحه

باب الطار مع الواو

طیعو بالفتح خواندن طحو بالفتح بگستردن و بدار کشیدن و رفتن و دور شدن و هلاک شدن بر پیکو
 چپ رفتن و بر روی انداختن کسی را طرو آمدن از جای و در ططو بالفتح و بالضم و تشدید و او بر
 سر آب بر آمدن چیزی و برگ بالاس درخت ظاهر شدن و سخت دیدن آمو و سبک رفتن آن بر روی
 زمین و درون و داخل شدن در کاری طلو بالفتح آمو برده که نوزاده باشد و بالفتح و تشدید و او تشط
 و و نام طمو بالفتح در از شدن گیاه و بر آمدن رود و پر شدن آب و یا طمو بالفتح و بالضم و تشدید
 و او گوشت پختن و بریان کردن و رفتن و کار کردن

باب الطار مع الیا

طیسی با کسر الضم پستان بهائم و بنای طری به تشدید تازه طاری خود آیند از جای و ظاهر شوند

بر کسی ناگاه طریانی غیر مکرر بسته شود که از کجا آمده طامعی از خود گذرنده طفیلی آنکه ناخوانده به مهمانی رُو
منسوب به طفیل و بیان آن گذشت طمی همان طمو که گذشت طامی آب بسیار که از کنار در گذرد و دور یابی
طامی طباخ طمی به تشدید یا بچیدن و نور و نیت موضعی که مقدار آن در انداختن و پیچیده و گرسنه

باب الظار مع الالف

ظهار بالکسر آمیزان جمع طمی طار فاء بالضم و فتح رازیرکان جمع طریف طر یا بالفتح جالوی
ست چون گر به بوی گنده دار و ظهار بالفتح شب تاریک و تاریکی خطمی بالکسر و نیمه در آخر
تشنگی و درت سنان و آب خوردن شتر ظهار بفتح شین شسته شدن ظهار بالکسر تشنگان جمع طمان

باب الظار مع الباء

طاب بالفتح و سکون همزه با تک و فریاد و کد خدا شدن و ستم کردن و آواز بر نر پیغام ست شدن
و کسی که خواهر زن کسی در خانه داشته باشد و آنرا اسلف آن کسی می گویند و بدین معنی بالفتح نیز آمده
بطی طاب بالفتح بود و ظاد زود و عیب و آنکه که در ملک شخم میشود و طرب بالفتح و کسر را کوه فراخ
یا کوه خرد و زمین پشتی که بلند برآمده باشد طراب جمع و بختیدن و تشدید یا کوتاه سطر بر گوشت طشت
بالکسر تیغ درخت طنبوب بالضم نهایت استخوان ساق و استخوان ساق و سبب که در سوراخ نیزه که در اینجا
سنان را پیوند کنند ده باشند *

باب الظار مع التاء

طیبه بالفتح آموی ماده و فح زن و فح غیر آن و انبان و انبان خود و حم وادی طیبه بالضم و فتح با سطر یا کسر
و دم شمشیر و سنان طرافه بالفتح زیر کشیدن طعنه بوزن سفینه بود و ج و زنی که در مروج باشد طیا
و اطعان و طعن و طعن جمع طفره بالفتح ناعنه طلمته بالضم تاریکی ظلمات بالضم و فتح لام و سکون آن
جمع و ظلمات ثلثه ظلمت شکم و رحم و نیمه و بعضی گفته اند ظلمت شکم و رحم و پشت ظلمه بالضم و تشدید لام
سایه بانی و انچه سایه کند و هر چه بدان از حرارت و برودت پناه ببرد چون صدف و جز آن و ابر که سایه
افکند ظهاره بالکسر ابره در روی جامه خلاف بطایه و بالفتح قوی پشت شدن ظمیره نیم روز گرم
ظاهره چشم بیرون آمده و چشمه که آب او نیم روز خورند و آب و رآوردن شتر در وقت نیم روز
و شتر ماده قوی پشت ظمره بالکسر یاری کرد و بختیدن و بخت و متاع خانه و مردم خانه *

باب الظار مع الراء

طار بالفتح و سکون همزه دایه گرفتن بر آب طفل و مهربان شدن ظمره بالکسر و سکون همزه دایه مهربان

و انسان که جهت طفل گیرند و مهربان و لطیف دیگری و متون که دیواری گذارند و یک جانب خانه طفل
بالکس در منزه بینی شتر نادره استین بغاصه و آن خرده است که بر بینی شتر نادره تابوی بجه دیگر را نادره طلع
بالضم و منزه و یک پای طلع بالکس و شتر نادره و طلع بالفتح و شتر نادره و طلع بالضم و شتر نادره
گوشت کمان بالتر از سوراخ کمان که در آن سر چایه گره می زنند و ناخن چشم و قلعه است و یک کس و بالفتح
و بدن کسی را و بفتح شتر نادره و عوار علف ناک و ناخن شدن و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره
است و زمین که عود خوب و چرخ خوب بدان منسوب است و قلعه است به صناعه و قلعه است بشام و قلعه است
و زمین و بوی خوش که آنرا اطفال نیز گویند و اطفال را طلع است و بفرای آنرا ناخن یو گویند و بفرای
نکه طلع بالضم و گام زوال و صلوة اطفال نیز بشین و بالفتح است و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره
پر مرغ نظران بالضم جمع و راه دشت و مال بسیار و موقعی است و فخر کردن بخیزی و زمین بلند و دشت
و لفظ قرآن و لطف تاویل آن و حدیث و خبر و چیزه که از کسی غائب باشد و بفتح شتر نادره و شتر نادره
هم است و یار سه و جمع و مفرد آمده و آنکه پشت او در کند ظاهر بالضم جانب کوتاه پر مرغ و بالکس
هم است و موافق شدن و گفتن مرد زن را که تو بر من هم چو پشت مادر منی و باین گفتن زن بر و حرام
میشود و کافاره نادره طالع نگردد و بالفتح ظاهر سنگستان ظاهر پیدا اختلاف باطن و نامی است
از نامهای حق تعالی و چیز را که طلع بالضم پیدا شدن و بیام بر آمدن طلع بالضم بلندی های زمین
و نباتهای زمین و قریش اطفال را است که بکسی خسرود آندند *

باب الطار مع الشین

طلع بالفتح تنکین شتر در رفتار و تنک آمدن جاف زمین و بسیاری مردم و تهمت زده شدن و بالضم
فتح لام گوشت بنی سید یا طالع میل کنند و تهمت زده و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره
طالع بالضم و شتر نادره است که در پای شتر نادره *

باب الطار مع الف

طرف بالفتح زیر یک زیر یک شدن و آنکه در آن جبه گذارند طلع زیر یک و فوش طلع طرف
بالضم و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره
و گران کبوتر و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره
و حاجت و متابعت در رفتار و جز آن و بالفتح باطل و خون بد و بفتح لام نیز آمده و پر شتر نادره و بالضم شتر نادره
چیزای سخت و سخت و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره و شتر نادره

درخت و ناهموار و کار سخت و دشوار و سختی و بیخ کردن و پذیرایگان

باب الطار مع اللام

طل بالکسر و تشدید لام سایه و نیال و نمونین و جذبان و پاره از شب اول جوانی و شربت گرا و پیکه آفتاب را پسو شد و پناه و تار یکی شب یا آنکه طل سایه اول روز باشد و فی سایه آخر و ظلال و ظلال جمع و معنی بیشتر نیز آمده طلیل سایه دائم و جا سایه دار و آخر سایه انداز و غیره و امواج و دریا ظلال بالفتح سایه و جاسی سایه و اطلال بالضم و فتح لام سایه بانها و ابر که سایه کنند و فحتمین آب نیر و رختان که آفتاب بر آن نشاء

الطاول بالضم سایه کردن

باب الطار مع المیم

طلیم بالضم و الفتح شتم کردن و سخت زیاده شدن آب چنانکه از کنار دریا گذرد و کم کردن حق کسی که از اشتم چیز دیگر محک و کندن زمین غیر موضع کندن و کشتن شتر بغیر بیماری و خوردن شیر از مشک پیش از آنکه باشد شود و کشتن کردن غیر مادی و بالفتح آب و صفا و سفیدی دندان و رین و اول هر چیز و فحتمین تاریک شدن شب و شخص و کوه و بالکسر و فتح لام وادی است طلام بالفتح تاریکی اول شب طلام شتر مرغ و شتم کره دگر شده و شیرینی که ماست نشاء و باشد و خود و خود و خالی که از چاه فته باشد طلام شتم گار

باب الطار مع النون

ظربان بالکسر و الفتح و لفتح طار و کسر را با نوری است مانند گربه بنایت بدو و چون در جاسه بگردد بوی آن نرود و تا کشته شدن طعن بالفتح و فحتمین بس کردن و رفتن بجای طاعن سافر طعائن بود و جها و زمانی که در مروج نشینند طعون بالفتح شتری که بر آن بار بردارند و بروج بر آن کنند طعان بالکسر لاسنی که بار مبرود بدان بندند طمان بالفتح و مدغره نشند طنون بالفتح مرد بدگمان و مرد ضعیف کم حیل و چاه که معلوم نشود که آب در آن هست یا نه چاه کم آب و دومی که معلوم نشود که چاهش را کرده یا نکرده ططن بالفتح و تشدید نون همت نهادن و گمان بردن و یقین داشتن و گمان و یقین ططنین همت نموده شده طان به تشدید نون مرد بدگمان و همت نموده طهران بالضم طرفه کوه ترین پر مایه طیان بالفتح و تشدید یا یا سین و شتی و انکسین و گیار است که برگ آن چرمها را باعث کند

باب الطار مع الیسار

طبی بالفتح ابو طهر بالکسر شتر آماده برای حاجت و کاری پس پشت انداخته و فراموش کرده

باب العین مع الالف

عجب است با کسر بار و گران از سر چیز و تنگ بار و مانند فتح نیز آمده و بافتح روشن افتاب آمده گرد
کار و ساختن و آهنگین بوی خوش و ساعلی و آمادگی لشکر کردن و پاک داشتن عجم بافتح و اندک شمشیر
است ایشان معروف که آنرا عرب پوشند و نادان گران ناگوار عبتی باضم خوشنودی و رضا عجم
بفتح تنگ و بی زبان عدوی بافتح پنجه سریت کند از گردن و تنای و فساد کردن و باضم ستم
کردن عدی باکسر نامیه و تنگ نگان و مسافران و هر چه بی که میان دو چوب باشد و سنگ تنگ که بی
چیز را برپوشند و باضم و کسر دشمنان عدو را بافتح دراز و پنهانی هر چیزی و دوری و شغلی که تراز
چیزی باز دارد و سنگ تنگ که بدان چیز را برپوشند و باکسر و صید را در پی یکدیگر زدن و انداختن
عدوی باضم معذور داشتن و عذر خواستن عذر را بافتح زن و دوشیزه عذری بافتح و فتح را
و کسر آن جمع و در سوراخ نکرده و برع سنبله یا جواز و بدیه مشرفه و مضمی است نزدیک و مشق
و دومی است بشام عمار بافتح صواری بی درخت و گیاه که هیچ چیز در آن نتوان پناه برد و دومی باکسر
ناجیه و آنکه اهتمام بکاری نداشته باشد عمار بافتح عرب خالص عرایا بافتح و زندهای خراب که
بعاریت بر شخصه متعلق داده شود تا میوه از براس خود صرف نماید عرقا باضم و فتح رنساندگان
جمع عارف عمار بافتح صبر کردن و در آن استقامت و رزیدن و شکایت کردن عرمی باضم و
تشدید زامونث اعز و معنی عزیز نیز آمده و نام تنبی است و آن درختی بود که قبلیه عطفان او را
پرسیدندی و نزدیک آن خانه ساخته بودند حضرت پیغمبر عم خالد بن ولید را فرستاد که آن خانه را
شکست و آن درخت را سوخت عسلی بافتحین امید و نزدیک است که چنین شود و عسما را یکسر اول
کار کی و از مغرب تا نماز نختن یا از زوال آفتاب تا طلوع فجر و عثمانین نماز مغرب نختن و بافتح
طعام و وقت نختن و بی همزه شب کوری و روز کوری را نیز گویند عجم بافتح نامة که پیش
خود را به بنید تیار یکی عشورا را و عاشورا را و روز و هشتم محرم یا نهم عشر را باضم و فتح شنبین
نامة ده نامه آبتن عصا بافتح جوی که بدست گیرند و نام اسپ است و جماعتی از اهل اسلام وقت
العصا مخالفت با اهل اسلام و مجرمان و استخوان ساق عظمی و اذن و نجسیدن و دش
و نجش عطا یا نجش شهاب جمع علیه عفا را بافتح ملاک شدن و امید داشتن نشان و خاک و
سفیدنی بر حدقه چشم و باکسر بیشتر مرع که بسیار شده باشد و دومی و رانه عفتی باضم
آن سرا و جزای کرد و دایم چیزی عظمی را باضم و فتح قاف خردندان علما بافتح
زنی که لب بالا نین او تنگ گشته باشد و باضم و فتح لام و نایان علما را بافتح بنده

و نام مردیت و نوعیت بنام علیا بر بالفتح آسمان و سرکوه و بای بلند و هر فرس که باشد از غیر
و کار و کردار عالی علیا بالضم بلند تر است علیا بالضم چیزای بلند و شهرت بنا به وادی
القرنی و نوعیت بد را عطفان است الفتحین رقتن نیای چشم و دل عمار گراهی و سینه و ابر بلند
و ابر طبر و عایط و ابر تک و ابر بار نده و ابر سیاه و ابر سینه و ابرای که باران اور سینه باشد عجمیا
در شبیه کی و غیر پوشیده عتقا نزن و راز کردن و سیم رخ و حتی و بلا عتقا بالفتح رخ و شفت
عجوا بالضم با ناک سگ و روباه و آهو و بالفتح و تشدید و ادسکه که فریاد بسیار کند و بی غم و نیز آمده و
و منری است از نازل قمر و آن پنج یا چهار که کب است و شتر پیر علیا مر زن خوب چشم و ماده گاو و شتر
و سبزه و شکلی که نزدیک باره شدن باشد عجمیا در دوسه در مان و مانده شدن از کار و دراز شدن گیاه

باب العین مع الباء

عجب بالفتح و تشدید بایی و پری خوردن و بدان پری خوردن آب بالضم استین عجب بالضم
برگ درخت فرما و عظم سل و پری و بسیاری و بلند می آب اول بر چیز و بالفتح و کسر بای آخر بر وزن تظا
اسم است بعضی امین بدان پری آب بخور عجب بالفتح بر دو عین بامه صوف و شتر و جامه فراخ و کسوت
نرم و مرد و راز و بز گوشتی و نام نمی است و نام مردیت عجب بالضم مرد و راز عجب بالفتحین حب کالنج و
عجب الشعلب و عجبین آبهای منده نق یعنی چهمان عجب بالفتح شتر کردن و علامت کردن و بالکسر بسیار
عتاب کننده و بفتحین میان انگشت سبابه و وسطی یا میان وسطی و بصر و سختی و کار ناپسندیده و فساد
و چوبه که بر روی ساز و بعضی گذارند و از اجناس با جانب سر و بکشند و درشتی و طبری زمین و استا
جمع عتبه عتاب بالکسر علامت کردن و شتر کردن و ناز کردن و بالفتح و تشدید تا نام مردیت عجب
بالفتح بر قبایه زمین عجب بالفتح پنج دم و ت و یک و پایان و آنجا که عجب جمع و قبایه است و بالضم حنین
بینی و کبر و مردمی که شگفت آید او را شگفت بر خاست کردن بزنان شگفت آید زنان در شگفت و بر خاست
یا او و فتح و کسر نیز آمده و شگفت و غریب آمدن چیزه اعجاب جمع و بدین معنی بفتحین نیز آمده
چنانکه مشهور است عجب کار شگفت و چیز غریب و بدین معنی عجب جمع عجب بالضم شگفت
و به تشدید چشم بسیار شگفت عذاب بالفتح ریگ تنگ یا طرف تنگ از ریگ غده و یک
بالفتح ریگ بسیار عذاب بالفتح خوردنی و نوشیدنی خوش و گوارا و خوردن چیزه از غایت تشنگی
و باز در شستن و دور کردن و گذارستن و درختی است و بفتحین غشاک و آنچه از رحم پس از زادن
فرزند بر آید و درختی است و رشته که بدان تر از و بر و از و طرف بر خیز و طرف تعیب شتر

بوست آوینان پس بالان شتر و اندیش عذبه و بالفتح و کسر زال معجز آبی که بسری بر سرش جمع شود و آنرا
 اندک عوگ گویند عاقوب و عذاب بالفتح شورالتیاده که از غایت تشنگی آب علف نخورد و آنکه عیال
 و و آسمان پرده و ماکل نباشد عذیب بالضم نام آبی است عذاب بالفتح شکفته کردن و بالفتح و تشنگی زال
 نام آبی است عرب بالفتح نشاط و بفتح را نیز آمده و تازه شدن گیس و جراحت و بالکسر گیاه خشک و
 بفتح تن تباو شدن معده و آب بسیار صافی و کسر را نیز آمده و نامیده است بمدینه و باقی ماندن نشان
 جراحت بعد از به شدن بالضم و بفتح تن تباو شدن نامزدی یا مردی که در شهر باشند و اعراب آنرا که در بادیه ساکن
 باشند و عرب عاریه و عاروب فاضل و صیغ عروپ بالفتح زنی که شوهر را دوست میدارد و وفند ه
 روی باشد و زنی که شوهر را دوست دارد و عرب بفتح تن جمع عریب بالضم فتح را الصنیه
 عرب و بالفتح و کسر را نام مردی و نام آبی است عراب بالکسر اسپان و شتران تازی طلاف
 بر ذون و بخی عرقوب بالضم بے سطر بالای باشند انسان فی هر دو پای ستور که بنرله زانو
 در هر دو دست او و بخی و بجمید گے اوادی و ساق مرغ تنگ خوار که آن مرغ را قاطا گویند راه تنگ
 در کوه و بخی کوه و کار بزرگ و دشوار و دانستن و شناختن حجت و دلیل و مهله و بهانه و نام
 آبی است و نام مردی است از عجم الفقه که پر رنخ و فلف و عده در عرب مشهور است ازین
 جهت و عدایه نام است را سوا عید عرقوب گویند و فلف و عده او را باراد مشهور است
 و در کتب مسطور عرقب بفتح تن مردی زن عرب زن بی شوهر غراب بالضم جمع هر دو عازب
 آب و گیاه و در دست و کوبه است عجب بالفتح کرایه دادن محل جهت گشتی و بر جستن
 زیر پاد و آب نیسه نر و نسل و اولاد و عصب استخوان و دم یا با می رستن سوی دم و ظاهر
 قدیم و پر دراز و شاخ فرما بار یک و راست که برگ از دو دور کرده باشند یا آنکه برگ نیاورده
 باشند و آنکه برگ بزرگ برآمده باشند از اسعف گویند و شکاف کوه و نام مردی عصب بالکسر
 موضعی است نزدیک مکه منظمه عشب بالضم گیاه تر و بفتح تن خشک شدن و عیال عشب عیالی که
 در آن خرو نباشد عاشب شهر گیاه ناک و شتر گیاه خوار عصب بالفتح عصا به بر سر بستن
 و چیدن و داغ کردن و دستوار بستن و فراهم کردن شاخهای درخت بعد از آن چنری زدن
 تا برگها سے آن بریزد و سخت بستن فایا سے بریزد و گو سفند تا به کشیدن بفیند و نوعی
 از جامه پرو و سنجاب سرن که در قوس سال پیدا میشود و سرن شدن کناره آسمان و سنجاب
 را نهان شتر ماده تا شیر بسیار دهد و مرکب شدن دندان از خیار و مانند آن و گردن شتر و

در سیدن و گرفتن و قبض کردن چیز را و خشک شدن آب در زمین و لازم شدن بخرم و ساسکن
 کردن لام مفاعلن در بحر و افر و نقل کردن آن بسوی مفاعلن و بسیار به شدن گوشت و لغتین
 پیا جمع عصبه و برگزیده های قوم و درخت بلال و بدیع معنی بفتح و هم نیز آمده عصبه شش بار و دوما
 پیچیده و بریان کرده عصبه بفتح بریدن و دشنام دادن و شکسته شاخ گردانیدن بر تراوشیه
 زدن و نیزه زدن و گرفتن و برگشتن و ضعیف کردن کسی را و شمیره و مر و نیز زبان
 و جوان سبک سر و بجه گاو که شاخ او دیر به باشد و لغتین شکسته شاخ شدن گو سپند
 و بریده گوش شدن ناقه غصوب و مغصوبه باضم نیز زبان شدن عطب باضم و لغتین مینه
 و بفتح نیزه و نازکی و تخمین عطب و لغتین هلاک شدن و هلاک عطب بفتح جنبانیدن مرغ
 دم خود را بقتاب و لازم شدن به چیز و صبر کردن بر آن و هم چنین غطوب و بر بال خود آویختن
 نمودن و ایستادن و خشک شدن پوست و سطر شدن دست در کار و لغتین فر به شدن عصب
 بفتح رفتار و روشستو بعد از رفتار لغتین و سر زنده و فرزند زاده و زده بر کمان تا فتن
 از پیله و پیله بر چیز عجمین و پس چیز آمدن و نام کسی شدن و بر پاشنه زدن و باضم
 و لغتین پایان کار و عاقبت و لغتین پیله که از آن پله کمان و دو و باسه سازند و بفتح
 و کسرتان فرزند و فرزند زاده و پاشنه عاقب هر پدیس چیز آید و آنکه نیابت پیشوا
 و سردار قوم کند بعد از و سه و کسه که نام کسی باشد و غیر و نامی از نامای حضرت رسول
 عم زیرا که آخر همه دنیا بوده عحاب با کسر شکوه کردن و باضم مرغ شکا به سیاه معروف و
 شک برآمده در میان پاه که دورا بدر و شک بزرگ برآمده از طرف کوه مانند نزد بان
 و جوی آب که از اینجا آب بخوض رود و سنگی که بر آن آب و میده ایت و آب خوراند و پشت چکان
 و هر چیز بماند که بسیار بلند نباشد و رایت حضرت رسول عم و چیز است که در قوا تم چار بایان سینه
 و شاره میده بصورت که از عقاب آسمان گویند و ریسان کو یک که در سونخ معلقه گوشوار کنند
 عقرب کز دم و دو ال نعل و دو الی که بدان پاروم چار پا و زمین استوار کنند و بر حرات
 در آسمان و نام اسپ است عتارب جمع عقرب و سخن جنینا و تحقیق داشتند و جوی را عکب بفتح
 گرد و غبار سبک و شاد و خوشی در رفتار و لغتین سبکی لب و ذوق و نزدیکی انگشتان پا و بالسه
 و فتح کاف و تشدید یا کوتاه جسم و سرکش و تهر و از جن و انس آنکه مادر او شوهر دیگر داشته باشد و نام
 زندان بان نعمان بن منذر که کعب جمع کثیر عکاب باضم مد و بفتح گرد و عکوب باضم مد

نوعت
 باون و جوشیدن دیگر و جمع عاکب نیز آمده و بافتح گرد و غبار علب بافتح نشان نشان کردن
 و از کبودن قبضه شمشیر به پی کردن شتر و سخت شدن گوشت و باکسر مروی که اسید پیروزان
 ان داشت و جانی که اگر همیشه باران و ران بنابر دو پیزی نه برود و بافتح نیز آمده و جانی
 ن درخت کنار علوب جمع و پختن نوعی از بیماری شتر که در اعصاب گردن می شود و سختی و درستی
 پر بوی گوشت بعد از اشتداد آن و رخسار دم شمشیر و بافتح و کسر لام پیوسته سخت و درخت
 سوسمار و بزرگویی و جز آن که پیر باشد عجب باکسر و فتح نون انگور و شراب عصاب
 فغور و رک پیچ و کوهی است در راه که بستگی فرج و وادی است و نام اسپ است و کوه خرد
 سیاه و کوه دراز کرد و باضم و تشدید نون میوه است مانند کنار که آتش بنی چیلان گویند
 بافتح و تشدید نون انگور و فوس و نام مروی است عتاب علب بافتح هزار داستان عناد جمع
 عیب و عاب آلوده هر دو فک عیب ناک شدن و عیب کردن و مشک ماست و ارشدن عاب
 عیب کننده و عیب ناک و شیر ماست شده عیب عیب بافتح ناتوان از طلب حاجت و مردگرا
 ناگوار و گمراه عیب عیب

و درختی خرد که آفرام بن بنوش گویند عقیده بالضم نام مردیست و بختین خوب پائین و در که برای بیکند
 و بعضی گفته اند خوب بالا و درختی و امر ناپسندیده و اگر به عجمه بختین وقت نماز نفس و مقدار غیبت
 شفق از شب و باقی شیر که بعد از دوشیدن ستور در پستان فرود آید عجمه بالفتح آزاد شدن عجمه
 بالکسر لغزیدگی و سر در افتادگی عجمه زره بالفتح زن پیر ماهر و ناتوان و ضعیف عجمه رست بغیر تا عجمه
 بالفتح و تشدید پیچیم خاکینه عجمه بالضم عجمی بودن و بختین درخت فرما که از خشم رسته باشد و سنگین
 عجمه بالکسر شتاب و شک و دو لای بجمالی و عجمی و بالکسر فتح جیسیم جمع و نوعی است از گیاه و نوع
 است و بختین التی که آنرا گامی کشد و دو لای و چرخ بزرگ خوب استوار و محکم که بران باز دارند
 و خوب پنهانی سرپناه که بدان دیوار آورند و گل دلای و دومی است بهمن شتاب عجمه بالضم
 و بالکسر هر چه شتاب حاضر آورده شود و شیرینی که نشان در پیراگاه شتاب دوشد عجمه بالفتح
 خرماتی است نیکو و در بنیه و حضرت رسول صلعم فرموده که هر که هفت خرماسه عجمه صبح بخورد
 گزنده آسب در پیرامین شود و عدالت بالفتح شایسته گواهی شدن و عادل بودن و داد شدن و
 برابری عدل و بالفتح دشمنی و بالضم جایی دور عجمه بالضم و تشدید دال ساز و ساخت و
 آلودگی و بالکسر شمار عجمه بالفتح کنار جوی و بالضم جایی دور و بالکسر جایی بلند عجمه
 بالفتح گواراشدن آب و خوش و شیرین بودن آب عجمه بالضم در و گاو از غلیظه فزون و صوفی
 بیشانی اسب عجمه بختین جمع و قبیله است از پیر و ستارگان گاه کشان و دوشیرینی عجمه
 بالفتح و کسر زوال سرگین دوم و ستور عجمه بالضم ناری زبان شدن عجمه بختین و تشدید یافت
 تازی عجمه بدختری و جنگ جوی عجمه بالفتح موده و نام چند اسب است و نام مردیست
 و بالفتح و تشدید رالت جنگ خردتر از بخلیق و دومی نزدیک تطبیق عجمه بالفتح کشادگی
 میان خانه عجمه قیامت عجمه بالفتح و تشدید یاد رخت خرماسه که بر او خورده باشند و
 آنچه از خرماسه و وقت فروختن درخت خرماسه نگاه دارند و نفر و دشمن براسه نورون عجمه
 عجمه بالضم رسته دلو و کوزه و جزان و انکه پیرامین که در آن تکه کنند عجمه بالضم
 پنهان در شدن و بالضم راه آورد و از طعام و جزان عجمه بالضم همت و میل و فن گشتی گرفتن و
 در میان انداخته شده که هر کس او را متعرض شود و پیش کشد و بالفتح اشکارا کردن و عرض نمودن
 عجمه معروض داشته و عرض کرده شده عجمه طبیعت و نخواست و کوهان شتر باقیه که آن
 عجمه فشا شدن و بهتر شدن عجمه بالفتح انصاف جلیل و رگدار بودن عجمه و عجمه

کشتن چشم نبرد گو سفند که برای مولود قربان کنند عقیده زن مستوره کریمه و شتر گرامی و سید قوم پنهان
 هر چه و مر و اید عقیده بالغم اندوز نام کلی است از اشکال مل بدین صورت $\equiv$ عکته بالغم و تشدید
 کاف ظرف روغن و خزان در یک توده گرم که اقاب بر تو باندیده باشد و رنگی که شتر ماده است
 هنگام استنسی ظاهر شود و خشی گرا و بالفتح نام موهنی است عکته بکسر عین را کیوتر ماده و پدر قبیل و نام صحابی است
 علامه بالفتح نشان و به تشدید لام بسیار دانا عکته بالضم او نیزش و قوت رو گذار و چری اندک و بالکسر
 جانه کوک و زاد و پیر استین و بانه نفیس و خشی است که بدان و باغت کنند و بختیر پایه از خون بسته علامه بالضم
 سندان و سنگی که بر آن قوت گذارند تا شکست شود علامه بالفتح او نیزش و خصومت و دوستی لازم بدل و
 بکسر نبر آمده و قوتی که بدان روز بگذرانند و بالفتح و الکسر نچه بروم و آوید و بعضی گفته اند که علامه بالفتح
 او نیزش و دوستی و جز آن و بالکسر علامه تازیانه و مانند آن علامه بر زن شامیه آنکه جنگ در زند پیر که
 از آن دست باز ندارد و علیته ستور که همراه کسی فرستند تا خوراک و بار بران بیارد و خوراک ستور علامه بالضم
 سلف و خورش چاپر علامه اشکارا کردن علامه بالضم نام مردیت داشتند تابعی و شهریت مغرب
 علامه بالضم بندی و بالکسر بالای سر و گردن و میان و تنگ بار و هر چیز که بر سر چیزی زیاده کنند و از ایشان
 سر بری گویند علامه بالضم بهانه و یقینه شیر و با شتر چیز علامه بالکسر تشدید لام بیماری و وجه و سبب چیزی و
 بالفتح ننی که بر زن دیگر آورده شود علامت جمع و بنو العلات فرزندان این زنان معده علامه بالفتح و تشدید لام
 و بالکسر تشدید لام و یا غفر بهشت و جز آن و چیزی علت چیز بود علامه بالضم نچه بر آن اعتماد کرد
 شود علامه بالکسر محل و بالفتح نیکی و بختی که کارکنان که بدست خود کار کنند علامه بالضم زیارت یکی از ارکان
 حج و زفات زن هم در خانه زن و عروس آنرا گویند که زن را بجهانه خویش آورند و بالفتح هر چه بر سر بخت و بخت
 چون کلاه و دستار و جز آن علامه بالکسر آیدانی و آبا کردن نام قبیل است و بالفتح هر چه بر سر بختان چون
 دستار و کلاه و تاج و جز آن و بالضم نام مردیت علامه بالکسر خود و منفرد و دستار و هر چه بر سر بخت خود
 بالفتح هر دو دوستی عسایه بالکسر و بالفتح قصد کردن تمام داشتن به چیزی عمت بختین نگاه و زنا و و کارها
 و شوار قنادن و قناد و پلاک عود علامه بالفتح اندام شرم مردم و سرچ از دیدن و نمودن آن شرم آید و خنده
 صفت لشکر و حصار که از آن بیم و هراس باشد عود علامه بالفتح بازگشتن عود بذا مجبیه یا بختن علامه
 بالضم نوشه و شرف و نوشه سوگند و تیمارداری و سستی ضعف و ریخت و قتل عیشته بالکسر زندگانی و
 عیشته بالفتح کنار جوی عیشته بالفتح زبیل جوی و بانه دان که در آن بانه درخت کنند و بای سر و محل
 عیشته بالفتح دروشی عیشته بالکسر و نغمه فایز خال گرفتن عیشته بالکسر بسیار پر سیدان *

[illegible]

باب الحسین مع الذال

عجوز و بالفتح پناه بیرون و بالضم نو ازندگان از اسب و شتر و گوسفند و اموال و جمع مانند و قحطین پناه و بجای
و اگر است و مردم سفله و دون و بالضم و تشدید و او مفتوح گیاه و درین فارسیه یا بجای و شوار که شور است
نرسد و گوشت که بر استخوان چسبیده باشد و مرغ پناه برنده بجای و خوا و بالفتح گیرید داشتن عیال و بالسر
پناه بیرون و پناه و بیجا و مرغی که بکوه و جزآن پناه برود مانند نو ازندگان از اسب و شتر و جزآن و پناه برنده

باب الحسین مع الراء

عجیر بالفتح بیان کردن خواب و خبر و ادن از حقیقت و مال آن و باندایشه خواندن بی آواز و بالضم
بسیار از هر چیز و کرده و گری می چشم و قبیله است وزن فرزند مرده و ابر یا که کتاب روند و عقاب
و بالسر آنچه بر مرغی کنار فرات تابیا بان عرب گیرند از بایج و قبیله است و لغم و الفتح کرانه جو در و
خانه و بر سه حرکت شتر قومی بارکش که پیوسته در سفر باشد عجیر خوشبو نیست معروف که از
صندل و گل و گللاب و مشک سازند و بعضی گفته اند خوشبو نیست باز حضرتان آمیخته و بعضی تنها و عرفان
را گفته اند و این فطاست عجوز و بالضم گذاشتن از آب و بالفتح نوسال از بزرگو سپند و مردم خسته
تا کرده عا بر رگدزی و الفتح بانام پس زاده سام بن نوح بحقیق بالفتح موضع نیست ضیان
و عوب هر چه از مردم و جامه و فرش و جزآن که در غایت حسن و لطافت بود و بدان موضع نسبت کنند
و بعضی گفته اند و نیست که در آن جامه و فرش خوب میشود و عجیر بالفتح بوستان افزون و زرگس و
یاسین و مردم گنده گوشت و بزرگ و نازک و دراز هر چیز عتر بالسر اصل و گیاه است از ادویه یا
و قیاس کو چاک و بت و بر پار پا که کشته شود و راه خدا و بزرگ براسه بتان می کنند و قبیله است
و رسته بیل و حیران و چوبی که در بیل به پنا پیوند میکنند که چاه کنند بر آن پاس خود را نگا دارد
و نمک کند و بدیان و بالفتح لرزیدن و ضیقیدن نیزه و جزآن و بر خاستن ابر و قحطین فروج
برآمد و لغت قحطین شدت و قوت عتار بالفتح و تشدید تا دلیر و اسب توانا و جامی و رشت که بان
انسان باشد عتار بالفتح پس در افتادن عا شور و ملکه و سختی و بدی و چاهی که از جهت شیر درنده و جزآن است
تا صید کنند و عتور بالضم مطلع و دیده و رشتن عشر بالفتح دیده و رشتن و دروغ گفتن شربت
بین و بالضم عقاب و دروغ و قحطین نیز آمده و بالفتح و تشدید تا بجای است که در آن شیران پیدا
عشیر خاک و خیار و نشان مخفی عجم بالفتح و مردم برداشتن اسب در و دیدن و کتاب و فقر و پنا
از شک کردن بر کسی و گردن تا قن و بالضم و بالسر غلیظ و درشت و لغت بین سطر و فند به شدن

و بخشدن و بافتن ناز و دیگر و نشود انگور و پز آن و پناه یافتن و بستن و بستن مجامه و پناه و
 کرد و غبار حصیر شیشه انگور و پز آن و سر به افشاده باشند حصیر بافتن کرد و سخت و بافتن
 و تشدید صادر و عن کش حصیر باضم گامیست معزوف که جامه را بان رنگ کنند و
 گوشت را هم از داند و تخم آنرا قلم گویند عطر باضم کفشک و پنج نرد و پاره از مفرس و جوب
 بود که سر جوب را دیگر در آن پیوند کنند و جوبهای پالان که سر خانی شتر بدان حکم کنند و جوب
 بر آمدن موی ناصیه و استخوان بر آمدن پیشانی اسپ و مرغ کشی و پادشاه و پیشوایان و جمع
 عصفور و دقتیست که صورت کنجنگان دارد و در فارس بسیارست و آنرا عربین را سس
 مثل نیز خوانند و لسان العصاره بار و دقتیست که آنرا بقاری می گویند و آن بار را تخم اهر و زبان
 کفشک گویند و بپند می اندر جو خوانند و عصاره المندر شتران نجیب که لغمان بن المندر و شتر
 عصاره به باضم و ولاب و دود عصاره میر مع حصیر بافتن فاش کردن تخنی و گدو میست از سن عطر
 بان عطر بافتن خوشبوی شدن و با لکس خوشبوی عطر بافتن و تشدید طافه شبنوی فروش عطر
 دوست و از نده بوی خوش عطر بختین اگر نرد استن از پز سس و پز کردن مشک عطر
 بافتن خاک آلود کردن و در خاک غلط انداختن و باضم شب هفتم و ششم و نهم از ماه و مرد و لیر حلا
 و شربت سخت و با لکس نوک یا نوک نرد و دقتیست شریه و بختین روی خاک و بکون فانیز آمده و او را
 آبی که گشت را بپزند و با لکس نامی مانند لعاب عکبر است که در تالستان ظاهر شود و آن را عصاره شیطا
 یعنی آب بینی شیطان گویند و بهترین زنان تادیت یکاه عصاره گوشت در آفتاب خشک کرده و پست
 شیرینی آب بنه و نان با تخم زردی که به سایه چتری نهد و عطر بافتن و دقتی که از روی آتش گیر
 و گشت و ادون و پیر استن در رفت فریاد و موضعیت سیان که و طائف و نان بی ناخویش و پست
 بی شیرینی و بافتن و تشدید فاکشتی و پنده نخل عطر بافتن کوشک و بنای بلند با تپای ویران شود
 و باضم نیز آمده و ابر سفید و ابریکه آفتاب و حوالی آنرا بپوشد و فرجه میان دو چتر و نعلی و نابین
 پایانه خوان و نام جایست نزدیک بکوه و بنیاد و اصل چتری و خسته و مجروح کردن و پست
 ریش کردن ستور را و ریش شدن و پز کردن ستور را و باز داشتن از رفتن و باضم کابینان
 و زری که بوی شبیه واجب شود و ناز آینه و عقیق شدن زن و حمله قوم و بخت نیز آمده و این عطر
 و بجای خوردن آب از حوض و عظم آتش و جمع شدن گاه آن و سیانه خانه و بنیاد آن و بخت
 نیز آمده و طمعه و بهترین گیاه و بهترین اشیاء قصبه و میوه العرق غایه خروس که در سلمی یکبار

و بیان درخت خراش و یالنج سفید که از آن بومر یا بافتد و اصل مرد و اولاد و بختان مختصر بالفتح و بضم
 فتح تا گسنگ که در آن گسنگ گویند و نام مردیت مختصر قبلیکه از نیم و باغیر بالفتح و از آن و مختصر بنوا الغبه
 چنانچه عمارت مختصر بنوا عمارت و نامیت که در دریا پیشورید باشد و در عفران و اسپرک و سپر که از پوسن آن
 ماهی سازند و خوشبویت معروف و گویند آن سرگین جانور بحریت و بعضی گفته اند منع شیمه است در دریا و
 صبح است که موی است خوشبو که در کوهستان پهنند و چین از زنبور عسل که انواع گیاه
 خوشبوی خود بهم می رسد و سل آنرا بدین بابر و دوست و شومی و در و اکثر جانور بحری آنرا فرو برد و در
 که منم کند اگر بپزند از و از بخت بعضی گمان برده اند که سرگین آن جانور است و از بعضی گفته اند استعمال آنرا
 که گسنگ عسل در میان منبر یافته اند و این نشانی ظاهر است که موم باشد و در وقت آتش گذاشتن چون
 موم میگردد از و اندک عسل و بالفتح و تقبیل یک چشم شدن و رفتن بینائی یک چشم و بالفتح و کسره و او بدین
 عوار بر سر حرکت عیب و شکاف و در بدلی جامه و بالضم و تشدید و او بر ستود و فاشاک که در شیم اقتد و
 کس که بینائی راه ندارد و ناتوان و بددل عوار بر جمع عوار بالضم و فتح و او نام جانی و فصلت نکونه
 عوار بر گره های پراکنده از پنج عصر بالفتح و بالکسر و تقبیل زنا کردن و بالکسر نا عوار بر زنا کنند و عوار
 بالکسر قافله و شتران که غله بران بار کنند و هر مکی که غله آورد و بالفتح خراش و خوشی و بیشتر در گور خراش
 کنند نام کبک است بدین و استخوان که میان آن برآمدگی داشته باشد و هر چه که بلند باشد و بر سر هر
 و چوبی که بر شین بروج وضع کنند تا دست در آنجا رتند و یک چشم و گوشت چشم و هر چه داخل چشم باشد
 و بلندی گوش و بلندی پشت پا و بلندی میان پیکان و نیز می سرگشت و کوه و وادیت و کوه است
 که در قدیم آباد بود و حال خراب است و لقب کافریت که کفران نهار الهی کرده بود و متهر قوم و پادشاه
 و بل و میان پشت خط سفید میان برگ و غایت چون کبوتر و رفتن اسب و جز آن و سپر کردن و یک گوش
 شدن لاقه بطلب غل و بر سورفتن اسب بر کردن عیار بالفتح و بنجیدن و جاشتی زرد و نیم گرفت و بالفتح
 و تشدید یا م و بسیار آمد و در وقت کنند و مرد بسیار حرکت و تر بسیار جولان و بسیار حرکت و نام اسپ است

باب العین مع الزار

عجز بالفتح و ناتوانی و بر سر حرکت و بالفتح و کسره و نیم و ضم آن سر و ولس هر غیر عجز بالضم و ضعیف و
 پیر شدن زن و بالفتح زن پیر و عامه عجزه بزیاد و کسره تا گویند عجز و عجز جمع و در یک قوده ایام
 ایام سرای سخت و آن پنج روز است نزد یک عرب و بعضی گفته اند عجز است نزد قاور و نسا
 بر جماع عجز بالکسر و تشدید زار و رهنده می ضد دل و بالفتح علیه کردن و باران سخت و کسره نیز گفته اند

عترت کیاب و آرزو مند و قادر و غالب کسی عترت و زهر باضم تنگ پستان شدن ناته مسمومین عترت
بالکسر و بالفتح ناته تنگ پستان عترت بالفتح زمین سخت عطر گرفته گان و آن میوه ایست معروف
و بازی کردن مرد و بان و خوا بایندن شتر عطر نیز دیک پانهادن و آسته رفتن مورچه
و مانند آن حکایتی که کردن بر عصا و نیزه در زمین زدن و راه یافتن بخری و بالکسر بخود
بخیل و مشوم حاکم بفتحین بی آرامی و سبکی و بی تابانی که مرض و حریش و اسیر را بهم میرسد و
بالفتح و کسر لام در و مند بی آرام که خواب نگیرد عطر بالفتح بزاده و آستوی ماده و جزآن نام سی
و نام تمیز نیست و پشت و قبیل از موازن و عقاب ماده و ماسی است بزرگ و غلبت آبی و در گس ماده
و جباری ماده که آنرا بعدری خوانند و نام زشت از قبیل و طم که آنرا در میان هوج کرده یا سیری
برده بودند و عدل کردن و زدن فبند و آن نیزه است فرد عوز بالفتح دانه انکور و باهم
نام مردیست و بفتحین حاجت درویش شدن یافت شدن +

باب العین مع السین

مجد و سن بالضم و الفتح نام مردیست عجوس بالضم ترش روشن و ترش روئی و بالفتح
ترش رو و گربه و شیر درنده عباس بالفتح و تشدید با و عالس ترش رو و شیر درنده عین بالفتح ترش رو
شدن و گلبا نیست که آنرا سیس نیز گویند و گوشت و آبی است به نجه و محله ایست کوفه و پدر جمله از
نفس عیالان و بفتحین شانش و سر کین خشک شده و بر دم شتر چیده و خشک شدن و بفتحین ترکی
روست و داند اما و نام مردیست عجس بالفتح باز داشتن کسی را از حاجت و گرفتن به نجه جزیر اوین
و دون ناته از راه و بالفتح و بهر حرکت جیم قبضه لکان و پاره از میان شب یا آخر شب عجوس
فتح اگر گران و باران پای پی ریزان عدس بالفتح رفتن در زمین و سخت پامال کردن و عدس
و دن و چرایندن شتر و استر و بانگ راندن شتر و بفتحین دانه ایست معروف که آنرا در فرس
ساک گویند و بهندی سور خود کنند و شتره ایست که بر بدن در آید و آن گشده است و بالضم و فتح وال
مردی عروس بالفتح زن و مرد و لو که خدا جمع اول عرائس و جمع ثانی عرس و قبیل ایست
مین و نام مردی است و از اینجاست مثل عرب لا عطر بعد عرس عرس بالضم و بفتحین عرس
و سی و نکاح کردن و بالکسر زن باشوی و ماده شتر با ناعراس جمع و ابن عرس جانوریت که آنرا را
نید و بالفتح بستن کردن شتر بر بلاوی او و عدل کردن از چیزی و ستون میان میوه و دیوار کوچه

بیرون قلعه و هم نیز آمده و دیوار میان دو دیوار خانه رستان تا خانه گرم باشد و بخت بدست است
 و ملازم بودن و سخت شاد بودن و بالفتح و کسر را شیر در نده و در پیش و ملازم بخیزی عراسن با کسر
 رسن که گردن و بازوی شتر بدان بندد عس بالفتح و تشدید بین شب گردید و پاسبانی و در آمدن خبر و
 تنها چریدن شتر و شیر دادن او پیش مردم و اندک خوراندن گردی را و بالفتح قح بزرگ و قصب
 عس اس بالکسر جمع و جد و جد عس اس به تشدید بین شب گردیده گرد و شتر عس اس جمع چون غلام
 و قدم و علاج قح عس اس بالفتح نانو که پیش مردم شیر ندهد و جویده و صید و کب و در اندک خبر عس اس بالفتح
 عطسه دادن و مردن و دیدن منبع عا طلس صبح و امرو که پیش و آید و عرب بدان فال گیرند و عطسه
 زنده عا طلس بالضم عطسه عا طلس چیزی که بدان عطسه آزند و جانوری که از اقبال بد گیرند
 عس بالفتح بازداشتن و سخت راندن شتر و جزان و زدن بیای بر سرین و کشیدن بسوی زمین
 و بایدن سخت و بایدن جرم عا طلس بالکسر فدا و عس بالفتح بازگوندن و برگردانیدن
 سخن و مهار شتر بر دست شتر بکتن و شیر بکتن بر خوردنی عا طلس بالکسر رسن که بدان مهار شتر بر دست
 او بندد حکم شیر که بر شتر با و دیگر خوردنی ریزند و نوعی از طعام که از شیر و آب و سازند و
 شلخ رز که بازگوندن در زمین بسوی مکان دیگر نشانند عا طلس بالفتح آتش میدن و میشیدن و عس
 از مورچه و آنچه خورده و آشامیده شود و بختین گنه بزرگ و بالضم مردی و نوعی از گندم که دو گانه
 در یک خلافت باشد عا طلس و عا طلس بالضم چیزی از طعام عا طلس بالفتح جنگ سخت و شب و روز
 سخت و تاریک و کاری سرو پای که راسی بان توان برد و همچنین عموم و عموم یعنی لوراه و دند فیه
 عس بالفتح و بختین با و کارهای نادان ساختن و درس گفتن و پنهان کردن و تجا بل کردن
 در مری عس بالضم فتح بهیم نام مرد عس بالفتح و الکسر نام بایست و تمام که در اسلام دل
 و راستی طاعون عظیم پیدا شده بود عس بالفتح شتر ماده سخت محکم و عقاب و پدر قبیل از زمین
 از آن قبیل است عس که در زمان حضرت رسول صلعم دعوی نبوت کرده و در شب و وقت
 حضرت کشته شد عس بالضم و عا طلس بالکسر دیر ماندن و خمر لیا از بلوغ در خانه بی شوی چنانکه
 از جد و شیرگی بیرون رود عا طلس دختر که در خانه دیر ماند و مردی که بی زن مدتی دیر ماند و
 فریه تمام اعضا عس بالفتح مردی معروف عس بالفتح شب گرد و چیزی گفتن و گردیدن لرگ
 در پی چیزی خوردنی و نگاهبانی کردن و بالضم نوعی از گو سفید و بختین در آمدن و طرف من
 باندر و وقت خنده و جز آن عس بالفتح آب کشتی کشتی کردن بالکسر شتران سفید که رسیدی و بختین

باب العین مع الشین

عشرش بالفتح عرش حق تعالی و کیفیت آن و بیان حد آن در شمع جائز نیست و گویند یا قوتیت
 سرخ که از نور حق تعالی درختان است و تحت و سقف خانه و غرو جاده و حکم و دینی کار و جانب قوی
 چیزی و نیمه و خانه که بر آن سایه سازند و ریش و سر و ارقم و مدبر ایشان و چار که کب خرد یا بین تنزل
 که آنرا عرش سماک گویند و سرین شیر درنده و چنانچه و چوبی که بدان کنارهای چاه گیرند بر آنرا نیکه سنگ
 گرفته باشند و بماندی و برآمدگی پشت قدم و سایه بان که از فی سازند و چوبی که آب دهند بر آن کشند
 و آب خوراند و آشیانه مرغ و بز آوردن بنا و بجای مقیم شدن و سنگ گرفتن چاه و درج کردن زردن
 و لایم شدن و عمل کردن از چیزی و بالضم گوشت یکدست کردن و عرشان گوشت هر دو طرف
 عریش بود و ج زین و کرانه و خانه که از برگ درخت و گیاه سازند بر سایه و نام شهر است بعضی
 اکنون خراب است عرش بالفتح و تشدید شین مردکم گوشت و چیزی اندک و کم کردن خیر و خیر اندک و
 طلب کردن و فراهم آوردن و کسب کردن و زردن و ورقه دوختن پیراهن را و لازم شدن مرغ
 با شیان خود و بالضم آشیانه مرغ که از ریزهای چوب بر شاخ درخت سازند و در آشیانه که در دیوار
 سازد و در آنجا دمی خانه که در زمین سازد و نام شاعریت دق کسی عطش بفتح شین تشنه شدن کسی
 و بالفتح و کسر طاشنه و بفتح طانیز آمده و یکس طاشنه آن جاع کم آب عطاش با کسر تشنگان و بالضم طاش
 تشنگی که هر چند آب خورده شود تشنگی نبرد و عطش بالفتح جمع کردن و عطش بالفتح فراهم آوردن
 مال و جمع دادن چوب و میوه درخت اراک و اطراف شناختن آنکه و تره است و بمعنی بفتح قاف نیز آمده
 عکس چیده شدن بر هم شستن موی و چیده و انبوه شدن گیاه و موی چیده و مویان شدن
 کسی حکم کردن یا بفتح عکسوت و فراهم آوردن چیزی و گرد گرفتن سنگان بگوید متوا کردن یا کسی عکاش بالضم و
 کان عکسوت یا عکسوت نریا خانه عکسوت و نام کوپست و بالفتح نام مرد عکس بالفتح و شین
 و زدن بی قصد و چیز موافق بفتح شین ضعف بصورت فن اشک اکثر اوقات بواسطه عکس عکس
 بفتح شین شسم دادن چیزی را و از پنج برگ کردن و ثابت داشتن و تیر بردن و از پیش خود بردن عکس
 بالفتح زندگانی و زندگانی کردن و با کسر نام مردی عیاش بالفتح و تشدید یا خوب
 زندگانی کننده و نام مرد است

باب العین مع الصاد

عصر بالفتح همواره بارعد و برق بودن هوای آرام شدن شتر و بفتح شین تشنه شدن و بفتح شین تشنه

و گویا از تری و خفیدن برق عراض با لکسر ابر با برق در حد و برق و جوشنده و نیزه
از ان و شمشیر عصص بضم فتح بهر و عین استخوان فتح و م که آنرا و مغزه خوانند و سر و این
خبر عصص بالضم و تشدید ها و اصل پنج چیزی و بالفتح سخت و محکم شدن عفتص بالفتح باز و در
گفته اند درخت بلوط است که یکسال بلوط کند و یکسال باز و و سرخ است پوست پاره است و بضم کردن شکر کند
و دست را بچیدن و بفتحین بچیدگی و بی و بینی و بالفتح و کسر فاجیزی که بنزه زخت باشد عفتص بالضم
بلو است پاره که سرخ بآن بنزد و نظری که در ان چرم و خرقه و آنچه از راه یافته شود لگا بهار نند
عفتص بالفتح تا بختن و بچیدن موی و کلاه که کرون آن و بختین بخیل و بدخوشیدن و بالفتح کسفا
بد خلق و خیال و در یک بسته سخت که در راه نباشد عفتص بالکسر سوهای بچیده و گر زده و درشته
که اطراف گیسو بدان استوار کنند عکص باز گردانیدن و بختین بد خوشیدن و حرون شدن
چار با عفتص بالفتح نوعیت از طعام و بالفتح و کسر سیم حریص بخوردن چیز ترش عفتص بفتحین
و شوار شدن و سخت شدن چیزی و بچانیدن کار بر خضم عفتص شعری که استخرج معنی از ان و شوا
باشد و سخن غریب و شوار و بلای سخت و کار و شوار و زمین سخت و جای بلند و نفس و قوت و
حرکت عفتص بالکسر و زخت بسیار در هم بچیده و اصل نام لیس خرت اسحاق عم که رویان از اولاد او

باب العين مع الصاد

باب الحین مع الصداق
عرض بالفتح رخت و متاع و فتح را نیز آمده و هر چه غیر از زر و سیم باشد عروض جمع و ردی کوه
و گرد اگر از افق خواند و ملح بسیار کوه و کناره کوه و کوه سیست لغاری و فراخی و پهنا وادی و شکر
کج کرده رختن آب در دیدن لشکر و کسب نیز آمده و دیوانگی و مردن آدمی بغیر بیماری و ساعتی
از شب ابر و پیدا شدن و پیدا کردن و در عروض حق کسی چیزی دادن و رسیدن آفتی است
و عرض کردن خبر یا بر کسی برای فرد و حق و پیش داشتن نامه و نوشته و عرض داشتن سخن و خبران
و عرضه دادن لشکر را و پیش آمدن ناخوشی و تب و بدمیه و کمر رختن پوش آوردن و نشان کردن
بر سرین ستور و با کسر جبه و نقص و هر موضعی از بدن عرق کند و بوی عرق بدن خوش و ناخوش
و ناموس و آنچه نگذاشته شود از عیب عار از خود و از پدران و خویشان و آنچه بدان فخر کرده
از حسب و شرف و نام وادی است به بیامه و لشکر و وادی که در و درخت و آب بسیار باشد و درخت
اراک و درخت کثر و جانب وادی و شهر و ابر بزرگ و ملح بسیار و مردی که مردم را باطل پیش آید و بلام
شهریت بشام و ردی کوه و جانب و ناچسب و کرانه و میان دریا و جوی و اکثر سخن و اکثر مردم

و در قناریست که در سپان پسند کنند و در شتران نه پسندند و در فحشین بیماری گزندی که عارض آدمی شود
و مال دنیا و نعمت و مالی که بهشت باشد نه تقدیر آنرا خواسته گویند و طبع و آنچه دوام نداشته باشد و هر چه قائم
بغیر باشد عارض بین و بزغالگی که بهجت کشن در بانگ و حرکت آمده باشد عروض و عارض بالفهم عارض
شدن جمع و عارض بالفصح ناقه که ریاضت نیافته و رام نشده باشد و معنی و خواهی سخن و جزو اخیر مصلح اول
از شعر و علمی است که میران شعر موزون و ناموزون است و راه کوه و نام کوه و درینده و نواحی و جالی آن
شتر که خار و زنبلی علفی و کرانه چری و حاجت و جانی که در هنگام سیر کسی را پیش آید و بسیار بهر خبر و ابرو
خوردنی و بز و گویند که او را خار پیش آید پس بخورد آنرا و نام اسی است عارض عارضه
لشکر و سالار لشکر آنچه لاحق چیزی شده و کثرت و خسار یعنی جایی بر آمدن لشکر از روی و ابر پرانگند
در افق و دانهان بعد از شایا و شتران و بهر پیرو صفه کردن و چوب بالای در که بدان و رمی گرد و عطا
عارض عارض بالکسر و در شدن از کسی و بر گشتن و مگافات کردن کسی با آنچه دیگری کند با او و مقابل
کردن کتاب را با کتاب دیگر و بهر کرانه و نواحی شدن پیش آمدن کسی در راه و پیش آوردن ناقه را
به فعل بهجت کشتی و بدین معانی است معارضه و داغ با خط بر پنهانی سیرین ستور و بالفهم بین و عارض
عارض بالفصح و تشدید ضاد گزیدن و زیرک و داهی شدن و بالفهم نوعی از علف ستور چون دانه
خرامی کوخته و کنجاره و جزآن و بالکسر بسیار زیرک و درخت خار و سخت و زنده و توانا بر سفر
عضو عارض بالفصح چیز که گزیده شود و خورده شود و سخت گزیده و چاه و درنگ بسیار آب
عضاض بالفصح چیز که گزیده شود و خورده شود و گزیدگی و بلای سخت و زبان و درخت سطر و بالکسر
گزیدن آب کسی را تحفه عارض لازم شدن کسی را عوارض و دانهان بعد از شایا و بسیار بهر و بالفهم گوشت
در و یا رطبی که گور عاقم در اینجا است عارض بالفصح بدل شدن و بدل دادن و بالفهم و الفصح و بهر حرکت
بمنه هرگز و این مخصوص متقبل منفی است چنانکه قط خاصه ماضی منفی است و بالکسر قطع و او بدل چیز

باب العین مع الطاء

عین بالفصح گشتن چار یا بغیر علت و بیماری و غایت شدن کسی و گزیدن زمین موضعی که شتر گزیده باشد
و اقرار کردن و در جنگ افکندن خود را بی سبب باعث و بهر انگشتن خاک و روان کردن عرق تا آنکه
روان شود و خون آلوده کردن پستان و شگافتن چاره و جزآن و شگافتن شدن و رسیدن سختی و دریا
سختی کسی بغیر سبب عین گوشت و خون تازه و چار پایی گشته بغیر سبب و بهانه و شگافتن شده عطفه بالفهم

در تحقیق فار و اوجوا فی عصر قوطی بفتح عین و را و ضم فاجا نورست سیفد و نرم که انگشتان خنثی را
بدان تشبیه و بند یا جانورست مانند سام ابرص عطا بالفتح و تشدید طاشگافن جامه بطول ابعوض و
غالب شدن بسوی زمین انداختن کسی را عطا ط بالفتح و لیزیم و شیر درنده عطا ط بالکسر کرانه کردن
و طوق بپوشیدن کردن شتر و اوج پرهشای کردن شتر عطا ط بالفتح و اوج کردن برگردن شتر و به بدی
کسی ایاد کردن و به نیز کردن بالضم کردن بند و حامل لغتین قه بی دلخ و بی مهار عطا ط بالفتح بارگفتن
قه سال نخست عطا ط لغتین درازی کردن

باب العین مع الظاهر

عطا ط بالفتح و تشدید ط ازین چه میدان عطا ط بالفتح شدت جنگ و مشتت کشیدن و سخت کشیدن و سخت شتام
و اوج عطا ط بالفتح بازداشتن و عزل کردن و قهر کردن و زو کردن و زور آوردن و عطا ط بالضم باز است و صبر
ناجیه کشیدن و طائف که در جاهلیت غره ماه و لقمه انجا خرید و فروخت شد عین تابیت و زبانی و
جمال از هر طرف پانجا آمده اشعار خواندند و سفاخرت با با و اجداد و به یکدیگر نمودند و در اسلام بطور
شده دادیم عکاسی منسوبت بدان

باب العین مع الفار

عقرف بالکسر و عروف بالضم مرد و لیکار کنار غیث فاجر ستمکار سخت و شتر سخت و شتر و عقرف
بالفتح کردن سگ و خزان و بالکسر باز از شب بجهت بالفتح خود را باز داشتن از طعام و گرسنه بخور و صبر
کوان برج بهار و قیام لیکار و نمودن و برداشت کردن از کسی گرفت نکردن بالضم و بالکسر عری ستور و سخت
لاغر شدن و تنگ شدن سپرکان و سنان عجاف بالکسر لاغرانی بیکانهای تنگ و غفل و روزگار و باقیم
نوعی از خرابی عداوت بالفتح عداوتی اندک و خوردن و اندک از علف و بالکسر باز از شب و گرسنه و بی از
مردم و پاره از چیزی و از ده تا پنجاه مرد و بالضم جمع حروف یعنی آنچه توان چید و بختن خاک که در چشم
عداوت بالضم چیز اندک و به جمع این معانی بذال مجع نیز آمده عداوت بالضم بهر قاتل عروق کاسر
صبر و تسکین بالضم بوی خوش و ناخوش و اکثر استعمال آن در بوی خوش می باشد و او را کردن بکنانه
و خرا و اوج و تاج سر خردس بریدن و اعراض کردن از چیزی و گلیا نیست و قهر و در میان گفت و ست
پیدا شدن بالضم شناختن و نیکوئی و احسان آنچه بخشد و بند کند و موج دریا و اعتراض و سوال
و بضم رانیز آمده و به طبیعت و نام خصوصیت و ریگ توده و جای بلند و بضم رانیز آمده و نوعیت
از درخت خراب و درخت خرابیست به بحرین و درخت ترنج و صبر کنندگان جمع عروق و سپان باران

بال دار جمع اعرف و گفتار باو شتران که بر گردن موی بسیار داشته باشند جمع عرفار و بعضی
 آئیده سنه اکثر سلمات عرفا عرفان بالفتح و تشدید را بسیار شناسنده که این طیب عروق بالفتح
 صبور و بسیار شناسنده عارف شناسنده و تشکیبا عرفان بالفتح شناسنده و بالکسر تشدید را بسیار
 شناسنده و رئیس سردار قوم طیب عروق بالفتح روی بر تافتن از چیزی دل سر و سنگ عروق
 بالفتح یا دوست کردن در خوردن و آشامیدن و بالضم که بر تر بنده عزیز و عارف آواز جن که شب
 در بیا با نماندند و بشود عرفان بالفتح و تشدید را برای که آواز درازان آید و نام قبیل است
 و یکی است بنی سعد را و گویند بر دوازده میل از دینه عارف سر و گوی و نوازنده ساز و طبعیت
 عصف بالفتح بی راه رفتن و از راه راست میل کردن و پیدا کردن سلطان و بیست کردن کسی را
 و چیدن ستور گیاه را و کافی شدن کار کسی را و برای کسی کاری کردن شرف شدن شتر بر مرکب و سینه
 خنده و نفس بزم چنانچه گوی اومی جنبیده باشد و مرکب و قوج بزرگ عصف بالفتح بی راه و تنگ
 عاصف ناقه نزدیک آمده مرکب که و م سخت جنباند عصف مزور و بنده که او را بر کار یاری
 داده شود عصف بالضم از دیدن گوی شتر از نفس اشتاب وقت مردن عصف بالفتح هر گشت
 و نارسیده و رودن گشت و سخت و زدن باد و کسب کردن و اشتاب رفتن و هلاک کردن و بیرون
 باد و کار را کسی را و گردیدن شتر گرد و حوض آب و نیز عصف گشتی که دانه او خورده شود و گاه او
 مانده باشد یا برگی که دانه از آن خورده شود عاصف باد سخت و تیر میل کننده از بهت و بهر بهانه
 باشد از چیزی و روزی که در آن باد سخت و زود شتر دانه و شتر مرغ تیز و عصف بالضم سخت و زدن
 و بالفتح باد سخت جنبه عطف بالفتح میل کردن و خم دادن چوب را و دوتا کردن باش را و سخن را با حق
 باز گردانیدن و میل دادن و مهربانی کردن و باز گشتن بر چیزی و حمله کردن و بالکسر جانب طرف هر چیزی را
 راه و قبضه مکان و زیر فعل و بالضم جمع عطف و بختین درازی یکباری چشم عطف نرمی زبان بر دوار
 و لایم که که نه داشته باشد و بالضم و فتح طایم مرویت عطف بالفتح که بان و ناقه که بر بجه خود
 مهربان باشد و دام صیاد که در آن چوب خیمه باشد و تیر یک بر تیرای دیگر به چینه تا بده اسطه
 آن تیر را بر آید چنانکه بازی عرب است و آواز عطف مهربانی کننده و برگرداننده و سب
 ششم از جمله ده اسب که بدان گردند و آندوی که گردن خود را نکند و وقت گشتن و سب
 خود عطف بالکسر آواز او و شمشیر و نام یکی است و بالفتح و تشدید را طایر یک به تیرای دیگر و قند
 عرب به چینه تا تیر که مقصود است بر آید یا تیر که نه زبان دارد و نه نفع یا تیر که چینه دارد و خطه

تیر را بگرداند و عفت بالفتح و شدیدا و عفه بالکسر پارسائی و باز ایستادن از حرام عفاف
 بالفتح پارسائی و بالکسر دار و عیفه بالفتح پارسا عفت بالفتح تخم دادن چیزی را و روبا عفاف
 بالضم جاری که قوام ستور را که کند علف بالفتح باز داشتن و بالکسر کان موی بعد علف بالضم هم
 چیزی بقیه بودن و روی چیزی آوردن و گرد چیزی نشستن و در سبزه آید عبادت نشستن و رعایت کردن
 و اصلاح نمودن پس نشستن علف بجای میقیم شوند و گرد چیزی گردیده و در سبزه آید عبادت نشسته
 علف بالفتح بسیار آشیامیدن و کاه و دانه دادن چار بار و بالکسر بسیار غوار و درختی است و درین
 که برگ انگور ماند و آنرا خشک کرده در گوشت بپزند و بضم بضمین جمع علف یعنی آنچه چار یا خور و درخت
 خورش ستور و زبان بالضم و تشدید لام مضموم سیوه درخت طلح که آنرا شتر خور و شبیه است با قلک
 تیره تازه علف بالکسر نام مردی از قضاعه که بالانهای غلافیه بدان منسوب است و بالفتح و نشدیم
 نام علف فروش نام دانشمندی است معنی علف بهره حرکت و مشهور از آن ضم است و درشتی
 خلاف رفیق و درشتی نمودن علف بالفتح سخن درشت و رفتار درشت و آنکه سواری اسپان
 به نرمی و ملایمت کند عوف بالفتح حال و کار و قضیب و همان و نجات و بهره و فرعیست مخروس
 و شیر و زنده و گوشت و گرگ در عایت و خبر داری عیال کردن گنایا هست خوشبو و نام مرد است
 و نام تنی است و گرد و گردین مرغ گرد آب و جنبه و جز آن عواف بالضم آنچه شیر و زنده در شب بسیار
 و بخور و هر چیزی که یافته شود عیفه بالفتح نکرده و ناخوش داشتن طعام و شراب حین آن
 و نامهای مرغ بگفتن بیان کردن و بیان باهای افنادن او و عرب بدان فال نیک بگیرند
 عیاف بالکسر ناخوش داشتن طعام و جز آن و عیافه ناخوش داشت و بالفتح یا سیمه است و
 علف آنکه فال گیر و مرغ و جز آن عیوف بالفتح شتر است که آب را بوی کند و خورد و نام تنی است

باب العین مع القاف

عین بفتحین بوی خوش و چسپیدن بوی خوش بیدان و جامه و بجای میقیم شدن و به چیزی حریف
 شدن و نام مرد است بالفتح و کسر نام مردی که اندک خوشبو باشد و مدلی بدید بوی آن بماند عقق
 بالکسر نرم و چال و نجاست و شرف و آزادی و آزاد مردی و آزاد شدن با آنکه بالکسر آزادی و فتح آزادی
 و در گذشتن آب از دیگر اسپان و بالکسر بضمین و شقیست که از آن کمان سازند و بالضم جمع علق و علق
 و بالفتح کمنه و دیر نیشدن و گردیدن و اصلاح آوردن مال و اصلاح آمدن مال پیش گرفتن سپه نیکان شدن
 بعد از کشیدن رخ و جفا و حفاق بالفتح از او شدن و بالکسر مرغان بشکار و اسپان نجیب علق

دوش یا جای رود از دوش آزاد شده و شراب کهنه و مشک فراخ وزن جوان نورسیده و زنی
 که هنوز شوهر نکرده باشد وزن سپانه سال گمان کهنه و بچه منع که هنگام پریدن آن شده باشد و بچه
 شده باشد و بچه منع سنگ خوار و بچه که بوتر که هنوز نتوان باشد و حکم نشده و دیرین کهنه از چیزهای
 چون شراب و خرمات و قحط عقیق آزاد شده و دیرینه از هر چیز و گرانی و آزاده و گزیده و اسب بنگو
 و هر چیز و جیل و شراب و آب و خرمات و شیر و لقب حضرت ابی بکر صدیق رضی الله عنه و بنگو و بود
 یا آنکه حضرت رسالت پناه در شان او فرموده است انت عقیق من النار یعنی تو از آتش و دوزخ آزادی
 یا آنکه مادرش بدین لقب می خوانده و بیت عقیق کعبه شریفه زیرا که اول خانه ایست که بنا شده یا این
 بوده از عرق طوفان یا از دیران کردن بدنه و از ظلم جباریه یا آنکه کسی مالک او نبوده عذوق بالفتح
 فراهم آوردن و نصبتین دست در عرض کردن برای جستن چیزی و گمان برون بجزی و رساندن فکر
 بجزی که بدان نصبتین گذشته باشد عذوق بالفتح و سکون ذال متجه درخت خرمات و بریدن شاخهای
 خرمات و بخلاف رنگ گوشت پشمی بروی لبین بجهت علامت و براندن و طاهر شدن بارگیا و او خرمات
 کسی است که در آن بجزی نسبت دادن و بالکسر خرمات و خوشه انگور و حصاری است بدین و بنگو
 که شاخهای دیگر داشته باشد و کسیر اول و فتح ذال و نصبتین موضعی است بسیار آب و بسیار درخت کنار
 و بالفتح و کسر ذال مردود و کار و خوش بوی که بوی او تیز باشد عرق بالفتح گوشت از استخوان باز کردن
 و استخوانی که گوشت از وی باز کرده باشند و راهی که مردم نشناسند و بالکسر ریشه درخت و برگ بدن و
 نهال نشاندن و کشت کردن در زمین غیر تا آن زمین را تصرف و مالک شود و اصل هر چیز و بریدن
 که چیزی در آن نرود و کوه تخت که بالای آن توان رفت مگر بشواری و کوه خرد و جود و نصبتین
 و شیر خورنی و تلج بسیار و زمین شوره که در آن درخت کثرت و دید و جای بلند و ذات عرق و نصبتین
 که اهل عراق از اینجا حرام بنهند و نصبتین خمی اندام آدمی و سائر حیوان و گاهی به مجاز تشبیه از سام
 غیر حیوان را نیز عرق گویند چون ترشح کوزه و مانند آن ورشته بنا و صف اسپان و مرفان
 و هر چه صف زده باشد و بنیل از برگ خرمات و بالفتح و کسر اشیر که مره او فاسد شده باشد و نصبتین
 جمع عراق یعنی کنار و یا عراق بالضم استخوان که گوشت او خورده باشند و نصبتین عرق
 بالفتح عراق بالکسر جمع و بالضم نیز آمده و بعضی گفته اند عرق استخوان با گوشت و عراق
 استخوان بی گوشت با عرق و عراق استخوان بی گوشت و با گوشت و لطفه و بار آن بسیار
 و بالکسر جانب پر مرغ و نام آبی است و کنار آب و کنار دریا و مشک آب و ملک معروف و نصبتین

تمام حاصل از روی طول از قاصد سیه تا حلو ان از روی عرض زیرا که بر کنار دجله و فرات واقع شده
 عراقین کوفه و بصره باشد عروق بالضم رفتن و ز زمین و جمع عرق و عروق الصفیر و دجوه و عروق
 روناس و عروق البقیع گیاه است که زمان بر آب فرجی خورند عروق بالفتح شگافتن بین و شتاکر و
 و زرد ویدن و غیر را باز داشتن و بهالغه نمودن و بسیاری کردن و زردن و فوختن و پیوستن به چیزی و پیوستن
 به خو یا ن و بالفتح و کسر یا بدخو عشق بالفتح پیچیده شدن و بدخلق و تنگ خو گشتن و فوختن هر نفس شد
 و پیچیدن الحاح کردن در طلب چیزی و فوختن نانا که بر قرض داران خود شدت نمایند عشق کاهسر
 و الفتح زیاده از حد دوست داشتن با چشم پوشیدگی از حیوب محبوب یا بیاماریست سوداوی
 که بر دماغ کسی غالب شود از دیدن صورت کسی و فوختن بسیار دوست داشتن و پیوستن به چیزی
 عاشق بسیار دوست داشتن و از ناز عشاق جمع عشق بالکسر و تشدید شدن بکسر بسیار دوست دارنده
 عشق بالفتح غایت شدن و بسیار گشتی کردن خود نیز دادن و بسیار تبار یا نه زدن و از ناز که فوختن
 و کار استوار کردن و شتر بسیار آب رفتن و فراموش کردن و از کار می باز داشتن و منع کردن
 و زدن با و چیز را و فوختن کس عشق مکره است سرخ و مخطط معروف که از جانب یمن آرند و
 وادی و هر جامی آب که بیل آنرا بشکافند و شیب سازد و موضعیت بمیدیه و یماه و نجد و طائف
 و تمامه و موی مولود از انسان و حیوان که باز کنند عقوق بالضم نافرمانی پدر و مادر کردن و
 ایشان را از زدن و بالفتح بار و دار و گاو غیر بار و دار را نیز گویند بر آب عاق سرکش
 با و زدن و برحق بالضم و فتح قاف جمع عقوق بالفتح و تشدید قاف شگافتن و از مولود قربان کردن
 و موی طفل شدن و تیر کمانب آسمان انداختن و بالکسر خیره عقیق عقاق بالضم آب تلخ
 و بالفتح و الکسر بار شکم و باری که بر پشت بر دارند و بالفتح عقوق و سرکشی و بالکسر شوران کردن
 و آنچه از این انگور و خربار آید عقوق جمع عقیق و شمشیر های و دشمنان عقوق بالفتح فزو
 عین مرغیست سیاه و سفید که آوازش بلفظ عقوق می نماند و آواز آنکه و زانغ و شستی گویند عقوق
 بالکسر خیر نفیس و گر انما و انبان و بدین دو معنی لفظ نیز آمده و شراب یا شراب گفته و
 جامه نیکو و سپر و شمشیر و بالفتح در آوختن محبت و جزآن و بار گرفتن زن و در آوختن آهوی
 و در دام و خوردن شتر سر باسه درخت خار دارد و در کام چسبیدن زو ستور را بوقت
 آب خوردن و آوختن و آن قدر از علف که روزگزار باشد و ستور را و گرده بسیار لفتجین خون یا خون
 بسیار سرخ یا خون غلیظ و خون بسته و علقه پاره ازان و گرم سیاه آبی که خون از جلد بدن می مکند

و آنرا از لوگو نیند و هر چیزی که بی چیزی در آید و نزد و گل که بدست پیچید و محبت و خصوصیت لازم که در فتح
 و هر گاه که چار پا آنرا فرو برد علق با الفتح راه و دولا با کیش و دلو و سنی بود و محراب آن و سنی که
 بد و لایب در آن نخته بود و محبت و مواعلق بالفهم در آن نختن و دوست داشتن آنچه بدان چیزی
 آورید و بالفتح غول و خنقی و بلا و مرگ و هر چه شتر از چو و در خیت که ناهای ماه به البستن آنرا
 خورد و هر چه مردم در آورید و ناه که او را بر بچه غیر خود و هر آن سازند تا شیر بد و در و بومی کند و
 بشناسد و شیر بد و او را و کند و زنی که غیر شوهر خود را دوست ندارد و ناه که آنرا الفات کنند
 و بچه نخواهد زنی که غیر فرزند خود را شیر دهد و شیر اندک علق در آورند گان علق بالفتح جو دگاه
 اسب و الفهم و تشدید لام مفتوح گیاره نیست که بد رخت می آورند و منافع آن گیاره بسیار است
 علق بالفتح و الفهم و لغتین یک چاه و مانده آن و کناره بیابان که دور باشند از دیدن و بالفهم رفت
 و علق شکر چیزی که بالفتح به علق نظر کردن و چیزی و فرمای نرسیده که در رخن پرورند تا خشک
 شود و واد است بطائف و موضعی و شهری و قلعه است و بالفهم و فتح میم نترست در راه که نزدیک
 ذات عرق لغتین نیز آمد و بعضی گفته اند که لغتین غلط است و لغتین حق کسی و چیزی علق شرف
 و چاه و رنگ و راه دور دراز علق و علق به دو و با کسر سیر لا و ذین ازیم بن سام بن نوح
 علق علقه گروبی از او علق که در بلا و شکر شد و علق بالفهم و لغتین و بالفهم و فتح
 نون کردن و گروه مردم و سرداران قوم و میل کنند گان و پانین شکنند و باره ازمان و در و زنگار
 گذشته و قیوم و آنچه نزد عوام مشهور است که علق نام ماد عرج است خلاست و صواب عرج بن عرق
 است و عرق پدر است و لغتین نوع رفتار است فخر را و درازی کردن علق با کسر دست در گرو
 یکدگر کردن و بالفتح بزغال ماده عنوق بالفهم جمع و خنقی و بلاد کار سخت و دشوار و اسب خوش
 گرون و نام جانور است که آن را سیاه گوش گویند و ستاره میانه نبات انش و زکوة و ساله
 و نام اسپ است و وضعیست و واد است علق کردن و دست در گرون کسی گفته علق
 بالفتح دراز و نام شتر است که شتران نجیب از نسل او نیند و گاو که رنگش بسیار زرد و پرتوی
 کوبی و کلان سیاه و لاجورد و یار گیت مشابه لاجورد و رنگیست که بسیار باطل و شتر سیاه
 و علق لغتین و ستاره است پهلوی فردین علق بالفتح غول و ماده سبک و در گان کشتی
 و طویل العلق یعنی دراز و دم علق بالفتح باز داشتن و برگردانیدن و در بند کردن و
 مردیکه در و غیر نباشد و بالفهم نیز آمده و مردیکه مردم را از خیس باز دارد و بالفهم نام پدر عرج و بالفهم

و انضم فتح اول و کسر او باز دارنده و مانع و فحشین گرسنگی و گرد و هیت از بنی عبد القیس عوالتق
 مانع و حوادث روزگار عالتق باز دارنده و مانع عیوق بالفتح و تشدید استاره است منج نیک
 روشن رکنار است کاه کشان که پیش یار آمد و پیش آن شود عیوق بالفتح باز و فحشین بهره آرا و بالکسر کله جبر

باب الغین مع الکاف

عجک بالفتح فحشین چیزی به چیزی عجتک بالفتح باز گردیدن در جنگ و حمله کردن اسپ بر گزیدن
 و چیدن بوی خوش و جنان و خشک شدن بول و سر کن بران شتر و جزان و ترش شدن بنه و غیر
 و میل کردن بجائی و کندن شدن کمان روزگار و کوه است عجتوک بالضم تنه رفتن بجائی و اقدام به سوگند
 دروغ نمودن و به بدی یا نیکی پیش آمدن کسی را و بر شوهر خود نافرمانی کردن زن و کندن شدن کمان
 عاتک کرم و رنگ خالص و مرد بوج و باز گردنده از حاله بجائی و بنید عیبت
 روز بنایت گرم کرد و بی از قیامه از و عجتک بالفتح فحشین و فحشین و بالضم و فتح ثار شمای دخت
 خرم عاتک بالفتح زدن صوت به سطره عرک بالفتح مالدن و گوشتال دادن و خرم شدن
 چیزی چنانکه آن چیز محو و سذرش شود و خوردن چار پا گیاه راه و حالف شدن
 زن و فحشین حاجت روائی و کامیابی شتر از خوردن درخت خار دار و کارزار کردن
 و آواز گشتی بانان و ماسی گیران و احد عرکی و بالفتح و کسر را آواز سخت و مرد سخت در کارزار
 و اندازنده مردان در جنگ عراک بالکسر انبوهی کردن و نامردیست تابعی و بالفتح و تشدید
 نیک مانده و گوشتال دهنده و کارزار کننده عرک بالضم خالص شدن و بالفتح ناویسا
 موکه لاغر و فریبی او پیدا بنات عسک بالفتح لازم شدن و چیدن عفتک بالفتح
 و فحشین سخت گول و نادان شدن و بالفتح و کسر فاسخت نادان عاتک بالفتح و تشدید
 باز و فحشین از حاجت و ایهمال و بیاطله کردن حق کسی را و دوبار و سه بار گفتن سخن را
 و تبارز یا نه زدن و مکر کردن بری با کسی و رنبد کردن و بخت غالب شدن و قهر کردن
 به کسی و باز گردانیدن چیزی و بیان سخن و نام مردیست که او را عاک بن عدنان بنای
 شمله بن عبد الله بن از و صاحب صحاح عاک بن عدنان برادر معد نبون پندشته و آن
 خطاست عاک بالفتح چاویدن صمغ و مانند آن و غایتدن اسپ لگام را و کسر نیز گفته اند
 و هر چه اینچ و پنبه باشد و فحشین و فحشین در حجاز و آنرا عاک بالضم و الکسر نیز گویند و نیز
 عاک آنچه غایتده شود و لرج باشد و بالفتح و کسر لام طعام متین و سخت و همچنین عاک عجتک

بالفتح بسته شدن و سطر و غلط شدن شیر و بسته و سخت شدن ریگ و نافذی کردن زن رفتن و سیر کردن
در زمین و برکشتن و حله کردن و برکت کردن و در ریگ خون سخت شدن و سیر کردن و ریگ بدین
سحافی آمده و سطر و سیر و در خانه و نام موضعیت بالضم تو و بای ریگ سخت شده جمع عینک
و بالکسر اصل چیز و لغتین نیز آمده و سوم حقه آخر شب با اول شب یا باره شب یا نیمه بهر سه حرکت آمده
و بالضم و فتح نون و بیست و پنجین عینک ریگ توده بسته و سخت شده عینک بالفتح مهران شدن
و باز کشتن و رو آوردن و بجزی و باز کشتن زن بسوی خانه و خوردن او آنچه در آن خانه باشد و اول
عینک و بیک یغنی اول چیز و لغتین جنبش و حرکت +

باب العین مع الهمام

عجل بالفتح سطر و کسر با نیز آمده و عجل الذراعین سطر باز و توافق رسن برک و دخت ترا شدن و
پیکان و تیر کردن و برک افتادن از درخت و برآمدن آن از درخت باز و استشن باز گردانیدن برید
و بردن چیزی و بختین هر یکی که پیچیده و ناگشاده باشد چون برگ و دخت کثرت برگ با ریگ برگ افتاده
درخت و برگ برآمده و درشته و تافته و تفر و دخت ارطی که سطر گردد و قابل باغخت چرم شود و عجل بالفتح
از گلهای کوهی که چون مساق آن سطر و استوار شود از آن عصا سازند و بخت گفته اند که عصا موسی علم از
بود و کسر شکلهای سینه سطر جمع عجل چون بطحان و بطح عجل بالفتح سخت کشیدن و سیر سطر
برداشتن و شاققین بیدی و بیدی شاینده و بختین و شایده لام بسیار در و درشت و شکار و سخت
و نیزه سطر عجل نزدوری که با جرت گرفته باشد و خادم عینک بالضم و عینک بالکسر خسته خرا
عجل بالکسر گو ساله و نام قبیل است و بالضم چیزی که بشاب آرند او را بختین سیر عجل و شتاب و عجل
و بالفتح و کسر جم و هم آن شاینده عجل بالفتح عینک شاینده و ناقصه کیم کرده و به شتاب و کیم گو ساله
عجل جمع عجل بالفتح داد و داد و بنده و مر و صلح و شایسته گواهی و داد و داد و برابر کردن
چیزی و چیزی و نام و نظیر و فایده و فرایض و برابری و راستی و یادش دادن و عیدون و نام مرد است
بسیار گفته و بیرحم و تنگ و بالکسر مانند و یک طرف بار که آنرا بفارسی تنگ گویند و بعضی گفته اند که عجل بالفتح
مانند چیزی که نه از جنس او باشد و بالکسر مانند چیزی که از جنس او باشد عجل هم تنگ هم سنگ و بیرحم
در قدر و مرتبه عدول کشتن از راه و میل کردن و جلع ترک کردن و از کشتی باز ماندن عجل عجل
و شکر که غیر حق تنگ را بختی تنگ برابر و شکر سازد عجل بالفتح تنگ میدن ملاست کردن و بختین و کیم و ملاست
بختین و زها سخت گرم عجل ملاست کننده و درگ خون آخا و نام بی است موضعیت و کیم و کیم و کیم

در جماعت غزال بالفتح و تشدید ذال تحت ملامت گردان بضم و تشدید ذال ملاست کنندگان جمع
 حاذل غزال بالفتح بیکار کردن کسی او جدا کردن و در شدن از کینه کردن و بختن فرزند از آن بضم
 بی سلاحان جمع اغزل و تفتیش سلاح بفتح شدن غسل الفتح طعام بکین شستن و بختن و تفتیش خوب کردن
 بر کسی و کلاه کردن زن سخت بختیدن نیزه و سخت دیدن و سر جنبانیدن است گرگ جنبانیدن با آسایش
 چنانکه میوه زنده و حرکت کند و شتافتن راه نادیده بیا بیا و ناکه تیز رفتار و وضعیت با لک فیه است از جن و
 نبوغ فیه است و تفتیش شدن طعام و شیرین خوش آئیده ساختن و تفتیش کسی السوء و خلق و سب آب و
 و تفتیش آب روان شود و انگیزد آن لعاب کس است و بعضی گفته اند که آن بخار است که صعود میکند و در
 هوا نفی میاید و آب میشود و غلیظ میگردد و مانند شکر و شکوفا و درختان می افتد و آنرا کس غسل می چید
 و در خانه خود نگاه می دارد و گاهی بی چیدن کس نیز از خار و جز آن مردم می چیند و آنرا ترنجبین و شیر
 خشک گویند حاصل غسل گیرنده و نیزه سخت چسبند و همچنین حاصل غسل مرد سخت زنده و زود
 گرداننده دست را و زدن و جارب و عطارد و پر مرغ که غایب را بدان از جانی جدا کنند و تفتیش و تفتیش
 غسل بختیدن جمع و غسل یعنی مردمان نیکو کار نیز آمده جمع حاصل و تفتیش خیر که در دود و می استخوان
 و مغز و گرگ و میو و تفتیش که درخت است که بخور آن شتر را شکم روان شود و می دندان حاصل
 با لکس و تفتیش شده و تفتیش بضم جمع حاصل یعنی کساق و ملازم به چیزی حاصل بضم
 باز و شستن بویه و تفتیش کردن و تنگ شدن کار بر کس و سخت و دشوار شدن کار و با لکس بسیار شستن
 و بضم و تفتیش اول و تفتیش دوم تفتیش و بلا با و احد حاصل بضم و تفتیش و تفتیش بیا و یه که پیشه بسیار دار و تفتیش
 نیز گفته اند و در قبیل است و کلاک و شستن و بیا که گوشت سطر با و باشد و احد حاصل و غذا و احد حاصل
 شستن و بالفتح و کسر ضا و مروی که پیامی یا گوشت سطر داشته باشد حاصل بضم کار و دشوار
 و باری سخت حاصل بضم و تفتیش مروی زدن و مال بی ادب کمان بوزه و پوشش و تفتیش است و تفتیش و تفتیش
 و تفتیش باشد و تفتیش و در سن گذشته باشد و مردیکه سلاح ندارد و وزن بی پیرایه اعطال جمع و تفتیش
 بزرگ تفتیش و بی پیرایه شدن زن شخص و گردن و قاست و خوشه خرا عاقل خالی از پیرایه
 عاقل بالفتح و تفتیش بعضی از بندگان بر بعضی بختیدن آنرا که علت شلخ دارند عاقل کس
 تفتیش از تفتیش و تفتیش شعرو سوار شدن سنگ و تفتیش بر بعضی و پیوسته بختیدن ایشان
 بر ماده شغل و تفتیش زدن میان پاره گوشت و تفتیش و تفتیش گران و سبکی آن و تفتیش
 بسیار و بسیار و پامی بر نوزاد و تفتیش که میان تفتیش و تفتیش باشد و پیوسته گوشت

و نواحی آن عقل بالفتح خرد و حدش و تیز میان یکی و دیگری و غیر و شتر و گفته اند قوتیست نفس را
 که به آن تیز را بشناسد و اغراض مصالح بداند آغاز آن وقت نشسته کردن طفل است تا وقت بلوغ
 قوت میگردد و دیت و جامه سرخ که مروج را بدان پوشانند یا نوعیست از جامه مخطوط و قلع و دلی
 پناه بستن باز و ساق شتر هم بستن دارد و شکم را و دریا فتن و دیت دادن گفته را و گذشتن قصاص را
 و از جهت کسی میت و تاوان باز فتن داد کردن و به بالا فتن آوردنیم روز ایشانند سبزه بجای پناه برد
 و ساق کردن یا از مغایرین فتن کوفته شدن را و همچنین یکی و برافکنی بای شتر و فتنین عقاب عقول
 بالضم ببالا کوه فتن آمده پناه بردن بجای و جهت عقل بالفتح دارد و کافض که شکم بنده و عاقل
 خردمند و آبوی بالا کوه رنده و نام کوهیست عقاب بالکسر یعنی که بدان باز و ساق شتر هم بنده
 و صدقه و زکوة یکساله و مرد شریف که چون اسیر شد چند صد شتر فدیه او میدادند و نام مردیست و نام
 و تشدید قاف لنگی ستور عاقل مظم آب دریا و موح آن و محمد ادی و جوی فرینی که راه و روان خود
 یافت و گیاهیست و کار پوشیده و شکله عواقل جمع و در عاقل شهرت بنهران و مغرب و هیست عاقل
 و عاقل و نام کوفه است در توریت عقیل بالفتح و کسرتاف نام سپهرانی طالب که دانای بود به نسبت
 قریش و قانع ایام ایشان و نام صحابی دیگر است و بالضم فتح قاف هیست به خجستان و نام مردیست و
 قبیلہ عقیل بالفتح و فتح هر دو قاف و اوی بزرگ و قران در یک توده بر شتر نشسته و وصله و سوار
 شتر و قدح عقل بالضم خیت برسم نهادن و چیدن باز داشتن و دیند کردن و نه و در یافتن و بر دی
 روغن و حرکت در چراغان جمع شدن و راندن شتر و بستن سر بنده دست شتر باز و می آن به راحی و
 چینی گشتن در کاری و پوشیده شدن کار و انداختن و کوشش کردن در کاری مردی یا کوه بالضم
 لسم احوال جمع و بالضم بر قبیلہ است عکال بالکسر یعنی که بدان است و باز و شتر بنده و نام مردیست
 عل بالفتح و تشدید لام مرد لاغر و پیر و ریزه اندام و کلان آل و خیف از هر چیز و آنکه بسیار زیارت
 زمان کند و نر فریه و گفته فریه و خیف بدن و بیمار شدن و بهالغه کردن در زدن و دوم بار خورد
 آب حلال فتنین و بار خوردن آب و دوم بار خوردن و مثل فتنین بار اول خوردن آب و بار دوم
 خوردن و بالکسر فتح لام بیماریها و بهیبا جمع عقلت علیل بیمار و معلول یعنی بیمار چنانکه تشدید است
 و بزرگ باشد مذکور است در کلام عرب نیامده عمل فتنین نام مردی و کار کردن و کار و چه بسته
 در خشن و اعراب او ن عامل اسم را و بالفتح و کسریم کار گذاردن عمل و در عاقل بالفتح بسیار کار
 عندل بالفتح شتر بزرگ مرد و از عاقل و جمع مذکور است و بالضم عین صا و پیاز که از پیاز رنگ

در باز موقت گویند عموماً آواز بگریه عموماً بالفتح جویر کردن و میل نمودن ارق و کم و زیاده شدن
تراز و میل کردن آن و دشوار شدن کار و غالب شدن بر کسی و شتم و خستن کسی را و افزون شدن
بالا رفتن و زیاده کردن و بر آوردن سهام و نفق میراث در حساب نقصان و مال میراث و بسیار عیا
شدن و قوت و نفقه دادن عیال را و آواز پرده خستن بگریه و آنگه عیال کسی بشنید و بکسی جوید و قوت
و نفقه عیال و خجین آواز بگریه و بالکسر و فتح و اداعتاد و نگه بر کسی و باز و استعانت عموماً بالفهم
قبیله است و نام و مشخصیت و بالفتح و تشدید و او نام مردیت عامل باو شاه پیرزگ و زنی که شوی ندارد
عیال بالکسر و لا و وزن و آنگه تفضل و تشدید حال ایشان و مونت ایشان باید نمود و نفقه باید داد و عموماً
بافتح ناقص و عموماً بالفتح خرامان فرستادن و مرد و جز آن و در ویش شدن و سپردن و گردیدن
و بالفتح و تشدید یا مرد و خرامان و اسب خوش خرام و خجین عرض کردن سخن خود بر کسی که نمی خواهد
و میل شنیدن ندارد و عامل در ویش عموماً بالفهم در ویشی و بالفتح و الفهم سپردن و گردیدن

باب العین مع الهم

عام سال و به تشدید هم به رافرا رسیده و مردم عام ضد خاص عیال هم بالفتح در ماندگی گران بالفهم
آب بسیار عموماً بالفتح و رنگ و تاخیر کردن و باز و استن از کاری و باز داشته شدن که زشتن پاره آب
و ویشیدن شیر و شیر وقت نماز خفتن موی کردن و وقت نماز خفتن رفتن یا آوردن و فرستادن چیزی
در آن وقت و بالفهم نام مردیت و نام همی است و بالفهم و لغتین زیتون و شتی عموماً بالفتح ناقص و در ویش
نماز خفتن شیر دهد عموماً و رنگ کننده عموماً بالفتح کج بشن استخوان شکسته و کج بسته شدن آن و بست
و وقتن توشه دان را و استخوان شکسته یا استخوان دست شکسته که درست نه بسته باشد عموماً بالفهم استخوان
نخ و دم که آنرا عجیب و عصب نیز خوانند و بالفهم نیز آه مده و شتر آن خرد سال عجم جمع و دنان
فردین بچوب خزان بهمت و استن سختی و سستی آن گردیدن و پا ویدن بجهت خوردن یا از برای آن
وزیارت کردن کسی را و ضیائیدن شمشیر بر آرمودن نقطه نهادن بر حرف و بالفهم کند زبانان
از حیوان انسان جمیع عجم و بالفهم و لغتین مردم غیر عرب و لغتین چه و دانه خرا و انگور و دانه هر چه عجم
الفهم دانه هر چه و بالفتح و تشدید عجم شیره و پرستور عجم بالفهم و لغتین و لغتین نیستی و در ویشی و کم کردن
و نسخ کردن و لغت اول و کسر ال در ویش و محتاج عجم در ویش نیست شده و داندان و دیوانه عجم بالفتح نوعی
از طب که در کینه میباشد عجم بالفتح خوردن و گردیدن اسب و جز آن سختی و فرومایگی کردن و شام کردن
زن شوهر را و از خود و دفع کردن بالفتح و کسر ال سخت گزیده و لغتین و ادبیت بین و بگایست

از مردون و یا در روز قیامت و جنگ سخت حکم بالفتح بار استوار است بر پشت مردان و گشتن
 از زیارت کسی بر کسی گشتن جمله آوردن و از و تمام کسی پس ایستادن و فرجه شدن شتر و پیر و گشتن
 آن اندرون پهلوان و از خطا برودن و بالکسر تنگ بار و آنچه بدان بار بندد و بساطی که زن در آن و غیره
 خود گذارد و حکوم بالفتح برگزیده و بالضم جمع حکم بالکسر جمع بالضم و فتح کاف نام مرد و بی حکم بالکسر آنچه
 بدان بار بندد حکم بالکسر آنچه شدن و دانستن و دانش و بالفتح تنگ فتن لب بالا و نشان کردن و
 نفعی تنگ فتن لب بالا یا یک طرف آن و کوه یا کوه دراز و نشان و رقم جامه که کار زر و جز آن بجای
 کنند و رایت و آنچه بر نیزه بندند و پیشواست قوم و نشان و نام که مرد بدان معروف بود و حکم داننده
 و بالفتح لام آفریدگان تباهی و آنچه در میان خاک الا فلک باشد علیهم و انا و بالضم و فتح لام نام مرد
 حکم بالضم چرخ و باشد و بکشید لام نیز آمده و بالفتح و تشدید لام بسیار دانا و عارف پسهای
 مردم و بالضم و تشدید لام بسیار دانا و عارف و نسب ضاکه بدان رنگ کنند و علامه و علامی بسیار
 بسیار دانا و یا پیرانسته نایت و نسبت نیست بلکه برهه بهالذات و یا آنکه دو بار درین
 دو صیفه بسیار نشود حق تعالی اطلاق نکنند جهت تشابه ابهام نایت و نسبت حکم بالفتح عین قان
 خطل و درخت نخ نره و هر چه نخ باشد حکم بالضم درخ نر و آب بسیار و موج دریا و تاریکی شب
 شتر استوار و شتر گزیده و کند و آب و شتر مرغ و گوسفند و بز و گوسفند و پیر و بطر و غلبت سفید حکم
 بالفتح عین چیم دراز حکم بالضم شتر سخت بهستوار حکم بوزن حکم نام مرد است حکم بالفتح تشدید
 سیم برادر پدر و گوسفند و عجم تمام و دوازده و همه و اگر گزیده و انبوه یکبار حکم نفعیتین جمع حکم
 بالضم همه را و اگر فتن حکم و ستار و انبوه و دوازده و همه و اگر گزیده و انبوه یکبار حکم نفعیتین جمع حکم
 و نیزگی جنبه و خلقت و مردوم و غیر آن و همه و نام و شامل و مردم عام عجم حکم بالفتح بضم با و
 سیا و نشان حکم نفعیتین درخت است در زمین حجاز که باز شتر مرغ رنگ باشد و تشبیهی کنند بدان
 انگشت خضاب کرده را و اطراف خروپ شامی و بیشتر چند که تاک انگور بدان آویزان
 باشد و خار و درخت خار و اریست و نوعیت از و مرغ عجم بالفتح شتر کردن و شتر و رفتن
 شتر و بالضم و فتح و او که کلهای سیاه که بر آب شنا کنند جمع عجم بالضم عوام بالضم و صفت
 و بالفتح و تشدید و او اسب خوش رفتار که پنداری شنا میکند و نام پیر نیز اصحابی حکم
 بالضم و فتح و او نام مرد است عجم بالفتح آن روی شیر شدن و تشنه شدن عجم بالفتح روز

جدا و ان بالفتح و تشدید با جزیره ایست که با و د و شعبه از جمله محیط است و به بحر فارس میریزند
 و برای آن جزیره آبادانی نیست چنان بالفتح سطره و درشتی تن و بختین مردم فریه بلیغ و بختین
 و تشدید یارون کرکس و شتر بزرگ و سطر علقن بالفتح بزندان یرون و بشبات و خشی و از ر و دن
 فرضه را و بختین مردم سخت علقن بالکسر نوعی از برگ درخت خرا که شتر چرو و اصلاح کننده و
 کننده شتران و بختین بیت کوچک و د و د و خوشبو شدن جامه و بالفتح و کسرا طعام فاسد و بی مزه بوا
 آینه خن و د و بدان عثمان بالضم غبار و د و د و موضعیت و د و د و کون آتش و بدین مفیست عشقون
 بالضم هم چنین خیمه و سخت بختن بالفتح خیمه کردن شترتن هر چیز دوست زدن شتر بزین و زدن بزین
 همگیه کردن بوقت بر خاستن از ضعف و بیری و بختین فریه شدن آما س بیان فرج و و بر ناکه و
 بالفتح و کسره جیم فریه و شتر فریه و محله گوشت عاجن ناکه که در شکم او بچه قرار گیرد و عجان بالکسر کردن و
 متعدد فریه زدن و میان خیمه و ذکر و بالفتح و تشدید جیم گول نهادن عجان بالفتح آقا است کردن
 و در جایی همیشه بودن و جنات عجان با غما می بهشت که مردم همیشه در آن خواهند بود و کندن شک
 و بریدن درخت به تبر و جز آن و لازم و تقسیم بودن شتر بر خوردن درخت خار و در و بختین خیر است
 و زمین عاون شتر بر یکجایی باشند از حلف عجان بالفتح کرانه جوی و ساحل دریا و مدت بهشت
 سال و موضعیت عجان بالفتح نام یکی از اجداد حضرت رسول عجم که فصاحت مشهور بوده
 عجان بالضم اکثر کلام کردن کسی و باز گردانیدن و بر حلق و از حد در گذشتن و ترک کردن
 و بختین و دیدن و باز گردانیدن و دشمنی سخت و قرض از حد در گذشتن عرفان بالکسر شتر
 عرجین بالکسر اول هر چیز و بهتر قوم و بنی بنی نزدیک ابر و یا بنی یا استخوان سخت بنی عرجین
 بالفتح بیشه شیر و زنده و بجای بودن گفتار و گرگ و مار و در قنای و گوشت و گروپی از شیم و آواز
 فاخته و فضای خانه و شهر و خانه سوسار عجان بالکسر چوب بنی شتر و بیماری که در آخر پای چار با
 پیشود و بدان موریزد و شگاف در دست و پا و سختی و صلابت که در معز نبه پای اسب میباشد
 و د و ر و خانه های دور و چوب میان چرخه و دلاب و کارزار کردن و خواجگاه گفتار و
 شایخ و سمار و د و عجان بالکسر کوهی است عجان بالکسر بوی چیز نچته و بختین چوب بنی
 شتر کردن و بیماری که در پای چار یا میشود و موریزد و شگاف دست و پا و چار یا در شل
 کردن و شگافگی پاشنه شتر و بوی چیز نچته و د و د و درختی است که بدان پوست را و باخت
 کنند و گوشت نچته و بالفتح و کسره کسی که لازم باشد بقمار باز تا او را از شتران قمار بخورانند

و نام اسی است عروج بالضم و بخرمایا جوئی که گشاده و خشک گشته و شامی او بریده باشد
و گیاره است عس و انی باخوبی موسی و سپیدی رنگ و موضعیت و با لکسند و نظیر و پیه و بهر حرکت
آمده و بالضم فرجی و تین گواریدن آب علف در شکم ستور و بالفتح و کسین چارپای باندک علف بسیار
عشقه ایان بالفتح شهریت بساحل دریای شام و عسقلان الراس طرف بالایی سر عیش بالفتح گفتن چیر
پیرا و خواست خود عسقلان بالفتح پوست را در ستور و نهادن بهمت و باعث تا موسی از دوی بریزد و چنان
پیراسته شدن پوست و خواست و شکر و عوض و آراگاه گوشتند نزد یک آب و در جاعطن بسیار مال و
فرخ باز و و کشاده پا عسقلان بالکسر سر گین و نل که در پوست کنند تا کشده نشود عسقلان بالضم
سیراب شدن ناقه و استراحت دادن ناقه را بعد از خوردن آب و بار دیگر نمودن آب و فروختن
شتر عسقلان بالفتح بالایی که در رفتن و تغیر دادن و بد مزه گردانیدن گوشت و غیر آن و لغتین کشیدن
بدوا و گوشت و جز آن عسقلان بالفتح و تشدید فام مردویت و اگر ماخوذ از عسقلان است و نون اصلی
است منصرف و اگر از عسقلان است و نون زائد است غیر منصرف عسقلان بالکسر زر عسقلان بالکسر سر
از با وزیر عیش که در آن ملاکه با و اند و با ایشان نیز نامی باد است و ناظران لغزش و بسیج ایشان
سبحان الله ربنا الاعلی عکال بالکسر کردن عکال بالضم و فتح کاف نور و با و شکلهای شکم از فرجی
جمع عکله بالضم عکال لغتین و عکالون بالضم و علائمه بالفتح آشکارا کردن علل بالکسر هم آشکار
و پیدا کردن و قلمه است نزدیک صنایع علوان بالضم اول کتاب حلیین بالکسر و تشدید لام کسور و
نام یکسور شد و غرضهای بهشت جمع علیه و کتاب اعمال یگان عمران بالکسر نام پدر موسی و نام پدر مریم
و نام ابو طالب هم پیغمبر صلعم و بالفتح عمرو بن جابر و عمرو بن نذر و و گوشت پاره آونجه بر کام و بالضم
فتح نسیم ابو بکر و عمر بن عمر و عمر بن عبد الغیر و عمن بالفتح میقیم شدن بجای و لغتین باشندگان و
سقیم کنندگان بجای عمن بالضم شهریت بهمین و بالفتح و تشدید بیسم شهریت بشام عنوان و
عصیان بالضم و بالکسر و پیاجیه کتاب و نشان آن و اول چیز و آنچه بدان دلیل گیرند بر چیزی
و آنچه عیب و دریا فته شود از چیزی عنوان بالضم پیش آمدن و پیش رو ظاهر شدن و بالفتح
ستور پیش و در زخم عمن بالفتح و تشدید نون ظاهر شدن چیزی پیش رو و پیش آمدن و
بالضم تبلیه است و موضعیت و بالفتح و سکون نون حرفیست یعنی از و طرف است بعضی جانب
عمن لغتین بر پیش رو و پیش آمدگی عمن بالفتح آنکه قادر نباشد بر نگاه داشتن بادش
و بالکسر و تشدید نون نام و آنکه قادر نباشد بر نزدیکی کردن بازمان عمن

بالکسر و ال لگام پیش روی و پیش آمدگی و معارضه و مقابله و تشریک شدن و بر سر با کسی
 و طرف خانه و آنچه از آسمان ظاهر باشد در وقت نظر کردن بدان درگ پشت و عنان و درگ
 بالفتح ابرو و ابروی که آب نگاه دارد و او لیست بالفتح و تشدید نون درنگ کننده و رخی عصفوان
 اول هر چیز و عصفوان الشبای النبات اول جوانی و اول گیاه عھون بالفتح یا ر و پستی بان جمع و
 مفرد آمده و یاری کردن و یاری و بفتحین میانه سال شدن عھوان بالفتح جنگی که یکبار و ران
 کارزار کرده شود و زنی که او را شوهر باشد و میانه سال از کار و زن و هر چیزی عھون بالضم جمع و پستی
 بسا حل و دریای بین و زمین که باران در آن باریده باشد عھون بالکسر چشم یا چشم بزرگ عھون بالضم
 جمع و بالفتح تقسیم شدن بجائی و بر آمدن از جائی و کوشش کردن در کار و پشت و او در
 کسی و خشک شدن برگ درخت خرما عھون محتاج و مال نو و حاضر و قیوم ثابت بیکجا و مرست
 و کامل و شاخ درخت که نزدیک شده باشد و جاذبه آدمی و درگ رحم ناته عھون جمع عھون بالفتح
 چشم ایمان عھون جمع و عھون جمع و اهل شهر و اهل خانه و چشم رسانیدن بچشم و چیزی بچشم رساندن
 و آدمی و یک کس و شهر لیست به ذیل و موضوعیت ببلاد و ذیل و دمی است بشام نیز کوه لگام و دمیست
 به بین روان شدن آب و چربی که در میان زده کمان غلوه کنند و در آن غلوه انداخته بند آزند و
 گروه و مال و حاضر از هر چیز و حرفیت مشهور و گزنده هر چیز و دایره های باریک که بر پوست باشد
 و در پیران و جاسوس و دینار و زر و ذوات و نفس هر چیز و حقیقت و ذوات قبله و پیشوا و بر گزار
 جانب قبله پیدا شود و از جانب قبله عراق یا از طرف رت قبله عراق نمایان شود و آفتاب و شعاع آفتاب بر عیست
 و انگور و اکثر قوم و اکثر مال و جای تخمین آب کاریز و باران چند روزه که هر طرف نشود و جاکران
 شدن آب چاه و دیدار مرد و حی و سیل در ترار و و ناحیه و چشمه آب و نصبت و انگ از بهفت و دینار و
 نظر کردن و متفک و چاک زانو و برادر پدری و مادری و ذوالعین قناده صحابی که حضرت سیدنا
 صلی الله علیه و آله را بعد از آنکه بیرون آمده بود باز بجای خود گذاشت و بدان چشم بهتر از چشم دیگر پیدا شد
 عین شمس و لیست به صر که در آنجا درخت بلسان میشود و بالکسر کا و خوشی و زمان که سیاهی و سفیدی
 چشم ایشان بکمال بود و جمع عینا و بفتحین خوب چشم شدن عھون بالفتح بسیار چشم زنده عھون بالکسر
 و بفتحین جمع و بالضم جمع عین و نام کتاب لیست و حکمت تصنیف شیخ ابو علی النوری گویا در آنجا
 محامد غرض محامد است عھون غیر عھون و افسانه و ان و فسون و نام شهر لیست با ندر و لیست
 به بحرین و عھون البقر انگور سیاه گرد و آتومی سیاه عینین بفتح عین و نون و سکون بر و یا لیست

در چهره و بالکسر و الفتح گوشت نزدیک یا حد که بران شیطان لعین آید آوازه در انداخته که محض
گشتن عیان بالکسر دیدن به چشم و آهین آماج و آهینی که در قلعه گاو زراعت کند بر آشیار کردن

باب العین مع الواو

عقوبت به بین و تشدید و او تکرار کردن گشتن و از عدد در گذشتن و نهایت پیری رسیدن محض
بالضم تباهی و فساد کردن عجب بالفتح شیر خور آیدن کودک را عدد و بالفتح و دیدن و شتم کردن
بر کسی و برگردیدن و کارهای و بر جستن بر چیزی و در گذشتن از چیزی و ترک کردن و بالفتح و خوراک
و تشدید و او دشمنی و مفر و آمده و در گذر و موت و استقبال یافته و بالضم و تشدید و او تکرار
و از عدد در گذشتن عجب و بالفتح نزدیک کسی آمدن جهت طلب چیزی عجب و بالفتح چیزی را چیزی نسبت
کرون عجب و بالفتح کلان سال شدن و سطر شدن گیاه و سخت شدن سیاسی شب معنی نوم نیا آمده
عجب و بالفتح ویدن آتش به شعب از دور و قصد آن نمودن و طعام شب خور آیدن کسی را و
در وقت عشا چیزی خوردن بالکسر فتح شیر که هنگام رقص گوشتند به صحرایا بعد از آن آشامیده
عجب و بالفتح بستن زخم چیزی و جمع کردن گرویی را بر چیز و شر و بعضا زدن عجب و بالفتح پاره پاره کردن
و بالضم و الکسر گوشت بسیار استخوان و خوردیدن که بفارسی آنرا اندام گویند عجب و بالفتح بست
گرفتن و غالب شدن و بر و بر و دوست برداشتن و بر سه حرکت و بالفتح و تشدید و او آموختن
درخت کردن و دراز کردن از و بر عجب و بالفتح نمکین کردن و لاک کردن و بر نهوشاندن و از خبر
گرو آیدن و دشنام دادن و غیبت کردن عجب و بالفتح در گذشتن از گناه و اعراض نمودن از تقصیر
کسی و ترک عقوبت کردن و محو کردن نشان چیزی و بزرگ ترین و بهترین مال و برگزیده و نیکوترین
چیزی و افزونی و امان و عطا و آب فروز و زمینی و شهری که در وی اثر عمارت و زراعت
نمود و خر کرده و بدین معنی به سه حرکت آمده و عدد در گذر زنده از گناه کسی و خوردن شتر چراگاه را
و عوی شتر بسیار و دراز شدن چنانکه مقعد او را بپوشد و در وانشن زیاده شدن و پوشیدن گیاه
زمینی را و بریدن چشم و آب در بنادن چیزی او را تیره کند و بالفتح و ضم فاد تشدید و او بسیار
در گذر زنده از گناه عجب و بالفتح چاه کندن و بلند شدن علم و مکر و در داشتن چیز را عجب و بالفتح حرکت
بلندی و بختیدن و تشدید و او بلند شدن عجب و بالفتح گمراهی و خوارگی و فروشی عجب و بالفتح
اسیر گشتن و فروشی نمودن و طعام کردن زمین گیاه را و آمدن سنگ بزمین چیزی را و
دشواری شدن کار و نازل شدن امری بکسی و لگانه گذاشتن بشک آب را از جهت بسیار و نایب آسمان

دیک کس از گردی که از قبایل مختلف شده باشند عموماً کسریه و شتر +

باب العین مع الباء

عینه بالفتح و الضم و التثنية کم عقل شدن و حریص شدن بدسترس شدن و حریص شدن باز کردن
کس و حکایت کردن سخن کسی حلیته دل شده و به عقل و بینش معتوه عصبه بالفتح و التثنية و رفع
و بهتان سخن آوردن و بالفتح و کسر ضاد درخت کلان و درخت خاردار و دروغ و بهتان و سخن عصبه
ساحر و ماری کسی را بکزد و در دم آن کس میرد علیه التثنية سرگشته و بدو شمشیر و درایت افتاده
افتادن در زحمت خار و گرسنه شدن و فرو رفتن در چیزی و آمدن و رفتن از روی ترس و بیم
عصبه بالفتح سرگشته و حیران شدن و التثنية شکی و حیرانی در راه و ندانستن جهت و دلیل و دور بودن + +

باب العین مع الیاء

عالی از حد و گذرنده و سرکش و شگبر عاوی دشمن و از حد و گذرنده و بیدار کننده عاری
پهنه عاصی پیر کلان سال عاصی بگی که خون از و باز نایستد و گناه کار عالی از سرگناه و گذرنده
دور از ریش عالی و علی بلند عالی اسیر و خون روان عجب قهری بالفتح بسیار گناه و هر چه که
نقیس باشد و تحقیق آن در جگر گذشت عتی بالضم و الکسر تشدید یا از حد گذشتن و بغایت پیری
رسیدن عاری بالفتح و تشدید یا دونده و گردی که برای کارزار آماده باشند و نام قبیله است
و نام پسر حاتم طائی که از اصحاب رسول عم و از خواص علی بن ابی طالب رضی الله عنه بود و به کسر
بالفتح و کسر راء بر بنده و تسی عشی بالفتح و تشدید یا آخر و زور و بالکسر طعام خفتن عصبی بالفتح نافه
کردن عصبی بالضم کوران عصبی بالکسر تشدید یا در مانگی دور مانده شدن به سخن خلاف بیان
و راه نبردن و چیزی و عاجز شدن از استحکام چیزی و بالفتح نام برادر عذران +

باب العین مع الالف

عمر از من بکبک ماده و زن بسیار درخت و نام آبی است و درخت که میوه آنرا غیر گویند و غیر
بالضم شراب گاه درش میوه است که آنرا سبجد گویند و درخت آنرا غیر گویند و بعضی به عکس گفته اند و تشدید
بالضم و تخفیف ثانی تشدید آن گیاه آب آورده و کف آب پلاک شده و ورق بوسیده و درخت
که با کف سیل آمیخته باشد عمار بالفتح طعام چاشت خلاف عشلو به تشدید و ال نام مرکب عذر
بالکسر خوردنی که بدان تشدد و نمانی تن و قوام بدن است و بجه های گو سفند و بز و بدین معنی جمع قدس
بر وزن بنیست غذا بی بهره بول شتر نرغ نام بالضم و تشدید راسا فران عذر یا به بالضم و تشدید راسا فران

و قرض خوانان بخوابد بالکسر سرش کسی که چهار پانزده شسته باشد بخر با الفتح و بی بهره بطلان کند و هر چه
چسبیده باشد و شیش که از ماهی برآورد زرد و بچه گاو و بچه بچه و لاله غرا با بالکسر فتن بر جنگ کفاره
خفتن بر بالکسر زده و غلات رین و شمشیر و بر آن عظمی با الفتح جمع عضاه و آن در حقیقت معرانی مانند
درخت کنار خطا بر بالکسر بچیدن و نشیده شود و چیزی عظمی با الفتح اگر آن شدن نزع کالا و ماهی است کونا
و انگه تیر را در و را ندازد و چیزی که در فتن بلند شود و در و در و عید صا با بسم عین و فتح سیم کی از
دو ستار و شمری غما بر با الفتح انگه بے موش گرد و مدفوع و جمع و زنده و آنچه اسپ را بچوشتانند
تا مرق کنند و بالکسر صفت فانه و جز آن که بالای خانه کنند و بخر با الفتح فانه و سود و بی نیاز می
و کنت و بالکسر سر و جوشی بالکسر تو نگر و بی نیاز می شود و با الفتح غل و مردم بسیار آنچه و مردم خود با الفتح

باب الفتن مع البهار

غالب بیشه شیر جمع غایب بالکسر و تشدید با ما قوت و یا بیان چیزی باب آمدن شتر یک و زوشه
بودن کروز و در فتنه یکبار زیارت کسی کردن و یک و زیت آمدن و یک روز نیا آمدن مهر که بکر و آید بکر و
نیاید و با الفتح یک و در میان آب خوردن چهار یا و بالفهم دریای موج زن که آتش از ساحل بگذرد و حجاز
رین و زمین شیب غیب الفتح بر و عین تنی است که کوهی است بنا و گوشت آونجه زیر ذوق که آزا
طوق گفنه ز گویند و بدین معنی است غیب به تخمین علیل بالفهم و فتح با و سلکون یا موضعیت بدین و فاجیه
است بر یا سر غرب بالفتح و کوبزرگ و طرف که در آن آب کنند و تیزی تیغ و زبان و تیزی و چیزی
و تیز رفتار اسپ یا اول رفتار و اسپ تیز و و چا و زوشن آفتاب و ماه و جز آن در فتن و در فتن
و ادل چیز و کنار آن و تیزی و رگی است و چشم که همیشه آب از آن روان باشد و نه ایستد چون ناسو
و اشک و جای روان شدن اشک روان شدن اشک از چشم و آبله که در چشم میشود و دو دم که
در گوشه چشم میباشد و بسیاری آب و دهان و ترس آب و دهان و در حقیقت در عرب بزرگ خا و
در و آب خورا آمدن و پیش چشم و پس آن و فراق و دوری و بالفهم بر آمدن از وطن و دور فتن
از بای خود و فتنین در حقیقت که آنرا الفارسی پنده گویند و شراب زرد و لقره جام لقره و قح و چهار است
که گویند و بزرگ میشود و آبی که از دلو چکد میان حوض و چاه و کبودی چشم سپ و لوی آب گل
و سم غریب بطریق اضافت و بطریق صفت تیزی که اندازه آن معلوم نباشد و بصفتین
غریب و نام موضعیت و بالفهم و تشدید را می مفتوح کوهیت بشام غروب بالفهم و زوشن
آفتاب و ماه و جز آن و جاری اشک و تیزیهای دندان و آبداری آن و بدین و بدین جمع

خوب نیست معروف مرکب از شکر و عنبه و کافور و دهن البان هم داده بالفتح بی فهم و کند
 و چون شدن غوطه بالفتح و الکسر آرد و برین بحال کسی بی آنکه زوال او خواهند بخلاف حدیث
 بالفتح هر کی بفتحین کرد و عنبه و زمین بسیار و رخت فلفله به وزن هر سه سکه و نیر بهیم اینست شمشیر
 بالفتح و کافور و عنبه بالفتح و الکسر آرد و برین بحال کسی بی آنکه زوال او خواهند بخلاف حدیث
 و بر بارچه سخت که در عصب بهر سینه خورده بالفتح بیان طلوع فجر و آفتاب عداقه بالفتح با باد خرقه
 بالکسر و تشدید را فرستند و کافور آرد و موگی و فم اول ماه و سید قوم و سپیدی پیشانی است
 از در می و اول و بهتر از هر چه و قلام و کینرک غرقه سرشت و طبیعت غرقه بالفتح ناز
 و نایب به کار شدن و فریب خوردن و یا الکسر و ال غرقه جمع و صاحب مزاج گوید گمان
 برجم که بدین معنی فارسی باشد غرقه بالفتح بر دو زمین آمد و تشدید و آواز در گلو و جان حلق
 و آب گردانیدن در گلو و آواز یک از گلو گر قشکی باشد و آواز دیگر در وقت جوشش
 شکستن استخوان بینی و سرشیشه و چینه دان و بضم نیز آمده و حکایت آواز شبان عرامه بالفتح
 بنام آن و تاوان زده شدن و آنچه ادای آن لازم باشد غرقه بالفتح و بر شدن از وطن
 شهر خود و غرقه بالفتح یکبار آب برداشتن بدست و بالکسر فموی از پرده شک آب پشت و بالضم
 یکشت آب و بالا خانه برگزار بام که آنرا الفارسی پرواره گویند غرقه بالفتح و سکون را و ضم
 آن جمع غرقه بالفتح بغزال جبین و بریدن و کشتن غرقه بالفتح بسیاری و بسیار شدن
 نیر و آب و میوه و جز آن غرقه بالفتح آفتاب و آموره ماده و غرقه الفصحی اول چاشت
 غرقه بالفتح و تشدید را شهرست در حد شام نزدیک فلسطین دفن داشتیم جابر حضرت رسول
 عم و مولد امام شافعی را نجساله بالفتح آبی که بدان روسه دوست شود و آب یک تمل و نهی
 که بعد از شستن بجای افتد غشاه و بالکسر برده و بالفتح و بضم نیز آمده و جفته بالفتح و تشدید
 صدانده گلوگیر غصاره بالفتح گل چسبده و نعمت و فراخی عیش و ارزانی و مرغ سنگ خوار
 و نام قبیل است غصا صخته بالفتح و غصا صخته بالفتح تازی و تازه شدن عصاره و بالکسر بری
 که بالای کوه ایستاده باشد و پوست باره که در سو رانخ گوشه گمان کنند و سر زده و ران
 اندازند و سر نهی که زبان زیر عصفه کنند به جهت دفایه چرک و دروغن و جز آن غوطه و غوطه
 بالکسر سبزی و درشتی و غلط بفتح و بضم نیز آمده غوطه بالفتح و تشدید لام در آمد هر چیز از صواب
 و لغو و جز آن و اکثر استعمال آن در جوبست و بالفتح تشنگی و سوزش درون و پیر این

زیر زره غلامه با کسر پراخی که زیر زره و جاس پوشند غلامه باضم تیر شدت شدن و بالفتح
 تیر تیر شدت غلامه آن و با کسر کو و کان نزدیک بلور رسیده جمیع غلامه باضم تیر شدت شدن و بالفتح
 تیر انداز غلامه تیر تیر شدن سو و غلامه کردن غلامه تیر تیر شدن و بالفتح تیر تیر شدن و بالفتح
 کتاب فن و مویست و فهم هر دو و عین شور و غلامه و بدین معنی فارسی است غلامه باضم و تیر شدت شدن و بالفتح
 اندوه و کار پوشیده و تیر دریا و تک هر چه غلامه باضم تیر شدت شدن و بالفتح تیر شدت شدن و بالفتح
 غلامه باضم تیر شدت شدن و تیر دریا و تک هر چه غلامه باضم تیر شدت شدن و بالفتح تیر شدت شدن و بالفتح
 انبوهی مردم و بسیار آب با کسر تیر شدت شدن و بالفتح انبوه شدن مردم و بسیار شدن آب غلامه
 بزرگ و تیر شدت شدن و تیر دریا و تک هر چه غلامه باضم تیر شدت شدن و بالفتح تیر شدت شدن و بالفتح
 مالی که از کار بزرگ و تیر شدت شدن و تیر دریا و تک هر چه غلامه باضم تیر شدت شدن و بالفتح تیر شدت شدن و بالفتح
 شدن و تک چاه وادی و غلیات آب اطراف چاه که آدمی در آن بنیان شود غلامه باضم
 ناپدید شدن و با کسر بگوئی پس مردم و کار نیک یابد و اکثر بد استقال کنند غلامه باضم
 و جنگ غلامه باضم تیر شدت شدن و بالفتح تیر شدت شدن و بالفتح

باب الغنیم مع الشارب

حافظت ام دار و دست غنیمت بالفتح مسکه و پیر بهم غنیمت بالفتح و تیر شدت شدن و بالفتح
 و تیر شدن تیر تیر شدن و تیر دریا و تک هر چه غلامه باضم تیر شدت شدن و بالفتح تیر شدت شدن و بالفتح
 کسکی غنیمت بالکسر کسکی غنیمت بالفتح غنیمت بالفتح و تیر شدت شدن و بالفتح تیر شدت شدن و بالفتح
 گندم بهم غنیمت و هر چه غنیمت غنیمت بالفتح فریاد و فریاد رس و قبله از زمین غنیمت بالفتح
 فریاد و فریاد رس غنیمت بالکسر فریاد و فریاد رس و قبله از زمین غنیمت بالفتح باران باریدن باران

باب الغنیم مع الجسم

جمع بالفتح فرو خوردن ابراب را غنیمت و یاسان و غنیمت بالفتح فرو خوردن ابراب را غنیمت
 و غنیمت کشته و ناز و غنیمت کشته و ناز کردن و سر و پیر عروج بالفتح و تیر شدن غنیمت
 و فرین غنیمت اللبان یعنی اسپ غنیمت سینه

باب الغنیم مع الدال

خدا و باضم و فتح دال که بهای گوشت جمع غده و غنیمت مرگ و غلامه تیر شدت شدن و بالفتح
 از سحر و غنیمت که متوکل عباسی در سر سن را ساخته و غنیمت گردانیدن و از در گوشت و از طرب انگیز

بند کردن و نوعی از ساروج و چغیر غراو با لفتح غرق قد با لفتح در حقیقت بزرگ که بعضی آنرا صحر نیز گویند
 و سبیدی تخم مرغ بالایی نروده و بفتح الغرق قد که درستان مدینه که در اینجا درخت غرق قد بسیار می باشد
 محمد با لکسر نیام کار و دشمنی غماد و غم و جمع و با لفتح در خلافت کردن شمشیر و جز آن پوشیدن عیب کسی
 و بلند شدن آب چاه و بسیار شایع شدن درخت عرق و چنانکه خار آ آ و تناید و درختن آب چاه و بفتح نیام
 شدن آب چاه و کم شدن آب آن تمام کشتی پر و چاه که آب آن بچوش و بر عهد و پدر قبیل است محمد
 بفتح تخمین کج شدن کردن و میل کردن آن نازک و نرم شدن اندام

باب الفین مع الذال

غده با لفتح و تشدید ذال ریم کردن جراحت و روان شدن آن از زخم غدا و تشدید ذال گسست چشم
 که هر چه حرکت از آن روان شود و نه ایستد غلغلن معنی غلیظ غلغلن کبکسرون گلو و جایی بر آمدن آواز

باب الفین مع الراء

خاک رنگان کوه که بخانه مات باشد و سنگان محقق در کوه بسوی پستی و زمین پست سوراخی که جالور حرا
 و زبان مادا کند و لشکر و جمع کثیر از مردم و بزرگ درخت انگور و درون و هین و تمام مردیست میماند است
 اول نسق باو آن حد تصیر است و شک و بی معنی مراد غیر است و درختیست بزرگ کثیر الشجر که با نیا
 گزیدگی راست و درختن آن بنایت نافع است و غار آن فرج و دهن و دواستخوان که چشم در آن میاید
 خاک تریزین پست و فرورفته از هر چه خنجر باضم بقیه شیر در پستان بقیه خون حیض بقیه هر چه
 با لکسر کینه و پوست بر آوردن و فرا هم آوردن جراحت و بعد از آن شکافتن و تپاه شدن و بسیار
 در درون سم شتر شود و نام ایست و اما تا اخیر طای بزرگ که مانند آن یافته شود و آنکه اول چنان
 کند و بعد از آن برگرد و از آن و او را کند بگفته و یکس و با لفتح و کبکس را جرمی که پوست بر آرد و شود
 و بعد از آن سنگان فسد و تپاه شود و باضم و فتح با نام مردیست و نوعی از ماسیست و غیره
 و غیره لیل باضم و تشدید بقیه آب و درختن و بقیه شب روزن گان و آینه گان و باقی ماندگان جمع خاک
 چغیر باضم باقی ماندن و کشت کردن و در کشتن و آمدن خاک بر آینه و و زنده و باقی مانده
 و نام مردیست چهار باضم کرده و نام مردیست شش باضم و فر دایه خدر با لفتح بیوفانی
 کردن و آب چشم خوردن و باضم بیوفانی و بفتح شش باضم در شست سنگان که جانور در آن است
 نتواند کرد و سوراخهای گذاره در زمین و تاریک شدن شب و آتش آمدن آب باران و سیاه
 شدن گوشه و درگاه در اول رستن گیاه و بسیار شدن زمین سنگان در باغ و دیس ماندن ناگاه شتر

در جل شبت الغدر مری که در جنگ و جدال و جزان ثابت و قائم باشد و بالضم و فتح و ال شربت برین
 شاعر و بیون فاعله و بالفتح و عدا را به تشدید و ال بسیار بیون فاعله بر پاره از آب که از سیل باز مانده و
 در باقی فاعله آمده باشد و شمشیر و نام مردیست و او لیست بدیاری مصر و بالکسر و تشدید و ال بسیار بیون فاعله اگر کسی
 با فاعله جمع فاعله و شعر بالفتح و تشدید را فاعله و او لیست بدیاری مصر و بالکسر و تشدید و ال بسیار بیون فاعله اگر کسی
 در زمین دشمن جامه و زین و کلاه و شمشیر و بادی و تیغ و شمشیر و بالکسر و تشدید و ال بسیار بیون فاعله اگر کسی
 و بالضم و لیست که در آب می باشد و چیز های باطل جمع غار و سپید پشاینها و بزرگان و مشاهیر جمع آغوش
 شعر و بالضم و فاعله و تریب شکلهای جامه و جزان جمع غره که مذکور شد و بالفتح و فاعله و دنیا و شیطانیان
 بدان غره که کشته از آدمیه شعر بر غری نیک خاصان جوان کار نا آزموده شعر بر فحشین خطر و گرد و شیطانیه
 هیچ و جزان کنند و بالضم و فتح را جمع غره و معنی آن گذشت خوار بالکسر و لیست و نقصان در هر چیز و کم شدن
 و نقصان و کمی کردن و رکوع و سجود و کمی کردن در اسلام و روش و طرز و نونه و اندکی از خواب و غیر آن
 و تشابت تیری شمشیر نیزه و تیر و جزان تیری که بدان تیر های دیگر است سازند و مقدار و مدت چیزی و کم شدن
 شیر و کاه شدن بازار و خورش داون من و بچه را و بالضم و لیست تیراه شعر بالکسر و لیست ایکن شتی و
 یاکان جش شعر بر بسیار از هر چیز و باران بسیار و چاه چشمه بسیار آب اشک و شعر بالفتح و شتی و شوی
 کردن و بر خردار و جماع کردن شتر نیانته بغیر شت و پوشیده و شسته شدن کاری و بالفتح و کسر و
 پوشیده و شسته و فحشین آنچه با د از چوب و خس و شمشیر افکنده و خوار بالفتح و فاعله و بالضم و نام کو لیست
 بر وزن جعفر کل چیده و در حقیقت و نام آیت قبیل طه را و فحشین و تشدید و او شید و زنده و فحشین و نام
 از هر چیز حاضر پوست نیکو بسته و باخت کرده و بگا و زنده در طلب کار با و خارج خود و فحشین و نام
 بر شستن از چیزی و باز داشتن و منع کردن کسی را و بریدن چیزی را و بر کسی مهران شدن و از برای کسی
 پاره از مال او بریدن و فحشین از زانی شدن بعد از تنگی و گزافی و فحشین و تشدید و زنده و مر و سطر حبه و
 در شت و فحشین پوشیدن و آفریدن گناه و در آوردن و پنهان کردن شاع در ظرف خود و تازه
 شدن جراحت و باز کردن ایندن بیماری و پوشیدن موسه سفید بخواب و بدین معنی فحشین فاعله آمده
 و یکی از منازل ماه و آن سه کوکب ست خرد و میزان و چیز لیست مانند جوال و موسی زرد ساق و
 پشایی زن و فحشین فاعله آمده و بالضم و فاعله که کوهی و قلعه ایست برین و بالکسر و کاه و و جانور لیست
 خرد و فحشین گناه هاست خرد و موسی کردن و قضا و موسی هر دو طرف لیش و پوزه بر آوردن
 جامه غا و پوشیده و آفریننده و فحشین و بسیار بختانیده و فحشین جمع و لیست

از اناحای حق تعالی عظیم باضم فتح فانام مردیت و بالفتح و کسر فاخود آهنی که تمام سر را بوش و بجم غفر
 بفتح جیم و تشدید سیم جمعی گیر که روی زمین را بپوشند یا جمعی که مادر که ایشان بتوان دید و جابه غفر نیز گویند
 تحفه که بالکسر بر قبیل است از ان قبیل است ابو ذر و بالضم موسی زرد ساق و پیشانی و موسی گردن و قضا
 و موسی بر دو جانب کنش و بالفتح و تشدید فای بسیار پوشنده و آن سر زنده و نامیت از نامهای حق تعالی عظیم باضم
 آب بسیار و فرو گرفتن و بالا شدن آب به بسیاری و انبوهی و کینه کردن و تشنه شدن هم سیم نیز آمده و جود
 فراخ نوی و اسپنکو و دریا بسیار آب و جابه تمام و جمع کننده مردم و نادان و کار نا آرزوده و بر سه حرکت
 نیز خوانده اند و انکار جمع غمر البر و عمر الخلق فراخ یا و فراخ خود و جود و بسیار و بالضم و غفران و بالکسر
 و تشنگی و تشنگی جمع کننده و بجا آورنده مردم و مرد نا آرزوده کار و بوی گوشت گندیده و چربی که بدست چسبید
 و کینه و چربی گرفتن دست کردن و بالضم فتح و بالضم جمع غمره و فتح که یک غا صر زمین خراب و زمین
 که زیر آب مانده باشد خلاف عامر کسی که خود را در سختی و انبوهی و غمیر گیاه سبزه که در زیر گیاه خشک
 بر آمده و مخفی را بالضم لقب محمد بن احمد البخاری صاحب تاریخ بخارا و بالضم فتح دال و سیم از فرزند
 و سیم و نازک و پرم اسباب کننده و لقب مردیت خود را بالفتح قهر و تنگ هر چه در زمین است و در هیچ تاس
 و نیز و یکی مین و آب فرو رفته در زمین و فرو رفتن آب و فرو شدن چشم بنگا و زمین غور شدن و آه ناپا
 گرم شدن روز و صنعت رسانیدن و بالضم ناحیه است به ملک عجم و پیمان است اهل خوارزم را که بران
 زمین را چنانند و آن مقدار و واژه فرخت خود را بالضم فتح و انام آیت قبیله بنی کلب و ناز
 عظیم بالفتح صنعت رسانیدن و باران دادن و آب خورائیدن باران زمین را و یعنی جزو دیر و ناز
 آمده و عیور بالفتح بسیار شک برنده بر اهل خانه خود و جز آن غیا را بالکسر غریب و دیگر شدن بسیار
 کردن و علامت اهل کتاب چون زمار و پارچه زرد که بر جامه نزدیک بدوش فرزند و حیزان

باب الغین مع الزا

عظیم بالفتح رکاب چرمی که بر بالان بند و سوزن زدن و به سوزن و وصلن و کم تیز شدن ناله و پلست در بابا
 گزاشتن و اطاعت سلطان کردن بعد از عصیان و فرود آمدن دشمنان بر اسب خشم دادن و شامخی
 که در شاهنهای درخت انگور بدوزند تا بان پیوند و فرو جمع و بقیقین نوس از گیاه شام که گیاه آن
 بگیاه آذوقه ماند و عظیم بالضم فتح و انام آیت عراز بالفتح موضع است غار زرقه کم شید و
 که دوم بر زمین سحر و برده باشد بر اسب خرم دادن و عظیم و تشدید را بجم و دین و کردی از سران
 که و وقت سلطان سحر در حصاران خرم کردن و سلطان را در بنده و شتند و مدتی حکومت در آنجا

و حیانت کننده و بدخواه عیش و تنجین تیرگی غشاش بالکسر و الفتح کتاب و بالکسر اول تاریکی و آن
و نیز اندک عیش و تنجین تاریک شدن شب آمده و نرم رفتن از بهاری و پیری و تنجین ضعت بصیر عیش و تنجین
تاریک شدن چشم از تاریکی و تنجینی و بعضی گفته اند که بعضی جمله ضعت بصیر که تاریک شدن

باب الغین مع الصاد

عصم یعنی بختن بسیار شدن و مکتب ششم عصم یعنی بختن بگوید در مانده طعام و غیر آن بالفهم و فتح صا جمع
و معنی آن گذشت عصم بالفهم و بختن خرد و غیر شمران و مستحق کردن در حق کسی و عیب کردن و
شکر نعمت نکردن و بختن و آن شدن چکر از چشم عصم بالفهم سوگند و روع و نام قلعه است از بخت
قلعه خیر که حضرت پیغمبر صلعم از کفار گرفته و نام ستاره است و آن شعری عیضا است که دیده نمی شود
و شعری عبور که ستاره دیگر است دیده میشود و عصم بالفهم در آب فرو شدن و ناگاه بر چیزی نرسد و آمان
نمودا ص بالفهم و تشدید و او بدید یا فرو شوند بر یک طلب و آید عاقل ص آب فرو رفته

باب الغین مع الصاد

تعرض بالفهم تنگ پیش بند شتر نشین و از شیر باز کردن بزغاله را پیش از وقت و پر کردن طرف را
از آب و کم کردن آن از پر بے و نیمه کردن طرف و تازه چیدن سیوه و تازه بریدن و پیش بند تنگ
پالان شمراد و غرضه بالفهم و بالکسر تازه شدن چیرے و بختن نشانه تیر و خواست و قصد و دل تنگ
و ملول شدن و ستوه آمدن از زدن و زدن و ترسیدن عریض تازه و آب باران و نوباده و شکوفه و چرخ
سفید و تازه باشد عصم بالفهم و تشدید یا چشم خوا بایند و فرو داشتن آواز و خل کردن و برداشتن
مکرده و نقصان کردن و از قد کسی کم کردن و بختن غضا بالفهم جوانی و غیره تازه و بچه گاو و نوزاد
و شکوفه نازک و غصص تازه و شکوفه نازک غضا بالفهم و الفهم میان بینی و غصص زمین است
و خاک و در پوست از حله کردن و کلام پوشیده و دراز نمودن و کلام و نیا و کجوش بالفهم است و خاک
شدن زمین و پوشیده غیر واضح بودن سخن غصص بالفهم زمین است و خاک غرض جمع و سپردن
و رفتن در زمین و شمشیر در گوشت پنهان شدن و بالفهم غن و غماض بالفهم و الکسر غن و غصص
بالفهم که شدن آب و بر زمین فرو رفتن و فرو بردن آب و کم شدن قیمت کالا و کم شدن بزرگان و بچه نازک
خلقت که از شکم افتد و بالکسر شکم نو

باب الغین مع الصاد

خط بالفتح دست برونی و تنی گاه گوشت نهاده که فربه است یا لاغر و بالکسر تنی احوال و تنواری آرزو
بدون بحال کسی آنکه زوال آن غوامند از این خط زمین هموار و نام وادی است و بالان شکر که بر
پودن بند نه خط بفتن جمع خط بالفتح و تشدید ط غوطه دادن آب و غریب و آواز کردن شکر خط
نمره کردن شکر و آواز خرف کردن خفته کشته شده و خفته کرد و خط ط بالفتح و فتح شکاف خوار یا نوعی است
از آن که پشت و شکاف و تیره رنگ است و اندرون بالها سیاه و بالضم اول جمع یا بقیه سیاهی شب و عمر
خط بفتن خط کردن در سخن و حساب و میزان و بعضی گفته اند غلط خطا در سخن و غلط بتای و نقطه
خط در حساب خط بالفتح خوار داشتن کسی را و شکر صحت و عافیت نکردن و خوار داشتن و شکر نایاب
نعمت را و داشتن چار پارا و آب بسیار بجرعه خوردن و زمین پست و خاک خط بالفتح فرو شدن و پست
و در آمدن چهره و پند کردن و زمین پست و خاک خط بالضم جمع خاک زمین فراخ پست و متکان
و مجاز و کنایه سرگدن را نیز گویند اما اکثر در سرگدن آدی استعمال یافته

باب الفتحین مع الخطا

خط بالفتح زمین درشت و نام هموار و بالکسر فتح لام سطر و سطر نشان خط و علامت بالضم سطر و درشت
علامت بالکسر جمع خط بالفتح اندوه سخت و غم و اندم و بفتح نون نیز آمده و شرف شدن بر مرکب و درخت
انداختن کار کسی را و دشوار شدن کار بر کسی و سخت اند و بکین کردن کسی را خط بالفتح به شتم آوردن
و شتم یا شتم سخت یا تیزی شتم و اول آن و نام مردی است

باب الفتحین مع الفجار

خفاقت در تنی است که سیوه تلخ دارد خفاقت بالضم زان سیاه و کرکس بسیار پر و موی سیاه و زار و بال
سیاه مزج و نام مردی است خفاقت کشته بان خفا و ف کجی که هر طرف کشتی آیند و حرکت دهند تا کشته
روان شود و آزار بال کشتی گویند خفاقت بالفتح بسیار کردن در شمش و بفتن نعمت و آزار زان و فرخی
خفاقت بالفتح و تنی است که پوست را بدان پیرایند و بفتح را نیز آمده و پوست پیراستن بدان خفاقت
و پیریدن موی پیشانی و پیریدن هر چه باشد و بمشت آب برگشتن و بفتن بسیار شدن شکر خوار و
درخت غرق و گیاه نام با نام سبز و تازه و بالضم و فتح راجع غرقه و ستم آن گذشت خفاقت
بالکسر غرقه و گیاه است بزرگ خفاقت فی و فیثه و درخت انبوه در هم از بین عفت بفتن
تاریک خفاقت و غرقه بالضم سر استخوان است و پهلوی سر استخوان شانه و اندرون بالا و
سر استخوان نرم که خورده شود و خفاقت بالفتح شکستن چوب است انداختن سنگ گوشه

و نخستین آن و لفتح فضا و نیز آمده و بالفتح مرغ سنگ خوار سیاه و بفتحین تاریک شدن شب و سستی گوشت
 و درختی است پسند که بد رخت خرمایانند فاضلت نیکو حال عطر لعل بالکسر متر و شریف و جواهر و
 گیس و بجز باز عطف بفتحین نه اغنی شیم و دراز می ترکان عطف بالفتح و تشدید فایده خشک
 شود از برگ درخت تر خلافت بالکسر پوشش آئینه و شمشیر و شیشه و جز آن عطف بالفتح غایبه
 کردن موی ریش و موی سر را و در خلافت کردن پیزی را و دست راست مانند درخت غروف و بالفتح
 و بفتحین جمع خلافت و بفتحین قلعه ناکردن و نه اغنی عیش و نه اغنی سال عیفت کرده و نه غافل
 غمیاف بالفتح و تشدید آنگه ریش او بسیار دراز و کلان باشد

باب الغین مع القاف

حقا ق مرغی است آبی و کلان و کبر قاف حکایت آواز کلان غیوق بالفتح شراب شبانگاه و آخر روز
 خدق بفتحین آب بسیار عرق بفتحین از سر گذشتن آب مشهور بیکون راست و کسر را مرد آب از
 سر گذشتن غارق و غریق مردی که آب از سر او گذشته باشد غریق بالفتح و غرق و غرق بفتحین و
 نون و کسر غین و فتح نون مرغی است آبی سیاه و دراز کردن و بفتح گفته اند کلنگ ست یا شبیه بدان
 و جوان سپید رنگ نیکو و نازک اندام و نام بیت و غرق و موی پیچیده و بهم تافته را نیز گویند غریق
 جمع محقق بالفتح تاریک شدن چشم و اشک بختن و سخت سیاه شدن شب و بفتح سین نیز آمده
 و یکبار آن از سحاب در فتن شیراز پستان و بفتحین تاریکی اول شب و پیزی از خوردنی
 از بون چون از بن و جز آن عاسق ماه و شب و پر و پن و قضیب عساق بالفتح و تشدید سین
 و تخفیف آن خبری سر و گنده چون زرد آب و جز آن عسوق بالفتح زدن بر چیزی نرم چون
 گوشت و مانند آن عسوق بالفتح با داز که جتن و بسیار کسی را تا زیاده زدن و هر ساعت
 بآب اندر آمدن شتر و بی یکدیگر سوار شدن خمد بر ماده برگشتن و هجوم کردن بر چیزی و بار آن که
 سخت بلند نبود عافق بالکسر فاعله است باندلس محقق بالفتح و تشدید قاف و تشدید دیک
 و تشدید آن آواز آن آواز کردن چسب و آواز آب چون از جای فراخ بجای تنگ روان
 شود و حکایت آواز کلان چون آوازش گنده شود و بالکسر حکایت آواز چویش دیک علفق
 بر وزن جعفر جابته غوک و یکا است که برگ آن بهین است و در آب می باشد و عیش نرم و کمان نرم و
 خوا و برگ آنگور که بر درخت باشد خلق بالفتح و بفتحین و در رفتن در زمین و کراست بفتحین و

و شتر پیر لاغر یا سرخ رنگ و بختین در بسته و بختین چیزی که بدان در رانند و آنرا سلاق نیز گویند و
 بفارسی کلید آن خوانند و ستن و مالک شدن گرد ستاننده گرد و آن وقتی است که زگر و به هنگام و صده نده
 دریش شدن پشت شتر خا که به نشود و بالفتح و کسر لام سخی بسته و شکل سلاق بالفتح موضع است و به شتر
 لام نام مردی است محقق بختین نم گردن بالاسه زمین و با کسر سیم تره و گیاه که از کثرت تری بوی نک
 و تباہ گرد و محقق بالفتح و کسر یا شتر دراز محقق بالفتح شتر دراز و نشاط و دیوانگی

باب الغین مع اللام

غزل بالفتح و کسر اینزه دراز و مرد نرم اندام و ست غلقت شرمال با کسر بر و بین و مرد غنی بین
 و معنی و نیز آمده غزال بالفتح آهوه بره که حرکت و رفتا آمده باشد و آفتاب شعل آفتاب و دم الغزال
 گیاهی است که بدان رنگ سرخ کنند و کعب الغزال قسم شکری است سفید و بالفتح و تشدید را ریمان فروش
 غزال بالفتح رشتن و ریمان و بختین حدیث زنان و حدیث عشق ایشان کردن و سخی که در وصف زنا
 و عشق ایشان گفته آید و ست شدن و باز ایستادن سگ از سیم آهوه بره بعد از آن که بی او دیده و
 بدان رسیده باشد و بالفتح و کسر یا مردی که حدیث زنان و عشق ایشان کند محصل بالفتح شستن
 کس را چنانکه او را در کند و بسیار جلع کردن با زن و بسیار سوار شدن زرباده و با کسر که بسیار
 جماع کند و موضعی است و بالفهم موضع است و بالفهم و بختین شست و شوی تمام بدن و شتر ستنی و با کسر
 و الفهم آبی که بدان شسته شود و چیزی شتر ستنی چون خطمی و گل زرد و مانند آن محمول بالفتح و تخفیف
 سین و تشدید آن آبی که بدان چیزی شسته شود و دست شود و شتر چون خطمی و او خرد و آن
 عسلی شسته شده و عسلی الملائکه لقب خطه بن عامر المرزب که در روز آحاد شمشیر و چون شب
 از خانه بر آید بود ملائکه او را غسل دادند و غطل بالفتح تمام و در گردن آسمان را و بختین پوشیدن
 ناریکی شب جان و غطل بالفهم بی خبر شدن و فراموش کردن از چیزی و گذشتن چیزی و بالفتح ناهوش
 و مرد بسیار بی خبر محصل بالفهم آنکه سید خیر و خیر شمر از و بختین و قمار که نشان و علامت نصیب انداخته باشد
 و به چیزی که علامت ندارد و زمین که در اثر عمارت نباشد و ستور بی دایره و مرد بی تجربه و آنکه از تیرش
 نصیب ندارد و تاوان نیز ندارد و آنکه حب ندارد و شتر که قانش مجبول باشد و شاعر
 مجبول و سگین شتر و بختین به خبر و فراموشی از چیزی و مراد و غلظت و فرخی پیش و غلظت
 کول عسل با کسر تشدید لام کینه و کینه و شتن و بالفتح و آمدن و در آوردن و بالفهم نبودی که برگردن

تاعرق کند مزاق عمل چنانکه گذشت عجمان بالضم نام قصریت درین که برنگ سرخ و سفید وزر و
وسبر و غیر آن نقش کرده اند و در میان آن قصری دیگر بنا نموده اند که هفت سقف دارد و میان هر دو
سقف چهل ستون است غلیسان بالفتح تیزی جوانی غلین بالفتح ابرو شنگی و تبرگی و عرف معلوم که
سوقی است بسیار گیاه غلیان بالفتح نام شاعر است معروف که او را ذی الزمه گویند و بالکسر
عول و ام غیلان و رقی است فار و اصرافی مانند و رخت کنار و آنرا غیلان نیز گویند

باب الفين مع الواو

محمد و بهشتین باشند و او بامداد کردن و بامداد ما جمیع غدة القیض روح بخرو بالفتح شکفت داشتن
بیشر چسپانیدن چیزی و پیش بیانی نهادن بخرو بالفتح اراده و قصد کردن و جنگ و تاراج کسی رفتن
غصه و بهشتین و تشدید و او تاریک شدن شب غطو بالفتح و بهشتین و تشدید و او تاریک شدن شب بلند
آب و پوشیدن چیزی را خفوف بالفتح زمین ریشه بلند و بالفتح و بهشتین و تشدید و او خواب کردن و شنا کردن غمر
بالفتح گذاشتن از چیزی بقدر تیر بر تاب و بالفتح و بهشتین دست بلند کردن تقدیر که توان بلند کرد

باب الغين مع اليا

غزلی هزارکنده عالی گران و از حد درگذرده و عاوی گمراه غمی کوهن نازیر که غشی بالفتح شوران
دل غزلی رنگی است سرخ و بنیز خرا و چرب که منسوب لغرب باشد غشی بالفتح بهوش شدن و بهوش
گردانیدن و پوشیدن و تبارزانه زدن و جمع کردن بازن و نرود که امن علی بالفتح پوشیدن و یک
جز آن غشی بالدار و بی نیاز و گروبی است از قبیل غفلان عوامی جمع غایبه و معنی آن گذشت عواشی
بر دایم غاشیه و معنی آن نیز گذشت غوی به تشدید یا گمراهی بالفتح و تشدید یا گمراه شدن
گمراهی و نومیدی و ادا نیست در هر صنف

باب الفار مع الالف

فتا بافتح جهان شدن و جهانرو شدن فشی جوان و جوانرو و صاحب کرم قومی بافتح و قیما بافتحم آنچه
بدان حکم کند فقیه و رساله فتا بافتح نیست و زائل شدن و شکستن و آتش فرو نشاندن و لا فتو یعنی عدم
و همیشه + قال الله تعالی فتویر تذکر یوسف + درین آیه لایحز و فست ای لا فتویر فتا بافتح فرو نشاندن
بشیر شکستن تنزی آن و شکسته شدن گراما و شکستن جهم را بسخر و دمه برافکندن بر کسی و جوشیدن
دلف کردن آن حیا را نگاه گرفتن را و هجوم کردن بر کسی حیا بر وزن سینه و در میان

و در آن و میان دو زانو و میان دو ساق و میان دو پای شتر فحوا و شگاف و بین فراخ و گمان کنده
 از آن دور باشد و شتر بالفتح کار بدوزنا فحوا و فحوی معنی سخن مضنون آن سخن فحمتین و یکبار فحوا
 چون نیاز و سیر و کشیز و زیره و مانند آن و یکس نیز آمده و قرار بالکسر آنچه میان اسیر خود را خلاص کند و آن را
 سر به گویند و خلاص کردن و خریدن خود را به مال و هم چنین فدی بالفتح و الکسر و بالفتح انبار حله و پاره حوره
 از قسم خود خرا و حج چیزه قرار بالکسر کوسیتین با جمع فرموده و بالفتح کور خرا قرار بالفتح و قرار بالکسر جمع و
 کل بصیرتی چون الفراء یعنی همه شکار در میان کور خست و این مثل و آنچه چیزی مثل بر چیزهای دیگر باشد
 و بالفتح و تشدید را به پوستین و زو و لقب نحوی است مشهور و لقب محی السنه صاحب مصابح و شرح السنه
 قرمه فحمتین کور خرد جزیره است فرادی بالضم تنه یان و جداگانگان جمع فرد فری فحمتین در وضع
 در یافتن و تیر شدن و در پیش گرفتن قمار بالضم یا دی که از کسی جدا گردد و آواز بر نیاید و بفارسی
 آنرا تنس گویند و بالفتح و بی هجزه شهری است بفارس از انجاست ابوعلی نحوی فسوی معرب بسا فحوا
 بالفتح تناسل تواند مویشی و بسیاری آن قمار بالفتح فراخ بودن مکان و در میان نکردن درم و شتر
 و زمین فراخ و وضعی است بدین و بالکسر آنی که بر زمین روان باشد و بر وزن فنی ساخت سر و چیزی
 آینه فحمتین بالضم زیاده و ترتانیت افضل فحمتین بالضم و فتح تضاد جمع فاضل فحمتین بالفتح کور کردن
 چشم کردن و پوستی که با یکدیگر بیرون آید از رحم فحمتین بالفتح سپری شدن و نیست شدن و بالکسر پیش خانه
 که فراخ و کشاده باشد گوید اگر دهانه و بالفتح و بی هجزه سکندر که در اغلب الشلب خوانند و کوی است
 به بنده فحمتین بالفتح که بر برابر و یکسان که رئیس و سرداران نباشد و مرموم پرانده و در رحم و آینه
 با هم و کاریکه در میان گروهی مشترک باشد فحمتین بالفتح و سکون یا و هجزه در آخر بازگشتن و پاره از
 مرغان و حراج و غنیمت و بعضی گفته اند غنیمت آن است که بچنگ از کفار گرفته شود و فی آن است که
 به جنگ بایست آید و سایه وقت زوال و بعضی گفته اند فی سایه نیم روز و ظل سایه پیش از نیم روز
 افیسار و فیور جمع +

باب الفاء مع الباء

فاء اب نامه ایست آن طرف آب چون مولد ابو نصر فارابی و بعضی گفته اند فاراب جمله آنرا راست
 قار یا ب و قریاب بالکسر و بی است بیخ قواب بالفتح و بی است نزدیک به ستر قریب و بالضم
 و تشدید را بی است با حفا و قریب بضم فا و فاف موضعی است که پا چسب خوب در آن میشود و چسب

تا وقت نیز آمده و در شب شبای مثلث نیز آمده و در شب بالکس فوج نون موشن و بچه موشن که از بیرون
حاصل شده باشد و بیرون موشی سنت بزرگ جنبه قیاب بالکس و بیست هزار سان که از فارابی نیز گرفته

باب الفارابی مع الشارح +

فوق و در بیستی و حاجت فاجعه اول خبری و سوره حمد فاجعه انچه از دانش و مال گرفته و داده شده
و فاجعه عطا و زن صاحب فضل فوج فاجعه کار شرت و زن زنا کننده و گناه سخت شرت و فوج
و هر چه که در شمع بیستی فاجعه عطا و اول کار فاجعه آخر و تمامی آیه و سوره بزرگ میان و سوره خرو
در شمع کشیده و سه حرف متحرک پیش از حرف ساکن چون ضربت که از فاجعه صغری گویند یا چهار حرف
متحرک پیش از ساکن و از فاجعه کبری گویند و فقه که فرق کنند میان کفر و ایمان او و ثواب او
و سوره مرتبه زیاد است به سوره دیگر فاجعه موشن فاجعه شک فاجعه زنی که پیچ را از شیر باز
گرفته یا فوج و نام دفتر حضرت رسول صلعم فاجعه شگوفه خنایا آنکه شاخ خدا در زمین و از گون کار
و شگوفه که از آن بهم رسد و بنایت فرشته بود و از فاجعه گویند فوج کبریا و سوره که در فوج فوج
و تشدید و او جوانمردی فوج بالکس فوج یا جان جمع نمی و بالفتح و تشدید یا زن جوان فوج
بالفتح و تشدید یا زهره ریزه کردن نان فوجات بالفتح زن جوان فوج بالفتح بستی زن
سیان و بیست و یکم و بیستی که چون از آبپاسه بالند بسته در اعضا بهم رسد فوج
بالکس از آبپاش و دیرت و کراهی و کفر و سوائی و عذاب و گدازتن زرو نقره و گدازه کردن و دیوان
شدن و مال و اولاد و مختلف شدن مردم در راهها و خود خجسته بالضم نگاه فاجعه بالفتح فوج
فوج فوج بالفتح شکات بیان و دیکه و جز آن درین فرخ و ساخت خانه فوجیه در دخت و بیست
فوج فوج بالفتح سبطی و بندی و بزرگی فوجیه بالکس سیر را بدان بخند فوجیه بالفتح و فوج فوجیه
فوج فوج کار شدن و درستی و جفا و استیصال فوج سوار کار شدن و سواری کردن و بیست
بالکس و انانی و شناخت نشان و نظر فروخته و فوجیه سواری و اسب شناسی فوجیه بالفتح
یا و یک در گردن و پشت تشدید و پشت را خشم کند فوجیه شکار که شیر از گردن شکسته باشد
و فوجیه بالفتح یا دیکه پشت را کوزه و خمیده کند و بالضم فوجیه فوجیه فوجیه آب دهره
فوجیه فوجیه که خشمی پشت از دهره رسد و دهره و بالکس خرقه که زن حائض خود را
بیان پاک کند فوجیه گوشت شاة ستور و آدم و درگ گلو فوجیه بالضم شکان و کشادگی
و بالفتح کشودن فوجیه فوجیه فوجیه فوجیه فوجیه فوجیه فوجیه فوجیه فوجیه فوجیه فوجیه

بوی و جای درآمدن گشتی از آب دریا و دهان دوات و سوراخ که سرچوب در دران پیدا شد و قهر بالفتح
 نادیدنی و خرمی و خرقه بالکسر شک پر و گروسی از مردم و فریق زیاده از ان و باضم جدا قهر ته بالکسر دروغ
 و اخراج قهر ته بالفتح پوست سر و پوستین و نام مرد و علت خشک قرار ته بر سر حرکت و اکرون و ندان جای
 با سال او معلوم شود و فنی مثل بعمیله قرار ته یعنی شخص او و منظر او بے نیمازی کند از و اکرون ندان
 خواسته نزدیک و ساده شدن و نیک رفتن آب و نام شهریت نزدیک به جستان که بحال آنرا خواه گویند
 ان نجاست ابو نصر و اسی صاحب نصاب الصبیان و فرائض بالفتح بر دخته شدن از کاری و باضم آب بینی
 فوات بالضم آب خوش و در دهانه است نزدیک کوزه قهر رشته بالفتح پروانه و گل خشک شده بعد از
 رفتن آب از زیر یک قهر ته بالکسر پاره از چیز جدا کردن و باضم نوبت و فرخت و راه میان توده ریگ
 قضیه بالضم فراخی فصاحت بالفتح تشاده سخن شدن و تیز زبان شدن قضیه همه و خوششان نزد
 قضیه رسوائی قضیه بالکسر تشدید ضا و قهر قضیه افزونی و زیادتی خلاف لقیقه و هنر و در نه
 بلند قضیه بالضم آنچه زیاده مانده باشد فضالت بالضم زیاده مانده از چیزی و نام سولاس حضرت رسول
 صلعم قطره بالکسر آفرینش و در بی اسلام و صدقه و زکوة عید روزه قطعه بالکسر بیک و صداقت
 و طایفه بالفتح زیر یک شدن و همچنین فطونه بالضم و فطایفه تصامیم بالفتح قباح و طایفه بالفتح و شتی و
 غلظت و قضا و بالفتح و نشاند شدن و در یافتن و دانستن فقره بالفتح استخوان مهره پشت و زیوری
 که بصورت استخوان مهره پشت سازند و پاره از شیر بنزله مصرع بیت مکامته بالفتح خوش طبع شدن
 و بالضم خوش طبعی فکره اندیشه حکمت بالفتح و تشدید کان سستی و ناتوانی و ندان شدن و شمارگان
 گرد آمده و دایر شده پس سناک راجع که آنرا کوکان عرب قصه المساکین خوانند فلان بالفتح بیابان
 خالی از آب و گیاه و صحرائی فراخ فاندقه بالکسر پاره جل و فلسفه حکیم و دانسته شدن حکمت بالفتح چرخ
 ایسان و پاره زمین گرد و یک توده گرد و چوب گرد و میان سوراخ که در میان یک چرخ می کشد و چوب
 گرد که سرستون چمبره را بدان می گذارند فلاحه بالکسر بزرگزی و کشادگری فلتنه بالفتح کار بی آایش
 و ناگهانی قوت بالفتح نیست شدن و رفتن چیز قوات بالفتح نیستی قوت بر وزن قوه و ناس که
 از رابین و در و ناسک نیز خوانند قوارقه بالضم آنچه در یک جوش کند و بالفتح و تشدید و اول بسیار جوش
 زننده قیامت و سلول خطا شدن را بضعیف شدن آن

باب الفار مع التار

فت بالفتح و تشدید تا دوزخ تطل و گیاهی است که از دانه آن در سال قحط مان بپزند و بخورند فحش

بافتن کتون و کسر طهارت شکسته قوت بافتن سرکن و شکسته فروت جمع دول برهم کردن نان بستن
 شکافتن جوال خراور کنده شدن آنچه در وی است وزن آدمی را چنانکه جگر شش باره باره شود + +

باب الفار مع الحمیم

قالون و ج بفتح ذال مع عرب پالوده اما صبح نیست و در اصل کلام عرب نیامده بلکه فالودتی و فالودتی
 خالص کثیر شلته ناتو بار و فریه و ناته فریه که بار دار نباشد. بفتح بافتن کم کردن شکستن آبرگرم
 را باب سرد و ج بفتح و تشدید هم راه کشاده میان دو کوه فجاج جمع و با کسر غام و ناسجه و هند دانه کزرا
 بطین شامی گویند ج بفتح تحتین میان هر دو پاکشاده داشتن در رفتار و جدا و دور بودن زه کمان از
 قبضه فرج بفتح عورت و اندام مخصوص و رخنه و شکاف و جای ترس و بیم و میان هر دو پای اسپ
 و شهریت بصل و واشدن اندوه و واداشتن عورت و جزآن و باضم شریعت بقارس با کسر آنکه ازین
 ندارد و بفتحین کمانی که از چله جدا و دور باشد و آنکه از پنهان ندارد و بفتحین کشایش و همیشه کشاده عورت
 بودن و بیم رسیدن و بیم پیوسته نشدن اینین آدمی بواسطه کلامی آنها و باضم وقع را شکاف و ج
 فروج بفتح کمانی که هر دو خانه او کشاده باشد و باضم جمع فرج و بافتن و تشدید را پیراهن کوچک
 و قبای که از پس سر شکافته باشند و چو زه یا کمان و بضم نیز آمده قارح کمانی که هر دو خانه اش
 کشاده باشد و ناته بواسطه شہوت اینین او کشاده باشد و ناله او را دشمن و مکروه دارد
 فرماج با کسر دون نوعی از نشانی شتر و موضعی است بلاطه قشج پایا از هم دور نهادن
 در رفتن فیلج بفتح نام موضعی است و پیروزی در ستگاری یافتن و قمت کردن و و نیم کردن زمین
 شکافتن جهت زراعت و خراج و جزیه مقرر کردن و با کسر پانه ایست معروف و نیمه چبری و بدین معنی بفتح
 نیز آمده و باضم فردزی و ستگاری و بفتحین جوی خرد و کشادگی و ذرا نهاس پیش و کشادگی و دوری
 در میان و و قدم فکج بکسر لام شتر جیم و کو بانه و تیر یک به نشانه رسد و استر خاوستی نیمه بدن
 آدمی بواسطه خلط بطنی که بدان از حرکت باز ماند و آنرا فلج گویند و همانه ایست که آنرا فلج نیز گویند
 و نام مرویت فلوچ باضم و تشدید لام کاتب و نام موضعی است فنج بفتحین معرب فنک و بفتحین فلج
 کشاده داشتن قشرج نوعی از رقص اهل عجم که بعضی دستهای بعضی گرفته رقص کنند و آنرا پنجه گویند
 قوچ معرب پودنه قوچ بفتح گروه مردم و جز آن دد میدان بوی مشک مسروشدن روز قوچ
 بفتح فادر را شهریت به اصطلاح برکنار بیابان معرب نمره قوچ بوزن حقیق شراب و پنهان
 شراب دا پنجه بدان شده صاف کنند قوچ بفتح معرب پیتنی شاطر کرده مردم زمین پست و طیب

باب الفاعل مع الحسار

فتح بالفتح کشاوند و کشایش و نصرت و آب روان از چشمه و جزان و مفتوح کردن و ارا محراب سیه است
 جبهه انحراف اول بارانی که در بهار بار و و حکم کردن میان و و کس و بختین در فراخ کشاده و شیشه فراخ سرد شیشه
 که غلاف و پنبه که در سرش گذارند و شیشه بهند فتح فتح کننده و قضا کننده قتلح بالفتح و تشدید تا حکم کنند
 و نامست از نامهای حق تعالی و نام مرغیت فتوح بالفتح اول باران بهار و نامة که سوراخ پستانش
 فراخ باشد و بضم کشایشها جمع فتح فتح بالضم و سکون جیم قبیله است فجوح نام پدر آن قبیله است فتح
 بالفتح و کسر عار اول آواز اضعی که از دوان و سه آید و کشش آوازی که از پوست آن آید چون بجاس
 بساید فحاح بالفتح نام جویت در پشت فحج بالفتح گران بار کردن و ام کسی را فاح گران بار کردن
 فحج بفتحین شادی و سرور و نشاط و بانی کردن و بالفتح و کسر راشادان فتح بفتحین و فتح کشاده و
 فراخ فتح بالفتح و در و در کام نهادن فتح کشاد میان دو با و مد دل کردن از چهره قتلح
 بالفتح گفتار فصیح بالفتح کشاده سخن و درست زبان شدن و آشکارا و وضع سخن گفتن و بختین
 فصاحت و بالکسر عید ترسیان فصیح سخن درست و روان و زبان درست و کشاده و مرد و نیز زبان و
 درست سخن فصیح بالفتح آشکارا کردن عیب و بدی کسی و بختین سفیدی ته لغایت و سفیدی
 چشم که سرخی داشته باشد ویرگی که بزرگ غبار باشد فصوح بالفتح و فصاح بالکسر فضیت و رسوایی
 فضح رسواییها فضح رسوایانکه مال خود را خوب نگاه ندارد فقط بالفتح بین کردن و بعبادان
 و انداختن زن بچه را و تراستیدن و بین ساختن خوب را و بختین پنهانی سر و بینی و استن شدن
 شغل قطوح بالفتح ناله بزرگ شکم قطح بالکسر جمع قحوه و قحوه حلقه مقعد و بالضم و تشدید قاف گل و
 شکوفه و شکوفه چهره فتح بالفتح باز کردن بیک شک و شکوفه دار شدن گیاه و بر حلقه مقعد و شک
 بالفتح تنگافتن و دیگر کردن و زیاد کردن و قیمت تا کس بدان بهانه و شکاف غلج بالضم جمع و بختین
 رشکاری و پیروزی مراد فلاح و شکاف در لب زین فلاح بالفتح رشکاری و پیروزی و بختین
 و ماندن و نیز وینکی و طعام حری و نام مردیست و بالفتح و تشدید لام کشاد و زو و بزرگ فتح کشایدن
 اسب آب را کس از سیری فوح بالفتح و میدن و منتشر شدن بوسه مشک و هر بوسه خوش و بختین
 گفته اند هر بوی که باشد بوسه خوشش با بوسه بد و خوش زدن دیگ و میدن خون و خوش
 زدن زخم از خون فتح بالفتح و میدن بوسه خوش و از زانی فصل بهار و فراخی از زانی
 در بلاد بختین فراخ شدن قیلح بالفتح و کسر عار غارت و بالفتح و تشدید با دریای قسار

باب الفار مع الحار

فتح بالفتح سبب کردن انگشتان پای بوقت نشستن و بختن سستی از پاها و پهن و نرم شدن
 کف دست و تپیم فتح بالفتح و تشدید خادام فکار فخان بالکسر و فخور بالضم مع و وضعی است بلکه سستی
 و ریز و پیاوردن سستی فتح بالفتح و تشدید نیز آمده و در میان بوی و آواز مرد خواننده و بدین معنی است فخور و فخور
 فتح نیز آمده و معنی آن که شت قدح بالفتح شکستن سرافق فتح مقدار سه میل معرب و شکستیل جبار
 قدیم اشتراک هوار فر فتح بالفتح هر دو فاخته معرب پیرین و معنی آن در اصل عریفی انجلیج است یعنی باغچه
 پر فسخ بالفتح حوزه مرغ و بومیان و شاخ نور آمده از گیاه انسلخ و فروغ جمع و کسی که آماده کردن
 از تخم شده باشد که نزدیک است که خوشه خوشه شود و مروخوار و زانده شده و مقدم سر و نام مردی است
 و بختن ترس هم زائل شدن فسخ بالفتح سست و ناتوان شدن و نداشتن و تباہی و فساد کردن
 و برای و دیران کردن و باز گردانیدن بیج و نکاح و برگردانیدن غم و باز آنگاه کردن و مفصل دست از
 جامی خود دور شدن و انداختن جامه و جز آن و فرافوش کردن و قرآن و مرد ضعیف عقل و ضعیف بیان
 و آنکه حاجت و مطلب خود رسد و اصلاح کار خود کند و بختن تباہ و فساد شدن فسخ بالفتح ستم کردن
 و زدن سر را بدست فسخ بالفتح زبان کردن و بیج فسخ بالفتح سر شکستن و شکستن چیزی بیان خلایق
 و چشم کردن و مبتن و بر آمدن آب از دلو و جز آن فسخ بالفتح شراب غور و جزا و شیر و انگور و شیر که آب
 بر و غالب و زیاده باشد فسخ بالفتح شراب که مست کند خورنده از فسخ بالفتح غاب شدن
 و تهر کردن و غار داشتن فسخ و فسخ باد برون شدن از اوس و ستور بانگ و دیدن بوی
 مراد فوج و باند شدن باد و قینکه آواز داشته باشد یا آنکه آواز داشته باشد

باب الفار مع الدال

فاد بالفتح و سکین حمزه نان در خاکستر گرم کردن گوشت در آتش بریان کردن و رسیدن در دو جز آن بل
 و بدل کردن خوف و ترس کسی و بختن و در کردن دل و نایب از آن فواد بالضم و در حمزه دل افنده
 و وزن مشکله جمع و فواد بالفتح و باد و معنی دل نادرست فدیید بالفتح آواز یا آواز سخت یا آواز و باد
 گو سفند و نیز فدا و بالفتح و تشدید دال سخت آواز کننده و درشت در کلام و متکبر و صاحب پیشتر
 تا هزار فدیید بضم هر دو فای بلند آواز و درشت در سخن و بفتح هر دو فاصحا و زمین سخت و درشت و
 زمین هموار فرد بالفتح تنها و طاق صد زوج و افراد و فردی جمع فرید یکانه و در بزرگ و هر چه نفیس که

یگانه باشد از جمع فار و یگانه و جدا و آموی ماده که از گله جدا شده باشد و شکر سفید و نیکو و کوبی است
 به سنج و صا و بالکس توت یا توت سرخ یا سیوه توت و رنگی است سرخ و صندل و بالکس در مویز یا دانه الکو
 و قد بالفتح یح و یکی از دو ستاره که نزدیک قطب اند و بدان راه را شناسند و هر دو را فرق دان
 و نام موضعی است به بخارا و فرید یکسره فادرا و شمشیر و زینت آن و آنرا از فرید نیز گویند و جامه است
 معروف و عرب پرند و دانه انار و یکسره فاونون و ابل و ابرار که در و یک کنند و فرید بالضم و رشت و
 شتاب زده و بچه شیر زنده و کودک فریه و زیبا و بفتح فایز آمده و فرید و بالضم یعنی فرید و بچه بزرگ و
 و نام پدر گروسی است از بنده که خلیل بن احمد و غنی از آن گروه است و فریا و بالفتح نام مردیست معروف
 فریا و جرد و سی است برو و فسا و بالفتح تباپی و تبا شدن ضد صلاح و گرفتن مال بظلم و تعدی و
 کشیدن فاسد تبا و قصه بالفتح رگ زدن و عطا بر کسی جاری در وان کردن و اقطاع نمودن
 قصص قصه کرده شده و غون در روده بریان کرده و آنرا در جاهلیت برای سمان و ششندی و فضا و
 بالفتح و تشدید صادر کردن و قد بالفتح کم کردن و همچنین فندان بالکس و الضم و گیاهی است و بعضی گفته اند
 و آن گیاهی است که آنرا هیچ انگشت گویند و شرابی که از مویز یا از عمل سازند فاقد زنی که شعوی
 یا پس کم کرده باشد و ناپاینده چیزی فند بالکس کوه بزرگ و پاره از کوه پدرا زده و بفتح نیز آمده و
 کوبی است بیان حرمین شیر فین و نام مردی است و لقب شاعری است و زمین که یاران بدان
 زبیده باشد و شاخ و زلفت و گروه جمع و فراسم آمده و نوع و گونه و فحش در نوع و خطا و سستی
 در راسی و گفتار و نقصان عقل از پیری یا از بیماری فود و بالفتح یک جانب و بسیاری از موی
 سر نزدیک بگوش و جوال و یک طرف بار که آنرا تنگ باز خوانند و آختن و مردن فواد و بالفتح
 دل مراد فواد فهد بالفتح یوز خود جمع و مانند شدن به یوز در خواب کردن و دراز کشیدن
 و این فهد نام فقیه است از فقهای امامیه و فحشین جواب کردن و تغافل کردن از چیزی و کسب کردن
 و فتح اول مرد شبیه فهد در خواب و سستی فید بالفتح خرمیدن و مردن و رفتن مال و ثبات و
 بجا ماندن مال برای کسی و نسیانیدن و سالیانیدن از عفران سوده و موی دراز که بر یوز اسب
 برآید و قلعه است براه که که فید نام شخصی آنرا بنا کرده فیا و بالفتح و تشدید بام و خیر آمده و بوم
 در

باب الفار مع الدال

فایده نوعی است از فوا و معرب پانید بدال جمله و بعضی گفته اند شکری است سپید و سبطه قالو و
 فالودق معرب قالوده و فالودج بحیم درست نیست و در اصل کلام عرب نیامده و فحش بالفتح را و یکسره فادرا

نیز از راه ویران زبون و چوبی بریزان رسیدن و قبیلۀ خرو از خرنشان برادران و عرب قبیلۀ بزرگ را
گویند بعد از آن قبیلۀ بعد از آن عماره بعد از آن لطن بعد از آن خندقه با الفتح و تشدید ذوال تنها و یگانگی
از خرو و قزو و جمع و تیر اول از تیرهای قمار عرب و چوبی بریزان را بخت را ندن قلندر بالفتح بخشدن
چیزی بی مصلحت و ناخیز و بی و عده و بسیار کردن عطا یا دادن پاره از آن با لکسر بگوشتر افلاذ جمع و با لکسر
لام یا برهای بگوشتر و پاره های طلا و نقره و جز آن جمع قلندر با لکسر قولاً و بالفعل معرب پولاد و همچنین قالود

باب الفار مع الکرام

فار بالفتح و سکون همزه زمین کردن و دفن کردن و موشان و امثالش فار و با و می که در بازوی ستور گردان
و ستور را تنگ کند و بوی خوش که از شتر آید چون گل خوشبوی خورده باشد و از فارۀ الابل گویند
و نافع مشک و بعضی گفته اند صواب آنست که بدین دو معنی بالف باشد فار بالفتح و سکون الف
گوشت که در میان پیوندا اعضا باشد و بدان اعضا را الیتام بود و مقهور بالفهم نرم شدن بعد از سختی
و ساکن شدن بعد از تیزی و سستی آوردن در کاری و نرم شدن و سست شدن مقاصل فتر یا لکسر
خروج بیان انگشت سیاه و باهام و بالفتح نام زنی است و فرو نشستن گرمی آب و با لضم سفره از برگ خرو
که بر آن آرد و بزند و بختین سستی و ناتوانی و گوشت میان مناسل که بدان اعضا پیوندا یافته اند و
تعداد معلوم از خوردنی قمار بالفتح یعنی مقهور و با لضم تبارع نشاء فار سست و آب نیم گرم
و چشم که نظرش تیز نباشد فاخور تبارعی مثلثه طشت و جز آن از زعام یا فاضه یا طلا و ظرفی که در آن شراب
و جز آن کنند و قرص آفتاب موضعی است و جماعتی که بسره فرستند کین شمن برای فخر گرفتن و جاسوس
و تنری است فخر بالفتح آب روان کردن و سفیده صبح و آن سستی آفتاب است در سیاهی شب و
بر انگیزه شدن بر بعضی و زنا و بختین جواهری که گرم و بخشش و احسان و مال و بسیاری آن
و بختین جاسوس فخر فخر بالفهم میل کردن از حق و میل کردن از دین و جز آن و از بسیاری به
شدن و کند شدن بینائی و دروغ گفتن و بی فرمانی و تناسلی کردن و ضائع کردن نماز و بر انگیزه شدن
بر بعضی و زنا کردن و بالفتح مردیکار فاجر کار بد کننده و مالدار و ساحر فحار بالفتح و کسر را فخر
وزن فاجره و با لکسر وزی از روزها که میان قریش و قبیلۀ قیس حرب افتاده بود و با لضم گویند
بیم بدکاران فخر بالفتح و بختین نازیدن چوبی و همچنین افتخار و بختین تنگ داشتن فخر بالفهم
نازیدن و بالفتح بسیار نازنده و نافع بزرگ لیستان و کم شیر لیستان سطر تنگ سولخ کثیر و درخت
قرهای بزرگ تند و سطر برگ و اسپ بزرگ و دراز و رفیع فاخر گرانیای و نیکو از هر چیز و غوره خرمک و کلا و بسیار

مخیر فخر کننده با کسی در بون و مغلوب شده در خود با کسر و تشدید غای کسور بسیار نازنده فخر با فتح
 نازیدن و با فتح و تشدید فاسق یا سبوقا و بزکوی کلان سال و اسوده بزکوه و بزکوی جوان
 و درست خلقت و ناطقه که جدا شده باشد از شتران قدر باضم و بضمین جسیع قدر باضم یا از استادن گشتن
 از گشتن قدر با فتح باز استادن نزار جاع و بختین بزکوی جوان و بفتح اول و کسر اول نادان و چوب که
 که زود شکند و بضمین و تشدید را فقره و کودک فریه یا بلوغ هنوز یک رسیده قرار با کسر گریختن و
 ترسیان و باضم سپیدیش و بز و یک گاد دشتی و هر سه حرکت و اگر در دندان چار یا سال او معلوم
 شود و با فتح و تشدید را بسیار گزنده فقر با فتح و تشدید را دندان ستود و اگر در دندان و دیدن تا سال او
 معلوم شود و باز کا دیدن و نفی کردن از کاری و گزیده و گزیده گان جمع و مغرور آمدن و فرور و فرور
 با فتح یعنی فرار باضم که مذکور شد و نیز فروردان و موضع گرفتن رگ و شناختن این نیز فرور و با فتح زن گزیده
 از فرور و فرور باضم و فراموشی است فرقا را با فتح مرد سبک بسیار گو و آنکه به چیز را شکند و فرور با کسر
 لقب مردی از قبیله بنی تمیم و با فتح پوشیدن و گشته شدن جامه و شکافتن و عصاره دادن بر پشت کسی و سینه یا
 پشت کسی بر آمدن و اصل چیزی در سه گو سفند از ده تا چهل و از سه تا ده و نام مرد و نیست و مانند غده و چیز
 که نزد یکدیگر را آدمی پیدا میشود و بختین کوز پشت شدن و با کسر و فتح را شکافها و فرار و فرار و فرار و فرار
 که در و سخی باشد فسر با فتح پیدا کردن معنی سخن و اگر در آن چیز پوشیده مراد است تفسیر و نظر کردن طریب
 بول بیمار را فشار با فتح نایان و این فارسی است قاطر با فتح تنگافتن و آنسیریدن و آغاز کردن کار
 و پیدا کردن چیزی که مانند آن نبوده و روزه کشودن روزه دارد و با کسر انگور که سرش نمایان شود و روزه
 کشانی و روزه کشانیده و روزه کشانیدگان مفرد و جمع آمد و باضم و بضمین سمار و سیمید بزرگ که
 کشیده است و چیزی از زیادی شیر وقت و و کشیدن و بر آمدن دندان شتر و شیر و و کشیدن با گشت
 سباده و ابهام یا با طرف انگشتان و آرد و خمیر تا شده بختن قاطر با فتح آنچه بدان اظهار کنند و قاطر
 ناز سباده و ناطقه ضد خیر و چیزی که شتاب کرده شود از رسیدن بدان و سخی و بلا و باضم و فتح
 طانام مردست و نام اسپینی است قاطر باضم شمشیر یک در آن شکاف و رخنه باشد و نه بر و قاطر باضم
 کشادن و آن آن و گله که شگفته باشد قاطر باضم و باضم حسیاج و در و سخی و با فتح بر این
 بینی شتر چنانکه با شتران رسد تارام شود و کشیدن زمین و سوراخ کردن مهره بر آ
 بر آ رسته کشیدن و باضم جانب و باضم فتح قاف جمع و با کسر فتح قاف شتران
 مهره پشت جمع فقره با کسر و با فتح و کسر قاف در ویش که احتیاج نیست او شکسته باشد قاطر و در ویش که قو

یک روزه و کفاف عیال داشته باشد و سکین نگذرد آشته باشد یا فقیرانکه فی الجمله محتاج باشد و
سکین نگذرد بسیار محتاج باشد یا فقیر آنست که زمین باشد و مپتیه نداشته باشد و سکین باشد و بر باشد یا پخته
بهر زمانه که کفاف او شود و مرد و پست شکست و ابراهه کار نیز و جوی گرد و نهال فقار بالفتح تنخواص
مرد و پست از گردن تا گرد و سبیت از قصیده و نام کوهی است و ذوالفقار بفتح فاشتر شیر خاص بن سینه که در
برگشته شد و آن شمشیر حضرت رسول صلعم منتقل شد و از حضرت بامیر المومنین علی ابن ابی طالب هم
منتقل شد و لقب مرد و پست فلک بالکسر اندیشه و اندیشه کردن و بفتح فانیز آمده و بالفتح و الکسر حاجت فکیر
بسیار اندیشه قوت بالفتح چو شدن و یک میشته و جز آن و دیدن و منتشر شدن بوی مشک و موضعی است
در یامه و بالضم نیز آمده و شهر است بر کنار دریای هند معرب پور و بالضم نام مرد و پست و آله و بر
جمع فائر قهر بالکسر سنگی که بدان جوزه و غیر آن ساینده و سنگی که شست دست را پاره کند و پدر قبیلک است
از قریش و بالفتح و بفتح تن جاع کردن باز نهانی انزال و باد دیگری انزال کردن و آن در شرع منهیست
و بالضم مدرسه جهود آن که روز عید در آن جمع شوند یا نام روزی است که در آن طعام و شراب خوردند
و جشن کنند معرب به بالضم و آن عبرانی است فمیر نوعی از طعام یا آرد و شیر

باب الفار مع الزار

فخر بالفتح و بجای محله تکر کردن فخر بالفتح و بجای محله تکر کردن و فریاده شدن و احسان کردن و فرار
بالفتح زمین هموار و زمین شیب جدا کردن چیزی از چیزی و بالکسر راه در زمین بلند و توده ریگ قارز
زبان فصیح و کلام روشن و واضح فخر بالفتح و تشدید زایل کردن و تنه شدن و رسیدن آه و کوهی
از جای خود کردن و مرد سبک و بچه گاو و دشتی و بالضم محله است به نیشاپور فخر نیز تر شدن و روان
خون از جراحت فلک بالکسر تن و تشدید زار و بختین و کسر فافتح لام جوابی که گداخته گردد و یا جوابی که
است سینه که از آن دیگها سازند یا ریم آهن یا سنگ مرد و پست و مرد و بختین و لیسان و جز آن بر دوک سینه
شمشیر پان از مینا قوت بالفتح رستن و فیروزی یافتن رسیدن بخوبی و پاک شدن قیر و ز نام سحابی است
در سود غلغله را که دعوی نبوت در زمین کرده بود و بخت و او را فیروزی دلی گویند و فیروزی آباد بالفتح
بافسانه آمده شهر است بفارس مولد صاحب قاموس دهی است در فارس نزدیک مرد و پست و قلعه
است حکم به آذربایجان و دهی است بظاهر هرات دهی است نزدیک کرمان و شهر است بهن

باب القار مع اسین

فارس بالفتح و سکون هجریه قیر فو و س جمع و تنگاف تن و تبر زن و آن دراز قائم که در وندیه بحاجت میباید
 درون قضای سر که بگردن پیوسته است و شهر است عظیم به مغرب و بیشتر استمال بالالف میخوانند جنس
 بالفتح کبک و قدر کردن جنس بالفتح بدان و زبان گرفتن و لیکن آن آب جز آن قدس بالفهم عکس است
 فردوس بالکسر و فتح و ال و او یها که در آن اقسام گیاه روید و بستانیکه آنچه در همه بستان باشد در آن
 موجود و او از درخت انگور و خرما و جز آن و نام روضه است نزدیک به یامسه از بنی سیر جوع و ابی
 از بنی نینم نزدیک بکوفه و قلعه است به قرزین و نام بهشت و بعضی گفته اند طبقه اعلا ی بهشت و بهشت فاما
 و ال آنچه بر آسمان آوده سازند و در وقت فرو آمدن پیش او کشند و فرایس جمع فردوس
 و موضوعی است نزدیک بدمشق و نزدیک بحلب فرس بفتح تین اسپ نریاماده افراس و فردوس
 جمع و بالکسر گیاهی است و بالفهم مردم ملک فارس بالفتح افکنان شیر درنده شکارے را و فر و کوفته
 و شکستن استخوان کردن و کشتن و پیشه خور و ن فرس گیاه را و چسپان و نگار کشتن اسپ
 فرس چیزی که از چوب سازند و گشته شده و نام مردیست فارس سوار اسپ خداوند اسپ نوار
 جمع و ملک است معروف که آنرا پارس گویند یا مردم آن ملک که آنرا فرس نیز گویند فارس
 بالفتح و زبانی است سیاه و شیر درنده و ابو فراس بکسر فاکنیت فرزدق است و شیر درنده و کنیت
 ربیع بن کعب صحابی پنهان بر صلح فراس جمع و فریه و معنی آن گذشت و فراس بالکسر سطر گردن و
 رئیس و بهقانان و شیر درنده و مرد سخت دلیر و همچنین فراس نام مردیست و فراس بالکسر یعنی
 وین فرطس بفتح فا و ظا و دهی است به بعد از قیس ضعف عقل و ضعف بدن و سفاس بفتح و
 غالب یار نادان و گیاهی است بسیار بدبو و نمشیر کند قطس بالفتح حب درخت آس و پوست
 پاک نکرده و مهره افسون که به آن کسی را بگیرند و رام کنند وین کردن آهن و گشتن سخن
 کسی را بر روی و بفتح تین بهن بنی ش قطیس بالکسر و تشدید طای کسور سطره بزرگ قحوس
 بالفهم مردن قحوس بالفهم مردن و شکستن بقیه مرغ و بر آوردن آنچه در آن است و تباہ کردن
 و کشتن حیوان و بوی کسی را بزرگ کشیدن و بالفتح و تشدید قاف بنند وانه فففس بالفتح
 نام یا قبیله است از بنی اسد و نام مردیست فافس بالفتح مریش شک و خرسلی پیر و نام
 مردیست از بنی شیبان که چون حصه غنیمت او را میدادند حصه زن میخواست و بعد از آن
 حصه ناقه خود می خواست پس در عرب به طبع شهوات فحش بالکسر زشت و سب ففس
 بالفتح لشنیز یعنی در مزبون ففس جمع و بالکسر نام بنی است قبیله طرا و بفتح تین در نیافتن

چرخ را خلاص بالفتح و تشدید لام پیش فروزش قفس بفتح تن فقر و در ویشی فالوس سخن بین و فالوس شمع را ازین جهت گویند که روشنی بیرون می دهد غطاس بالکسر حوضی که روشنی باشد و آب دست شوی و مستقل در آن جمع شود و ظرفی که از تحت های چوب سازند و آب خوردن در آن بر دارند و قدحی که آب خوردن بدان قسمت کنند قطیس بالکسر مرد بین بینی و ناکس از طرف ولادت خود و قضیب قهرس بالکسر نوشته که در آن نوشته های ابواب و فصول جمع کنند و عرب است

باب الفار مع اشین

فقتش بالفتح جبت و جبر کردن و کا و بدین فحشش بالفتح شنگان و زخم کردن و فرخ کردن غیره فحشش بالضم از حد گذشتن بدی و سخن زشت گفتن و در جواب از اندانه گذشتن فاحشش بسیار بشیل و بسیار غالب هر بدی که از حد گذرد و موزشت سخن و زشت کاریش بالفتح و تشدید فا بسیار زشت سخن و زشت کار فحشش بالفتح ضائع کردن کاری حدش بالفتح ریش کردن سر فحشش بالفتح بساط گسترده و گشت که برگ او بین و گسترده شود و فضای فراخ و شتران خورد و مرغی که در آن گیاه بسیار بود و زیر پای خرد از درخت و بهیوم گیاه و گاو و گوسفند و آنچه برای ذبح کردن بکار آید و گسترده و پراگندن و فرخ کردن کار سه یاد اندکی فراخ شدن و هموار شدن سم ستور و در و رخ گفتن و نام وادیت که پیغامبر صلعم بد آنجا فرود آمده بود و فرایش بالفتح بر و اندر چراغ فرا شمر فرو و گل شنگ شده بر زمین بعد از رفتن آب و عبا بهای شراب و بنید و قطر مایه عرق و دورگی ست سبز زیر زبان و دو آهین پاره است که بدان دهنه را به نگام پیوندد کنند و بالکسر گسترده و فی از غالی و صیر و جز آن ویرن و گسترده و کار فراخ کردن بر کسب و آشیانه مرغ و جای بودن زبان درنگ و مان و بالفتح و تشدید را بساط و فریش اندازنده و فریش ستوران بعد از نتاج دادن بهفت شب و آن بهترین وقت بار کردن است بران و نایقه که نوزاد باشد فحشش بالفتح و تشدید شین بیرون شدن با د از مشک و بختاب و ویشیدن شیر از نایقه و آروغ دادن و سخن چینی کردن و پیروی در وی کردن و سفله و نادان و بار و خجی ست و بلباس سطر و تنگ ریمان و جای جمع شدن آب و بالضم نام مردی ست قش و شش بالفتح نایقه پر کنند رستان و بلباس سطر و مردیکه چینی باطل ناز و فحشش بالفتح شنگستن تخم مزج بدست و فحشش بالفتح و سگ و مایه سختی سوار شدن سحر بر بر ماه و خروناز کردن و شکر کردن و دیدن کسی

پیش او نباشد و سرفیض *

باب الفار مع الضاد

فخص بالفتح کا ویدن از چیز سے وفتیش کردن و تر گردانیدن باران خاک یا وشتافتن دندان
پیش کودک بچیدن و آشیانه ساختن مرغ سنگ خوار در زمین و موضعی که در انجا سکنت کنند و نام
چند موضعی است در مغرب زمین فرض بالفتح بریدن و تنگافتن و دریدن و رسیدن زخم برگ گلو
فریض شریک آب و رگهای گردن و رقیبه واحد و گوشت میان پهلوی و گوشت شانه که همیشه می لرزد
و انص صبیح و اصل بالکسر سخت و درشت سرخ و نام مردی است و بالفتح و تشدید را پدر گر و سه
ست از قبیلہ باله فرض بالفتح و تشدید صاد نگین و بکسر و ضم نیز آمده فصوص جمع و پیوند استخوان
و مفصل و قطع کار و حدقه چشم و دانه درخت مقل قصاص بالفتح و تشدید صاد نگین گرد نام
مردیت فصوص بالفتح تر شدن و روان شدن تری زخم و جدا کردن چیزی از چیزی و
بیرون کشیدن و آواز کردن بلخ و گریستن کودک بگریه ضعیف و خسته پاک که گویا او را در سخن
داود اند فقص بالفتح شکستن تخم مرغ فقص آهنی که در آلات زراعت کردن کنند
فقص بالفتح و تشدید قاف خبریزه خام فیض بالفتح روشن و راسل شدن ***

باب الفار مع الضاد

فخص بالفتح و عامه شگافتن چینی ترچون نیار و خرزہ فرض بالفتح تعیین کردن و وقت
چیزی مشخص کردن و مرسوم کردن و عطا دادن و اندازه کردن و بریدن و فرموده و واجب
کرده خدای تعالی و نوعی از خبر یا سوفا یعنی سوراخ گوشت مکان و جزآن و سپرد و جوی از چوبها
خانه و جامه و عطای مرسوم و مقرر و جامی آتش زدن از آتش زنه و نیز قمار فرض بالضم
پیر شدن کا و جزآن فارض لگا و پیر و هر چه کلان و بزرگ جثه باشد و اصل بالکسر جمع فرض و
آتش زنه و دمانه جوی و اندک از لباس فریض تیر و مکان سوفا کرده فرض فرموده یا سه
خدای تعالی از نماز و روزه و زکوٰۃ جمع و رقیبه و علم قسمت میراث فرض بالفتح و تشدید صاد نگین
چیزی چنانکه از هم جدا شود و شکستن مژمانه فضاخص بالضم شکسته و ریزه و هم چنین فقص تعیین
و بالفتح و تشدید ضاد سیم گردن و لقب مردیت فقصض آب خارش کردن و شکسته که
اول ظاهر شود و هر چه متفرق و پراکنده فضاخص بفتح بر دو غایر این فضاخص
رو و نیل و نهر بصره و فاش شدن خبر و آشکارا شدن راز و بسیار شدن چیزه

و با لب رفتن رود و بسیار شدن آب چنانکه از اطراف بریزد و مردن و بر آمدن جان و اسب تیز
و چیزی بسیار فیاض جوی پر آب و جو از بسیار بخشش و آب بسیار چنانکه از اطراف بریزد و
فیوض با قسم جمع فیض و بسیار شدن آب چنانکه روان شود و مردن و بر آمدن جان

باب الفاضل مع الطام

فقط بالفتح تصبیر کردن در کاری و ضایع کردن و فوت کردن آن و زیادتی کردن و غالب شدن
در سخن بکسی و مردن نسر زندان کسی در کوچه و پیش فرستادن رسول بسوی کسی و استن نه شدن
نخل تا آنکه نزدیک رسد زمان شکوفه آن و پیش وستی کردن و پیش رفتن آب برگردی برای اصلاح
حوض و لود و نگا داشت آن و ستاب کردن بر کسی و در گذشتن در کاری و زمان در وقت آمدن
پیش کسی بعد از مدتی و آن مدت زیاد و برپا نرود روز کم تر از سه روز نباشد و زیادتی و غلبه و کوه
نور و یا سرشته ریگ و نشان راست که بان راه توان یافت و راهی یا موضعی است به تناسه و بختین
کسی که برای آب پیش رود یا اسباب آب خورازد و لود و رسن و پاک کردن چاه مفرد و جمع آمده
و آبی که بر آبهای دیگر پیش و مقدم باشد تا سر که پیشتر آید و او را باشد و هر کاری و ثوابی که پیش
نرسانده شود و هر طبعی که پیش از بلوغ میرد و بختین ستم کردن و از حد در گذراندن و کاری که
در از حد گذرانده شود و کار گذار شده و مانده و پیشته و بلند و اسب تیز رود در گذر نرود از
اسبان و دیگر قراط پیش رونده آب فراط بالضم و تشدید را جمع و ستاره از دستاره که پیش
بنات انشعش واقع اند و هر دو را فراطان گویند و فراط القطا پیش رونندگان مرغ سنگ خوار
سودای و آب غمر و ط بالضم پیش آمدن و سبقت نمودن در کار قراط بالکسر پیش وستی
کردن و پیشتر سخن کردن و آبی که هر که پیش آید از قبیل او را باشد فطاط بالضم شهرستان
که عمر و عاص او را بنا کرده بود و خیمه و خرگاه بزرگ و سر پرده و جماعت انبوه از اهل شهر فطاط
پنجه از ناخن بگیرند و بیندازند فطاط بالفتح مدح و شوی و حیران شدن از شمشیر و بختین ناگاه فطاط
بالکسر ناگاه بکسی رسیدن و ناگاه بکسی سخن خوب کردن

باب الفاضل مع الطام

فقط بالفتح و تشدید ظاهر خود سخت دل و درشت سخن و آب شکنبه که پیشتر رود و در بیان بوسه نیاختن
آب خوردن و پیشتر شکنبه و کشیدن آب از آن فطاط بختین بد خوشیدن و درشت سخن شدن و
پنجه فطاط فطاط آب منی مرد و از آن فوط و فیطه هر دو بفتح مردن و بر آمدن جان و دادن جان و

باب الفار مع العین

فجج بالفتح وروئید کردن و مصیبت زده کردن و بردن چیزی که پیش او غریز و کریم باشد و سبب کرد
فاجج مصیبت زده و کلاغ سیاه که از اغراب البین گویند فارغ بفتح و فحقین بفتح پیوند دست و پا
چنانکه گفتم و قدم برگردد و رفتار بر پشت قدم و بلندی میان قدم فرسج بالفتح بلندی و بالا
هر چه و متر و شریعت قوم و مال و منفعت آماده و موی تمام و شاخ درخت و کمان که از شاخ درخت
سازند و کمان که از شاخ شگافه نباشد و عصا بر سر زدن برتر شدن از قوم خود به بزرگی و جمال و
لگام زدن اسب را تا باز ایستد و باز داشتن و مجرای آب بسوی شعب کوه و بالضم نام آبی است
و موضعی است نزدیک بفرغات و جانب مدینه مشرفه و مردم که موی سر بسیار داشته باشند جمع افرع
ضد اصلع و بفتحین اول نتیجه ناکه و گویند که عرب بر آفتاب خود می کشند فرج بفتحین جمع و نام
موضعی است میان بصره و کوفه و بسیار موی شوند و تمام موی سر شدن و پیش و بدین معنی بسکون را نیز می
مفرد و فرجه و چرمی که در مشک زیاده کنند فسیج بالفتح و الکسر بفتحین رسیدن و فرای رسیدن و
فرای و خواستن و نیاز داشتن و بفتحین ترس و بیم قصع بالفتح فشار دادن رطب و دیگر آوردن از پلو
و مالیدن چیزی با انگشت تا نرم شود و اگر دو و عطا کردن چیزی و اگر دایندن کودک خلاف سیر
چنانکه خسته بیرون آید و دستار از سر او کردن و ظاهر کردن چارپا یا بارشکم را و باز نهادن کردن
قطیع خیر شنیع و قبیح که در قیج از اندازه بگذرد و آب خوش و گوارا قطع بفتحین عظیم نیستن
کاری را چنانکه طاقت برداشت آن نباشد و پشدن طرف و ننگ آمدن از کاری قطع بالفتح
و الکسر سار و غ سیف و نرم و سخت و دیدن و بالفتح دردی کردن و تیز دادن و سخت زرد و ظاهر
شدن و مالیده شدن و بی بلوغ رسیدن کودک و مردن از گرام و بالضم خیر بای بسیار سفید
جمع افقع فقصم بالضم سخت زرد شدن و زرد خالص شدن ففقع بسیار زرد و فقصع بالضم و فقصع
مرد سرخ رنگ و همچنین قطع و بالضم و تشدید قاف شالی که از جو غیر آن سازند و میخورند و گلی
چون خشک شود و سخت گردد مانند شاخهای یار یا یان شود و بالفتح و تشدید قاف سخت خبث
فقا قیج جابهای آب فکع بالفتح سریش انداختن از اندوه و غضب و رفتن بجای فسیج بالفتح
شگافتن و بریدن و شکاف قدم و جز آن و کسر نیز آمده فلو جع بالضم جمع فلع و بالفتح شمشیر برنده
فقع بفتحین فرون شدن و بسیار شدن مال و غیره و کرم و افزونی و تیزی بوی مشک و ذکر خیر و کسر
فون مال بسیار و افزون شونده و همچنین ففیع فوع بالفتح دیدن بگو خوش فویج بالفتح ابتدای کار

باب الفار مع الغین +

فوق بالفتح یا لیدن چنانکه شکسته شود قطع سرشکستن قطع بالفتح تنگافتن چیزی یا تنگافتن خبر کا و
 و گوارا کردن طعام و بختین چپ کی قدم قطع بالفتح ریختن آب را و با کسر بر داختن از کاری و در وقت
 و بخت نیز آمده و بختین ریخته شدن آب و جایی بر آمارن آب از دهن و لود و دستاره روشن که بختین
 ایشان به حسب ویت یک نیزه است و بعضی گفته اند بقدر پنج ذراع است و آن هر دو ستاره دو منزل است
 از منازل قریبی را فرع مقدم و یکی را فرع مؤخر خوانند قطع بالفتح پر داختن از کاری و با کسر
 و لود و طری که در آن دو شتاب باشد و اسب فرخ گام و یک تنگ بار و عوض شدن بزرگ که از چرم
 سازند و نایه بسیار شیر و کمانی که تیرش تیز رود و کاسه بزرگ که نتوان برداشت و پیکان پهن +
 و فرع بالضم پر داختن از کاری و دهنهای و بوجع فرع فریغ اسب فرخ گام و زخم فرع و نیز
 هموار و قطع بالفتح از بالا فرو کردن و بتازانیدن نیزه آوردن کسی را و بالا شدن و پوشیدن چیزی را
 قطع بالضم باره از چرم که مشک را بدان ووزند و گیاهی است که بر درخت چپ و درخت را
 خشک گرداند و بدین معنی به کشیدن نیز آمده و با کسر و سستی

باب الفار مع الفار

فوق بالفتح شانه گاو و بالضم سپیدی که بر ناخن پیدا آید و پوست سرخ و دانه خرمای پوست که با
 و سپیدی مغز دانه خرمای نوعی از بر دین و پوستی که بر سوسید دل باشد و چیزی اندک فیف بالفتح
 هموار و صحرایی که در آن آب نباشد و زمین که بادهاست مختلف در آن وزو و موضع است ++

باب الفار مع القاف

فوق بالفتح تنگافتن تنگافتن یا تنگافتن پر گنده و مختلف شدن گروهی و نزاع و جنگ افتادن میان مردم و نشان
 و صبح و قطع تانیز آمده و موضعی که در آن باران باریده باشد و بگردان باریده باشد و با قطع که در حصه
 پیدا آید و بختین کشاده شدن اندام زن و طری و از زانی شدن در سال فالتق تنگافتن تحقیق و تنگافتن
 و قتری که از فریبی کشاده و فراخ شده باشد و صبح روشن و پیکان و دو شاخ قز و قی بختین نان تنگ که در
 حضور فرو افتادن ریزه باره از آرد خمیر کرده و لقب بهام بن غالب شاعر مشهور فرق بالفتح جدا کردن
 و کشادن و راه میان موی سر که آنرا فرق سر نیز گویند و سمانه ایست اهل مدینه را و آن مقدار سمانه است
 یا مقدار شانه زده رطل و قطع را نیز آمده و بعضی گفته اند قطع را قطع است از سکون را و با کسر رسته

گویند و آب و دکان و در آن دکان و پشته و موج و کشادگی و شکاف میان چیز شکافته و پاره خیز و با هم جری
و قرآن و تحقیق ترسیدن و صبح یا سپیده صبح و در میان صبح و آمدن و دوری میان و دوزخ و میان و دست
و برآمدگی و بلندری یکسان است بر آن دیگر و جدائی و دور کردن آنهاست پس از یکدیگر و جدا شدن تاج خود
از یکدیگر و دور بودن موهای ناصیه و موهای ریش از یکدیگر و بالفتح و کسر الگیا خرد و پراکنده که زمین را برشته
ترسند و بالکسر فتح را اگر و بهای مردم جمع فرقه فریق کرده بیشتر از فرقه و صحرائی است نزدیک بحرن و بضم
و فتح را و صحرائی است نزدیک به تمامه فارق جدا کننده و شتر را و ماده خردن که در زده پیدا کرده و با
و بریده باشد از ابر یا فارق فرقی کننده میان و دوزخ و لقب حضرت عمر زیرا که فرقی میکند میان حق و
باطل یا آنکه ظاهر کرده بود اسلام بلکه در حال ضعف اسلام پس فرقی کرد میان کفر و اسلام و تریاق فارغ
تریاقی است بهترین تریاقها و نیکوترین معالجات زیرا که فرقی میکند میان مرض و صحت و تریاق بکسر از
همدیگر جدا شدن و بالفتح و الکسر جدائی قروق بضم رسیدن و جستن ناله و ماده خراش زده و نام موسیقی
است و بالفتح موضعی است و لقب شهرت قریظینه فرائق بضم شیر درنده و جانور است که پیش پیش شیر
فریاد میکند و می ترسند و از سیاه گوش گویند معرب بر و انک و بر و انه و آنکه را بر شکر باشد و آنکه
را بر سلطان را راه نباید فستق بالکسر بر و ان آمدن بنده از فرمان و رطب از پوست و ترک
مرغی نمودن و بیرون آمدن از راه راحت و کار به کردن و همچنین است فسوق و بالضم و فتح
سین مرد بیوسته فسق و همچنین فسیق بالکسر و تشدید سین فسق و بالضم و فتح تا و ضم آن معرب است
فسق و بالفتح شکستن و نوعی از خوردن در سختی و بسیار شدن وینا س کس و تحقیق نشاء و مرض
و خوشبختی و پراکنده شدن نفس و گریختن و دوریدن و دوری میان و دوشاخ دوری میان اولی نامی
و آخر آن فسلق بالفتح شکافتن و بالکسر شکافت و مان و شکاف هر جز و بفتح نیز آمده فلولق جمع و سختی
و بلا و کاشکفت و چوبی که او را شکافته اند برای گمان و هر پاره آنرا فلولق گویند و تحقیق صبح و سپیده
که آنرا صبح گویند و آنکه یوگان و دوزخ یا چاهی است در دوزخ و زمین است میان
و پشته زمین و فغهای کشاده میان و در یک توده و گنده چوبین زندانیان که سوراخ بسیار
دارد و بقدرت اخفی ساق و مردم را بقطار در آن ساق پاست اندازند و بنابر گفته و آنچه از
شیر تیر کاسه باند و شکاف کوه و شیب که از ترشی بریده شود و دوی است بهین و بالکسر و
خج لام دوی است بدینشال و فلولق شکافته و برآورده چینی از چینی و آفریننده و نام
موضعی است و خلی که شکوفه او شکافته شود و بار او ظاهر شود و فاقی آنجکه بر آورده برگ را

دانه و فاق الاصباح شکافته سپید صبح از سیاهی شب فلاق بالضم شیر شیرت ده و همچنین فاق
 بالفتح و بالکسر غلیظ شدن و تریش شدن شیر چنانکه بریده شود و بالضم و الکسر تخم مرغ که شکافته شود
 و بچه از آن برآید فلیق بالفتح کار شگفت و دبی است به طائف و رگی است در گردن و در بازو و میقات
 پیش علقوم شتر بالضم و تشدید لام مفتوح نوعی است از شفتا نوی دانه شکافته فحق بالضم فاو دال یو
 است معروف که آنرا ببق نیز گویند و کاروان سراسر که بر سر راه باشد و نام موضعی است
 فذوق بالضم صحیفه حساب فقیق شتر نیکو که بران سوار شوند و آزار نرسانند و غریز دارند
 فصبیق لغتین شتر ماده فربه وزن به نسبت پرورده فوق بالضم سو فار تیر و سپیدی ناخن
 در راه اول که از آنجا آمده باشند و مرغی است و نوعی از کلام و اندام زن و جانب زبان و جان
 زه از تیر و فوق الذکر سر قصب و بالفتح بالا وزیر نقیض تحت و فروز آمدن و بلند شدن و بر کردن
 ففواق بالضم برآمدن با دار سینه و برآمدن روح یا نزد یک شدن به برآمدن و جمع شدن شتر
 در پستان ناطقه و بادیکه از سینه برآید و حالتی که در وقت نزع شخص را پیدا میشود و مقدار زمان
 میان دو دوشیدن که ساعتی می نگارند شتر بچه را تا شیر فرو داید یا زمان میان دست رساندن
 پستان و گذاشتن از آن و بفتح نیز آمده فحق بالفتح پریدن طرف چنانکه از سر بر پون ریزد و بفتح یا نیز
 آمده در سیدن چیزی بفرقه یعنی با ستوان کردن فقیق بالفتح فراخ و گشاده از هر چیز و شتر ماده نیکو و
 برگزیده فافق افزون و زیاده بر کسی و برگزیده از هر چیز و موضع بیوند سر و گردن فلیق بالفتح فاو دال
 لشکر نیابتی جمع و مرد بزرگ فقیق بالفتح آواز مایه و بالکسر کوه قاف که گرد دنیا محیط است و مرد را
 و موضعی است دشیر که میان دو دوشیدن در پستان جمع شود و بفتح یا نیز آمده جمع فقیقه بالکسر

باب الفار مع الکاف

فتک بهر سه حرکت نگاه گرفتن و ناگاه گشتن و ترکب کاری عظیم شدن و عذر کردن و در پستان همچنین
 فتوک و فرصت یافتن گشتن یا زخم زدن کسی و اصلاح کردن در کاری فاک و دلیله و صاحب جرات فتاک
 بالضم و تشدید تا جمع فک لغتین دبی است به ضربه و یک بالضم و فتح دال تام موضعی است فک
 بالفتح یا این جامه و خوشه و دشمن یا دشمن زن شوی را و شوی زن را همچنین
 بالضم و بالکسر دشمن یا دشمنی زن یا شوی و دشمنی شوی با زن و بفتح نیز آمده و نام دبی است و همچنین
 بن گوش است شدن آن دبی است با صفتان و بفتح را موضع است و بالفتح و کسر چیزی که راست و نایب
 و پاک کرده شده فاک و فوک بالفتح زنی که شوی را دشمن دارد و فیک دانه و خوردنی که آنرا باید

[illegible]

باب الفار مع اللام +

باب الفار مع الکلام +
قال لسكون حمزه شكون نيك وگماهی در شكون بد نیز استعمال کنند قال بالعت هیست بفار من عرب یا ال از نجبا
قلب الدین خالی مولف تقریب غیر آن و شهرست بد جز نشنان و بعضو گفته اند که آن فاله است قال بالکسر و
بد جز نوعی از بازیت و آن چیزی است که در خاک پنهان کنند و بعد از آن خاک اقامت کنند تا آنکه در حصه خاص
یک کس آن چیز یافته شود قتل بافتح یافتن و برگردانیدن و فتحین و در میان آنج و پهلوی شیر خلیل
بافتح چیزی یافته شده و رسن باریک از لیف خرما و برشته دانه خرما و چرک میان انگشتان فجل باضم و فتحین
ترب و بافتح و فتحین سست شدن و سطر شدن فحل بافتح نروند در میان مادر و مادر و نروند و سست
سهمین نام مردی است و حصیر که از ریشه درخت خرما با قند فحول باضم جمع و وضعی است در شام و با کسر
بافتح نام چیز وضعی است و فحل فصل نیز فصل فحال باکسر جمع فحل باضم و تشدید و دخت خرما بزرگتر ندارد
قرع باضم یک کفتر فسل بافتح مرد ناکس ببرد و فسل و فسل جمع و شاخهای درخت انگور که بزرگ
نهال باشد و از شیر باز دشتن کودک و با کسر نهال فسل نهال فسل باکسر کوف مرد کامل و ناکس
کسر فدا کاف و ضم هر دو اسب و هم که در میدان پس هماید و عرب اسب که شرط کرده در میدان تبارز نماید
الیشان بترتیب این است محلی و محلی و محلی هر سه بر وزن مفرج و تالی و عاطف و مفرح باضم

و بالفتح و کسر باز و د و نیک در یانیده فیم بالفتح مرد سخت فیوم جمع فیمو هم بالفتح و تشدید شهری
در مصر فیمو بالفتح ف و لام مرد بزرگ و و بدو یک و چاه نسلخ و شانه و لطیف و بسیار از لشکر

باب الفار مع النون

فاران نام کوی است که در تورست مذکورست فتون بالضم از مودن گرفته اند گفتند شکفتند و در
از چری فتن بالفتح سوختن از مودن شکفت آوردن از چری و گونه و جان یکسر فتن تا جمع فتنه و معنی
آن گذشت فتن بالکسر غلات از چرم و پوست که در پای می کنند و فتن و تشدید تا بدو و شیطان
و فتنه انگیز و زگر و پیشه و فتن نافر بالکس در آورده و سب و فتن که راه کشنده شیطان فتنان
حوان و جو اندوان و فتنین و جوان و شب و روز فتن بفتحین بکلی است سرخ و قصر بزرگ و بلند
فدین بضم فتح و ال و بیست فدان بالفتح و تشدید دال و تخفیف آن گاو یا دو گاو که با هم بندند
بر سر قلبه یا ندن و کاشتن آله قلبه را می که بر گاو بندند بر آله را می که در این تخفیف دال جمع و معنی فدان تشدید دال
گذشت و فدا و فقیون بفتح ف و طری و م دار و بیست معروف فدن بالضم جایی نام سخن که در زمین کشند
و آن غیر معروفست و نامی که در آن بزند آزار فنی گویند و نیز فنی یعنی مرد درشت حلیط و سنگ فنی
آمده قران بالفتح نام آبی است و بالفتح و تشدید را شهری وسیع در غرب زمین قرین بالضم فتح
را دی است بشام و یکسر و تشدید کسور و موقعی است فزیدان بالکسر غرب فزین فزانه
و فزانه جمع فزقان و دستاره است نزدیک قطب فزقان بالضم قرآن و هر چه بدان فز
گند میان حق و باطل و حرم و توریت و شکافه شدن دریا و یوم الفزقان روز فزین
بکسر فارین سمیتر فزین بضم ف و فتح را و کسرین شیر فرجه و آن بالکسر ف و فتح جیم پشت خاسته
فراسیون بالفتح گند نامی کوی فرعون بالکسر نهنگ و لقب و لیدین معصیت که حاضر بیعی عم
بوده و لقب هر که با دشا بهر شود و هر که سرش و متبر باشد و بعضی گفته اند نام پدر خضر با پس او
فتش بالضم و بیست بمصر فاشان بیست بر و فطن بهر سه حرکت و فتنین و فتنین بزرگ
شدن و ریرکی و بالفتح و کسر طافزیرک و دانا و برون عمل عضد نیز آمده و فتنین فاطن و
و فطن و فطون بالفتح فطن بالضم جمع فطان بالکسر و بالضم کم کردن فطان و فطانه بالضم کنایه
آنها و می و بالفت و لام کنایه از بهانم و گاو یک را فسل دو و در فطان و جمع را فطون فتن
بالفتح و تشدید یون مال و گونه و نوع از خیریه در آن فتن بفتحین نشاخ افتان جمع
افتان جمع فتن فوران جو شیدن فیضان بفتحین مردن در ریخته شدن آب از بیای

وفاش شدن خبری مخن بالفتح ثواب

باب الفار مع الواو

فا و بافتح و سکون هزه زین و شکافتن سدر بنجم شکافتن هر خبر و شکاف میان دو کوه
فجوه بالفتح دو در بودن زه از کمان فرو بالفتح پوستین پوشیدن و پوستین فشو بالفتح کوبیدن
و لقب گردی از قبیل عید نقیس فشو بالفتح و غمتین و تشدید او فاش و آشکار شدن خبر و
شدن شدن بوی چیزی فشو بالفتح فراخ شدن مکان و در میان نکران و درم قوطو بالفتح سخت
یافتن فشو بالفتح و غمین مجسمه شکوه و صاف و همچنین فاش غیره فشو پس کسی فتن و وضعی است
فا و از شیر باز کردن کودک و کره است و بشمشیر و مسافر شدن و غافل شدن بعد از آن
و یکسری تشدید او و خر کرده و کره است که از شیر باز کرده باشند یا آنکه یکساله شده باشد فشو بالفتح

باب الفار مع الهماء

فاره سوزنیک فره لغتین سخت شاد شدن و شهریت معروف نزدیک سبستان یا با صحت
که آن فراسه است بر وزن سحابه و لغت و کسر اعرام و سخت شاد فرین و فار من جمع فقه در لیت
و دانستن چیزی و علم دین و شهرت و لغت و کسر اعرام و سخت شاد فرین و فار من جمع فقه در لیت
شدن و سخت شاد شدن فاکه و فکه بالفتح و کسر اعرام و سخت شاد فرین و فار من جمع فقه در لیت
جمع فاکه و بعضی گفته اند خرا و انگور و انار باشد و این خطا است قوه بالفتح و فاه دمان انوهم
و بعضی فسخ و بان شدن و بالضم و تشدید او و مفتوح و دنگ که آنرا و نامس گویند

باب الفار مع الیاء

فری بالفتح شکافتن چیزی و دروغ گفتن و بالفتح و تشدید یا دروغ گفته شده و از خود شایسته

باب الفار مع الالف

قباه جامه دولانی معروف بغیر نموده گیاهی است و خم کردن خبری و بالضم و به هزه وضعی است نزدیک
بدین بولی هزه نیز آمده و وضعی است میان یکد و بعده و بغیر نموده شهریت لغت فاعنه فاعنه بالضم
علوه فی است معروف و آنرا قبیله و قباط بالضم و تشدید یا نیز گویند فاعنه بالضم و تشدید یا نیز گویند فاعنه بالضم
لاغر و جانور است در و یا و خبری سخت بزرگ خلقت و نام شاعری که معروف بفصاحت است و گویند در
انگور و اجسی از طر فای شعرا با نخی در آن ذکر حجاج در میان آمد قبشری گفت اللهم یتود وجهه و قطع علقه
و سقن من دمه مبار خدایا سیاه کن روی او را و بر گردن او را و از خون او بیاشام و چون این خبر

حجاج رسید در حال باخسار او امر کرد چون پیش حجاج آمد و غضب تندید او را دید برید بید گفت
 چون رسیدن انکوز نزدیک بود از روی شوق و آرزو از حق تعالی درخواستم که انکوز بید نزد و برسد و
 سیاه شود و تا از شیر او و بیاضا محم و دشمنان از روی صداوت نوعی دیگر عرض شود و بد چون حجاج بعد از
 گفتگوی بسیار با کمال فصاحت از جواب عاجز ماند از روی غضب گفت لا حولناک علی الا و نعم +
 سر آمیخته سوار خواهم کرد و بر بند آهنی قبعشری آنرا بر منی سپیاه حل نموده در جواب گفت بد مثل این
 قبعشر علی الا شنب و الا و نعم سحر امیر را سوار است که بر شنب و او هم سوار کند با حجاج گفت برو
 جدید از او هم جدیداراده شده است قبعشری باز بعد بر ابر منی دیگر حل کرده در جواب گفت
 ان کیون صید غیر امن ان کیون بکیده او هم که تیز رو شد بهتر از آنست که کند و بود حجاج از کمال
 فصاحت و سرعت جواب داد و در مانده از سر تقصیر او در گذشت قتالی بالفتح لشکان جمع قتل قتلا بالفتح
 و اکثر و تشدید تارخیار در از که از درازی و باریکی گاهی نمی شود و وقت بخیر کو یک که از اختیار یاد نگ
 گویند قحطی بالفتح خشاک که در چشم و شراب و غیر آن افتد و خون و آب غلیظ که در زخم شتر ماده و بیشتر
 از زادن و پس از زادن افتد و بالکسر خاک باریک قریبی بالضم خوشی و نزدیکی و خوشین نزدیک
 شدن قریبی بالکسر همانی و هماتی کردن و بالضم و سهبا جمع قریه قریار بالفتح همانی کردن +
 بالضم و تشدید را خوان قرص بالفتح و زیدن با و بوقت خود و قرار گرفتن آب منی در رحم تاته و باز
 برگشتن و نزدیک شدن و پس شدن و برگردیدن و عبادت کردن و ایستادن شدن ناقه و جمع کردن
 و فراهم آوردن و زادن حامله و سپری شدن حیض و وقت پاک کردن و حیض و طهر بیان
 و حیض و بدین دو معنی بالضم نیز آمده وقت و قافیه افرا و قرو جمع و بعضی گفته اند قر
 که بعضی حیض است جمع اقراء است و معنی طهر جمع آن قرو است قصاری بالضم پایان و نهایت
 چیزی قصار بالفتح خوردن و گنده شدن و بوی گرفتار مشک افتادن و سرخ شدن چشم و تپان
 آن و گنده شدن رسی پاره شدن آن و بالضم و بزمه و بغیر بزمه حکم کردن و گذاردن اجبت تمام کردن و آفرین
 و بیان کردن عبادتی که قشش گذشته باشد و تشدید ضا و زده حکم قضا یا حکما و خبر حاج قصد و ط
 بالفتح فرج سنگ خوار قضا پس کردن قلی بالکسر و قلا بالفتح دشمن دشمن کسی یا دشمن بالفتح
 فریشتن شتر و خوار شدن قمر از بالفتح شعاع ماه و معنی است و شب با هباب قی بالفتح از دشمنی و ک

قالب بالفتح و سکون همزه طعالم و آب خوردن و آشامیدن با تمام خوردن و آشامیدن قالب
 بالفتح و بالفت مابین قبضه کمان و خانه کمان و مقدار چیزی و همچنین قیب با کسر قوب بالضم و یاء
 غدا کردن و خدمت و جنگ پرموده شدن گوشت پوست خزا و خشک شدن شش و جفت و قصب
 بفتح هرواقع شکم و بالکسر فی ست دریائی قیب بالفتح و تشدید پاشیدن آواز دندان بر هم زدن
 شیر درنده و شتر نو آدم از کردن دندان شیر که بر هم دیگر زنده و همچنین قیب خشک شدن گیاه و
 بریدن و زدن کشتن از مردم و شتر و پاره کردن جیب پیرامن گفته سورانی که در آن محو رد و
 می گرد و یا سوراخ میان بکره و دو و چوبی که در میان بکره و دلوست باشد و
 رئیس و بادشاه و خلیفه و مابین دو الیه یا دو سترین و بالکسر استخوان برآمده از پشت میان
 دو آگه و شش قوم و بالضم زنان باریک میان جمع قبا را بالفتح و تشدید با قیب بفتحین باریک
 میان بالضم فتح بهم قیب بالضم قلعه است بدین و شمشیر بران و بنی بزرگ و فیه و بالکسر
 موضعی است به بحر قند و محله ایست به نیشاپور و موضعی است در مرکز حایجان بصره و دبی است
 مابین مصر و یقوب با انواع هاسی است و جمع قبه و تشدید با شیر درنده و موضعی است بآذربایجان
 قصب قالب بفتح هرواقع دروغ گویی و شتر مست آواز زدن و اندام فراخ زن و غلیظ جوی
 و معره ایست که بدان جا مهاجره کنند و بسیار گو و آواز دندان زدن و همچنین قصبه قصب بکسر
 روده آلات و ساز و شناخت گا و آب کش آفتاب جمع بعضی گفته اند که آفتاب بجه از بی جز آن
 گردیده و ده و شکم بجه است و روده و بار قصب گویند و بالفتح خوراندن و ده و پیه بریان و بفتحین بالان
 یا بالان خرد بقدر گوشت و سبکون نایز آمده و بالفتح و کسر تانگ خور و و غصب قصب بالفتح
 کلان حال و مجوز و سفر کردن و آنکه او را سفره گیرد و قالب بالضم معرفه است شتر و مرد و قوب بالضم
 نزدیکی و نزدیک شدن و موضعی است و بالفتح و آوردن شمشیر در غلاف و ساختن غلاف بر شمشیر
 و بالضم و بفتحین که بفتحین ناییدن از دور و کسر شب براسی فرود آمدن فردا بکنا را آنجه بالکسر و فتح
 را شکم جامع قریه قالب بالکسر بایکد یکگز نزدیک شدن و نیام شمشیر با نطری که شمشیر نیام درین
 کنند و بر داشتن پاره جلع و بالفتح نزدیکی قارب کشتی خرد که بیلوی کشتی بزرگ دارند بر آب و درین
 و آنکه شب طلب آب کند و قارب الصخره نام طماعی است معروف که لطیف نوشته که بر سنگ ید که زیرین
 سنگ زراست چندان سربگند زده بر دیس بدین لقب مشهور شد قریب نزدیک هاسی نمک ده ما و
 که تر باشد و بالضم و فتح را نام مردیست و لقب پدر صمدی و لقب رئیس خواجه قمر قطب بکسر فتح طا

چندی بسیار یا کم قریب بالفتح جامع بسیار و همچنین سختی و درشتی و سخت شدن قناب سوداگر و بعضی
 قناب بالفتح نیز درشت و سخت و خرماسی خشک که در دمان ریزه شود و روان شدن آب قناب
 بالضم سخت شدن قناب رفقار آب و او از آن قناب بالفتح سختی و زهر داون و مکره و سیاه
 و تبا و کردن و آلودن و چربی و کسب نیک نامی و بدنامی کردن و در نوع گفتن و سزایش کردن و حلا و آن
 شمشیر و زائل کردن و پوش و بالکفسر نام مردیست و گنایست و مردی غیر و زنگ شمشیر و زائل کردن
 به معنی گفتن نیز آمده قناب شمشیر نیز زرد و زنگ رسیده و لود و کشته و قهری است به معنی قناب
 بالفتح بریدن و بازداشتن شتر از آب پیش از سیراب شدن و بالضم شست و زوده و قناب جمع
 و همچنین نه و هر گویاست که میان خالی و گره دار باشد و ماشوره و هر چه که مانند آن میان کاواک
 باشد چون استخوان و آنچه از فقره و برج میان کاواک سازند و استخوان انگشت و گلو و مخ و نفس
 و رگهای شش و مجرای آب چشمه و مجرای اشک و جانه نازک از کتان و هر و آید آبدار و زهر
 خوش آب مصع به یا قوت و پنجهای گره گره و ابنوه های چاه و روفی ای بیست بشر خایسته بنیت
 فی جبهه من قناب قناب بالضم و کثرت و جمع قناب یعنی نای و رخ و قناب نای زن و زنده
 گوشت و زوده و همچنین قناب و قناب یعنی رعد و آواز کننده نیز آمده قناب بالفتح تازیانه
 موجب زدن و بریدن و هر درختی که بلند و بسیار شاخ باشد و شاخهای که بریده شود هر سه
 ساختن تیر و کمان و قناب که از آن کمان سازند و گویاست قناب شاخ درخت و قناب رام
 ماشه و ابر و شمشیر نازک و شمشیر و تازیانه و کمانی که از شاخ درخت سازند و دایست بهین
 و یامه و نام مردیست قناب شمشیر نیز قناب جمع قناب بالفتح در هم کشیدن و دین افکندن میان
 دو ابرو و ترش شدن بریدن جمع کردن و استختم شراب آب و عصب آلودن و پر کردن ظرف یک
 گوشه جوال در گوشه دیگر کردن و چیدن آن و جمع شدن گروهی و میان دو گروه که درت
 افکندن و هر سه حرکت سیخ که آسیا بر آن میکرد و بالضم ستاره ایست که قبله مسجد بر آن بنا
 کنند و سید قوم و سپهسالار که مدار کار بر او باشد و مدار و اصل هر چه قطوب بالضم روی
 ترش کردن و در هم کشیدن و بالفتح ترش رو و شیر درنده قطاب بالکسر سیخک و گریان
 جانه قطرب بالضم زرد و موش و گرگ موی ریخته و مائل و بدول و سفید و مضرع و نوعی
 ست از اینجور و سگان خسته و و چنان خرد و مرغیست و جانوریست که تمام روز و در
 حرکت میباشد و بعضی گفته اند که آن کره است سیاه که بر روی آب در حرکت میباشد

و قلب دامنندی ست خمی شاگرد و سینه بید که همیشه در طلب علمی بود و قلب بالفتح گامه چین بر
 باقی خمی که یک کسر است و قلب بالفتح دل و خرد و خالص هر چیزی میباشد لشکر و تفری است از کار
 و توان ستاره است بزرگ که بر قلب محراب آفتاب شده و برگردانیدن بازگشتن کردن جامه و جزان کردن
 زدن و چیزی بدل رسیدن و سفر و رفتن و با بیرون کشیدن و میز انداختن و سرخ شدن عذره و خراما و باضم
 بر سخن و سینه و مار سفید و لغز و رفتن و زاری یا نیکوترین برگشتن و بدین معنی باضم و بکسر نیز آمده و باضم
 تشدید لام مفتوح مرد و چله گردان و برگردانیدن کار و با و بفتح تین برگشتن لب قلیب چاه یا چاه کنه گرد
 ناگفته بشک و جزان قالب بکسر لام گردانیده و و ازگون کننده و عذره و خراسخ گشته و بزی که
 رنگ و اختلاف رنگ ماور باشد و بالفتح لام کالبد کفشت و خشت و زر و نقره و جزان و بکسر لام نیز آمده
 قالب بالضم کوهی است و در دلد و بیماری کشنده شتر علی الفور قصب بالضم علامت قصب
 یا ز یا یا چارایی که سم دارد چون اسپ و جزان و ما و یان بزرگ قصب ابر و جامعه مردم قوب
 بالفتح بین کردن و شکافتن مرغ بیضه خود او بالضم چو زده قصب بالفتح سپید بزیگی مایل و کوه بزرگ
 و شتر کلان سال *

باب اتفاق مع التمار

قافیه کاروان و از سفر بازگرنده قافیه زن تنالیه و زنی که بجز رایان و زنی را که بجز پرورش کند و
 خسته و بایسته قافیه پس سر و دری آینده و کلمه آخر که شعری آن درست نباشد قافیه همه قاعده
 بنیاد و زن شسته قافیه و بدلی قافیه قافیه و رات جمع قاعده حادثه زمانه و نخی و گونیه و غیر
 و قیامت قافیه زبان برنده و دعا خواننده در نماز و خاموش قافیه شیشه و هر چه دران تشراب
 و غیر آن قرار گیر و وجهه چشم و بول و رفیق که پیش طیب برند قافیه زمان قیلوله قیلله بالضم بوسه و
 بالکسر کعبه و جنتی که بدان جنت رو کنند و نماز و بالفتح چوباک که در میان سوراخ که در دو ک چرخ کنند
 قمریه بالضم قافیه بای شده و قمریه بالنون و چاک و ک که آنرا پستون گویند و عوام آنرا ایاکل
 مانند قمریه بالفتح یک کفایت بالضم کشته خیزی و درست گرفته شده و مقدار یک شت از خیزی و
 بالضم و تشدید یا بنای گرد بر آورده چون کنند و سر و چشمل گنبد سازند چون قبه سید و قبه عماری و مانند
 قباب بالکسر جمع و قبه الاسلام بعبره و قبه الشاه بالکسر نیز از خانه شکفته و شکفته و کار و سوراخ غنی
 خاک قباله بالفتح خاستن و یاد قبول یعنی باد صبا آمدن و بالکسر و ایگی کردن قمریه و بفتح تین غبار و
 و نشانه سیاسی قنات بالفتح و تشدید تا سخن چین و دروغ گو قصب بالفتح و تشدید تا سینه و بزرگ

و سخن صنی کردن دروغ گفتن و فریب دادن سخن روغن به ریختن و فاسد کردن روغن به ریختن و بکار
 بستن گفته اند که بد معنی عربی نیست قدره توانا شدن و توانا شدن قدوة بالک و بالضم میثاق قرعه
 بالضم ریش و جراحت قرعته اول آبی که از چاه بر آید و اول به جز طبیعت آدمی و گزین مال قرعه
 بالضم خوشی و نزدیکی شدن بالک شک قرب بر وزن غنیمت قرعته بالفتح ده و شهر قرعه بالضم
 حوب یاره و جزآن که بدان فال گیرند و بالفتح کدو تر قرعته بالضم کوشور و قرعته بالفتح حیوان را
 خواندن قرعه بالفتح آواز کردن شک و شک خندیدن و آواز گردانیدن قرعته خرد و نزدیک بهم بودن
 سطر کتاب و نزدیک بهم نهادن گام در رفتن قرعته بالضم ریزه زردیم قرعته بالکسر خواندن قرعه
 بالضم و تشدید را روشنی ختم قسوة و قسوة بالفتح سخت دل شدن و سیاه دل شدن قسوة بالفتح
 شیر درنده قسمته بالکسر بخشش و بفتح قاف و کسر سین و فتح آن حسن قسامته بالفتح حسن و صلح میان
 کفار و مسلمانان قسامت جمع و جماعت که بر چیزی قسم خورند و آن را بگیرند تا گواده آرد و نیز چون و قریه
 کسی گشته شود و اصل قریه گویند که گشته ان مارا معلوم نیست چهل کس را از ایل قریه سوگند دهند
 قشدة و قلدة هر دو بالکسر نقل مسکه چون آنرا صاف کنند و بفارسی دفع قصاعته بالفتح خرد
 ریزه بر آمدن کودک که کلان نشود قصبة بفتح شین شهر و ده دلی و استخوان و هر ضریه مجوف باشد
 مانند گوشواره و غیره که از طلا و نقره سازند قصارة بالفتح شستن جامه قصاعته بضم و بفتح خشک شدن
 و لاغر شدن قصیة حکم گذاردن و خبر و حکم قصاعته بالفتح بدرگه و سی ازین و سگ آبی قطیعة بالفتح ریزه
 گاو و گوسفند و غیر آن قطیعة جامه نقل معروف قطیعة بالفتح آواز کردن سلاح و کاغذ و پوست خشک
 قعده بالکسر نوعی از نشست و مقداری از مکان که نشینند در آن مقدار نشیند و بفتح نیز آمده و چنین
 قرزند و بالضم هر گوی که شبان بر آن سوار شود و در هر کاری و خریکه بر آن سوار شوند و زین و پالان
 و ضم قاف و فتح عین بسیار نشینند قلعة بالضم چوبی خرد که کوکان آن بازی کنند به چوب دراز
 و بالضم و تشدید باللام سبوی بزرگ و قلعتین یعنی دو سبوی آب آن مقدار آب کشیرت پیش آید
 و بالای سر هر خیز و کوکان شتر و سر کوه و قبضة تیغ و بالکسر کمری خلاف کثرت و لزره و بالفتح نه شدن
 بر خاستن از بهاری و رستن و بر خاستن از فقر قلعة ابر یاره و خانه که از شک ساخته باشند قلعتیه
 بفتحین و ضم شین کلاه قلعتیه بالفتح آواز کردن و جنبانیدن قلعتیه بالضم سر ذکر ختنه ناکرده و با
 ختنه ناکرده شین قتیة بالضم و تشدید سیم سر خرد گروه قمامته بالضم خار و خاشاک که از خانه
 رفته شود و گروه آدمی قمتة بالضم هر دو قاف نظری است معروف قنوت بالضم فرمان بردار

کردن و معاونان و استادن و فهاوش شدن و در نماز فطره بالغه یک لیست بل و تمام کردن بل
بزرگ و بنای بلند قنات کار نیز و نیزه و استخوان مهره پشت قنینه باکسر سرایه قناتیه بالغه رهنی
شدن باندک چیز قنینه بر وزن سکنه طری که در آن شراب کنند قناتیه باکسر سرایت بروستای عراق
عرب قنینه بالغه و تشدید یون سرکوه و بالایی چیزی و باکسر تار لیسان و دارونی است که اثر بفارسی
بیزر گویند قوه زور و نیرو و یکتا از لیسان قوت بالغه خوردنی قومه بالغه یکبار استادن
و یکبار بر خاستن قومه بالغه و تشدید و تحفیف آن زبیل خرم و کنایه از زن است قواره بالغه
پارچه گرد که از گریبان پیراهن و غیر آن برون آرند و هر چه گرد بریده شود از پارچه و غیر آن یا خاص است
بپوست و چیزیکه بریده شود از اطراف چیزی و چیزی که از اطراف آن بریده شود و موضعی است بپوست
و مدینه قاصیه شهر قدیم بیدار مصر قیلولة و قناتیه خواب کردن چاشتگاه قنینه بالغه کین
و قنینه بالغه باکسر یا بانها و جایها که گیاه و درخت در آن نروید جمع قاص +

باب القاف مع الیم

قبیح بالغه عرب کبک فحیه و احد قنوج باکسر و تشدید یون مفتوح شهریت معروف بهند که
سلطان محمد و غازی آنرا فتح نمود قنوج بالغه و فتح لام بهاریت معروف که در روده بهم میرسد و فتح
و ختم قاف و کسر لام نیز آمده +

باب القاف مع الحاء

قح بالغه رشتی و رشت شدن بقیض حسن و بالغه نیز آمده قح زشت و کرانه استخوان بازو یا رنج پیوسته
یا پیوند ساق و در آن قح بالغه زشت بودن و کناره آرنج و پیوند ساق در آن و بالغه و تشدید
باخرس قح بالغه و تشدید حاساده و بی آمیز و خالص و نیکی و بدی و درشت و جفاکار از مردم و غیر آن و
خزبه خام قح باکسر نیز تمام تر آشیده و پیکان و پیر کرده و تیر قمار و آن و دوازده تیر است که
عرب بدان بازی کنند قح باکسر جمع و بالغه شور یا به تفکیک بر دشتن آتش زدن و طعنه کردن در نسبت
و خوردن کرم و ندان و چوب را و آب تباه شده را از چشمه بیرون کردن و چوب تر را شگافتن تا پیکان
در آن کند و فرو رفتن و جلف لیکن اسپ را بعد از آن که خمیده داده باشد مراد تفسیر و خوره که در درخت
و دندان افتد و شکاف چوب مراد قاف و قاف و بطن طعنه زنده نیز آمده و بختین کاسه بزرگ و خور
و یا کاسه که دو کس اسیراب کند اقل جمع قح شور یا یا آنچه در ده و یک مانده و به بخت آنرا بقاشق
بروشته شود قح بالغه چایی که بدست از وی آب گرفته شود قح باکسر آتش زدن و بالغه

و قند و دال کاسه نر و پس و شیر ترش و اطراف گیاه تازه قند بالفتح کش کردن و خسته کردن و کشیدن
 بیرون آمدن و بختی کشیدن و شکله نفا و مخرج شود و اگر سخت که شتر بجا را بشود و بالضم نام و است و اول مخرج
 و سه شب و سه راه و فرغم رساندن و پوشیدن زیره که بدن را مخرج کند یا آنکه بالفتح جراحت سلاح باشد و بجا
 در آن و بختی کشیدن برآمدن و برآمدگی آمدن کودک مخرج بالضم قره و پیدا شدن محل ناکه را و تمام دادن
 شدن متوجه چون این شتر و مانند آن قریح ریش و غیره اصل قریح بالفتح فاعل از هر خبر وانی که می آیند
 باشد و در وی است و جز آن و زنی که آب و دشت بدشته باشد یا زنی که از بهر زراعت و دال نشاندن
 باشد و بجم و سی است و شیر قطیف قریح بالکسر نیم یازد و دیگر فزارد و دیگر بار و بالفتح توایل در و یک
 کردن و بلند شدن و مخرج آن و بول انداختن سنگ و بول باب و بالضم و فتح را نام کوهی است بر دلفه و
 مکی است موهل این نام و او شاهی است از پادشاهان عجم و قوس قریح کمان رنگین که در هوا ظاهر شود و از
 کمان است و کمان شیطان گویند و اگر قوس قریح جهت آن گویند که قریح ماخوذ است از قریح بالضم
 راه زرد و سهرخ و سبز یا آنکه پلن است ماخوذ از قریح است یعنی ارتفاع یا منسوب است بملک و ملک
 ابر یا منسوب است به پادشاهی از پادشاهان عجم قریح بالضم بهاریست که بگو سفندان می رسد
 قریح بالکسر جامه چرمین و بالفتح خر کلان سال و بختی زردی و دندان و زرد شدن آن مراد
 قریح بالفتح قریح بالضم کندم و است خشک خوردن چنانکه و دای خشک خوردن قریح بالضم خوردن
 شتر بعد از آب خوردن و گداختن آب را قریح بالکسر و بالضم و ماه سرامی سخت قریح بالفتح
 خم دادن چیزی را مانند چوگان و جز آن و کلیه است کردن بر آب در و سیراب شدن شتر و سیراب شدن
 از آب بجهت سیرابی و زرد و دشت بر خوردن آب قریح بالضم و تشنه یادون کلیه دراز و قریح قوس
 بالفتح ریم و چرخ شدن و در خشم و خانه را جاروب کردن و موضعی است نزدیک مدینه قریح بالفتح ندان
 دریم شدن و در خشم

باب القاف مع الحاء

قاف یا ناک کردن و زدن چیز خشک بر چیز خشک کردن و دخت مراد قریح خوردن و کلان سال و زردی فی سیراب
 قاف یا قریح بالضم موضعی بین دو نام شاعر است قریح بالفتح تبا شدن اندرون بود اسطه بازی

باب القاف مع الدال

قاف یا بختی چوب بالان و نالیدن شتر و خوردن و دخت قاف و بالفتح و دختی است سخت و خار دار قاف
 بالفتح خوردن و بختی با درنگ و بختی گفته اند چیز است شبیه بنهار یا نوعی از ان و بالکسر شتر بزرگ گویند

قند بالفتح و تشدید ال بدوزان انگاشتن و دوزان بریدن و اینج بریدن و کوتاه کردن سخن در بیان
 و بالا و قاست و قطع و اعتدال و پوست بر ناله که از آن طرف سازند قدا به بالکسر جمع و بالکسر و ال بر غیر
 به بوع بدراز بر ناله و تازیانه و طر فی که از پوست سازند و راه و جامعه مردم که به کلام به خود و دیگر باشد
 بالضم مایی است در و یک شور و بالفتح و تحقیق ال حرفیست یعنی تحقیق و تفکیک و معنی مجلس نیز آمده و قدید
 گوشت خشک کرده و گوشتی که بدراز را بریده باشند و جامه که به بالضم و فتح و ال نام آبی است در جاز قدا
 بالضم و روی است که در تنگ که به رسد و بالفتح و خاریت و موش کلان و شتی قدا و یکس قاف و فتح و ال راههای
 مختلف و جماعت مردم جمع قدا قرو بالکسر نوزنه که از یکی نیز گویند و بالفتح کردن کسب کردن و گوشتی سخن
 در تنگ و نیز کوتاه و شتی سخن نام موش شدن از روی سخن و بعد شدن موی و بریم پسیدن شیم و نم شدن و نیم
 چسبیده و نند شده و نیم زبون و تنیخ و خاک که برگ آن دو کرده باشند و خورد شدن دندان و فاسد شدن
 ذره مصطکه و مانند آن و بالفتح و کسر ابر بر شست و یکجا شده و بالضم و فتح و موضعی است قدا و بالضم و کسر
 سیرستان و سرفیست قصه بالفتح آهنگ کردن و راستی راه و راه راست رفتن و شستن چوب و سیرستان
 و بهمانه بودن در سیر خیزی و سله دادن شاعر را بر سقصد و مردیکه نه فیه باشد و ناله و بالضم و بالکسر
 و فتح ضاد و پار با و غیر شاکت جمع قصده بالکسر و بالفتح و کسر ضاد و غیر شاکت قصیده شکسته و مفرط و پوست
 خشک و پاره و این غیر زاده از سیریت و اجتناب قصیده قاصده آهنگ کننده و نوز و یک سیاه و اسان
 قعود و بالضم شستن و سیر و بافتن و جلوس شدن از خود این و بالفتح شتر و آن که گفت و در بار برداری و سوار
 آوده باشد قعی نیم شین و غ که پر است کرده باشد و و شتی که از پس شت آدمی در آید و بالفتح قاعی شسته
 که از حیض زاری آن باز مانده باشد و غلی که دست بوی رسد قصه بالفتح نوعی از دستار بستن و بختین و شستن
 بای رقتن و بر شتم رقتن ستور و سیل کردن سم ستور و دست ستور بای است قاعه بالفتح بافتن برن و جاز آن
 بالکسر یک روز نوبت آب در چهار روز قیاس ستن مانده و هم چنین تقلو و قللا و بالفتح شتران تلا و در گردن
 کرده از پوست و دخت و جز آن بر قیاسی و غیره که در گردن شتر کنند بر قیاسی قاعه بالفتح شکر قیاس
 بالفتح و تشدید و ن شکر بر نوز جلوانی قعود بالفتح از پیش کشیدن ستور و جز آن و بالضم سپان و بختین
 کشنده رگشکن نقصاص و دزاری کردن و پشت قو و بالفتح اسب رام شده کشیدن قو اعمد
 زمان پیر زادن باز مانده و دستور را و بنیاد جامع قاعده قاعده عصاکش و شکر کش و اندیش
 کشنده ستور و جز آن چنانچه سائق از پس راننده و بینی کوه و زمین شسته و از کوه که بر روی
 زمین باشد و چوبی که بر گاو را رعیت بنده و ستاره اول از نبات انشش صغری قصه بالفتح

سپید و تیره رنگ نوعی از پیش و آنکه شاخ ندارد و بچه گاو و گوسفند و بالکسر سر کلان سال و هشتاد و هشت
 قید بالکسر مقدار از دوف قاصد و بالفتح بند قید و آید و جمع و نام اسپ است و دو آل که سر با پالان هم قرار گیر
 و دو آل چشم تیره و قید الفرس نعلی که برگردن شتر نمند و قید الا و ابی که چشم دیدن را بدو قید و انسان
 گوشت پنج و دندان که آنرا الله گویند

باب القاف مع الهمزة

قبلا و بالضم بدو نشیر و ان قسط و بضم قاف و فتح ذال بر پای تیر جمع قنده بالضم قدر بالفتح و نشیر
 ذال تیر را برگردن قنده بضم قاف و قاف و فتح غایزه آمده و غار پشت و پس گوشت شتر و جانی که گیا
 در آن بسیار و آبجود و روید و تود و ریگ و درخت که در میان ریگ باشد

باب القاف مع الراء

قار و بضم قاف و آنکه بزرگ از آن و درختی است تنخ و دمی است بهرینه مشرفه قبر بالفتح گوشت و قار
 و دیگر کردن و بالضم کسبج نامی صفت و شد و مرغیت معروف و واحدش قبره و آنرا در فارسی حقا و
 گویند قشر بالضم و بضمین کرانه و کازره صباد و بالکسر نوعی از بیکان که بر سر تیر بدو سازند
 ای که بدان بدو نشیر و بالفتح نوی بریانی بریدن تنگ عیشی و لفظه بر عیال تنگ کردن و بضمین کرد
 عینا و واحدش قمره و بالفتح و کسر تا شکر قمره بالضم تنگ عیشی و لفظه بر عیال تنگ کردن و بالفتح
 و تنگ کنده بر عیال قمره بالضم نوی بریانی و بوی عود و بوی دیک قشر سر پای سیخ زار
 و پیری با اعلی پیری قدر بالفتح اندازه چیره و اندازه کردن و در و یک چیزی بختن و
 تنگ کردن و توانا شدن و بزرگ داشتن و قسمت روزی و توانگری و بی نیازی و طاقت و بالکسر
 و یک بختن قضا و حکم و هدایت و اندازه چیزی و طاقت و بسکون دال نیز آمده و اندازه کرده
 خدای تعالی بر بنده مراد و تقدیر و گواهی کردن و بالضم و فتح را توانا میهنای جمع قدره قید و قفا و
 توانا و آنچه بسته شود و در و یک و مهر و نام از نامهای الهی است قدر بالضم میانه قدر و مرد یزنده و
 شتر کش و طبایخ و خوان سالار و نام مردی که ناقه صلاح رانی کرده بود و او را قدارین سالف گویند
 و از بزرگ و بالفتح نوعی است قدر بختن بپیدی و بالفتح و کسر ذال بپید قدر و بالفتح زنی
 که از بپید نهاد در باشد و ناقه که از شتران بر کنار نشینند قور و بالضم تنگ شدن چشم و بالفتح
 آب سرد قشر پیر آنکه چشم او تنگ شده باشد از جهت شادمانی قمر بالضم سردی یا سردی
 فصل سر و بالفتح هو و جگر آن که در آن سوار شوند و آب سرد بختن و شکن و نور و جامه قرار

بالفتح از ارم قمر قمر بالضم شش دراز و بزرگ قصه بالفتح بستم بر کاری داشتن و گرویی از قبیل تجمیل قاسم
 بزور بکاری دارند قصه بالکسر پوست درخت و حیوان و جزآن و پرورده خیزی عاقبتی باشد یا عارضی
 و هر دو پوشیدنی باشد و بالضم و بالکسر نامی است مقدار یک شیر و بالفتح گوشت و شوم و آشتن کسی را و پوست
 باز کردن از درخت و حیوان و جزآن و بالفتح و کسشین سیوه و جزآن که بسیار پوست باشد قصه بالضم
 و فتح شین بر قبیل است از میزان قاشور سال قحط که از غایت قحط هر جز را پوست بر کند و شوم و شال
 و اسب هم از ده اسب که پس همه سپان دو دوز آنرا قاشور و شکل نیز گوشت قاشور بالفتح دارد و قی است که
 بر روی مانند تاروی صاف شود و بالضم پوستها جمع قشور و فتح قاف و او و سکون شین زنی که او را
 حیض نباید قاشور پوست باز کنند و نام فعلی است از شتران که در عرب بشومی شل است قشور
 حصای درشت و مرد و راز ریش قصه بالفتح گوشک یعنی خانه بزرگ که از سنگ و جزآن سازند
 و کوتاهی و باز داشتن و شبانگاه کردن و پرده فرو بستن و کوتاه کردن و کوتاه شدن و استادن بجا
 و از آن درنگ داشتن و پسند کردن بهیچری و جانشینستن و گافوری کردن و آئینش تار یکی بر و شانی و کوتاه
 گزاردن ناز و کم کردن موسی و مقصود کردن که خلاف مد و تقصیر پنجمای درخت خرا و جزآن و باز
 ماندنای آن و بن گردنهای مردم و شتران جمع قصه و خشکی که بیخ کردن بهم میرسد و خشک شدن
 گردن و در کردن آن بالکسر و فتح صا و کوتاهی خلاف طول قصه کوتاه و آبی که از عریضی پیش خود بسته
 دارند و بجز آنکه اندازند و قصه النسب آنکه پدرش معروف بود و در شتافتن او احتیاج بذكر حد نباشد
 و بالضم و فتح صا و شهریت بکنار دریای مین از طرف زمین معروفی است بدمشق و جریه ایست
 که مقام ابدال است قصه بالضم عا و فرو ماندن از چیزی و شبانگاه شدن و فرو بستن و ساکن شدن
 در دو غضب و نارسیدن بچیز و گذارستن آن جمع قمر قصار بالضم پایان و غایت جز
 و بالفتح پارچه آهن و چوب و بالکسر و انغ بیخ کردن و کوتاهی موسی و جزآن و جمع قصه و بالفتح و شید
 صا و گذار قاصر کوتاهی کشنده و آب سرد قطره بالفتح باران قطره جمع قطره واحد و چکیدن
 آب و جزآن و چکانیدن و بر یک نسق و لفظ رستن شتران و موضعی است میان و اسطو
 البصره و دبی است میان شیراز و کرمان و بالکسر مس گذاشته یا نوسه از آن و نوسه از جامه
 برود و بالضم کرانه اقطار سبع و چوب عود و جزآن که از وی بخور سازند و با صطلاح ریاضین
 خطی که از مرکز دایره گذرد و تقصیر وزن و حساب کردن و پیوندن یک تنگ بار از نخل و خرا
 و باقی را وزن نکردن و بدان حساب گرفتن و شهریت میان قطیف و عمان که شیب قطره

بالکسر و شتران قطریات بقیعترین برهن منسوبست قطور بالفتح آنچه در بینی و گوش و جز آن چکانند و بقلع
رفتن و شتافتن و سخت انداختن کسی را و باسد و دوشن و اگر گفتن چیزی را و در آن شدن و چکاندن
آب و جز آن قطار بالکسر شتران قطار شد و بر یک تن رانده قطیر بالکسر شتران قطار شد و بر یک تن رانده
یا نقطه سفید که بر لب و در خرابا بود و جز آن رور یا شکاف حوائط خرابا یا ریشه که در میان شکاف بود و مرادند
قطار بالکسر قطار یک چیزی و از پنج کا و بدین چیزی و بر تفر و تفر چیزی رسیدن و آشامیدن
در کاسه بود و خوردن افشاندن و بریدن شغل از رخ و انداختن کسی و تمام انداختن بر سینه را و کاسه
قعیع دورنگ قطور بالفتح دورنگ بالفتح و تشدید عین چاه عمیق قعر بالفتح زمین خالی از آب و
گیاه و زمان بی نان خویش و از بی کسی رفتن و گرسنه و شکم خالی ماندن چیزی گامی که از ناد و جدا کنند
برای زراعت کردن و بقیعترین که گردن مال و بی نان خویش شدن طعام و بالفتح و کسر فاکم موسی و
گرگ و بیابان بی آب و گیاه قطار بالفتح پست پست یا سخته پرشگر و جز آن و زمان بی نان خویش و قعیع
بالفتح طعام بی نان خویش و زینیل و طرف بزرگ شده و در آن کتد و آبی است بر آه شام قطور بالفتح تشدید
فای مضوم قطار شکوفه شغل و گیاه بی است قطر سیه بالفتح قاف و طار و سخت و چمنین قاطر بالفهم
قطر بالکسر و فتح سیم و سکون طاشتر قوی و فرو و مرد کوتاه و صند و قی که در آن کتاب نگا دارند و ظرفی
که در آن شکوفه مانند آن کنند و قطره تبانیز آمده قشر بالفتح غالب شدن در شمار بر کسی وزن
کردن و بالفهم چیزی را بی روشن و سفید جمع اقر و جمع قرس نیز آمده چون روم و رومی و موضعی
ست اطراف ملک و گیاه و جبال قمر کوی چندست از آن موضع بطرف جنوب که منبع آب نیل است و
بقیعتین خیره شدن چشم از دیدن برون و از نگر نیستن سپیدی و شیر شدن شتر از گیاه و آب و پیدا شدن
در خواب و نخه آمدن بعد از آن و بنو قمر گرویی است و سوغنگی مشک که از تابش محتاب آن رسد و ماه
بعد از شب تا آخر و کاسه شب بلال گویند قیسیر هم بازی و حریت و بالفهم و فتح سیم بصیر قیر و بنو قیر
گرویی است قمار بالکسر بر کردن با هم بگو و باختن چیزی بگو و بالفتح موضعی از بلاد هند که عود
قماری بدان منسوبست قیسیر نام مولای حضرت علی بن طالب قیسیر بالکسر گیاهی است قیسیر
بنوع قاف و تابی کوه و شبای شلخته نیز آمده قند قیر بوزن و بخیل مجوز معرب کننده پیر قنطیر بالکسر
سختی و بلا و مرغی است خاکستر رنگ قطار بالکسر یک پوست گاو پر زرد گفته اند که آن مقدار
هزار دینار است و از معاذ بن جبل منقولست که قطار یک هزار و دویست او قیه است و
او قیه حضرت و نیم مثقال است و بعضی گفته اند یکصد و بیست مثقال یا صد

باب التفاف مع الزائر

باب اوقات مع السنين

قریس بالضم نوعی است بنکو ترین مساوی بره است عظیم برقم قریس بالفتح آتش گرفتن و روشن
 از کسی استفاده نمودن و بالکسر اصل پنج چیزی و بختین پاره آتش که آتش بسیار گرفته شود و زود گشتی
 کردن و آبستن نمودن گشتن و بالفتح و کسر بازی که زود گشتن و آبستی کند ماوه را مراد است قریس قریس
 بالکسر با شهر است به مغرب قابو یس مرد عیگوری و پاکیزه لون و نام پادشاهی است مغرب کاوس
 و ابو قابوس کنیت نعمان بن منذر حبلیس بالضم و فتح بالقصیر قریس و نام مردی است و قریس نام کوهی
 است و این کوه را این نیز گویند زیرا که حجر سود را در آن با ناست گذاشته بودند و نام مردی
 آنجا که گشت در آن کوه خانه کرد و نام قلعه است از طلب قدس بالضم و بختین پاکلی و پاک شدن
 و کوهی است عظیم به نجد و است مقدس و نام شهر قدس خلیل و نام جبرئیل و روح القدس نیز گویند
 و قدس اسود و قدس اریض نام دو کوه است و بختین رطل و طاس و شهر است نزدیک محض و
 بختین و بالضم و فتح و ال کاسه بزرگ قدس مردارید قدس بالضم نام مردی است و مهره که تقدیر
 مردارید از نقره سازند و سنگی که در جای ریختن آب از حوض نصیب کند و بدین معنی بالفتح تشبیه
 و ال نیز آمده و سنگی که در حوض شتران اندازند تا آب میان ایشان بقیست رسد قابوس گشتی نیز
 و جزیره است بانلس و مقبضه است بهرات قدس بالفتح مرد پیش آمده بر کسی پیشتر و بالضم و
 تشدید و ال بسیار پاک و مبارک و نامی است از نامهای حق تعالی و بفتح نیز آمده قریس
 بختین پیش کوه ته زین و کوه ته پس را نیز گویند و هر دو کوه به زین را قریس نام گویند و بسکون را
 نیامده الا بضرورت شعر و فارسیان بسکون را استعمال کنند قریس بالفتح سرای سخت و پیشتر
 سر و سخت سر شدن سر یاد فسون آب و بالکسر شبنمای خرد و بختین افسره و بسته شده
 و بسته شدن و فسون سخت شدن سر فارسی و قریس سرای سخت و چیزی گفته و افسره
 و بسته شده قریس هر سه حرکت و مشهور کسر است کاغذ قدس طیس جمع و بالکسر نشانه و
 شتر گنم گون و دختر سفید رنگ و دراز قامت و روی هر جزو ناقه جوان و بر دهنی قریس
 بالفتح و بی است بصر و کاغذ و بدین معنی بالکسر نیز آمده قریس بالضم و بالکسر بنه کوه قدس
 هر سه حرکت و تشدید سین جستن چیزی و در پی آن شدن و سخن چینی کردن و تنها چای کردن
 شور و بالفتح صاحب شتران که از شتران خود جدا نشود و ریش و مژه ترسیان در عالم و بختین
 قریس بالکسر و تشدید سین و نام شهر است نیزه و بختین که در آن جامع خواب میشود و بالضم نام
 مردی است سوجد و بلیغ در زمان جاهلیت که از اقس بن صاعده نیز گویند قریس بالفتح

ماقده که تنهایی چرا کند قیاس باضم معدن آهن است باینکه که از آهن آن شمشیر خوب میشود و نام کویتی
 قیاس باضم و الکسر ترازو یا سنج ترین ترازو یا ترازوی عدل و این در اصل رو به سمت و بصا و غیر
 آناره قصب بالفتح شهاب بوی ناک و بقیقین بر آمدن سینه و در آمدن پشت ضد حدب بفتح حین
 قفس بالفتح مرون و بقتن دست و پای آمو و سونی کسی را گرفتن و کشیدن چیزی از کسی و گرفتن
 کسر از روی غضب مراد قفس و بضم طالق است به کرمان مانند گوان و بقیقین بن دندان
 سربینی قلس بالفتح رسن بطر کشتی که از لیف خرما و برگ آن و جز آن می سازند و آنچه از گلوب
 بکند تعبیر آید از طعام پری و من یا کم تر و آنچه بدو بار و سه بار آید آنرا می گویند و رقص یا سرود و سرود
 ننگ و دیار آشامیدن بنیند و عقیدان و بر جزوگی دل و انداختن جوی آب را و جام شراب را از غایت
 پری قیاس بالفتح و تشدید لام در بای موج زن و مالامال قلیس بالفتح بخیل و بالکسر و تشدید
 لام کلیسا که از بهر دهن خاکی ساخته بود و حکم کرد که هر سال مردم بدانجا بیایند تا مردی عرب
 در آنجا طهارت کرد چون از بهر خبر وارد شد با تمام آن لشکری آراسته با فیل محمود نام و فیلان و دیگر شیوه
 ویران کردن که چه شد بحق تعالی به برکت قرب و لاوت حضرت رسول مسلم و حرمت کعبه لشکری
 از مرغان قوسا که در بار از و زگار شش بر آورد و چنانچه قرآن مجید بآن ناطق است و آن سال را عام الفیل
 گویند و در آن سال قول حضرت رسالت پناه صلعم شمس غوطه خوردن در آب و غوطه خورانی
 و اضطراب کردن بچه و شکم و بالضم و تشدید مفتوح مرد شریف قیاس بالفتح و تشدید سیم غواص
 قاصدوس دریا و جای شریف از دریا و آب بسیار از دریا و نام کتابی است معروف در لغت از
 مجرب یعقوب فیروز آبادی قوس بالفتح چاهی که از کثرت آب در دو یا دران پنهان شوند
 قفس بالفتح اصل و بالکسر نیز آمده و بالکسر بالاس سر و بقیقین قیاس اندک و گیمای است
 خوشبو کثیر الفتح که لغاری آن را راسن گویند قوس بالفتح سر و در آب بسیار از دریا
 و بالضم و فتح سیم ناحیه است بزرگ نزدیک خراسان و یکی است اندلس قوس بالضم صومعه تیر سایان و خانه صیاد و رانان
 و استخوان برآید میان دو گوش آب و جاده راه قوس بالضم صومعه تیر سایان و خانه صیاد و رانان
 سنگ و وادی و بالفتح کمان و کز که بآن مساحت کنند و آنچه از خرد از طرف خرابا باند و نام برجی
 است و بهشت کردن و اندازه کردن چیزی بجزئی و بقیقین مقدار و کمان عربی یا مقدار و کز و بقیقین
 خیمه کی پشت و خیمه شدن پشت و بالفتح و کسر و در یک توده بلند و زمانه و شور و شادان است
 قوس بالکسر لام بر وزن جهرش قصب مرو یا بزرگ و بطر و شیش خود و آن نموده و خیمه که

که دردت بر آن ظاهر باشد قیاس با کسر مقدار و اندازه و همچنین قیاس و بافتح اندازه گرفتن چیزی را
و اندازه کردن چیزی بخیری و بدی قبیله است از بی مضر که آنرا قیاس خیالان بفتح غین گویند و نام و پدر از
و قبیله است و نام مخزون عامری عاشق لیلی و شهریت بمصر که بنام هانی آن موسوم شده و خبریه است
بدی بخرمان معرب کیش قیاس با کسر اندازه گرفتن میان دو چیز و برابری کردن با کس و قیاس جمع تونس آمده

باب القاف مع الشین

تورش بافتح کسب کردن و گرد آوردن و پیوند دادن چیزی را بخیری و قریش تصغیر و ترش و آن جانور
در بیانی که جمع جانورهای دریائی از آن می ترسند و شتر سوار و نام قبیله است معروف و پدر آن
قبیله نصر بن کنانه است از اجداد حضرت رسول صلعم و نام مرویت که صاحب قافله عرب بود قش
بفتح و تشدید شین بعد از لاغری فریه و نیکو شدن آدمی و ستور و فریه و نیکو یافتن ستور و آدمی را
بعد از لاغری و خوردن از اینجا و از اینجا و بچیدن و خوردن آنچه بر آن دست یافته شود از طعام و یا
و جمع کردن چیزی و شتاب و دوشیدن ناقه را و بدست تک کردن چیزی را چنانکه ترشیده شود و آن
رفتار را غران و نالکایان و فراسه زبون و دلو بزرگ قشیش بافتح چیزی چیده شده از زمین که آنرا
لقاطه گویند قشش بافتح جمع کردن و ویران کردن خانه و جزآن و گردانیدن سرچوب سوی خود
و چاک سواری مانند بودن قوش جمع قشش بافتح معرب کفش و گرفتن و جمع کردن و افتادن
و زدن بعضا و شمشیر و شتاب و دوشیدن و شتاب انداختن آنچه در پستان باشد و بسیار جمع کردن
بفتحین و زدن قلاش بافتح کوچک و گرفته و تنگدل شده و به تشدید لام کوفه فارسی است قشش
بفتح جمع کردن و آنچه بروی زمین باشد از خیر باسه ریزه ریزه و خرد شده قماش باضم شاع و خست
خانه و چیزهای ریزه ریزه و خرد شده و مردم سفله و ناکس و چیزهای زبون قوش باضم مرد ریزه انداختن
و خرد چته معرب کوچک و دور ترکی یعنی جانور شکاری آمده +

باب القاف مع الصاد

قصص بافتح بزرگداشتن گرفتن چیزی را و باز داشتن از آب خوردن پیش از سیر شدن و خستیدن
بر ماه و بنید و رشید کردن و کشیدن آنرا و با کسر عدد بسیار از مردم و اصل و جمع شایگاه و ریگ
و فتح نیز آمده و بختین و روشم و در و جلگ و در و گرفتن از خوردن خسرایه بنار و سهم آمده و بسته شدن
رحم ناقه و شادمانی و بزرگی تارک سده و بزرگ شدن تارک سده و بافتح و کسر با شادمانی و آنکه از خوردن

در دوش گیرد و قفس بالفتح برشتاب گذشتن و چاروب کردن خانه و به پای زدن کسی را و در دوش قفس
 بالفتح گردیدن کبک و گرفتن گوشت آدمی بسر انگشت و بریدن و گرفتن و قفس کردن از خیمه یا خیمه نان
 و دوی ست بر زمین غسان قارص کرمی ست مانند پشه و شیری که زبان کرد یا شیر ترش که بر آن شیر تازه
 بسیار بدوشند تا ترشی او برود و قریص نوعی از نان خورش قفس بالفتح و تشدید صابری کسی رفتن
 و خروادن و به مردن رسانیدن کسی را بخون و بهرون رسیدن و بریدن و کشیدن و بریدن و پدید آمدن و کشیدن
 و اسب و سینه یا سینه یا میان سینه یا استخوان آن قفاص بالکسر جمع و آنچه از شیم نبرد و کوفته بریده
 شود قفص فقیص برادف قفس جمع معانی که مذکور شد و قفه و کسرتان و فتح صاب جمع قفه معنی
 آن گذشت قفاص بالکسر کشنده را بهوض کشته کشتن و آنچه داده باشند بازستاندن و باز نسیم
 سوی پشانی و کوهی ست و بالفتح در خورست که گس شهید آنرا بخورد و از آن شهید حاصل شود و بهر چه
 حرکت نهایت دستگاه سوی از پیش سر یا از قفا و سر پیوند هر دو سرین و بالضم و تشدید صاب و قفاص
 قافص به تشدید صاب و قفه خوان و بر پی کسی آئیده و خبر و بنده قفص بالفتح مردن بر جای خود و بی حرکت
 و جنبش از اینجا قفاص بالضم بیاری گو سپید که در حال بکشد قفص بالفتح و قفس کردن و دست
 و بالستن آهورا و نزدیک شدن پاره خیزی بر پاره دیگر و بلند شدن و بلند آمدن و بالضم کسی ست
 بکرمان و دوی ست به بغداد و بفتح فتن آنچه نزع وحشی در آن کنند و طریقت که در آن گندم کرده و خرمن
 برند و نشاط و سنگی و حرارت گلو و ترشی معده از خوردن آب بر خرما قفاص بالضم نه کوهی و بی حرکت
 که در حیوانات هم میرسد و قوام آنها شک بسیار و قفاص بالضم بر جستن چیزی و بر آمدن سایه
 و بر آمدن آب در چاه و بالفتح شتر ماده جوان و شتر ماده که بران سوار توان شد و شتر ماده دراز یا و
 دست و بجه ماده شتر مرغ قفص بالفتح بر جستن اسب و جزآن و بر داشتن اسب و جزآن هر دو دست
 خود را یکبار و گذشتن یکبار و حرکت دادن و بر جهانیدن در یاکشتی را بموج و بفتح جستن بشامی
 کوچک و گلهای کوچک که بالای آب استاده می باشند و نمایی که از نیضه بر آمده باشد قفاص بالضم
 و الکسر حرکت دادن موج در یاکشتی را و بر داشتن اسب و جزآن هر دو دست و بر زمین گذشتن
 و چون این عادت شود آنرا قفاص بالضم گویند و بالکسر جنبگی و اضطراب و بی آرامی قفص بالضم
 چار پا که زیر سوار ببرد و هر دو دست بردارد و شیر زنده و آنکه مضطرب و بی قرار باشد و کوچ
 ست به شیر و بر آن قله است و آن قله را نیز قفص گویند قفص چار پا که زیر سوار ببرد و
 و شیم و غلاف دل و پیراهن و بعضی گفته اند قفص پیراهن پنبه و اگر از صوف باشد آنرا قفص گویند

و باضم چوبی است که بر سه چهارمین نافع است و آن دو قسم است هندی و عربی و همچنین خشکی که در گردن
 بهم پیوسته و رتقی پای و استخوان های ساق چار پا و راست شدن آن و آن عیب و پیمان است بمقدار نصف
 صاع که گاهی بدان خود کنند و آن شش یک فرق باشد بقیعین و فرق پیمان است نیز و سینه ای باشد آن انبساط
 سینه است و استخوان های صاحبیه القسط و السراج یعنی زمان بسیار ناقص عقل اندر آنکه آب و خوراک و در خارج
 در پوست گیر و در آتش شود و خدمت کند قسط باضم خود کردن و از حق گرفتن و بر آنگاه و جدا کردن
 قسط و پیدا کردن و نام پدر قبیل است و معنی دادگر نیز آمده قسط باضم پوست کردن و آشکار
 کردن و زدن بعضا قسطا باکسر آشکار کردن و پوستی که از چیزی دور کرده شود قسط بفتح تشدید
 طاسوی کوتاه و جدا و بریدن یا بریدن چیزی سخت یا به پنهان بریدن و از اینجا است قسط قلم و فی الکتاب
 کان علی ما اذا قسطه قد و اذا اعترض قسط به و گران شدن مرغ و باکسب و بهره و قبالة و کتاب
 محاسبه و نامه قسطو جمع و گره نیز قسطا جمع و بافتح و اضم و تشدید ط و تخفیف آن هرگز و همیشه و این هر
 خاصه نیز بان گذشته است و بافتح و تخفیف ط باضم پس نیز آمده و از اینجا است قسط قسطو ط از زدن قلم
 قسط ط از تشدید بی کی کوتاه و جدا و جدا و جدا شدن موی قاطط مویها و راز و بدن قسط باضم
 سخت و تنگ کردن قطن بر خضار و تنگ کردن و استوار بستن و زدن و انداختن و سخت باگیت دن
 و سخت زدن مرکب و آشکار کردن و زدن دور کردن و بستن و ستار و خوار و همان شدن و حاط
 باکسر بافتح سخت زدن چار پا قسط باکسر شربت به صید و صکره وقت کرده شده است جلوی
 از زمان حضرت علی قسطا باضم اولاد من و شیاطین همچنین قسط بقیعین و باکسر و قسط است بیان
 قزوین و خلخال قسط بافتح و بستن و پای طفل بستن و در گهواره کردن و دست و پای اسپر بستن و
 دست و پای گوسفند بستن بجهت گشتن و گشتی و جاع کردن و گرفتن و چشیدن و قطران مالیدن
 شتر و باکسر سینی که دست و پای گوسفند بان بستند برای گشتن و سینی که بدان دست و پای
 کسی بستند قسطا باکسر سیمانی که بان دست و پای اسپر گوسفند ببندند و خرده که دست و پای
 کودک بان ببندند و در گهواره خوابانند قسط بافتح سال تمام و دست قسطو باضم نا امید شدن
 قسط بقیعین تو لید شدن و باکسر نون تولید و همچنین قاطط قسط باضم و فتح نون تشدید
 نوعی است از گیاه که تب به غیر منقسط قوط بافتح روزه گوسفند یا مقدار حد تا از آن باضم
 و بی است به بلخ و نام مردی است میث قوطا ط بافتح و تشدید و او شبان ربه که گوسفند
 قوطا ط باکسر نیم و انگه اصل آن قسطا باکسر و تشدید را است شش و نگار و دینار زیرا که

جمع ان قواريط است مثل دانیله صاحب قاموس گوید قیرا و قراط بالکسر بحسب شماره و وزن مختلف
میگردد و یک ربع و سه در و چهار و عراق نصف و نه است

باب القاف مع الطاء

قراط بفتحین برگ درخت سلم که در آن پوست و باغیت کنند یا تریست که آنرا بپوشند و شیر آن بکینند
و آنرا آقا قید گویند و او نیم قسطی و کیش قسطی یعنی ادم یعنی و قوت یعنی که درین قراط بسیار میباشد
قارطه چینند قوط قراط بالفتح و تشدید را فروشنده آن قیط بالفتح گرامی تابستان میان
آن از طلوع شرب تا طلوع سیل سخت گرم شدن در و صمیم شدن جای

باب القاف مع العین

تولع زمین همواره قیان و انواع جمع قیعه و احد و بعضی گفته اند که قیغه نیز جمع قیاح است قیوح بالضم
سرور کشیدن جارشت و سرور کر بیان کشیدن و در زمین رفتن و سیر نمودن و منی نشان دادن خوک و غیر آن
و تیره شدن روی از ملالت و جدا شدن از یاران جمع بالفتح یعنی نشان دادن خوک و جز آن و بانگ
چیزی و آواز فیل و مفرس و کردن در سجود و بالضم آنها که بر آید قیاح بالکسر یعنی نشان
و بالضم یعنی نشان دادن و بماند ایست بزرگ و لقب مرد که آن بماند را وضع کنند و بالفتح و
تشدید با خوک بدل قیغ بفتحین که های سرخ که چوب خورند قیوح بالضم خوار شدن قیاح بالضم
آنها که بر تن بر آید قیغ بالفتح عثمان زدن اسپ او باز داشتن کسی را از کسی و بفتحین قیغ یعنی
چشم و کم سخن و تریکین شدن زن و بر چشم شدن اسپ بزرگ شدن سال قد و جمع بالفتح اسپ که چستاید
و بالضم نشان زدن تا باز ایستد و مرد و ذلیل قیغ بالفتح قش گفتن و بد گفتن و دشنام دادن و
بفتحین قش و بلند می و دشنام قش بالفتح که و یا که وی تر و قال زدن بقرعه و غالب شدن بقره
و کوفتن در و زدن عصا بر سر و تمام خوردن آنچه در کاسه باشد چنانکه لب کاسه بر پیشانی خور و قش
کردن سوز و بفتحین بخمن سوی سر بلقی و قبول کردن مشورت را و باز ایستادن از آنچه فرمایند
و خالی شدن درگاه از مردم و خدمت قراع بالکسر کشنی کردن فجل و یکدیگر فرج زدن و شمشیر زدن
قیلح حریف و مانده برگزیده و متهر و شتر و شتر که آید بر آید قزو ح جمع بالضم یک شدن نشان
زندن آموزد و زدن قش بفتحین پارهای از تنگ قوطه و احد و شتران خرد و جاسی ستران سر و کوه که
قیغ بالفتح پوستهای خشک و خانه که از پوست سازند و دور کردن با و سر او برانند که در آن
قصاع بالکسر کاسه بزرگ قصع بالفتح فرو خوردن مردم چرمه آب او شتر نشانی را و و نیک و در

قاف حرف معروف و کوه گرد اگر در زمین و گفته اند که آن از مرد دست بیخ کوهی است که از روی
 رگی نیست و قاف الرقیه پوست گردن بر روی او خفته گردن بر تخت بالکسر کاسه بر قفح چوبین بافت
 بر کاسه سز زدن و آب خوردن بکاسه چوبین و خوردن و آشامیدن اینجور کاسه باشد قاف با قفح
 سیله که بر همه چیز را بر دو و همچنین قحاف و قحاف باران سخت قذوف بالفتح سنگ انداختن و
 تی گردن و دستام دادن بر ناو بدی نسبت گردن کسی را بوقحختین و بقتبین بیابان فراخ و دراز اند
 مردم و منزل دور و باضم و فتح ذال کنگر با جمع قذوف بالضم قذاف بالکسر تیرهای ز قمار قوفت بالکسر
 پوست چیزی و قوفت از بزرگان صوفیه ته تنور باده و بالفتح طرف از پوست و باغت کرده شراب و گوشت
 در آن قلبه بتوا بل بخت بگذرانند و پوست باز کردن و تهت کردن و عیب کردن و کسب بدی یا
 شک کردن و سر جرحت و ریش تازه کردن قواف بالکسر آغوش کردن بگناه و جزآن و جماع
 کردن قوطف بالفتح چیزی در پیچیده و جامه بخیل که آنرا قطفه گویند قرففت بالفتح برود قاف
 شراب و نام سه کتاب ترسیان در سه اقسام قشفت بالکسر اگر نگه تغییر شده و رنگ رو بر گوشت
 از در لثی یا از آفتاب و بفتختین سوختن روی از آفتاب و متغیر شدن روی از روی
 و تکی معاش قصف بالفتح شکستن باو کشتی را و شکستن بر چیزی و ده تنگ زدن و بازی کردن
 و سخت نریدن و عذبه بفتختین پوشیده و زود شکن شدن درخت قاصفت شکسته و با سخت
 و عذبت او از قصف غریب رعد و آینه بریزد از درخت و بانگ شر و مرد و دشمن قصف
 بفتختین تکی و بار یکی قضیف نجف و لاغر قطف بالفتح بریدن خوشه انگور و چین سیوه
 و خراشیدن و بسته بر راه رفتن ستور و بالکسر سیوه و بفتختین گیاهی است که برگهای او پهن
 میباشد و آنرا اسفناخ روی و سر می گویند قطف بالضم خراشید گیاه و میوه با جمع قطف و باغ
 ستور رنگ گام بسته و قطفی موضع است به بحرین قطاق بالکسر وقت در و در و چین انگور
 قطف لاف چادرهای پیچیده جمع قطفه و جامه های خف و نو زیند و نان نو زیند و ریشه که از خیمه ستاره
 و آنرا ریشه قطفه گویند و عرب آنرا کاف گویند و قطف لاف گویند قحاف بالضم سبیل که همه
 چیز را بر دو قحاف باران درخت قحفت بالفتح از زمین برگردان درخت را و خوردن اینجور کاسه
 باشد و ادق قحفت بالفتح و تشد پد فائره و سبزی خشک شده و زمین بلند قحاف
 بالکسر جمع قفوف بالضم خشک شدن چار و شسته و علف و بر ناستن موسی بر اندام
 از ترس و جز آن و سیم در دیدن میان انگشتان قحاف بالفتح و تشد پد فائره و سبزی خشک شده و زمین بلند قحاف

قلعت بافتح بریدن قلعه یعنی غلاف سر بر و خراشیدن درخت و گل سرخم برداشتن و بنویز کردن
تختهای گشتی و در قیر گرفتن و زربای آن حلیف غلاف خراشیدن بفتح تین خردی گوش و
درستی آن و سپیدی کردن اسپ قلیف کرده مردم و ابر بسیار آب و پاره از شب قنات بانضم
کلان نبی و ابنوه و در از ریش و سر قلیف که خنیم باشد قوصف مردم بسیار و ابنوه که از کثرت
ابنوه است گفته بعضی بعضی را می شکند قوف بانضم بالای گوش و قوف الرقبه موسی آویخته گرد
بز و بافتح بی شناختن بی بردن قالف بی شناس

باب القاف مع القاف

قاف مرد بسیار و از قریق بانضم و فتح با دکان بقال معرب که یعنی کلبه قریق بانضم و قوشی
معروف معرب کتیه قرق بانفتح آواز مایکان و بالکسر بنج و اصل زبون و عادت و خردان الموم
و بازی ست و آن چنانست که بر زمین بیت و چهار خط بکشند و در آن سنگ ریزه گذارند و طفلان
ببازند و آن مشهورست و بافتح و کسر را فتح آن جامی هموار و بفتح تین سیر کردن در زمین هموار
در میان قلیق بفتح تین اضطراب و بی آرامی قوق بانضم مرد بسیار و از و مرغی است آبی
و از گردن و اندام زن و بافتح نام بادشاهی ست از بادشاهان روم و نایب قوقیه بدان منسوب
ست و آواز کردن مایکان وقت ست شدن و طلب کردن خروس قیق بالکسر نادان
سبک عقل و کوه قاف و بافتح آواز مایکان

باب القاف مع اللام

قبل بافتح زبان پیش از زبان چیزی لقیض بعد و بانضم و بفتح تین پیش چیزی و اندام پیش لقیض
و اول چیزی و پائین گزیده و بفتح تین گروها جمع قبل بفتح تین بلند می زمین که پیش باشد و در آمدگی هر دو پای
و بیرون آمدگی پاشته بی اندیشه و استخار سخن گفتن و سیل کردن سر شاخ گاو و گوسفند بطرف روستا
و برابر کردن و روی و کردن و احوال چشم شدن و آشامیدن شتر آب را چنانکه از سر و فرو ریزد و چوبکها
گرد میان سوراخ که در دهن کند و مژه که برگردان اسپ بندند بجهت چشم زخم و جهت افشون و میان
و پیش روی و بدین معنی بکسر قاف نیز آمده و بالکسر و فتح باز و جانب و طاقت قبول بانضم
آمدن و وزیدن باد صبا و در هوا بجا انداختن و بافتح پذیرفتن و باد صبا وزنی که بچه زن بر می گیرد و
می پرورم قبیل پذیرفتار و گروه مردم زیاده از سه گروه چون روم و رنج و عرب قبل بفتح تین
جمع و رشتنه که در صحن تاقین او دست بطرف سینه دردی آورده شود و و ناچار و شناسنده قوم

مملکت و پیر و ولایت و برادر و پیش و زنی که بچه عوات عالمه برگیرد و در وقت ولادت قبایل
گروهها جمع قبیل و یارهای مکه سران چار استخوان باشد قبایل بالکسر و والی که بر طول المین
ووزندوان دو تا باشد و شرک و والی که بر عرض ووزند قبایل پذیرنده و سال آینده ووزند
و پسندیده و ضامن قتل بالفتح کشتن و نیکو دانستن چیزی را و سختین شراب و بالکسر دشمن مانند
اقتال جمع قتل کشته شده زن باشد یا مرد قتل بالکسر با شمشیر کردن و کارزار نمودن
و بالفتح تن و جسد محمول بالضم خشک شدن محمول بالکسر سال خورده و بالفتح و کسر حمله و سکون
آن پیر یوست بر استخوان خشک شده و سختین خشک ندانم شدن و بد حال شدن محال بالضم
بیماری گویند قتل بالفتح پس سر از دوطرف سر و بنا گوش اسپ قتل بالفتح جور کردن و
در پس سر زدن قد عمل بالضم قاف و فتح ذال شتر جرم و فریه قتل بالفتح و رخت بی غایر و کسر
قاف و نیم شتر که بجای و امل شیران و گو گو بان و موی کنیزان قتل کشتن لنگی شت فضل
بالکسر و صادمه موضعیت و فرومایه قتل بالضم معروف و بالفتح آنچه خشک و از دخت و بخت
بازگشتن از سفر و از جانی قتل درخت خشک و گیاهی است قتل بالضم از سفر بازگشتن و خشک
شدن قتل بالفتح و تشدید قتل گرد نام عالمی است از علمای مذہب امام شافعی قایل اندک
جمع و مفرد آمده و کوتاه و لانجسر قتل بالضم و الکسر و تشدید لام کمی و بالکسر زنده و دانه خراکه تنها
بردی و زبون و ضعیف باشد قتل بالضم اندک و بالکسر سیوا و بندری هر چیز مرد و جمع قله و نیز
قتل چوبها استاده کرده شده بر آتش انگور و بر آسایه کردن چیزی قتل بالضم مرد و قاف اسپ
و مرد و سبک و بر کسر مرد و قاف گیاهی است که تخم سیاه دارد و از غایت سختی کوفته میشود و پنبه مثل
دوقاب است قتل قتل بالکسر بانگ کردن و بناییدن و پنبه قتل و بالفتح جیش قتل
بالفتح پس و سختین پس شدن و شکم کلان شدن و بالضم و تشدید ییم مشق کندن و با و بدین معنی جمع مملکت
قتل بالفتح مرد و قاف همانه بزرگ و نام تاج کسری قتل بالکسر معروف و قنادیل جمع و بالفتح کلان
سرود راز و پنبه قتل بالفتح قوافل اسپان باریک میان و کروسها از ستر باز کرده جمع قاتله
و قومی از خرچ خود قتل بالفتح گویا قول بالفتح گفتن و گفتار و بالضم و تشدید او گویند کان جمع قاتل و
بالفتح و سختین گویند کان قتل بالضم و تشدید او و مرد زبان آور و بسیار سخن قاتل گویند و تیلو گفته -
قیال بالکسر کسی است بلند و ریاضیه قیال بالکسر سرار و کسر بسیار می چشم نقد کنند قتل بالفتح نام
مردی و مژ و قیلو که کندگان و نیم روز شراب خوردن و ملک پادشاه بختن و لقب پادشاهان بین

اقبال جسمع قبل و قال گفتار نیک بدو خوبتر است

باب اتفاق مع ائمه

قوام یافتن چهار قاعده سیاه مراد از اقامت قوم بالفهم بلند شدن چهار قاعده بالفهم یاره انال کسبی
و بالفهم و فتح تا بسیار عطا و جامع نیکو نماید خیرات و نام پسر حضرت عباس و یکی از اصحابی گفتار قوام
بافتن موده گفتار و کیفیت بسیار محکم بالفهم پیر قوت و بالفهم های ملاک و سال سخت و غبط
و تنگی و مجامع طریق و شواریهای راه و نور دیدن بیابان و نزدیکان بنی حمیری محکم بالفهم ناگاه خوشتر
را در کاری یافتن بنی اندیشه و در آمدن در خبری قوام بالفهم از سفر باز آمدن و از جانی آمدن بالفهم
نیشه بسیار اقدام کننده و نام موضوعی است که برای ائمه در اینجا خفته خود کرده بود و به تشدید دال نیز آمده و
قلعه است برین و دی است بجای است بهرینه قوام بالفهم نام سی است و بالفهم دیرینه و گفته
و بادشاه و سرور و مقدم بر مردم از روی شرف و بفتح نیز آمده و بالفهم و تشدید دال پیش دی خبرین
و باز آیندگان از سفر و از جاست قوام از سفر آید و قوام انسان سر آدمی قوام بالفهم پیش آمدن
و بختین پیش رفتن و بالکسر فتح دال برینه و گفته شدن و گفتی و بختین پای و پیش پای و اثر و سابقه
کار و عمل از خبر و شمر و کردی از شمر او و اخبار که حق تعالی بدو رخ و بهشت پیش فرستد و منتهی شد
حق الفصح رب الغزاة فینما قدیمه و قدم صدق نشانه نیک سابقه خبر و بالفهم و کسر دال بسیار اقدام
کننده بر کاری و بالفهم و فتح دال کردی است بهرین و موضوعی قدیم گفته و دیرینه و بالکسر تشدید
دال کسوره بادشاه و سرور و پیشوای مردم از روی شرف و قوام بکسر قاف و طاء و ضم بر و دال آن
تخم و صفر قوام بالکسر پرده و رنگین و نقش از صوف یا پرده تنگ یا پرده صرخ و ضم بالفهم
شیر بر یا شتری که بهر گشتی کرده باشد و بهتر و بالفهم و حتی است مثل خیار از روی سبطی سپید
که در میان دریا رود و بختین جنت آرزو مند گوشت شدن و ضم بختین خود مایگی و فرومایگان
منفرد و جمع آمده قوام بالکسر و یا یگان قسم بالفهم بخش کردن و اندازه کردن و نوبت میان زمان
مکام داشتن و بالکسر بهره و بخش خبری و بختین سوزند قوام بالفهم خوبی و بختین قسامه به تشدید بین
بخش کننده قسیم خوب و در جمل و هم بخش کس و ضد خبری و قسیم یعنی قسمت کننده بخت عربی نیاید
قسم بالفهم شکستن و بختین شکستن دندان و بالفهم و کسر ماز و دشمن کننده و بالفهم و فتح صا
اگر چه هر چه بلند باده پاک کند و قسیم با فتح خوردن بهر تور علف و جواد خاسیدن و خوردن چیزی و خورد
و بریزه که بگرانهای دندان کفایت نشود و شکستن و قسیم پوست پیدا که در آن چیزی نوشته شود و

ستور و قطم بالفتح ازین چشیدن بختین نیزی شهور و از روی گوشت و باضم و کسر طار از
گوشت و از روی و منبر طعم قطام بالفتح نام زنی است قحط بختین یکی بنی قلم بالفتح ناخن گرفتن بختین
جامه ترشیده و تیر فارو کار و خور و شیر و هر چه بدان چیزی برند قلام بالکسر جمع قلم و بالضم تشدید
لام نوعی از شوره گیاه قلم بالضم قاف و ز اشهر است میان مصر و مکه نزدیک کوه طوریسوی آن
مضاف است بحر قلم قحط بالفتح و تشدیدیم جاروب کردن خانه قمام بالضم خاک و به قف است
واحد و در القمامه جای که خاشاک و سنگین اندازند قیمم تیره خشک و قمام بالفتح دریا و بهتر و
حد بسیار و کندی و نوعی از سیش قمام بالضم هر دو قاف مهتر یا خبر بضم بختین بوی ریحون
و چربی گرفتن دست و بوی گرفتن مشک و تبا و فاسد شدن چار مغز قوم بالفتح گروه مردان گاه
زنان را به تبعیت تطلب مردان داخل کنند اقوام جمع اقادم جمع اجمع قوام بالفتح راستی و بالا
مردم مراوف قاست و بالکسر نظام چیزی و مدار و اصل چیزی که بدان قائم باشد آن چیز و بالضم بهار
که در قوام مستور پیدا شود قسیم بالکسر قحط یا جمیع قحط و تشدید یای مکسوره گاه دارنده و
بر پای دارنده چیزی و نامی است از نامهای حق تعالی قیوم و قیام بالفتح و تشدید یا بسیار گاه دارنده
و بر پای دارنده و هر دو نامی است از نامهای حق تعالی

باب القاف مع الهون

قاسان باین شهر است معروف که بقیم مذکور میشود و این محله نیز آمده و شهر است با و راه الهون و
است باصفهان غیر قاسان شهر قاسان اصل هر چیزی قوانین جمع و این کلمه در اصل رومی است
بضم سطر قبون بالضم رقت قبان بالفتح و تشدید یا و تخفیف آن ترازوی یک کفه معرب کبان
و حار قبان جانوری است خرد و صاحب جراح گوید غل ستر قحطین کم خوار و اندک طعام زن باشد
یا مرد و کینه قرن بالکسر سه و هجده در شجاعت و کشتی و هر کار زار و بالفتح شاخ و گیوه و کوه خرد
و جدا و تنگ اسپ و در فکار و زبانه و مدت سی سال یا شش ماه یا صد و بیست سال یا صد سال و این
درست تر است چه بیا بیا بیا بیا را گفت که عیش و نوا و آن طفل صد سال زیست و یکطرف هونج
و یکسوی سر و کنار آفتاب که تحت از افق ظاهر شود و سناره یکطرف چاه که بران چوب و لایب کنند و
سناره را قرنان گویند و منو نیست نزدیک طائف که بیات لیل بخیرست و از اقرب المنازل گویند و
را با هم و هر چه با سبب حاجی است افتادن رقتن و سوتن چیزی بخیر و بختین کش تیر از چشم و شیر تیر بایگان سنو که

فهرست اسماء بدان بندند و شتر بسته باشند و اگر بدو قبیل است ازین ازان قبیل است اوس قریه و پیوسته
بروشدن و پیوسته شدن ابرو و قریه یار و هم پیوند قرآن که مقدار شدن خبری بخیر می هم او بدین حج و عجم
و هم آمدن و ستاره در برجی دیگر و دو و خوارا هم خوردن یک جفت تیر برابر و تیرا که تراشیده یک کس باشد و
که دو ستور و آن هم بسته باشند و قول با هم جمع زن و بافتح کانه که شیر گرد آرد و دستان بیان و شدن ستور خوی کنند
و هم پای بر جای بسته نشده درین و شتر که را او با هم چند چون خید و ناته و دستان بیان و دین اسم از یک
آوردند و دو و خوارا هم خوردند و قرآن پیوسته شده با پنج خبری جمع قریه بافتح قارون این هم سوتی
که با فتح و ادب با سوتی می آهسته او را بیزین قریه و دستان بیان بافتح دیوت قارن
مرد با شتر و آشپز و آنکه حج و عمره با هم گذارد و بافتح را نام پسره و آنکه شکر قرآن باضم و در موزه خوانند
و حبس کردن و نگه داشتن که به سبب نام مانده و دو آمد و آنرا بفارسی می گویند قرآن باضم چیست که
راه هدای تعالی باشد و قریه و بدان قریه جویند بخدای تعالی و هم نشین و خاصه ملک و فتح
نیز آمده و با آنکه نزد یک شدن و نیز گنایه از جوع باشد و بافتح قریه که نزد یک به بر شدن باشد
قرآن باضم و آنکه تمام جامع قضیت قطران باکسر و الفقه و یکس طار و بی سیاه که شتر می بند
و گویان در قریه و رخت عمره است قطلون باضم اتاقت کردن بجای قاطن تقیم قطان باضم
و آنکه تمام جامع قضیت میهم و چاکران قطن باضم و قضیت پنبه و پنبه ار و قضیت میان و دان
میر و آنکه بیان و دوسرین و رخ دم مرغ و کوهی است قضیت باضم و قضیت عین بلکه گرمی از بنی اهد
قضیت بافتح که سفند از قفا و رخ کردن و قضیت و تشدید نون موضع قفا قضات بافتح و تشدید
فامرب کسان قطن باضم قاف و لام جمع قله به تخف لام و معنی آن گذشت قطنان دیوت
و بی عیت و بی غیرت و قطنان نیز آمده قطنان باضم و دو قاف دریای عظیم و عدد بسیار
قضیت سزا و قطنان باکسر خوشای خوابی تازه جمع قنواست و دو خوشه خرما و بدین معنی
تشبیه قنواست قطن باکسر و تشدید نون بنده که پدر و مادر او بنده باشد جمع و منفرد آمده و دو
عزت و قنواست قطن که در قنیت کامل باشد ضد بدو و کاتب من القیض باضم استین پیراهن
قطنان بافتح کوهی است و بر بنی اسد و باضم بوی نعل و استین پیراهن قطنان باکسر هر دو
خان نوعی است از موش و شتی و راه نمایی و آب شناس در صحرا قطنان قائم بکار که قنوا
و کول و گاه دارند آنچه در قنوت تصرف است و این لفظ در اصل فارسی است و صفا قنواست و ذکر نگردد و در
آورده است قطن بنده و قریه است بین و آهنگر و آهنگری و نیکو کردن چیزی و فرام آرد

لغات طرف قیام بالکسر کثیر کان سرود و کوج جمع قیام بالکسرین های هموار جمع قاع
قیروان بفتح قاف و ضم یا معرب کاروان شهریت بمغرب +

باب القاف مع الواو

قبو بفتح ضم کون حرف را قنو بفتح خدست کردن قد و بفتح خوشبو و با مره شدن گوشت
آقرو بفتح بزرگ شدن پوست حصیه و قحچ چوبین و کاسه که سبک در آن آب خوردن و نیز که
انرا کاداک کنند و در وی بنذر ریزند و چوبی که معمار بدان چیز را نقش دهد و روغن کشد قلو بالکسر
چت ر قار و بفتح گندم و گوشت و مانند آن بر تابه بریان کردن و پیش ر قن و بازی کردن قلبه
و قلبه بالضم و تخفیف لام چوبی است که آنرا بچوب دیگر و در می اندازند و آن چوب را مقلد گویند و
بعضی هر دو چوب را قلله گویند قنو بالکسر خوشتر خسرما +

باب القاف مع الباء

قاه زمان بر واری و اطاعت قبه بفتح باب فرو رفتن و بر آمدن و سر برداشتن شتر را کباب
خوردن قاصه شتر سر در بر و آورنده قبه بالضم و تشدید سیم مفتوح جمع قوه بالضم شیر و گردن

باب القاف مع الیاء

قایی بفتح خوشبو کردن طعام و گوشت را قدی بفتح بیرون انداختن فاشاک قاری خوانند
قسی بالکسر و تشدید یا کما هنا جمع قوس قاسی خت دل قاسی بفتح و تشدید یا شمشیر سیوا
به قاس آن معنی است از سعاد آن قاسی نهایت رسیده قاهی گذرانده دام و جز
و توانا و حاکم در درند قحی بفتح و تشدید یا چیزی پسندیده از طعام که بر آن بهمانی نگاه دارند و
همان عزیز قلی بفتح بر تابه بریان کردن قری را و نیز قلیا که از آن صابون پزند قانی سرب
قیروان بفتح قاف و ضم یا معرب کاروان شهریت بمغرب +

باب الکاف مع الالف

کذا یعنی چنین گری بختین مرغ جاری که نر باشد و آغاز خواب کردن و ابتدای خواب گرامه بالکسر
کایه بدون و کرایه کسی بختین غابه پوشیدن ماضی او کسی مضاع کیسی از باب علم بعد کفار بالکسر و
جزا دادن مانند جید کردن کفار بفتح بر سر و افکندن و باز کردن کلار بفتح گیاه خرد و کاسیا
و در میان زدن و پس افتادن ام و بسیار شدن گیاه جزیرین و گردانیدن نگاه و چیزی بدان
بختین گیاه و یا گیاه شدن این کلار بالکسر و کاسیا گیاه کرون و بفتح و تشدید لام جاستین و کاسیا

گویند و گنایه بی آید موصی است و بصره که گشتنی است کاه و بر وزن قبول است و شسته و شسته
نواب غالب نشود و بشیم و کالی یکسرم نشسته و نقد کلی بضم کاف و فتح لام گرد و با هم یکی با هم نشسته
بضم کاف و بشیم مشد و میوه اسرو و کلمیا لغت زیبار

باب الکاف مع الیاء

کلیس بر وزن غیب مخزون و شسته از غم و بار عالی کتب بالفتح و تشدید بابر و افکندن غلوله
کردن ریسمان یکبار بفتح هر دو کاف نام کوی است که با یکبار بضم ریگ شسته ایوه شده و بر سر شسته و
بانه نوشته دراز ابریده پای بریان کردن کتایه با کسر فزیده و نامه کتب با هم و فتمین جمع و حکم
اندازه و فرض کرده و واجب گردانیدن و تقدیر کردن و نوشتن و از او کردن بنده و مال و برین
و چه که بر وی نوشته شود که درین مدت این زبرد نخات رساند اگر برساند آزاد شود و اگر از ادای آنجا
به تمام عاخر شده عاظم است و پاره نکرده داده از خواجہ بازخواستند اردو با هم و تشدید تا نویسنده گان
و تیر خور و سرگرد که نوانه و زندگان اندازه نکرده و ان کودکان تیر اندازی آموزند و مکتب پرستان
کتایه جمع و بدین معنی به تنفیض تا نیز آمده کتاب کتب لشکر جامع لقب کاتب و انا و نشی نشکر آزاد
و بر گویند و نویسنده کتب بالفتح فراهم آوردن و حکم کردن و گرد کردن و شستن و در زرشک
و شستن و نوشتن و آماده کردن و دانا میان جمع کاتب بالفتح گرد کردن و فتمین نزدیکی
کلیس توده ریگ گرد آمده و بلند شده کذب بالکسر و بالفتح و کسوف و دروغ گفتن و
دروغ و بالفتح واجب شدن و درنگ کردن کذاب بالکسر و تشدید ذال و دروغ گفتن و بالفتح بسیار
دروغ گویند و بالفتح بسیار دروغ گو کذب بفتح جمع کتب بفتح کاف و نون تیره ایست
که از اکثر رومی گویند کرب بالفتح اندوه که نفس باز گیر و در سن و لو و بی آرام کردن اندوه کسی را
و نزدیک شدن آفتاب بغروب و آتش بیرون و بار گران بر نهادن و برسن تا فتن و تشنگ کردن
بند بر بند می و شوریدن خاک برای کاشتن و فتمین بے آرام و اند و بکین شدن و بیخ های شاخ
و فتن خرابه و جمع آمده کسب و زدن و گرد آوردن و طلب روزی و جز آن کردن بضم
کناره روغن کساب بالفتح نام یکی است کعب بالفتح تشنگ که از آفتاب یای گویند و پاره
روغن و گره بند های لی کوب جمع و نام دو پدر قبیل که یکی را کعب بن کلاب و دیگری را کعب بن
ربیع گویند کاعب نایستان و فتمین کاب بالفتح کواعب جمع کعب بضم نایستان شدن و فتن
و تشنگ جمع کعب کلب بالفتح ذوال بر شک و فتن و شک یکدانه جو و بنر شمشیر و قلاب آهنین

که ساقه نوشته دان از روی درآویز و بر بالان و ستاره ایست که آنرا کلاب الجبار گویند و دوال و ط
توشه دان و گردی آنه قضانه و کلاب الفرس خط بیان پشت است که آنرا خط اره پشت گویند و بختین
سخت شدن مراد و دیوانه شدن سنگ جز آن و سختی و مراد و دیوانگی متور ویدی و حرمی سنگ و بالفتح
کسب المسمی جز آن که دیوانه باشد کلاب بالکسر سگان جمع کلاب نام پدر قبیلکه از قریش که آنرا کلاب بن
مزه گویند و نام پدر قبیلکه از هوازن که آنرا کلاب بن ربیع گویند و بالضم نام آبی است و بالضم و تشدید
لام آبی که بر پاشنه سوزده کنند بر پاشنه زانند است و آنرا سهاز گویند و بالفتح سبکیان کلاب بالضم و تشدید
لام انبورا سبکیان و بختین کلاب بالضم و تشدید لام کلاب جمع کلاب بالضم و فتح لام تصحیف کلاب نام
مردی که آنرا کلاب بن واکل گویند کلاب بفتح تن شوع گرفتن دست و آبله که در دست پیدا شود از
کار و گیاهی است معروف که از آن رسن سازند کتاب الکسر خسته خراکوب بالضم کوزه فی دست و
لوله اکو اب جمع کلاب سواره روشن و بزرگ هر چیزی و کل مرغزار و درختان گیاهی و کودکی که نزد
بلوغ رسیده باشد و آب بسیار که اسب جوارح و اغصا که آن چیزی کسب کنند کلاب بالضم
کوبی است معروف کلاب بفتح تن سبکیان سبکیان نام شمشیر

باب الکتاب مع التاج

کتابتیم که این سال یکجمله بضم بر دو کاف گروه اسپان و بفتح بر دو کاف نگویند و بر دو کاف نگویند
کتابتیم که این سال یکجمله بضم بر دو کاف گروه اسپان و بفتح بر دو کاف نگویند و بر دو کاف نگویند
همزه بد حال و بریشان حال شدن که بریت با کسر گویند و وزیر و قهره خالص کتابتیم که این سال یکجمله بضم بر دو کاف نگویند
بر وزن حقیقت و نام قلع است از قلعهای خیر کتابتیم و کتابتیم که این سال یکجمله بضم بر دو کاف نگویند
بسیار شدن کا فته و روع وزن و روع گوی که ربه بالکسر و گوشت که در فریبی زیادتی از آن
تغزین کنند که رسته بالضم و تشدید بر سه حمله و تخفیف آن جزوی از کتاب و پاره از کلام است
که رسته بطیفه که بر سر چاه بنهند و سر پویشی که بدان قسم پوشند و نو از ش و بزرگوار می گویند
جمع کریمه بالضم اندوه کروه بالضم گوی و بالفتح و تشدید زرافوت و دولت و رجعت
که نیره بالضم کشنه کسوة بالکسر جامه پوشانیدن و جامه و رخت پوشیدنی که نیره بالضم و
فتح سین نان باره کسالت بالفتح کامل کتابتیم بالکسر حلقه سر حوب ترازو که رشته تار و رو کنند
مچایی که بچاه دیگر راه داشته باشد و بی که در سرتیپ پیچیده باشند کاظمه موضعی است و باید
بد و فرخی بصیرت بالفتح کوا که کعبت بضم کاف و فتح عین مجامیل کفایت بالکسر بسین

و سود گرفتن کفالت بافتح ضامن شدن کفاره بافتح و تشدید فایده شانه گناهان و چیزی که بر آن
 جبرگامی دهند کافه به تشدید فاسمه و باز دارند کفقه بالکسر و تشدید فادام و گوشت بدن
 و بکتر از و خط گردانند و اثره که بر دست نقش کرده باشند و هر چیز مستند و سخاکی که در آن آب
 جمع شود و باضم چیز دراز و ماشیه پیر این کفالت بالکسر جمع کرد نگاه و جمع کرد نگاه و بدین معنی جمع
 گفت است کفالت بافتح مانده شدن نکند شدن پوی بدروبی مادر و بی فرزند شدن کسی که سیر و پیر و
 نگذار و کلامه بوزن و معنی تراست کلمه باضم رنج و مصیبت درنگ سخن کلمه سخن و قصیده و قصه
 و شاد و متن و باصطلاح نحوین که لفظ است مفرد که معنی داشته باشد و باصطلاح منطقیین کلمه فعل را
 گویند کلمه بالکسر و تشدید لام حالت و کیفیت و برده باریک که بدان از تشدید خود را گامی داشته شود
 و ششم سخن که سیر و روح کند و بافتح تخیر کند و باضم تاخیر کردن و همه زمان مقنن کل کلمه کرده و اهر
 نیز ترین ابر و بامین خانه کمان و دسه و پوستی که در زیر دسه خیک آبگشی باشد و به تشدید لام
 و یا یکی کیمیه بافتح و تشدید سیم و یا چندی کیمیت باضم و فتح سیم آب سرخ و شراب
 و نام شاعری است کماقه بافتح سار و غ کشیده کلیسای ترسیان گناسته باضم و فتح بجا و
 رفته باشد کیمیه باضم نامی که در اول آن اب یا آم یا این باشد چون دیو المعالی و ام کلثوم و این
 حاجب کیمیه بافتح و تشدید نون مشکوهر و باضم حقه که در پیش خانه باشد یا بر بالای در
 باشد گناسته بالکسر سخن پوشیده و پوشیده سخن گفتن گناسته بالکسر کیش تیر و قیله ایست
 گوته باضم نرد و طبل خود گوته باضم گوشه و شر و بجای آتش گوته باضم ریگ سرخ و سیر
 معروف کو کیمیه درخندگی و بزرگی و شکوفه ستاره کوه باضم و فتح و تشدید واد و سوراخ دیوار
 خواه آن طرف دیوار رسیده باشد یا نه و بعضی گفته اند در بچه خانه کهوله باضم و تشدید شدن گناسته
 بافتح خبر غیب گفتن و فال زدن کیماسته بالکسر زیر کس و زیر ک شدن کیفیت چگونگی کیمونه
 بودن مرادف کون *

باب الکاف مع التاء

کسات بافتح میوه آراک که نیک بخته باشد و آنچه نرسیده باشد آنرا بر گویند کیت بافتح بدو
 و فاسد شدن گوشت گشت بافتح و تشدید نامر و ابنه ریش و باضم گروه بسیار گشت بافتح در و شوار
 و عم و اندوه آفتن کسی اگر گشت باضم و حتی است بزرگ و جبال طائف و تره ایست که آنرا مار چوبه و
 بلون خوانند و در قیله کنند و باضم و فتح و تشدید را کند ناکشوت بافتح گیاهی است بی بیخ که بر درخت پیچید

باب الکائنات مع النجوم

کند و گویند انوری گوید ع با حشش آتش چو شراب کد را مد + و بکندال و سکون آن تیره کس را تمام
و تشدید را بازگشتن و باز گردانیدن من که بر درخت بیا و نیز ند و بدان بالا روند و رسن بالا ن
ورسن با و بان که و جمع و آبی که زمین ریگستان بخود کشیده باشد و بضم نیز آمده و بالضم همان است
و آن در و از ده و سق است و هر و سقی شفقت صانع و شفقت هزار و قصد ظل نیز گفته اند که و بر بالضم
و اگر دیدن و جمع که نیز آمده که بر آواز گلوی خفته کرده و آواز کردن آن کراره به تشدید را باز گردانند
و باز گرداننده و تشدید را بکند برنده و لقب حضرت علی کسره بالفتح شکستن و بر فرازم آوردن منع وقت
فرد و آمدن و با کسره فزودین خیمه و استخوان که بر آن گوشت کم باشد و استخوان باز و از جانب
اگر و بفتح نیز آمده و حرکت زیر دادن و حرکت زیر و شکسته و با کسره فتح سین یار جامع کسره کسره
بالفتح زمین بلند و پست و بالضم جمع کسره کسره بالضم سیم بریم کشیده کاسه شکسته و عقاب
کسره بالفتح و ندان سفید کردن شتر و بشم کردن مردم کسره بالفتح و یک گوشه گمان و میدان
چند کردن کسره بالضم ناگردیدن و ناسپاسی کردن و بالفتح پوشیدن و کوزه بزرگ که و بالضم
ناسپاسی کردن و بضم کفران و بالفتح بسیار ناسپاس ناگردنده کاغذ خور خلافت غوره خرا و طلوع
که اول بر درخت خرا یا شود و اروی است سفید خوشبو معروف و نام چشمه است در بهشت که فر
پوشاننده و ناگردنده و ناسپاسی آنکه به بالای جابه پوشیده باشد و دریای بزرگ و جوی بزرگ
و بزرگ و شب تاریک کفاج جمع کسره بالفتح غلبه کردن بر کسی به بزرگی سر قضیب کند و بضم کاف
و وال دار و بی است معروف و آن شیر و درختی است و مرد کوتاه قد رشت و جز بزرگ کور بالضم
گشتن و افزونی و پیچ و ستار و پیچیدن آن و شتر و گا و بسیار و بضم گفته اند مقدار صد و پنجاه و شتر و
من الحو بعد الکول یعنی پناه می بریم بخدا از نقصان بعد از اوقی و از کمی بعد از بسیاری و بالضم کوره آه
و خانه ز نور و بالا خا یا ساز و ساخته آن واحد کوره گوشت بالفتح مرد بسیار خیز و کرد و عیار و
مرد خشنده و جوی است در بهشت و حوض کوزه بر و ن بهشت در موقت که منع آن کوزه است کسره
بالفتح بر آمدن روز و بانگ بر زدن و قهر کردن کسره دم آهنگر که از این معنی گویند نام کوچی

باب الکاف مع الزا

کسره بالضم خیمین کوزه با کسره صبح و نام مرد است و بالضم و تشدید را ناگشتن و بزم مرد است و حاذق
و بازی که گفته باشند تا گردانند یعنی بر ما بریزد و خرج و بازی که لال دوم در آمده باشد که از این معنی
خشب شدن کردن از سختی سرا و شنیده یا کوزه سرتنگ و برود معنی به تشدید را نیز آمده

و بالکسر گویند بزرگ که خرمین شبانان بر دزد و بالضم و تشدید را نیز آمده کسر بالفتح و تشدید
را تشک کردن تشک گرفتن کار بر کسی و خشک شدن از سرما و کمر دشتند خود رخت و کمر قه و کمر الیدین
بجمله بالضم و ممتد بخوبی کسر بالفتح گنج نهادن و گنج نهاده کنوز جمع کنیز بالفتح و آن خرم و بالکسر دختر
آگنده گوشت کوز بالضم کوزه گیران و اکو از جمع و نام مردیست و بالفتح گرد کردن نوشیدن آب بخوره

باب الکاف مع الهمزة

کاس بالفت خوک و این عربی فصیح نیست بلکه فارسی است که آنرا بعضی عرب در کلام آورده اند
کاس بجزه شراب جام شراب و بمعنی مطلق جام نیز آمده کوس جمع کفیس بالکسر و کاف این است چاه
و جوی و سر بزمیان کشیدن کایوس آنچه شب مرد خفته افتد و کید و این تقدیر جمع است لیس
بالضم بزرگ سر کفیس بالفتح بشتاب رفتن ستورگران بار و بالضم خرس که اس بالضم عطسه ستور
عطسه و آن آن کاس خالی که لوطیه داون گیرند و آمد که از کوه فرو داید و از اشوم دانند کسر
بالکسر بزرگین به هم شسته و هل بر نیز کرایس بالکسر جامه که از ریشمان سفید بافتند و عرب کرایس
بالفتح کرایسی منسوب بدان کرایس بالکسر و یای و و لقطه بالافانه و در خانه کرو و س
بالضم کلمه بزرگ از اسپان و استخوان با سه مفصل که دو گانه باشد چون دو کف و زانو ها
و گرد و لشکر و استخوان فقره میان هر دو شانه کرفس بالضم کاف و فاف و سکون را بنده و بفتح
کاف و را و سکون فافه ایست مانند اجاین بندی اجمود گویند و از خواش یک است
که کشم گزیده چون بخور و فی الحال بمیرد کفیس بنیز خرم و گوشت که بر سنگ لفسان
خشک کنند و بگویند از جهت زرد سفید کفیس بالکسر و روج کفاس بالکسر خوابگاه
آمو و پنهان شدن او در آن و بالفتح و تشدید نون خاکروب کفیس بالضم کاف و ال
ریشهای گیاهی است اندر و نش زرد و بیر و نش سیاه است قی آر زده و شکم را ننده و
زاتل کند و بقیق است و چون بپایند و در بینی و من و عطسه آرد و چشم را روشن کند و این بجزه آمده
اتا الهم حمله فصیح تر است کفیس بالفتح خانه و فتن و بضم و تشدید نون سبزه سیاه
و بعضی گفته اند خسته شجره کفاس معبد تر سایان جمع کفیس کوس بالفتح سر زیر کردن و
برسم پا عی رفیق ستور و بالضم طبل عرب کوس کفیس بالفتح کوتاه و پدر قبیله ایست
از عرب کفیس بالفتح زیر کس و زیر کشدن و بالکسر کفیه و بالفتح و تشدید یا زیر ک

باب الکاف مع التثنية

کشتن بالفتح گوشت زرد و صفت که کپاش بالکسر جمع کشتن بالفتح خراشیدن و بخت
کشتن و طلب و زری بهجت عیال و عطا یافتن از کسی سخت را ندن ستور کشتن بالفتح و بخت کشتن
و کسر اشکند ستور شخوار زنده چون معده مردم را و فرزندان خرد و عیال مرد و ستیس آوار بود
افعی چنانکه قبیح آواز نفس او و اول آواز شتر کشتن بالفتح مرد و سبک و کافی کند کشتن بضم کاف و ذل
برنج عقیق و داروی است که از آن کند که نیک کشتن تافتن پارچه را نرم کردن سواک درشت

باب الکاف مع الهمزة

کرپش نیز صاحب قاسوس گوید پیروی که با بعضی نیز چا خوردند مطلق نیز چنانچه جوهری گمان بود
تخصیص لرزه و چیدن بر خود

باب الکاف مع الفصاد

کراض آب فعل که ماده از جسم بیرون اندازد و چیز را نور و با س جسم کر ضه بالضم و ۴۰

باب الکاف مع الطاء

کشط بالفتح پوست کردن و قبل از بخت ستور بر گرفتن و بر نه کردن و سپردن برداشتن

باب الکاف مع الظاء

کط بالفتح و تشدید ظاء بخامیدن و در اندوده انداختن و تخمید کردن کط خط بالکسر از حد گذراندن
و شمنی و عداوت بایکدیگر و رطل کط لظ مردم سخت دشوار کط بالفتح و شوار آمدن کارگری

باب الکاف مع العين

کسب لیتیم و سال و جزآن که تمام باشد کسب بالضم و فتح تا به ر و باه و مر و لیم کتبان بالکسر جمع کشتن
بالضم و ان شدن ستور و قیام گرفتن از شیر و جفات کسب لغتین آب باران استاده و باران
ساق کشدن و بدین آب خوردن کسب بالضم آب بدان خوردن از جوع و جزآن کسب
بالضم یا به گویند و گاه و جزآن و ظرف چیزی و بینی گوه و گرده اسپان و لفظی است که بان
اسپان را فراهم آرند که سوع بالضم استخوان پیوند سر و دست از طرف فخر که آنرا زنده
اصیل گویند کسب بالفتح پیوسته کرد اگر د پاشنه است و آن موهاست آویزان باشد که سر
دست و پایی است خراب باشد بالایی سم و تاب سر و دزدن پستان ناکه تا شیر باز گرداند و فتنن گردنی
است ازین کسب لغتین شکافنی و چرک پای و مشک و ظرف که چرک بته باشد کسب بالکسر جمع خواست

پنجمین کعبه گنج گشتی و شش شدن و نزدیک آمدن کار و میل غروب کردن ستاره و نرمی قوتی
کردن گنج و بختین بر گرفتن انگشتان و جمع بالفتح استخوان بند دست بطرف انگشت ابهام که از
زند اعلی گویند و همچنین کاع و بر ساق دست رفتن سگ در رنگ از گراشیع بان ترسیدن از خیر

باب الکاف مع القام

کاف حرف معروف و به قسیده قاف باز دارند و تیره دندان سوده شده از پیری گشت بالفتح است
رفتن و دو کرانه یا لان بر یکدیگر بستن و دو دست را و لبستین و بلند شدن سر تپانه و نوعی راه رفتن
و با کسر تپانه و بالفتح و کسر تپانه آمده و بختین پس شدن شانه و پس شانه شدن و نوعی عطای است که در شانه
پیدا میشود و نسبت استوار و در وقت کثاف بالکسر یعنی که بدان دست را و لبستین بندند گشت
سلب کسر است بضم کاف و پسین و به تیره و و ات کسفت بالفتح بریدن عرق بستر و پی کردن
آن و پاره کردن جامه و پوشیدن ستاره و جز آن و بالکسر پاره و بار بار پی چیری جمع و فرو داده
و بالکسر و فتح سین جمع کسفه یا کسر یعنی پاره چیر کسوف بالضم گرفتن آفتاب و ماه و بد حال شدن
و ترش شدن و بخیل شدن و در عرف کسوف و آفتاب گویند و خسوف در ماه کاسف گویند
و بد حال و ترش روی گشت بالفتح کشاده و برهنه کردن و بختین مویهای گردیده
مانند دانه و پچید شدن و ماسپ کاسف پیدا کنند و برهنه کنند کسوف بالفتح تیره
کثاف بالکسر بستن شدن ناکه و بالفتح و تیره یشتین بپار پیدا کنند و نام تفسیر می است
معروف گشت بالفتح و تشدید فاجعه و باز ایستادن و باز ایستاده کردن کسی را و دوباره و هنوز
جامه را بر یکدیگر و تا بپاشیدن و خرقه و لغت و ساطع کردن حرف هفتم از کلمه و قتیکه ساکن باشد
چون نون فاعلاتن و مغامیلن و کف الذب کف الاسد و کف میم نام گیاه است و بیان
گفت انخسب گذشت کفوف بالضم تمام سوده و کوتاه شدن دندان شتر از پیری کثاف
بالفتح مانند و اندازه چیره و روزی و روز گذار و هر چه کفایت شود و مستغنی سازد از طلب
مفی الحیث اللهم ازرق آل محمد کفافا و بالکسر را گرفتن هر چیزی کففت بالفتح خالص و
شیفته شدن چیزی و بختین کعبه روی یعنی رنگ میان سیاهی و سفیدی که بر روی ظاهر شود
و سیاهی روی ماه گشت بالفتح و از گرفتن چیزی را و نگاه داشتن و یاری کردن و دیگر دیدن
و بر آستر خطره ساختن از شاخ و درخت و بالکسر ظرفی است که شبان در آن ادوات و آلات نگارند
و بختین کرانه و جانب و پناه و بالفتح اکناف جمع کنیف بالفتح نهانخانه و پوشیده

و سپر و جامه خلا و طهارت و خلیقه متحرکه از درخت و شاخ سازند و با بصر متحرک چون طرف که چاک که
در آن چیزی نگاهدارند تصغیر گشت با لک و نقیب این مشهور که فاروق و ابراهان نقیب کرده و قیام
کنید **بلا** و علما **الحق** غار و پناه کرده و بیرون بیرون

باب الکاف مع الکاف

که این بختین دی است متصل بکوه لبنان و قلعه ایست بنواحی ابقا و بالفخ و کسیر خیزی
و صاحب قاضی گوید که کرک معنی ده لیکن را است و آن خطاست که زبان گنم و دشت کرد
که از احب الاصل گویند کشاکش بالفخ یا شتیه یک باب الفخ نان که در کتاب

باب الکفاح مع الاعداء

کفیل بفتح بند طبع و بند کردن و مجبور شدن داشتن و فتنیدن پوختن کوتاه کمال بفتح و تشدید
در علاج چشم حاذق باشد کفیل بفتح سال قحط و سختی سال قحط رسیدن کفیل بفتح چشم کشیدن
و بفتح سر و بال بسیار فتنیدن سیاه رنگ سر گون شدن چشم کمال بالکسری چه بین که در آن
در آن بند و چشم نازد کفیل بفتح فتنیدن کمال لعل بالکسری و چشم پیری و آنکه بیشتر شود از چشم
کفیل که در گویان اشتیاق نازد و ویران شود و بفتح پیوسته روزه داشتن خاصه میان و فتنیدن
میرن کفیل خاصه و کافل بصوم و اتم بصوم کفیل خاصه و قبول کشنده کاری بر خود و کل
بفتح و تشدید لام گران و بار گران و عیال مرد گول جمع و تیم و آنکه نه او را پدر باشد و نه فرزند و
مانده شدن و خیره شدن چشم و کند شدن زبان و بفتح همه و جیب کمال بفتح مانگی و خیرگی
چشم کمال بفتح کن شدن شمشیر زبان و خیره شدن چشم کمال خیره کن از زبان و چشم و چشم
و زبان کمال بفتح تمام و تمام شدن کافل خیره تمام و نام اسپه است کمال بفتح و میان
سال و کلمه زن میان سال کمال سست و میان دو گفت شور و پدر قبیل از بنی امیه کمال
پیودن و میان کمال بفتح و تشدید یا چنانچه لقب شخص احمق است که همیشه خاک را می پیود و کفیل
بفتح و تشدید یا آخر صف در کارزار

باب الثالث

گشتم بفتح نینادشتم و راز پوشیدن و تحقیق گپای است که بدان خطاب کنند گشتم بفتح گم
سوار تا که و نه فراق که وقت پریشتم باینک نمند گشتم بفتح باز داشتن از کاری و تحقیق ناز

بیشتر شدن که هم بالفتح گردیدن کرم بالفتح بر کرم غلبه نمودن بر کسی دخت انگور و قلاده و بشین
 جوانروی و مردی غریزه و بزرگوار و گرامی شدن و خشنود شدن کرم خشنوده و جوان
 و از گناه در گذر نه کرم بالضم کرم و بالکسر جمع کرم و لغیر بالوجه البه که در وقت سلطان محمد
 نزدی ازاع نمود و از مرند سی خیری را گفتند و طائفه که میشدند و بالفتح و تشدید بسیار کرم بالفتح
 بدندان شکستن و تقویت کردن باسی و نظری لب اسب و فرو کوتاهی بینی و انباشتن کرم بالفتح نافه
 که در انباشت فائده باشد از پیری کرم بالفتح بدست بالیدن و پاک کردن چیزی خشک کرم بالفتح
 بینی ازین بهین لغتین است و ان کرم بالفتح شش و غنیر و ان کرم بالفتح شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 کرم بالضم خاوش بودن از شکار باز گشتن و ان کرم بالضم شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 بالفتح کوشش و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 کرم بالضم خن کرم بالضم شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 روی و زسار کرم بالضم شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 استین انام جمع و بالکسر شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 و خسر را پوشیدن کرم بالکسر شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 جستن است یزان بر باد یان و بالضم کرم بالضم شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر

باب الکفای مع المول

لکین و چپکی لکین و دوم باره خیزدن و دشتن لکین و چپکی لکین و چپکی لکین و چپکی لکین
 خیزی او فیه شدن گمان بالضم ساری شش و بالفتح و تشدید بالضم ساری شش و بالضم ساری شش
 گناه و پوز شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 و حرارت و برودت و بالضم کرم بالضم شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 و دادن حرمین کران بالکسر بر خط و بعضی گفته اند خنک و بعضی به باد و بالضم شش و غنیر
 و ابحر و انرویک سیراف و بالفتح و تشدید را حمله است باصفهان و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 مغرب کرد ان فحشین و به است لکین و بالضم ساری شش و بالضم ساری شش و بالضم ساری شش
 شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر و شش و غنیر
 ناسیاسی گولن بالضم نهان شدن و بالفتح نافه که استی خود نهان دارد و بالفتح و تشدید نهان
 کلامین نهان کمین نهان شونده در کارزار و خزان کرم بالکسر و تشدید نهان کلامین نهان

پوشیدن و پنهان داشتن چیزی را کانون آتش دان و دوابه از ماهیگری و کانی را کانون اول و دیگری را کانون الاخر گویند کوان اسب بالائی که بار برده و نشو و نشو که زیرک و تیز فطن باشد کوفان بالضم ناله و نام شهر کوفه کوان بالفتح بودن دست شدن و همچنین کینوته کاهن خال گوی کمان بالضم و کشید و کینه لغتین جمع و نام و و فیما بین لغتین بالفتح گوشت اندرون اندام زن کیسان بالفتح بزرگداری کردن و نام شخص است کیان بالکسر جمع کائن و سمع الکیان نام کتابی است در علم طبیعی و معنی آن شنیدن احوال موجودات است کائن موجود و باشد +

باب الکاف مع الواو +

کیو بالفتح آب از کوزه ریختن و سر کردن در اندن پیروفتن خار و فاشاک و یف و مثل آن در خاکستر پوشیدن آتش کنو بکنا یخین گفتن و کنیت کردن کسی را

باب الکاف مع الهاء

کره بالفتح ریختن و بضم ناخوشی و ناامیدی کمه لغتین کور مادر را و شدن کمه بضم پایان چیزی و کمر

باب الکاف مع الیاء

کاوی ببال جمع درختی است خوشبو که آنرا که زیر گویند و در بند بسیار است و بندی آنرا که کیده گویند و شراب کاوی بر جام و جگر و مانند آن بسیار نافع و قلع ماده آن مضاست و آن شراب را شراب کسریز گویند کرسه بالضم کلنگ گروبی بالفتح و تشدید را فرشته مقرب و تخفیف آن هم است کرسی بالضم تخت کوچک که بفارسی آنرا سندی گویند که ایسی کرباس فروش کسائی نام شخص است قاری نحوی مشهور که اکثر کسائی پوشیده کافی پس شونده و خنمان کننده می ویر کاوی داغ کننده کی بالفتح و تشدید یا داغ و داغ کردن و گردیدن نیز گریز

باب اللام مع الالف

لیا بوزن شیب فله و آن شیری است که بعد از زادن بچه حیوان و در شند قطی لغتین فرخ و آتش باز بزرگ القار بالکسر دیدن و رسیدن و کارزار کردن و کولو بضم بر و و لام مر و اید بزرگ مر و اید بزرگ جنس است کولو به تمامه و آن و ابولو و غلام مغیره شعبه قاتل حضرت عمر و ابوالکسر علم الوی جمع الویات جمع الوبیا و از ایست خروند و یک به با قلا که آنرا آسیاه چشک گویند لاوی تختی و نام پسر یعقوب علیه السلام است +

باب اللام مع الباء

باب اللام مع التاء

لیسانه بالفخ خریدند بشدن کینه تمام جا است وزن عاقله لینه بالفخ و تشدید با
 انبار کردن که گشتن گاه است کینه با کسر شفت و شتر و گوشتند شیر و از لیسانه با کسر
 یا شتر جمع شده و موی پشت و شانه شیر در نه لایه و لویه سنگان گشت بالفخ و تشدید
 تا تر کردن پشت و مانند آن دستوار بسختن پیچری و چسبیدن لینه با کسر و تشدید تا شله
 گوشت گردا گردان بجا چینه بالفخ ستیزه کردن بچینجه بالفخ سهره و نام لینه در دانه
 گردانیدن و شوریده سخن گفتن و سخن در دمان گردانیدن چنانچه ظاهر نشود و چینه
 و تشدید هم بسیار و دیاد و در ترین موضع دریا و دریای شرف و بالفخ آواز و موی و تشدید
 گردان بگوشت چینه با کسر سوزهایش و بجهت ایستام گیاهی است کینه بالفخ و تشدید

آشکارا و پودجانه که تباری بافتند و خوشی نخلی خوشبوی چند که یکی کنند و بپزند و بپزند و بافتند و
 تشدید و ال مزه و شراب لذت و خوش مزه یا فتن لرزه چیدن گیاهی صفتیه بالضم و تشدید یا فتن
 کردن لطافت باریک شدن و نازک و کوچک لطیفه نیکویی و خیر نیک لایحه یکسیرن جمله
 فتح یای حلی و ختی است از قسم قوم که شیر سوزنده و قتال دارد و لغت بالفتح یکبار بازی کردن با
 یک نوع بازی کردن و باضم بازی چون نزد و سطح لغت بالفتح نفرین و باضم آنکه او را مردم لغت
 کنند و باضم فتح عین آنکه مردم را لغت کند لغت بالضم لام و فتح عین اصوات و کلمات که مردم را لغت
 خود بدان تعبیر کنند لغات و لغون جمع لایحه لغین معجمه سخن باطل وزن پیوده گوی لا و طه دریا و فیه
 و آسیا و خروس لغاطه بالضم آنچه از دهن انداخته شود لغت بالفتح گردانیدن و پچانیدن
 به کسنگاه کردن و سل کردن و شلیم و نیمه خیری لفظ بالضم و تشدید قاف مرد بار گوی و حاضر
 جواب لفظ بالفتح مرد و لام سخت آواز کردن مزه لفظ که آنرا بقاری لفظ گویا لغت
 بالفتح علتی است که روی آدمی را بکشد و معلول لغت لغت که داند و ماده شتری که زود
 استن شود و عقاباده لغت بالکسر تاده و نشا لفظ بالضم خیری انداخته شده که بچیده شود
 تا ضائع نگردد و وقت بیداشدن چشمش باورسد لفظ بالفتح طیفه که از راه بردارند و بپروند
 لفظ بالضم چیز برون و بی قیمت لفظ بالفتح و خشدین برق و یکبار اندک دیدن خیری یا
 لغت بالضم و فتح کیم و رای معجمه عیب کننده لغت بالفتح و روشنی و بالضم کرده آدیان و سپیدی
 که بر سر باشد و پاره از گیاه که خشک شده و سپیده شده باشد و پاره از عضوه خشک ماند در وضو و سل
 لغت بالفتح و تشدید خیری اندک دواکی و زانیه و بالکسر سونی که از بنا گوش گزیده باشد و لغت زره
 لغت بالفتح نه پیریده خیری سخن گفتن و نگردانیدن و باز داشتن لغت بالفتح سوختن دوستی کسی با
 لغت بالکسر انعام کردن و از راه پس بستن زن با هم و لغت بالفتح ملامت کردن لغت به تشدید و
 سخت ملامت کننده لغت به تشدید و لغت زنگ وی گرداننده و سیاه کننده لغت بالضم و عن تازده
 لغت بالفتح و زبانه گوشت پاره است که در درون دهن بر سر طعم که حرا طعم است میباشد لغت
 بالفتح باز گردانیدن باز داشتن و بالکسر روی هر دو طرف ران همان گونید و لغت کردن لغت
 کلمه است که در وقت آرزوی خیری گونید و بقاری آن کلمه باشد لفظ و لفظ بالکسر آنچه بر خیری چیده
 لغت معوت و مانند آن که در دوات کت و خیری سیاه که در محل کت و لغت لام در دوات کردن و بخشدین کت

باب اللام مع الحاء

باب الامم مع الحما

باب اللام مع الحاء

باب السلام مع الكائن

البته باضمیمه بیار از مال و جز آن و مردم انبوه و آنکه بسفر رود و از جای خود دور نشود و آخرین کس از
گروههای تهران عادی و بالکشمه و موی انبوه میان دو روش و تعیین بشیم و طلق و سفینه گرفته تن بیشتر

از باری خوردن گیاه لیسید جوان خرد و نام شاعر است معروف لحد بالفتح شکاف کرانه
کور و شکافتن یک کرانه کور و بالضم نیز آمده لحد و لفتحین سخت خصوصت شدن و معنی است بشام
لحد بالفتح و تشدید ال جدال و خصوصت کردن و بالضم جدل کنندگان لحد و بالفتح جدل کنند
و همچنین الدب تشدید ال لحدید کرانه وادی و کرانه کردن و دار و که در کرانه و بان ریزند و بان
معنی است لحد و بالفتح لحد بالفتح شیر یکیدن و بچه و لیسیدن غسل و بفتح سین نیز آمده لغد بالضم
دوین بجه گوشت کرانه کردن و بالفتح براه راست آوردن ستور و جز آن لحد و لفتحین هر یک
چسبیدن بجائی لیسید ستور مانده تنده لحد بالفتح گرانی بار و دفع کردن و لاغر کردن چار یا
و گران شدن بار پیزی و سوختن بخواری *

باب اللام مع ال ذال

لحد بالفتح خاستن بخری بعد از آن که یکبار داده باشند و لیسیدن سگ طرف را و خوردن شویگاه
لحد و غش نه لوا و بالکسیر یگریناه گرفتن نو و بالفتح پناه گرفتن کرانه و ال الوا و جمع لیسند
بالکسر پناه گرفتن *

باب اللام مع الزار

لحد بالفتح لحد زدن شتر بجز بالفتح چسبیدن لغزیدن بجز بالفتح فروختن تنگ می لحد بالفتح تشدید زار
سخت کردن و چسبیدن لغز بالضم و فتح غلین و چسبان مسواران خوش کلان شوی لحد بالفتح لحد زدن
بر سینه طمر بالفتح عیب کردن و اشارت بچشم کردن و زدن و سوختن لحد بالفتح و تشدید سیم عیب کننده و چشم
اشارت کننده لحد بالفتح در آختن و در میان قوم شدن آختن سیدی سو بایا و تشدید و نیزه بر سینه
زدن و بسر بردن شتر بجز و بره پستان مادر را بوقت یکیدن لوز بالفتح با دام لوز قاسیه *

باب اللام مع سین

لحد بالضم پوشیدن جامه و بالفتح پوشانیدن کار بکسی و همچنین تاریکی بار و شنائی بالکسر جامه و پوشش
لباس بالکسر جامه و پوشش لباس از جل زن لباس المرات مرد و لباس التقوی شرم جامه و پوشش
و بطن لبوس بالفتح زره و پوشش محس لیسیدن لحد ناکه آنگاه گوشت لبس بالفتح تشدید
سین خوردن ستور علف الفاس بالضم علف نویسته طلس بالفتح کوفتن و سخت بیای سپرد
لبس بالضم سیاه لبان که لبایستان از نایات سرخی بچسبانی زنده لبس و لفتحین سرخی لب
که لبای زنده لبس بالفتح عیب کردن و بختن شوریدن دل و تبا شدن بالفتح اول و کسراف

مردم را لقب کنند و افسوس کنند و بدی اندازند و میان مردم لافش عیب کنند لمس
بافتح بسودن و جلع کردن لباس باضم حاجت لوس بافتح چشیدن لواس بافتح چشیدن
لوس چشیده لوس بافتح چشیدن لوس بافتح فعل ماضی است یعنی نیست لباس بالکسر و شایع

باب اللام مع الضاد

کاحص بافتح سختی و ملا و اندر آوختن بخیر کحیص تنگ کحیص نفعتین گوشت گرفتن چشم
و بستن بسیار گوشت که شیر از وی بدشواری بیرون آید و کسر فانیز آمده لوص بالکسر تشدید
صاد و در لوص جمع نفعتین دندانها و شانها بهم نزدیک شدن لوص باضم گردانیدن خیر
بجسمی که می خواهد +

باب اللام مع الضاد +

لضماض بافتح کسر زیرک +

باب اللام مع الطاء +

لط بافتح و تشدید طاحل لطا باکسر سبع و چسیدن بر چیزی و لازم بودن بکاری منکر شدن حق
کس را پرده فرو بستن و دم میان ران و آوردن شتر لقط نفعتین افتادن دندان نمرده شدن و
ماندن پنج ماه دندان لوط بافتح چیزی را با چیزی برابر کردن و برابری کردن با چیزی لقط نفعتین
پانگ و خروش لقاط باضم کوی است لقط از زمین برگرفتن و دانه چیدن و سخن چیدن و نفعتین
پرورش و بر چیده و لقط الممدن ریزهای زر که یافته شود لقط انسل خوشه تشدید لقط بچه قلند
و جران که بر دارند و را لوط بافتح بر چیدن و بگل در گرفتن و اندودن و حوض را و عمل قوم لوط
کردن و روا که پرورش کنند و باضم نام پناست لوط بافتح چسیدن بالکسر و تشدید واحد لوط

باب اللام مع الطاء

لوط بافتح نگرستن بگوشه چشم کوط بافتح گوشه چشم لقط بیرون افکندن از دهان و سخن گفتن
لقط زبان گردان و آوردن بعد از طعام و آب آیدن لوط بافتح چیزی اندک

باب اللام مع العين +

لذبح بافتح سوختن آتش کسی را و سوختن و اذن کسی را لضع گردیدن مار و کثرت طبع چسیدن
و پیش پایی زدن پس کسی و نفعتین سپیدی و رون بسیار و آن بیشتر در دم بسیار بود و در سخن و زمان
مردم چنانچه بخواند لعا باضم گیاه نازک و راو لعتن طلع بفتح مرد و لام نام کوی و شراب

لصاع بالکسر جاور لقع بالفتح خمیزون کلع بالفتح چک چسیدن براندام و گزین مار و کزوم
ولسیر زدن بچستان مادر را وقت یکیدن و بالضم و فتح کاف لیم و خوار و بنده نفس همچنین کلع
بالفتح کلع بالفتح روشن شدن و درختیدن بوع بالفتح سوزش عشق لبع بالفتح رسیدن ببل شدن

باب اللام مع العین

لثبع بالفتح حرف را اللام و سین را تا گفتن لثبع بالفتح گزیدن مار و کزوم و طعنه زدن لیم
مار گزیده لا و نع گزیده و نام مرغه ست

باب اللام مع الف

لصف بفتحین و بجم سیاه و او ای و سفاکی که بر کلاه یا به باشد کحاف بالکسر فاعله یعنی جانه که از
پنه و قه آگنده باشد کحاف سنگهای سفید تنگ کحاف بالفتح مسکه تنگ و زدن سخت نصف
بالفتح چهار و کبر و نوعی از خرمالاصاف بالفتح موصی است از بنی تیم لطف بالضم نرمی و نازکی
در کار و کردار و بدیه و مهربانی کردن و یاری کردن و نگهبانی و حمایت کردن و تقویت بدیه و
احسان و مکنونی لطیف لغایت نیکو کار و یاری کننده و لغایت نازک لطائف نیکو بینا و خیر کار
ماز که جمع لطیف لغت بالفتح و تشدید فاعله و چسیدن و بالکسر درخت پیچیده بدخت دیگر الفات جمع
و مجتمع و فراهم آمده و عاجز در کلام و رنگ کننده و رخ و گران سنگ و هسته و جامی ابوه بسیار
در لغت گفته کرده دم آگنده در سبزه پیچیده و در هم دوست و کلمه که دو حرف از آن حرف علت باشد
الفات بالکسر جانه برونی که بر مرده چنند لقف بالفتح سبک گرفتن چیزی را و چیر سبک و بختین
اقتادن و یوار و فروزینیدن عوض و فراخ شدن که اسامی آن لهفت بفتحین درین خوردن و
اندو مکنین شدن لهفت بیچاره و درین خورنده لیفت بالکسر پوست و قوت خورنده و ده

باب اللام مع القاف

لسق بالفتح و لبعق مدزیرک بشیار و جرب سخن لسق بفتحین و بنای مثله تری نیشدن کماق
بالفتح در رسیدن و در یافتن کحوق بالضم بهم شدن و چیر یا بیشتر و بد بنال چیری سپین کحق بفتحین
انچه بسااتی خود ملحق شود و انچه در خاک از اول در رسد و انچه بد بان بردارد و انچه بد بنال چیری پیوسته با
لاحق بد بنال کسی رسنده و نام سب معاویه بن ابی سفیان لزوق بالضم بر چسیدن و
همچنین لسق و لصدق بفتحین و چسیدن شش بر تنی گاه از تشنگی و همچنین لسق بفتحین

لعوق بالفتح سیدن و لعوق الاصبع کنايه است از مردن لعوق بالفتح دارد و جزآن که ليسه شود
 لعوق بالفتح فراخ آوردن و زرجامه بدو قن و با کسر کناره در زلق بالفتح و تشه پد قاف
 بر شتم زدن لعوق بالفتح هر دو لام زبان و مرغ نکال لعوق مرغ نکال و آواز آن لعوق بالفتح
 پاک کردن و شتم بالیدن لعوق چيزی اندک لواحق پیوسته یا بنال چیزی لواحق بالفتح چیز دیگر
 لعوق بالفتح سپید شدن و قن سپید و سپید شدن و کسر با سپید اماق سفید و گاو سپید
 لعوق بالفتح بر چسپیدن سیاهی بردن و چسپانیدن و نیکو کردن و اصلاح دادن سیاهی جزآن

باب اللام مع الکاف

لک بالفتح آختن و کار آختن و در هم آختن بست با انگین و جزآن کک بالفتح در آوردن
 چیزی در چیزی و چسپیدن بهم لک بالفتح و تشه یک کاف زدن و کوفتن و چسپیدن سرخ که آن
 پوست را رنگ کنند و با کسر تناله و نقل لک باشد که آن و شتر چیزی و مانند آن چیزی
 وصل کنند لعوق بالفتح خائیدن

باب اللام مع الهمزة

لعل بفتحین و تشه لایم اید و تشه لیل شب و بچه مرغی است که آنرا گردان گویند

باب اللام مع الهمزة

لاجرم یعنی ناچار لام بالفتح و سکون همزه تیرا بر نهاده و بهم آوردن و جاحت و زربها لایم
 و بالفت نیز خوانده اند و بالضم ناکس و بخیل بودن و با کسر صلح و اتفاق میان دو کس و یا بدل
 همزه نیز آمده لیتم ناکس و بخیل لوازم بالضم و در همزه برهای راست کرده تیرتیم بالضم بر سینه زدن
 بالفتح بوسه دادن و دهان بند بر دهان نهادن و کوفتن شتر شگ با هم و تشه و تشه خون آلوده کردن شتر
 شتر را لایم بوسه دهند و آنکه دهان بند دارد شتر بالضم جمع شترام با کسر دهان بند بچاهم با کسر
 لگام و آنچه زنان بوقت حیض بندند تخم بالفتح گوشت و بچه ناره از آن تخم و تخم و اجماع بالضم
 و گوشت خوراندن و گوشت از استخوان باز کردن و آرزو مند گوشت شدن و پیوند آنگینه و ضعیف
 و جزآن کردن و گشتن و بالفتح و کسر عازر و مند گوشت لایم گوشت خورنده و خداوند گوشت
 تخم بالفتح و تشه حاکو گوشت فروش تخم گشته شده و گوشت ناک تخم بالفتح گروهی است از
 یمن و بالضم نوعی است از ماهی لدمم بالفتح آواز شتر و جزآن که بر زمین افتد و پاره زدن

جامه و موزه را و زدن و کوباج را بدست زدن تا پهن شود و اضطراب کردن دست بر سینه زدن
زبان و رتبه لدا هم با لکس بر زدن جامه و موزه را لکس جامه پاره زده لادم پاره زنده لادم
نفتخین جمع لادم و حرمان و خوشنایان لادم نفتخین لادم بودن بخیری و شکفت نمودن چیزی کسی الزوم
بالضم لازم بودن بخیری لادم بالفتح و کسی هم نام زنی که لادم باشد به کسی لادم آنچه همیشه باشد بخیری
لظم بالفتح طایفه زدن لظم بالکسر بیکدیگر طایفه زدن لظم بالفتح اسپ سفید روی و آنکه
کیطون روی او سفید باشد و آنکه پیر و مادر او مرده باشد و شتر بیکدیگر سبیل دیده باشد و اسپ نیم
از ده اسپ که بکرو تا نزد لتمام بالضم گفت و بان شتر و با لکسر وی بند لظم بالفتح غبه دادن کسی
بخیری که یقین او نباشد لظم بالفتح دهانه راه راه راستن و نفتخین سیانه راه لظم بالفتح مشت زدن
لکاتم بالضم نام کوهی است در شام که اولیا المدد را بخا جمع میشود لظم بالفتح و سکون بیم حرف لظی
و بالفتح میگویند چرا و بالفتح و تشدید میهم جمع آوردن و نیکو کردن و صلاح نمودن و عرب گوید لظی لظی
جمع کند حق تعالی را انگیزی او را و خوردن گوشت و خوردن یاران و خوشنایان خود و گناه صغیره کردن لظم
نفتخین است و نزدیکی گناه و گناه صغیره و نوعی از جنون لظم بالفتح نیکو کردن و سترش کردن
لظم بالفتح فردردن و خوردن و همچنین التمام و لظم لظم سختی لظم بالفتح و لتمام بالضم لشکر بسیار
لتمام استخوانهاست زیر زمره گوشتش جمع لظی لظی ملامت کند + + +

باب اللام مع النون

لین بالفتح شیر خوراندن زدن لظا و انداختن و بالکسر ششای خام لبته واحد و نفتخین شیر لبان جمع و دو
کردن کردن از بالش و شیر و ارشدن میش ناکه و بالفتح و کسر با خسته لبته واحد چون حکمت و کلم لبان
بالضم نام کوهی است معروف نزدیک جبل عامل لین پرورده شده لاین شیر خوراننده و خداوند
لبان بالفتح سینه پامیان سینه و بالضم کند و بالکسر شیر و اون و عرب گوید مواخوۃ لبیان آمده
لا یقال لبین آمده و ظاهر از صیغ لبان که ششوشده یعنی است لبون بالفتح شیر و لبین بالضم و لکسر
و ابن اللبون و بیت اللبون بجه و دو ساله بیه سال در آمده بچون بالضم کردن یقین ناکه و بالفتح ناکه
لران رنما بچین بالضم و فتح جم نقره و بالفتح و کسر هم برگ از شاخ افتاده بچین بالفتح خطا کردن و
اعراب آواز گردانیدن و آواز از الحان و کلام جمع و خوش خواندن قرآن و جز آن و سبیل کردن و خطا
کردن و سخن گفتن چینه می بخیر آن اراده کردن و نفتخین زیر یکی و زیر یک شدن سخن و نفتخین گناه
شک کردن بالفتح و ضم و ال نیزه نوم و هر چه نرم باشد و معنی نرودم و او غنیز آمده لران بالفتح

سختی عیش و تنگی بختی که آدمی را در این قوم بر سر چاه بخت آب و انبوهی کرون و در کار می لسان
 زبان و سخن و لغت قومی و زبانیه تر از ولسن السمرج و لسان الصدق تناسی نیک است و لسان العصفیه
 و رخت اسر که بختاری را از زبان کشیک گویند و لسان الثور و لسان اجل هر دو نام گیاه است لسان
 القوم که سخن گندار لسن بالکلفت و روزمره قومی و بالفتح زبان گرفتن کسی را و بالضم زبان آوردن
 جمع لسن و بختی زبان آوردن و فصاحت و کسبیدن زبان آوردن و فصیح لحن بالفتح را ندن و دور کردن
 از تنگی و رحمت و نفیر کردن لحن نفیر کرده شده و از رحمت رانده شده مفروضه جمع آمده و شرح کرده
 و اگر گدازنده و صوفی که در بایز با و نزارج بر پا کنند بخت و خوش طپور و آنرا ترس ننگیز لسان بالسر
 یکدیگر را لغت کردن و نفیر نمودن و در شرح لسان آنست که شعوب زن با شتم بزنا کنند و گواه در میان
 باشد و زن را بختی قاضی برود قاضی حکم کند که شعوب چهار بار شهادت دهد که درین قول صادق است
 و لغت خدا بر او اگر کاذب باشد بعد از آن زن نیز چهار بار شهادت دهد که شعوب شش مرتبه قول کاذب است
 و غضب خدا تعالی ابدان باد اگر شعوب شش مرتبه قول صادق باشد بعد از آن قاضی و در میان ایشان تفریق
 کند و قرآن مجید بدین معنی ناطق است و بالفتح و تشدید عین بسیار نفیرین لغت کند و لحن بالفتح فهمیدن و
 و ریافتن و گرفتن سخن از کسی بالفتح و کسر قاف زود رسنده و دور یابنده و لکن بختی در مانگی سخن مردان
 لگنت و بختاری شمعان را گویند و بکس قاف کند زبان مردان لکن لحن بالفتح ملفوظ بعد از لام
 و کسر کاف و تحفیف نون و تشدید آن حرفی است برای تدارک چیزی آرد بختاری را گویند لحن بالفتح و
 سکون نون حرف نفی که بتبقیل و اصل میشود و معنی آن هرگز لولن بالفتح گویند و رنگ چون زردی است
 و مانند آن نوعی از خرمای زرد لحن بالکسری مضخوش و بالفتح و تحفیف یا و تشدید یا و کسر آن
 و تشدید خرمای و بالکسری لسان بالفتح تن آسان و فراغت و بالکسری کردن با هم و بالفتح و تشدید یا و پیچیدن

باب اللام مع الواو

کجوه بالفتح و سکون حای مملیه است از چوب باز کردن و زشت گردانیدن و دور کردن چیزی از چیزی لغو
 بالفتح پیوده گفتن و با هم کردن سگ و سخن باطل و سوگند که قصد فعل نباشد و چه بیشتر که از غایت خودی
 الاتی نباشد که خون بیاورند لغو بالفتح معلول لغت لغوه گردانیدن لغو بالفتح بازی کردن
 و بر گشتن از چیزی و جلع کردن وزن و فرزند و چیزی که از عمل چیزی باز دارد و جلع را هم گویند و لغو و جلع

افسانها و حکایات و سرود و غناء مانند آن *

باب اللام مع الباء

لا اله الا الله تعالى لیس بالفتح و برده فتنه

باب اللام مع الیاء

لالی مرواریدی بزرگ کجی بالضم و تشدید جیم و یادریای زرت پر آب بخیالی بالکسر مرد بزرگیش
بو دخی بالفتح مرد بغایت زیرک لاهی غافل شونده و بازی کننده لی بالفتح و تشدید یا گردانیدن و
تافتن و پچانیدن چیزی و گردانیدن زبان در گواهی و غیر آن و دفعه کردن در دام و دم جنبان
در لیسان تابیدن و روی و ایس کرده نکه کردن

باب الیم مع الالف

ماوی جای بر گشتن مووی بالضم و فتح هزه و تشدید و ال اد کرده شده و رسانیده شده ما بر آب
سیاه جمع مابنی هزه حرف نفی است و کلمه استفهام و هم موصول و تدریج معنی و نیست و چه چیز است و
آنچه متقی آنرا هسته شده مبتلی آزموده شده و در بلا افتاده شده بهر پاک گردانیده شده و نهی الیه
خوانده و نهی آنرا زوده شده می کی و هر وقت مشوی بالفتح جای آرام و قرار نشینی و دود بالضم و
تشدید می مفتوح و دو تا کرده شده مثل بالضم افزون تر تابش اشل مجبری بالضم روان کردن و
روان کرده شده و بالفتح جای روان شدن مجبری بالضم و تشدید زایا پاره پاره کرده شده محلی
بالضم و تشدید لام شکار و روشن کرده شده محلی بالفتح لیستن و بالضم و فتح حاوی می شد و جای
لیستن و روی انسان و جز آن محشی آنچه بر کناره او چیزی نوشته شود یا ساخته شود محلی بالضم
تشدید لام زینت داده شده و صفت کرده شده مجنون پنهان کرده محلی بر رها کرده شده و خالی
کرده شده مدارا و محیا با و مواسا بالضم رعایت کردن و صلح و دوستی نمودن و در کلام فارسی تا
از آنها افتاده و در عربی تباستعل است مدعی بالضم تشدید و ال دخی کرده شده و آزر و دخته
شده مدعی بفتحین غایت و نهایت و بالضم کار و جامع مدیه بالضم مدری بالکسر شاخ گاو و گوسفند
بدان شانه کشیده و گاهی از آهن نیز سازند مدری بالکسر حوی که بدان خرمن جو دکنم یکا کنند مار
بالکسر زن و مرد بیگانه را هم جمع کردن و پنهان داشتن ایشان را امر بالکسر جدال و تنبیه کردن مدعی
بالفتح جای چیدن و چراگاه و گیاه سبز مرضی بالفتح بیمار آن جمع مرضی بالضم و هزه و آخر بزرگ
مقیم سیر معده که بخلق پیوسته است و آن مجرای طعام است اما حاجت قیوس بر وزن امیر آورده
و بالفتح گوارا شده مدعی بالضم ثابت کرده شده و حاجت ثابت کردن مری بالضم و تشدید یا بر دوده
شده و تربیت کرده شده مرضی پسندیده مزایا افزوده و نیامسری بالفتح شب فتنه نسام

بافتح شام مصطفیٰ برگزیده شد مضار بافتح روان شدن مضی بالضم بر وزن نزل شریف گنجد
مطای یا شتران سواری معنی بافتح تصدیکرده شده و آنچه از لفظ مضی و شود معمار بالکسر معنی آب
که از بلندی فرو آید و روده معنی بافتح نزل مقام و جای معیشت مردم معانی جمع علی بالضم و شد
لام بلند گردانیده شد معنی پوشیده شده و کور کرده و مقلند می پوشا که پیش می آن کرده شود
مقر و خوانده شده مقتضی تقاضا کرده و خواسته شده مکارم بالضم ضمیر منع و خیر آن مکارم بر وزن
مفخر خرد و یا کنار جوی ملور بالکسر ملایم بفتحین و در بنده صحر و آشکارا و بی بهره کرده و مردم
اشرف و بزرگ طلق و خوی ملای بافتح و ملحق بالضم نپاه گاه ملحق بالضم جای رسیدن و در غیر ملحق
انداخته شده معنی بالضم خبر دهنده مناد می بالضم خوانده شده و ندا کرده شده و مراد ندانین
آمده و برین تقدیر مصدر معنی است یا در اصل مناداة بود و تا را اخذ نموده اند چون مدار او موا ساد
فاریان منادی بکسر ال بطریق امله خوانند چون موسی و عیسی چنانکه قاعده ایشانست مثالی بافتح
مرگها جمع منتهی مثا بالکسر موسی است در کت و بالضم سید باجمع منتهی است و بافتح مقدار اندازه
و برابر و من که در وزن و سنجیدن مقرر است و معنی منانل نیز می آید و برین تقدیر مخفف منانل است
موسی استره و نام پیغمبر موسی بالضم دارونی معروف موسی بافتح مردگان موسی بافتح آزاد
کننده و آزاد کرده و سزاوار تر و سیم عمر و یار و دوست و همسایه و هم عهد موسی بالضم و شد و شد
نیک نفس کرده محمدی بالضم بدیه کرده شده و بالکسر آنچه برود بدیه نمند و نزد کسی برود چون طبع و ناز
عهدار بالکسر بسیار بدیه دهند و همتا گواشته و مبارک کرده شده مهر بالضم فتح ما و شد پیرا
پخته شده همیا آماده و ساخته شده هما بافتح گاوان و خشی و باد را جمع صاده نیز می آید و خیره در
عیسی که در قح و کاسیه پیدا میشود

باب المیم مع الیاء

ما ب به بار بزه جای بازگشتن ما رب به بزه حاجت ما متحاب بافتح بازگشتن جای بازگشتن مثال عیسی
وز بون با مشاب بالضم پاوش داده شده مشقب بالکسر آنچه بدان چیزی را سوراخ کنند
مجدوب کشیده شده و ربوده شده مجیب بالضم جواب دهند و مجاب بالضم جواب داده شده
مجرّب بالضم کس برای شد و آینه و فتح را از نموده شده محلب بالکسر آنچه شیر و رو و شد محراب
بالکسر خانه و محل مجلس و طاق درون مسجد که بطرف قبله باشد مخلب بالکسر چنگال مرغ و زهره که با
قله و خلعت در وندند و سبب بافتح راه و جای رفتن و بالضم طلا و طلا اندوده شده و بالضم و کشیده

بای مختوح نراند و در کرده شده عذاب بالضم که باخته شده و محراب بالفتح و از شدت و ترس و محراب
و جای فراخ و مرکب آنچه بران سوار شوند مرکب جمع و همچنین مرکب مرکب بالکسر ناودان و شتی دراز
مرطوب و طوط ناک و چیزی فرید مرکب بالضم و کسر قاف چشم دارند و ترسیده و مستحب
بالضم و تشدید یا برگزیده و دوست داشته شده مستجاب جواب داده شده مستطاب پاک آمده
و خوش آمده مسلوب آب روان کرده شده بر روی زمین مسلوب ر بوده شده مشیت بالفتح
پیش شدن و سفید شدن موی مشرب آشامیدن و چاک آشامیدن مشرب جمع مشرب آشامیده
مشوب آینه شده مصائب کارهای ناخوش و جاهلای ناخوش مصعب رسیده و جواب گوینده
مصعب بالضم جمع مصعب بالضم و فتح عین شتر کشن و نام مردیت متعصب بالضم و فتح لام
شد و جاسه که نقش صلیب داشته باشد مصحوب همراه کرده شده مضرب بالفتح زدن و رقتن و جای
زدن و بالکسر آله زدن مضروب زده شده مضرب بالکسر زنده که بدان ساز نوازند و آله زدن
مرد بسیار زنده مطرب بالضم و کسر را نشاط در آورنده مطیب بالضم و تشدید یا کسوره و خوش
کننده و پاک و خوش کننده چیزی و طبع یا پاک و خوشبو کرده شده محجب بالضم و کسر جمع خوش اندیده
و عجیب و خودی آمده از زنده معرب بالضم و کسر را بیان کننده و اعراب بنده و خوش گوینده و طبع را آید
داده شده و آشکار و بالضم و فتح عین و تشدید را مختوح از عجبی اوردده شده مغذی بالضم و تشدید
و آل کسوره عذاب کننده و بالفتح ذال عذاب کرده شده عقوب بالضم و تشدید قاف کسوره آل
کننده و غیب بالفتح غائب شدن و غائب شده و تشدید یا مفتوح غائب کرده شده مغرب
بالفتح و کسر را جای فورقن آفتاب و جزان و تقسیم و کسر را دور زنده و چیزی غیر از زنده و تشدید
پراکنده شده مناقب نیز را و راههای تنگ کوه مناسب بالفتح استادن بجای کسی و جاستاد
لشکب بالفتح و کسر کاف و دوش آدمی و متروین باز و کفت و زین و چهار بر مرغ بعد از
تو آدم مناسب جمع مصعب بالفتح مرتبه و مقام و اصل و بالضم و تشدید یا سخته شده مشکوب
بد حال و شتی رسیده منصوب پر باهی و آشته شده و حرکت نصیب داده شده مصعب بالضم باز
گردنده بسوی محققا لی منصوب نسبت کرده شده مصعب و متعصب بخای و جیم برگزیده و متعصب
بالضم و کسر لام و اگر دنده و فتح لام باسه و اگر دیدن را اگر دیده شده مشکوب بالفتح و کسر
کاف کرده سواران موافق بخشش او و یا باخود و آیه موجب بالضم و کسر جیم واجب کننده و فتح جیم
واجب کرده شده مواظب بالضم بر کاری و اتم ایستاده مصعب بالفتح و کسر هم ناک که خوف و

از بار و مردم از ترسند محب بالفتح و تشدید باجای وزیدن باد و عذاب بالفهم و تم با
 و ذال مجزیه شده و پاک کرده شده و یکسر ذال پاک کننده محرب بالفتح گر ختم و جای گیر همت
 بالفهم و فتح با و لام شده و نام شاعریت شهر شیراب بالکسر با و دان

باب المیسر مع التاء

درین فصل لغات مصدر و فاعله و لغات دیگر نیز هم جدا آورده شده و در هر قسم حرف پیش از تائید رعایت کرده شده
 مواخاة با کسی برادری کردن مباراة با کسی معاوضه کردن مبالاة با کسی و اندیشه داشتن از چیزی
 مبالاة تا زیدن چیزی مجازاة با کسی زدن و با کسی چیزی طاراندن مجازاة یا بدین دادن
 محازاة برابر هم واقع شدن محاباة فرو گذاشتن کردن و با کسی معاوضه کردن و بخشش محاشاة
 استننا کردن و از چیزی برین بریدن محاکاة حکایت کردن مداراة آشتی و مدارا کردن مراعاة
 با هم چرا کردن و نگه داشتن و گوش فراداشتن و بگونه چشم نگریستن مسامحة با کسی بختاب رفتن
 و با کسی کسی را کردن و زنا کردن کینه با کسی مساواة برابر کردن و برابر آمدن مصافاة با کسی
 یا اخلاص داشتن مصاباة پیروی مانند شدن و شبیه بودن پیروی معاواة با کسی دشمنی کردن و چیزی
 بیایه کردن معاطاة چیزی کسی دادن و خدمت کسی کردن معالاة گران خریدن و تیردور انداختن
 مقاساة و معاناة و مصاناة بخی کشیدن مکافاة پاداش دادن ملاقاته هم دیگر یادیدن
 و پیروی رسیدن محاراة با کسی و اکا ویدن و خصومت و عداوت کردن و تیزه کردن محاشاة با کسی
 رفتن مساواة یکدیگر را از کردن مساواة بازی کردن و مال و تن با کسی مخمورگی کردن موطاة
 با کسی موافقت کردن موافاة و فاکردن موالاة با کسی دوستی داشتن و بیایه کاری کردن
 و بیایه نخسیر کردن مهاجاة تهدید را بجا آوردن مجاوبه با یکدیگر چیزی را کشیدن و با یکدیگر نزاع
 کردن و کشیدن چیزی مجانبه از چیزی دور شدن مجاوبه کسی را جواب دادن محاسبه
 با کسی جنگ کردن محاسبه با کسی شمار کردن محاطه با کسی سخن و حکایت کردن ملاعنه با کسی
 بازی کردن مراقبه چیزی از کسی چشم داشتن و از کسی رسیدن مشاغبه با کسی بدی کردن
 مشاربه با کسی شراب خوردن مضاجعه و مقارنه با کسی نزدیک نمودن و نزدیک
 شدن پیچیده مضاربه شمشیر زدن و مال کسی دادن براس تجارت که نفع آن به شرکت
 باشد مطایبه با کسی خوش طبعی و مزاج کردن معاتبه با کسی عتاب کردن معافیته با کسی

حقوبت کردن و بی دربی آمدن و غنیمت یافتن معاخصه با کسی شتم کردن مخالفت نیکه صفتن بک
معاخصه با کسی که نامه نوشتن و بنده را بعضی مال آزاد کردن معاخصه با کسی خوشی داشتن
بسیار کردن و شبیه یکدیگر بودن معاخصه با کسی دشمنی و جنگ آشکارا کردن معاخصه با کسی دیگر
ایستادن معاخصه با کسی حبستن بر سر جنگ و جزآن موافقت و موافقت و موافقت و موافقت و موافقت
پستادن محافضه آهسته چیزی خواندن و آهسته سخن گفتن معاخصه با کسی گردانیدن معاخصه
با یکدیگر کاویدن و تفحص کردن محافضه حدیث گفتن و بلا دادن کار و دشمنی را معاخصه و زبان
کردن محافضه هم آهسته محافضه چیزی را چیزی جفت و قرین کردن محافضه گاه برین پاگاه
بر آن پاگاه ایستادن و گاه این کار و گاه آن کار کردن محافضه بسود بیع کردن معاخصه زنا کردن
معاخصه با کسی آسان کار فرام گرفتن و فرو گذاردن و نرمی کردن با کسی معاخصه از طرف
دشمنی و در آمدن شکار و غیر آن معاخصه دست به دیگر گرفتن معاخصه خشکی کردن محافضه
با کسی سخن و رفتن معاخصه چیزی آغاز کردن و با یکدیگر در باز کشیدن و کشودن و با یکدیگر نزد
حاکم آمدن معاخصه با کسی و بر و جنگ کردن و کسی را بوسه دادن و معاخصه کاری و همی شدن
معاخصه با چیزی و او کشیدن و با یکدیگر دشمنی کردن و دشنام دادن معاخصه نگاه کردن معاخصه از
کسی دور شدن و کسی را دور کردن محافضه با کافران کارزار کردن و کوشش کردن محافضه
با کسی حسد کردن معاخصه مخالفت افکندن میان قایمهای شهر معاخصه دیدن و با کسی در جایی
حاضر بودن محافضه با کسی علم بردن معاخصه بازگشتن معاخصه با کسی یار و صاحب بودن
معاخصه و معاخصه با کسی عهد و میثاق کردن معاخصه با کسی ستیزه کردن و با کسی برابری کردن
و با کسی کردن معاخصه رنج چیزی کشیدن معاخصه کسی را سوگند دادن و با کسی
شعر خواندن معاخصه با کسی وعده کردن و با او و با یکدیگر نیاه گرفتن معاخصه با کسی جنگ
کردن و دشمنی آشکارا نمودن معاخصه مشتاقان معاخصه با کسی مشوره کردن معاخصه پیش گرفتن
پوشش رفتن معاخصه جماع کردن و بخود بکاری شدن معاخصه با او و کار کردن و با او کار کردن
معاخصه با کسی رو بر و جنگ کردن و با کسی دشمنی آشکارا کردن و با او از بلند چیزی خواندن و دشنام
دادن و بلند سخن گفتن محافضه و معاخصه با کسی کردن و معاخصه با کسی و دشمنی و دشنام و دشنام
محافضه کسی را در حصار کردن محافضه در خطر افکندن کسی را و با کسی گرد بستن و در چیزی
محافضه آسختن و ثابت شدن در مکان و پنهان شدن در موضعی مسافره سفر کردن

مسافرة با کسی افشا رفتن مسافرة چیری را پوشانیدن مسافرة با کسی بیار بودن و بیار سے
 مشاجرة با کسی خلاف کردن مشافرة ماه به ماه چیری داودن مشافرة با کسی نگاش کردن
 مصطفی نمودن مشافرة با کسی در یک با هم چسبیدن و با هم یک شعر خواندن و با هم یک معارضه کردن و شعر
 خواندن یا در شعر گفتن مصافرة و کار را بر سر کردن کسی معارضه کردن و صبر مصافرة تاوان جسم ستانیدن یا بر سر
 مصافرة با کسی خوشی کردن بزن داودن یا بزن کردن مصافرة با کسی یار بودن مصافرة با کسی
 بپشت بودن و دو بامه در هم پوشیدن و یازن اظهار کردن یعنی زن را گفتن که پشت تو همچو پشت
 ماورین است و این طلاق است که قبل از ورود شرع شریف بوده است و بعد از ورود شرع این حرام شده و به کفار
 ساقط میشود و طلاق نیست معاشره با کسی ننگانی کردن معاقره پیوسته فقر خوردن و پیوسته متصل
 کاری بودن و ملازم شدن چیری را و با کسی نزد عالم رفتن به اظهار فقر و بزرگی حسب معاقره
 ترک کردن گفتار تعالی لا یغادر صغیر و لا کبیر معاقره با کسی فقر و نیازش کردن و بزرگی و هنر
 مکافاة با کسی معارضه کردن به بسیاری و غلبه کردن کسی در بسیاری منافاة با هم نگریستن در چیزی
 و با هم بحث کردن و چیزی و نظیر آوردن چیزی را منافاة با کسی نزد عالم رفتن به اثبات بزرگی
 و حسب مناکرة با کسی معارضه کردن و زیر سر کسی و کارزار کردن معاقره پیایسه روزه داشتن
 و یک روز یا دو روز روزه نه کشیدن و اول یک الی نوی خود و بزرگین نهادن و در وقت نشستن و
 بعد از آن زانوئی دیگر بزرگین نهادن معاقره و زیر سر کردن دیاری داودن معاقره با کسی آسان
 گرفتن و کسی را بسوی چپ بردن معاقره از کسی جدا شدن و از جای خود دور شدن و از آنکه منظره عجب
 طبعیت معاقره با کسی به یک بیرون رفتن و با کسی جنگ و کارزار کردن معاقره از یکدیگر
 گذشتن معاقره با کسی و اگر نشستن پیش رفتن در کاری و از پیش رفتن کسی چنانکه دیگر با و
 معاقره فرصت چشم داشتن و چیزی نزدیک شدن معاقره با کسی انس گرفتن معاقره
 با کسی نشستن معاقره شبیه کسی بودن و شکل و صورت معاقره از کسی چیزی بیرون
 مدارسته با کسی درس و تعلیم گفتن معاقره با کسی قیاس کردن معاقره با کسی بزرگ
 معارضه کردن ملا بسته باطن کسی داشتن و با هم یک شباهت داشتن و بکاری
 در رفتن ملا بسته جماع کردن و بهم دیگر ساییدن معاقره با کسی و اکوشیدن و اگر
 رنج بردن و درمان کردن معاقره با کسی در بیج یعنی تشویش کردن معاقره
 کسی را حسد بردن و در چیزی و با کسی معارضه کردن در رغبت چیزی

فخاوشته و مخا رسته و مخا مشتبه و مخا حشته خراشیدن و مخا حشته یعنی بازداشتن از چیزی
هم آمده است مناقشته با کسی دور و دراز گرفتن و خیره در حساب مخا لخته با کسی دوستی پاک
یا خاوه داشتن مرا لخته با کسی است یا فتن مخا حشته با کسی برابر کردن و از چیزی برگزیدن
منا حشته با کسی خجاک غوغا برافتن مناقشته سخن کسی را شکافتن و رفع آن کردن و تقض یکدیگر
گفتن مخا لظه با کسی استخف کردن را بطه بجای ترس و گذرگاه دشمن مقیم شدن و بجهاد با کفار استادن
و استپتن در راه خدای تعالی بر کجاده با کفار کتوله تعالی و صابر و اورا بطو مخا لظه کسی را در خط
انداختن مخا قظه نگه داشتن و نگهبان بودن پیوسته را و بعضی ننگ عار داشتن هم آمده ملا حظه
بگوشتن بخشم نگریستن مباحثه جماعت کردن مسا لظه با کسی خشم سیرد و فروخت کردن و عهد و پیمان
رستن مسا لظه پیروی کردن و پیمانی کاری کردن و محکم کردن کاری جماعت جماع کردن و اجماع کردن
بر چیزی مخا و عه فریب دادن مخا لظه را کردن زن را در مقابل مهر کردن بخشد عار و عه
بازداشتن و با کسی دور و دراز کشیدن کاری را و دفع الوقت کردن مرا لظه با کسی بار بر بار
نهادن مرا حقه بازگشتن و زن را بجان آورده بعد از آن که طلاق داده باشد او را و باز
سخن را گردانیدن مرا حقه فرزند شیر خواره را بپایه دادن مرا حقه سخن نزد حاکم بزن مرا حقه
زمین را با کسی دادن بر آن نه دعوت مساعه شتافتن و شتابانیدن مسافحه به دیگر کشیدن
و بهر بهر جمله بردن مسا لظه با کسی یاری کردن و پیروی نمودن و گو سپند را آید از کردن و فواید
و چند قدم همراه کسی نشتن معا رعه بهر دیگر گشتی گرفتن مصالعه رشوت دادن و مدار کردن و
آسان گرفتن کار مصالعه پیچری شبیه بودن و شریک بودن مصالعه و مکامعه
با کسی فتن و نیز مکامعه فتن مرد با مردی سترو آن منسی است مصالعه پیچری نگریستن بر آن وقت
یا فتن بر آن و واقف گردانیدن کسی را بر چیزی مصالعه فواید بردن کردن مصالعه با کسی
قرعه زدن و شیش زدن مصالعه با کسی بریدن چیزی را اما لظه با یکدیگر از چیزی بازداشتن
مساعه با کسی و پیچری و اکوشیدن و نزاع نمودن مصالعه با هم دیگر بر کاری قرار دادن
و با هم دیگر و کردن و با هم شرکت کردن مصالعه کارزار کردن و با هم در جنگ افتادن
مصالعه و پیچری و تلوی کردن و سخت کوشیدن و کار مصالعه با کسی عهد کردن و سوگند خوردن
مخالقه بهر جور حاجت معلوم کردن مخا لظه با کسی خلاف کردن مصالعه کسی او پی نشان دادن بر دهن
پار پاپس نشین خود را و بر شستن باغ نیز براده مشارقه با کسی تقاضا کردن و بستن بگی و بر چیزی مطلع شدن

سی مصداق و قیاسی با کسی که در معامله کردن مضامنه کی را و در کردن و افزودن
 تقارقه جامع کردن و تخمین چیزی ملاطفته با کسی نکولی کردن مناصفته و در نیم کردن موصوفه با کسی
 چیزی بیع کردن بصفت آن نه بشاید و مضموران موصوفه با کسی در جنگ ایتساون و با کسی در معامله
 یک ندر استادن مصرفته با کسی همای کردن و یاری کردن مصرفته نزدیک ببلوغ رسیدن آن مرد
 سابقه با کسی شنی گرفتن و در دوین مسارقه فرودیده چیزی نگرین مصداق و قیاسی با کسی باطل
 آشتن و با هم راست بودن مضامنه تنگ فرا گرفتن بطا لفته فرا هم آوردن و در خربیک مد و هم شتی
 کردن و بر ابرادین معالقه دست پر کردن هم اگر کردن مفارقه جدائی کردن از یک بگر مناصفته و درونی
 کردن و موشش خوالی و در مانع رفتن موصوفه و در کار استواری کردن و حدیستن موصوفه با کسی هم کار بودن
 هم نشن شدن و لائق آمدن مبارکه برکت کردن مدار که پیایه کردن مشارکه با کسی انبازی کردن
 مضامنه با هم گیرندیدن معارکه کارزار کردن و هم گیر را مالیدن در جنگ میا و لته با کسی چیزی
 چیزی بدل کردن میا بلته به هم گیرندیدن کردن حیا و لته با کسی کاویدن و خصوصیت کردن میا بلته با کسی
 نکولی کردن میا بلته با کسی سبک و نادانی کردن در اخلاص و در کاری یا در جانی خود را بخانیان من است
 با کسی کتابت نوشتن و بنام فرستادن مسامله سان گرفتن شکایت ماند و هم شکل شدن معا و لته
 یا چیزی برابر آمدن و برابر کردن معامله با محبوب خود بازی کردن و با هم غزل گفتن مفاصله
 از هم گیر جدا شدن مفاصله با هم گیر برابر کردن و در فضل و سهو و دعوی افزونی کردن معامله
 با هم گیر برابر کردن و در برابر کردن و علین را و اوال کردن تا پای دران کنند
 و در کم نیستیدن از جانب مادر و پدر و باره گویش گوسفند بریدن چنانکه از هم جدا نشود و از اینجا گویند
 شانه تقابله قیاسی کارزار کردن و کشتن به معنی است قوله تعالی قاتلهم الله مکابله تاخیر کردن منع
 کردن حیا صله با کسی بکوچک کردن محاطله دفع الوقت کردن و فرصت نمودن و دور و دراز کردن
 کاری محاطله به چیزی نماند شدن مناصله و مناصله با کسی برابری کردن و در تیر اندازی موصوفه
 پیوستن و پیوسته کاری کردن حیا کشته نزد حاکم رفتن براسه دفع خصوصیت مخی صمت با کسی شینی
 کردن مزاحمت با کسی جنگ کردن مزاحمت نکلی نمودن بر کسی مسامله با کسی آشتی کردن مسامله
 بیکدیگر و شام دادن مصداق و در خیر با هم گیر کو قتل چنانکه صدا بر آید مصداق و در خیر
 بریدن معامله با کسی بعل معارضه کردن مقاصمت با کسی سوگند خوردن و با کسی چیزی قسمت
 کردن و بخشیدن مکاتمه چیزی از کسی پوشیدن مکاتمه با کسی سخن گفتن و جواب دادن

ملازمه پیوسته بودن بجائی یا به نزد کسی ملازمه و و چنانچه فراموش آوردن مشا و مشه با کسی ندی کردن
 میانه از بهر دیگر جدا شدن محافوت با کسی و قی در کشتن با خلاص میاشسته با کسی در شتی کردن
 ملازمه پوشیدن و حیانت و نفاق کردن و در رفع گفتن به رانیه بکسی مضی دادن و چیزی
 بوازم بکسی فروختن مراحمه با کسی اگر بکشتن مراحمه خرمای بردخت بوده را بخرمای چیده سنجی و
 بکسی فروختن و این منی است شتر نما سحاشته با کسی به نقد معامله کردن و بر و چیزی را دیدن و
 مقارن به با هم دیگر نزدیک شدن و نزدیک گردانیدن و جمع شدن و دو کوب در یک برن به یک
 در به در دقیقه ملاغمه یکدیگر را لعنت و نفرین کردن و محافوت با هم دیگر آشتی کردن و موازته
 با کسی بم وزن آمدن و با هم چیزی سنجیدن میانه بدیاری من رفعت و کسی بسوی راست برن
 مسافرت چیزی بیکسال بکسی دادن و یکسال ندادن و درخت خرما یکسال بار آوردن و یکسال
 نیا آوردن مشافه با کسی نادانی و سبکی کردن و راست و کشتن مشک جز آن و هر دم از آن آب
 خوردن مشافه با کسی رو بر و سخن گفتن مشافه و مشاکه به چیزی شبیه بودن و مشاکه
 بعضی نزدیک کردن نیز آمده و الله اعلم مع التامین غیر باب المفاعله بهو تفکات گردان
 و شهرهای قوم لوط و دانی و دیدگاه شان مختلف شد متجاور است همسایگان بهر یک محضات
 به نقد و به تخفیف آن زمان بر سیرگار و مستوره و زمان شود هر کرده و محذرات
 مقصود است زمان در پرده شده یعنی مستورات مراحمات شمشیر با و تنع بای باریک کرده شدن
 مره زن مره با کسر و بد بمره آینه مره بیکان کرد و هم گاو و گوسپند و تیر و نشانه مستشیر
 بلند شد و بلند کرده شد با بصیغه فاعل و مفعول آمده و نیز سر بالا تافته شد با و تافته
 فاعل و مفعول آمده عام از آنکه مو باشد یا رسن و غیر آن اما در شعر امر القیس و عذره
 مستشیرات الی الی مراد سواست درین شعر فاعل و مفعول بهر دو خوانده اند یعنی مستشیرای
 از نفع و مستشیره ای رفعت تعدی و لایحه می سحاة با کسبلی که آن گل از زمین برگرفت مشکات
 با کسر و تونه فرخ که در و چراغ و قندیل گذار مصلحات با کسر و چست مصحاة با کسر و غنی است مصحفات
 با کسر و نجه بان چیزی را صاف کنند و نیالانید و کفگیر و در بالای بینی استخوانی است شب بکفگیر آنرا تیر
 مصحاة بالغصم و فتح صاد و تشدید را گویند که مدتی نداشتند تا شیر بسیار در پستانش جمع شود
 و گویند که سر پستان او به بند نداشتند جمع شود و مصحرات یعنی سیم و کسر صا د ابر که نزدیک
 قیاری بدن باشند معروف است که کرده شد با بلند بر داشته شد با و مستقیف کرده شد با و حده کرده شد با

مقصود از ضمیم و فتح عین و کسر قاف شده و فرشتگان روز و شب که از عقب یکدیگر آیند و
 شتران ماده که در کسب شتران جمع شده باشند یکدیگر و عرض با نظر آب خوردن دیگران معضلاً
 بوزن و معنی شکلات مقصود از آنست که هر دو اندامش یکپارچه شده باشد از غایت سبب شربت و کثرت
 جماعت عجات درگ مردمانست باضمیم و بجزیره بلند بروشتها و کشتیهای بادبان بلند کرده است
 نشاء نام تجریت شفاء و شفاء بالفتح و الکسر عصاموات بالفتح انچه بی جان باشد و زمین بی نبات
 صوریات آتش زندگان و آتش بدآورندگان از سنگ اسپانی که سحر بر سنگ زنند و از آن آتش
 بر مبد صفا بالفتح گاو وحشی و سنگ بلور و آفتاب و باضمیم آب منی که در رحم ناله مانده باشد با هم
 و با نباتات چون باریکه و مایه انداخته بالفتح و لیشی و درویش و محتاج شدن مشابه بالفتح عیب
 ضد منقبت مندرجه مرد طاعت مشابه بالفتح بازگشتن گاه و منزلت و دامگاه صیاد و منقبت
 باضمیم و کسر یا نه لیسیده و بازوارنده و ثابت کتد و لفتح ثابت کرده شده و باضمیم و تشدید با
 جاسه ارزنده و جدریه بالضم سال قبط و سال تنگ معیشت مرتبه پایگاه و ستادگاه
 و سر کرده و نشاء که در صحرای کرده باشند مرتبه بالکسر و فتح زار و مجر و تخفیف و با کلوح کوب
 و تشدید و باریک گفته اند اما اول درست ترست چاره زنده تشدید باست چون جزیره بهم بدل
 شود با محقق گردد و مسرت به لفتح و ضمیر اموی که مانند خط از سینه تا ناف برآمده باشد و
 بفتح را چاره مسخریه بالفتح گرسنگی و گرسنگی مسیت باضمیم و کسر با داخل در روز
 سبت و آنکه حرکت نکند مسبوت مرده و بی هوش و آنکه علت سبب است و داشته باشد
 و معنی سبب گذشت مسطینه و مسطیته بالفتح و با کسر و کافی که بران نشینند و نشاء
 شده و کافی که در میخانه بران نشینند و شراب خورند بسین و بصا و هر دو آمده
 مشرب به با کسر ظری که از آن آب خورند و بالفتح یک شت آب و بالا خانه و کنایه آب و جایی
 آب خوردن مصابه بالفتح و مصیبتیه باضمیم و کسری که با دمی رسد و تهریه خوشی منقبتیه
 و آنجا که بیمار از شکاف از عضو یا راه تنگ و با کسر راه کوه موهنه باضمیم موضعی است که در آن
 جعفر طیار و زید بن عاصم شمشیر شدند و غزوه متوجه مشهور است و بجزیره نیز آمده مایه صد
 مسیت بالفتح مرده و زمین خراب میثونه پراکنده شده حجه لفتح هر دو جیم سخن ناپیدا گفتن
 و حروف بی نقطه و اعراب نوشتن سخن در دهن گردانیدن حجه بالفتح و تشدید جیم راه راست
 میر حجه جرائد ان حجه باضمیم بان ذول و خون فروخته با کسر با وزن و بالفتح و زید نگاه باد

سلسله بافتح بای ترس و گذرگاه دشمن و مردم با سلاح مساحت با کسرین پیوند مصالحت صلح کامل
 ضد مفسده مندر و تفت و سخت مناحت نام اقبال کنانی سناقه فلان مناجات با کسر تشبه و
 بعضی رنده را نیز گفته اند منحت با کسر تشبه پیان جمع شیخ است شیخ جمع کج و صبا کج
 گوید که مشایخ نیز جمع شیخ است ماده خوانی که بران طعام ننهند و مادام که بران طعام باشد ماده
 گویند موجد طبق بر سر انگذده و در بسته مودود و خضری که زنده در گور کرده باشند موجد
 بفتح سیم اول و کسر سیم ثانی فصلت نیک و تالش مده بالضم و تشدید دال بارة از زمان و مداد
 که بر یک گرفته باشند و با کسر چرک و یم جرات و بالفتح یکبار مد در فتن ماده به تشدید دال
 اصل ترکیب چیزی در زیاده متصله چرب مده بفتح تن دیوان سرکش مودود زن طلاف
 اوده شده و استره که بان سر تراشد مودود بالفتح خیک و توشه دان معده با کسر و بالفتح
 و کسر عین عضو معروف آدمی که دران طعام قرار گیرد و مضم شود مفسده بالضم تباهی کار موقد
 بالضم و فتح قات آتش افروخته شده موجد بالفتح و کسر نیم و فتح آن چشم که فتن مسند بالضم و تشدید
 نون مفتوح دیوار افراشته شده مشیده بالضم و تشدید یاء ج بر آورده و بلند کرده شده حجرة بالکه
 لکستان حجرة بالفتح دوات که در و داکتد ماره بالفتح زهره و کجی و کونیا زهره و کجی دارد
 الاشته و تتر مرغ مده با کسر صفا و قوت و کمال و عقل و بالفتح یکبار و بالضم نام شخصیت و الومده
 کنیت شیطان است مسره شادی و آنچه در و سرور از خود نوسند مثل مکتوب و بالکسر لیر رادوان
 ماشوره باشد یک سروی در دمان گوینده و دیگر سرور گوش شنونده باشد مشوره بضم شین
 و سکون آن صلح کاری اندیشدگان مضرة بفتح سیم و ضاد و تشدید را مضرة بالفتح شور بانی که
 دران است کنند معرة بالفتح و تشدید را گناه و امر قبیح و مکروه و شر و ضرر و نام نهیست مغارة
 بالفتح غار یک در کوه باشد مغرة بالفتح و فتح تن گاست سرخ که بان در ویشان جاسه را رنگ کنند
 و بالضم و فتح تن گلی که بسیار سرخ باشد و جز آن گل باشد و بفتح تن یاران نیکو یا یاران بسک و نرم نام
 وضعی است بشام مقطرة کنده چوبن که دریا مجوسان و مقیدان می نهند و مجری که در خوشبوی است
 مقطرة قطار افزون کرده شده لقوله تعالی و القناطیر المقطرة من الذیبت لفضة مسارة با
 جامی باشد که تمام دنان گفتن نوزن باشد و چنانچه پایه میسر بفتح سیم و سیم طرف دست چپ و
 تو انگری و بدیع بضم سیم نیز آمده میسر با کسر طعامی که بر هیال یکبار فروختن از جانی آورده
 مسخرة سیاهان رسیدن گاه و فیروز میستن گاه ملازمت بادستان محسنة کسر سیم حوا و تشدید سیم

شانه که در دم و بال است بند بر دست و بر گشتن گاه محضه بافتح و تشدید پس بعد از می میخسته زند
 و از آن زمان زندگانی کنند محضه گرنگی و گرسنه شدن محضه بهما و ماله آب یک طرف دین گردانند
 محضه به تمام و آن آب گردانیدن محضه بافتح و تشدید و صا و حمله عروس بالکسر خیزی بلند که عروس
 بر آن نشاند و جلوه حسن مشاطه بالضم نوی که از شانه کردن افتاده باشد و بافتح و تشدید پس بی که
 شانه کن گیسوی کسی را و خیزی که عروس را بر دوشین مشاطه متعنه بالضم آنچه از وفاده گیرند و گاه بی آن
 محضه بافتح گرنگی و گرسنه شدن و سخن گری کردن و بعضی اول اجوف است و بعضی ثانی صحیح است هر بقعه
 بافتح جوی که در زیر بار کنند و دو کس آنرا بردارند و بر پشت چار پا بپاهند متعنه بالکسر محضه بافتح
 و بختین باز داشتن و از چند شدن و غریزی و باز دارندگان و بدین معنی جمع مانع باشد میخسته بالکسر
 خیزی و اول رفتار است اول روز و نام صبح و ختی است که در در دم پیدا شد و آن دو قسمت یا سه و
 سائمه میخسته سائمه را بپندی سیلار پس گویند مراغه بافتح و سی است باذریحان و شهریت بنی یرو
 و بای غلطیدن شتران و لقب و در چیر شاعر که در مراغه شتران متولد شد یا آنکه فروزق او را یمن لقب
 ملقب گردانید یعنی مراغه و آن است محضه بالضم پاره گوشت حمر قه بالکسر سیلی که بدان خیراز
 زمین بگریه محضه بالکسر و تشدید فاما بند بدو و ج خیریت که در آن دیاران و بزرگان نشینند
 محضه راه و بستان سیده و در محضه ترسیدن مسافه دوری و بیابان و این صیفه و اخوات
 از سوزن یعنی بوی کردن زیرا که چون را بر بریا نانی رسد فاک بگیرد و بگوید تا معلوم نماید بر راه را
 یا راه گم کرده پس بکثرت استعمال نام بعد دوری میان منازل شد و محضه محضه که دو قطعه در دم
 حلقه در دم بافته باشد و محضه بالکسر کف گیر محضه بالکسر حاد و سه که بر بستر اندازند
 محضه بالضم و فتح هر دو بازن لاغریان محضه بر وزن کلنشه آلتی که بدان بنا کنند و شود
 و نصف بغیر یا باید محضه بالکسر قلاده و گردن بند مدقه بالکسر و تشدید قاف حاسر کوب
 و باون بسته و سنگی که بدان چیز ساینده هر چه بدان چیز ساینده شود و محضه بالکسر
 محضه بالکسر جوی که آن پینه و لیشم زند تا و شود و تپاک و چکش آهن گران و فعل نهادن
 ملحقه بالکسر محضه و فاشق مشطوقه که بنیاد سکه قوت نگا دارند مسکه بالضم آنچه بدان تسک جویند
 و بقیه خیزی و دفع و پناهخت گل و بافتح روغن تازه و بختین دست برنج غیر نقره و بالضم و فتح و بختین
 مسکت بالضم و کسر کات خاموش کنند و محضه بالفتح آنکه بر و خندند ملکه بالضم بادشاهی و محضه
 کات ساخته شده و محضه ساخته در خاطر و دستی و کردار و اطوار یا ملوک و انچه راجع و ممکن و در هر بیت کسی خا

حالت محکمه قیام مقام بادشاهی مشتمله بالضم گوش و بینی و مزاج بریدن عقوبت کردن محاله
و تشدید لایم نامه و کتاب محله نسرل و مقام مردم محاله بالفتح پنج بزرگ که آن آب از چاه کشند و همه
بهر چاه و چاه و گزیر و لایحه ناچار و ناگزیر محله نسرل قبله آب ریزه مسله در خواستن و رسیدن
که از آن رسیده شده مسله بالکسر سین و تشدید لایم جوال و در مسله معروف و آنرا تشعل نیز
گویند مشغله کار و بار مصطت بالکسر و مصطت مردیست و بالاک مصطت بالکسر الی که بدان سیر
و کار و پاک کنند و بالفتح نام مردیست معمله بالکسر بیکان مقالة بالفتح سنگ که بدان آب بخش
کنند و آن سنگ زده باشد که آنرا در ظرفی انداخته بر آن آب ریزند تا این که آن سنگ زده غرق شود پس
بر یک آن مقدار آب بخش کنند و این در وقت کمی آب می کنند و بالضم تمام کاسه چشم و سفیدی
و سیاهی این مقلة نام مردیست خطا که تبارخ سه صد و ده جری از خط معتق و کوفی و غیر آن کشش خط
اختراع نموده بر هر جری طرز خاص قرار داد و اساس آن این است ثلث و توفیق و تحقق و نسخ و بر جان
و رقع بعد از آن هر دو را یک است و آن در خط دیگری تعلیق از رقع و توفیق و دوم لتعلیق از نسخ و تعلیق
استطاعت نمودند تا هر گوید سه محقق است که اگر این مقلة زنده شود تراشه قلش را به مقلة بر دارد و مقالة
گفتار و گفتن محله سره و آن ماته بالکسر و بالفتح خاکستر گرم و خاک گرم طبعیه گرمی تب مشتمله
و در آید گاه و بیگاه محله بالضم در رنگ استی محله بالکسر که حیات کردن محله جای حکم کردن
مشتمله بر آن که بدست خودش سوزن فریاد مسومه بالضم و تشدید و او در اندیشه شده و نشان
کرده شده مسله بالفتح نیم و لام نام حیاتی است مسله بالضم نام مردی کذاب که دعوی میا میگوید
مشتمله بر ده که در بچه میباشد و یا بچه از شکم بیرون می آید مصطت بالضم گنده میان خلاف جوف
و آب یک رنگ و درمی که لیته باشند و بالضم و تشدید یا سیم مفتوح خاموش کرده شده مقالة بکسر
وال شد و پیش رفته و پیش کننده مقالة بجایش لشکر پیش فرستاده و بفتح وال پیش رفته شده
محله بالفتح کارزار و جنگ گاه عظیم ملایمه عتاب رسوائی ملایمه بالضم و کسر لام و تشدید و بفتح
حادثه دنیا و محنت سخت مومه یا محتاج معیشت چون نفقه و نوشته سفر و رنج و محنت ماته
بالفتح و کسر سیزده و تشدید لون بای یقین و ثبوت چیزی شامته استواری و استوار شدن
و غیر حسان شامته جامی جمع شدن بول آدمی و حیوانات محققه بالکسر آله حفته کردن محله
بلایه و آزارش مرتبه شهر و گزیر و نام با سحر رسول صلعم و اصحاب مرا ماته بالفتح نرمی و نرم شدن
و عادت کردن بجاری و سنت خدان و نام ضعیف و نام ماده شریست مرتبه بالضم

و فتح و بیل است از قبایل بی هم مستحکم با کسری بدان سنگ اشکنده مستحکم با کسری و غلبه
نوع و یکی است مطبوعه گوشتی که تنبیه بریان کنند مطبوعه بالفتح و کسر طوطی و تشدید نون جا لمان و
معونه بالفتح یاری دادن معونه بالفتح چیزی اندک چیزی بسیار معرکه جا انبوهی لشکر و مردم
مکانه جای و جایگزین مکنه بالضم قدرت و تونگری و بالکسر تخم سوخته مرته بالضم و تشدید
نون قوت و نیرو و بالکسر کوئی و احسان کردن با کسی موضوعه بجوهر آریسته وزره و حلقه
دو حلقه بافته مرویه بالفتح کوهی است در مکه فطمه و سنگ سفید در شنده مرویه بضم تین تشدید و
مرویه با خرد از مرهت مسبوت علت سبب است در شنده و معنی سبب است گذشت و مرده و پیوستن
ملکوت بادشاهی تصرف در چیزی و عالم ملکوت عالم ارواح و عالم ملک عالم اجسام موت بالضم
مرگ و بفتح چیزی که - و بنده شده باشد و زینی که مالک غداشته باشد موت مرگ موقوف قوت
آورده شده مشروطه آنچه زبانی بنده افتد و سیر مدینه بالضم کار و مرته بالکسر شک و گمان مرتبه شعله
بر سر مرده گویند و اوسان او شمارند مرتبه به تشدید یا افزونی داشته رونده و شتر ماده بسیار
بچه وزن بسیار فرزندان و مال ناطق یعنی گاو و گوسفند و جز آن مطبوعه بالفتح و تشدید شتر
سوار میقت بالضم توانا و گواه و کشت و روزی و بنده میست بالضم میرانده میقت بالضم
میرانده و روزی ای کشتن شایان ماده شتر و آن ابتدای زمان رفتن نر بر و باشد تا پانزده روزه
بالفتح و تشدید یا مرگ نمایا جمیع مایه حقیقت چیزی میست بالفتح مرده و همچنین میست بالفتح و کسر
مشید و معنی گفته اند میست بسکون یا آنکه مرده باشد و میست به تشدید یا آنکه نزدیک مردن باشد

باب الحسیم مع الثمار

معشت کاویدن بساحت جمع است بالفتح و تشدید ثمار دست بنده یا گیاه مالیدن تا پاک شود و سیاه
مالیدن و دست رسانیدن بخیزی و تراویدن مشک آب و دیگر روغن و جز آن مثلث بالفتح و تشدید و تار
از چهار تار ساز و بضم و تشدید لام مفتوح تشدید کرده شده و تشدید و سیریک کرده شده و تشدید و تشدید و تشدید
که دو بخش آن بچوبشیدن رفته باشد و یک بخش مانده باشد و لقب دریس عم چه ایشان حکمت و هم نبوت
و هم سلطنت داشتند و لهذا ایشان را هم مثلث گویند مجتث بالضم و سکون خیم و فتح تا و تشدید و تشدید
از پنج برکنه و از پنج برکنه و بحر است در وزن مستفعلن فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن و چون بعضی از کلام
تغیر دهند فاعلاتن فاعلاتن شود و مرث بالفتح مالیدن سودن چیزی در آب گذشتن

تا نگذارند و لیستیدن طفل انگشت راستیغش فرمودند و بخت یافتند عیبک بکردن بی ابرو کردن
کسی را و تایلیدن دارد و چسباندن آن در آب زردن کسی ازونی که سخت باشد و با کسرتیک گشتی
گیرنده و اندازنده کسی را منبغات بالضم دارد و بیست و آن پوست بخی انار صحرانی است معنیست
بالضم فریاد رس و بالفتح گیاهی که باران بدو پیوسته و او را بر زمین اندازند و تخمین موقوف میگفت
بالفتح درنگ کردن و انتظار کشیدن و درنگ و تشنگی و بالضم نیز آمده طشت بالفتح سحیر بانی
کسی از کازی باز و استغن و بر بان و صده دادن و بدان و فائز نمودن وقت آیمختی تاریکی
شب برداشتی آفتاب موش بالفتح سودن چیزی در آب و چسباندن و برگردن موروشت
به میراث گرفته شده نرسد از مرده باقی مانده +

باب المسح مع الحجر

مارج بالفتح و يكون هنزه آب شور و ملح مشلولج برن زرده و شلیج الفوااد افسرده فل مجج بالفتح و
 تشدیدیم باش و انداختن شراب خوار و دهن و انداختن هر چه باشد و یکیدن لقطه از قلم مارج به تشدیدیم
 چینی که خوار و دهن اومی و غصه باشد و از غایت پیری تواند نگاه داشت و درد نادران و نادر که آب از دهن
 آن میروند باشد مجج مارج بالفتح خوار و انداخته شده و باران و غسل و عصا به هر چیز مجج بالفتح جنبانین
 و لوتو پاش شود و جاع کردن معراج را به مارج مجج بالفتح سیم و سکون فال معجه و کسر ما پدر قبیل است ازین
 مخرج بالفتح چراگاه مروج جمع و بحر گذاشتن ستور و گذاشتن دو چیز را با هم فال الله تکلمج البحرین
 و انداختن ناقه بجز را بعد از آن که خون بسته شده باشد و مروج بحطبا موضعیت خراسان مروج رابط
 موضعیت بستانم و دوم المرح روز بکاف لغتین جنیدن خاتم و انگشت و در آمیختن و در هم شدن و آشفته شدن
 کار و دین و از اینجاست مروج و مروج و بهجت مناسب مروج را بسکون را نیز خوانده اند
 مروج آینه و در هم شده مارج شعله آتش که دو دند آشته باشد مخرج بالفتح و یکیدن و پیچیدن
 شراب و جز آن و یکسر و فتح زا و تشدیدیم نیزه کوتاه مخرج بالکسر آیتین چیری بجزی و کفیتی
 که از آیتین چیری با هم نهد و آنچه شراب را بدان آیتیند و شترتی و کفیتی که از استراج چهار عنصر هم
 مروج بالکسر زنی که بسیار شود و هر گاه مخرج بالکسر زنی که یکی قرار گیرد و مشجج بالفتح آیتین مشجج
 آینه و آب و خون بهم آمیخته اشجج جمع و لطفه اشجج آب مرد و زن بهم آمیخته معراج بالکسر زنی
 معراج جمع و منه یله المخرج معراج بالفتح و کسر زنی و محل بر آمدن و بالضم و تشدیدیم و مفتوح
 جامه است نفیس مجج بالفتح بستانم و رفتن و بستر زنی بستانم بستانم مادر را معراج

بالفتح ضمین اسپ غرو باد تیز رود و بالضم فتح واد و تشدید چیم کج و نار است مخرج بر وزن
حسن یاکیان جوزه واد و بر وزن محدث دور کننده اندوه و بر وزن محو شانه زیر که فوجیاد واد
مخج بالفتح بلب گرفتن کو در کستان یا و یکیدن فیما را ما کج بالفتح لام چیزی که معاران بدان
مکل ابر و دیوار اند معرب ماله مترجج خبیده و از جای برخاسته مندرج در حرکت مندرج
در کده و در غیری منهاج بالکسر راه راست و همچنین شنج بالفتح و نام کتابی است لنگج جمع مترجج
پیل کردن و بنگاه وادی بطرف راست یا چپ مترجج معرب موزه موح بالفتح حرکت مضطرب
کردن و بر آمدن آب به بالا و بر آمدگی آب و یاره آب که در حرکت باشد موح جمع موح بالفتح و یاره
وادی بسیار وزن مانج شیر تنگ غیر غلیظ معجم بالضم و فتح اجمع فوج و معنی آن گذشت

باب المیسر مع الحار

مترجج بالفتح آب کشیدن از چاه و جزان و بلند شدن روز و دراز شدن خبری و دراز کشیدن انداختن
شانه واد و جزان واد و مارگون ماتح آب کشنده متوج بالفتح آب کشنده و چاهی که از آن آب سبک
توان کشیدن و لود و عقیده و در حجاج بالکسر چوبی است تبه بیلو که بدان است را خشته کشند و ترسانند و
ساده است و ضمیم و فتح جیر وادال کشند و متوج شربانی که آینه و فخلوط باشد بچیزی که بکسر کناس
در ایام روح خون کشیده که در خط ایام با بلیت بخورند مع بالفتح و تشدید عا جانه گفته و
گند شدن جامه و بالضم نروده بینه حجاج بالفتح و تشدید عا آنکه سخن دل خوش کند کسی را مدح ستودن
و ستایش و همچنین مدح رایج بسیار ستایش کننده مدح بفتحین هم بودن و در آن و در رفتن مخرج
بفتحین سخت شاد شدن مخرج بالکسر و تشدید را سخت ستاد و همچنین مخرج بالکسر مدح و
چشم بسیار اشک و بالفتح جای راحت و ستایش و مران الارواح کتابی است و علم صورت مروج
بالفتح بنیاد مان مرتاح بالضم صاحب راحت و نشاط و اسپ خیم ازده اسپ مخرج بالکسر
چوبی که در نی را نگه دارند و درخت زرا را از زمین بردارند مخرج بالفتح خوش طبعی و طراقت
کردن مخرج بالضم خوش طبعی و زائل کرده شده اسم مفعول ازاده و بالفتح و تشدید زیار بسیار
مراج کشنده و بالکسر با امید گیر خوش طبعی کردن مخرج بالضم و فتح زای اول و کسر و در کشنده
مسحج بالفتح بت مالیدن و مسح سوزنده کردن و جامع کردن و کشش بریدن و بالکسر بالاصل اسحج
و مسح جمع و فحش برود و ان هم ساینده مسح بالفتح دارونی که بخوبی مالند ماسح دست بخوبی
رسانده و شتری که آنچه او ساند و خون آلوده شود مسح بالفتح و تشدید سین بسیار مانده ترین

مسیح و دست و بسیار ساحت کشته و دروغ گوی و پاره نقره و زر بی سکه که سکه اش ساییده باشد
 عرق و آنکه یک چشم و یک بار و ندارد و لقب عیسی عم و لقب و طبل و بعضی گفته اند لقب طبل مسیح بر فردن مسکین
 و مسیح بر فردن مسیح لقب عیسی عم مسطح بالکسرتون خیمه و زمین هموار و بالفتح و بعضی که خرمایا گندم و آن
 اندازند تا خشک شود و مستراح بالضم متبضی و بجای آسایش و فراغت مستراح طالع است کنند
 مسطح گذرگاهها و جاسای ترس و خوف دشمن مشروح روشن کرده شده مشربخ بالضم
 و تشدید رای مکسوره شمره شمره کشته و لفتح را شمره شمره کرده شده مصوح بالضم و من و
 شدن جامه و رنگ گردانیدن شکوفه و کوتاه شدن سایه و قطع شدن و سپر شدن و ناپدید شدن
 و در خاک رفتن مصباح بالکسر حلق و پیاله که در و صیومی خورند و شتر ناده که صباغ خیسید و چون آفتاب
 بلند تر شود بچرا و در مصباح چیزی پاکه بدان صلاح چیز نادرند مضاعف بالفتح عیب کردن
 و آبروی کسی بردن مطرح جایی انداختن چیزی مطرح جمع مطرح جایی افتادن مطرح
 بالضم و کسر است شده و دخت بپنده و داروی مقوی بل مفتاح بالکسر کلید خلیج جمع مفتوح بالکسر
 و بالفتح خزانه مطاع جمع مطرح بالکسر بسیار شادی کننده مقابح رشتها ملح بالکسر نمک شیر خوارگی
 و پیله و شور و شیر شتر و طعام مخموج کرده و بالفتح شیر دادن بچرا و شور و خوانیدن شتر و نمک طعام
 کردن و نمک بخور و چیزی دادن و بهر دو بال طبعیدن منع و ملح از اینجا مانع و است و لفتح نمک است
 احب و بالضم وقع لام تخنای خوش و نکلین جمع ملحه بالضم و بالضم کسر لام و حای شده و الحاح کنند
 ملح نمک سود و نکلین و چاه شور و بالضم وقع لام گروسی ست از قبیل خزاعه ملح بالکسر جمع
 بلح و بالضم نکلین و بالفتح و تشدید لام شتیبان و بالضم و تشدید لام شور و گیاه ملوح بالضم
 شور شدن ملح شور ملوح بالکسر جار بانی که زود شده شود و مرغی که بدام بندد برای صید
 مرغان و آنرا الباهره یا بدام گویند ملح بالکسر بالان شتر که دوشش شتر را گیرد و سخت الحاح
 و بهالغه کننده منع بالفتح دادن ملح بالفتح نوحه کردن مسیح تیر قمار که نصیب ندارد
 منوح بالفتح شتر ناده که بزستان شیر دهد و همچنین مناح بالضم و فتح نون و قاف
 شد دپاک کرده شده و یکسر قاف پاک کنند ملح تخشند مسیح بالفتح دادن و خواستن
 و خرامان رفتن و مسواک کردن و شفاعت کسی کردن نزد سلطان

باب المسم مع الحما

مخ بالضم تشدید خامر استخوان و نمحه پاره آران دماغ و خالص چیزی ملح بالفتح بزرگ شدن

ح بافتح ماییدن روغن و جزان و درخت و چوب زیرین آتش نه که از آن سفل گویند و چوب بالارا
 مار بفتح صین مهله و زنده اعلی گویند مرغ باکسر و تشدید را نام ستاره است مشهور و فلک نم که نقاری
 را بهرام گویند و تیر چهار پر و نشان مسیح برگردانیدن صورت بصورتی دیگر از صورت نخستین و درخت
 به خیزی میسج زشت بی نمک و گوشت بی مزه و هر چه بی مزه باشد میسج پیران میسج مصرح
 نعم فریاد رسیده مطبخ بافتح جای بختن و باکسر طرف بختن و آله بختن و بضم سیم و فتح طار کسری
 ل یکجه سوسمار و جان آگنده گوشت مطبخ بافتح رفتار سخت و در رفتن و سخت رفتن و گردن کشی
 بن و در کار باطل و کشیدن دندان و جزان مکنخ گوشت بیره شمشیر و متفاح باهر
 دم آنگران متفاح باکسر انچه بان سوی کنند

باب سیم مع الدال

و بافتح و سکون هزه گیاه نرم و نازک و جنبین گیاه و شاخ از غایت نازکی و سیرابی میسر و باکسر
 باضم و فتح رای مشد سدر کرده شده و نام خوبی است مشهور و به کسر اسر دکنده محمد بافتح بزرگی و
 زنگو اشتران و غلف دادن چار پا را چنانکه سیر شود و غلبه کردن بر کسی به بزرگی و نام ما و قبیله است
 به نبوی به و منسوب اند محمد و صاحب بخت و روزی و نام حکیم سنائی نغز نوی محبوب و باضم سیری و
 انخی رسیدن شتر مجید بزرگوار و گرامی و چنین باجر مجروح باضم و تشدید و باضم و تشدید و تشدید و تشدید
 رده شده و به کسر را برهنه کننده محمد و باضم و تشدید و دال کسور و تشدید و بفتح و دال نو کرده شده
 محمد بفتح سیم و کسر تهای شناه فوفانیه مقام و اصل و جابا ماندن و بلوون حمید بفتح سیم و کسر مان
 سکون یا برگردیدن و جای برگردیدن حماد ستایشها و خصلتهای نیک محبوب و ستوده و نام
 بعلی است که برهنه او را بر سر کعبه آورده بود محمد بسیار ستوده شده محمد باکسر و اس که بان علف
 و زنده شمشیر و محمد و محمد و دانسته شده و تعیین کرده شده محمد و باضم و کسر دال مشد
 نیز گفته و دال بکشد و تشدید و دال نیز کرده شده و حد کرده شده و درخت پاک کرده شده از خار
 مد بافتح کشش و آب خیر و آب سیل و آب و افرونی آب خلاف بند و کشیدن و دال و دروات کردن و
 در گرامی نو و کدراشتن و آرد و آب افشانده بشتر دادن و دراز شدن چیزی و مصلحت دادن و انداختن
 نظر بسوی چیزی و خطمی که بر الفت نویسد و در اصلاح اهل سیاق چیزی و راز که بالای حساب نویسد و
 دالنها بکناری روز و وقت یا دستگاه و دال بصر رسیدن نگاه نظر و باضم سیم یا است و آن دو ظل است
 یا یک ظل و ثلث یا پری دو کف آدمی مستوی و مخلقه چون هر دو کف را دراز دارد و پیران و از هر

و صبا قاسوس گوید تجربه کردم به تحقیق پس گوشت را موافق آن میانه یا نیمه اندام جمع کرد و به تحقیق پاور
و یا ورید یک شده باشد و در از و مجروح هم از مجروح و آبی که از آن میجوید یا جو بر آن باشند و مجروح
و نه در موضعی است نزدیک کتبه و گاهی است در حد بلغم سرد و نیم جوی آب و رسن مرا و بالکسر سیاه
که بدان نویسد و سیر کند و در عن چرخ و نمونه و طریقه سرد و بالفتح بی ریش شدن و از حد در گذشتن و
بالضم بی ریشان جمع آمد و به تحقیق بدست مالیدن و در آب خسانیدن و ترک کردن چیزی را و نرم کردن
و میوه تازه اراک و به تحقیق و تشدید و ال گردانیدن و قبول نکردن مرید بالفتح شتر و سرکشیدن
رونده از فرمان خدا تعالی مرده به تحقیق جمع و خراک بیشتر تر کرده و نام قتل و نام قلعه است و بالضم
اراده چیزی گفته و بکسر و تشدید را بسیار سرکش مرا و بالضم پیر قبیل ازین دارا ده کرده شده
و بالفتح گردن مرو و بالکسر میل و تیر خراج و آهین و نه به انجام فرشته بالفتح راه است مرا شایع و بالضم
و کشتن راه است نمایند مرید بکسر و فتح با جای نشاندن شتر و غیر آن و به کسر خرا را خشک کنند مرید
بالفتح بامی نگار داشت و موضع و چند داشت و انتظار چیزی مراد جمع مراد و بالکسر راه که در آن انتظار
کسی بر نه مرید افزون و افزون کرده مراد بالفتح افزون کردن و توشه و اینها مراد و بالضم
بالکسر رخی در آن توشه کنند مسند بالفتح نیک تابیدن ریشمان و قوی خلقت گردانیدن و به تحقیق نشسته و نشسته
و ریشمان کیف خواهر برگ خرا و ریشمان پشم شتر و پوست شتر مسما و بالکسر خیک انگبین مسجد بالفتح و شتر
چیم و فتح نیز آمده عباد نگاه و فتح چیم پشانی و جای سجده دادن مسند ساختگی و آمانگی چیزی کنند مسند
جمع مسجد و اعضای بهنگامه مسند بالفتح کیکه گاه و بالضم روزگار و پسر خوانده و خطی است که قبیله میر
میویند و بالضم و تشدید نون مفتوح برافراشته شده مشهد جای حاضر شدن ملائک و شهادتگاه
مشهد و آنچه بر آن گواه شوند و در عزت مشیه بالفتح کج کرده شده و استوار و محکم کرده شده و بالضم
فتح شین و تشدید یک مفتوح کج افراشته و بلند کرده شده مصدا و بالفتح بالای کوه معصده بالفتح
کیدن و خوردن آب دمان و شیرستان و جاع کردن مطر و بالکسر نیزه کوتاه که بدان حیدر کنند
و بالضم فتح طای شد و کسر استیقام و بر یک و تیره مطر و درانده شده معصده بالفتح عیدگاه و زل
و ما و مردم معصود قرار داده شده و دانسته شده معصده بالفتح عباد نگاه و بکسر که بان خاک
بر دارند و بالضم و تشدید یک مفتوح راه نرم و سوار و رام و شخص زبون گشته و مراد اکر ام نموده معصده بالفتح
جای بازگشت و عالم آخرت معصده بالفتح رفتن و سیر کردن و بزودی رلودن چیز و تازه و ترونازک و
داده و جست و چالاک و ستیز و شتاب و به تحقیق و تشدید ال نام مرده از اجداد رسول صلعم و گوشت

زیر شانه و بجای پای سوار و بالضم و کسر عین آماده کننده و بفتح عین آماده کرده شده معده و ورم
 شده و چیز اندک معرید بالضم و فتح عین و با سوده جنگ جوی و بنجوی معصده بالکسر باز و بند
 واس که بدان درخت و گیاه بزند و بالضم و تشدید ضا و مفتوح جاسه که علم بر باز و دارد و شتری بر باز
 او و انحراف کرده باشند و کبسه ضا و خرای نا پخته که پختگی و طبیعت در یک جانب و اطراف شود و معصده بالکسر
 باز و بند و بنجری که تصاب بدان استخوان برود و دال و جزان که در باز و کنند و بنجری که در ویدان
 و زخمان بجای در آید معصده جان استن و پیوند دادن و بالضم و فتح قاف شد و بسیار بسته شده و
 سخن سببه و نماندن معصده بالضم و می و هم عهد و پیمان و همچنین معاصد و بالفتح معصده و معصده بالفتح
 بنا بر ورون و نازک گردانیدن و بسیار خوردن آب و شیر خوردن کودک او شیر خوردن و بنجری
 سوزی پشانی اسپ کردن تا سوزی سفید بر آید و شیر ترش و صمغ سرخ و بسیار و نازک باد و بنجان و وسیله
 پشانی اسپ که از سوزی کردن شده باشد منفقود یافته نشده معصده سیاه روده و حد و خط
 نگارنده منفقود بالکسر لیسان که در مجام و همار بندند و آنرا الفارسی پالنگ و کوتل کش گویند معصده
 بالفتح نشستن پشت گاه و بر و بالضم لنگ و لیسان و فتر که نور آمده باشد معصده و مقلد و کسر
 معصده معصده جمع معصده بالفتح موضع حائل کردن و تمشیر از دوش و بالضم و تشدید لام کسری و بالفتح
 لام کسری و شتری که نشانی بدی و علامت قربانی برگردن آن بسته باشند معصده بالفتح و بیست
 بشام و شراب مقدی که از غسل سازند منسوبست بدان معصده بالضم و تشدید نون مفتوح لیست
 آینه و همچنین بنفوذ مگو و بالضم شادون و مقیم بودن بجائی و بالفتح ناکه که شیر و کم نشود و مگو و بالفتح
 بدو ستن طله بفتح تین تانگی و در کشندگی روی طغی بالضم و فتح تا و حایه گاه ملحد بالضم و
 از راه حق برگرفته و فاسق بیدین طله بالضم و فتح لام و با کشد و بر بهر یک نشسته معصده بالضم و
 تشدید و مفتوح بنای در شان و ساده و بلند و هموار معصده گسترده شده و نیکو کرده شده و هموار
 معصده و کشیده شده معصده بالضم و فتح تا و تشدید و دال کشیده و دراز شده معصده بالضم و کسری و
 تشدید و دال اند و بند و متفرق و تنها معصده بسته شده معصده و بر بهر یک جیده و همچنین معصده بالضم
 و فتح نون و ضا و مشد و مشد و بالفتح و فتح نون و کسر دال مشد و پرده و زنده و عیب آشکارا کننده و
 معصده و دوست داشته شده معصده بالضم و کسر عین زمان و معده و معده کردن و بجا و معده و کسر
 لام زمان و ولادت و جاک و ولادت مولود و زائیده شده و معنی زمان زائیدن نیز آمده معصده و بالفتح و
 کسر بجای آب خوردن و آب خوردن مولود و زائیده معصده گوار و گسترده و نین و بهر معصده کسر و کسری

باب الميسم مع الذال

باب التيسير مع الراية

کار بافتح و سکون همزه و همی کردن و فساد انگیزتن باشد بافتح و مدینه امار و لسانهای نیکه کارهای
پسندیده با بوز ستم و امد وین و جز آن مالتور نقل کرده شده مایورا جزوده شده مایور زبان سحرانهم
و سکون همزه و فتح مایور باشد چشم و باضم و فتح همزه و تشدید نا و ا پس داشته شده و سترلی ست از سنانلی
قرمبه و مرد پذیرفته و مقبول الطاعه و نیکی کرده شده میند را اسراف کننده مقبر باضم
و فتح تا و تشدید با مفتوح هلاک کرده شده قمر بافتح و تهای شنه ا کشیدن ریمان و جز آن
و بریدن چیزی و انداختن و جاع کردن حجر بافتح و سکون چشم لشکر گران و خریدن چیزی
پیرچیکه در شکم چار بای باشد و فتح تن شدن و گران بار شدن ماده گویند از بیکه که در شکم است
مجزر بافتح بای گشتن شتر آن مجاز جمع مجمر باکسر و اضم اینجه جمره آتش در آن کنند و اینجه بوی
خوش در آن بسوزند و آبله دار مجدر باضم و تشدید و آل آنکه آبله در آبله داشته باشد و هیچی و
اینجا از آن ترسیده شود و مخطور حرام کرده شده و منع کرده شده محض بافتح بعل قاضی کسی
که غائب را به نیکی یاد کند و باز رفتن نگاه آب محض باکسر اسپ بسیار دهنده مخطور خطیره
کرده شده محشر جمع شنگاه مردم روز قیامت محشر محشر کرده شده محصور بر بنه کرده شده
و مانده شده محجر باکسر بوستان و گوش چشم که اند بقباب مشکف شده باشد و بافتح گرد گرد
چشم و شهر و ولایت حاجون محجر و گرم شاج محصور باکسر تیر چرخ دولا ب که دولا ب بدان کرد

و چو بی که خیر بان بین کشته و با خطای ریاضی خطی که میان و قطب پیوسته است محور بالضم و تشدید
کسور نویسنده از او کشته و بفتح را از او کرده شده و نوشته شده تحت بالفتح شکافتن کشتی آب
را و بانگ کردن آن آب در زمین را کردن و همچنین محور بالضم و تشدید از مایشگاه و باطن کردن
چیزی خلاف منظر و بالضم و کسر با خبر و بنده و بفتح با خبر داده شده کسر بالضم و تشدید میم مفتوح شسته
شده مدر بالفتح اصلاح کردن عرض زمین بکلوخ و بفتحین کلوخ مدره و واحد و ده و شهر و نام دهی است
بین و بالضم و کسر و ال و تشدید را دار کننده بول مدر حور دور کرده شده مدرار بالکسر بسیار بار
و باران ماکور نام خیلی است مدریر بالضم دور و بنده مدرار جای دور و گوش و بالضم و در آمده
مدر شر بالضم و تشدید و ال مفتوح و نامی کسور و ثار پوشند یعنی جاسه و دور و داده شده مدریر
پس رونده خلاف مقبل و بالضم و تشدید با می کسور و تشدید و بفتح پایه و رده شده و تشدید کرده شده
و بنده که پس از مرگ صاحبش از او نشده باشد بقا را بالکسر مردی و زنی که همیشه از پس
حاصل شود مدر بالضم و تشدید کاف کسور یا د و بنده و بفتح کاف یا د داده شده و بهر خلاف نوشت
مدر ا کسر تعجب باشد و کرا بفتح گفته اند اندکیر تعجب آنچه در حوائی تعجب باشد مدر و بفتحین
گذاشته شدن و تباه شدن بضم و جاز آن مدر بالضم و تشدید رانج و پدر قبیل است از تیم و نام دار و
ست و بالفتح رسن و کنگد و گشتن و رفتن و همچنین مدر مدر بالکسر بار یا جمع مری و درخت و مرغ
مرد توانا و بازیره و رسن و دراز سخت یافته مدر مدر بالضم نام مردی از سکه که خط بشتن او در عرب
پروان آورد و بشت کلیر ایچو زنا همای بشت فرزند او ست و ایشان را آل مدر گویند مدر مدر
بر و میم شکی است مدر و سیم و نرم و آنرا نام هم گویند مدر جای زیارت مدر مدر بالکسر و تم بای
موده قلم که به آن نویسنده مدر مدر بالکسر ساز و خود که میخواند مدر مدر بالکسر نامی که میخواند مدر مدر جمع
و مدر میر و او آنچه از زبور یاد از خوش میخواند جمع مدر و مدر بشت مدر بخت دل و سلب مدر مدر
قلاع از زن و جود مرد نادان و بالفتح آشامیدن خری بخت پاشی مستطیر بالضم برانگنده و قماش
و افکار شده مسطار و مسطار بالضم شراب ترش مستطیر و مصطر گماشته شده و مسطر
گشته مسیر رفتن و جای رفتار و بالضم و فتح بای شده و جائه که در آن خطا بصورت و طال
چرم کرده و بانشند مسور بالکسر تکیه و بانش از پوست و نام مردیت و بالضم و فتح سین و او
شد و غنقد کشیده شده و دیوار بر آورده شده مسمار بالکسر پنج مسامیر جمع مستطیر بالکسر
آنکه شراب بسیار خورد و بسیار است مسهر بالکسر چوبی که بان آتش افند و زنده و همچنین

سوار بالکسر و انگیزه جنگ و نیز دراز و بالضم و تشدید صحن مفتوح انچه قیمت او بالا رود
 مبار بالکسر سیلی که بجا حجت فرو برد تا غور او معلوم شود مستحق بالفتح افسوس داشتن و بالضم
 و تشدید قای مفتوح رام کرده شده مسطر بالکسر آلتی که بدان سطر یا درست کنند و بالفتح جای سطر
 مسجور بر کرده شده و افروخته و گرم کرده شده مسطر بالضم و تشدید را استوار و روان مستشیر
 بالفتح زای مجرب و کسر آن بلند شده فاعل و مفعول هر دو آمده مستشیر بالضم آنکه با و شورت
 کنند مستشیر بالضم سر به و آنکه با کسی شورت کنند مستشیر پوشیده شده و پوشیده
 قال الله تعالی جی با ستور مشعر بالفتح نشانه و عاصه از حواس عشر بالکسر نیز آمده مشاعر
 جمع و شعر الحرام موضوعی است در مکه مشعر بالفتح و رختان و بالکسر چوبی که جامه را بر آن اندازند
 و چوبی که در مودج باشد مشاعر جمع و بالضم و فتح شین و تشدید جیم مفتوح جامه که صورت
 درخت داشته باشد مشعر بالضم هم و سکون شین و فتح میم دوم و کسر خاس مجرب و تشدید
 را کوه بلند مشعر بالکسر لب شتر مشکور پسندیده و ستوده مشور بالکسر و فتح و او چوبی
 است که بآن عمل را بیکه زدن و جمع مشاعر بالفتح خانه گلس انگین همچنین مشاعر و بالضم اشارت
 کرده شده مصر بالکسر شهر امصار جمع و نام شهریت معروف و حد میان دو چیز و مصران کوفه و
 و بالفتح بستر انگستان و و شیدن شیری که در پستان مانده باشد و بقیه شیر پستان و بالضم و کسر
 صاد و کسر رای شده استاده بر یک چیز مصر مصر بازگشت و جای بازگشت در روده
 مصران بالکسر جمع مصور بالفتح ماده بز و ناته که اندک شیر باشد و همچنین ماضر مصر و آنکه
 در دسینه داشته باشد مصدر صادر شدن و جای بازگشتن و بدر آمدن و کلمه که از آن افعال
 و صفات اشتقاق کنند و بالضم و فتح و ال مشد و مقدم داشته شده و شیر درنده و حیوان سخت
 سینه مضمار بالکسر میدان و اسپ میان باریک و جاکه که حیوان را دارند و فربه سازند
 و آن قدر دت که حیوان در آن فربه شود و آن چیل روز باشد مضمر بالضم نهان کرده شده
 بالضم و تشدید میم اسپ فربه کرده شده مضطر است شد و بی چاره مضور بالضم ترش زبان گزنده شدن
 شیر که مضرب بالضم و فتح ضا نام بد قبیله است ماضر شیر ترش زبان گزنده مسطر بالفتح باریدن
 شباب رقتن اسپ و تخمین باریان و بالفتح و طار بارنده و همچنین ماضر بالکسر شسته بنایان گریان
 را از دست کنند مطرهای طهارت و نام و کسر باشد طاهر کننده و فتح طهارت کرده شده مشاعر بالکسر
 و یک مشعر بالفتح ده ده گروه مردم که با هم زندگانی و معاشرت کنند معاشر جمع مسکر بالضم و فتح و شکر

و بکسر کان لشکر کش معجز از بکسر پرده و پیشکش معاذیر جمع قال الله تعالی و لولا انی معاذیرده
معجزا بکسر سبانه و اندازده و پاشنی گرفتن زرد و سیم و آله راست گرفتن تر از و معجز کل کاجیه
زنگ کرده شده معجز تنگست معجز بکسر بکوش و باسه استیمنی و آنچه از لیلی و زانما نازد خوال
باقند معطر خوشبو کرده شده معطر زن و مرد بسیار معطر بکسر زن و مرد بسیار معطر
معطر بای فراح آب و صفت و باضم و فتح سیم شد دکان سال و آبادان کرده شده معجز بفتح
جای عبور و محل گذر و بکسر کشتی و آنچه بدان عبور کنند و باضم و باضم و تعبیر کرده شده معجز بضم
و تشدید را آنکه اقیلیج بخیر می داشته باشد و روی سوال داشته باشد قال الله تعالی و لولا انی
و المعجز بفتح و افتادن سوی معجز بفتح لشتاب رفتن معجز بفتح غارتی که در کوه باشد
معجز بضم و تشدید را غبار تنگ و تیره رنگ معجز بفتح آزمزیده شده و باضم و باضم و باضم
عسل شیرین که از جوب و دخت روان شود و اندک بوی بد دارد و باضم نیز آمده معاذیر جمع و همچنین
معجز و معاذیر معجز بکسر خود معجز غرق شده معجز بفتحین و معجز قد تعالی این المعجز
بفتح سیم و کسر فاد تشدید را جای گیر و باضم و کسر فاگر بزنده و آنکه کاری کند کسی که از آن بگریزد
شگافنده کسی به شمشیر و بکسر و فتح فالد گرفتن و کسی که نیک بگریزد و یا کسی که بران نیک
توان گرفتن از باسک معجز بفتح و سکون قاف و کسر آن چیز است و صبر و کوفتن و بفتح
فتح شدن و ترش شدن شیر و بفتحین و تشدید را جاسه قرار و آرام و باضم و کسر قاف اقرار
کننده مقرر بضم و تشدید را سه مفتوح قرار داده و تقریر کرده شده و بکسر اقرار و تشدید
و تقریر کننده معجز بضم و کسر وال شد و تشدید و اندازده و بفتح دال اندازده کرده شده
مقرر و آنچه بران قدرت و توانایی باشد معجز و بفتح و دال معجز بحد و آنکه مردم از او اجتناب کنند
مقرر در ویش معجز بضم و فتح غنیمت و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر
جای کردن و بهنگامیدن و بفتح و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر و بکسر
و تشدید را معجز و بکسر بسیار بزرگ و بزرگ و بزرگ و بزرگ و بزرگ و بزرگ و بزرگ و بزرگ
و آنکه صفرا بر و غالب شده باشد معطر بکسر بسیار معجز بفتحین و تشدید را بزرگ و بزرگ و بزرگ
منار بفتح تشنه ها و علامات مناره و اصل بلند را مناره گویند بکسر آن که علامت است بکسر
راه و غیر آن منار بکسر از منقر بکسر بکسر که بآن سنگ اندکنند و باضم جاده خرونگ و بزرگ
جبله از زمین منار بکسر نول مرغ که بدان دانه پینه و آنچه بنهار بدان چنانها سوزان کند معجز

بالکسر نول مرغ گوشت خوار و رسته اسب که از خضد تا دولت باشد و مقداره لشکر متشکله بالضم و کسر کان
 کننده و فتح کان انکار کرده شده و ناشناخته و ناشایسته شده و نام ملکی است از دولت و ملک سوالی و تفسیر
 بالکسر پیش سینه و انبساط قربانگاه منجاری بسیار کشنده شتران منخر بالکسر و الفتح سوراخ بینی و چنین منخر
 سوراخ جمع منقش بر آگنده منشور بر آگنده کرده شده و فرمان مناشیه جمع منشور و زانسته و چنین آگنده
 منخر بالضم و نیران کوباران منبر بالکسر یا بلند که از چوب گل و چران سازند و داخل و خط و خطیست آن
 و خط و خطی خواند اسم که است از منبر یعنی بلندی منابر جمع مواخر بالفتح شکافندگان آید و نیکو
 و رآب مور بالفتح راه و بیرون چنبدن و کشتن و بالضم باو گرد یا خاک که آنرا باو بریزند و ویکو
 سو فور تمام کرده شده و مهاجیر بالضم و کسبه جوت کننده و بی فتح جوت کرده شده و زمان در مکان
 رجوت جمع رگزار شده شده و ناقص و پیوده قال الله تعالی انخذوا هذا القرآن بهجرا و هم و هم
 و فتح پیوده گو و بسیار گو مهر بالفتح کابین و کابین کردن و بالضم اسب کرده و استخوانی که بالای سینه
 اسب میباشد و مرده ماده کرده میسر زن آزاد و هم بالکسر جوبی که و بینی شتر کنند ماهر استاده و
 حاذق میسر بالفتح طعام و غله از جانی آوردن بر اهل و خیال یا بر سه فروتنی فائده و این
 آنکه بر خیال طعام از جانی آورد فائده و بنده میسر بالفتح و کسرین قمار و قمار بافتن و بضم میسر
 یا وین شد و آسان کرده شده و کسرین آسان کننده میسر بالفتح آسان شدن مصدر است بر وزن
 مفعول میسر بالکسر بر جامه پوشد و

باب المیم مع الزا

مهر را بر زو و کلمات مبارز بالضم آنکه بالکسر بچکای بیرون آید میسر جدا شده و مجاز بالفتح راه و کاندشتن
 و کلمه که در غیر معنی حقیقیه متغی شود و مخ بالفتح و تشدید زانم فصل و کابریدن مهر بالفتح استهتجکال گرفتن
 و بریدن پاره بر کردن از خیمه مرکز میان خیزی و محل استاده کردن خیر مهر بالفتح و تشدید زانم بالضم
 شتر شیرین بالکسر و فی سطر بالضم وقع طار و تشدید زانیت داده شده و طار کرده شده معتر بالفتح
 بزکی یا بسیار همچنین معتر بزر و دست و اغرة بزاده معتر بالفتح و تشدید عین خداوند بزر معتر
 بالکسر یا نه گفته معاذر جمع معتر لغتین تخت شدن زمین و جزآن و چیزی دشت و زمین تخت معتر
 بالضم و کسر راجد آگنده و فتح راجد کرده شده و تشدید بالضم جدا شده و میسر جدا کننده و الفتح یا جدا کرد
 شده و هم و هم بالکسر این پاره ستر که در پاشنه موزه پیوند میکنند بر آندن است و از
 میسر گویند موز بالفتح موز و کیله سوار بالفتح و تشدید و او کیله فروختن میسر بالفتح جدا کردن

باب المیسر مع اسیر

معاسر بالفتح و سکون هجره فسا و کرون و بدی افکندن میان کردی و بالف مروت و ستان سکرتو
 بمعنی الماس نیز آمده مایو مین ایند از ان ایسا بریده شده باشد و بعضی نامید و لغت نیامده بلکه بدین
 آتش آید محاسن بکسر لام جای نشستن و بفتح لام نشستن همچون پر مندر آن ماهه اقیان آتش
 مجوسی و بعد و صبا قاموس گوید مجوس نام مروت خرد گوش که دین مجوس پایا کرد و عرب پنج گویش مجوس
 بالفتح و تشدید بین محل جستن رگ مجوس گماید شسته شده و عظمس بالکسر نیزه و بالف و فتح و دل مشد
 جای نان پختن قوم در بادیه و جانی که خاکستر گرم گذارند و گوشت بیان کنند و در روستا کشته شده و
 ناید پدیده مدرس جای پای و در گفتن طبع مدرسه مدرس بالفتح بر بسیار ماست کتبه و دران
 کننده و ترکون فرما و آب و جزان و انگشت تاجیدن کودک و دست تبدیل یا یک کردن و در ترغیب
 و بفتح بین رسن و رسن در و تفتن از دو مدرس بالکسر ماست بجزی و با کسی کوشیدن و از کاری رنج
 دیدن و دران کردن مدرس بالکسر سنگی که بپا اندازند تا ناله شود که آب دران است یا در و نام
 مروت مدرس بالکسر سنگی که در رسن بسته و پاه اندازند و بدان لکاه را بسوزانند و اهرار کنند
 تا پاه از لای پاک شود یا سنگی که بر میان بندند و پاه اندازند تا آب یا عقی آن معلوم شود و مدرس بالفتح و
 و تشدید بین لبون و دیوانه شدن و دیوانی مسیس بالفتح لبون مساس بالفتح لبون و جماع
 کردن مساس بالفتح کار شوریده مسوس بالفتح آب نه شیرین و نه شور و یا بهر عطس بالفتح
 و کسر طاف و فتح آن یعنی مس بالفتح جماع کردن و مالیدن و دیوری کردن و نیزه زدن معاس بالفتح
 و تشدید بین و پیش آینه و جنگ مغرس بالفتح جامی نشان دادن مال مقططس و مقناطیس
 سنگ آهین ربامطس بالفتح در کردن رود و نیزه زدن مقطس بالفتح شوریدن و بهر بر آید
 دل مقوس بالکسر چیزی که دران کمان نهند و گویا که اسپان را وقت دویدن و پیشی گرفتن بگوید
 از ان سین سر و بند و بفتح قاف و دوا و شد و چیزی خیمه باشد بکمان مقیم اس بالکسر انداز
 و آنچه آن اندازد چیزی گیرند مقطس بالفتح هم که سر آینه العجورث قناس ساخته باشد و قناس بالفتح
 یعنی کوه مقطس بالفتح قاف اول و کسترانی مرغی است که طوطی پاه ماکل لیلی و دار و چون کبوت
 با تمب کلمه بصره اسکندریه که حضرت ایمان آورده بود و او را از صبا به شمره اند و لقب هر که با و نشاند
 اسکندریه شود مقس و بالفتح کس و تشویش کردن و تکی گرفتن و هیچ و همچنین مقاس بالکسر خارج و با
 و خارج و در یک کس یک گیرنده و خارج است آمده مقس بالفتح خایه کشیدن و سخت راند

و یقین آینه شدن تاریکی شب باروشنی ملدس و طلس و ملاطس با کسترنگ بزرگ که
 آن استخوان خراش کنند و اکثر تر سخت جاع ملاوس ملاطس جمع محسوس دیوانه دوست رسانده
 شده منحوس بد بخت شخوس بجای خجسته تر کرکین منوس مروانگ گوشت منکوس نگونسا کرد
 مندا اس با کسزن بیت و سبک مندرین کنند و فرسوده مناس بالفم آنکه محرم و مجاز باشد
 موشن سهرم و آرام و پنده موس بالفق ستر اشیدن حمر اس با کسترنگ میان کاواکر
 ویران چتر کونید و اکثر سخت خوار صالیس جمع مندرین بالفم اندازده گیرنده و در اصل منند بوده
 در ابلیس بل کرده اند و جوآن در پند سهرم مذکور خواهد شد ملس بالفق خرامیدن نام دختی است

باب اسم مع اشین

ماش معروف میر قش آنکه رنگ رنگ ظاهر کند ملس دلال که میان فستری و بالغ سودا است
 کند پسین جمله نیز آمده فخش بالفق و تشدید شین اشینی که بدست گردانده فخش بالفق سودا
 و سفتن آفتاب پوست و جزا تراشیدن پوست را و مجروح کردن و بالفق و تشدید شین فخش ناز
 و آنچه فخش در آن کنند و با کسرنج فخش ریان می برند و آهین پاره که آتش را بان حرکت دهند و مرد
 شجاع که فخش آورده و شک باشد فخش با کسرنجی که از هر قبلیه گرد آمده باشد و نزدیک آتش با یک
 سو کند خزند و عمار کنند و بالفق سوخته و بالفق رفته و تشدید شین جمع مندرین یعنی فخش و تشدید
 حیران کرده شده بدست یقین است شدن دریم پی شدن و کم گوشت شدن فخش بالفق الفق
 و فتح بین محله نوی است از کبوتر که بلند و دور تر میرود و در هوا نوی گوید به شعر همه جهان سبک
 مانند کبوتران فخش فخش بالفق و فین مجبه شریست در شام فزنجوش گیاهی است که آن را
 مرزنگوش گویند و می آن در اصل مرزه جوش است یعنی گوش موش بواسطه شباهت آن بگوش
 موش و همچنین مرزه جوش فخش بالفق خراشیدن و شکا فتن پوست بناخن و از این که روی آن
 یا را خراشیده باشد و خراشیدن روشن جسم فخش بالفق و تشدید شین دست بچرخه بالیدن
 تا یک شود و پاره شیر و شیدن و پاره را کذاشتن در پستان و سر استخوان نرم را فایدن و
 گرفتن چیزی بی یکدیگر چیزی در آب خیسایان مشاشن بالفق زین نرم و استخوانهای نرم که توان
 فایدن و گرفتن چیزی مشاشه واحد و نفس فلان طیب المشاشن یعنی کریم النفس مشاشن استخوان
 برآمده فخش کبسر هر دو میزند و آلو و فتح اول نیز آمده فخش بالفق مستار چه که بدان است
 پاک کنند بالفق و تشدید و اسفتن و پریشان کرده شده و کسر داد پریشان کننده معاش

باب الميم مع الصاد

باب الميسم مع الضاء

مخض بالفتح شيرخالص به جيره خالص غير ايندن شيرخالص دوستي خالص كرين خاص مصاشير خاص
مخض حيف امدن و حيف و امدن زن كه جاني حيف است مخض بالفتح وضع زدن و جناندن
ولودر چاه مخض بالفتح وضع مسكه گرفته و چنين مخض خالص بالفتح در روز كه گرفتن

باور و شتران استن ماین مخاض و نبت مخاض شتر پنج سال دوم درآمده مخض بفتحین چهار و باور
 و بست نظر نشان چشم از کثرت نگاهباییها مختلفه مخض بالفتح یا نبت دارد شده و رام نموده شده
 مخض جایی گویند مخاض جایی که بدن جاندار گویند مخض بالفتح و نشانیها و سوزانیدن
 و بیدار آوردن جراحت که با او سوزن سر و چشم را و سوزن اندوه کسی او با کسر کلمه است که در نفی
 است و مل کند و مروت لا مخض بفتحین سوزن را بصدقت همچنین مخض بالفتح و بفتحین
 شتر ناک شدن و دشوار آمدن کسی مخض جایی عرض و پنداشدن چیزی و با کسر کلمه که برده
 و ران جلوه دهند و مخض کنند بر فرید و مخاض بالکسری بی پرده که آنرا نیز گویند مخاض مخاض
 پوشیده غیر مخض کما کسی و گفته شده و و کسر کلمه و کار یکسی و گفته شده مخاض بالکسر
 کاغذ بر و جامه بر و تقابین جمع مخض بالفتح و بی پرده و برون نزل و بقدر و نیز و بسته
 چیزی که بدست گرفته شود و چون شمیر و عضا و مانند آن مخض بالفتح و تشدید را بریده شده
 مخض و مخاض بالکسری که در آن است کنند و جدا کنند تا است شود مخاض بالکسر
 مخض بالکسر که پند زدن مخض آنچه بان غلبه را و بپند تا پاک شود و پست آنرا نشانه گویند

باب المیم مع الطاء

مخض بالفتح کشیدن کمان و جبران و بیرون کشیدن تیر از چیزی و انداختن آب بنی مخاط بالضم آب بنی
 مخاط بالکسر گویند یا شتری که عادت او باشد که از پستان او شیر اندک اندک افتد و همچنین مخض و مخض
 نوازش و پوست و اگر ده و مخروط الی و رازیش و مخروط الوجه و راز روی مخیط بالکسر سوزن
 مخیط بالکسر و فتح و تشدید طایع طایع و همچنین مخیط و مخیط آنچه در آن خطا کشیده باشد
 و جوانی که خطایش او دیده باشد هر خط بفتح میم و با و کسر آن جای است و بالکسر چه که آن استور
 را بپند هر خط بالفتح موی کشان و بالکسر کلمه از صوت و خبر و چیزی که پیشند موط جمع و بالضم هر
 نزد مردم کم کشیدن و زدن جمع امرط است و بفتحین تیر بی پرده بالضم و مرط بالکسر جمع و مرط
 پیچری است شده مسط بر وزن نظم آنچه بر دوال زین آویخته باشد و سوا لیکه جواب داد و تشدید
 دیگر روان و شعر که در هر بیت اوسه فایده یا زاده باشد مسط فو یزیدین چیزی از جانی و
 بدست بردن آوردن آب نخل از جسم مادر یا ناسط گیا دشور که شکم چار بار را راند و آب شور
 و درجه شور باشد و شکم را ناسط آب شیر و لوی ناک که در دوش مانده باشد مسط اخلاص
 و با می اخلاص و مسط الراس یا نیکه چه از شکم مادر بر زمین افتد و بالضم و کسر قان اندازند و خطا کشند

در سخن و نوشتن مساقط متاعاً از بون جمع سقط مسقط باضم ط می که در آن سه واکند مسقط اوط
بالکسر و نماند کلید سواط بالکسر کثیر مشط بالفتح شانه کرون و شانه فرمودن و بالضم شانه و بفتح و کسر نیز
مشط جمع و اتخاها ی پشت پای و شانه کتف و نام گیاهی است که از امشاط الذئب گویند مشط و
مشط اوط بالکسر نشتر و آنچه بدان عنوی اشکافه مط بالفتح و نشتر ط کشیدن چیزی و بر کشیدن ابزار تکبر و جز آن
مط اوط آب خنط که در تک حوض مانده باشد معط بالفتح کشیدن چیزی و بفتحین ریخته شدن موی موی
موی شدن اندام معط بالفتح کشیدن چیزی و کشیدن کمان و جز آن معط بالفتح به بین فن
گوی و مانند آن تا برسد و بدست گرفته شود معط بالضم لانه شدن شتر معط بالفتح برین سخت تابیدن
و ناکواره ما قسط شتر لانه و مردی که به سنگ ریزه فال زاید معط بالکسر و واکه نسبت او معلوم باشد
و بالفتح عمل بر آوردن دیوار و بفتحین تنگ ریش شدن ملاط بالکسر گلی که بان خشت و سنگ و دیوار
بر آورند و معلوم بنا املاط به و باز وی شتر معط به و شکم او بر پی موی شود ملاط بالکسر کنده
در یاور و دخانه و آسیهای حصان و شکافیکه در میان شتر واقع شده باشد و شکستگی سر که بدافع شده
منوط بخیزی و راویخته شده میوط بالفتح جو کردن در حکم و دور شدن و دور کردن و رفتن و دفع
کرون و مانند آن میاط بالفتح دفع و دفع کردن

باب المصحح مع الطاهر

مستقطب الغم و انت يا ايند يا برفته مستقطب خط بهره شد و ملا حبس بخت محفوظ نگهداشته و باره شده
شده مستقطب بالغم بيار مستقطب لفتحين ناره و جز آن در دست غلبدن مرط بالفتح تشيد
خط انار و شتی و انار کوی مستقطب بالکسر بدی کردن و متارحت و دشمنی نمودن ملط خط بالکسر
مبالغه کنند و در اسحاح و پچنین ملط بالضم و کسر لام تشيد ملط

باب الميم مع السين

[illegible]

بیشتر است جمع خرمای بیشتر است و وسیع بالفتح تک با و محل در آمدن تا گلو در استخوان مغز
سینه و بالکسر امتهای مدرع بالفتح پایه از خبر گفتن و باره را بنیان بستن و ششاش انداختن و بیشتر شدن
ببر و نفع گفتن مدرع بالفتح و تشدید و ال آنکه راز نگاه تواند داشت و مردنی و فاد و رقی گوئی
و آنچه بگوید و بر جاناند مدرع بگوید و مدرع بالضم و کسر بارانی که مقدار یک درایع و مدرع
فوز و و الفتح را آنکه مایه او اثرات باشد نسبت به مدرع و اگر گاه مراتب جمع و لیج منزهایی
و پیدا بیمار و بالضم و فتح را تشدید بای مفتوح چهار گوشه مدرع بالکسر چهار یک غنیمت که بهتر لشکر را
مردمی ستاند و ال باران بهاری و شتری که در بهار زاید مدرع بر وزن ربیع آبادان و چراگاه فریج
آب و علف مدرع بالضم و فتح را مری ست و مدرع بلند داشته و در داشته شده و حرکت پیش داده شده و قنار
مدرع بفتح سیم و مضاد پستان و چا خوردن شیر و بالضم و کسر فاد زل تا شیر دهند و مضاعف جمع هر دو
سرخ و هر زهر گشت زار و مدرع جمع مدرع بالفتح و کتاب رفتن است این و مدرع کاشته شده
مدرع بالضم و نو و گذشتن مدرع بالکسر با و شمال مسموع بالکسر گوش و دست که در میان نوباشد
مستویج بالضم و فتح و ال امانت گاه دنیا گاه و کسر و ال امانت نگاه دارند و مستقیق بالضم
و فتح تا بستان گاه آب مشاع بالضم و بخش نا کرده شده و فاش کرده شده مشع بالفتح گرد
گردن و کوبیدن بر وقتن و دو و شیدن و کب کردن و بودن و بسیار خوردن و مشاع
و بالضم یا غیر چیزی پیوسته و همراه و مضاعف بالفتح و جنبانیدن مستور و را و بیشتر
و اب سر و وزن پستان نا که را و کتاب رفتن و انداختن و بر سحر را و و خیدن برق و جز آن
و باز گشتن شیر و پستان و همچنین مصوع بالضم و رفتن و پشت دادن و همچنین مضاعف بالفتح
مضاعف و رشتنه و پشت بر کنند و در و نه و اب شور و چیزیکه متغیر شود و متقطع بالکسر بسیار
مضاعف و بلیغ مضاعف جمع متقطع بالفتح قلعه و کار نیز و آبگیر و حوض و پناه که برای آب سازند
مضاعف جمع مضاعف یک بانوب در و نیمه بیت شعر مصرع بالفتح انگندن و جای انگندن بالکسر
مرا و ف مضاعف متقطع بالفتح خواگاه مضاعف جمع مطلع بر آمدن و کوب و جز آن و جای بر آمدن
و کسر لام نیز آمده مطلع جمع و بالضم و کسر لام واقف کننده کسی را و بالضم و تشدید طاق و اوقت
شونده مطلع بالفتح رفتن و خوردن متقطع بالفتح ماندن و ب تریا پوست تا خشک شود و مع
یشی با جمع زنی که مال خود کسی نزد مضاعف پناه گاه و بالضم و تشدید زاد لیر و بدل و تمام چیزها
تیمار یا نهاد و مضاعف و ماندن چو گان از زمین ساخته متقطع بالکسر کار که بدان زردگر آن چیز را بر بند و نام

باب الميم مع الفاء

ماق ایشیت و سکون هنره کریستن فواق پیدا کردن اگر کریستن چنانکه کوکمان شود و کن چشم که طرف بینی باشد
موق باغتم و سکون هنره کن چشم که بغیر از طرف بینی باشد ماحق خوت گزم مقصدی صدقه ستاننده

و صدقه و بنده صحیح بالفتح کاییدن و کاییدن نیست کردن سوزانیدن و سوزن کردن
 چیزی را و سخت گرم شدن و برکت بودن محقق بالغم و بهر سه حرکت نیز آمده سه شب آخر ماه محقق بجان
 نیز کرده و باریک و کم کرده محراق بالکسر و ر که از کرباس و رسم چیده و کسب زخمه نفاق به ضیف
 نوال چیدن و چیدن گاه مشتق است از ذوق و به تشدید نوال آنکه مخلص باشد در محبت مارق
 استحق شیر آب و انجمن دوستی با طبع و عرض ندیق شیر آب به آب مرق بالفتح شور کردن
 در دیگ و پوست بوی گرفته و سرد و کینزکان و فرومایگان و موی از پوست باز کردن و بیرون کشیدن
 از دین و بختن شور با مرقه پاره ازان و افقی که در کشت و پالیز افتد مروق بالغم کردن
 که شستن تیر از نشانه مارق از دین بیرون رانده و کنار بینی و نازیه نرم شده مرق بالغم
 و تشدید جمع مرق بالغم و فتح فاجای کیه کردن و کسر فایکیده مرق بالغم و کسر سرخ و نفع
 نیز آمده و بالفتح و کسر فایکیده بر مرق و کاری که ازان فایده حاصل شود و ناولان فایده که
 ازان باران ریزد مروق بر وزن معظم شراب پالوده و صاف کرده چنانکه اصل دارد و خش نبود
 از غایت صافی مرق بالغم آنکه نزدیک ببلوغ رسیده باشد مرق بالغم و دیدن و
 پاره کردن و خیال انداختن مرغ بالفتح و کسر زاپاره است جامه دیده و فرقه واحد مرق بالغم
 و کسر تیز و مرق جامی لغزیدن مستغرق غرق شده و به رافرا سیده مشتق بالکسر سرخ
 و بالفتح لبتاب زدن و لبتاب خورون و بختن و دریدن جامه و موی شانه کردن و بخت و دقت کردن
 و وال و مانند آن تا دراز و پهن شود و بختن سیدن لبین بهم و ویشدن دامن بر این مصداق
 تصدیق کننده چیزی و آنچه موافق صدق چیزی باشد مصداق بالکسر و فتح دال راست جلوه است
 رفتار و بالغم و فتح صا و کسر دال شد و با و و دارنده و گردنده و صدقه ستاننده مضیق
 جاسه تنگ مطلق از بند را کرده شده و روان کرده شده و کسر لام را بکننده و بالغم
 و فتح لام شد و طلاق داده شده مطلق بالکسر و ر که زنان را بسیار طلاق و بد معیوق دور
 و معیوق بالغم دور شدن مطلق بالکسر آنچه بان چیزی در آویند معیوق جمع و ریل
 و مطلق مرخصت و کینه و مطلق مطلق قفل و قلاب در که آن در آویند مطلق بالکسر
 بخش و نصیب که در قرار فرض کنند و بالغم و فتح لام بسته شده معیوق سخت شدن و در آویند مطلق بالغم
 و کسر لام هر که خبرهای عجیب از ساغر و غیر آن مفرق بکسر و فتح آن میان سر و جانشگاه راه برده
 و مرق بالغم و تشدید قاف شکافتن درخت تا گش چیده آنرا مطلق بالغم و کسر لام آنکه بپای

کند و در دل اخلاص نداشتنه باشد بلاحق به چچه باجمع ملحقه ملحق بخیزی و ابسته و حر ازاده
ملصق و چسبیده و حر ازاده ممشوق سبب باریک میان و دختر کشیده بالا و همچنین سبب
ممشق بالضم و تشدید شین مفتوح جانه زنگ کرده شده بگل سرخ محرق دریده شده
و پراکنده کردن و دریدن و برین تقدیر مصدر است قال الله تعالی و فرقتهم کل مفرق و نام شاعر است
مشطریق بالکسر نیک سخن گوی منطلق بالفتح و کسره و همچنین گفتن و بالکسر فتح طاکم و بیان بند
بجفتیق بالکسر فلاخن بزرگ منافق و دوری موقوف بالفتح و کسره ثانیات و پیمان و عهد موقوف
بالضم نادانی و احمق و سر موزه و بالفتح ارزان شدن چیزی موقوف بالفتح و کسره با ملک شد گاه
موافق سازگاری کننده محقق بفتح تین پسند که بزرگ گیر نیامزده باشد و سبب آب

باب المیم مع الکاف

مبارک محبت و برکت کرده شده متک بالضم یا قیامه زن و لواله و ترنج محک جنبانیده
محک بالفتح ستیزه کردن و بالفتح و کسره ستیزه کننده و همچنین محاکات بالکسر فتح مآله سودن و خط
و سبکه که بران زور و سیم عیار کنند مرتک بالضم و فتح مردار سنگ مسلک راه مسک بالکسر
سحر بشتک بالفتح پوست و بختین و ستیانده علاج و پوست سنگ پشت مسک بخیل مساک
بالفتح بخیل شدن و جانی که آب در آن رسیده مضحاک بالکسر شنه که بسیار خند و متعک و الین انگیزان
و بالیندن و به دور و دراز انداختن معرک بالفتح و متعک بالضم جنگ گاه ماک بالفتح و تشدید
کاف یکیدن محکوک بالفتح و تشدید کاف پمانه است و آن سه کیلیه است و کیلیه یک من و هفت شن
من باشد و من و در طلست و در طل و وزده او قیه و اوقیه یک استار و دو ثلث استار و ستار
چاره شقال و نیم شقال و شقال یک درم و سه سبع درم و درم شش دانق و دانق و قیراط و قیراط و طوس و
طوس و وجه است و وجه سدس شش درم که خبر وی است از چهل و هشت جز و درم ملک بالضم یا دشت
شدن و بالفتح سخت کردن خیز و زن خواستن و بالکسر مالک خیزی شدن آنچه حق کسی بوده باشد و راه
و بختین و رسته آب و آنچه قائم شود با و کاری و بالفتح و کسره لام بادشاه ملوک جمع ملک مالک
و ملک اخلا شاه بنوران مالک خداوند خیزی ملک بالضم و تشدید لام جمع ملالک بالکسر
خیزنه و آنچه با و قائم باشد خیزی محکوک بنده همایک جمع همالک مقاسمائی بادشاهی و ششک
عبادت گاه و جانی قربانی عاجیان کارج منار کسج

باب المیم مع اللام

ماکول خوردنی و خورده شده و رحمت موعیل فرصت داده شده موعیل بر وزن معظم است
 ده سپ و صاحب نصاب یکسرم آورده جهت ضرورت شعر مال زرد خوخته و مرو بسیار مال موعیل
 بخشیده شده و قبول کرده و تنگ انداخته زراکت و غرابت خالی باشد متاعل بیابان دراز بی بیابان
 متعیل نزدیکی جوینده متعقل نیکوئی کننده و فزونی جوینده بر اقران خود متداول دست نیست
 گرفته شده مثل بالفتح متشله کردن یعنی گوش و بینی و جز آن بریدن و مانند شدن چیزی بخیر یا بکسر
 مانند و بقیه مانند و صفت و حال و داستان و قصه که مشهور شده باشد متعال بالکسر مانند و کاه
 و بستر مثل بضم و نصبتین جمع و فرمان اشته مثل جمع متعول بالضم برپا ایستادن و بزرگ کردن
 متعال بالکسر سنگ زدن و دیوار آن مقدار در هم و نشت سبع در هم ست محمل بالفتح چرخ بستن
 دست و پای و آبله بر آوردن انکار و آبله مجال جایی جو لان نمودن محمول بالکسر نوع جامه است
 پوشیده می که آنرا صدره گویند و اسپر محمل فراهم آورده و در هم کرده محمل بالضم و فتح هر دو
 جیم ابر یا محمد محمل بالفتح گردیدی و خشک سالی و تنگی و استادن باران و لغو خط رسیدن در هم
 و سعایت کردن پیش سلطان در زمین بباران محمول حاصل زمین و شهر قطره رسیده محال بالضم
 چرخ بزرگ و لو بزرگ و بالضم نامکن و بالکسر گردید کردن و استاده شدن باران و خشک شدن
 گیاه و سعایت کردن پیش سلطان محال بالضم گردیده کننده محمل بضم سیم و سکون حاصله و فتح
 تمامی شلخته نام شاعر است که او را محمل بن الحوسا گویند محمل بالفتح جایی جمع شدن مردم و هنگامه
 محمل حاصل کننده محمول حاصل کرده شده محمل بالفتح بار گیر و بود و محمل جمع و معتد و کهنه
 و فتح سیم و ال شیش محمول بالضم و تشدید و او کمسوره گردانده محمل بالضم و تشدید بضم شقوق
 پس که پاروست و پای او سفید باشد محمل بالضم گردیده کننده و حواله کننده محمل به تشدید لام
 جایی فرو آمدن و یکسره خاستن و ریح و وقت ادا کردن قرض محال بالفتح آثار و علامات و
 جایگاه محال و گمان برودن محمل خوا کرده فرو گدشته محال بالضم صفت نخوت و بزرگی و بالکسر مر و زرد
 اندام و کم گوشت و بدال محمل نیز آمده محمل بالفتح درآمدن و بجا درآمدن و بالضم و آوردن بالضم و
 کسری محمل بادل بالفتح ستوده آمدن از نگاهداشت ستور و جز آن ستوده آمدن از سخن کسی و تحسین شود
 از پوشیدن و نگاهداشت راز و راز خواب شدن پادشاه شدن چیزی محمل منزه یا جمع مراد محمل بالفتح
 سیم فرستاده و بفتح سیم فرستاده شده و آویخته شده محمل بالکسر یک بعین بزرگ محمل شعر و خطبه
 گفته شده و اعظمی که از معنی یعنی دیگر بی متابعت نقل کرده شود محمل بالضم و تشدید و ماضی و جاک

در صورتی که بالان نقش کرده باشد قمر فل به تشدید زاییم کسور در جای مجید مسل نقبتین راه آب
مستعمل به تشدید لام بجای فل بالضم و تشدید ییم مفتوح جمل کرده شده و جمل قبالة بالضم
بالکسور و زبان تیز و گو یا و نام فردیت و خرگه و طلقه که در طرف نگام پیدا شود و هر دو را سبلا
گویند سبکول شمشیر زنیام بیرون کشیده و در و بیاری سل داشته مسال بالفتح و تشدید لام و ال
و در با جمع سبلا بالکسور سبکول بجا روان شدن آب سبیل بالضم و کسر با از از بر زمین کشنده مشاعل جمع
شعشع مشاعل شغلها و کار حاصل بالفتح تراویدن آب از باست و یکیدن زرد و ابه از جراحت
و شکاف و دوشی که در کینه کنند مصطل بالکسور آلتی که بان کار و پوشیده و زنان روشن کنند و بالضم و
تشدید قاف روشن کرده و زودوده شده مصطل بالضم و تشدید لام نیست و پوشیده مصطل نقبتین
و رنگ کردن در دادن و ام پس افگندن کار محمول آنکه علت سپردار و امطلل سیاهان کنند و در
سایه آرنده و بفتح لام در سایه کرده شده محل بالفتح بودن و غایه کشیدن فرو و غیر آن و شتاب رفتن
و شتاب کردن در کار و بریدن و تپاده کردن محصل بالضم بسیار عیال محصل بالضم و کسر لام شده و
سبب گویند و بیاری دور کنند و بفتح لام سیراب کرده شده و سبب گفته شده محلولان بیار و علت
یا فیه و این کلمه بر زبانها شائع و مستعمل است و در کلام عرب نیامده و بجای آن عیال استعمال کنند
و تشکیک کار سخت فرو بسته و پوشیده محمل بالفتح و در می و جایی دور محمل کتاب کرده شده محمول
بالکسور کنند آهنگی که بان سنگ می شکاف و بالفتح و تشدید و او کسور اعتما و گفته و بالفتح و او شده و نگین
کرده شده محمل بالکسور و مکمل نقبتین در شکم ستور از علت یا خاک خوردن و بدر آمدن شکم ستور
محمل جایی غل و آنچه در آن خیزی شوند و آبیکه که بدان خیزی را لبونین محصل بالفتح و کسر سین جایی
شستن برده محمول شده شده و کلام بتبدل و سهل که از زکات و ملاحت خالی باشد محصل بالفتح
و کسور پیوند اندام و جایی جدا شدن و سیاه گوه و بر وزن منبر زبان بالضم و تشدید صا و فتوح جدا و اگر
تفصیل داده شده محصل پیوند با و جاک جدا شدن محضال بالکسور و کسیرا احسان و فضل و خیر
محصل بجا زبون و بی استین که زن یا مرد را کار در خانه پوش و در و سیاه محصل بالضم و فتح ضا و ش
او را تفصیل داده باشد محمل بالفتح سخن چینی کردن و یا گفتن کسی را پیش کسی و اگر استین بخیزی و
فرو بردن آب و خزان و بالضم صفتی است معروف و سیوه در خستی مانند کنار و بالضم و کسور قاف و تشدید
لام در ویش و اندک کننده و بر دارنده خیزی محمول بالکسور و در زبان آور و بسیار سخن محمول بالکسور
زبان و بهتر بافتن من و یا دشا می است از با و شایان محصل بالفتح جایی آسایش کردن نیز و

و جسم ساخته شده محرم بفتح میم در آن که در مردم راه دارد و صاحب حرط شده وقت نفوذ شب بام
جمع و باضم و کسر در مردم روزه و در راه حرام روزه و کسی که احرام حج بسته باشد و باضم و فتح رای بشود
حرام کرده و حرام داشته شده محرم حرام داشته شده و بی نصیب و بی روزی و روگردانیده شده و محرم
بضم سیم و سکون تا فتح یا موضع بر یا گردن نیمه و تمام بر وزن مقام نیز آمده و بر وزن مظم موضع است و محرم
بضم و فتح تا و و سکون ضا و حجه گوشتی که دانسته شود که از حیوان زست یا ماده و شخصی که ایام جاهلیت و ایام
اسلام دریافته باشد و خرام زاده و از اینجا گویند فلان محرم النسب محرم بصدا و جمله مرد خیل اندک صید را
بضم شراب و همیشه و بافتح جایی دوام بدو هم سرخ و عضو بر پی و چیز خون آلوده و کران بار کرده و رنگ
کرده شده بر رنگی که باشد و دیگر پراورده موم و مذوم آنکه آورا بد گفته شده است مراسم نشانه
مگر کوه بر هم نهاده شده و جمع کرده شده مرام بافتح مادم آنهم باضم و فتح نین فنن گاه و گریگاه محرم
دارونی که بر جراحت گذارند مگر موم آنکه زکام دارد و مسلم باضم آنکه اسلام دارد و باضم و تشدید باضم و تشدید
یا در داشته و سلامت داشته مستقام باکسر آنکه بسیار شود مستقام باضم و تشدید و حیران مستقام باضم و تشدید
نون مفتوح خانه که باشد خربشته باشد و قبری که بطریق خربشته سازد مسام بافتح و تشدید سیم سوراخهای
بن موی بدن مشموم مشک خوشبوی و چیزی که تو کرده شود مشموم نیز ساینده شود مشموم بافتح و تشدید
سیم می باوضع قوت شامه شوم و مشموم شوم و با مبارک محرم باکسر و ای ست که بان غله در نه
مطعم باکسر و خورنده و باضم و کسر عین طعام و نهاده مطعم باکسر آنکه بسیار خورد مطعم و باضم و تشدید
مدم تا ملک مطعم باضم و فتح غایز کثرن خری و بهترین چیز و تشدید یا غایز که داشته شده مطعم بافتح و تشدید
چیزی که از محرم بضم بانه علم دارد و باضم و کسر لام شده و آموزنده و فتح لام آموخته شده و گنگکاری که از
آداب نگار آموخته باشد مغرم باضم و تشدید را کسوره تعوید فروش و غریمت خوان مقصوم و
مستقصم خگ در زننده و و ایتاده از گناه و جز آن مقصوم باکسر جایی دست بر خن از
دست مغرم آنادان و آنچه ادای آن واجب باشد و باضم و فتح را کرین بچری و گرفتار و سستی
کسی مغموم اندوه ناک گردانیده و پوشیده شده مغموم مال غنیمت و آنچه از کفای جنگ غارت
بساند و غنایم جمع مغمم بر وزن و معنی مظم مقام بافتح ای تادن و جایتان و باضم قائم کردن و
جائز است مقدم بافتح از سفر یا از جایی باز آمدن و هنگام قدم نهادن و جاق قدم نهادن باضم و کسر
وال پیش رونده و دیو و گنج چشم که بطرف بینی باشد و باضم و تشدید دال کسور شش کننده کسی را
دیش شونده و بفتح دال پیش کرده شده و منتری است از سنابل قرمقدام باکسر و نایب و

طعن خدنگار مان و سوان بالفتح و رونغ گوی مبین بالضم تشکاراکنده و آشکار شده و باضم
و تشدید یای مفتوح بیان کرده شده مبطان بالکسر آنکه شکر او دانه بزرگ باشد از پر خورن
مبطون آنکه بیاری شکم دارد و عقیدن دین دار تقنین متکین حکم و استوار متکلم دست یابنده
و چاک گرفته و ای که بر ساعراب بر دارد مستقن بالفتح برشت زدن و جاسه کشیدن و فتن
و مرد سخت پشت و پشت زمین سخت و مابین بر تیر تا میان خیر تشون و متان بالکسر جمع متقن
بالفتح بر شانه زدن و فتن تسلس البول شدن مجنون بالضم بیای کردن و شوخی کردن بیای
ماجن بیایک و سخره جان بالضم و تشدید جیم جحان بالفتح و تشدید جیم رایگان محن گل و رنگ
چاه بیرون آوردن و پاک کردن و بکسریم و فتح جامع محنت و معنی آن که پشت مجنون آنکه او را
علت استغابا شد مخزون غمناک حذران بالکسر آنکه بسیار غمگین شود و محضن بالضم مرد که خدا
و بر نیز گام محضین جمع محجن بالکسر عصائی است مانند چوگان میهن نیکو میا جمع حسن است
بر خلاف قیاس محجن جمع کون و گریستن و از چاه خیزی بالا کشیدن و مرد دراز مجنون بکنا
بر داشته شده و ذخیره کرده و جزوی از اجزای بیت که حرف ثانی ساکن آن افتاده باشد
مخزون در خزانه نهاده مخزن خزینه مدح بالفتح ایستادن و بالضم وقوع دال جمع مدینه
مدان شهر با و نام شهر است که پایتخت نوشیروان بوده مدولون بالضم همیشه بودن بر جا
مدین بفتح سیم و یاد است که در آن حضرت شعیب می بود و بفتح سیم و کسر دال و سکون یا نهاده
و قرضدار و مزد داده شده و خوار کرده شده مدیولون قرضدار مدیان بالکسر آنکه بسیار قرض کند
مدیا متان و دوایغ سبز سیراب که از غایت سبزی بسیار زنده مدین بالضم روغن دان و
چاه خرد آگیر که در کوه میباشد مدروان بالکسر و طرف مقعد و هر دو طرف گوشتی که میان مرحون
بر سه حرکت واپس داشتگان مران بالکسر کمان سخت مران بالفتح و تشدید را متعین
و بالضم نیز با مرزبان بالفتح و ضم زاسوار ولیه و سوار قوم معرب مرزبان به سکون یعنی
گکیان مرز مروان بالضم نرم شدن و سخت شدن دست در کار و عادت کردن مران
بالفتح دست و پای ستور بر روغن چرب کردن لب لب سودگ و پوستین و بالفتح و کسر اعمال
و غوی مریان بالفتح مرورید خورد و بمعنی لب نیز آمده و ظاهر اباین معنی پارسه نیز که
و لغت خبری یافته نشده مرکب بالکسر ظرفی از شک یا از گل که در آن خیر ها شویند مدولون بالضم
و کسر دال تاریک بر وزن سبر و ک لشم و پنهان مران بالضم باران و ابر سفید فزیده واحد حباب المیزه

مقرون بالضم شدن و می شدن و رفتن و پر کردن و یک از چیزی و بالفتح زمین همان مسخرین محتاج
 کرده شدگان مستقن بالکسر و بان سوین بالضم و تشدید و او کسور نشان کنندگان و بفتح و او
 نشان کرده شد باسجوان در بند کرده شده مسکین بالکسر و بفتح آن که بیج ندارد یا آنچه کفایت
 شود داشته باشد یا آن که فقر او را از حرکت و قوت باز داشته باشد و غوار و ضعیف مساکین جمع
 مسکن بالکسر کاف موضعی است به کوفه و بفتح کاف منزل و بکسر نیز آمده مسکن بر وزن محسن فیه از
 خلفت و بر وزن مغظم فیه کرده شده و بکسریم ثانی فیه بکنده مسنون بوسماک و کنده و صورت کرده شده
 در وزن کرده شده و مسنون الوجه آنکه روی و بینی او دراز باشد مسمن بالکسر و بفتح سین و تشدید
 نون فسان و سنگی که بان کار و تیز کنند و بالضم و کسرین پیر سال خور و سلطان بالضم جاری آب
 جمع میل مستهات بالضم غوار و ذلیل مشحون پر کرده شده و رانده شده مشش بالفتح و تشدید
 و تبارز یا نه زدن و به تشعیر زدن و پوست واکردن و در بودن و بریدن شدن بالضم و کسر دال
 آموی موده که از شیر دادن بچه بی نیاز شده باشد مشاون جمع مهران بالکسر بهره و کوفه و بالضم
 رودخانه مصارین جمع و رودهای آدمی و جزان جمع مصیر مضایین معانی و بجه های شتران
 و اسبان و جزان که هنوز در پشت پدر باشند و چون در شکم مادر آیند آنرا ملایق گویند مضنون
 غایبه و نخل کرده شده مطحان بالکسر بسیار نیزه زننده مطامین جمع مطحون نیزه زده شده مطحون
 بالضم و تشدید و جیم خیری در تابه بریان کرده مطحق آرمیده و از من مطین زمین است و نامون
 لفظی که تشدید و نون جایهای گان بردن معن بالفتح روان شدن آب و اندک و آسان
 و نام مردیت کریم معین بالفتح آب و ان و بالضم یاری و پنده معان و مکان جاس
 معدن بالکسر و فتح دال تیری که بدان سنگ شکنند و بالفتح و کسر دال کان زرد و جواهر و مکان و اصل
 و مرکب بر غیر معمال بفتح هر دو و سیم سخت گرم و حتی گرمی معنولان زیان رسیده معنولان و تشدید
 انداخته شده و آزموده و سوخته شده و معنی تشنیده نیز آمده مقرون بسته شده مقتران
 پیوند یافته معتمون بالضم سر بر داشته شده گان مقرن بالضم و کسر را توانائی دارند مقرون
 جمع مقترولان یعنی ترک کرده شده گان و فراموش کردگان مکتون پنهان و بسته شده
 مکن پنهان شده نگاه و مکن گاه مکن جمع مکن بالفتح و سکون کاف و کسر آن سینه
 سوار و مانع و مانند آن مکنین صاحب منزلت و مرتبه ملوان بفتح تین شب و روز
 مکنین بالکسر و فتح باگاد و و شاخ و قابخت و بکسر با آنکه شرب بسیار دارد و معن بالکسر از راه

بفتح ما از سوده شد همچون منت نهاده شده و نقصان کرده شده لقوله تعالی که هم از سوده شد
 و منت نهاده شده و باز دارندگان و به پایان رسانندگان منق بالکسر یعنی از به معنی بر نیز آمده و بالفتح کسی
 و آنکس کیفیت جمع و مفردی آید و بالفتح و تشدید تون وزن معلوم و ترانکین و هر سنی شیرین که بر خور
 جمع شود و لغت دادن منت نهادن و بریدن و نقصان کردن و بی قوت کردن و مانده شدن و
 مانده گردانیدن منق بالفتح زمانه و مرگ و برنده توانائی و کم کننده قوت و ریبالنون حوادث
 روزگار نشان بالفتح و تشدید تون انعام کننده و منت نهاده و اسمی است از اسمای الهی منقول
 بالفتح و لام مناجین جمع متواتر بالفتح زمینی که هیچ نوبت معبود و مزرع نشده باشد و بالضم
 و گوینده سائر موانعی و بفتح غیر زدی الروح ضد حیوان متوکل آنکه مردار این دانند و وطن
 بالفتح و کسر طاجی جنگ منق بفتح توت و یا محتاج کسی بر خود گرفتن همچون گواه و قریب و
 همکار بهمان و مهربان مهربان بالفتح معرب مهربان همان بالضم خوار کرده شده همین بالفتح
 خوار و ضعیف و بالضم خوار کننده میدان بالفتح و بالکسر نیز آمده بین فراخ و جاسع و محله است
 پیشاپوش پیشانی از دود و آذرین جمع و نام بر جوت یلسان بالفتح نام وضوح است بعراقین بالفتح دروغ گفتن و

باب المیم مع الواو

ما و بالفتح و سکون نهزه کشیدن پوست تا کشاده و دراز شود مشو کشیدن محمول بالفتح و تشدید
 زوده شده محو سترون و پاک کردن چیزی از چیزی مرو بالفتح سنگ سفید براق که آتش
 از آن بر آید و نوعی از ریاضین و دارونی است و نام شهر است مشهور مرو بالفتح و تشدید و واو
 امید داشته شده مضو بفتح مشین و تشدید و او رفتن و گذشتن و بالفتح به نیز آمده و پیشی گرفتن محو بفتح
 شرمای تر رسیده مقبو بالفتح ماییدن و جلا دادن چیزی و روشن و پاک کردن و ندان و نگفتن
 مکو بالفتح آواز کردن منع محو بالفتح رقیق شدن شیر خوردنی و شیر بار یک و شیر قیق آرز نام مرو

باب المیم مع الهاء

مشتابه مانند شونده بهر که متوجه روی چیزی کننده مده بفتحین مقودن ماه و ستانیده مده
 بفتحین تپاه و فاسد شدن چشم از نگریدن سر نه شکویه بر وزن سیویه لقبه یعقوب کندی که از
 غایت خوش خلقی او را شکویه می گفتند یعنی بومی شک از آن می آید مشتبه پوشیده مکره
 ناخوش مکره بالضم و کسر آنکه کسی را بنا خوشی بر سر کار می دارد و بفتح را آنکه او را بر سر کار می آید

بالضم و تشدید و او مفتوح ز رانده و ده کرده و آراسته شمره پاک گردانیده شده و دور گردانیده
 از شقیما صوه و میوه بالفتح بسیار شدن آب چاه و بسیار آب شدن چاه موجه غریب و پسندیده و
 آنچه یسوی آن روی کرده شود موله بالضم غلبوت و آبی که بصحرای روان باشد و بالضم و فتح و او
 و تشدید لام و اله و شیفته کرده شده مکن جمع بفتح هر دو هم بیابان ماسر جمع

باب المیم مع الیا

ما می بالفتح و سکون هجره مخم منی کردن و فتنه آن فتن و فساد کردن و کشیدن پوست نافذ رخ شود
 مانی آمدن گاه و آمده شده و بعضی آن را کفوله تعالی آنه کان و حده مانی یعنی بنا کرده شده
 مستیله آزمایند متعولی بر سر کاری باشند و دوستی دارند مثانی و دو ماسا وسیع المثانی
 قرآن و فاتحه مجلی بالضم میم و فتح جیم و کسر لام شد و ظام کشته و اسپین از ده اسپ و این ده
 آب در معنی فسل کند شست مجوسی آفتاب پرست و آتش پرست مجعی بالفتح تیردن مجوسی
 گرو گیزنده و احاطه کنند و مجرمی بالضم ملاک کنند و رسوا کنند مندی بالفتح آب ندی را
 بدر آوردن از رحم و چایا بچراگاه فرستادن و آب سپید که از قضیب بیرون آید هنگام بلاعت
 یازدن و تشدید یا نیز آمده مرمی بالفتح و کشیدن و بیرون آوردن باران از ابر و ستور اگر
 رانند و دست بر زمین زدن ستور بر نشا یا انکار چیزی مریشی رشوت ستان و مرضی پسندی
 مرا می نزد با مناجیح مر قاة مردی بالضم و کسر وال و یای شده و چوب ابرو که ملاح و دست
 گیر و کشتی بدان رانند و به تخفیف یا ملاک کنند مسمی بالفتح بیرون دست در رحم ماده و آب
 بدر آوردن یا آبستن نشود مساوی بالفتح بدیا و بالضم یا بر سلی بالضم و فتح سین و کسر لام شد
 آب سوم از ده آب و یکسیم مرضی است که در آن گویا جوال و وز به بدن میخاند و منسوب
 مشی بالفتح رفتن و بسیار فرزند شدن و بسیار چار شدن مشتری خریده و نام مستعار است
 معروف مشغولی بریان کرده شده مصالی دامها مصلی صلوة فرستنده و نماز کننده و درش
 آورنده واپسی که دینی اسپ پیش دو و مضی بالضم و تشدید یا گذشتن و رفتن و مضی به خمره
 در آخر روشن کننده چنانکه گذشت مطوی پیچیده شده مطاوی شکنا و نور و جامع مطوی است
 محالی بلند یا و بزرگ یا و بد یا و برین تقدیر جمع معالاة است مغاری متعاقب
 خانه یان گذاشتن انعاموس متعده ی پیرو مقضی گذاردن دوشه مقضی خواننده
 مکاری خریده و گریه و دهنده مای بالفتح و تشدید بازمان دراز و پاره از زمان

باب النون مع الهمزة

باب نون نشتر و متبر و ما و ده نشتر کلان سال و معنی خالص نیز آمده اما بدین معنی فارسی است نخت بافتح
 یوست از درخت باز کردن نجیب بیشتر گزیده نجائب جمع و مرد اصل نجیب بافتح نظر کردن و شتاب رفتن
 نجیب آواز بر داشتن در گریه نجیب بافتح برون کشیدن و انتخاب کردن ندب بافتح بر مرده
 گریستن و بر شمردن و خواندن محاسن او و مرد سبک در حاجت و اسب نیز رود بفتحین کرد قمار و نشتر
 جراحت نشیب بفتحین اصل و بفارسی آنرا اثر او گویند نشیب غزل گفتن نشیب بافتح مال و
 آب و زمین و در آنجمن از حیرت نشیب بافتح و تشدید نشین تیر نا شیب مرد با تیر نشیب بافتح
 بر یا کردن و دشمن و دشمن و همه روز با شکی رفتن و حرکت زبرد اودن و حرکت زیر در کلمه معرب
 چنانکه فتح و معنی بفتحین رخ و رخ دیدن و پست و آنچه بر پا کنند بهر پستش به معنی بفتحین نیز آمده نشیب
 بهر حوض و دام بر پا و باضم و فتح صاد نام شاعریت نصیب باکسر اصل و مرجع و جا فرو رفتن و نشیب
 و نشیب کار و دود رفتن و قدری از مال که بران زکات واجب شود و نصیب باضم فرو نشاندن آب در زمین
 نقیب بافتح راه و دره کوه و سوراخ کردن دیوار و چرخان و بفتحین تنگ شدن راه و سوده شدن ستم شود
 و درین موزع نقیب متر و اندازه قوم نقاب باکسر و می بند و مرد و نیکو انا و ناگاه بر سر چرخ آمدن
 و ناگاه ملاقات کردن با کسی و بافتح و تشدید قاف نقیبان مکتوب باضم گشتن از راه مکتوب بافتح
 میل کردن و بفتحین گچی در هر چیزی و نوعی از بیماری ستور که در منکب پدید آید و بیان می کنند نقیب باضم
 نزدیکی و باضم گروهی از جمش که آنرا نوبه نیز گویند نوبی یکی و معنی بنور نیز آمده و نقیب بافتح غنیمت و غارت

باب النون مع التاء

ناتاقه بافتح سکون همزه اول و فتح نون و همزه ثانی بر وزن و حربه اول اسلام قال الرسول صلعم طوبی
 مات فی النناة میت بافتح گیاه و در تن گیاه نبات بافتح گیاه و در میانیدن به بیت بافتح و کسر
 باقیبایست ازین بیاهنه بافتح بر گوارش شدن نبات بافتح استا شدن و نیک شدن و نیک شدن
 و تیر تراشدن و تیرت بافتح مقدار و میوه کناسه شوق بافتح خبر دادن و زمین مانند مرداف نبات و
 بفتحین و تشدید و او خبر دادن شوق بافتح عطسه ستور و عطسه زدن و ازین آب انداختن آن
 وزره فرخ و چابک میان و وسیلت در لب بالا این مردم و شیر درنده و نام و ستاره است
 نزدیک بیکدیگر و آن منزلی است از منازل قمر سجده بافتح و لیری و دلیر شدن و نخت بودن و کارزار و نخت
 اشعار عرب که در وصف بلا و نجه و اهل لکن گفته اند نختا به برزگوار و گرامی شدن نختا به باضم طلب

آب و گیاه کردن در موضع گیاه و آب نجاره بالفتح من بلند نجاره شتر ماده چیست رفتار و
شاخ درخت و جای بلند و حص و حص در سنگاری و ستن ناحیه رستگاری یافته و شتر ماده
چیت رفتار نجاره بالفتح و چیزی سخت نگرستین قال صلح اول و نجاره الشائل بطبقه نجاره بالکسر
رفت و و گری و بالضم تراشیده چوب خیره صفت چوبین که درون خشت دلی نباشد و شیر که باره
و روغن آینه باشد گیاه کمر و خاله بالکسر دادن چیزی که عوض آن ستانده باشند و دعوی کردن
فرض حسد و خشم بی عوض مخافه بالفتح لاغر و باریک شدن خیره و خجسته بالفتح شت دخی و شت
بالفتح تراشیدن ناحیه و نذره بالفتح و بالضم گوشه زمین و کنار چیزی خسته بالضم باریکی و خجسته
بالضم گزیده و منتخباته بالفتح بزرگی و کبر شایسته بالضم بدوس خمره بالضم و فتح خاسته
اسب و و جز آن و بالفتح و کسر خا پوشیده و ریزنده مخا و مخا کلمه بالضم لغم که از گلو بر آید ندوه
بالفتح مجلس و بیع شد نگاه مردم و بالضم آب خورد نگاه شتر نذره بالضم نوحه و بشون نداه و بالفتح
نرمی نداه بالفتح نیکی نذر و بالضم تنهایی و کمی نذر اشته بالفتح دور شدن از بدی نذر اشته بالضم
پاک و عیسوی و فرصت و وقت حصول چیزی نذر اشته و حادثه نذر اشته بالفتح یکبار نزول کردن
و مرضی است معروف از ضم ز کام و نام شخصی است نذر اشته بالضم آب منی مرد نذر اشته بختین سپیدی
کجانب ناحیه و سپیدی هر دو جانب ناحیه را نذر اشته گویند فسیله بالکسر منسوب شدن بچوبی
و نذره بالکسر و ضم زمان جمع است و منفرد نذر اشته بختین آدمی و نفس نسابة بالفتح و
تشریف بین نیک و ناما ناسب فسیله بالکسر نذر اشته نذر اشته و نذر اشته و نذر اشته و نذر اشته
بالضم آنچه از روی نوشته بر دارند نذر اشته بالفتح یعنی که در روز و گیاه روید و بالکسر فسیله نذر اشته که
از دوال باشد نذر اشته بالکسر چیست و جوی کردن گم شده نذر اشته بالفتح پدید آمدن و نذر اشته
و نذر اشته و نذر اشته و نذر اشته و نذر اشته و نذر اشته و نذر اشته و نذر اشته و نذر اشته
و بالکسر بوسی یافتن و خبر دانستن نذر اشته بالضم تراشیده چوب و جز آن نذر اشته اول ساعتی
شب و طاعتی شب که در شب کرده شود و مردی که شب بر خیزد و معاوت کند نذر اشته بالضم
تعویذ و افسونی که بر آید از زمان بر دیروزه گان و غیر آن کنند نذر اشته بر آید که نذر اشته و نذر اشته
که بر آید که نذر اشته ابره اند و باران با که بر آید که نذر اشته گیاه اند نذر اشته کشتان گان و نذر اشته
کشتان گان از نذر اشته نذر اشته و نذر اشته نذر اشته نذر اشته نذر اشته نذر اشته و نذر اشته
نذر اشته بالضم باری نذر اشته بالفتح نذر اشته نذر اشته نذر اشته نذر اشته نذر اشته نذر اشته

قصیده بهره و روزی و دیوار سنگ که برگرد و عرض چاه پر کرده باشد چنانچه برنج کشنده و برپا
دارد و لطیف کننده ناصیته سوی پیشانی و محل آن نصرة بالفتح تازی و سیرابی و تازه و نگوگرد
نصارة بالفتح تازه رود تازه و آید ار شدن نصرة بالفتح و تشدید و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
آبی چو شیده باشد لطافة بالفتح نام قلعه است از قلای خیر یا چشمه است و خیر یا موضع خیر یا
آن نظیحة حیوان که مرده باشد بواسطه آنکه حیوان دیگر او را شاخ زده باشد لطفة بالضم آب منی
مرد و آب صافی و بالفتح گوشواره طافة بالفتح یا کی نظارة بالفتح نگر لیکن بخیری و به تشدید
نگرندگان نظرة بالفتح یکبار نگر لیکن و تغییر شدن تن و گونه روی و لاغر شدن و بر کسر نظایر
کردن و صحت دادن نظرة بالفتح بانگ و نصرتین کاری که در آن اهتمام تمام بوده باشد و بالضم
و فتح عین یکس بزرگ سیر کبوتر و چشم و کبر و منی و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
وصفت کردن لغو و بالضم نازک شدن لغو و بالضم نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
بخیری و روشن شدن چشم بخیری و بالکسر ناز و آسایش و عطا لغات و بالفتح شتر مرغ و آنچه در زیر پا باشد
و بیابان و نام مردیست و چوبی که در میان دو مناره که بر سر چاه میباشد می کنند لغت بالفتح پیش
و ماده گاد و شتی لغت بالفتح آواز نرم و ملائم لغت بالفتح روزی و مایه تاج معاش و آنچه در
ظاهر و میانش ناسره باشد و بالضم و فتح و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
بخشیدن و بوی لغت یکبار در و میدن و بالکسر آسایش شکم و با درفتن آن لغات بالضم و نغای
دیده شود و فصله که از دمان انداخته شود لغات بالفتح و تشدید فادر و مندرگان و زمان
ساحره لغات بالضم خیری که بواسطه زبونی از خیری انداخته شود لغات بالفتح صبر و نغای و
نخیل کردن و پندیده و مرغوب شدن نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
اول هر خبیث که پیدا شود و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
لقب بالفتح مغز بیرون کردن لغات بالفتح نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
رود و رنگ و میر بلی نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
چاهک و لغات قاف بیماری که در پهلوسه بزرگ پیدا شود و بدان بیماری میر و لغات بالکسر
نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
عجب زشتی لغات بالفتح از بیماری بر ناستن نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای
و کسر کاف و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای و نغای

به چوب و جرات زمین کاویدن و بالضم و فتح کات جمع نکتة نکتة بالضم نشانه سرانگشت یا سرچوب که بر سر
 زنند و سخن باریک و لطیف نکات بالکسر جمع حکایة بالفتح گزند بدشمن رسانیدن بجراحت یا بقتل نکتة
 بالفتح خواری و شنگی و در دمندهی نکهات بفتحین جمع نکتة بالفتح بوی خوش محبته سخن چینی
 و حرکت و آواز نرم و مرقعه بالضم و فتح را بکش نازق جمع نکتة بالفتح سوره درستی است که در بنای
 پیا می شود و سخن چینی کردن سخن چین و بالضم بنیدن و بالفتح و کسر سیم زمین پر مورچه و فرس
 و نعل یعنی اسب بسیار حرکت فواتح بالفتح خسته خرا و وزن پنج ورم و نیت و مراد حاجت فواتح
 بالضم و فتح واد آنگ و مشهور بضم نون و سکون واد است فواتح بالفتح وقت چیزی و کار سخت و
 مصیبت کسی رسیده نهایت یا بیان نهیته بالضم پایان و خرد و کسرا و تشدید یا شتر کشتی که نهایت
 فرسی رسیده باشد نهیته بالضم بر خاستن و راه سر بالا نهیته بالضم حرص و محنت و قصه خیر
 کردن نیست بانگ کردن شیر نیایته بالکسر بجای کس الیتادن نیایته بالکسر زاری
 کردن نایته حادثه و واقعه نیست بالکسر و تشدید یا غم کردن و در دل گرفتن و جا گذارن
 و نگذاشتن و یار شدن و حاجت و مراد و دل گرفته شده

باب النون مع التاء

ثبت بالفتح کاویدن زمین بدست ثبت بالفتح و تشدید تا فاش کردن خبر لغت بالفتح
 در و میدان و فی اشل لا بد المص و ران نفیث ناچار است صاحب دمیته را که از زبان فصله
 انداز و لغت بالفتح شتافتن نکت بالکسر تاب باز کردن از رسن و شکستن عهد و نام و دست

باب النون مع الهمزة

سراج بالکسر و نیاج را دکان جمع نتیجه قسج بافتن جامه قسج بافته شده و بفتحین و شین محمه راه گذر
 بضم بالضم رسیدن بنیوه و بفتحین هر چیزی چون گوشت و ریش و ماده بفتح بالفتح سفیدی غاص و شدن
 و بفتحین سر بردن شتر و دل زدن از گوشت بیش بفتح بالفتح راه پیدار گشاده و بفتحین و نه تا شده

باب النون مع الحاء

نیاج بالکسر بالضم بانگ کردن سگ آه و مشهور بضم بیوج بالضم فریاد و آواز از قبله و آواز گال ایشان
 بفتح بالضم بر رسیدن بجهنم بیوج و بیرون زدن خوی بفتح بالضم و نیاج بالفتح فیروز و آبر و حاجت بفتح
 بانگ آواز شکم طرح بفتح بفتح بفتح بالفتح آگاه کشیدن و بفتحین بیکه بیشتر آب و کشیده باشند بیوج بفتح
 چاه که آب نازح شود و بفتح بالفتح جامه و وطن و بالضم پند دادن و نیک خواستن بصوح

بضم راست شستن و جز آن و فاصل شستن و بالفتح فاصل و صاف و غسل پاک و بالفتح و زری
 و غسل پاک و فاصل و جز آن و نصیحت کننده و بالفتح نصیحت کننده و بالکسر شستن که بدن
 چیزی و دوزند و نام مروی از قاریان و بالفتح آب پاشیدن و کم از سیرانی خوردن و آب بیرون
 آوردن از چیزی و آب دادن و شگافه شستن درخت بر سر بیرون آمدن برگ و انداختن و بازگشتن
 از چیزی و دور کردن چیزی از خود و فحشین عوض الفصاح جمع شتر آب کش نوش جمع فصاح بالفتح
 و تشدید و آب کشنده به شتر بر سر نخستان و جز آن و بالفتح عرق و عوض فصوص بالفتح و عرق از خوشی
 قطع بالفتح سر زدن گاو و گوسپند و جز آن و بالفتح آب پیش آید و بر آری شود از مرغ و آمو و جز آن و بالفتح
 تیره و آبی که بریشانی او و دانه باشد و آن نزد عرب مکروه است و اگر یک دانه باشد مکروه است
 و بالفتح هر چه پیش آید از مرغ و آمو سر زنده و کار دشوار و نرزی اول از منازل قهر که از شترین گوشت
 و بالفتح و پهن بوی خوش و لکه زدن ناله و جز آن و شمشیر زدن و زدن باد و دادن چیزی و
 جستن غین از گوسفند و بالفتح ناله که باب و و شستن شیر و روان شود و لمانی که تیز و دور زد و
 و بالکسر مجامعت کردن و عقد زنا شوقی کردن و بالفتح زن کننده و زن شوهر کننده و جماع کننده
 و زن شوهر دار و مردی که زن داشته باشد و بالضم و الکسر کلمه است که زنان در وقت
 زنا شوقی گویند و جز آن و بالفتح خطب گویند و بالفتح ستمی و بالفتح و بالفتح نوحه کردن و بالضم نام پیغامبر است
 و بالفتح و بالکسر نوحه و زاری کردن

باب النون مع الهمزة

و بالفتح آبله گوسپند و بر دوستی که از کار کردن آبله بداند و بالفتح و بالفتح کشتن و
 بر کردن و بالفتح دریای آواز کن و آواز اضطراب آب بر گناسخ و بالفتح و تشدید فاسخت رفتن و سخت
 راندن و شترانیکه خوابانیده شوند نزد صدقه ستانده تا با بل صدقه برسانند و بالفتح کتاب نوشتن و
 نیست گردانیدن و بالفتح چو شیدن آب از چشمه و خوشیدن سر چه باشد و بوی دادن چیزی و بالفتح
 یکدیگر را آب زدن و بالفتح و تشدید ضاد باران بسیار و بالفتح و دیدن و آواز مقعد بیرون
 کردن و بالفتح و تشدید ضاد باران بسیار و بالفتح و تشدید ضاد باران بسیار و بالفتح و تشدید ضاد باران بسیار
 که در بینی و منده و بالفتح شکستن سرتا و مانع و سوراخ کردن و بالفتح و بالضم آب لغایت سرو

باب النون مع الدال

و بالفتح زمین بلند خلاف محو و زمین تمامه تا عروق بخا و بالکسر و بالضم جمع و راه بیابا و آرایش خانه

باب النون مع الذال

باب النون مع الراء

تار آتش و آتش تنور شیر بافتح بر دهن و همه کردن حرف را و از بر دهن سر و گوی با کسری که در یو
شتر رغن و کورم آرد و مقداری از شیر بافتح شتر قشاید بوقت شاش کردن کشیدن آن بر شتر قشاید
با از گوی بوده زدن و فنجین تپاه و ضایع شدن کار شتر بافتح بر آگنده و در آگندن و بنی فشاندن و از ختن
نده از تن شکار باضمیمه ریزه از بر خری شجر بافتح خوب تراشیدن و گرم کردن آب به سنگ فشان
و خفت راندن اصل و کوبه و زین که در دهنه و فنجین تشنگی و تشنه شدن شتر از حیوان ماهر مایی که
در گدازه آید بوقت تشنگی شتر شکار باضمیمه اصل و کوبه در آب و بافتح و تشنه دیدیم تر نشنیده خوب
شجر بافتح شتر کشند و بریدن سینه و بر سینه زدن و در سینه شدن و شش سینه و همچنین شجر با کسر شجر
کسری که دانه و عالم ماهر شکار بر سینه شجر بافتح پوشیده و ریزه ریزه شدن

خو را فتح داده شتری که چون انگشت بدنی او کشد شیر و بد شخیر بانگ کردن بنی ناخر آخوان
کاو اک که از آواز آید و یک تن نذر بالفتح جافتاوان و تناد و غریب شدن نذر بالفتح جان و
پیمان بستن و نخستین نیم نذر می کردن و ترسانند و نذر بالفتح اندک و نیزه نذر بالکسر بدو
قبیله است نذر و بالفتح زن کم فرزند نسیر بالفتح کرس و نام بی ست و عده و میان کم گویند
و بر کردن بازگشت را بقمار و نسیر طائر ساره ایست که گویای پرو و نسیر واقع ساره ایست که کثیر
چنان نماید که روی آید از بالا تا سوره بر احوالی که بد شود و بعد از آن آمده نسیر بوی خوش گیاه
شکاف و گره سبز شدن و بریدن خوب پاره و گسترده و فاش کردن خبر و نخستین پراکنده و
پراکنده کان جمع و مفرد آمده و پراکنده شدن گویند و غریب برای حیران شود بالفتح با و بهر از نسیر
جمع و بساکن شدن نیز آمده و با نسیر زنده شدن و یوم الشور روز شخیر نصیر یاری دادن و یاری
و هندیگان جمع ناصر و بد قبیله ایست از بنی اسد و باریدن باران و عطا دادن نصیر یاری
و نصیر بالفتح زرد و بد قبیله ایست از قریش نصیر بالضم زرد و خاص هر خبر و وقوع از خوب بار
نصیر بالفتح زرد و بد قبیله ایست از یهود و خبر و خبری تازه و حاضر تازه و بسیار و بسیار
زرد و سرخ و جاده غوک ماکتور و ناظر نگهبان باغ و ناظر و ناظر جمع اقل نصیر نخستین نگهبان
اصل و چشم و نشنیدن نخستین ناظر ناظر کننده و بدین نگهبان ناظران و در کتب و در دو جانب
که شکاف از آن آید نصیر است ناظر بر نظر کننده و نظر کرده شده و نگهبان نصیر بالفتح بر غریب
خون و چشم نصیر بالضم و در شش و چشم و در آن کس بدنی شتر و آنکه بجای آرام کسر و
نصیر بالفتح و در شش شدن و بدو چشمیدن و یک نصیر بالفتح و فتح بین بدنی ست و نیزه نصیر بالفتح
گروه گره بازگشتن حاجیان از سواد و غلبه کردن و آسایش و یوم الشور روز بازگشتن حاجیان
انج و آن روز و از دهم ذی الحجه است و فتح فایز آمده و نخستین گروه مردم از سواد و نصیر
بالضم رسیدن و همگی بارش آمدن بکاره نصیر قومی که کبار پیش روند تا فر نصرت کننده
و غالب نصیر بالفتح و آنچنین و در صورت رسیدن و عیب کردن و ستور راندن بهانگ
و انگشت زدن تا قمر تیر که بر نشانه رسد تا قمر به صورت نصیر شگاف و جایگاه آن خرا و ناوان
و اصل و نصیر نگه بالضم و نخستین ناشناسانی و شکفتن نگه آنکار و مکر و نگه و و نشانه رسیدن
در گور و خطر بالکسر نام بدی و بالفتح و کسم بانگ نور و در نخستین جمع و بد قبیله ایست و نخستین بانگ
رنگ شدن نصیر بالضم و فتح نیم بد قبیله ایست بنی قیس و بالفتح و کسر سحاب ساده و در خیز طاهر خالص

یا الضم که نشی و احوال سنده و زمان دور از سمت نبغ نوار بافتح و بافتح شکونه یا شکونه نشید و شکونه نرود
 زهره گویند و پرسیدن و گریختن و گریز آمدن و همچنین نوار باکسر نهار روز و نام شاعریت و بجه جای
 و آن نوعی از مرغ است مهر بافتح بانگ بز و نوح کردن و همچنین نهار و جواب و بدیع فیض بافتح
 آله و انوار و نیز بفتح جمع و بافتح و کسر نهار و ز غارت کننده نهار بر مواضع باک کثیر و باضم کوه یک
 و باکسیر نهار باکسر عام باشد و بود و جامه و نوع جامه و نام کوهی است و نیز طریق نشان راه میار باکسر
 نام مرسه از بی فضا

باب النون مع الزا

نوار بافتح لقب نهادن و همچنین لقب که از الفارسی باز نامه گویند نجر بافتح و عده بجا آوردن
 و نوار شدن و در آوردن حاجت و باضم نزدیکی برداشتن حاجت و همچنین سیری و نیت شدن بافتح
 و نوار کردن عده حاجت کسی و نقد و ماده و دولت بدست نجر بافتح نهادن یا با پیگیری کوفتن و شکستن
 یا سر بکسی نهادن و پیگیری را بفتح کردن نجر باضم سر و آستر نجر بافتح و از نوار بافتح و تشدید
 مرد تیر هم در یک مرد چیست نیزین که از آن آب تراود و در آن نشود و شتر مرغ که یکا در آن نوار و نیزین
 و درین آب و بانگ کردن از شتر بافتح بلند شستن و بلند جستن بجای بلند و نوح شستن نیز آمده و شتر
 باضم ناسازگاری کردن زن باشوی و زدن شوهر زن را نجر بافتح جستن آب و بره در و دیدن و
 همچنین نجر باضم و کرد و دیدن تیر بر ناض نجر بافتح جستن همچنین نجر باضم و کسوف آب
 و نانی خوش و باکسر و همچنین ستوران ریزه و لاغر و مال زبون لقا نجر باضم جاری گویند که از آن
 بر جودندان که میر و کجستک ریزه و نجر بافتح سیری شدن آب چاه و نوح کاک نیز آمده و پیگیری تیر
 بیش و نوح بجای فرو بردن و زدن و دفع کردن و رسیدن با پیگیری را نجر باضم آب نجر بافتح
 جنبانیدن سر و بر خاستن سر بر سر رفتن و سر کردن به گاو و شیر لیسان مادر او و در آب زدن
 تا پر شود و زدن و راه داشتن و دور کردن پیگیری از نفس خود

باب النون مع السين

نوار باکسر چرخ باس بافتح سخن گفتن و همچنین بیدار شدن بید و بدیع بکسر نیز آمده
 و نوار باضم سر و طبع و اصل و آتش و دودی شعله آتش سخن بخت و بدافع شدن و بدافع و بدافع
 و نوار باکسر و نیز آمده نجر بافتح سر و باس و شکستن بکسی و در آوردن و در آوردن و در آوردن
 و نوار کسری که شتر را پیش و نجر باکسر و نجر باکسر و نجر باکسر و نجر باکسر و نجر باکسر و نجر باکسر

چشمتی و دلاب که سوزاخ او سه رخ باشند مدس بالفتح و سکون وال و ضم آن مرد زیرک
 و تحقیق زیرک و نیزه زدن نفس بالفتح و تشدید سین را ندن شتر و خشک شدن شناس بالفتح و دو
 مردم و نوعی از طایفه که بیک پامی چند نفس بالفتح نیک پاک شدن و نیکو داشتن و نفس کردن کار
 با سوس افسوس طیب نفاس بالفتح نجواب شدن و خواب یا ابتلا می خواب تا محس خواب کنند
 نفوس بالفتح شتر ماده شیر و افسوس بالفتح چشم کردن چیزی را دغان و حوان و تن نفس بالفتح و
 شتر فاف و نفوس بالفتح جمع و چشم بدو آنچه بدان پوست را و باخت کنند و ذات هر چیزی بقوله لغالب
 لب علی نفسه الرحمة و تحقیق دم الفاسخ
 و حمان بطریق معازره و بنا نشسته و حمان
 نو زانیده باشند جمع نفاس بالفتح

که بوقت نماز خود نوازند نفس بالفتح ما قوس زدن و عیب و فسوس کردن و بالکسر یا بی که
 بدان نویسد نفوس بالکسر روی که در انگشتان پا و دست بهر رسد و مرد عاقل و شاد و محسوس
 بالفتح گویا ساز کردن و بالفتح باز گردیدن بیماری و فتح نیز آمده و بالکسر تیر سوخته که آن
 او را اعلی سازند و در منفعت ناموس صاحب راز و جبریل و کار و صیاد و مکر و حیل و پنهانی
 نفس بالفتح پنهان داشتن راز و در گفتن و بالکسر با نوریست که اثره را می کشد و در زمین و بیابان
 و تحقیق تباه شدن روغن نفوس بالفتح جنبیدن و بیکه چرخان و راندن نواس بالفتح و بیکه
 و آنچه بطرب کند دست شود نفس بالفتح بدندان پیش گردیدن و از دندان بالفتح و تحقیق نوعی از دندان

باب النون مع الشین

ناش بالفتح و سکون حمزه تاخیر کردن ناش بالفتح کفن در دیدن و قرضیت کردن ناش بالفتح
 و تشدید یا کفن در دشت بالفتح بیرون آوردن نار و مانند آن از جای خشک بالفتح و تحقیق صید و غیره
 که تخم زب یا بی زیاده و خاستن بی خواهش خریدن تا دیگر می خرد و گرداگردن ستور بر ایشان شده
 و شب تاب شدن ما جش آنکه بر ماند صید را شمشیر فرو رفتن آب در زمین و آواز جو شدن آب
 نفس بالفتح و تشدید شین بیت درم سنگ آن نیم اوقیه باشد که میل درمست و بجز درم را نوازه نویسد
 حرکت و جنبش نفس برداشتن و جنازه یا مرد و بی مرده یا سر خوانند و نبات الغش بهشت آمده و در آن
 چهار نفس و سه ایات گویند و آن در قیامت صفی و کبری نفس بالفتح پنبه و چشم کردن نفوس

گیاه در آمدن مرغ بوقت پریدن نامقص سیم مرغ که بال تمام درست کرده باشد و گوشت بازوی اسپ نوحض بالفتح رفتن در شهر را و بر کند شلخ و غ و خزان و پیوند میان سرین شتر

باب النون مع الطاء

بمحوط بالضم بر آمدن آب از زمین و جاده بحدیث گروهی از مردم و آبی که از قعر چاه بر آید بخوبی مانگ و زعفران خط بالفتح یعنی قنایان آومی فسطاط بالفتح شادمانی نمودن فسطاط شادمان و نام هر چه بنا نداشتند کاه و شتی فسطاط بالفتح نوعی از ناسی و چاهی که بیک کشیدن دلو بر سر آن آید و همچنین فسطاط بالفتح فسطاط بالفتح گردیدن بار و برون اندوه کسی را از جای سبائی و آب کشیدن از چاه بی چرخ و گره آسان کشادن فسطاط بالفتح هر دو نون دراز لفظا نقطه جمع ناعط گروهی است از قبایله تمدان و نام گوهری است لفظ بالفتح و الکسر و غنی است معروف و کسریج است و بفتحین آبله کردن دست لفظ یعنی قنایان ماده نیز لفظ بالفتح نقطه کردن حرف را و بالضم و فتح قاف جمع نقطه لفظا بالکسر جمع نقطه و بالفتح و تشدید قاف نقطه دران و نقطه کشنده مخط بفتحین نوعی از بساط و گستره فی اساطیر جمع و گرده که بر یک کار باشد و طرز و طریق نوحط بالفتح در آویختن و آما سیدن سینه شتر و توشه دان که در دوی خرمایند و اثرش در آویزند و هر چه از جان در آویخته شود و میان پشت و سرین خط بالفتح رگ دل و مرگ تا لفظ رگ پشت نیا خط بالکسر رگ دل و جان و خن کمان بیابان و در کشنده

باب النون مع الطاء +

لفظ بالضم بر خاستن مضیبه نكط بفتحین شتا فتن +

باب النون مع العين +

سپوع بالضم برون آمدن آب از چشمه و جزآن شمع بالفتح درختی است که از آن گمان سازند و از شاخهای آن گیر سازند بخوبی بالضم گواریدن طعام و لطلب نمکونی و آب و علف شدن و شیر خوردن جامه رنگ را و اثر کردن سخن و پند دوار و بالفتح آب و طعام گوار و شیر کو و ک و آرد و جو که باب و پنج سروده چون دوزخ ستور را خوار کنند تازد و فرب شود و شمع بالفتح آرد و جو ستور را بر آس فرب و آردن شمع بالفتح خون سیاه و خون اندرون و آرد و جو که بیشتر و بیشتر بالفتح قبله است ازین و از آن است ابراهیم خنمی و مالک اثر آب یعنی انداختن و خنمی رسانیدن کار و را و خالص کردن دوستی و بویعت را با کسی خنم بالضم و فتنه و فتنه و پشت کاه و طرم

بای بکند که آب بدان رسد بجان جمیع و پاشیده در و نام ضعیفست معروف که مدفن حضرت علی ابن ابی طالب
 هم اندوخته است بخلاف باکسیر تن تغیب برتر تا کشی نماند بحیث تیر بهین و مکان بحیث لایق و نزل
 تخت بالفتح و بجای سحر آله بر آوردن مدفن بالفتح پنبه زدن و برف باریدن آسمان ویت بردار
 دست و بای ستور در رفتار مداف بالفتح و تشدید و ال پنبه زدن مداف پنبه بخانی کرده و پنبه
 سند و قشور بالفتح همه آب چاه را کشیدن و همه آب چاه خشک شدن مست گردانیدن و قشور
 و ن کسی را و تمام خون تقین و بریده شدن حجت کسی و خصومت و موش برون و باقیم قشور را شتر بهای
 و آبها اندک جمیع زرقه لشف بالفتح بر کردن بنا و عاف و پاشیدن غله و بر باد و ن ترس من خیزان و
 بفتح تن شهر است معروف که آنرا خشک نیز گویند نسوف بالفتح شتری که گناه را از پنج بر کند و بخور
 و آبی که در و دیدن هم ای خود بر زمین نزدیک دار و نسیم و باز و سخن پنهان و نشان دندان خرو و نشانی
 لکدر بهیل و اندامها ستو بخانکه موی ریخته شود و شفت بالفتح و تقین و خور کشیدن باره عرق را و کاغذ
 سیاهی را و قشور آب را و بر چیدن و کشیدن آب از نه خیز و سنگهای سیاه سوخته و سنگها را با خار
 نصف باکسیر و درستی و بهر دو معنی با هم نیز آمده و بالفتح به نیمه رسیدن هر چیز و نیمه زدن شدن و تقین
 زن و مرد و میان سال و نند و نگاران جمع ناصف لضعیفه حجر و نیمه فیزی و پنهان است و آن نصف نیست
 ناصف باکسیرت کردن ناصف مرآب ناصف جمع نصف بالفتح به سیتان آید و ن
 شیع بهی نطف بالفتح عجیب آلوده شدن و بناه شدن تمت نهاده شدن و شکسته شدن و سیر
 چنانکه بر اوست بغیر رسد و تقین باکسیر و گویب و گوشوار و جمع نطفه است و تقین بالفتح و تقین
 جمع نطفه با هم و باکسیر ناصف نطفه حلوانی است نطفه بالفتح شعی که مار و زرباران و نطفه شعی

باب النون مع القاف

شوق بالفتح و تقین و بار و رخت کن و باکسیر بایز آمده بفتح شوق بالفتح نشانه و تقین بایز
 و بر کردن و بایز بهی شدن زن و زود استن شدن و برون آمدن آتش از آتش ز ناطقین
 لب بایز و شتری که زود استن شود و آتش زنده از آتش زده و آپی که سوار را نشاند و بنیانه
 شوق تقین سبکی و چو و بر جستن و شتاب نمودن شریق چست ز رفتار شوق بالفتح سخن را
 نظم و ترتیب دادن و تقین رشته زدن و چنان که برابر و هموار باشد و سخن زینت داده
 و مده و رشته کشیده و شوق بالفتح پویندن و در و ام افتادن آید و تقین زینت
 و بالفتح و کسیر شین مروی که در کاره افتاده باشد که ازان کار خلاصی نیابد و تقین زینت

واری که در بینی افتاده لطق باضم غنم گفتن تا طلق سخن گویند و مال را مال جانداران قسم خوان
 خلاف صامت لطق با لکسر و میان بند مردان و جامه است که زبان می پوشند لطق به معنی
 جمع و لطق با صطلح یا ضمین قوس از فلک اندری گوید صطلح از آن و است که در تندی و پند توانست
 زو لطق ز لطق به تعقیق بانگ کردن زان و سپان آواز کردن شبان گویند را همچنین لغو
 بالضم تعقیق بنین به بانگ کردن زان و نفوق بالضم مردن ستور لطق بالفتح روان شدن
 و زوارج یا هفت تن شایع ضد کساد و بالکسر دورونی کردن و جمع لغت نیز آمده لغت لغتین سپری
 تمام شدن شرح و نیست شدن و بر سیدن و روان شدن آب و جز آن و راه بار یک سورا
 لقب لغت بالفتح نشستن غرق و غرقه لغت نون را و کسر هر دو و یا نش خورد و تا این پالان
 زان جمع فوق بالضم شتر و او جمع نانه نواقی بالفتح و تشدید و اور الف مشدیده مردی
 که اصلاح کار کند نواقی خارج آواز خراز که جمع ناسقه است نامتی خرد استخوان
 زوی اسپ شقیق بالفتح و نهماق بالضم آواز خرد و آواز کردن آن شقیق بالفتح جایی بود
 و جانور است که از پوست آن پوستین سازند هر دو معنی معرب نیفد تیاق بالکسر جمع نانو
 و سر است کوه شقیق بالفتح بلند تر جای در کوه

باب النون مع الکاف +

و یا یک جای بلند نوایک جمع ننگ بالفتح بلند شدن و بختن بر پشت های خرد و همچنین ناک ترک
 بالکسر سکون در جمع ققیب سوخار و بالفتح طعنه زدن و عیب کردن و نیزه زدن نراک بالفتح تشدید
 را عیب کننده و طعنه زنده نساک بالفتح شستن ناک کردن و بالضم عبادت کردن و قربانی کردن
 و بختن قربانیها همچنین نسانک هر دو جمع نسیکه ناسک عبادت کننده و در راه خدا قربانی
 کننده نوک بالضم نادانی و نادان جمع نوک نهنگ بالفتح کینه و فرسوده شدن جامه پوشیدن
 سبالغه کردن و خوردن طعام و سبالغه کردن و در هر خبر و لانه و ضعیف کردن تیب و سبازی
 نسی شنگ شیر و شیر شیر تیز و بنده نساک بالفتح جامع کردن تا یک جا ناک کننده و ناک بالفتح
 تشدید یا سخت جامع کننده شیرک نیزه کردن و ناک جمع

باب النون مع الازمه

ناچین معرب ناکیل که آنرا جود بندی گویند نالی رشته که در میان نهم می باشد و نیزه بسیار شمشیر
 نعل بالضم تیر نبال بالکسر جمع و آگاهی و فصل و تنجنا و تیر ناختن و غالباً نعل به تیر ناختن

بجای شتر تمام نمودن و ماندن سخت ستور را نایل تیر گر نبال بالفتح و تشدید با تیر وار و حاشا
 نبیل فسر به و بزرگ و بزرگان قوم و خسران ایشان نبیل لغتین جمع مثل بالفتح کشیدن بیابانی
 و فراموش کشیدن چیزی را و بقیه شتر مرغ که در آن آب پر کنند و در بیابان دفن کنند و بفتح تانیر
 آمده مثل بالفتح خاک از چاه بیرون آوردن نبیل سرگین بیل بالفتح غسل داد و فرزند و زوجه
 و انداختن چیزی و به نیزه فرغ زخم زدن و شکافتن پوست را و باز کردن پوست لغتین فرغ چشم
 شدن مثل بالفتح کس الکبیر و بالضم عطیه و بالکسر کابین زن دادن بی عرضی و طلبی و باز کردن و
 ناسیدن کابین را و دعوی کردن و سخن کسی بر دیگری بستن و بالکسر فتح حاذیب هاسی باطل و شمشیر
 جمع حله بالکسر مثل بالفتح بختن و درخت خراب و همچنین خیل حله واحد ندل بالفتح از جای بجای
 بردن و بردن ندل و ندل فرود یه نسرل بالضم آنچه پیش معان فرود آید پیش آورد
 از طعام و خزان و درآمد و نقل نسرل فرود آید نسرال بالضم آب مرد و بالفتح و کسر لام معنی
 امر است یعنی فرود آید بالکسر فرود آمدن و کرده با هم در کارزار نسرل بالفتح فرزند و زوجه و زادن و
 پرداختن مرغ و افتادن آن و نختن شتر و وقت نختن ستود شدن و پیشی گرفتن مرقوم و جامه از کف افتادن
 و شتاب و دیدن و نختن شیر که از لیسان بی و کشیدن بیرون آید نسرل حسل گذشته و از مردم حاشا
 و آنچه از سر و چشم و خزان بفتد و همچنین نسال بالضم مثل بالفتح گوشت بر کشیدن از دکان مثل کشیدن
 بی نوبل بجهت انصاف بالفتح بیکان و تیغ و کار و نیزه انصاف جمع انصاف بالضم راکل شدن
 رنگ خدا از دست و نضاب از ریش و بیرون افتادن چشم از ستور و موسی از خطاب و ماندن
 بیکان بجای انصاف پیوند میان سر و گردن انصاف بالکسر تیر اندازی کردن با هم و سخن و شعر زدن و
 انطول بهم آب جوشیده و بدار و بجای نختن بالفتح اب جوشیده و بدار و پاک بر اندامها ریزند و مثل
 کوزه که شراب بدان نمایند فعل بالفتح معروف که آنرا می پوشند و زمین رشت که سنگ را از وی کشند
 و بی که گوشت کمان زنند و فعل سیف آهن بن نیام شمشیر ماعل حسب فعل انعال بالفتح و تشدید عین
 فعل بنال لغت بالفتح گفتار و سپردن و نام می بود است که در مدینه می بود و نام مردی دراز ریش که حضرت
 عثمان را بدان تشبیه کردند لغت لغتین تبا و شدن پوست و لب و کسر عین لب پوست خراب
 و ضائع شده و کینه در شدن و سخن چینی کردن و تبا می کردن میان مردم نقل بالفتح عطیه و عبادتی که حسب
 بود و لغتین غنیمت و گیاهی است و بالضم فتح فاعل از سه روز و نخره ماه سه روز دیگر نقل بالفتح از جای
 بجای بردن و موزره و نقل کینه و جاسیه یا زرد زدن و دو وقتن و کسر نون نیز آمده و بالضم آنچه بر شراب

و چون آن خورند و بختین سپید که از تیری بر تیری نهند و سنگستان با درخت و بیماری شتر که در سیم او هم
 میرسد و حاضر خوابی و کسیر قاف حاضر جواب لقیل راه و نوعی از رفتار نکال با الفتح عقوبت کحل
 بالکسر بند و آسن و نهنگ لگام و بر در راه بر در و از سوره قوی و بختین مرد و لی و در است و قوی و از سوره
 کحل بالضم باز ایستادن از شمع از سبکند تا کحل تر سنده و ضعیف دل از سبک باز ایستاده
 کحل بالفتح مورچه و دانه های خرد که بر اندام ظاهر شود و اطمینان از باب خوانند و بالفتح و کسیر سیم
 بی قرار و بی آرام و عیب کننده و سخن چین کحل بالفتح نور دیدن و عطا دادن و اجرت کشتن
 و رودخانه روان و چوبی که بر آن پارچه چیده وقت بافتن مراد و سوال و بالضم طالع است از
 سیاهان نوال بالفتح عطا و بختین نامل و صواب نوال و پیا و مرد بسیار عطا و نام بادشاهی
 از پادشاهان عرب نامل بالفتح کرگ و سپید و نام مردی است نامل بالفتح و بختین تخت
 خور و نشسته شدن و سیراب شدن نامل تشنه و سیراب نمل بختین جمع نمل بالفتح
 در یافتن و بالکسر رود و مصر

باب النون مع الیم

یمیم ناله نرم و او از دادن کمان و شیر و تخم بالضم شترگان و برآمدن گیاه و ستاره و دندان شمش
 و پدید آمدن مردم بد مذبح شمش ستاره و گیاه بی ساق و نام پروین و بد معنی الف و لام لازم آن
 باشد و اصل و وقت معین و طیفه بختین نایدن و بخت کردن تا و هم شیمان بد هم بختین شیمانی و
 و شیمان شین ندم شیمان و حریف شرب و جز آن و بختین بزرگان ندم با و نرم و اول
 که در بیدار گیر و ندم بختین مردم ندم بختین و رخت کاز و بی کمان سازند و خال خال
 شدن پوست گاو و جز آن و بد شدن مردم در کاری با کسی و کسیرین و بختین و بختین و بختین و بختین
 سید باشد نظم بهم پیوستن در کشیدن جوامع برشته و سخن را و زن و ترتیب دادن و شعر و بخت
 مردارید و گردن و نام شمش کوب از جوار نظام بالکسر برشته جوامع برشته که در چرخه بایزید کنند نام
 شعر گوینده و شعر برشته کشنده و مرغ خالکی که در شمش برشته باشد لغیم دست بر نگی و ناز و مال لغیم
 بالضم نام زنی و نازکی و نیکوئی خلاف بوسن بالکسر و فیم نیک است و بختین چار یا انعام جمع
 و نیکون سیم حرفی است بخی آری و کسیر نون و فتح عین جمع لغیم و معنی آن گذشت لغیم بالفتح شتر مرغ
 و چوب که بر بنیای سرچاه گذارند و زیر قدم و نشان که در راهها نصب کنند و موضعی است لغیم نمل است
 از منازل نمل نامل و بنار لغیم پرورده و قلعه است از قلعه لغیم بالفتح سخن آهسته گفتن

و یقین آواز جمع لغه لغه بالفتح عتاب کردن بر کسی و ناپسند داشتن کار و عیب کردن و استادن
و کینه گرفتن و بکسر نون و فتح قاف عقبه به جمع لغه لغه بالفتح و تشدید سیم سخن چینی کردن و نفس نودن
و حرکت کردن و سخن چینی تمام بالفتح و تشدید سیم سخن چینی و گویا بیست و شنبه که آنرا لغت چینی
خوانند تمام سخن چینی به جمع نیمه نون بالفتح خواب کردن و خواب تمام خواب گفته نیمه کسره
جمع دلیل نام شب آریسه نهم بالفتح حریص کردن و بجور راندن و بانگ بر چاره یازدن و
بعضا زدن و انداختن و آواز کردن شیر در زده و فعل و یقین اشتها می طعام شدن سخت
حریص شدن به طعام و به کسر حریص به طعام نیمه حریص و آواز شیر و فعل تمام بالضم نام مرغی است
نیمه بالکسر نور دمای ریگ که از وزیدن باد شود و پوستین گفته و نام درخته است

باب النون مع الفون

نقن بالفتح کنده شدن و گندگی و بوی خوش بخوران بالفتح لشنه و سوراخ آستانه در که باشند و در بدال
می گردد و شهری است درین نمایان بالفتح لشیان نروان یقین حبتن لشیان بالکسر و اموش کردن
ترک نمودن و بالفتح مردیکه بسیار اموشی داشته باشد نسوان بالکسر زنان نستوان بالفتح سب
نصران نام دبی است و شام که نصار در آن میباشند و جمع نصرانی نیز گفته اند چنانکه روم در دوی پنج
دربخی و اندا صاحب صحاح گوید نصار جمع نصران است نظرون بالفتح بوره ارمنی نعمان بالضم چار بانه
جمع نعم و نام ملک عرب که آنرا نعمان بن سذر گویند و نام امام عظم البوصیفه کوفی رحمه الله علیه و بالفتح
رودخانه است که بطرف طائف میرود و آنرا نعمان الاراک گویند نون ماهی دوات و تیزی شیخ و نام
شمشیری است و حرف معروف و ذوالنون لقب یونس پیاپیست بند لالان بالفتح ضم و ال کابوس
نهر و ان لفتح نون و بهر سه حرکت را و بالضم هر دو سه ده اعلا و اوسط و اسفل میان بغداد و واسط

باب النون مع الواو

شبو بالفتح و یقین تشدید و او و در شدن و وایس حبتن از رخم تشدید و بجای قرار گرفتن و موافق نیاید و کار
نا کردن و جو بالفتح از گفتن و بوییدن بوی خوشستن غافل کردن و شاخ درخت بریدن و پوست از گوشت
باز کردن و باز و سر کین آنچه از شکم بیرون آید و نحو سوراخ و مانند علمی که اعراب کلام عربی بدان گفته شود
قصه آهنگ کردن برگرداندن و نام هر که است و بنو نحو قومی از عرب که بد و منسوب اند و بالفتح به خط
جمع کردن مردم را و به مجلس مردم رفتن و شستن کردن و بریدن شتر تا بین آب خوردن اول و دوم نرو
بالفتح حبتن انصو بالفتح بوی پیشانی رفتن انصو بالکسر شتر لاغر جز آن و چوب تیر تا موضع پیکان و جابجانه

و بالفتح و بضمین تشدید و او را زائل شدن رنگ خضاب لمطلوب بالفتح و در شدن لغو بالفتح مع از تخمین
برون کردن یا کاستن خوان یا بضم و بضمین تشدید و او را فرایش کردن و بر آمدن گیاه از زمین و با لیدن آن
نحو بضمین تشدید و او را باز دارنده +

باب النون مع الهمزة

شبه بالفتح اگر شده و بضمین تشدید و کسر با شترت یافته و ناپدید شده که معلوم شود که کدام وقت ناپدید شده که ناکا
پیدا شود و نام سوا که پیچیده نام به و نیمه بزرگوار و مشهور بزرگی نموده بالفتح زدن چار پا و باز داشتن
شتره بالفتح و کسر پاک و غالی و دور و بزرگوار و بلند است لفظ بضمین تشدید و در قرار و در او را کفیل
شدن نافرمانی و کنایه و کنایه شده لفظ بضمین تشدید و لغوه با هم و یافتن و گوش سخن کردن و از
بیماری به شکر ناکه از بیماری به شده لغوه بالفتح بزرگوار شدن و سطر و قوی و بلند شدن +

باب النون مع الیاء

نامی بالفتح و سکون نهاده و در شدن و اصلاح آوردن بی خبر و نهاده و مشفق بخلق و بیغایر سخی
بالفتح تشدید بار از گفتن و نمر از حاجی شتر حیت قنار و نهایی بالکسر خلیه و عن حاجی تشدید و گرداننده +
بادی و نهایی بضمین تشدید و کاه مردم و ومان سسی فراموش کنند کسی خیر فراموش کرده شده و خیر کردن
که در منزل سفر از انداخته باشند و بدان لغات کرده و در کوی پاک کردن حیفین نان لغوی بالضم و تشدید یا شمشیر
کشدن پستی گفتن مشهور و بزرگ ستوان و جامه بر کنند گفتن تیر بالفتح موضع پیکان تیر یا جای پر تیر و ضم
کردن که مابین شان باشد تا سوز تیر تیر شده که سوز بر و پیکان نهاده باشد لغوی بالفتح خبر کسی دادن اطفا
و شترت کردن کسی خبر مرکب بالفتح و تشدید یا خبر مرکب و نهاده و چنین نامی لغوی بالفتح راندن و رانده شدن
و بست کردن و نیست کردن و کسر و تشدید یا آنچه بنیدارد و یک وقت جوش و آنکه ریزد از آب و لو و آنچه بنیدارد
نعم های اسپان از سنگ ریزه و جز آن و آنچه بردارد و با و از خاک و جمع کند زینج و دختان مراد و نعیان و
سپری که از بزرگ خرماسازند و آنکه شب بیا بد از لشکر عظم و عهد و تهدید لغوی بالکسر معز استخوان و بیه
چشم و بالفتح و تشدید یا پاک و خالص نمی بالفتح چیزی بر سر چیزی نهادن خبری بکسی تشدید و بست کردن و بست کردن
چیزی بر چیزی و برداشتن رسانیدن سخن بر وجه صلاح و بالضم و تشدید یا سیم حیانت و عیب عداوت و طبیعت و
خلوص و در آنم غشوش که در آن سر از ریز بوده باشد نامی و خراش کننده لغوی صحیح یا پیشانی و بزرگان قوم
و جمع نامیه لغوی طرفه و گوشه نامی بالفتح باز داشتن و منع کردن بالکسر لغوی از اسبیل که به مانده باشد لفظ
نیز آمده نامی باز دارنده لغوی باز دارندگان جمع ناپیدایی بالکسر و تشدید یا شتر یا سخته و خام بالفتح بیه

باب الواو مع الالف

و یا به وزن تبار پرازو باشند زمین و یا به هززه و غیر هززه مرکب عام که بسبب فساد و یا به سبب سستی
 بالضم استوار و جمعی بالفتح بهاران در دمنان و حی البختین پیاده شدن سم ستور و در دم یافتن
 ستور و ذوات بازداشتن و عیب کردن و رمی البختین آتش از آتش زنده بیرون آوردن و علتی است
 و خلق عالم و برقرار کردن و مستطی بالضم فاضل تر و سیاه و انکس سیاه و شارب بالکسر سیاه
 رنگین جمع و شوی و ضحی بالضم دست در روی کشیدن بر آفتاب و بالفتح آبی که بدان دست در وی
 شوی و ضحی نیک و پاک و طار بالفتح رفتن و پای بزمین نهادن و پایال کردن و بالکسر و هززه
 بالکس موافقت کردن و جاسه که بر بروج و جزآن بنید از نیا جانی بگسترند و عا بالفتح فریاد و غوغا
 کردن و در بغل گرفتن و آواز و غوغا بالکسر و هززه بهاران و ظرف و عشار بالفتح سختی سفت
 و عشار زمین نرم بگستان و غار بالفتح جنگ و آواز و غوغا و قار و عده بی آوردن
 و قار بالکسر بالفتح آنچه آن نگا دارند و سپر و کار بالکسر بند خنک و کوزه
 و سر نهاده و چه باشد و لا بالکسر دوستی داشتن و سپایی کاری کردن و دوستی و بالفتح میراث
 بنده آزاد و یاران و دوستان و فی البختین سست شدن مانده شدن

باب الواو مع الباء

و اب بالفتح و سکون هززه فرمیده شدن و سر کشیدن از شرم و شتر بزرگ و سم مغاک در شب
 بالفتح و و ثوب بالضم و و شیت مبتن و جوب لازم شدن و سزاوار شدن افتاد و فرو شدن
 افتاب مقرر شدن بل و حبیب طیارین دل و حبیب بالضم مرد بدل و رب البختین تبار شدن
 اصل و سب بالفتح بسیار شدن گیاه و زمین و بالکسر گیاه انبوه و صعب البختین بیماری و صعب
 بالضم همیشه بودن و اصعب همیشه و دائم و شدید و طب بالفتح مشک شیر که از پوست بچه شیر
 سازند و مرد سخت دل و بعد و طوب بالضم پیوسته بودن بر کاری و عجب بالفتح مردم ناچار
 و متاع سقط و شتر فیه و او غاب البیت ظروف خانه و قب بالفتح مغاک و سنگ که آب در آن
 گرد آید و نادان و در رفتن بخیر و فرو شدن افتاب جزآن و حب بالفتح بیای گشتن و کوب بالفتح
 آه و ناله فریاد گام و لوب بالضم پیوستن و رسیدن و هب بالفتح بخشدن و یا به شمشیر
 بسیار بخشدن و همچنین و یا به تاز برای مبالغه است و هب بالفتح وای مراد و دل

باب الواو مع التاء

و صفت باضم عیب و جعله باضم پیوند و خوشی و بالفتح پاره پیروی و اصلیت زینی که گیاه در بوم پیوسته
 بوده باشد و ضاعه فرومایه شدن و ضعیفه زیان کردن و بار وخت و آنچه بر مردم نهند از مال
 صدقات و گیاه زیان در تجارت و ضعیفه بالفتح نهادن و ضاعه بر وزن لطافه نیکو رو شدن و روشن
 روی شدن و پاک و خالص بنام عیب شدن و ضعیفه و ندانی که نمایان بوده باشد در وقت غنیدن و ضعیفه
 گروه آویسان طعام ماته و قدری از پیش و گیاه و طارقه نرم شدن و از نشستن گاه و بی مال شدن و
 و گرفتن قال صلعم اللهم اشد و طارقه تک علی المضروطنه غراره پنبه و غیر آن نوعی از غرور و غلطی
 چیزی که بر کسی مقدر شده باشد و اعتیه زن فریاد کننده و یاد داورنده و نگهدارنده و باین معنی است
 قول باری تعالی اذن و اعیتیه و فاقه و بالکسر نزدیک بادشاه رفتن بسو و فاقه مرگ و وقت
 زبان و هنگام چیزی و زبان چیزی و قایم نگه داشتن و قاقه و قوچه بالفتح سخت شدن و سختی
 شدن و بی شرم شدن و قیقه بدگونی از عقب مردم کردن و بدگونی از پس مردم و کارزار و گیاه
 آله که در شک بوده باشد و قاقه خواب مال و کار و سختی جنگی عاده زمانه و قیامت و قیقه سخت
 شنگ و کاله بالفتح و الکیل شدن و ضامن شدن و لاقه زانیدن و لایه بالفتح یاری کردن
 و بالکسر ناکم شدن و دلی کسی شدن و یار شدن و دوست شدن و یاری و بادشاهی و جمع شدن بر یاری
 کردن و نفوذ و جمع آمده و لوله بالفتح بر دو و او و او و لاقه و لکده و ترک و کنیک و لیقه
 صاحب سر و دست و لیقه حای مملو غراره لشم و صوف و لیقه طعام عروسی و لیقه بالفتح بریدن
 و نویست و ترس و اهمیت است و دریده و از رسم افتاده و بدقه زمین دست و لقیب زمین فراخ

باب الواو مع الشار

و رست بالفتح میراث بردن و میراث یافتن و ارث میراث برزده و طشت بالفتح سخت زدن یا
 بر زمین و راد و طس و محبت بالفتح ناقص کردن کسی یا حبس کسی و زمین بغایت نرم چنانکه یادمان فرود
 و در آن شکسته و لث بالفتح زدن و بصا و خزان و محبت و باران اندک و عهدی بسیار و قصد ناستخوان

باب الواو مع الجیم

و جج بالفتح و کون نای سلفه سطر و درشت و حیوان آکنده گوشت و جج بالفتح و شند جیم و آید
 که آنرا اگر ترکی گویند و نام شهر است به طائف و جج بالفتح صلح افکندن میان قوم و صلح
 آوردن و خون کشادن ستور و رگ و داج اسب زدن و بریدن رگ و داج و جج بالفتح
 و ججین و داج بالکسر و داج جیم و جج نوسه از رفته رفته و جج بالفتح بهم در زمین

و شیخ هم در رفته و نام درختی است که ازان نیزه سازند و لوح بالضم در آمدن چیزی بخیری و کج
بالفتح چاه و غار یا که بدان از باران پناه برند جمع و بجه بفتحین و شیخ آنچه در میان چیزی بوده باشد
جنس آن نباشد و شیخ بالفتح افزوده شدن آتش و بفتحین افزوده شدن آتش و لوح بالفتح آتشیده باشد

باب الواو مع الحاء

و شیخ بالفتح و سکون تاهی و نقطه و کسر آن اندک و زبون و بخیل و جاح بر سه حرکت پرده و پیش
و جاح بهمه نیز آمده و آب اندک که تیه حوض را پوشد و شیخ استوار و محکم و جانشه و استوار بافته
و جاح مروت و سبک بخلاف نیز آمده و و ح بالفتح واریست که آنرا زوفای تروید و بفتحین
گویند نیز که براده زود و و ح بفتحین بول و بکین که بر دبه گویند و اطراف آن چسبیده باشد و
چسبیدن بول و بکین و خشک شدن آن بر دبه گویند و شیخ بالکسر و ضم حاصل و شیخ قبیل است ازین
و شیخ پیدا و روشن شدن و اشیخ اشکارا و روشن و شیخ بالفتح و بفتحین و شیخ و شیخی و
کتابی که راه و میان آن در می و درم سره و پیرایه که از درم و دینار ساخته باشند و دندان و پیه و شیخ
بالفتح و تشیه و صا و مر و سپید رنگ بخیل و ببرد و و لثب جذیه آرش و استخوان سپید که طفلان بدان
در شهای و شای بازی کنند و در عرب و هند متعارف است و شیخ بفتحین و بکین و کل که برسم و بخیل
ستور و شیخ چسبیده باشد و شیخ بالضم و بفتحین شیخی و سخت شدن سم یا پا و بی شرم شدن
و شیخ بالفتح بی شرم و سم سخت و روی سخت و همچنین شیخ بکسر قاف و شیخ بفتحین جمع و شیخ و و شیخ
غزارهای یشم و بیه جمع و شیخ بالفتح کلمه ترجمه خیال و دل کلمه عذاب

باب الواو مع الخاء

و شیخ بفتحین سخت شدن و نرم شدن غیر و شیخ بفتحین چرخ و چرخناک شدن دست و
جز آن و بکسر سین چرخ و شیخ بالفتح نیم دل و آب و شیخ بفتحین نام گیاهی است +

باب الواو مع الدال

و او بالفتح و سکون بهمه زنده و زنده کردن و او از سخت کردن و او از سخت و شیخ بالفتح آواز
و رفتار آهسته و بد بفتحین بد حال شدن و خشم کردن و بد حال و بد بفتحین شیخ و شیخ بول
و دندان بکسری درون دو گوش وجود هستی و یافتن مطلوب و شیخ بالفتح اند و بکین
شدن و بالکسر تو نگردن و حد تنها شدن و یگانه شدن و یگانه شیخ الواو مبتاز و منفرد و
بفتحین تنها و یگانه و بالکسر دوست و احدی که و یگانه و تنها و حد بالفتح نوعی

از رفتار شتر و دوا با کسر دوستی داشتن و بالفتح آرزو کردن و خواستن و در هر حرکت و نشستن
 دال دوستی داشتن و بالفتح میخ و کوبی است و بالضم و الفتح نام تپی و ریگر کردن و رود در آمدن
 با کسر پاره از خواندن و جز آن که وظیفه باشد و با آب آمدن و با آب آیندگان از مردم و شتر تشنگان
 لقوله تعالی و نسوق البحرین الی جنهم در راه و در منزل و نوبت آب و نوبت تب و شیر درنده مسخر
 و سب گلگون وار و در آینه در راه و در و الشقه آویخته لب و در و الشعر در از موی و سیا
 و سا و با کسر بالین و سا و وسد لغبتین جمع و صید آستان در و گیاهها که نیامی آن
 بجز نزدیک باشد و طایفه بختین استوار کردن و پای برجا کردن و گران سنگ گردانیدن و نوبت
 داشتن و بجای داشتن و سخت زمین انداختن و طایفه قاعینا و اطه ثابت و حد بالفتح نوبت
 دادن و این در غیر مستقل شود چنانکه العاد و وعید در شرف و حد بالفتح خدمت کردن کسی را بجهت خود
 و ناکس و فرمایه و خادم قوم ضعیف و جسم و تیری از تیرهای قمار که آنرا نصیبیت و ثمر و نوبت
 و کوب و قدر بالفتح بر سولی پیش کسی رفتن و سر کوه در یک جمع و اف نیز آمده و اف بر سولی شتر
 کسی رانده و آنکه بر مرکب نجیب سوار شود و انتر پیش رود و جمع و فوداد و جمع است
 و و افان بلندی و در خمار و قو و بالضم اف و فیه شدن آتش و بچین و قد و و قید و بالفتح
 بنیم و آنچه بیان آتش افروزد و قو و بالفتح و شدید قاف شعله زن و افروخته و اق و بقیه
 بر افروخته آتش و که بالفتح قصد کردن و کا و با کسر سرین که بوقت ووشیدن بر گاو و بقیه
 ولد بالضم و بختین و زن و مرد و جمع آمده و با کسر سر و لعه کوفی و بنده ولدان و ولد با کسر جمع و
 جمع و لیده و بختی آن گزشت و ال و پدر و گو سپند آتش و و بختین بختی گرامی و با و با کسر
 است جمع و ده +

باب الواو مع الذا +

و چند چاه آب بگیر که در کوه میباشد و جاذ جمع و قدر بالفتح بچوب زدن و کشتن چیزی را و است گردانیدن
 و غلبه کردن خواب و ضعف کردن از بسیاری عبادت یا بیماری و قید و لانه و بے قوت +

باب الواو مع الراء +

و ا بالفتح و سکون همزه ترسانیدن و بختین شتر و شتر نام شدن و بار بالفتح زمین عادی و تر
 با کسر و طاق و بالفتح و الکس کینه و بالفتح کینه کشیدن و کم کردن از حق کسی و طاق کردن و بختین که
 و تار ساز و تار جمع و بالفتح و کسر گنده حق کسی و شتر با کسر بستر نرم و بچین و تار بالفتح و بختین که

باب الواو مع الزايم

باب الواو مع السين *

حسن بالفتح آواز نرم کردن و کو قتن دل و در دل اندن چرمی و آواز نرم و احسن بل در آئینه و حسن
بالفتح اول گیاه که روید و پوشیده شدن کسی و پوشانیدن و پنهان کردن حسن بالفتح گیاهیست زرد قوام
سبک و درین جا نشه رنگین بود و حسن بالفتح از پیشه بد که در دل خطو کند و آواز نرم سبک صبا و
و آواز پیرایه و آواز نرم و نام دیو و بالکس اندیشه بد در دل افکندن و طمیس تنویرا بهنی و جمی و
نفت گرم شدن تنویر یعنی سخت شدن جنگ و کارزار و طمیس بالفتح بوزه زدن و سخت زدن تنویر
مخود را و سگستن و قس بالفتح درست باز کردن از جراحت و پس و گرفتن جرب و زن فاشه و جرب

باب الواو مع الظاء

باب الواو مع العين

[illegible]

و کرده مردم و مرد زشت آلود و بزکوهی قهوج باضمم اقلان و فرو و آهمن مرغ و قح بافتح
 پای بلند و سر کوه و سختی گرا و بجنگ در انداختن و سخن از بر صحن در انداختن و تیز کردن و دم را بسنج و کاه
 و شمشیر را به نشان و عیش زدن بر چیزی و بختین سنگ و قوه گلی و سوده شدن پا و تنگ شدن سم ستواران
 سنگ و از زمین درشت و در دناک شدن پای از بر نه پای و قیغ سمی تنگ سوده شده باشد از سنگ
 و زمین سخت و کار و دشواری تیز کرده به سنگ سوبان و اقع افتاده و مرغ فرو و آینه از مهر و فعل شعری
 غلاف لازم و نسو واقع ستاره است برابر سطر طائر و قاع با کس کار زار کردن و جماع و بافتح و تش و بخت
 عیب کننده مردم و قاع کار زار را و دیگر گوشت پاپس مردم و بگیر و کاه پا را و در آن جمع شود و قیغ
 بافتح گردیدن بار و کرم و بخت زدن پستان گوشت را در وقت و دشمنان تاشیر بر و ن آید و سر
 به پستان را بوقت کید و بختین انگشت اسبام بر سبابه افتادن و بر هر گرافتاد و انگشتان و
 سخت شدن و طبع سخت و حکم و نام مردی و بشمزد معروف و شک که ازان آب بیرون تراود و سبلی
 که غوی کند و بعضی معنی استاده تیر گفته و لوع بافتح و لیس شدن پخته و لیس و لوع باضمم و دروغ
 و بافتح دروغ گفتن و باز داشتن و بختین و لیس شدن و لوع و بختین و نا شکسته خرا و آن که از طلع گویند و لوع و دروغ

باب الواو مع القین

و لوع بختین با ک نشان و کنه گاشدن و کناه و مردم که عقل و لوع بافتح ناقه را و ثقیه ساقش و آن کوئی
 که در اندام ناقه کنت تا بر بچه مهر آرد و بچه خود پندارد و شیر دهد و آنرا در جنین گویند و فرج بختین آفتاب
 و شمع بافتح چیزی اندک و لوع باضمم آب خوردن سگ و جن آن و همچنین و لوع بختین *

باب الواو مع الفام

و جفت بختین و و جیف طمیدن و نوعی از رفتار شتر و جنبان و لرزان شدن چیزی
 و اجفت طمیده و لرزنده و جفت بافتح و بختین گیاه ابنوه و موسی بیار و نیکو و مال سیا
 و اجفت گیاه سیر بسیار و نام موضعی است و جاف سنگهای سیاه جمع و خفه و جفت باضمم
 در آب زدن گل خطمی تا لعاب ازان بیرون آید و جیف خطمی بدست مالیدن و و ف باضمم
 پاکیدن خون و آب و روان شدن آن و و لیت بشتاب رفتن و ظمان رفتن و و ف
 و و لیت فراخ افتادن سایه و بالیدن و سبز و سیراب شدن گیاه و و ف فراخ
 و سبز و تازه و و لیت شتافتن در رفتن و صفت بیان کردن و صیغ خد و هکار
 و کیز و صاف پشه یا صاف یا صفت کننده و طفت بختین در از ابر و در از فرقه شدن بسیار

بدول و نام و نمیست و بعضی گفته اند نامهای ست و لوق بالفتح شافتن همیشه رقیق و دروغ گفتن و زدن
شمشیر خیزه و میزان نوعی از رزمقار نام و مق بالفتح و پست و رشتن و امق و پست دارند و نام مرد
که عاشق عذر بود و بنق بالفتح و فتمین کنند

باب الواو مع الکا

و در کت فتمین مردم و چربی گوشت و در پی یا کمان و راک بالکسر مانند بالش خیزی که در پیش پا لایق تندی
و روک بالضم بر پهلوی فتمین و بر سرین شستن و رک بالفتح و کسر سیرین و یکطرف ران و لبکون و نیز آمده و رک
بضمین جمع و سگ بالفتح بضم شافتن و شتاب و شاک بالکسر یا کسر یا کسر شتاب کردن و نیات نمایان
و نیز روی و چستی و عاک بالفتح نیز می تپد و ضعیف کردن کسی را و کواک بالفتح بدل و ترسیده
و یحاک کلمه ترجم با کاف خطاب یعنی ترجم است مترادف ملک یعنی وای ترا و کواکب نجوم نیز

باب الواو مع اللام

وال بالفتح و سکون هجره و وول بالضم بنه و پناه بردن و ول بالفتح باران بزرگ قطره باران
و سخت و دشوار شدن و گران و ناگوار شدن و بال بالفتح ناگوار و دشوار شدن و ابل قبیل است میان
بزرگ قطره و سل دشوار و ناگوار و پشته نیم و طای بزرگ و مثل فتمین رسن از لیف خرا و مثل
لیف خرا و نام مردیست و معنی همایم آمده و مثل فتمین ترسیدن و به کسر جرم ترسیده و مثل
بفتمین گل و لک و در گل و لک افتادن و وائل آیینیاد تارهای نقره مع و ذلیله و ول فتمین
جانور است مشابه سوسمار و مستقر و سل و وسائل جمع وسیله و معنی آن گذشت و مثل
بفتمین بیانی و آب اندک و نام کسیست به تنه و چکیدن آب و آب چکان شدن خانه و چکان
و شول بالضم سستی اندک و کسی فائده و بهره و بالفتح نامه که از لیسان و شیر عید از بسیار شیخ
و مثل آب چکانده و چکنده و صل پیوند و پیوستن و ضد پیوند کردن و مثل و مانند و صل
رسیدن و اصل پیوسته و پیوند کننده و نام مردیست و ضائل جامهای خطای بیانی و ضائل
بالکسر پیوستن و کاری پیوسته کردن و صل بالفتح پناه و چاره و کسر عین مرد تو می و بر کسی و صل
و او حال جمع و صل بالضم بر درخت رفتن و بنان شدن و مثل بالفتح و مجلس شراب یا خوانده
آن و شرابی که داخل خورد و مرد و دایه و آن که بجز خوردنی خدمت کند و چاره و بجز عین یا غذا و عمل آنکه
ناخونده مجلس شراب آید و قل بالفتح درخت مثل و بر آمدن بر کوه و چنین قول کسب تاف و همان است که در کوه و کوه
سک و و بر چرخه بر قلعه کوه بر لید و کل بالفتح کاری که پیش ازین چنین قول بالضم فتمین و معانی که از عجزی خود را

مردم و انداز و و کال بالفتح و کسر کاهی کردن در فتن و غمیل انکه باو کاری گذرشته شود و دل بالفتح
دل کسی بجا فتن که مراد او نباشد و بدل آوردن چیزی بفرقه و فتنه تبیین و غلط و سهو کردن دل
بالفتح و او سختی و فدا بے تمام و ادویست در دوزخ

باب الواو مع الهمزة

و احم بالکسر جمع بر وزن کتاب افتت کردن و سبابت کردن و فتح بالفتح که نقش و در این
دو وزن و فتح آنکه گوشت و جرم بالضم خاموش شدن از اندوه خشم و سخت گم شدن و سخت نگه داشتن
و جمع تحت گرم و بجای جمله نیز آمده و جمع بفتحین نشان دادن با در اینها و حوا بود و حبه واحد و حام کثرت
حوا نیز است که و شور است و آنچه از گوشتن آستین بر آن خوردنی و جمع بفتحین آن از گوشتن
آستین چیزی را از طعام بچین و دام بالفتح و جمع بالفتح قصد کردن و بالفتح و کسر فاگران و دشوار
و گوار و سازگار شدن بچین و خیم و دام بالکسر جمع و خام بالفتح اگر از شدن و دشوار و سازگار
بچین و خیم و دم بالفتح و آلتا اطراف و لو و بریده شدن و آلتا آن و گه شهابی مثل لیل در خم
ناتقه که از ولادت او را باز دارد و دو دام بالکسر جمع و رو و جامع و زنه بالفتح و دو احم بهر یک و نذر
که بر او بیت الله فرستند جمع و نیت و در ضم بفتحین آس او را جمع و آس او را جمع و در ضم بفتحین بر او شبانی
از غضب کرد و در ضم بالفتح بر روی و افتاد و در خون و در ضم گوشت خشک و سوار و در خون و در ضم
و سیری و سست کرده و در بسیار گوشت و ضم بالفتح نشان کردن و داغ کردن و نشان و سلاطین بالفتح
نیکو روی و خوب صورت شدن بچین و سلاطین و سیم و کوری و ضم بالفتح نقش نگار و سام جمع و نام سیر
از نیامه و نقش کردن بر دست و جز آن بسوزن و ضم بالفتح غار و عیب و شکاف و ضم بالفتح گوشت
بر تخته سادون و جز آن و بفتحین شخته و بلور یا و جز آن که بر آن گوشت خنار و ضم بالفتح کینه و حرم و دام
جمع و کینه و خنار غیر محقق داوون کسی را و ضم بالفتح کینان و جز آن و جز آن کس را از حاجت
و باز گردانیدن و نگین کردن و غوار گردانیدن و زدن و مهر کردن و باجماع کردن و زدن و خوردن گناه
آن و ضم بالفتح نگین شدن و نگین کردن و باجماع کردن و زدن و گناه آن خوردن و ضم خال گشت خال
کردن آن و ضم بالفتح رفتن دل بسوی چیزی بی قصد آن و گناه بر آن بفتحین غلط کردن و جز آن که

باب الواو مع النون

و این دو گشت در دل که چون سبیده شود و صاحبش بیدار و روشن بافتح بزرگ دل زبون و طولی و انبساط
و این دو گشت و نایب و شباهی مشکته نیز آمده و آب روان دائم روشن و بختیست او ثواب جمع و جبران

باب الواو مع الهمزة

باب الواو مع الياء

باب اول در بیان احوال و اسباب
و اما بالفح و سکون بهره و عده کردن و واجب کردن و تقصیر کردن و اسباب و اسباب و اسباب
در اول انداختن چرخ و پیغام فرستادن حق تعالی بکسی نوشتن و پنهان کردن و نوشتن و نوشتن و نوشتن
خدا و کتاب و سخن و شنیده و یکسر حاکم و پدیدار و دوست و عزیز و یک و حشمتی جانور و جوانی و زننده و جانب چپ
و جانب میرون و پشت گمان و جانب چپ و یک که از انطرف بر دوسوار شوند و حق بالفح قصد کردن و توبه
بجائی نمودن و راه وادی بجائی کشاده و پنهان کردن و پنهان کردن و پنهان کردن و پنهان کردن
و بفارسی رودخانه گویند و وادی بالفح خوانند و او را و فرود داشتن و بار با تقصیر خود را تا بول کشیده

میش بافتن چندی از آن که خرمی و اوان

باب آہاء مع الخیر

بافتن آماشیدن پستان شتر و زردان بعضا و جزآن و فرو رفتن شکم در تنه و برون رفتن دست کبریا
ماندن گوشت را گوشت با جوج و او مفاک حقیقی در پاره آتش و برافروختن آن با جوج بافتن آشوب و تفتن و شتر
و بسیار گرفتن و معالجه کردن و غلط کردن و خبر بسیار رفتن است بسیار جماعت کردن و تحقیق شتر از نوحی و
و از قطران کبریا و مالیده باشند بهر جوج بافتن آواز برده و آواز خوش ملوئی از سر و د و ترانه و دایم جری
از عرض و جوج بافتن بکایه آب خوردن شتر خرد آنکه لشکر بشکند و تحقیق کس با نرزه و گوشت و لاف
مردم فرومایه و نادان و صاحب جوج باضم باد و بای سخت جمع موبار بافتن و تحقیق و از ای و شتاب
و نادانی و شتاب کردن و نادان و دراز شدن جوج با کبر و کجا و که زمان و دران سوار شوند و جوج
بافتن جبار و بر گنجینه شدن و بر گنجینه و جوج میان و تحقیق و جوج با کسر خشک کردن گیاه و زرد شدن
آن و کارزار کردن و لوم و لیا ج روز و شتر با جوج شتر که از زوی حلال و شتر باشد و

باب الهام مع الدال

شکستن چمن چمن و چیدن آن و چمنین تبید و باقیباده و خطل یا دانه آن و چمنین بلبید و در نیا کفتن
 که بید خنطلی که چیده شود و شکسته و خنجه شود و در خطل بر سر خوردن و این درست تر است فحیل یعنی
 است و چمنین به با صلاست یعنی مفعول میواید زانیکه خطل چمنین در خطل سال بر سر خوردن چنانکه رسم
 عرب بود و در خطل میواید و بافتن و تشدید با نام جائے است و در بلادی تیسرا وجود بالضم شب چمن و شب
 بیدار داشتن و چمنین چمنی به بافتن و تشدید دال شکستن و ویران کردن و شکستن اندوه و مصیبت کسی
 و صحت کردن و تیرا کردن کسی بالقوت و نیز و مندی و بخشند و کریم و بالکسر وضعیف و بدول یا بد
 آواز و یوار و خیر آن وقت فرو آمدن یا و تشدید دال آوازی که از دریا آید و دال ساحل بشنوند و از
 کاری زلزله پیدا شود به باضم سر و دال مرغی است معروف که آنرا بفارسی بوبک گویند یا به باضم
 به به و بافتن گردی است از زمین به باضم شیر بسته و بخت و حالت نیز آمده به باضم و فتح و دال یا به
 که و شتم پیدا شود و بواسطه آن آب نرود و به بافتن گوشت چمن و مهر کردن و شکستن و در بدن جائز
 طعن و عیب کردن و رنگ زرد کردن چیزی زرد و زردی که آنرا به دی بالکسر نیز گویند به و باضم و در
 آتش که شدن جاسه و بی گیاه شدن زمین یا به گیاه خشک و جائه کنند به بافتن بریدن بالکسر

مرد و با گرگ مصدق بر گرویی از قریش

باب الهام مع الضاد

هر ضحی بختین را نهامی فروماند آلبه هض بالفتح و تشدید ضا و شکستن و کوفتن به ضحی شکسته و کوفته و همچنین به ضحی هض بالفتح و تشدید ضا و شکسته هض بالفتح شکستن استخوان بعد از بستن آن و باز گردانیدن بیمار +

باب الهام مع الطاء

هبط بالفتح فرو آوردن و لاغر کردن و نقصان کردن هبوط فرو آمدن کم شدن به استماع و لاغر کردن از جاری و نقصان شدن و گردن و بالفتح شتر لاغر و همچنین به طاء و زمین سر شیب هبط بالفتح طلع گردن و کوفتن و بهم آختن و بالکسر فتح را گو سپندان ماده بزرگ جمع هر طه بالکسر هبط بالفتح شتر گردن بی انداز کردن و کار باطل کردن هبط بالکسر هض و عرب گوید + وقع القوم فی میاط و میاط اسه فی شدة

باب الهام مع العين

طبع بالهمزة تیر سیم که در آخر کتاب زیاد طبع بالکسر بسیار غوار به فتح بفتحین امق و شکسته جمع بالضم خضن و خوردن و ناصیری و نادران شدن صحیح پاره از شب بجرع بالکسر از نوادان جمع بفتحین تنافس و دروان شدن بجرع و خون جزآن به طبع آنگاه دو بگریه رود و هر نوع بالضم تنافس بجرع پاره از شب طبع بالضم شمشیر آنگاه تن و از آن بزرگ شدن طبع بالضم آرمیدن و ایستادن بکسح بالضم سرفه کردن طبع بالفتح فرو شدن و بوی خبیثی کردن و در لیس شدن و در لیس طبع شتر مرغ تیز رفتار و مرد و در لیس طبع بالفتح بسیار خبیث و سخت شتابنده و ناصبی کننده سمع بالضم روان شدن اثبات باز جانی و همچنین به و معان و بالفتح و چشمه سیم ابر یا رنده همیج بالفتح برگ و لغین و همچنین آمده به فتح بفتحین سحی کردن و پست گردن شدن طواع بالضم فی کردن طبع بالفتح بر دلی کردن تیر سیم و همچنین به و روان شدن آب طبع از زیر گداخته روان مرد و دل

باب الهام مع النون

طبع و سمع بالضم خضن و سمع مرگ صفات +

باب الهام مع الفاء

فصیح بالفتح آواز و آواز کردن متاف بالضم آواز بالفت بکسر تا آواز کننده بجهت بالکسر و فتح جیه و تشدید فام دوم و شتر مرغ گران جنبه در ف بفتحین چیز بلند و بنا بر فراشته و ریگ توده و شیشه مانند آن نشانه تیر و مرد بزرگ صرف بالفتح غاو کردن و دراز کردن آن زود میوه آوردن و خفت خواهر و با

و تشدید قاربتنگ بی آب گشت از وقت در و در گذشته که دانها از وی ریخته باشند و نوعی از باسی
خرد و شان غسل که در غسل نباشد صفت بشتاب رفتن و سبک شدن و آرمیدن و درخشدن
به صفات بالفتح و تشدید قاسایه نیک و باد آرمیده و پیرامن تنگ و یار یک و همچنین به صفات
ملیوت بالضم باو گرم و آن باد است که از جانب بین و زم صفت بالفتح باو گرم و بختین با یک

باب الهاء مع القاف

هراق بالفتح و بذال معجبه شکستن هرق بالفتح بختن هرق بالفتح و کسر زار سخت آواز
همق بفتحین گیاه نازه و نرم همق بالفتح شمرغ

باب الهاء مع الکا

تشک بالفتح پرده و دریدن متاک بالفتح و تشدید پاره و وفاتش کنده پاک بالفتح تشدید پاک
شمش و جزان زدن و فرو بریدن و خراب شدن چاه و بمعنی باران نیز آمده ملوک بالضم شمش
و همچنین هلاک و بالفتح زن بر و افکنده بر مرد پاک بالضم شمش و بختین نیست کردن و زدن
فرو افتاده در میان دو کوه و هلاک شده و هر چه فرو افتد یا لاک نیست شده و گشت کنده
هو الکا هلاک بالضم و تشدید لام جمع و نام آهن گریست ملوک بالفتح نادان و حیران شدن

باب الهاء مع اللام

بسیل بفتحین بی فرزند شدن و کم کردن فرزند یا در را و بالضم و فتح با نام بی ست که در کعبه بود
بالکسر و فتح و تشدید لام مردم و شتر گران سنگ سال خورد و سیال بالفتح صیا و فریند و سیل
بالفتح زنی که او را فرزند نکند و سیل بالکسر بالفتح باریدن باران و روان شدن اشک از چشم و
بالفتح و کس شانی ابر بسیار بارند و بالضم و فتح و تشدید ثانی ابر یا می بارند و سیل بالفتح زمین پشت
کوه و سیل بالفتح زن فاحشه بدل بالفتح را کردن چیزی را و فرو افکندن لب شتر را و بختین
افتاده شدن لب شتر بواسطه جراحت و بکسر و ال شتر و از لب و همچنین دال بدل کبوتر
نروا و از کبوتر و قمری و جزآن و بانگ کردن آن دال بالفتح شاخ درخت فرو رفته ازین
سیوه دال بول بالضم زمین پشت خورد و مرد سبک و تیر سبک بذایل جمع بدل بالضم و فتح و ال
گروهی است از بنی تیم و نام مردیست نهی منسوب بدان بطال بالکسر و از سر کل بالکسر و قات
بالکسر و فتح را لقب بادشاه روم و از اعظم الروم نیز گویند و سیل سوهای افتاده بدل سخن

بسیار و سحر کی کردن و لاغر کردن پهل با بضم لا غرضیدن و لاغری بافتح و تشدید زامنه و همچنین با نزل
 باطل ابر بسیار بارنده و مهیقل تر مرغ جوان بلبل با لکسر ماه و نواست شب و بعد از آن قمر کوئید و سحر
 و و شاخه و آب اندک که در تنگ چاه و شک مانده باشد و نوشته شک آسیا که شکسته شود و قبیل است
 از میوا زن و چنبر و آهن پاره یا چوبی که با آن فراغ آورده شود هر دو طرف چوب یا لال شتر را
 باطل لغت جتین تر مرغ اول باران بلبل بافتح بهر دو باز هر مغرب بلبل و جانه تنگ یافت
 با یا بل آب بسیار صاف بل بافتح و سکون لام آیا و نیست و بدستی بل بافتح و روان شدن شک
 و همچنین همول و بلبل و لغت جتین شتر و گو سفید که روز و شب سبب شبان
 بگو اگر آشته باشد و لغت جتین آنکه در شب شبان گذاشته باشند در روز و آبی که در
 مانعی نباشد هر که خواهد بر وارد و لب خرا که از درخت کشیده شود و با لکسر کسائی از کسائی اعراض
 و جانه کنه از رموی و جانه مرتع بل بر وزن زنا رست از هر چیز زمین غیر آبادان که جنگا
 باشد و بر وزن شده و بر وزن صابی ست باطل شتری با سببان بچه اگر آشته همول
 و باطل و بل لغت جتین با بضم و شتر یا سیم مفتوح و بل با لکسر و بل بر وزن سکر می جمع هر بل
 لغت جتین و سکون را و فتح جیم نیز رفتار و ناله و شتر مرغ و هر جوان سبک و همول بافتح و بل
 بل و بل بافتح نیز و مرد و حق و دشت بی نشان و زمین نامهور همیل بافتح و لغت جتین
 و روان کردن و مال بسیار و یک و با لکسر و روانی ست که آنرا قاقله و مال گویند و بل
 بافتح شکوه و اسب و از چشم و بنای بلند و معبد و سیایان خانه گویند

باب الهام مع المیم
 با بضم بافتح شکستن دندان ازین و لغت جتین شکسته شدن دندان با بضم بافتح شکستن با بضم
 و تمام شیر پستان و شیرین و ویران کردن خانه و ازین بر کردن با بضم و آمدن بر کسی بر چیزی
 که ناخوش آید و چشم فرو رفتن و ناگاه بر سر چیزی و آمدن و ناگاه بر سر چیزی و در آورده و ن چیزی
 و بافتح بادی که خانها را ویران کند با بضم بافتح ویران کردن و با لکسر جانه کنه و لغت جتین آنچه از کرا
 چاه بریزد باشد و باطل بل با بضم بافتح و کتاب خوردن و با بضم بافتح و تشدید یزدال شیش برنده و چنبر
 با بضم با لکسر هم بل بافتح گیاهی ست شور و لغت جتین سیم و کنه اهرام جمع و با لکسر راح و سخت بر و
 و عقل و نام مرد و لیت با بضم شتری که گاه شور خورد و با بضم با لکسر نام مرد و لیت هم بل بافتح شکستن
 و همچنین بر میده شکسته از هر چیز و با لکسر ز باران که نه آید و با بضم و از رعد و با بضم لغت شکستن

و چندی و اشکنه کردن بان پسین و لذت آید یا شکر شکسته نان در کاسه اشکنه کننده و لقب به حضرت
صلوات بواسطه آنکه در قطعه به نظر اشکنه می گردد یا شکر گاه خشک پوشیده و در وضعیت بدن یا شکر بافتح
شکستن یا شکر بافتح گواراشدن طعام و کم کردن ارجح کسی و شکر کردن و شکستن شیر و باکترین است
از طعام و غنوم جمع و بختین بهلو یا سبزه و آردین و نوعی از بوی خوش یا صوم جوارش که طعام را گوارا
کند یا شکر اول بر فرا و شکر کرده شده و گنجینه اشکنه وزن نان یک سیرین و باریک میان و لطیف اندام
یا شکر بختین بخت گرسنه شدن و بکسر قاف و سخت گرسنه و باکتر شکر قاف و تشنه دیدیم دریا و جود
نوار یا شکر بافتح و ضم نام و تشنه دیدیم یعنی یا شکر باکتر و تشنه دیدیم پیر فانی و بافتح اندوه مبوم
جمع و گذشتن بیماری تن را و قصد کردن و در خواب کردن کودک را با و از خوش و باضم و تخفیف
سیم صیفه ضمیر است یعنی ایشان که عمارت از گروه مردان باشد یا شکر یا شکر باضم و بزرگ همت و مقرر
یا شکر که اخته و کوبان شکر یا شکر نرم رقتن یا شکر باضم جمع هم و بافتح چاه آب یا شکر به تشنه دیدیم
بارک سرواشرش مانده و میوه یا شکر بافتح و تشنه دیدیم بار و نور و گرم و خشکات الارض جمع مانده
یا شکر بافتح شیفه و برشته شدن و عشق و روی اسبوی خیزی کردن بغیر راه راست رقتن و سخت تشنه شدن
و باکتر مردم و شتران تشنه قال الله تعالی شتران یون شرب الهمیم یا شکر باضم تشنه سخت و دیوانه
و عشق و بیماری که شتر را پیدا میشود از غایت تشنه و بافتح یک نرم و روان یا باکتر شتران تشنه یا شکر
عقاب به یک توده سرخ و نام و لیست یا شکر بافتح شیر و زنده و در نوعی یا شکر شتر مرغ و از آواز و از
دریا و آواز لقمه بگله فرو بردن

باب الهام مع النون

[illegible]

تا قانی گوید غصص بنایت فزون از هر آن در خرم نهران بالکسر نشد ذرا قبیل است هفتون
 بقصصین خطا کردن بطیون بالکسر گریاست که آنرا بنام سی بارچو بگویند بخداون بالفتح قبیل است
 از زمین بقصصین و ذال عجمه شهر است معروف معرب همان بدال مکه بمیان بالکسر نام شخصی و گیت که
 در آن زر کنند معرب بمیان بالفتح و بقصصین و ذال عجمه اشک آب جز آن همچنین همان بر اندن شتر
 و ستر بچراگاه همان بقصصین آرییدن و آرام دادن همین بالفتح و تشدید نون نالیدن و گریستن
 همچنین همین و چیزی و قضیب مرد و اندام زن و به تخفیف نون نیز آمده و بالضم صیفه تخفیف است یعنی
 گردن زان یا وون معرب دادن و دادن جمع هاون بالفتح آرام و آسایشی کردن و سبک شدن
 همچنین هاون و بالضم خوار و نام مردی بوزن بالفتح یا ذرا بخبار و مرغی است بوزن جمع و نیز
 بوزن قبیل است اگر بجای قیس بمیان بقصصین برانگخته شدن جنگ و جزدان همین بالفتح و
 کسر یای مشد و آسان سب میان بقصصین جزدان و جزدان شدن

باب الهاء مع الواو

بهیو قصصین غم بر خاستن کردن و فرو بردن آتش همچو نگویند و بهیو قصصین هاد و بقصصین آرییدن
 و بالفتح بهیو ده گشتن و بشتاب بریدن هر و بالفتح کردن هر و بالضم فوس و شستن و بشتاب
 فوس و شسته شده بهیو بالفتح گریسته شدن بقصصین و دیدن چیزی و پریدن مرغ
 بهیو اندام زن و قضیب مرد و چیز

باب الهاء مع الهمزة

بهیو بالکسر کلیمه است زاده و است طلاق و فی الهاء یعنی دیگر گوید و آید بالکسر

باب الهاء مع الیاء

با حی می کنند و حروف و همچو کنند بهیو زنی بکسر نادر و اولش یاء است بند و هر چه خوب یا بد
 ماری بالفتح سیرت و بالکسر نیز آمده و سیرت نیکو داشتن و چار پا زبانی که بکاف و شین و بشتاب و یاء بد
 هر و سیرت و هر که او را خبری نباشد زنی که بخانه شوهر نرفته و شوهری آید که نرود و یاء نماند
 و سبکان نیز و کردن و گاو و گاو در میان زمین گاه دارند و دیگر گاو آن گاو را گوید و آید ناخرین غم و گشتن
 بالفتح رنجش آید و آن از جای بلند و گریختن چار پا و چراگاه رفتن و در کردن چار پا بهیو بالفتح
 و ضم تشدید یاء و افتادن و از بالکسر و آمدن و سر شیب رفتن و یاء از شیب + +

باب الیاء مع الالف

يقطو ياد به ست بلبه او

باب الياء مع الباء

يباب بالفتح خواب تيرب بالفتح وفتح نادو را نام موضعى ست و ياب به تيرب بالفتح
و كسر نام ندينه مشرفه نشيب بالفتح سوب بشيم يعيوب بالفتح سوب تيز رفتار و اب سوب
تيز رفتار يعيوب بالفتح مرغى ست مانند بفتح و امير گسان و هتة قوم يعيا سوب هم يعقوب
هيك نر و نام پغا سوب يارب نام شخصه ست كه اول بعربى تكلم كرو يلب بفتح
پوست و جرم و جوشن كه از پوست ساخته باشند پوست سپيد بشته و فولاد و آهن فاقص
يويوب بفتح يا و بار موحده نام پدر حضرت شيب عليه السلام

باب الياء مع التاء

يو مشقة غشلى سراعته فى كه از قسلى سازند و نى كه نوازند و مشقة نى و كرم شيبانغوز و بدول
تسارقه بالفتح تو كرى يسيرة بالفتح طرف دست چپ بفتح تين خط با كه بدست چپ باشند و تسارقه
كه بر آن باشد جمع و مفرد و آمده بفتح تين بيدار شدن و بيارى يا قوت و بستر
معروف بواقيت جمع و نام غلام مستقيم بالذك بخوش نوى مشهورست و او را يا قوت مستقيم
گويند بفتح تين و بستر اسير از پوست ساخته نموده بالفتح طرف دست راست و بالضم جانب بر سر
يما مشقة بالفتح كبوتر مصرانى و نام ولايتى ست و نام نرى كبود شيم كه مقدار سه دوزه راه ميدهد
و عرب گويد مع فلان البصر بين زر قمار اليكامة

باب الياء مع الكاف

يقطو بالفتح نام بى ست

باب الياء مع الحاء

يبروح مردم گياه و از ابروح افسنم نيز گویند و صاب قاموس گويد بروج برون و بروج
تقديم بابر ياست چنانكه در باب بالذشت يوح بالضم كتاب

باب الياء مع الخاء

يا فوخ تارك ستر

باب الثامن في بيان مع الدال

پدر و ست یا گرفت یا گرفتار تا سر بند و قنط و نیکی و ملک و منت و توانائی و خوارائی و قدس
خانه بالائین کمان در وقت تیر انداختن دید الباب کرده بالا نین در دید الدیر همیشه دید الشواب
انچه از جامه زیاده آید در عین حمیدین بر چرخ می پیوه و هو جمع میوه است

باب الیاء مع الراء

یچکھور خروشی یا سہ طرف چپ و قمار باز و نام پدر عمار بن ابی صبر بالفتح و ہمتین آسان شدن
و قمار باختن و وز زمین کو و بالفتح شتر کشتن و بخش کردن و تاجیدین لیسان چنانکہ در وقت تابیدن
وستہ دست بطرف خود کشیدہ دارند و دست چپ بالا برودہ باشند و این بخلاف شتر خیالکہ گدشت
یا سہ بالفتح آسان و اندک یا سہ بالفتح دست چپ و طرف چپ و نام مولای رسول علیہ السلام
بالفتح و ضم کاف نام پیغامبر علیہ السلام و نام قبیلہ است یعھور بالفتح نیز نامہ و برہ یعھور بالفتح
یا اموی فلانک بالفتح نیز نامہ و از سب و نام فرخیامیر و یکہ گاو و گور و آلبو شہر یعافہ جمع +

باب الرابع مع السنين

پاس الفتح وكون حمزة ناسيد شدن ودانشن ميوس بالفتح ناميده پس بالفتح وفتحين

اس

باب الیاء مع الفاء

الباب الثاني في بيان مع العبد

تیموج بالفخ و کشد بر تا هر گیا ہے کہ شیر ذر ناک دارد بر لوج گوشت پست و نام شخصی است و
موش و دشتی و در دستور گوید که آن موش را دو پای باشد بر لوج همان برامه که گوشت بر مع سنگ
نیکو کشد و لیس نام پیغام بر است لقیاع بالفخ زین شپه بلند یا فص جوان بلند بالا طبع سراب بیابان
و در ضحای یافخ میوه ریدر میوج بالفخ چشمه که همیشه ازان آب ترا و دنیا میج جمع

باب الیاء مع الفاء

نیز معروف بالفتح زمین شسته بلند است یوسف بنضم یا وسین نام پیا میر سیست معروف و این
لفظ عبریت نعره می یفوت بالفتح بدول و تیره خاطر وزیرک

7176 RESERVED
10

DUE DATE

191347

22 APR 1974

1717

